JOURNAL OF MCU BUDDHAPANYA REVIEW

E-ISSN : 2630-0524

JMBR

Approved by TCI during 2020-2024

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2
มีนาคม - เมษายน 2566

VOLUME 8 NUMBER 2
MARCH - APRIL 2023

วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์

Journal of MCU Buddhapanya Review

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (มีนาคม – เมษายน 2566)

Vol. 8 No. 2 (March - April 2023)

❖ วัตถุประสงค์

วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา ศิลปศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สหวิทยาด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน และสหวิทยาการด้านการศึกษา โดยเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

วารสารมีกระบวนการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนตีพิมพ์ โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารต้องมีค่าเปอร์เซ็นต์ความคล้าย (ทั้งเอกสาร) ด้วยระบบ Copy Catch ไม่เกิน 20 % และต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) ทั้งนี้ ผลงานที่ขอรับการตีพิมพ์ในวารสารจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่นใด โดยผู้นิพนธ์จะต้องปฏิบัติตามรูปแบบ ขั้นตอนและหลักเกณฑ์ของวารสารอย่างเคร่งครัด สำหรับความคิดเห็นที่ปรากฏในเนื้อหาของบทความถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์ และไม่ถือเป็นความรับผิดชอบของวารสาร

ตั้งแต่ปี 2566 เป็นต้นไป วารสารทำการเปลี่ยนแปลงกำหนดการตีพิมพ์เผยแพร่ เป็นปีละ 6 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์), ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน), ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม-มิถุนายน), ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม), ฉบับที่ 5 (กันยายน-ตุลาคม), และฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม)

The goal of the **MCU Buddhapanya Review Journal** is to promote education and dissemination of research and academic publications for researchers, academicians, lecturers, and graduate students. inside aspects of Buddhism, Liberal Arts, Political Science, Public Administration, Jurisprudence, Interdisciplinary Humanities and Social Sciences, Interdisciplinary Society and Community Development, and Interdisciplinary Education. since accepting papers in both Thai and English

Before publishing, journals undergo a quality evaluation procedure undertaken by specialists. The journal articles must have a percentage of resemblance (the entire text) with the "Copy Catch" system of no more than 20% and must be examined by at least three qualified individuals in a way that conceals the list (double-blind peer-reviewed). The paper being considered for publication in a journal must not have been previously published or be under consideration for publication in any other journal. The writing style and rigorous adherence to the journal's policies and procedures are required of all writers. The author of the article, not the editorial staff, is in charge of the comments that appear in the article's body.

According to a statement issued on the journal's website, the journal's publication schedule will be 6 issues each year beginning in 2023: No. 1 (January-February), No. 2 (March-April), No. 3 (May-June), No. 4 (July-August), No. 5 (September-October), and No. 6 (November-December).

❖ เจ้าของ

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

❖ Owner

Buddhapanyasridvaravadi Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

❖ สำนักงาน

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 51 หมู่ที่ 2 ตำบลไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73210

โทร/โทรสาร 034-326-912

http://www.rk.mcu.ac.th , https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/

Email : journalbudpan@gmail.com

❖ Officer

Buddhapanyasridvaravadi Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

51 M.2, Raikhing, Samphran, Nakhon Pathom, Thailand, 73210

โทร/โทรสาร 034-326-912

http://www.rk.mcu.ac.th , https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/

Email : journalbudpan@gmail.com

❖ ที่ปรึกษา (Advisors)

อธิการบดี	Rector
รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร	Vice-Rector for Administration
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ	Vice-Rector for Academic Affairs
รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป	Vice-Rector for General Affairs
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย	Dean, Graduate School
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์	Director, Buddhist Research Institute
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี	Director, Buddhapanyasridvaravadi Buddhist College

❖ บรรณาธิการ (Executive Editor)

พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ, ศ.ดร.,	Prof. Dr. Phramaha Boonlert Indhapanyo
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

❖ หัวหน้ากองบรรณาธิการ (Chief Editor)

พระมหาประกาศิต สิริเมโธ, ผศ.ดร.	Asst. Prof. Dr. Phramaha Prakasit Sirimedho

❖ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ (Assistant Editors)

นางสาวฉัตรระวี มณีขัติย์	Miss Chatravee Maneekut

❖ กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.สิริกร กาญจนสุนทร	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ พ.ต.อ.หญิง ดร. ศิริพร นุชสำเนียง	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (สามพราน)
รองศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิฏฐ์ ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัช หอมทวนลม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังวล คัชชิมา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
Asst. Prof. Dr. Roman Meinhold	Mahidol University International College

❖ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความ (Peer Review)

❀ ผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.	บัณฑิตวิทยาลัย
พระมหาดวงเด่น ฐิตญาโณ, ผศ.ดร.	คณะพุทธศาสตร์
พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษ์ ภูริปญฺโญ, ผศ.ดร.	คณะครุศาสตร์
พระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปญฺโญ, ดร.	สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
พระปลัดประพจน์ สุปภาโต, ดร.	วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี
พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมมสุทโธ, ดร.	วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี
พระครูใบฎีกาธีรยุทธ จนฺทูปโม, ดร.	วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี
พระเจริญพงษ์ ธมฺมทีโป, ดร.	วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี
รองศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ นิเทศศิลป์	วิทยาเขตเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยื้อง ปั้นเหน่งเพ็ชร์	วิทยาเขตเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุทธชาติ แผนสมบุญ	คณะมนุษย์ศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ ฉิมหาด	วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ปุริมาตร	วิทยาเขตนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา	วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุบล วุฒิพรโสภณ	วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โยตะ ชัยวรมันกุล	วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายน้ำผึ้ง รัตนงาม	วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

❀ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

พระมหามฆวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สิริกร กาญจนสุนทร	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท.หญิง ดร.ศิริพร นุชสาเนียง	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (สามพราน)
รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท.หญิง ดร.ทัดดาว โฉมลักษณ์	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (สามพราน)
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังวล คัชชิมา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ สุขสถิตย์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจวรรณ บวรกุลภา	มหาวิทยาลัยสยาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤติยา รุจิโชค	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป พืชทองหลาง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิภควัธน์ ภูมพงศ์คชศร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทินกฤตพัชร์ รุ่งเมือง	สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

บทบรรณาธิการ

วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2559 ได้มีการพัฒนาคุณภาพด้านวิชาการอย่างต่อเนื่องและได้รับรองคุณภาพวารสารวิชาการจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index : TCI) โดยจัดให้เป็นวารสารกลุ่มที่ 1 (Tier 1) ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2564 ไปจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2567 โดยมีการเผยแพร่แบบออนไลน์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา

สำหรับการเผยแพร่ฉบับนี้ เป็นปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (มีนาคม–เมษายน 2566) มีผลงานที่ผ่านการคัดเลือกให้ตีพิมพ์เผยแพร่ จำนวน 25 เรื่อง แบ่งเป็นบทความวิจัย 24 เรื่อง คือ (1) คาถาอาคม : ปรากฏการณ์ ความเชื่อ ในท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช (2) นวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต (3) กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (4) การศึกษาผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เรื่องปริซึมและทรงกระบอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (5) การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (6) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (7) การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง (8) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (9) การเตรียมความพร้อมด้านนโยบายแรงงานของประเทศไทยเพื่อรองรับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงาน (10) กลยุทธ์การพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย (11) สัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองวัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (12) การจัดการข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยคดีปกครองของศาลปกครองชั้นต้น (13) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความขัดแย้งจากการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 (14) แนวทางการบริหารภายใต้หลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย (15) การพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ให้ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ (16) การพัฒนางานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกลโควิด 19 จังหวัดจันทบุรี (17) การบริหารงานของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (18) นโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะเพื่อผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออก (19) การนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐ

ไปปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย (20) การประเมินผลความสำเร็จตามแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในจังหวัดนนทบุรี (21) การบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม (22) การบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม (23) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม (24) การพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม และ บทความวิชาการ 1 เรื่อง คือ (25) อัตมโนทัศน์ทางสังคม: มิติการรับรู้ตนเองที่สำคัญต่อวัยรุ่น บทความวิชาการ 1 เรื่อง ดังนี้ และ (25) วิวัฒนาการ รัฐประศาสนศาสตร์ จากอดีตสู่ปัจจุบัน

ท้ายนี้กองบรรณาธิการ ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้เลือกให้วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ได้ทำหน้าที่เผยแพร่ผลงานของท่าน และหวังอย่างยิ่งว่าผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการจัดทำวารสาร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะประการใดในการปรับปรุงคุณภาพวารสารนี้ให้ดียิ่งขึ้นกองบรรณาธิการขอน้อมรับด้วยความยินดียิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ, ศ.ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	(6)
สารบัญ	(8)
ผลงานที่เผยแพร่	
1. **คาถาอาคม : ปรากฏการณ์ ความเชื่อ ในท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช** โดย พระครูปลัดคณกร กลับอำไพ, กันตภณ หนูทองแก้ว และพระครูสิริธรรมาภิรัต	1-13
2. **นวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต** โดย ณัฐวุฒิ เหมาะประมาณ และ สันติธร ภูริภักดี	14-27
3. **กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน** โดย จณิสตา สมบูรณ์ วันเพ็ญ นันทะศรี และ อภิสิทธิ์ สมศรีสุข	28-41
4. **การศึกษาผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่องปริซึมและทรงกระบอกสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2** โดย วรพล ภาคไพรี, วันดี เกษมสุขพิพัฒน์ และ ทรงชัย อักษรคิด	42-54
5. **การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1** โดย ประสริฐ อุตรา และ สิรินาถ จงกลกลาง	55-64
6. **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** โดย สมแพง อินอาน, ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์ และเพลินพิศ ธรรมรัตน์	65-76
7. **การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาภายใต้ความปกติใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง** โดย ภูมิภควัธจ์ ภูมพงศ์คชศร, ชัยณรงค์ สิริพรปรีดา, หฤทัย สมศักดิ์,	77-89

และ ประภาส จันทร์โคตร

8. **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย** 90-109
โดย มัลลิกา คงพันธุ์ และ นภาภรณ์ ธัญญา

9. **การเตรียมความพร้อมด้านนโยบายแรงงานของประเทศไทย เพื่อรองรับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงาน** 110-121
โดย หทัยกาญจน์ ทวีทอง

10. **กลยุทธ์การพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย** 122-139
โดย รัตติกาล โสวะภาส, อนันต์ ธรรมชาลัย และชัยวุฒิ จันมา

11. **สัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองวัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม** 140-151
โดย ดวงฤทธิ์ เบ็ญจาธิกุล ชัยรุ่งเรือง และจรินทร์ สวนแก้ว

12. **การจัดการข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยคดีปกครองของศาลปกครองชั้นต้น** 152-162
โดย ชิษณุชา หมั่นถนอม และ สืบพงศ์ สุขสม

13. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความขัดแย้งจากการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560** 163-174
โดย ประดิษฐ์ ดีวัฒน์กุล

14. **แนวทางการบริหารภายใต้หลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย** 175-184
โดย อโณทัย ดวงดารา, อนันต์ ธรรมชาลัย และสุพิศาล ภักดีนฤนาถ

15. **การพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ให้ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้** 185-194
โดย สัญญา สดประเสริฐ, สงคราม จันทร์ทาคีรี และวีรพงศ์ พิชัยเสนาณรงค์

16. **การพัฒนางานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกลโควิด 19 จังหวัดจันทบุรี** 195-210
โดย พูนศักดิ์ พาทีทิน, กอบลาภ อารีศรีสม, ประทีป พืชทองหลาง,
และภาวิณี อารีศรีสม

17. **การบริหารงานของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล** 211-223
โดย กรวิทย์ สระทองให้ และ สืบพงศ์ สุขสม

18. **นโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะเพื่อผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออก** 224-236
โดย ภูวดิษฐ์ นันทสกุลสิทธิ์ และ ตรีเนตร ตันตระกูล

19. **การนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐไปปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย** 237-250
โดย ชวิศา ชวกุล และ จรัสพงศ์ คลังกรณ์

20. **การประเมินผลความสำเร็จตามแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในจังหวัดนนทบุรี** โดย พระครูกิตติวิริยาภรณ์ 251-262

21. **การบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม** 263-272
โดย พระครูปุญญาภิสันท์ (มานะ สุวรรณม่วง)

22. **การบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม** 273-284
โดย พระครูปลัดสาธุวัฒน์ (พรหมลิขิต คำเกษ)

23. **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม** 285-294
โดย พระปลัดเกรียงเดช ถิ่นวงษ์พรหม

24. **การพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรีโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม** 295-307
โดย พระครูสังฆรักษ์ทรงพรรณ ภิรมย์พร

25. **อัตมโนทัศน์ทางสังคม: มิติการรับรู้ตนเองที่สำคัญต่อวัยรุ่น** 308-321
โดย ภวิกา ภักษา

คาถาอาคม : ปรากฏการณ์ ความเชื่อ ในท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช

BELIEF IN BLACK MAGIC: A PHENOMENOLOGICAL INVESTIGATION IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระครูปลัดคณกร กลับอำไพ, กันตภณ หนูทองแก้ว และพระครูสิริธรรมาภิรัต
PhrakhrupaladKanakorn Klabampai Kantaphon Nuthongkaew and Phakhrusiridhammapirat
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
E-mail: klabxaphikhnkr7@gmail.com

Received 20 August 2022 **; Revised** 15 February 2023**; Accepted** 30 April 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเรื่องคาถาอาคม 2) เพื่อศึกษารหัสนัยหลักธรรมในคาถาอาคม 3) เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ ความเชื่อ คาถาอาคม และ 4) เพื่อนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับคาถาอาคมปรากฏการณ์ความเชื่อในท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ศึกษาแนวคิด คาถาอาคม ความเชื่อเรื่องคาถาอาคมในพระพุทธศาสนา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องคาถาอาคม จำนวน 16 รูป/คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า 1) แนวคิดและทฤษฎีเรื่องคาถาอาคม พบว่า คาถาอาคมนั้นเป็นถ้อยคำอันศักดิ์สิทธิ์ที่มีความเชื่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ ฉะนั้นจึงเป็นเรื่องที่ตัดขาดไม่ได้ในเรื่องของความเชื่อ ความศักดิ์สิทธิ์ ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน และเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้ผ่านพ้นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินชีวิต 2) รหัสนัยหลักธรรมในคาถาอาคม ได้ปรากฏแฝงในคำสอนของพระพุทธเจ้าทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการใช้คาถาอาคม ที่เรียกว่า พุทธมนต์ ก่อให้เกิดความขลังศักดิ์สิทธิ์ การปฏิบัติในชีวิตประจำวันคนโบราณสอนไว้ว่าให้ท่องบ่นเป็นนิจจะก่อให้เกิดความเป็นมงคล ความสุขกาย สุขใจ มีสติ ปัญญา ประสบความเจริญ 3) ปรากฏการณ์ ความเชื่อ คาถาอาคม พบว่า ความเชื่อในคาถาอาคมสร้างความเชื่อมั่น ขวัญกำลังใจในการใช้ชีวิต นำมาสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นกระบวนการปกครองและขัดเกลาทางสังคม 4) องค์ความรู้เกี่ยวกับคาถาอาคม ปรากฏการณ์ ความเชื่อ พบว่า ปรากฏการณ์เกี่ยวกับเรื่องของคาถาอาคมที่เกิดขึ้นในยุคที่กำลังพัฒนาของสังคม ผ่านกระบวนการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ในการดำเนินชีวิตและการแก้ปัญหาในสังคมอย่างมีคุณค่าในชีวิตเป็นพลวัตการกรอง การประพฤติปฏิบัติชีวิตในประจำวันในจังหวัดนครศรีธรรมราช 4 ด้านสรุปเป็นโมเดล “B M M S Model” คือ B=Body ร่างกาย M=mind จิตใจ M=mood อารมณ์ S=Society สังคม

คำสำคัญ: คาถาอาคม, ปรากฏการณ์, ความเชื่อ

Abstract

The main goals of the current study, "Belief in Black Magic: A Phenomenological Investigation in Nakhon Si Thammarat Province," were to examine the theories and concepts of witchcraft, investigate the symbolic meaning attached to such practices, examine the phenomenon of belief in witchcraft within the local community of Nakhon Si Thammarat Province, and add to the body of knowledge on witchcraft and local beliefs. This qualitative research used a data analysis strategy that included an examination of pertinent materials and previous scholarship, eight in-depth interviews, and a focus group with a total of 16 participants.

Several key findings emerged from the current study's findings. First, research into witchcraft notions and theories revealed that it is a holy activity with profound origins in ancient beliefs. Its significance in Buddhism relates to religious devotion and acts as a source of motivation for people from all walks of life to face daily problems calmly. Second, an examination of the code of moral principles contained inside magic spells found that Buddhist teachings were interwoven to inculcate faith in the efficacy of witchcraft and Buddhist mantras for alchemical success. The recitation and whispering of magical spells were regarded as a technique of promoting physical and mental well-being, and regular prayers were regarded as necessary for a happy and satisfied existence. Third, the study of the phenomena of witchcraft belief highlighted its contribution to establishing a feeling of community and giving people a source of inspiration and drive to face everyday difficulties. Furthermore, it was discovered that the knowledge derived from such beliefs improved both socialization and quality of life. Fourth, the study uncovered a thorough body of information about witchcraft, occurrences, and beliefs in the province of Nakhon Si Thammarat's emerging community. It was discovered that witchcraft was linked to the cure of diseases, wealth, invincibility, and mercy and compassion.

Overall, the study highlights the dynamic nature of witchcraft as a means of filtering behavior and daily life practices in Nakhon Si Thammarat province and proposes a model for understanding its role as a means of promoting physical, emotional, and social well-being (B.M.M.S. Model, with B referring to the body, M to the mind and mood, and S to society and socialization).

Keywords: Black Magic, Phenomenon, Belief

บทนำ

คาถาอาคม นั้นเป็นศาสตร์ลี้ลับและปรากฏการณ์ทางจิตวิญญาณที่เกี่ยวข้อง เลข ยันต์ ความเชื่อ ซึ่งยังคงอยู่คู่กับมนุษย์ผู้ต้องการหาสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจควบคู่ไปกับความเจริญทางเทคโนโลยี เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติที่มนุษย์เชื่อว่าเป็นการบันดาลให้เกิดขึ้นจากอำนาจของเทวดา พระเจ้า หรือภูตผีปีศาจ ดังนั้นเมื่อปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ฝนตก ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด อุทกภัย และวาตภัยต่าง ๆ ล้วนเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อชีวิตหรือความเป็นอยู่ของมนุษย์ซึ่งยากที่จะป้องกันหรือแก้ไขได้

ด้วยตัวเอง บางอย่างเป็นเหตุการณ์ที่อำนวยประโยชน์แต่บางเหตุการณ์เป็นอันตรายต่อชีวิต มนุษย์จึงพยายามที่จะคิดหาวิธีการที่จะก่อให้เกิดผลในทางที่ดีและเกิดความสุขให้กับตนเองเพื่อกระทำต่อสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ ทำให้เกิดเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นพิธีกรรมหรือศาสนาในชุมชนเพื่อให้มนุษย์มีขวัญกำลังใจในการใช้ชีวิตประจำวัน จากปรากฏการณ์เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต การปกครองและขัดเกลาทางสังคม โดยการใช้คาถาอาคมเป็นการพัฒนาทางด้านกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ป้องกันอันตรายและให้มีการแก้อาถรรพ์ทำพิธีต่าง ๆ ไม่ให้เป็นอันตรายแก่ชีวิต มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตมาทุกยุคทุกสมัยเริ่มมีปรากฏเป็นครั้งแรกจากคัมภีร์อาถรรพเวทย์ของศาสนาพราหมณ์นั้นเอง ต่อมาเมื่อศาสนาพราหมณ์ได้พัฒนาเป็นลัทธิฮินดูตันตระยานมีการแข่งขันกันระหว่างฮินดูกับพระพุทธศาสนาและในสมัยตอนปลายราชวงศ์คุปตะของอินเดียลัทธินี้ก็ได้เข้ามามีอิทธิพลในพุทธศาสนานิกายมหายานจึงเกิดเป็นลัทธิ “พุทธตันตรยาน” หรือ “มนตรยาน” ขึ้น ลัทธินี้ได้นำศาสนาฮินดูเข้ามาปะปนมากทำให้ประชาชนหันมานับถือพุทธศาสนามากยิ่งขึ้นเพราะมีสิ่งสนองกิเลสของชาวบ้านฝ่ายมหายานเห็นว่าลำพังเนื้อธรรมแท้ ๆ ยากที่ชาวบ้านจะเข้าถึงได้จึงคิดแก้ไขให้เหมือนศาสนาฮินดูคือกลับไปยกย่องเรื่องเวทมนต์คาถาอาคมขลัง (Chaiwut Phiyakul 1996) จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอาณาจักรโบราณที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และศาสนามากที่สุดอาณาจักรหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาณาจักรนี้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกว้างขวางมาไม่น้อยกว่า 1,800 ปี หลักฐานทางโบราณคดีและหลักฐานทางเอกสารที่ปรากฏในขณะนี้ยืนยันได้ว่า นครศรีธรรมราชมีกำเนิดมาแล้วตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 7 เป็นอย่างน้อย (Preecha Noonsuk 2021) ศาสนาพราหมณ์ได้เริ่มแพร่เข้ามาในภาคใต้ของประเทศตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 10 เป็นอย่างน้อย โดยอาศัยพราหมณ์ (หรือฮินดู) ส่วนใหญ่เดินทางโดยเรือข้ามสมุทรอินเดียมาขึ้นฝั่งทางภาคใต้ตะวันตก แล้วเดินบกข้ามเขามายังนครศรีธรรมราช และส่วนหนึ่งข้ามช่องแคบมะละกาเข้าสู่อ่าวไทยมาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่อำเภอสิชล อำเภอท่าศาลา และอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชปัจจุบัน จากร่องรอยโบราณสถานที่พบเชื่อได้ว่าพราหมณ์รุ่นแรกที่เข้ามาน่าจะเป็น “ไศวนิกาย” ซึ่งนับถือพระศิวะ (พระอิศวร) เป็นเทพสูงสุดจากนั้นไม่นานพราหมณ์ “ไวษณพนิกาย” ซึ่งนับถือพระวิษณุ (พระนารายณ์) เป็นเทพสูงสุดก็เริ่มแพร่เข้ามา (Nakhon Si Thammarat City Museum, 2021) ด้วยวิวัฒนาการอันยาวนานและรุ่งโรจน์ของนครศรีธรรมราช บรรพบุรุษของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชได้สร้างสมมรดกทางวัฒนธรรมไว้ให้อนุชนมากมายวัฒนธรรมเหล่านั้นได้แสดงถึงเอกลักษณ์แห่งนครศรีธรรมราชในฐานะของ “เมืองแม่แห่งวัฒนธรรมในคาบสมุทรไทย” นับแต่อดีตสืบมาจนถึงปัจจุบันนี้ จังหวัดนครศรีธรรมราชได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมมาจากอินเดียทั้งในด้านศาสนา ความเชื่อ อักษร ภาษา ประเพณีและการปกครองจนกลายเป็นพื้นฐานวัฒนธรรมของจังหวัดมาถึงปัจจุบัน จากหลักฐานทางโบราณคดีที่ค้นพบในนครศรีธรรมราชทำให้สันนิษฐานได้ว่าก่อนที่ชุมชนโบราณนครศรีธรรมราช จะได้รับพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์จากอินเดียเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 9 นั้น ชุมชนในนครศรีธรรมราชน่าจะมีระบบความเชื่อเกี่ยวกับอิทธิพลของสิ่งที่เหนือธรรมชาติและผีสางเทวดาในรูปของศาสนาโบราณทำนองเดียวกับชุมชนก่อนประวัติศาสตร์แห่งอื่น ๆ ในประเทศไทย

ต่อมาเมื่อศาสนาพราหมณ์ได้เข้ามาเผยแผ่และศาสนาพุทธได้เข้าตามมาในภายหลังระบบความเชื่อของทั้งสองศาสนาจึงผสมกลมกลืนกันได้มีการนำพิธีกรรมคาถาอาคมของศาสนาพราหมณ์เข้ามาผสมกับพิธีกรรมในทางศาสนาพุทธ ทำให้พระสงฆ์ต้องมีการเล่าเรียนวิชาไสยศาสตร์ควบคู่ไปกับการเรียนพระธรรมวินัยอีกทั้งมีการนำบทสวดมนต์ต่าง ๆ อันเป็นพุทธพจน์มาแต่งเป็นคาถาสำหรับท่องบ่นภาวนาเพื่อให้เกิดอำนาจความศักดิ์สิทธิ์แล้วก็นำมาแต่งเป็นตำราเพื่อสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน การนำคาถาอาคมทางไสยศาสตร์ของศาสนาพราหมณ์มาดัดแปลงเป็นพระพุทธมนต์ในพุทธศาสนาไว้ว่า “การทำสมาธิโดยใช้คาถาบริกรรมนั้นเจริญแพร่หลายมากในพระพุทธศาสนาฝ่ายลัทธิมหายานมาก่อนบังเกิดมีการสั่งสอนเวทมนต์กันขึ้น

โดยนำวิธีการทางไสยศาสตร์ของพราหมณ์มาใช้และได้จัดแจงแก้ไขดัดแปลงเสียใหม่คัดเอามนต์ของพราหมณ์ออกจัดเอาพระพุทธมนต์แทรกแซงเข้าไป โดยให้ข้อแม้ว่ามนต์ของพราหมณ์ยังมีอานุภาพได้ ก็ถ้าหากเป็นพระพุทธมนต์จะต้องทรงอานุภาพยิ่งกว่าเป็นแน่ วิธีการปลุกเสกเลขยันต์ซึ่งแต่เดิมทีก็เป็นวิธีการทางไสยศาสตร์ของลัทธิพราหมณ์เขาก็ได้ถูกดัดแปลงนำมาใช้ในลัทธิทางพุทธศาสนานับแต่ครั้งนั้นมาและหนักเข้าก็เลยแพร่หลายจากลัทธิมหายานมาสู่ลัทธิในเถรวาท (Chaiyawut Phiyakul 1996)

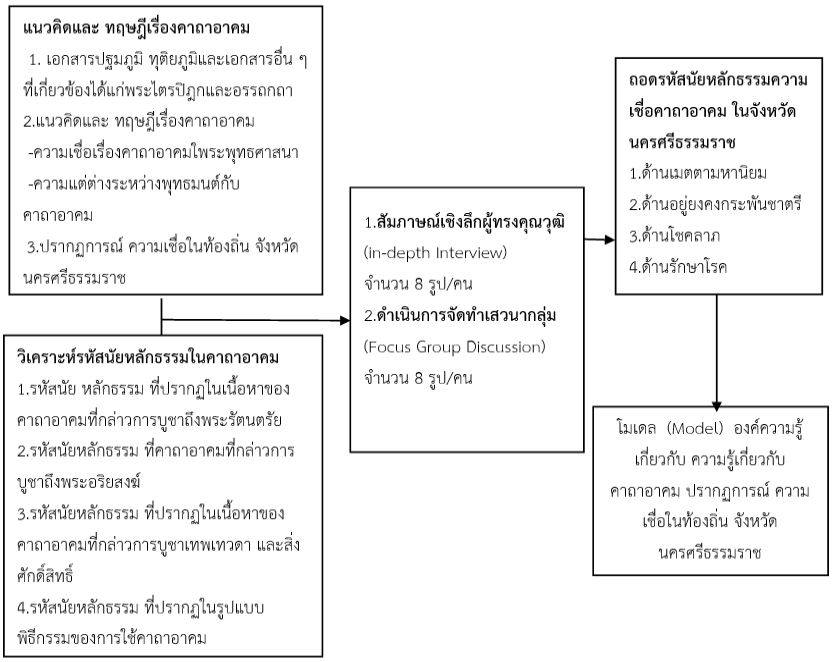
อิทธิพลที่มีมาจากประเทศอินเดียที่ว่าศาสนาผี ศาสนาพราหมณ์ และศาสนาพุทธ ที่ได้นำมาประยุกต์ใช้ให้เป็นคาถาอาคมและก็นำมาใช้ในการรักษาสุขภาพจิตสุขภาพใจ สุขภาพกาย ให้เกิดเป็นบริบทแล้วนี้ผู้ทำการวิจัยจึงได้มีแนวคิดอยากจะทำเรื่องนี้เพื่อที่จะอยากได้ทราบเกี่ยวกับความเป็นไปและความเป็นมาในปรากฏการณ์ความเชื่อของชุมชนในยุคตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันว่าเป็นปรากฏการณ์อย่างไรและการเกิดของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ แต่ว่าคำว่าคาถาอาคมที่เกิดขึ้นไม่ใช่เกิดขึ้นเป็นเวลาสั้นแต่เกิดขึ้นมาเป็นเวลาช้านาน ฉะนั้นแล้วบริบทในจังหวัดนครศรีธรรมราชจึงมีพิธีกรรมพิธีการหรือมีวัฒนธรรมทางด้านศาสนาศาสนาก็คือศาสนาพุทธกับพราหมณ์และก็ผสมกับภูตผีหรือจิตวิญญาณหรือผีบรรพบุรุษนั่นเองจึงชนะแล้วในเรื่องของการทำดุษฎีนิพนธ์เรื่องนี้มีแรงบันดาลใจที่จะทำเพื่อที่จะให้รู้เกี่ยวกับเรื่องพิธีกรรมที่ประสมประสานมาอย่างไรว่าคาถาอาคมแต่ละบทแต่ละบทแต่ละด้านแต่ละด้านนี้มีบทบาทของแต่ละด้านอย่างไรบ้าง ซึ่ง ปัจจุบันยุคดิจิตอลที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมากในการนำไปใช้อย่างมีประโยชน์และคุณค่า นอกจากนี้แล้วความเชื่อเรื่องคาถาอาคมยังคงมีแพร่หลายในหมู่ประชาชนชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช จากวัฒนธรรมความเชื่อทางด้านคาถาอาคม ไสยศาสตร์ วิญญาณนิยมมาผสมผสานกับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาจึงกลายเป็นพลังทางจิตวิญญาณหรือสาธารณะหรือพลังมวลชนที่แข็งแกร่งผ่านแนวทางทางค่านิยม ความเชื่อ ซึ่งมีกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมในรูปแบบของประเพณี พิธีกรรม พิธีการ ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนการกลายเป็นพื้นที่ทางจิตวิญญาณ (Spiritual Space) ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคมของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบันและยังมีผีบรรพชนคือตาพรานหรือ ครูหมอมโนราห์ที่ได้เกิดเป็นปรากฏการณ์ ให้เห็นอีกประการหนึ่งด้วยในปัจจุบัน ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องคาถาอาคม : ปรากฏการณ์ ความเชื่อในท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อจะศึกษาคติความเชื่อเรื่องคาถาอาคมในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีวิวัฒนาการมาอย่างไรและในคาถาอาคมต่าง ๆ เหล่านั้นมีรหัสนัยแฝงหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาไว้อย่างไรบ้าง ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษาปรากฏการณ์ทางคติความเชื่อของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้ทราบเรื่องของการใช้รหัสนัยหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่แฝงอยู่ในคาถาอาคมที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมของการใช้ความเชื่อของคาถาอาคมให้ถูกต้องที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมท้องถิ่นสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเรื่องคาถาอาคม
2. เพื่อศึกษารหัสนัยหลักธรรมในคาถาอาคม
3. เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ ความเชื่อ คาถาอาคมในท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช
4. เพื่อนำเสนอองค์แห่งความรู้เกี่ยวกับคาถาอาคมปรากฏการณ์ความเชื่อในท้องถิ่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาคาถาอาคม : ปรากฏการณ์ ความเชื่อในท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช วิวัฒนาการมาอย่างไร มีรหัสนัยแฝงหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาไว้อย่างไรบ้าง เพื่อให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้ทราบเรื่องของการใช้รหัสนัยหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่แฝงอยู่ในคาถาอาคมที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมของการใช้ความเชื่อของคาถาอาคมให้ถูกต้องที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมท้องถิ่นสืบไป

ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยดำเนินการศึกษาวิจัยในท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “คาถาอาคม : ปรากฏการณ์ ความเชื่อในท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการดำเนินการจัดทำกลุ่ม (Focus Group) จากบุคคลซึ่งเป็นผู้รอบรู้ ผู้ทรงคุณวุฒิและมีประสบการณ์หรือมีความรู้ ใช้วิธีเจาะจง ในประเด็นที่สัมภาษณ์สามารถให้รายละเอียดข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง คือ เป็น Key Informants เพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงให้ได้อย่างลึกซึ้ง นำเสนอผลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผู้วิจัยได้กำหนดเป้าหมายในการศึกษาในครั้งนี้โดยดำเนินการสัมภาษณ์ (In-depth interview) และสนทนากลุ่ม (focus group) จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในเรื่องคาถาอาคม ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านคาถาอาคม
2. กลุ่มเป้าหมายผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านสังคมศาสตร์

3. กลุ่มเป้าหมายผู้เชี่ยวชาญ ด้านคาถาอาคมจังหวัดนครศรีธรรมราชและใกล้เคียง
4. กลุ่มเป้าหมายผู้เชี่ยวชาญ เรื่องการถอดรหัสหลักธรรมที่เป็นคาถาอาคม
5. กลุ่มเป้าหมายผู้เชี่ยวชาญ เรื่องการประกอบพิธีกรรมในด้านคาถาอาคม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่ผู้ถูกสัมภาษณ์สะดวกให้การสัมภาษณ์ โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์และเสวนากลุ่ม จำนวน 16 รูป/คน โดยประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านพระพุทธศาสนา 4 รูป/คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านคาถาอาคม จำนวน 4 คน ผู้ทรงคุณวุฒิสังคมศาสตร์ 4 คน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญการถอดรหัสนัยหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา จำนวน 4 คน โดยกำหนดการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง รวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการจดบันทึกเป็นเอกสาร และบันทึกภาพ เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้ให้ข้อมูล และตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนของแบบสัมภาษณ์

สัมภาษณ์เชิงลึกโดยกำหนดประเด็นตามวัตถุประสงค์หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลบทสัมภาษณ์มาเขียนเพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูลจากนั้นจึงจัดเวทีเสวนากลุ่ม (Focus group) โดยรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์มาบูรณาการองค์ความรู้และนำเสนอในเวทีเสวนากลุ่มเพื่อตรวจสอบและตกผลึกความคิดในการวิเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับ “คาถาอาคม : ปรากฏการณ์ ความเชื่อในท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช” ในรูปแบบโมเดล (Model)

ผลการวิจัย

1) แนวคิดและทฤษฎีเรื่องคาถาอาคมคาถาอาคมนั้นเป็นถ้อยคำอันศักดิ์สิทธิ์ที่มีความเชื่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ ฉะนั้นจึงเป็นเรื่องที่ตัดขาดไม่ได้ในเรื่องของความเชื่อ ความศักดิ์สิทธิ์ ความศรัทธา ความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา จึงเป็นบริบทที่ว่าไม่มีจำกัด มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกชนชั้นทุกพื้นที่และเป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการดำเนินชีวิตประจำวันให้ผ่านปัญหาและอุปสรรคไปได้อย่างสงบสุข

2) พบว่า รหัสในหลักธรรมในคาถาอาคม ได้แฝงในคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการใช้คาถาอาคม หรือ พุทธมนต์ เพื่อก่อให้เกิดความขลังความสัมฤทธิ์ ในการปฏิบัติเรื่องของคาถาอาคมในชีวิตประจำวันและมีความมั่นใจ และตั้งใจปฏิบัติให้เหมาะสมเกี่ยวกับรหัสนัยคนโบราณสอนไว้ว่าเป็นคาถาอาคม ให้ท่องบ่นเพื่อเกิดความสุขกาย สุขใจเป็นการสำเร็จกิจในการสวดประจำทุก ๆ วัน อย่างมีความสุขสมบูรณ์ การถอดรหัสนัยหลักธรรม ในคาถาคมหรือในพุทธมนต์ต่าง ๆ ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าหรือองค์สมเด็จสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ท่านสอนให้เรามีสติให้มีสมาธิให้มีปัญญาหาหนทางแห่งการดับทุกข์เพราะความทุกข์เกิดขึ้นกับสรรพสิ่งบนโลกนี้เท่าเทียมกันเสมอกันฉะนั้นแล้วพระองค์จึงได้จัดเกี่ยวกับอริยมรรคมีองค์ 8 โดยการใช้ปัญญาใช้สมาธิและก็ใช้ศีลเข้ามาพิจารณาไตร่ตรองใช้หลักโยนิโสมนสิการเพื่อสร้างปัญญาให้เกิดขึ้น สรุปว่าไม่ว่าจะเป็นพระคาถาด้านใดด้านหนึ่งจะต้องให้มีสมาธิให้มีปัญญาในการใช้เอาปัญญาไปใช้ในสิ่งที่ดีและจงมีสมาธิตั้งมั่นแห่งจิตศีล คือ รักษากายวาจาให้สงบแล้วก็จะปลอดภัยไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

3) ปรากฏการณ์ ความเชื่อ คาถาอาคม สร้างความศรัทธาในชุมชนทำให้ประชาชนมีขวัญกำลังใจในการใช้ชีวิตประจำวัน องค์ความรู้จากปรากฏการณ์เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นกระบวนการปกครองและขัดเกลาทางสังคม โดยการใช้คาถาอาคมพัฒนาทางด้านกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

คาถาอาคม: ปรากฏการณ์ ความเชื่อปรากฏการณ์ของคาถาอาคมหรือพุทธมนต์ที่เราจะสวดสาธยายคาถาหรือพุทธมนต์ที่เป็นคำสอนของพุทธเจ้าไม่ว่าจะเป็นด้านไหนก็แล้วแต่ สรุปได้ความว่าคาถาอาคมหรือพุทธมนต์หรือมูลที่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าไม่มีความแตกต่างกันอย่างไรเพียงแต่เราจะใช้มนต์หรือคาถานั้นไปทางด้านใดและก็เสริมพลังไปทางด้านนั้นให้เน้นทางด้านนั้น ให้มีพลังจิตไปทางด้านนั้น ยกตัวอย่างถ้าเรา

มุ่งเน้นทางด้านเมตตามหานิยมให้เพ่งจิตใจเป็นทางด้านเมตตามหานิยมถ้าเราอยากให้อยู่ยงคงกระพันเราก็เพ่งพลังจิตของเราไปทางด้านอยู่ยงคงกระพันหรือทางด้านโชคลาภเราก็แพงว่าคาถาอาคมตัวหนึ่งตัวใดก็แล้วแต่แล้วก็เพ่งว่านั้นโชคลาภให้มีโชคมีลาภส่วนด้านรักษาโรคภัย เพ่งใช้พลังจิตของเราเพ่งไปให้เกิดทางด้านรักษาโรคทางด้านรักษาโรคต่าง ๆ นี่คือคาถาอาคมหรือพุทธมนต์ในพระพุทธศาสนา ด้านความเมตตามหานิยม ด้านอยู่ยงคงกระพันชาตรี ด้านการรักษาโรคด้านโชคลาภอย่างนี้ก็ถือว่าเป็นเรื่องหลักของความคิดความศรัทธาความเชื่อมั่นหน้าที่ประกอบด้วยปัญญาของตนที่เชื่อมั่นในคำพูดคำสาธยายเชื่อมั่นในคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วจึงชนะ

4) องค์แห่งความรู้เกี่ยวกับคาถาอาคม ปรากฏการณ์ ความเชื่อ ปรากฏการณ์เกี่ยวกับเรื่องของคาถาอาคมที่เกิดขึ้นในยุคที่กำลังพัฒนาของสังคมในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบริบททางจิตวิญญาณในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งได้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของคาถาอาคมและการถอดรหัสนัยหลักธรรมในคาถาอาคมทั้งหมดได้ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านเมตตามหานิยม 2) ด้านอยู่ยงคงกระพัน 3) ด้านโชคลาภ 4) ด้านรักษาโรค จากการบูรณาการความศรัทธา ปัญญา บวกความคิดที่มีเหตุผล การสวดมนต์หรือสาธยายมนต์ เป็นการกำจัดทุกข์โศกโรคภัยซึ่งมีมาตั้งแต่โบราณจากปรากฏการณ์ ความเชื่อ สิ่งที่เกิดขึ้นทำให้เกิดความศรัทธาในทางพระพุทธศาสนามีความเชื่อมั่นเกิดขึ้นด้วยจิตใจ ด้วยสติปัญญา ความเพียรพยายาม รู้ตัวเตือนสติในการใช้คาถาอาคมนั้น และจะเกิดพลัง ทุกข์ โศก โรคภัยต่าง ๆ ก็หายไปเหมือนกับที่ว่าทุกระยะก็จะดับดิ้นสิ้นไปในที่สุด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้คาถาอาคมไปในทางที่ดี แล้วไม่ได้เป็นด้านใดก็แล้วแต่ก็จะมีความสมบูรณ์ในด้านนั้นคาถาอาคมการถอดรหัสนัยหลักธรรมคาถาอาคมในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่แสดงไว้ข้างต้นประกอบด้วย 4 ด้าน ต่อไปนี้

1) ด้านความเมตตามหานิยม จะต้องมีความเชื่อมั่นศรัทธาในก็ต้องมีพรหมวิหารธรรมใช้ปัญญาต่อการกระทำตนหรือต่อผู้อื่นอันดับแรกเราจะต้องให้เขาก่อนให้เขาแล้วนี้ก็ได้รับผลตอบก็คือความเมตตาเมตตานี่คือเมตตากับตัวเองและเมตตากับบุคคลไม่ว่าสิ่งของอะไรก็ได้แต่ต้องมีความเมตตาความรักความสมานความสามัคคีก็เกิดขึ้นความสำเร็จก็เกิดขึ้นไม่ว่าอะไรก็แล้วแต่ถ้าเรามีเมตตารักใคร่เอ็นดูสงสารสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตก็ดีขึ้นดีงามเป็นประโยชน์เป็นกุศลก็ถือว่าเป็นเรื่องที่ดีในด้านของเมตตามหานิยม

2) ด้านอยู่ยงคงกระพันชาตรี ให้เราปฏิบัติมีสัจจะมีศีลถ้าเรามี ศีล 5 ศีล 8 ศีล10 ศีล 227 แล้วก็ถือว่าเราอยู่ยงคงกระพันไม่เบียดเบียนผู้อื่นไม่กล่าวร้ายไม่ทำโทษไม่กล่าวโทษผู้อื่นในก็ถือว่าอยู่ยงคงกระพันชาตรีตามคำสอนในพุทธศาสนาพุทธเจ้าท่านสอนไว้ว่าให้เรามีศีลปฏิบัติในศีลปฏิบัติในธรรมปฏิบัติในหลักของความเป็นมนุษย์ให้เหมาะสมไม่ควรเราก็มีจิตใจสูงนี้ก็ถือว่าเป็นอาคมทางด้านอยู่ยงคงกระพันชาตรี ทำความดี ละเว้นความชั่ว พูดดีคิดดี ทำดีเสมอต้น เสมอปลาย

3) ด้านโชคลาภ การเกิดมาบนโลกนี้ไม่ว่ามนุษย์ผู้หนึ่งผู้ใดก็แล้วแต่คนรวยคนปานกลางคนจนยาจกขอทานนี้เขาก็อยากมีโชคลาภในการดำเนินชีวิตเพื่อที่จะมุ่งเน้นให้ชีวิตของคนเรามีความสุขในการใช้ชีวิตบนโลกนี้เพียงแค่นั้นแล้วก็มุ่งหาโชคลาภกันอันดับแรกเราก็ให้เราทำความดีละเว้นความชั่วแล้วทีนี้มีพลังแห่งความศรัทธาและก็มีพลังแห่งความเมตตาก็จะสร้างเสริมบุญกุศลไว้ตั้งแต่อดีตและปัจจุบันก็ได้รับผลเหมือนเราปลูกต้นไม้ปลูกต้นไม้แล้วเราก็ได้รับผลก็คือต้นไม้ที่เราปลูกออกดอกออกผลให้ผลส่งผลนั้นก็ถือว่าเป็นบุญเป็นโชคเป็นลาภในการกระทำก็เรานี่คือ

4) ด้านการรักษาโรค โรคทางกายกับโรคทางใจโรคทางกายในที่ถ้าเราไม่ไปเบียดเบียนผู้อื่นเราก็ไม่เป็นโรคโรคทางใจนี้ ถ้าเรามีจิตใจดีจิตใจเมตตา ไม่เบียดเบียนผู้อื่นไม่ว่าร้ายผู้อื่นไม่กล่าวร้ายผู้อื่นมีความรักมีความเมตตาเราสวดมนต์คาถาสาธยายมนต์คาถาหรือพุทธมนต์ใด ๆ ก็แล้วแต่มันเป็นขวัญและเป็นกำลังใจและก็โรคทางใจก็หายได้แล้วก็โรคทางกายก็หายได้

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่าเพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเรื่องคาถาอาคมซึ่งได้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีความเชื่อในหลักธรรมเทศนาขององค์สมเด็จสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นหลักประพันธ์ได้แก่อารัมภกถา วัตถุคาถา คาถา ไวยะกรณะ สโมทานพุทธจริยศาสตร์ ในคัมภีร์อัฏฐกถาธรรมบท คือการวินิจฉัยความดีความชั่วทางกายทางวาจาและทางจิตใจ เป็นเครื่องหมายสูงสุดของชีวิตสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี ในพุทธธรรมของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (Phra Brahmakunaphorn, (P.or. Payutto, 2012) ได้อธิบายว่ามีการกล่าวถึงหนังสือพุทธธรรมเกี่ยวกับความแตกต่างความสามัคคีในสังคมต่างให้ปฏิบัติอยู่ในคุณงาม ความดีเพื่อทำให้สังคมอยู่สงบสุขและมีความร่มเย็นไม่ก่อให้เกิดโทษในสังคมไม่สร้างความวุ่นวายให้สังคมไม่ทำให้สังคมเดือดร้อน ได้สอดคล้องเช่นเดียวกับงานวิจัยของ Cherdchai Hiranro (2014) ได้อธิบายความเชื่อในโชคลาภพิธีกรรมคาถาอาคมว่าเป็นตำราสืบชะตาโบราณจำนวนมากปัจจุบันมีการทำพิธีทางด้านการศึกษาอาคมเพื่อสืบต่อชะตาระบุถึงคาถามนต์พิธีพระสูตรและพระธรรมต่างๆเป็นการสืบต่อชะตาส่วนที่สำคัญที่สุดในการประกอบพิธีที่น่าสนใจคือพิธีสืบชะตาเป็นพิธีความเชื่อในเรื่องของคาถาอาคมหรือเรื่องนพเคราะห์ซึ่งเป็นการใช้ทำคาถาอาคมต่างๆซึ่งอยู่ในพระสูตรในพระพุทธศาสนาจำนวนมากซึ่งจากการตรวจรหัสนัยหลักธรรมให้ใช้หลักธรรมในการปฏิบัติใช้ ชีวิตอย่างมีความสุขไม่เบียดเบียนผู้อื่นไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นอย่างนี้เป็นต้น

สำหรับการศึกษาปรากฏการณ์ความเชื่อคาถาคมในท้องถิ่นพบว่าสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีในจังหวัดสุโขทัยงานวิจัย Phrakhru Chairatanabanphot Phisit Khotsupho (2012) ได้ทำการศึกษาคติธรรมเวทมนต์คาถาที่ปรากฏในจังหวัดสุโขทัยเชื่อเรื่องความเชื่อเรื่องคาถาและเวทมนต์ในประเทศไทยเกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยโบราณกาลมีการวิวัฒนาการขึ้นมาตามเมืองต่างๆซึ่งเป็นความเชื่อที่เกิดขึ้นสืบทอดกันมาในลัทธิของศาสนาพราหมณ์ของพระพุทธศาสนามาอย่างอันเป็นหลักเวทมนต์คาถาที่จะเรียกว่าเป็นสมุดข่อยในสังคมนั้นๆได้สืบต่อกันมาตั้งแต่โบราณกาลซึ่งเป็นการสืบต่อสิ่งเหล่านี้มา นานแล้วจากเวทมนต์คาถาซึ่งเป็นแนวคิดทฤษฎีที่สอดคล้องกับงานวิจัยดังกล่าวนี้

ผลกระทบจากความเชื่อในคาถาอาคมที่อาจเกิดขึ้นต่อพระพุทธศาสนา คือ พุทธศาสนิกชนผู้ที่มีวามเชื่อและให้ความหวังไว้กับคาถาอาคมมากเกินไปย่อมถูกมองว่าเป็นคนที่งมงายล้าสมัยแม้หากเป็นพระภิกษุสงฆ์ด้วยแล้วไซร้ หากได้หมกมุ่นในเรื่องของคาถาอาคมมาก ๆ ย่อมอาจได้รับการประณามในทางอ้อมได้อีกทางหนึ่งผลที่ตามมา คือ พุทธศาสนิกชนจะไม่เข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงเมื่อประสบพบเจอปัญหา ดังที่กล่าวมาแล้วก็คือแทนที่จะเข้าหาหลักธรรมในการแก้ กลับเข้าหาพระสงฆ์ในการประกอบพิธีกรรมให้หรือไปขอวัตถุมงคลคาถาอาคมเพื่อมีไว้เพื่อขจัดความเดือดร้อนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาที่ไม่ถูกต้องและเล็งเห็นผลได้ยาก

ดังนั้น หากมัวแต่งมงายแต่เพียงคาถาอาอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงเหตุปัจจัยอื่นแล้ว ย่อมไม่เกิดผลดีต่อสังคมและต่อพระพุทธศาสนาแน่นอน พุทธศาสนิกชนจึงควรรู้จักการพิจารณาถึงเหตุปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วยในการที่จะได้มาซึ่งสิ่งที่ตนเองประสงค์ ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตามหากรู้จักตริตรองพิจารณาหาวิธีทาง กระบวนการประกอบกับความมุมานะเพียรพยายามในการประกอบกิจการงานนั้น ๆ ย่อมจะเห็นถึงปัญหาว่าทำไมถึงเป็นอย่างที่เราคาดไว้ ย่อมเกิดแนวทางใหม่ที่ดีกว่า ย่อมเกิดปัญหาในการแยกแยะเหตุผล สิ่งที่ทำนั้นย่อมสำเร็จด้วยดี ในด้านของความเชื่อคาถาหรือพุทธมนต์ในทางพระพุทธศาสนาคาถาหรือพุทธมนต์นั้นเมื่อมีการสวดหรือสาธยายแล้วนั้น จะเกิดพลังสร้างพลังที่จะเป็นจุดเด่นก็จะสร้างในทางที่เรียกหลากหลายว่ามี 4 ด้านประกอบด้วย 1) ด้านเมตตามหานิยม 2) ด้านอยู่ยงคงกระพันธ์ชาตรี 3) ด้านโชคลาภ และ 4) ด้านรักษาโรค ที่เป็นปรากฏการณ์ความเชื่อในท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลจากการวิเคราะห์เรื่องคาถาอาคมที่เป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับรูปแบบการวิเคราะห์คาถาอาคมปรากฏการณ์ความเชื่อในท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราชเรียกว่า B M M S Model คือ การพัฒนากายคือความมั่นใจทางอารมณ์เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนใน คนในสมัยโบราณเป็นภูมิปัญญาของบุคคล โบราณ ในการพัฒนากายจิตใจปัญญา โดยการใช้คาถาอาคม โดยการใช้ปรากฏการณ์ความเชื่อในพระพุทธศาสนาในการใช้คาถาอาคม การใช้ครองคนในกระบวนการ ของ B M M S Model

Body กาย ทำให้ มีความมั่นคง มีความสุขมีสุขภาพดี การดูแล ร่างกาย ให้การปฏิบัติ อยู่ในศีลในธรรมในคำสั่งสอน ขององค์สมเด็จสัมมาสัมพุทธเจ้า สมบูรณ์เป็นการทำกาย ให้ขลังให้มีพลังทางกายเป็นกระบวนสร้างความมั่นคง ด้านร่างกายคือการพัฒนาร่างให้กายสมบูรณ์มีสุขภาพดีแข็งแรง ความต้องการทางร่างกายของมนุษย์มีอยู่อย่างสม่ำเสมอและตลอดเวลามี คือการรักษาทั้งภายนอกภายใน

Mind จิตใจคือ ทำให้จิตใจของบุคคลมีจิตใจหนักแน่นมีสมาธิในการปฏิบัติตัวปฏิบัติตนมีความมั่นใจไม่วอกแวก ไม่หวั่นไหวโดยการท่องคาถาอาคมให้มีจิตใจให้มีหลักยึดเหนี่ยวเป็นการกระทำจิตให้มั่นคงในการดำเนินชีวิตให้มีสมาธิแล้ว จิตใจดีในการใช้คาถาอาคม อย่างมีความสุขในสังคมส่งเสริมให้ชีวิตดีมีความสุขสมหวังให้มีสุขภาพจิตดีอย่างนี้ ความรู้สึกนึกคิด เชาว์ปัญญา ความสำนึก ความมีสติ แต่ความคิดเป็นองค์ประกอบสำคัญของจิตใจที่สามารถรู้เห็นได้ กำกับและควบคุมอย่างชัดเจน

Mood อารมณ์ คือ สิ่งที่ถูกรู้ หรือถูกรับรู้ สิ่งที่ยึดหน่วงจิตโดยผ่านอายตนะในทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และธรรมารมณ์ หรือภาวะความรู้สึกทางใจคืออารมณ์จิตใจไม่หวั่นไหวบอกว่าฉุนเฉียวไม่มีความวิตกกังวลมีจิตใจเป็นเอกัคคตาไม่ทำให้จิตใจฟุ้งซ่าน ให้อารมณ์อยู่ในอารมณ์เดียวคือมีอารมณ์แห่งความมั่นคงมีจุดเดียวในอารมณ์อารมณ์เป็นสมาธิ เข้ากันของตนเข้าถึงอารมณ์ของตนรู้แจ้งเป็นกุศลอย่างนี้เรียกว่าเป็นกุศโลบายของบุคคลในยุคโบราณที่เอาคาถาอาคมมาเป็นอารมณ์ในการใช้ท่องบทสวดบทต่างๆให้มีจิตใจเสวยความสุขอันเป็นสุขที่มีจิตใจในอารมณ์เดียว

Society สังคม กลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบกฎเกณฑ์ เช่น สังคมเมืองวงการ หรือสมาคมของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น สังคมเมืองชุมชน เช่นได้มีส่วนร่วม ร่วมกลุ่มกันใน การกระทำกิจกรรมในสังคมให้เกิดมิตรไมตรีหรือให้เกิดกัลยาณมิตรมีการเอื้ออาทรเพื่อเผื่อแผ่ทำให้สังคมชุมชนอยู่อย่างมีความสุข อยู่อย่างมีความสงบในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขร่มเย็นคาถาคมเป็นบ่อเกิดให้เกิดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในยุคสมัยโบราณนั้นมีความตั้งใจมีความยึดมั่นมีความศรัทธาในคาถาอาคมแล้วทำให้เกิดพลังในตัวตนพลังจิตมั่นคงพลังอารมณ์มั่นคง สังคมมั่นคงเกิดความสุข อย่างนี้เป็นองค์ความรู้ใหม่จากการวิเคราะห์มาเป็นกระบวนการความรู้ใหม่ ในเรื่องของคาถาอาคมที่เป็นปรากฏการณ์ความเชื่อในสังคมชุมชนต่าง ๆ

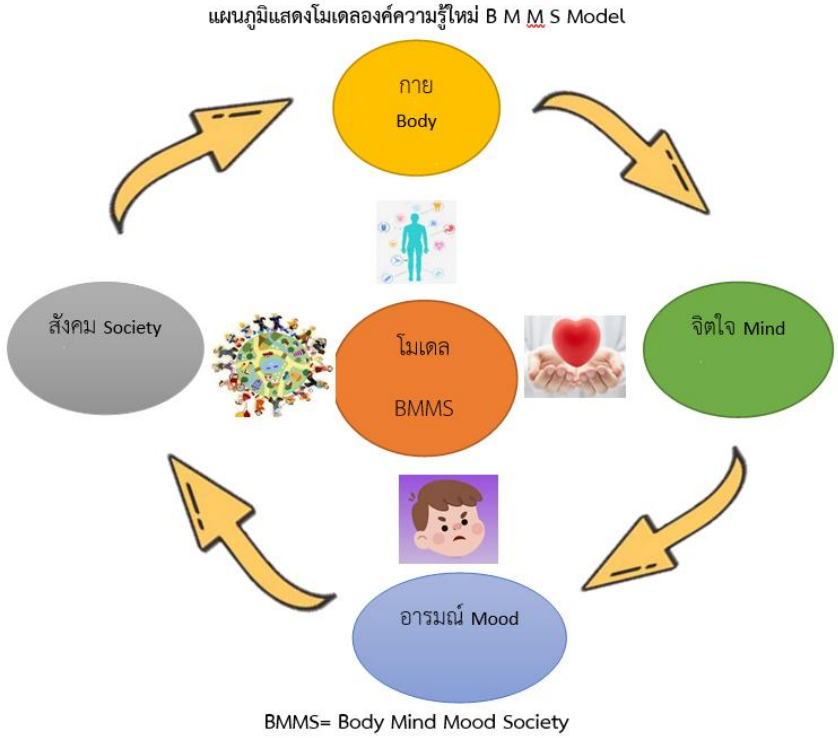
แนวทางการใช้องค์ความรู้ใหม่ B M M S Model ไปใช้ได้จริงผู้วิจัยดำเนินการทำวิจัยเพื่อให้เกิดผลในความเชื่อมั่น เรื่องของคาถาอาคมที่เป็นปรากฏการณ์ความเชื่อในท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อประยุกต์ใช้ได้ง่ายและสามารถนำไปใช้ได้ทุกเวลาทุกสถานการณ์ของการใช้คาถาอาคมแต่ละด้านดังนี้

1. การใช้คาถาอาคมด้านต่าง ๆ รวมแล้วจำแนกเนื้อหาแล้วนำมาประยุกต์ใช้แต่ละด้านแต่ละด้านในงานวิจัยนี้ที่พบเพิ่มเติมนำเสนอผ่าน B M M S Model เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สนใจนำคาถาอาคมไปใช้ในด้านต่าง ๆ ให้เกิดความเหมาะสมในรูปแบบของเอกสารต่าง ๆ ที่มีการสวดสาธยายกันตามเอกสารด้านต่าง ๆ สมบูรณ์ ยิ่งขึ้น

2. นำ B M M S Model ไปทดลองใช้กับประชาชนพื้นที่แห่งจิตวิญญาณเปรียบเทียบการใช้ในเรื่องของคาถาอาคมด้านต่าง ๆ ที่เป็นปรากฏการณ์ความเชื่อในท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้คาถาอาคมไปในทางที่ดีได้ถูกได้ต้องได้ควรต่อไป

สรุปองค์ความรู้

ผลจากการวิเคราะห์เรื่องคาถาอาคมที่เป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับรูปแบบการวิเคราะห์คาถาอาคมปรากฏการณ์ความเชื่อในท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช เรียกว่า **B M M S Model** ดังนี้

กระบวนการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นกระบวนการการปกครองคนเป็นกระบวนการในการขัดเกลาบุคคลในสังคม แนวทางการใช้องค์ความรู้ใหม่ **B M M S Model** ไปใช้ได้จริงผู้วิจัยดำเนินการทำวิจัยเพื่อให้เกิดผลในความเชื่อมั่น เรื่องของคาถาอาคมที่เป็นปรากฏการณ์ความเชื่อในท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อประยุกต์ใช้ได้ง่ายและสามารถนำไปใช้ได้ทุกเวลาทุกสถานการณ์ของการใช้คาถาอาคมแต่ละด้านดังนี้

1. การใช้คาถาอาคมด้านต่าง ๆ รวมแล้วจำแนกเนื้อหาแล้วนำมาประยุกต์ใช้แต่ละด้านแต่ละด้านในงานวิจัยนี้ที่พบเพิ่มเติมนำเสนอผ่าน B M M S Model เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สนใจนำคาถาอาคมไปใช้ในด้านต่าง ๆ ให้เกิดความเหมาะสมในรูปแบบของเอกสารต่าง ๆ ที่มีการสวดสาธยายกันตามเอกสารด้านต่าง ๆ สมบูรณ์ ยิ่งขึ้น

2. นำ B M M S Model ไปทดลองใช้กับประชาชนพื้นที่แห่งจิตวิญญาณเปรียบเทียบการใช้ในเรื่องของคาถาอาคมด้านต่าง ๆ ที่เป็นปรากฏการณ์ความเชื่อในท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้คาถาอาคมไปในทางที่ดีได้ถูกได้ต้องได้ควรต่อไป คาถาอาคมปรากฏการณ์ความเชื่อในท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราชมี 4 ด้าน ดังนี้

1) Body กายคือพร้อมทำให้ มีความมั่นคง มีความสุขมีสุขภาพดี การดูแล ร่างกาย ข้อเสนอแนะในการนำโมเดลไปใช้ถ้าเราปฏิบัติ ตามบทบาทของคาถาอาคมเป็นโมเดลโบราณอาจารย์ได้มี

ความคิดว่าถ้าเราไม่มีโรคไม่มีภัยในการสวดคาถาอาคมและบุคคลในสังคมนั้นเกิดความมั่นคงในปัจจัยทั้ง 4 พร้อมด้วยสมบัติ

คาถารักษาโรคคาถาพ่นพิษงูต่าง ๆ
พุทธังปัจจักขามิ ธัมมังปัจจักขามิ
สังฆังปัจจักขามิ ปริสุทโธ คิหิภาวังติมังธาริหิ
อุปาสักโก ปัจจุทธะรามิ อาปัจจุขาต

ทรัพย์สินสมบัติในการใช้ชีวิตประจำวันด้วยปัจจัยทั้ง 4 สำหรับมนุษย์ทุกคนในโลกนี้ต้องการปัจจัย 4 ต้องการเงินต้องการทองต้องการที่อยู่ต้องการอาศัยต้องการความสะดวก 4 ประการ

2) Mind จิตใจ นี้คือการนำไปใช้เพื่อพัฒนากายใจความรักสังคมเกิดความร่มเย็นเป็นสุขมีเมตตาในสังคมชุมชนท้องถิ่นประเทศชาติบ้านเมืองก็เกิดความสุขเกิดความเมตตานี้คือมนุษย์เกิดมาจึงต้องพัฒนา สำรวมความคิด สำรวมจิตสำรวมใจสร้างความรัก สร้างความชื่นชอบสร้างความพอใจนี้ถือว่าเป็นความสุขความในการบริโภคความสุขในสังคมก็ทำให้สังคมมีความรักมีความเมตตามีความปรารถนาดีซึ่งกันนี้คือเป็นองค์ความรู้ใหม่

1. ความสุขทางกาย ใจ
2. ความพึงพอใจในความรัก
3. สังคมสงบสุข
4. สิ่งแวดล้อมดี มิตรดี การปฏิบัติในสังคมดีนี้

3) Mood อารมณ์ ในการถอดรหัสนัยในหลักธรรมในการอบรมสิ่งที่ถูกรู้ หรือถูกรับรู้ สิ่งที่ยึดหน่วงจิตนี้ผู้ทำการวิจัยจะได้อธิบายรหัสนัยหลักธรรมที่เกี่ยวกับคาถาดังต่อไปนี้ คือพระคาถาเรียกทรัพย์ เตชะสุเนมะภูจะนา วิเว โอมสวาโหม โอมสวาโหม โอมสวาโหม สาธุ สาธุ สาธุ ตัตตุโร นวะโม ทะเวโช ตรีนิ ปัญจะสัตตะ อัฎจะ เอกะ ฉัฏฐี ธาเรตุ สัพพะโสตถีภะวันตุเม

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้หรือถ้าเราปฏิบัติในเรื่องของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่อยู่ในด้านโชคลาภคือมีมิตรไมตรีหรืออยู่ทางด้านโชคลาภมีมิตรไมตรีดีมีโชคลาภดีก็ถือว่าเรานั้นได้ประพฤติปฏิบัติตามคาถาอาคมซึ่งเป็นกุศโลบายของ โบราณอาจารย์ที่ มีกุศโลบายให้คนในสังคมนั้นมีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ในสังคมแล้วก็จะเกิดความสุขคือ มี 4 ปะการ

1. การมีน้ำใจในสังคม
2. คำนึงถึงประโยชน์ส่วนร่วมในสังคม
3. มีความปรารถนาดีต่อบุคคลต่างๆ
4. ไม่คิดร้ายปองร้ายผู้อื่น

คือการที่เราจะมีโชคลาภได้ต้องมีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือจุ่นเจือในสังคมนี้คือเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการทำงานวิจัยในครั้งนี้

4) Society กลุ่มคน ที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบกฎเกณฑ์ เช่น สังคมเมืองหรือความเป็นอยู่ในสังคมในด้านของคาถาการอยู่ยงคงกระพันธ์ ในการถอดรหัสนัยของคาถาอาคมด้านอยู่ยงคงกระพันธ์ชาตรีตามคาถาที่ว่าดั่งนี้

เกสาผม เพชรคง ตรีเพชรคงคง โลมาขนคง ตรีเพชรคงคง นักขาเล็บคง ตรีเพชรคงคง ทันตาฟันคง ตรีเพชรคงคง ตะใจทะนังคง ตรีเพชรคงคง มังสังเนื้อคง ตรีเพชรคงคง อัฏฐิคงคง ตรีเพชรคงคง

ในการนำไปใช้ในสังคมบุคคลนำปฏิบัติด้วยการมีศีลาจารวัตรปฏิบัติในทางสังคมประเทศและสังคมชุมชนก็จะเป็นภาษาคมทที่อยู่ยงคงกระพันชาตรีและสังคมก็จะเกิดความสวยงามถาวรในการใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุขอย่างมีความมั่นคงเพราะคงกระพันทั้งนี้ทั้งนั้นก็ต้องมีศีลจารวัตร 5 ประการคือ

1. ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต
2. ไม่ลักทรัพย์
3. ไม่ประไม่ประพฤติผิดลูกผิดเมียของผู้อื่น
4. ไม่พูดปดมดเท็จไม่พูดเพ้อเจ้อไม่พูดเหลวไหล
5. ไม่ดื่มสุราเมรัยของมึนเมาต่าง ๆ

ในโมเดลนี้ ถือว่าเป็นคาถาอยู่ยงคงกระพันธ์ชาตรี เป็นโมเดลแห่งองค์ความรู้ใหม่ ในการนำไปใช้ในสังคม ทำให้สังคมทุกสังคม ทุกสถานที่ ทุกพื้นที่ ที่นับถือพระพุทธศาสนาขององค์สมเด็จสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็จะเกิดความสุข เกิดความคงกระพันชาตรี เพราะเราไม่ได้ประพฤติปฏิบัติผิดในศีลจริยวัตร

ข้อเสนอแนะ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องคาถาอาคม: ปรากฏการณ์ ความเชื่อในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้วิจัยมุ่งประเด็นความเชื่อความศรัทธาในจิตใจของมนุษย์ชาติหรือบทพุทธมนต์ ที่มีต่อหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นการสร้างเสริมบุญบารมี การพัฒนากายจิตใจปัญญา โดยการใช้คาถาอาคม โดยการใช้ปรากฏการณ์ความเชื่อในพระพุทธศาสนาในการใช้คาถาอาคม การใช้ครองคนในกระบวนการ ของ “**B M M S Model**” มีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเรื่องคาถาอาคมเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. ควรศึกษารหัสนัยหลักธรรมในคาถาอาคมเพื่อประกอบองค์ความรู้มากขึ้น
3. ควรศึกษารายละเอียดส่วนย่อยที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ ความเชื่อ ในท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช ในแต่ละด้านอย่างละเอียด
4. ควรนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในด้านการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับคาถาอาคม ปรากฏการณ์ความเชื่อ ในท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อสนับสนุนข้อมูลทางการวิจัยให้กับผู้ที่มีจิตศรัทธาในพระพุทธศาสนาให้มีความเหนียวแน่นมุ่งไปสู่องค์กรต่าง ๆ ให้เกิดความเชื่อมั่นตรงกับความจริงมากยิ่งขึ้น

References

Director of the Textbook Department Mahamongkut's Institute of Technology. (1998). Method of translating Thai into Bihar, Bangkok : Mahamakut Wittayalai Printing Press.

Jureerat Buakaew. (2017). The Little Bridegroom Ritual of Khao Khuan Sung, Songkhla Province, Prince of Songkla University Journal of Science.

Chaiwut Phiyakul. (1996). Beliefs and superstitions of Wat Khao Or, Khuan Khanun District, Phatthalung Province. Songkhla: Institute of Thaksin Khadi Studies. Thaksin University.

Thawan Puttharat. (2007). The power of Phra Phutthamon Phra Nakhon: Wattanapanich, Bangkok.

Preecha Noonsuk. (2561). Cultural history of Nakhon Si Thammarat. accessible from digital archive Nakhon Si Thammarat Rajabhat University: http://dspace.nstru.ac.th.

Phra Brahmakunaphorn. (P.A. Payutto). (2008). Buddhist Dictionary glossary edition (12th edition). Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phra Maha Wuttichai Wor. Wachiramedhi. (2010) Mantra for Advancement. Bangkok: Wimuttayalai Institute.

Phra Maha Sompong Pamuthito. (1999). Apithanwanna scriptures, Bangkok: Thipwisut.

Royal Academy. (2002). International Dictionary of Religious Terms. Royal Institute edition. reprint 2.Bangkok: Arun printing.

J. Gordon Melton, ed. (2001).Black Magic. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม พ.ศ. 2564 https://en.wikipedia.org/.

Scheidt, R. J. (1 9 7 3) . Belief in supernatural phenomena and locus of control. PsychologicalReports,32 (3, Pt.2),1159–1162. https://doi.org/10.2466/pr0.1973.32.3c.1159.

Kespada Moonsuwan .2020. The phenomenon of belief and power. Silpakorn University Master of Fine Arts (M.F.A.). Painting Sculpture and Graphic Arts 2548.

นวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต

SERVICE INNOVATIONS THAT AFFECT HOTEL SELECTION IN PHUKET

ณัฐวุฒิ เหมาะประมาณ[1]**,และ สันติธร ภูริภักดี**[2]

Nattawut Maopraman[1] and Santidhorn Pooripakdee[2]

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต[1], คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร[2]

Faculty of Management Sciences, Phuket Rajabhat University[1],

Faculty of Management Science Silpakorn University[2]

*Email: Nattawut.m@pkru.ac.th

Received 23 July 2022**; Revised** 27 April 2023**; Accepted** 30 April 2023.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นปัจจัยนวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต (2) เพื่อศึกษาปัจจัยนวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ตของนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้กาหนดใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต อย่างน้อย 1 ครั้ง จำนวนทั้งหมด 384 ตัวอย่าง โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทราบจำนวนประชากร โดยใช้สูตรของคอแครน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และคัดเลือกรวบรวมข้อมูลแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นปัจจัยนวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยนวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต อยู่ในระดับมาก ความตั้งใจที่จะเปลี่ยนแปลง มีค่ามากที่สุด รองลงมาคือการตระหนักรู้ในการวิจัยและพัฒนา การรับรู้นวัตกรรม การตื่นตัวในการสร้างสรรค์ การนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ และความสามารถในการตามลำดับตามลำดับ ผลการวิเคราะห์การพยากรณ์ พบว่า ปัจจัยทางนวัตกรรมการบริการ ด้านการรับรู้นวัตกรรม ด้านความสามารถในการสร้างสรรค์ การตระหนักรู้ในการวิจัยและพัฒนา ด้านความเป็นนวัตกรรม และด้านการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต

คำสำคัญ: นวัตกรรมการบริการ, โรงแรม, นักท่องเที่ยวชาวไทย, จังหวัดภูเก็ต

Abstract

The present study aimed to achieve two primary objectives: (1) to examine the level of opinion regarding service innovation factors that influence hotel service selection in Phuket; and (2) to investigate service innovation factors that impact hotel service selection in Phuket, particularly from the perspective of tourists. The research design utilized a quantitative approach, with a sample group consisting of tourists who had utilized hotel services in Phuket

at least once. The sample size of 384 was determined using the Cochran formula at a 95% confidence level, and data collection was conducted through selective sampling. A questionnaire was utilized to gather data on the level of opinion regarding service innovation factors that affect hotel selection in Phuket. The data were analyzed using frequency and percentage distribution, mean and standard deviation, and multiple regression analysis.

The findings of the study indicated that service innovation factors had a significant impact on the selection of hotels in Phuket, with a high level of willingness to change being the most valuable factor followed by awareness of research and development (R&D) innovation, creative awakening, introducing new products and services, and the ability to implement innovations. The results of the forecast analysis further revealed that factors such as innovation perception, creative ability, R&D awareness, and introducing new products and services had a significant influence on the choice of hotel services in Phuket. The study provides valuable insights into the factors that are most likely to influence tourists' decision-making processes when selecting hotels in Phuket, and highlights the importance of developing and implementing innovative strategies to enhance the quality of hotel services and improve customer satisfaction.

Keywords: Service innovation, Hotel, Thai tourists, Phuket Province.

บทนำ

อุตสาหกรรมโรงแรมถือเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก โดยในปี พ.ศ. 2562 ในหมวดที่พักแรมและบริการด้านอาหาร (Accommodation and food service activities) มีมูลค่าสูงถึง 1.03 ล้านล้านบาท โดยเป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ 10% ของ (GDP) ซึ่งคิดเป็น 61% จากรายได้ท่องเที่ยวทั้งหมด มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติเดินทางท่องเที่ยวเป็นจำนวน 307,141,990 คน ทำให้เกิดรายได้ 2,727,903.84 ล้านบาท (Economics Tourism and Sports Division, 2019) ด้วยการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีชื่อเสียงระดับโลกในด้านความงามและรวมไปถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ อย่างไรก็ตามด้วยพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของนักท่องเที่ยวจากเทคโนโลยีต่างๆ เกิดนวัตกรรมทางดิจิทัลในรูปแบบใหม่ ตลอดจนเหตุการณ์ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์ เช่น การระบาดของ COVID-19 เป็นแรงจูงใจให้กับทั้งนักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการด้านการเดินทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและโรงแรมที่ถือได้ว่าเป็นที่มาที่สำคัญที่สุดต้องปรับตัวและสร้างสรรค์รูปแบบใหม่ของการท่องเที่ยวและบริการอย่างใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป

ในสถานการณ์การแข่งขันเพื่อสร้างความอยู่รอดเป็นสถานการณ์ที่ทางผู้ประกอบการจะมีการนำกลยุทธ์ มาใช้เพื่อสร้างความอยู่รอดให้กับธุรกิจให้มากที่สุด โดยกลยุทธ์นวัตกรรมบริการเป็นกลยุทธ์หนึ่งในปัจจุบันที่มี ผู้บริหารโรงแรมจำนวนมากตัดสินใจนามาใช้ในการดาเนินการเพื่อสร้างมูลค่าในงานบริการและความสามารถใน การแข่งขันทางธุรกิจโรงแรม โดยนวัตกรรมบริการ คือ การสร้างความคิดสร้างสรรค์ในการกระบวนการผลิตสินค้า และบริการให้มีความทันสมัย หรือการสร้างความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่มีความหลากหลาย ซึ่งการสร้างปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าด้วยนวัตกรรมจะเป็นการสร้างมูลค่า

ให้แก่ธุรกิจเพิ่มมากยิ่งขึ้น (Choosri, 2014) นวัตกรรมบริการจึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการสร้างความแตกต่างในอุตสาหกรรมโรงแรมซึ่งเป็นการคิดค้นสร้างพัฒนาปรับปรุงรูปแบบและกระบวนการให้บริการใหม่ ๆ ที่ตอบสนองกับความต้องการของลูกค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา บนพื้นฐานความต้องการการบริการให้มีคุณภาพมากขึ้น ธุรกิจโรงแรมหวังสร้างและนำนวัตกรรมมาให้บริการจะมีอิทธิพลต่อผลประกอบการของธุรกิจ ซึ่งรูปแบบการใช้นวัตกรรมบริการไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนเหมือนนวัตกรรมผลิตภัณฑ์แต่อาศัยการสังเกต และข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อมานาวิเคราะห์และปรับปรุงการบริการ โดยอาจมีการนาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยหรือในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล (Samani, 2018) อีกทั้งยังพบว่านวัตกรรมการบริการ (Service innovation) มีความสำคัญในการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากในการแข่งขันทางธุรกิจของสินค้าหรือบริการมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพราะนวัตกรรมการบริการนั้นง่ายต่อการลอกเลียนแบบและมีต้นทุนที่ต่ำกว่า โดยมีนักวิชาการให้เหตุผลว่านวัตกรรมมีความเกี่ยวข้องกับการผสมผสานระหว่างความคิดสร้างสรรค์และการใช้งานของผลิตภัณฑ์หรือบริการ (Lyons et al., 2007)

นอกจากนี้ธุรกิจโรงแรมจะต้องมีการรับรู้ทำความเข้าใจ และให้ความสำคัญต่อนวัตกรรมที่เกิดขึ้นภายในโรงแรม ลูกค้าสามารถรับรู้ถึงนวัตกรรมที่เกิดขึ้นได้ด้วยผลิตภัณฑ์และการบริการใหม่ที่นำเสนอให้กับลูกค้า (Akgun et al., 2009) ซึ่งสามารถสร้างความพึงพอใจและความประทับใจให้แก่ลูกค้า ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางการตลาดของธุรกิจโรงแรมให้ประสบความสำเร็จทั้งทางด้านลูกค้าและด้านรายได้ ดังนั้นการดำเนินงานของธุรกิจโรงแรมให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน สามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บริการ และกระบวนการ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างมีคุณค่าและให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุดโดยนำนวัตกรรมมาพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ เช่น การปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์และบริการให้ดียิ่งขึ้น การนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ และเพื่อพัฒนากระบวนการ เช่น การปรับปรุงกระบวนการการทำงาน การเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน รวมทั้งกระบวนการของการให้บริการ หากโรงแรมสูญเสียลูกค้าไปย่อมหมายถึง การสูญเสียที่สำคัญอาจทำให้โรงแรมขาดรายได้ เสียค่าใช้จ่ายในการสรรหาและพัฒนา ซึ่งเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการดำเนินงาน

จังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองที่มีชาวต่างชาติมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ในปี 2563-2564 รวมกันจำนวน 5,151,594 คน แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 2,816,203 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 2,335,391 คน ก่อให้เกิดรายได้รวมกัน 2,335,391 ล้านบาท นอกจากนั้นแล้วในปี 2563 จังหวัดภูเก็ตมีจำนวนสถานประกอบการที่พักแรมทั้งหมด 1,476 แห่ง มีจำนวนห้องพักถึง 72,860 ห้อง ซึ่งมากที่สุดในภาคใต้ โดยมีจำนวนผู้เข้าพักชาวไทย และชาวต่างประเทศรวมกัน 16,556,150 คน และมีรายรับของสถานประกอบการที่พักแรมสูงถึง 42,346,041 ล้านบาท (National Statistical Office, 2020)

ดังนั้น ตอบสนองความต้องการและเข้าถึงผู้ใช้บริการได้หลากหลาย ตอบสนองความต้องการของลูกค้า สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า และรักษาความมั่นคงของฐานลูกค้า ติดต่อกับองค์กร นักวิจัยจึงสนใจที่จะศึกษานวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่ออุตสาหกรรมการบริการในยุคดิจิทัลในจังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยข้างต้นสามารถใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการจัดการบริหารและแนวทางในการวางแผนการจัดการ นอกจากนี้ยังเผยให้เห็นถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการในองค์กรธุรกิจการบริการ เพื่อให้ได้นวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่ดี ยังช่วยองค์กรรักษาความมั่นคงของฐานลูกค้าในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นปัจจัยนวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต

2. เพื่อศึกษาปัจจัยนวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ตของนักท่องเที่ยว

การทบทวนวรรณกรรม

1. นวัตกรรมบริการในโรงแรม นวัตกรรมในการบริการสำหรับอุตสาหกรรมโรงแรมสามารถแบ่งออกได้เป็นประเภทต่างๆ ที่แตกต่างกัน และมีความเกี่ยวข้องกัน การจำแนกที่มักพบในการศึกษาด้านนวัตกรรมคือระหว่างนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นการสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์และบริการ และตอบคำถามด้านวิธีการดำเนินธุรกิจขององค์กร ซึ่งรวมถึงกระบวนการภายนอกและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ องค์ประกอบของนวัตกรรมบริการ ในงานด้านธุรกิจโรงแรมและการท่องเที่ยว ได้มีการนำเสนอรูปแบบการมุ่งเน้นที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมที่มีความหลากหลายออกเป็น (Leekpai, P. et al., 2014) ได้แก่

1. การสร้างความสามารถทางนวัตกรรม เป็นการสร้างทิศทางขององค์กรในการหามิติที่จะถูกพัฒนาด้วยนวัตกรรมขึ้นมาให้มีประสิทธิภาพสูงมากยิ่งขึ้น (Rutherford & Holt, 2007)

2. การมุ่งเน้นตลาด เป็นการนำนวัตกรรมมาสร้างมูลค่าให้กับธุรกิจเกิดคุณค่าที่เหนือกว่าคู่แข่งอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจในตลาด มีความสามารถสูงมากยิ่งขึ้น (Naver & Slater, 1990)

3. การมุ่งเน้นการเรียนรู้ เป็นการนำนวัตกรรมมาประยุกต์เข้ากับวัฒนธรรมองค์กรให้มีศักยภาพที่สูงมากยิ่งขึ้นทั้งในแง่ของประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน และการปรับตัวขององค์กรให้เข้ากันกับนวัตกรรมใหม่ที่เกิดขึ้น โดยการเข้ามาของนวัตกรรมจะทำให้กระบวนการทำงาน หรือขั้นตอนการดำเนินงานมีการเปลี่ยนแปลงไป (Huber, 1991)

4. การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ เป็นการปรับปรุงไปถึงระดับโครงสร้างองค์กร สร้างระบบผู้นำและขับเคลื่อนนวัตกรรมให้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กรให้มีศักยภาพที่ทันสมัย และเข้ากันกับสถานการณ์ปัจจุบัน ที่นวัตกรรมสามารถนำเสนอการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Hult et al., 2004)

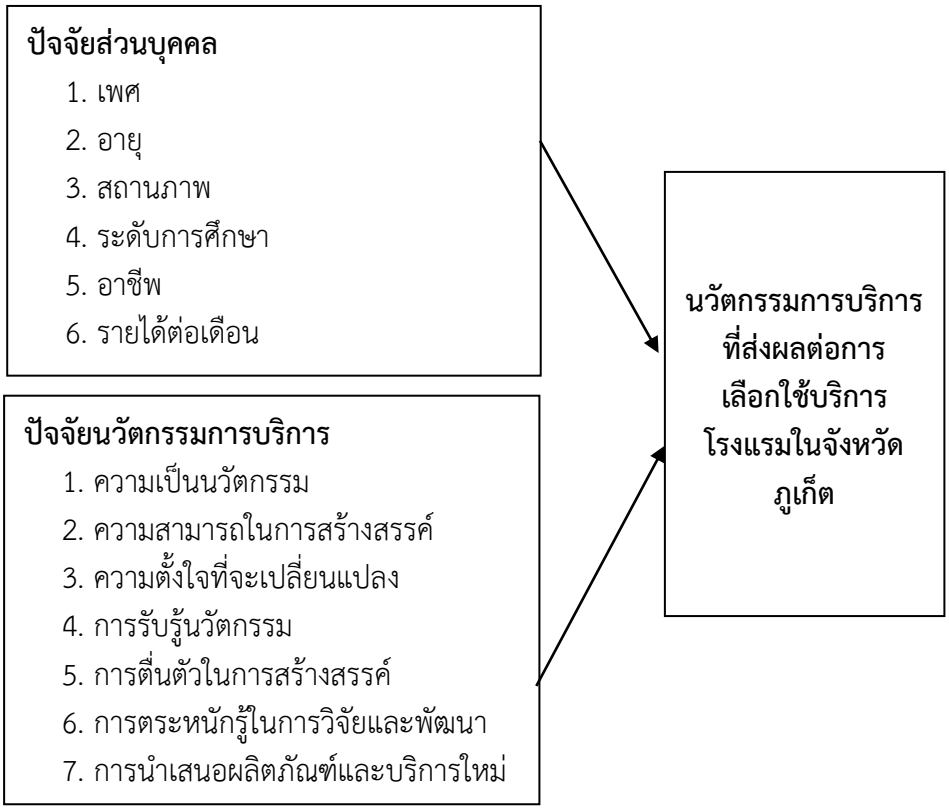
5. บรรยากาศองค์กร จากองค์ประกอบทั้งหมด บรรยากาศองค์กรจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้นวัตกรรมสามารถดำเนินการได้อย่างสะดวก และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการปรับสภาพแวดล้อมและสร้างความมั่นคงให้กับสมาชิกขององค์กรในการปรับตัวเข้าหานวัตกรรมที่มาทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง (Burton et al., 2004)

ด้านมุมมองของผู้บริโภค ยังมีนวัตกรรมบางประการซึ่งผู้ซื้อไม่สามารถสังเกตหรือค้นพบได้ เช่น นวัตกรรมด้านการบริหาร เมื่ออ้างอิงถึงผู้บริโภค พวกเขาจะสามารถสัมผัสนวัตกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์หรือบริการผ่านทางการใช้งานหรือสัมผัสเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นรูปธรรมหรือนามธรรม จากการพิจารณาในมุมมองดังกล่าว สามารถดัดแปลงประเภทของนวัตกรรมทั้งสี่ ได้ดังนี้ (1) นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ที่โรงแรมพัฒนาขึ้นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้บริโภค (2) นวัตกรรมด้านเทคนิค ผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ที่ได้มาจากการครอบครองเทคโนโลยีใหม่จากซัพพลายเออร์หรืออุตสาหกรรมอื่น (3) นวัตกรรมด้านกระบวนการ บริการใหม่ที่สร้างขึ้นจากการสัมผัสบริการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคและผู้ให้บริการ หรือระหว่างผู้บริโภคและอุปกรณ์ (4) นวัตกรรมด้านองค์กร องค์กรใหม่หรือองค์กรที่ได้รับการปรับปรุง ซึ่งธุรกรรมระหว่างโรงแรมและผู้บริโภคจะดำเนินรอยตาม

2. การเลือกใช้บริการ เป็นการใช้หลักการและเหตุผลในกระบวนการเลือก ทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งที่เหมาะสมที่สุดในการตัดสินใจของผู้รับบริการในการเลือกเข้ารับบริการ โดย Chatyaporn (2007) ได้อธิบายว่า การบริการ หมายถึง กิจกรรม ประโยชน์ หรือความสุขที่เสนอขายหรือกิจกรรมที่จัดร่วมกับ

รายการสินค้าโดยทั่วไป การบริการไม่เกี่ยวข้องกับสินค้าเท่านั้น แต่บริการนี้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนความต้องการ การฝึกอบรมผู้บริโภคเกี่ยวกับวิธีการใช้งาน ฯลฯ ขณะเดียวกัน Chaoprasert (2003) ให้ความหมายการบริการ คือกิจกรรมของกระบวนการส่งมอบสินค้าที่จับต้องไม่ได้ของธุรกิจไปยังผู้รับบริการ สินค้าที่จับต้องไม่ได้ต้องตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการจนกว่าจะเกิดความพึงพอใจ และในขณะเดียวกัน Hiransomboon (2012) ได้อธิบายว่า การบริการ หมายถึง กิจกรรมการดำเนินงานมุ่งตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจผ่านการกระทำที่ไม่มีอยู่จริง จำไม่ได้ บริการที่ดีมาจากทักษะของผู้ให้บริการทรัพยากรทางธุรกิจ และระบบการจัดการงานที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นแล้ว การบริการ จึงหมายถึงการสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับบริการของบุคลากรเพื่อให้แน่ใจว่าจะเกิดความสัมพันธ์ระยะยาวที่ทุกฝ่ายต่างก็ได้รับประโยชน์ร่วมกัน และเพื่อเป็นการช่วยเสริมการทำงานขององค์กรด้วย

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) พื้นที่วิจัย คือ สถานประกอบการในจังหวัดภูเก็ตจำนวน 1,476 แห่ง (National Statistical Office, 2020)

(1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต อย่างน้อย 1 ครั้ง โดยคำนวณขนาดตัวอย่างที่ไม่ทราบจำนวนประชากรของคอแครน (Cochran, 1963) กำหนดค่าความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% โดยดำเนินการทำการ

สุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จึงทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประมาณ 400 ตัวอย่าง (ประสพชัย พสุนนท์, 2555) มีผู้ตอบแบบสอบถามกลับมา 440 ตัวอย่าง

(2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามแบ่งออก 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ส่วนที่ 2 ปัจจัยนวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแบบมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended question)

(3) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย การตรวจสอบเครื่องมือโดยนาแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ร่วมพิจารณา ความถูกต้องของโครงสร้างเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม ประกอบด้วยนักวิชาการด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญการตลาดจากตัวแทนโรงแรม จำนวน 1 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) มากกว่า 0.50 (Pongwicha, 2010) จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าเครื่องมือที่ใช้มีค่าความเชื่อมั่นสูงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้และมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (Vanichbuncha, 2013)

(4) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิเคราะห์ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ประกอบด้วยความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโคยวิธี Stepwise (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 63.50) จำนวน 254 คน มีอายุอยู่ในช่วง Generation Y (พ.ศ.2523-2540) (ร้อยละ 33.50) จำนวน 134 คน มีสถานะภาพโสด (ร้อยละ 60.71) จำนวน 170 คน ระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 53.25) จำนวน 213 คน พนักงานบริษัทเอกชน (ร้อยละ 37.86) จำนวน 151 คน และมีรายได้เฉลี่ย 20,001 – 30,000 บาท (ร้อยละ 54.59) จำนวน 218 คน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาระดับความคิดเห็นปัจจัยนวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐานของระดับนวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ตในภาพรวม

(n=400)

ปัจจัยทางนวัตกรรมการบริการ	$\bar{x}$	SD.	ระดับ
1. ความเป็นนวัตกรรม (Innovativeness)	4.00	0.65	มาก
2. ความสามารถในการสร้างสรรค์ (Capacity to Innovate)	3.84	0.69	มาก
3. ความตั้งใจที่จะเปลี่ยนแปลง (Willingness to Change)	3.97	0.70	มาก

ปัจจัยทางนวัตกรรมการบริการ	$\bar{x}$	SD.	ระดับ
4. การรับรู้นวัตกรรม (Innovation Perception)	3.88	0.68	มาก
5. การตื่นตัวในการสร้างสรรค์ (Alertness to Create)	3.88	0.75	มาก
6. การตระหนักรู้ในการวิจัยและพัฒนา (Research and Development Awareness)	3.94	0.70	มาก
7. การนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ (Introducing New Products and Services)	3.87	0.68	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.91**	**0.58**	**มาก**

จากตารางพบว่า ปัจจัยนวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ตในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ความเป็นนวัตกรรม (Innovativeness) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ความตั้งใจที่จะเปลี่ยนแปลง (Willingness to Change) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 การตระหนักรู้ในการวิจัยและพัฒนา (Research and Development Awareness) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 การรับรู้นวัตกรรม (Innovation Perception) และ การตื่นตัวในการสร้างสรรค์ (Alertness to Create) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 การนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 และความสามารถในการสร้างสรรค์ (Capacity to Innovate) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ตามลำดับ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาปัจจัยนวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ตของนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการทดสอบสมมติฐานในรูปแบบถดถอยพหุคูณโคยวิธี Stepwise (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยผู้วิจัยได้นำเสนอตัวแปรอิสระ ทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นนวัตกรรม (Innovativeness) ด้านความสามารถในการสร้างสรรค์ (Capacity to Innovate) ด้านความตั้งใจที่จะเปลี่ยนแปลง (Willingness to Change) ด้านการรับรู้นวัตกรรม (Innovation Perception) ด้านการตื่นตัวในการสร้างสรรค์ (Alertness to Create) การตระหนักรู้ในการวิจัยและพัฒนา (Modifications to Products and Services) และด้านการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ (Introducing New Products and Services) ซึ่งผู้วิจัยแทนค่าตัวแปรอิสระเป็น X_1, X_2, X_3, X_4, X_5, X_6, X_7 ตามลำดับดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณวิธี Stepwise (Stepwise Multiple Regression Analysis) นวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต

ลำดับการเข้าสมการณ์ของตัวแปรพยากรณ์	R	R^2	Adjust R^2	F
การรับรู้นวัตกรรม (X_4)	0.69	0.47	0.47	365.06*
การรับรู้นวัตกรรม (X_4) ความสามารถในการสร้างสรรค์ (X_2)	0.74	0.55	0.55	252.07*
การรับรู้นวัตกรรม (X_4) ความสามารถในการสร้างสรรค์ (X_2) การปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์และบริการ (X_6)	0.76	0.58	0.58	186.75*

การรับรู้นวัตกรรม (X_4) ความสามารถในการสร้างสรรค์ (X_2) การปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์และบริการ (X_6) ความเป็นนวัตกรรม (X_1)	0.77	0.59	0.59	146.81*
การรับรู้นวัตกรรม (X_4) ความสามารถในการสร้างสรรค์ (X_2) การปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์และบริการ (X_6) ความเป็นนวัตกรรม (X_1) การนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ (X_7)	0.77	0.60	0.59	119.87*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลวิจัยแสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางนวัตกรรมการบริการ ด้านการรับรู้นวัตกรรม สามารถทำนายเรื่องนวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต ได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์หรือค่า Adjust R^2 เท่ากับ 0.47 แสดงว่าด้านการรับรู้นวัตกรรมนั้น มีอิทธิพลที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต

เมื่อเพิ่มตัวแปรพยากรณ์ ด้านความสามารถในการสร้างสรรค์ มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์หรือค่า Adjust R^2 เท่ากับ 0.55 จึงสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงว่าด้านการรับรู้นวัตกรรม และด้านความสามารถในการสร้างสรรค์นั้น มีอิทธิพลที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต

เมื่อเพิ่มตัวแปรพยากรณ์ การตระหนักรู้ในการวิจัยและพัฒนา มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์หรือค่า Adjust R^2 เท่ากับ 0.58 จึงสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงว่าด้านการรับรู้นวัตกรรม และด้านความสามารถในการสร้างสรรค์ การตระหนักรู้ในการวิจัยและพัฒนานั้น มีอิทธิพลที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต

เมื่อเพิ่มตัวแปรพยากรณ์ ด้านความเป็นนวัตกรรม มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์หรือค่า Adjust R^2 เท่ากับ 0.59 จึงสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงว่าด้านการรับรู้นวัตกรรม และด้านความสามารถในการสร้างสรรค์ การตระหนักรู้ในการวิจัยและพัฒนา ความเป็นนวัตกรรมนั้น มีอิทธิพลที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต

เมื่อเพิ่มตัวแปรพยากรณ์ ด้านการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์หรือค่า Adjust R^2 เท่ากับ 0.60 จึงสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงว่าด้านการรับรู้นวัตกรรม และด้านความสามารถในการสร้างสรรค์ การตระหนักรู้ในการวิจัยและพัฒนา ความเป็นนวัตกรรม การนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการใหม่นั้น มีอิทธิพลที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ตัวแปรในสมการพยากรณ์การเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต โดยการถดถอยพหุคุณ

ตัวแปรพยากรณ์ที่นำเข้าสมการทั้งหมดในขั้นตอนเดียว	สัมประสิทธิ์การถดถอย β	Standardized Coefficients (Std.Error)	beta	t	P-value (Sig.)
Constant (a)	0.91	0.12		7.16	0.00*
การรับรู้นวัตกรรม (X_4)	0.23	0.04	0.27	5.57	0.00*
ความสามารถในการสร้างสรรค์ (X_2)	0.19	0.04	0.22	4.34	0.00*
การปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์และบริการ (X_6)	0.12	0.04	0.14	2.88	0.00*
ความเป็นนวัตกรรม (X_1)	0.12	0.04	0.14	2.84	0.00*
การนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ (X_7)	0.10	0.04	0.17	2.34	0.02*
R = .77	F = 119.87	Std.Error of the Estimate = .36			
R^2 = .60	Adjust R^2 = 0.59	Durbin – Watson = 1.79			

* ระดับมีนัยสำคัญ P (sig.) $<$ 0.05

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า นวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต (Y) พบว่า ด้านการรับรู้นวัตกรรม (X_4) ด้านความสามารถในการสร้างสรรค์ (X_2) การตระหนักรู้ในการวิจัยและพัฒนา (X_6) ด้านความเป็นนวัตกรรม (X_1) และด้านการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ (X_7) อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต Adjust R^2 มีค่าเท่ากับ 0.59 คิดเป็นร้อยละ 59.00 และเมื่อวิเคราะห์ร่วมกับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หพุคูณ (R) ของตัวแปรเกณฑ์ (Y) และตัวแปรพยากรณ์ (X_4, X_2, X_6, X_1, X_7) มีค่าเท่ากับ 0.77 ซึ่งมีค่าใกล้ 1 แสดงว่า ตัวแปรพยากรณ์นั้นมีความสัมพันธ์ต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต (Y) เมื่อพิจารณาจากค่า R^2 มีค่าเท่ากับ 0.60 ได้อธิบายถึงความผันแปรของการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต คิดเป็นร้อยละ 60.00 ในส่วนของค่า Durbin-Watson ใช้ทดสอบความเป็นอิสระต่อกันของค่าความคลาดเคลื่อนมีค่าเท่ากับ 1.79 ซึ่งมีค่าระหว่าง 1.50-2.50 แสดงว่า ตัวแปรพยากรณ์ (X) มีความเป็นอิสระต่อกันและเมื่อวิเคราะห์ความคาดเคลื่อนมาตรฐานจาก Std. Error of the Estimate (SEE.) มีค่าเท่ากับ 0.36 และค่าสถิติ F เท่ากับ 119.87 โดยได้ทำการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยรูปแบบคะแนนดิบ (β) และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ซึ่งในแต่ละด้านนั้น พบว่า ด้านการรับรู้นวัตกรรม (X_4) มีค่า β อยู่ที่ 0.23 และ b อยู่ที่ 0.27 รองลงมาด้านความสามารถในการสร้างสรรค์ (X_2) มีค่า β อยู่ที่ 0.19 และ b อยู่ที่ 0.22 การตระหนักรู้ในการวิจัยและพัฒนา (X_6) และด้านความเป็นนวัตกรรม (X_1) มีค่า β อยู่ที่ 0.12 และ b อยู่ที่ 0.14 และด้านการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ (X_7) มีค่า β อยู่ที่ 0.10 และ b อยู่ที่ 0.17 ตามลำดับ โดยค่าคงที่ β อยู่ที่ 0.91 ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$Y_{\text{การลือกใช้}} = 0.91_{\text{ค่าคงที่}} + 0.23_{x4} + 0.19_{x2} + 0.12_{x6} + 0.10_{x7}$$

จากสมการค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปแบบคะแนนดิบ (β) สรุปได้ว่า ตัวแปรพยากรณ์ปัจจัยทางนวัตกรรมการบริการ ด้านการรับรู้นวัตกรรม ด้านความสามารถในการสร้างสรรค์ การตระหนักรู้ในการวิจัย

และพัฒนา ด้านความเป็นนวัตกรรม และด้านการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต ในระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 นอกจากนั้นยัง พบว่า ปัจจัยทางนวัตกรรมการบริการ ด้านการรับรู้นวัตกรรมนั้น ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ตมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการสร้างสรรค์ การตระหนักรู้ในการวิจัยและพัฒนา ด้านความเป็นนวัตกรรม และด้านการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

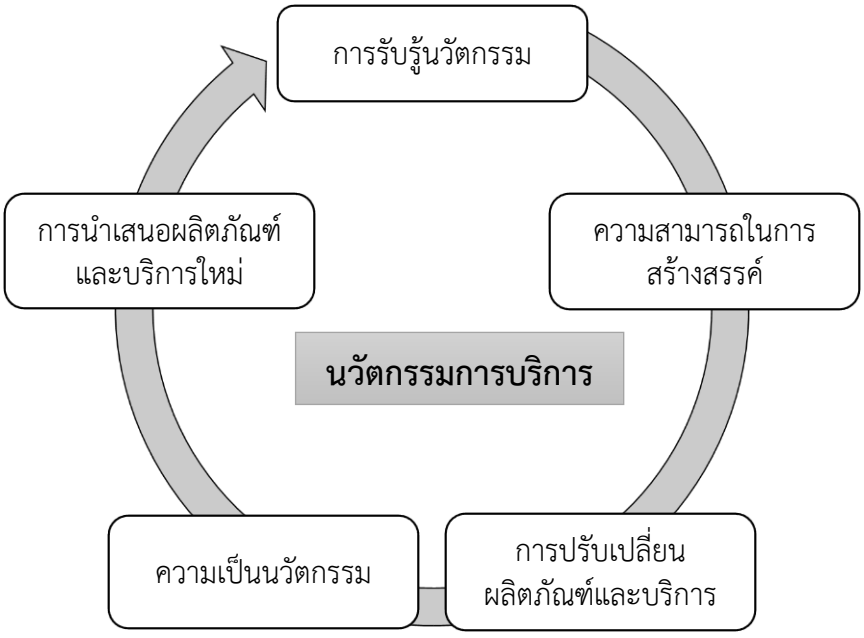
1. นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักในจังหวัดภูเก็ตมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยนวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.91 โดยปัจจัยนวัตกรรมการบริการ ได้แก่ ด้านความเป็นนวัตกรรม ด้านความสามารถในการสร้างสรรค์ ด้านความตั้งใจที่จะเปลี่ยนแปลง ด้านการรับรู้นวัตกรรม ด้านการตื่นตัวในการสร้างสรรค์ การตระหนักรู้ในการวิจัยและพัฒนา และด้านการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ Sakkasem Panalad (2014) ได้สรุปว่าผู้บริหารธุรกิจทางการท่องเที่ยวมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีความสามารถด้านนวัตกรรมบริการโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นนวัตกรรม เช่น กิจการมุ่งมั่นให้มีการแสวงหาวิธีการหรือเทคนิคใหม่ในการบริการ เพื่อนำเสนอการบริการที่มีความแตกต่างแก่ลูกค้า เป็นต้น ด้านความสามารถในการสร้างสรรค์ เช่น กิจการสนับสนุนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาการบริการใหม่อย่างต่อเนื่อง เป็นต้น ด้านความเต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลงเช่น กิจการมุ่งเน้นให้มีการติดตามและสำรวจถึงความต้องการของลูกค้าหลังจากการให้บริการ เพื่อนำมาปรับปรุงการบริการต่อไป เป็นต้น ด้านการรับรู้นวัตกรรม เช่น กิจการมุ่งเน้นให้มีการนำวิธีการหรือรูปแบบการบริการใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการบริการลูกค้าได้อย่างรวดเร็วทันต่อสถานการณ์ เป็นต้น ด้านการตื่นตัวในการสร้างสรรค์ เช่น กิจการมุ่งมั่นในการพัฒนาบริการอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น และด้านการตระหนักรู้ในการวิจัยและพัฒนา เช่น เมื่อพบปัญหาเกี่ยวกับการให้บริการหรือการบริหารงานภายในกิจการให้ความสำคัญกับการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยการวิจัยอยู่เสมอ

2. ปัจจัยนวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ตของนักท่องเที่ยว โดยปัจจัยนวัตกรรมการบริการ ได้แก่ ปัจจัยด้านความเป็นนวัตกรรม ด้านความสามารถในการสร้างสรรค์ ด้านความตั้งใจที่จะเปลี่ยนแปลง ด้านการรับรู้นวัตกรรม ด้านการตื่นตัวในการสร้างสรรค์ การตระหนักรู้ในการวิจัยและพัฒนา และด้านการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ พบว่าได้มีปัจจัยนวัตกรรมการบริการ อยู่ 5 ด้านที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ตของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านการรับรู้นวัตกรรม ด้านความสามารถในการสร้างสรรค์ การตระหนักรู้ในการวิจัยและพัฒนา ด้านความเป็นนวัตกรรม และด้านการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ Panalad (2014) ได้สรุปว่าความสามารถด้านนวัตกรรมบริการ (ด้านความเป็นนวัตกรรมด้านความสามารถในการสร้างสรรค์ ด้านความตั้งใจที่จะเปลี่ยนแปลงด้านการรับรู้นวัตกรรม ด้านการตื่นตัวในการสร้างสรรค์ และด้านการตระหนักรู้ในการวิจัยและพัฒนา) มีอิทธิพลความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจนำเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถด้านนวัตกรรมบริการ ด้านความเป็นนวัตกรรม ด้านการตื่นตัวในการสร้างสรรค์ และด้านการตระหนักรู้ในการวิจัยและพัฒนา มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถในการแข่งขัน และยังสอดคล้องกับ Supaphol, et al. (2021) ได้สรุปว่าปัจจัยนวัตกรรมบริการ ด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ ด้านนวัตกรรมการบริการ และด้านนวัตกรรมกระบวนการ ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าใช้บริการโรงแรมแห่งหนึ่งในจังหวัดชัยนาทส่วนปัจจัยคุณภาพการให้บริการ ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความเชื่อถือและไว้วางใจได้ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า และด้านการเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้ใช้บริการส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าใช้บริการโรงแรมแห่งหนึ่งในจังหวัดชัยนาท ส่งผลให้ผู้บริหาร

และบุคลากรของโรงแรมแห่งหนึ่งในจังหวัดชัยนาท และอื่น ๆ สามารถนำผลการวิจัยมาใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงานขององค์กร และเป็นแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาปรับปรุงการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการต่อไป

นอกจากนั้นแล้วยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Walker (2004) ที่ได้ศึกษานวัตกรรมและผลการดำ เนินงานขององค์กร พบว่า ผลกระทบของนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของบริษัท นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Oke (2007) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับประเภทนวัตกรรม และการปฏิบัติการจัดการนวัตกรรมในบริษัทที่ให้บริการ พบว่า นวัตกรรมผลิตภัณฑ์และบริการมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Akgun, Keskin & Byrne (2009) ที่ได้ศึกษาประสิทธิภาพทางอารมณ์ขององค์กรนวัตกรรมกระบวนการและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และผลการดำเนินงานของบริษัท พบว่า นวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการมีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของบริษัท และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gunday, et al. (2011) ที่ได้ศึกษาผลกระทบของประเภทนวัตกรรมที่มีต่อผลการดำเนินงานของบริษัท พบว่า นวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการส่งต่อผลการดำเนินงานของบริษัทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังสอดคล้องกับ Khumsing & Phongsart (2019) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้บริหารธุรกิจโรงแรมและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจโรงแรมต่อระดับนวัตกรรมบริการที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีในการให้บริการมีผลต่อความเป็นเลิศทางการบริการของธุรกิจโรงแรมเป็นลำดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงแรมมีการมุ่งเน้นให้มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการวิเคราะห์ ออกแบบ ควบคุม และคุณภาพของการบริการ ลูกค้าสามารถจองห้องพักผ่านเว็บไซต์และแอปพลิเคชั่น เพื่อความสะดวกและประหยัดเวลา พนักงานผู้ให้บริการ มีความพร้อมและความสามารถในการให้บริการ มีการฝึกอบรมพนักงานเพื่อสนับสนุนให้มีการพัฒนาทักษะในการท างานเป็นทีมของพนักงานเพื่อการ

สรุปองค์ความรู้

ภาพที่ 1 ปัจจัยนวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต

จากภาพแสดงถึงปัจจัยนวัตกรรมการบริการที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต แสดงให้เห็นถึง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจเกิดการริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ หรือการสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ ถูกนำเข้ามาใช้ในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสภาวะการณ์ในปัจจุบัน โดยอาศัยแนวคิดนวัตกรรมทางเทคโนโลยี ในการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันทางธุรกิจ ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับลักษณะหรือปัจจัยของนวัตกรรมเทคโนโลยี กระบวนการของนวัตกรรม ผลิตภัณฑ์ของนวัตกรรม การผสมผสานกระบวนการและผลิตภัณฑ์ร่วมกัน ขณะเดียวกันจะต้องประยุกต์การใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสำหรับการบริการ จำเป็นอย่างยิ่งต้องศึกษาธุรกิจของตนเอง ด้วยปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดในการเลือกและการตัดสินใจใช้ในนวัตกรรมก่อนต้องทำการวางแผนการใช้นวัตกรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งจะเป็นปัจจัยตัวหนึ่งที่สำคัญในการส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจภาคบริการหรือธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

References

Akgun, A. E., Keskin, H., & Byrne, J. (2009). Organizational emotional capability, product and process innovation, and firm performance: An empirical analysis. Journal of Engineering and Technology Management, 26, 103-130.

Burton, R. M., Lauridsen, J. & Obel, B. (2004). The Impact of Organizational Climate and Strategic Fit on Firm Performance. Human Resource Management, 43, 67–82.

Chaoprasert, C. (2003). Service Marketing. (13th edition). Bangkok: SE-ED Publishing.

Choosri, A. (2014). The Service Innovation, Corporate Social Responsibility, and Word–of–Mouth Marketing Affecting Decision to Use the Private Hospital's Inpatient Ward (IPD) in Bangkok. Independence Study of Business. Administration. Bangkok: Bangkok University.

Economics Tourism and Sports Division. (2019). Tourism statistics. Ministry of Tourism and Sports. [Online]. Accessed 12 April 2022. From https://secretary.mots.go.th/

Gunday et al., (2011). Effect of innovation type on firm performance. International Journal of Marketing, G2 (2011), pp. 30-45.

Hiransomboon, K. (2012). Industrial Management. (8 th ed.) Bangkok: Tex and Journal Publication.

Huber, G. P. (1991). Organizational Learning: The Contributing Processes and the Literatures. Organization Science, 2(1), 88–115.

Hult, G. T., Hurley, R. F., & Knight, G. A. (2004). Innovativeness: Its Antecedents and Impact on Business Performance. Industrial Marketing Management, 33, 429–438.

Khumsing, K. & Phongsart, P. (2019). The Attitude of the Hotel Business Executives and Those Involved in the Hotel Business on the Level of Service Innovation Affecting the Excellence of Hotel Business in the Northeast of Thailand. Governance Journal, Vol. 8 No. 1 January – June 2019.

Leekpai, Pradthana., Jaroenwisan, Kerdsiri., Trichan,Charlee. & Jirakiattikul, Sopin. (2014). Innovativeness of Hotel Business in Southern Thailand. Journal of Management Science, 31(1), 69–95.

Lyons, S., Duxbury, L. and Higgins, C. (2007) An empirical assessment of generational differences in basic human value. Psychological Reports, vol. 101, pp.339–352.

Narver, J. C., & Slater, S. F. (1990). The Effect of a Market Orientation on Business Profitability. Journal of Marketing, 54(4), 20–35.

National Statistical Office. (2020). Accommodation survey. Ministry of Digital Economy and Society. [Online]. Accessed 16 April 2022. From http://www.nso.go.th/sites/2014/

Oke, A. (2007). Innovation types and innovation management practices in service companies. International Journal of Innovation Management, 27(6), 564- 587.

Panalad, S. (2014). Service Innovation Capability of Tour Operator Businesses in Thailand. Ph.D. MAJOR Tourism and Hotel Management. Mahasarakham University.

Pongwichai, S. (2010). Statistical data analysis by computer. Bangkok: Publisher of Chulalongkorn University.

Rutherford, M. W., & Holt, D. T. (2007). Corporate entrepreneurship: An empirical look at the innovativeness dimension and its antecedents. Journal of Organizational Change, 20(3), 429-446.

Samani, T. (2019). Service Innovation of Hotel Industry in Thailand. Journal of Thai Hospitality & Tourism. Vol. 14 No. 1 (January - June 2019).

Samerjai Chatyaporn (2007). Marketing management. 1st Published. Bangkok, SEEDUCATION Public Company Limited.

Supaphol, S., Khaowisade, T., Someran, L., Klanpaitoon, C. & Duangsup, W. (2021). Service innovation factors and service quality factors affecting the decision to use the service of hotel in Chainat. Journal of MCU Social Science Review, Vol. 10 No. 3 July – September 2021

Vanichbuncha, K. (2013). Using SPSS for Windows for Analyze Data. (2nd ed.). Bangkok: C K and S Photo Studo.

W, G. cochran. (1963). Sampling Techniques. New York: London.

Walker, R.M. (2004). Innovation and Organizational Performance: Evidence and a Research *Agenda.* Advanced Institute of Management Research Paper, (2)55.

กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

STRATEGIES ON SUPERVISION COMPETENCY DEVELOPMENT USING SELF–DIRECTED LEARNING OF EDUCATIONAL SUPERVISORS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

จณิสตา สมบูรณ์, วันเพ็ญ นันทะศรี และอภิสิทธิ์ สมศรีสุข
Janista Somboon, Wanpen Nantasri, Apisit Somsrisuk
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand.
Email: kigkee2515@gmail.com

Received 17 April 2022**; Revised** 10 March 2023**; Accepted** 29 April 2023.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ 2) เพื่อพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ และ 3) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศและการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ศึกษานิเทศก์ ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 350 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ PNI Modified นำเสนอเนื้อหาและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 1) สภาพปัจจุบันของการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ 4 พันธกิจ 5 เป้าประสงค์ 6 กลยุทธ์ 20 โครงการ และ 23 ตัวชี้วัด และ 3) กลยุทธ์ในภาพรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: สมรรถนะการนิเทศ, การเรียนรู้แบบนำตนเอง, กลยุทธ์การพัฒนา, ศึกษานิเทศก์

Abstract

The present research aimed to achieve three objectives: (1) to conduct a survey of the perceptions held by educational supervisors regarding the current state and the ideal state of competence development through self-directed learning; (2) to formulate a strategy for the development of supervision competence through self-directed learning among study supervisors; and (3) to assess the suitability and practicality of the strategies devised for competence development through self-directed learning among educational supervisors. This research employed a mixed-methods approach.

The findings of this research indicate the following regarding the strategies for supervision competency development through self-directed learning among educational supervisors under the Office of the Basic Education Commission: (1) The current state of these strategies is perceived to be at a high level, while the desired state is considered to be at the highest level. (2) The author's strategy for supervision competency development through self-directed learning encompasses a vision, four missions, five objectives, six strategies, twenty project goals, and twenty-three indicators. (3) The overall appropriateness and feasibility of the author's strategies for supervision competency development through self-directed learning is considered to be at the highest level.

Keywords: Supervision Competency, Self-directed Learning, Development Strategies, Supervisor

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการแข่งขันอย่างรวดเร็วในสังคมปัจจุบัน ทำให้การจัดการทรัพยากรในองค์การประสบปัญหาหลายประการ เช่น พนักงานขาดความรู้และทักษะที่ทันสมัย เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบให้ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ลดลง (Smithikrai, 2019) ศึกษานิเทศก์เป็นบุคลากรทางการศึกษาทำหน้าที่นิเทศการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุน ให้คำปรึกษา แนะนำ จัดกิจกรรมฝึกฝน อบรม ติดตาม กำกับและประเมินผลการจัดการศึกษาให้กับครูและผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์จึงส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาครูและกระบวนการบริหารจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน ศึกษานิเทศก์จะเป็นผู้เชื่อมโยง ส่งผ่านและถ่ายทอดด้วยความรู้ ความสามารถศักยภาพและคุณลักษณะต่าง ๆ ไปยังคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูและกระบวนการบริหารจัดการ (Office of the basic Education Commission, 2012) จากบทบาทดังกล่าว ศึกษานิเทศก์จึงต้องทบทวนบทบาทของตนเองมากขึ้นเพื่อการพัฒนาความเป็นผู้นำทางวิชาการ เพื่อให้ตนเองทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคแห่งโลกไร้พรมแดน ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองมากยิ่งขึ้นเป็นผู้นำทางด้านงานวิชาการและการเปลี่ยนแปลงมียุทธศาสตร์การบริหารเชิงวิชาการ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ทันสมัย สามารถให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการศึกษา คิดค้นกระบวนการนำเสนอเทคนิควิธีการที่ทันสมัย เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีศักยภาพสูงสุด เพื่อให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ (Khornkaew, 2017) ปัญหาที่พบสำหรับศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา คือปัญหาด้านความพร้อมของศึกษานิเทศก์ ด้านความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของศึกษานิเทศก์ โดยเฉพาะประสบการณ์การนิเทศการศึกษา ทำให้สถานศึกษาไม่ได้รับความช่วยเหลือทางวิชาการอย่างมีคุณภาพ ซึ่งปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับ (Khamanee, 2010) ได้กล่าวถึง ปัญหาของศึกษานิเทศก์ ไว้ว่าปัญหาที่พบบ่อย ๆ คือ ศึกษานิเทศก์ไม่ทำงานในหน้าที่หลักของตนเอง ทำให้งานนั้นบกพร่องขาดประสิทธิภาพและเกิดปัญหา หน้าที่หลักของศึกษานิเทศก์ควรจะเป็นการให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือครูในการพัฒนาผู้เรียนและช่วยเหลือผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์น่าจะใกล้ชิดกับโรงเรียนและครู แต่ปรากฏว่า ศึกษานิเทศก์ยังทำงานในหน้าที่น้อยและไม่ทั่วถึง ปัญหาอีกประการ คือ การทำงานใด ๆ ให้เกิดผลสำเร็จ ผู้ปฏิบัติต้องมีความรู้ประสบการณ์และความชำนาญในเรื่องที่ทำ ศึกษานิเทศก์ที่ดีนั้นต้องมีความรู้ ประสบการณ์และความชำนาญเรื่องที่นิเทศและรอบรู้แหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ได้คำปรึกษา ชี้แนะอย่างเหมาะสม ซึ่งจุดนี้ก็พบว่ามีศึกษานิเทศก์จำนวนหนึ่งที่ไม่ได้รับการยอมรับจากครูและโรงเรียนเพราะขาดความรู้ ความสามารถที่จะชี้แนะหรือช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ (Center for Supervision and Acceleration of Basic Education Quality, 2011) จากที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่าสมรรถนะส่วนบุคคลของศึกษานิเทศก์เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ หรือมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างมาก สมรรถนะของศึกษานิเทศก์ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่จะเพิ่มพูนทักษะในการทำงาน ค้นคว้าหาความรู้ด้านเทคนิควิทยาการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการจัดระบบและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในสถานศึกษา ดังนั้น ศึกษานิเทศก์จึงควรเป็นวิชาชีพที่ต้องมีระดับสมรรถนะสูง มีความรู้ความสามารถ และคุณธรรมตลอดจนจริยธรรม รวมถึงจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การจัดการและการบริหารศึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (Kakwiset, 2008) หรืออาจกล่าวได้ว่าศึกษานิเทศก์ถือเป็นบุคคลและวิชาชีพที่สำคัญที่สุดที่มีส่วนทำให้การจัดการศึกษาของประเทศประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ถ้าศึกษานิเทศก์มีทักษะ มีสมรรถนะที่จำเป็นครบถ้วน และมีความเป็นมืออาชีพอย่างแท้จริงแล้ว ย่อมจะส่งผลดีต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศด้วย (Sangsupin, 2010)

การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-Directed Learning) ตามแนวคิดของ Knowles (1975) เป็นกระบวนการที่ศึกษานิเทศก์รับผิดชอบควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดทั้งกระบวนการเริ่มตั้งแต่ศึกษานิเทศก์มีความสนใจที่จะเรียนรู้ ใช้ความคิดริเริ่มในการวินิจฉัยความต้องการทางการเรียนรู้ ตั้งเป้าหมายการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ แสวงหาแหล่งข้อมูลในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ เลือกและใช้ยุทธวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่บุคคลสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการเรียนรู้ของตนเอง มีความรับผิดชอบและความพยายามในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามความสามารถหรือตามสถานการณ์การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล กำกับการเรียนรู้ของตนเองได้โดยไม่ต้องแยกออกจากกลุ่มหรือผู้เรียนคนอื่นๆ และสามารถเชื่อมโยงความรู้และทักษะต่างๆ (Hiemstra, R., 1994) การเรียนรู้แบบนำตนเองทำให้ศึกษานิเทศก์เรียนรู้ได้มากกว่าการเป็นผู้รับแต่เพียงฝ่ายเดียว ได้เรียนรู้ ศึกษาแบบตั้งใจและต่อเนื่อง มีจุดมุ่งหมายและการสร้างแรงจูงใจ สามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้ดีกว่าและยาวนานกว่า ซึ่งทำให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างไม่สิ้นสุด (Issarawat, 1989) นอกจากนี้ยังทำให้ศึกษานิเทศก์เรียนรู้วิธีการลงมือปฏิบัติ เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น และเรียนรู้ที่จะเป็นบุคคลที่ใช้ศักยภาพของตนเองเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งการเรียนรู้แบบนำตนเอง ศึกษานิเทศก์จะเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งอาจจะได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นด้วยก็ได้ การเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทฤษฎีกลุ่มมานุษยนิยม (Humanism) ที่ให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์ และมองมนุษย์ว่ามีคุณค่า มีความดีงาม มีความสามารถ มีความต้องการและมีการสร้างแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเอง (Thatthong, 2009) และ Gulielmino (1997) พบว่า ลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองมี

ความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงาน และ Baxter (1994) พบว่า ผู้ที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองสูงจะมีความเชื่อมั่นในการทำงานมากกว่าผู้ที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองที่ต่ำกว่า ดังนั้นการนำวิธีการเรียนรู้แบบนำตนเองมาใช้น่าจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาตนเองทั้งในด้านของการเรียนรู้ และประสิทธิภาพในการทำงาน ดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในปัจจุบันจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลให้เป็นบุคคลที่ทรงคุณค่าและดำรงไว้ซึ่งเกียรติแห่งวิชาชีพศึกษานิเทศก์ต่อไป

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การพัฒนาวิชาชีพการนิเทศการศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ส่งผลถึงความมีสมรรถนะในการนิเทศที่สมบูรณ์และสามารถนำกลยุทธ์ที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์
3. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์

การทบทวนวรรณกรรม

ศึกษานิเทศก์มีบทบาทหน้าที่ โดยตรงในการพัฒนางานด้านวิชาการ และดำเนินงานนิเทศการศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยแสดงคุณภาพการปฏิบัติงานทั้งด้านความรู้ความเข้าใจงานในหน้าที่ ความสามารถในการวางแผนการนิเทศการติดตามตรวจสอบและประเมินผล การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ โดยนำแนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเองมาพัฒนาตนเอง และความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมการนิเทศการศึกษา รวมถึงความสามารถในการนิเทศให้ได้รับการยอมรับจากผู้รับการนิเทศ ซึ่งศึกษานิเทศก์ทุกคนต้องสร้างและพัฒนาตนเองให้มีความรู้มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้ศึกษานิเทศก์เป็นผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นบุคคลที่มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านการนิเทศการศึกษา สมรรถนะ (Competency) เป็นคำที่ค่อนข้างมีความสับสน และมีความเข้าใจไม่ตรงกันซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจในการนำแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ ไปใช้ในการพัฒนาบุคคล ส่วนใหญ่จะพบมีการใช้คำนี้กับเครื่องยนต์กลไกมากกว่า ต่อมามีการนำเรื่อง Competency มาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนในองค์กรและ การสรรหาบุคคลที่มีทั้งความรู้ ความสามารถ รวมถึงทักษะการปฏิบัติงาน ที่โดยรวมเรียกบุคคลนั้นว่า เก่งงาน จึงมีองค์กรต่าง ๆ สนใจนำเรื่องนี้มาใช้ในการพัฒนาคนในองค์กร ซึ่ง David McClelland ศาสตราจารย์ทางด้านจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยฮาวารัด เป็นผู้จุดกำเนิดคำนี้ ในปี ค.ศ.1973 เพื่อหาเครื่องมือที่สามารถคัดเลือกบุคคลในการปฏิบัติงานที่แม่นยำแทนแบบทดสอบแบบเก่าที่วัดได้แต่เพียงความรู้ โดย David McClelland ได้แสดงแนวคิดเรื่องCompetency ว่า IQ (ประกอบด้วยความถนัดหรือความเชี่ยวชาญทางวิชาการความรู้และความมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ) ไม่ใช่ตัวชี้วัดที่ดีของผลงานและความสำเร็จ โดยรวม แต่ Competency กลับเป็นสิ่งที่สามารถทำนายความสำเร็จในงาน ได้ดีกว่า ซึ่งสะท้อนให้เห็น ว่า "ผู้ที่ทำงานเก่ง" ไม่ได้หมายถึง"ผู้ที่เรียนเก่ง" แต่ผู้ที่

ประสบผลสำเร็จในการทำงานต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักการหรือองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวเองเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในงานที่ตนทำ (Rasameethammachot, 2005) ทั้งนี้คำว่า Competency นักการศึกษาหรือนักวิชาการให้ความหมายไว้แตกต่างกันอาทิ สมรรถะ สมรรถภาพ ศักยภาพ และ ขีดความสามารถ สำหรับงานวิจัยนี้ได้เลือกใช้คำว่า สมรรถนะ (Competency) ด้วยเป็นคำที่มีความหมายสอดคล้องกับความหมายของนักการศึกษา และนักวิชาการหลายท่านที่ได้ให้ความหมายของสมรรถนะ (Competency) ไว้ว่า เป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะความสามารถ และบุคลิกลักษณะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานใดงานหนึ่ง (Tob roles) หรือการดำรงตำแหน่งซึ่งเป็นคุณลักษณะ ที่ทำให้บุคคลสร้างผลงานที่ โดดเด่นในองค์การและ สามารถพัฒนาได้โดยการฝึกอบรมและการพัฒนา (Payakkul, 2016) จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เริ่มต้นจากการนิยามความหมายของการเรียนรู้แบบนำตนเอง สามารถสรุปและสังเคราะห์จากนิยามได้ว่า การเรียนรู้แบบนำตนเองมีการศึกษาใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่เป็นกระบวนการ ซึ่งจะสามารถเชื่อมโยงไปสู่พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง และคุณลักษณะของบุคคล ดังนั้นจึงนำมาสู่งานวิจัยที่ว่า การเรียนรู้แบบนำตนเองของผู้เรียน ประกอบไปด้วย 3 มิติ ได้แก่ 1) ความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยใช้แนวคิดของ Gugliemino (1997) ซึ่งเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่นำตนเองได้ 2) ความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเอง ใช้แนวคิดความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองของ Knowles (1975) ซึ่งให้ความสำคัญกับความสามารถในเชิงกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองที่เป็นลำดับขั้นตอน และ 3) พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง ใช้แนวคิดพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของ Costa & Kallickn (2004) ซึ่งเน้นลักษณะของพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองประกอบด้วยความพร้อมของผู้เรียน และความแตกต่างในการเรียนรู้ของบุคคล (Knowles, 1975) โดยปกติแล้วความพร้อมในการเรียนรู้มาพร้อมกับพัฒนาการตามช่วงวัยของมนุษย์ ในช่วงวัยเด็กมนุษย์มักมีการพึ่งพาบุคคลอื่นสูง เนื่องจากความสามารถในช่วงวัยนั้นไม่สามารถทำได้ ในการเรียนรู้ความพร้อมของผู้เรียนในการเรียนรู้ประกอบไปด้วย 1) ความพร้อมจากสภาวะทางด้านร่างกายเกิดขึ้นได้โดยผู้เรียนที่มีสุขภาพแข็งแรง ปราศจากโรคภัยที่ทำให้เกิดอุปสรรคในการเรียนรู้ 2) ความพร้อมของภาวะจิตใจ มีเป้าหมายในการเรียน 3) ความพร้อมจากสภาพแวดล้อมหรือสภาวะทางสังคม ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยใช้คำว่า การเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-Directed Learning) ตามแนวคิดของ Knowles (1975) เป็นความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อให้รู้เท่าทันสถานการณ์ ตลอดจนการพัฒนาตนเองได้เป็นอย่างดี (Anupap, 2017)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบวิธีผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ร่วมกับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
โดยจำแนกการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่ที่พึงประสงค์ของพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 350คน ด้วยแบบสอบถาม กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan ที่มีความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.38 ถึง 0.83 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.99

การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ ดำเนินการยกร่างกลยุทธ์ โดยการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ภาวะคุกคามและโอกาสของการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามหรืออุปสรรคของการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ โดยคำนวณค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นใช้การคำนวณหาค่าดัชนี Modified Priority Needs Index (PNI $_{Modified}$) เพื่อระบุความต้องการจำเป็นจากสูตร PNI $_{Modified}$ = (I-D)/D และตรวจสอบกลยุทธ์ที่ยกร่างและแก้ไขร่างกลยุทธ์ให้มีคุณภาพ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งแต่ละท่านมีองค์ความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารและการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศก์ จำนวน 7 คน ทำการสนทนาอิงผู้เชี่ยวชาญ วิพากษ์แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในแต่ละประเด็นของกลยุทธ์

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด คือกลยุทธ์ที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 ขึ้นไป แสดงว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้

ผลการวิจัย

จากการศึกษากลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถสรุปผลการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สำรวจความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ ในภาพรวม แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง	3.15	0.70	ดี	4.75	0.55	มากที่สุด
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย/เป้าหมายการเรียนรู้	3.02	0.63	ดี	4.62	0.45	มากที่สุด
3. การวางแผนการเรียนรู้	3.04	0.67	ดี	4.62	0.50	มากที่สุด
4. การแสวงหาแหล่งวิทยาการ/แหล่งเรียนรู้	2.94	0.66	ปานกลาง	4.56	0.50	มากที่สุด
5. การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้	2.88	0.64	ปานกลาง	4.54	0.47	มากที่สุด
ภาพรวม	**3.01**	**0.66**	**ดี**	**4.62**	**0.49**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติในสภาพปัจจุบันมากที่สุดลำดับแรก คือ การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 รองลงมา คือ การวางแผนการเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 และการกำหนดจุดมุ่งหมาย/เป้าหมายการเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

3.02 สภาพที่พึงประสงค์ของการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าด้านที่มีการปฏิบัติในสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ คือ การวิเคราะห์ความต้องการของตนเองโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 รองลงมา คือ การวางแผนการเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 การกำหนดจุดมุ่งหมาย/เป้าหมายการเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 การแสวงหาแหล่งวิทยาการ/แหล่งเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และการกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54

2. ผลการพัฒนาและตรวจสอบกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ได้ วิสัยทัศน์ 4 พันธกิจ 5 เป้าประสงค์ 6 กลยุทธ์ 21 โครงการและ 23 ตัวชี้วัด ซึ่ง 6 กลยุทธ์นั้น ได้แก่ 1) ส่งเสริมการนิเทศการศึกษาและพัฒนางานวิชาการโดยใช้เทคนิคอย่างหลากหลาย 2) พัฒนาทักษะการใช้ดิจิทัล 3) ส่งเสริมและพัฒนางานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่โดยใช้แนวคิดหลักการเรียนรู้แบบนำตนเอง 4) พัฒนาทักษะการสื่อสารและแรงจูงใจ 5) ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และ 6) พัฒนาและส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้

3. ผลการตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี สภาพที่พึงประสงค์ของการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ ได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง การกำหนดจุดมุ่งหมาย/เป้าหมายการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ การแสวงหาแหล่งวิทยาการ/แหล่งเรียนรู้ และ การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้นั้น ศึกษานิเทศก์ให้ความสนใจที่จะเรียนรู้ ใช้ความคิดริเริ่มในการวินิจฉัยความต้องการทางการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตั้งเป้าหมายการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ แสวงหาแหล่งข้อมูลในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ เลือกและใช้ยุทธวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่ศึกษานิเทศก์สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาสมรรถนะของตนเอง มีความรับผิดชอบและความพยายามในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามความสามารถหรือตามสถานการณ์ ทำให้เป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือและเป็นบุคคลที่คอยเชื่อเหลือพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้พัฒนาต่อเนื่องยิ่งขึ้นไป ซึ่งตรงกับ Issarawat (1999)ได้สรุปว่า การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นมิได้เกิดจากการฟังคำบรรยายหรือทำตามที่ผู้สอนบอกเสมอไป แต่อาจเกิดจากสถานการณ์ต่าง ๆ ต่อไปนี้ 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-directed learning) เป็นการเรียนที่เกิดจากความอยากรู้ อยากเห็น ผู้เรียนจะมีการวางแผนด้วยตนเอง 2) การเรียนรู้ที่จัดโดยสถาบันศึกษา (provide sponsored) โดยมีกลุ่มบุคคล จัดกำกับดูแล มีการให้คะแนน ให้ปริญญา หรือประกาศนียบัตร 3) การเรียนรู้จากกลุ่มเป็นการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ คือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (collaborative learning) 4) การเรียนรู้โดยบังเอิญ (random or incidental learning) อาจเป็นผลพลอยได้จากเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ผู้เรียนมิได้เจตนา และยังสอดคล้องกับ Knowles (1975) ได้อธิบายถึง องค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง 2) กำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน 3) การวางแผนการเรียน 4) การแสวงหาแหล่งวิทยาการ และ 5) การประเมินผล

2. ผลการพัฒนากลกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นมี 6 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการนิเทศการศึกษาโดยใช้เทคนิคอย่างหลากหลาย สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ทั้งนี้เพราะการนิเทศถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล และการนิเทศ การศึกษายังเป็นการชี้แนะ ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและความร่วมมือกับครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยอาศัยเทคนิคการนิเทศที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับตัวผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อให้ผู้รับการนิเทศสามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพิ่มคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามตามเป้าที่ได้กำหนดไว้ สอดคล้องกับ Payakkul, (2016) กล่าวไว้ว่า กระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการเสริมคุณภาพการจัดการเรียนการสอน การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาซึ่งมีศึกษานิเทศก์เป็นกำลังสำคัญในการสนับสนุนความสามารถของครู กระตุ้น ยั่วยุให้ครู ผู้บริหารโรงเรียนสามารถปฏิบัติงานการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลต่อผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับ Polkaew and Wongyai, (2016) กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามความคาดหวังของสังคมได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยการนิเทศการศึกษา เทคนิคการนิเทศจึงมีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นและมีความสำคัญในการพัฒนาครูเพื่อการประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ในโรงเรียนให้สำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ และสอดคล้องกับ Satjapiboon, (2017) กล่าวไว้ว่า การนิเทศในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เข้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยการพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็น การแสวงหากลยุทธ์การนิเทศให้สอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาทักษะการใช้ดิจิทัล ทั้งนี้เพราะทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นทักษะที่มีความสำคัญในการนำมาใช้เพื่อการติดต่อสื่อสาร การใช้งานระบบออนไลน์ การแสวงหาความรู้ การพัฒนาสร้างสรรค์งานที่เกิดจากการเรียนรู้ และยังสามารถนำความรู้มาช่วยในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ Saechan and Morsorn (2019) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาการรู้ดิจิทัลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการฝึกฝนในทุกระดับการศึกษา เป็นการเตรียมให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานในโลกของความเป็นจริง ให้มีความรู้ความเข้าใจ ประเมิน วิเคราะห์ จัดการการใช้สารสนเทศ สร้างองค์ความรู้ใหม่ สื่อสารและทำงานร่วมกันด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมอย่างมีวิจารณญาณและมีคุณธรรม สอดคล้องกับ Sanjit, (2021) กล่าวไว้ว่า เทคโนโลยีสื่อดิจิทัลมีการใช้งานที่สลับซับซ้อนทั้งด้านเทคนิคและวิธีการและการเข้าถึงเนื้อหา จึงต้องอาศัยความรู้ความสามารถและความคล่องดิจิทัลของผู้ใช้งานจึงจะสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสื่อดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมและพัฒนางานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ทั้งนี้เพราะการวิจัยเป็นการศึกษาถึงสิ่งสำคัญและจำเป็นในการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ เสริมสร้างความรู้ทางวิชาการทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ สามารถนำความรู้นั้นมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้ดีขึ้น และการวิจัยยังช่วยแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Anusuren and Sangmahachai, (2019) กล่าวไว้ว่า ประเทศไทยได้เล็งเห็นความสำคัญในด้านการวิจัย โดยมีแนวคิดให้พัฒนาการวิจัยที่ต้องเห็นผลเป็นธรรม ประเมินได้และแปรให้เกิดประโยชน์ได้ทั้งในเชิงผลลัพธ์ และ/หรือ ผลกระทบต่อความก้าวหน้าของประเทศอย่างชัดเจน ซึ่งกระบวนการสร้างองค์ความรู้ใหม่นั้น จำเป็นจะต้องอาศัยการวิจัยเป็นพื้นฐาน โดยที่การวิจัยเป็นการแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ คำตอบใหม่ๆ และวิธีการใหม่ๆ โดยใช้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ และสอดคล้องกับ Navagitpaitoon, (2017) กล่าวไว้ว่า การวิจัยเป็นเครื่องมือในการค้นหาความรู้ความจริงโดยใช้กระบวนการที่มีระบบและเชื่อถือได้ ผลการวิจัยนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการดำเนินการต่างๆ ให้มีประสิทธิผล ในการจัด

การศึกษาการวิจัยถูกกำหนดให้เป็นการดำเนินการที่ควบคู่กับการจัดกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาทักษะการสื่อสารและแรงจูงใจ ทั้งนี้เพราะการสื่อสารและแรงจูงใจมีความสำคัญต่อการนิเทศการจัดการศึกษา หากศึกษานิเทศก์ขาดความรู้ความเข้าใจในการสื่อสาร ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ความคิด ขาดเทคนิคในการสร้างแรงจูงใจหรือทำให้เกิดความเข้าใจผิดระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศย่อมจะทำให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมาย แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าศึกษานิเทศก์มีการสื่อสารที่ดีมีเทคนิคในการสร้างแรงจูงใจก็จะกลายเป็นพลังเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานหรือวิธีการทำงานของผู้รับการนิเทศ ทำให้เกิดการค้นพบช่องทาง ดำเนินงานที่ดีกว่าหรือประสบผลสำเร็จมากกว่า สอดคล้องกับ Sirichan and Phetsombat, (2019). กล่าวไว้ว่า การสื่อสารเป็นความสามารถถ่ายทอดความรู้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ค่านิยม ทัศนคติและการแลกเปลี่ยนความคิด ผ่านกระบวนการที่หลากหลายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ผู้สื่อสารจะต้องรู้จักเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลายเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและสถานการณ์ ซึ่งจะเป็นกุญแจสำคัญนำมาสู่ความสำเร็จหรือเป้าหมายที่ต้องการได้ สอดคล้องกับ Buranasinvattanakul, (2018) กล่าวไว้ว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการสำคัญและมีบทบาทต่อชีวิตผู้คนในสังคมเป็นอย่างมาก เนื่องจากการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แนวคิด ตลอดจนความรู้สึกต่างๆ ระหว่างกัน เราจะรับสารด้วยวิธีการฟัง การอ่าน และการดู จากนั้นนำความรู้ ประสบการณ์ที่ได้มาถ่ายทอดผ่านทักษะการพูดหรือการเขียนเพื่ออธิบายสิ่งต่างๆ ที่ตนเองรับรู้ ดังนั้นการได้เรียนรู้หลักการและการประยุกต์ใช้เป็นสิ่งจำเป็นสำตัวผู้ส่งสารและตัวผู้รับสารเป็นอย่างมาก เนื่องจากการสื่อสารข้อมูลที่ถูกต้อง ตรงประเด็น ตรงตามวัตถุประสงค์จะส่งผลทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างตัวบุคคล องค์กร และทำให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิผล และสอดคล้องกับ Kumpukdee, (2018). กล่าวไว้ว่า สิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิผล คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรและสามารถกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น รวมถึงการมีความสุขในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายด้วยดี

กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เป็นกลยุทธ์ที่จำเป็นต่อการพัฒนาความสามารถของศึกษานิเทศก์ ทั้งนี้เพราะในการทำงานนั้น ศึกษานิเทศก์จะต้องติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบหลายหน่วยงาน ถ้าศึกษานิเทศก์มีทีมงานที่มีประสิทธิภาพก็จะทำให้การดำเนินงานก้าวสู่ความสำเร็จได้มากกว่า อีกทั้งการมีทีมงานที่มีคุณภาพยังช่วยประหยัดทรัพยากร เวลา ค่าใช้จ่าย ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งใจไว้ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ Kositpipat, (2018) กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้เป็นทีม สามารถสร้างคุณค่าของทีมงานให้เหนือคุณค่าของบุคคลโดยการนำความแตกต่าง ความเหมือนและศักยภาพของแต่ละคนในทีมนั้นมาผสมผสานกัน เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพให้เป็นพลังที่หลากหลาย ทำให้การทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การเรียนรู้เป็นทีมในระหว่างการทำงานร่วมกันช่วยสร้างความเชื่อ ค่านิยม เป้าหมายขององค์การ นอกจากนี้ยังเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงานที่กระตุ้นให้ทุกคนเห็นความสำคัญที่จะต้องมีการเรียนรู้ เพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับ (Keawchaoon, 2017) กล่าวไว้ว่าการทำงานเป็นทีมให้ประสบผลสำเร็จนั้น สมาชิกทุกคนในทีมต้องร่วมมือร่วมใจกันดำเนินงานตามเป้าหมายและบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ ภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่นเป็นกันเองเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการติดต่อสื่อสารที่ชัดเจนและร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเปิดเผย

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาและสร้างความเข้มแข็งชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นกลยุทธ์ที่จำเป็นต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้นั้นต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นครู ผู้บริหาร

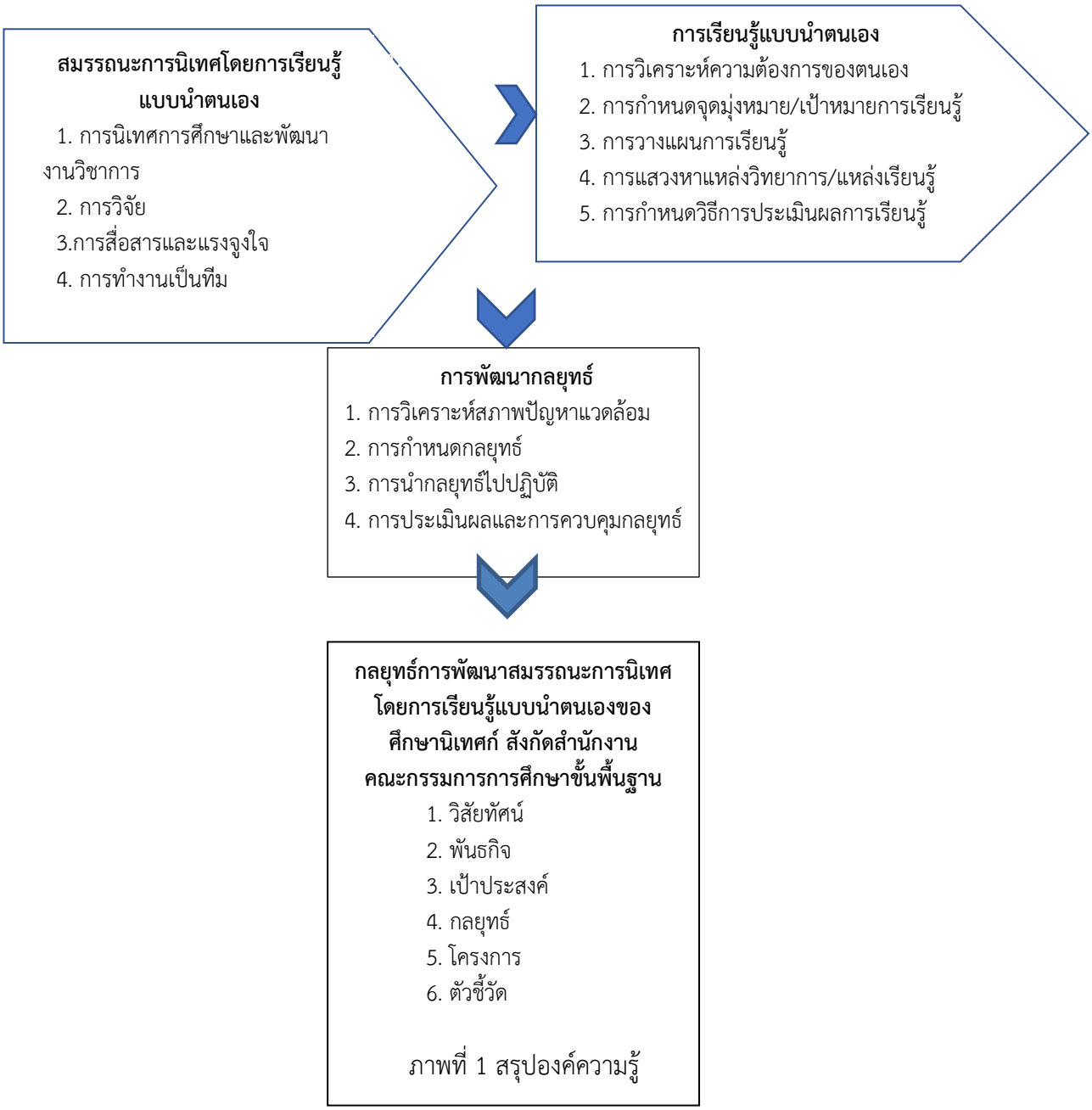
ศึกษานิเทศก์และนักการศึกษา บนพื้นฐานความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน การทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขของสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้สู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ Lertphruekphana and Kulophas, (2017) กล่าวไว้ว่า หัวใจสำคัญของการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ คือ การพัฒนาองค์กรที่จะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหารจัดการจากแนวทางการดำเนินงานในรูปแบบเดิมเข้าสู่การพัฒนาองค์กรยุคใหม่ ที่จะต้องมีการสร้างและแสวงความรู้มีการสร้างวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่บุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมมือรวมพลังพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเอง เพื่อเสริมสร้างความพร้อมทางวิชาการและวิชาชีพซึ่งเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของการพัฒนาการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับ Thanachotekitkuekool et al., (2021) กล่าวไว้ว่า การบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในยุคดิจิทัลเป็นการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมมือ รวมพลังกันของผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมายและวิสัยทัศน์ในการทำงานร่วมกันบนพื้นฐานของความเป็นกัลยาณมิตรร่วมกัน ประกอบด้วย 1) การสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน 2) การร่วมกันวางเป้าหมาย 3) การร่วมมือรวมพลัง 4) การสะท้อนผลการปฏิบัติ 5) การสนับสนุนการจัดโครงสร้างและความสัมพันธ์ของบุคคล และ 6) ภาวะผู้นำร่วมและสนับสนุน

3. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ผลการตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผ่านกระบวนการวิจัยในหลายขั้นตอน ได้แก่ การสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสัมภาษณ์องค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประสบผลสำเร็จ การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ ด้วยแบบสอบถาม ซึ่งเป็นการยกร่างกลยุทธ์ การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เป็นการพัฒนากลยุทธ์ที่ทำให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้กลยุทธ์มีความน่าเชื่อมั่นมากขึ้น และการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับกลยุทธ์และการพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ ทำให้สามารถนำกลยุทธ์ไปใช้ได้จริง สอดคล้องกับ Phinyo et al., (2016) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์ส่งเสริมสมรรถนะครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาล พบว่า ผลการประเมินกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้และความมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด กลยุทธ์แนวทางที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปปฏิบัติงานจริงในโรงเรียนสังกัดเทศบาลได้อย่างชัดเจน เกิดประโยชน์ ประเมินตามตัวชี้วัดได้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะกลยุทธ์ที่ได้พัฒนาขึ้นสร้างตามหลักการแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์ ศึกษาสภาพการดำเนินการส่งเสริมเสริมกลยุทธ์ วิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาล ตรวจสอบร่างกลยุทธ์และพิจารณาความเหมาะสมของกลยุทธ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิโดยการจัดสนทนากลุ่ม ประเมินความเป็นไปได้และความมีประโยชน์โดยผู้นำกลยุทธ์ไปใช้

สรุปองค์ความรู้

งานวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิการสนทนาอิงผู้เชี่ยวชาญจนได้กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ ดังภาพประกอบ 1

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

งานวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะด้านการการวิจัยของศึกษานิเทศก์เป็นเป็นความต้องการจำเป็นที่ต้องเร่งพัฒนามากที่สุด แสดงให้เห็นว่า หน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องและศึกษานิเทศก์ควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะในด้านนี้โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเองมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะอย่างจริงจัง และควรนำกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการ

เรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปใช้ให้เกิดรูปธรรมที่ชัดเจน โดยเฉพาะการพัฒนาความสามารถด้านความรู้ ทักษะของศึกษานิเทศก์ในการให้คำแนะนำ ชี้แนะ การสื่อสารอย่างชัดเจน ตลอดจนการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ผู้รับการนิเทศสามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพบรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของศึกษานิเทศก์กับความสำเร็จของงานตามบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์เพื่อการพัฒนาสมรรถนะศึกษานิเทศก์อย่างมีประสิทธิผล

2 ควรมีการวิจัยเพื่อติดตาม ประเมินผลการนำกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการนิเทศโดยการเรียนรู้แบบนำตนเองของศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการวิจัยเพื่อจัดทำกลยุทธ์ในการพัฒนาความสามารถของศึกษานิทเศก์ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้นๆ และเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในสังกัด

References

Anupap. K (2017). Using self-directed learning to develop the learning of subjects. Computers of 4th grade students, (Master's Thesis). Dhurakij Pundit University. Bangkok.

Anusuren, C. and Sangmahachai, S. (2019). Achievement of Research Administration in Thai Research Universities. Khon Kaen: Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University. 38(3), 129.

Baxter, L.Z. (1994). The association of self-directed learning readiness, learning styles, self-paced instruction and confidence to perform on job. (Doctoral Dissertation). University of North Texas.

Buranasinvattanakul, K. (2018). Learning Integration for Developing Communication in Field Trip Media. Journal of Liberal Arts Ubon Ratchathani University. 14(1), 2.

Center for the Development of Supervision and Acceleration of Basic Education Quality, (2011). Perspectives, Concepts, Knowledge on Education Supervisor. Bangkok: Office of the Basic Education Commission.

Charoenchim, S., et al. (2012). Self-Learning Ability of Teachers' Professional Experience Training Students, Faculty of Education and Development Kasetsart University.

Hadwise, W. (2008). Competency of administrators of educational institutions under the district office Nong Khai Education District 3. (Independent Study Report). Khon Kaen University.

Hiemstra, R (1994). Self- Directed Learning. Retrieved January 14, 2020, from http://home.twcny.r.com/hiemstra/.

Keawchaoon, K. (2017). Team Working for Increasing Work Effectiveness. Dusit Thani College Journal. 11(1), 360.

Khamanee, S. (2010). Pedagogical Science: Knowledge for effective learning process management. Bangkok: Chulalongkorn Press.

Knowles, M, S. (1975). Self-Directed Learning: A Guide for Learners and Teachers. Chicago: Follett Publishing Company.

Kongka, S. (2020).Provincial Supervisory Competency Dictionary. Journal of Management Arts, 4 (3), 544.

Kositpipat, O. (2018). Develop the ability to work as a team with teaching model of cooperative teamwork in the Course of Seminar in Journalism for Students of Communication Arts Level 2 - year Faculty of Management Science. Journal of Faculty of Education Pibulsongkram Rajabhat University. 5 (1), 79.

Kumpukdee, S. (2018). The Relationship Between Work Motivation And Performance Effectiveness Of Personnel At Phangkhoncommercial And Technological College, Phangkhon District, Sakonnakhon Province. Sakon Nakhon Graduate Studies Journal. 15(71), 81.

Lertphruekphana, M. & Kulophas, D. (2017). Needs Assessment Research Study For developing Teachers' Professional Learning Community Of Rajavinit Mathayom School, Secondary Educational Service Area Office 1. An Online Journal of Education. 12(4), 454.

Navagitpaitoon, N. (2017). A Development Learner Competencies by Research: "Classroom action research". Narkbhutparitat Journal Nakhon Si Thammarat Rajabhat University. 9(1), 152.

Payakkul, D. (2016). The development of educational supervision competence to become a study professional supervisors. (Doctoral Dissertation). Chiang Mai Rajabhat University. Chiang Mai.

Phinyo, S.et al., (2016). The Development of Strategies to Promotion for Teacher Competency of Municipality School . Journal of Humanities and Social Sciences University of Phayao 4(1), 13.

Polkaew, U. and Wongyai, W. (2016). Teacher Supervision Techniques for The Application of the Knowledge Management to The Education Development in Small Sized School The Northeastern of Thailand. Mahasarakham: The Journal of Educational Measurement Mahasarakham University. 22, 413.

Rassameethammachot, S. (2005). Guidelines for human potential development through Competency based Learning. Bangkok: Siriwattana Interprint.

Sanae Kornkaew, S. (2017). Model for the Development of Competencies in Educational Supervision at the District Office Secondary education. (Doctoral Dissertation). University of Phayao. Phayao.

Sangsupin, P. (2010). Principles of administrative competence of educational institution administrators affecting the effectiveness of small school Under the Mahasarakham

การศึกษาผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เรื่องปริซึมและทรงกระบอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

A STUDY OF THE EFFECTS OF LEARNING ACTIVITIES USING ONLINE LEARNING MATERIALS THAT PROMOTE MATHEMATICAL UNDERSTANDING ON PRISMS AND CYLINDER FOR EIGHTH-GRADE STUDENTS

วรพล ภาคไพรี[1] วันดี เกษมสุขพิพัฒน์[2] และ ทรงชัย อักษรคิด[3]

Worapon Pakpairee[1] Wandee Kasemsukpipat[2] and Songchai Ugsonkid[3]

โรงเรียนภาชี “สุนทรวิทยานุกูล” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา[1]

สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์[2,3]

Phachi “Soonthornwitthayanukul” School, Phra Nakhon Si Ayutthaya province[1]

Teaching Mathematics Division, Faculty of Education, Kasetsart University[2,3]

Email: worapon.pa@ku.th

Received 27 April 2022**; Revised** 24 April 2023**; Accepted** 27 April 2023.

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ และความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนจากการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์เรื่องปริซึมและทรงกระบอก ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนภาชี “สุนทรวิทยานุกูล” จำนวน 260 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 36 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องปริซึมและทรงกระบอกโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ แบบทดสอบวัดความเข้าใจ อนุทิน และแบบฝึกหัด วิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนในแบบวัดความเข้าใจโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติอ้างอิง (one-sample t-test) เพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย 1) สื่อที่ให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองควรดึงดูดความสนใจและมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนเป็นระยะ 2) สื่อที่ใช้ทดสอบความเข้าใจของนักเรียนควรมีการให้ผลย้อนกลับนักเรียน และ 3) งานหรือกิจกรรมในชั้นเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสสืบเสาะและสร้างข้อความคาดการณ์ด้วยตนเอง และผลจากอนุทิน แบบฝึกหัด และแบบทดสอบวัดความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับดีและปานกลาง และคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ในระดับดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: สื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์, ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์

Abstract

The aim of this study was twofold: (1) to examine the guidelines for learning activities using online learning materials, and (2) to assess the impact of online learning materials on students' mathematical understanding of Prisms and Cylinders. The population of this study consisted of 260 secondary school students in the academic year 2021 at Phachi "Soonthornwittayanukul" School. A sample of 36 eighth-grade students was selected through cluster random sampling. The research instruments included lesson plans designed to promote students' understanding of Prisms and Cylinders through online learning materials, a mathematical understanding test, journals, and math exercises. The data collected from the mathematical understanding test were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and comparative statistics (one-sample t-test) to test the hypothesis.

The aim of this study was twofold: (1) to examine the guidelines for learning activities using online learning materials, and (2) to assess the impact of online learning materials on students' mathematical understanding of Prisms and Cylinders. The population of this study consisted of 260 secondary school students in the academic year 2021 at Phachi "Soonthornwittayanukul" School. A sample of 36 eighth-grade students was selected through cluster random sampling. The research instruments included lesson plans designed to promote students' understanding of Prisms and Cylinders through online learning materials, a mathematical understanding test, journals, and math exercises. The data collected from the mathematical understanding test were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and comparative statistics (one-sample t-test) to test the hypothesis.

Keywords: online learning materials**,** mathematical understanding, online learning activities

บทนำ

การแพร่ระบาดของ Covid 19 ส่งผลกระทบในหลายด้านทั่วโลก รวมทั้งผลกระทบต่อการศึกษาทำให้การเรียนในห้องเรียนบางแห่งต้องถูกปิด และถูกปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education Office of the Basic Education Commission Bureau of Academic Affairs and Educational Standards, 2017) ซึ่งการเรียนรู้ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (On-line) เป็นรูปแบบที่ใช้การอย่างแพร่หลายเพราะมีลักษณะคล้ายกับการเรียนในห้องเรียนและมีโปรแกรมช่วยบริหารจัดการชั้นเรียน และในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เป็นวิชาพื้นฐานที่มีความสำคัญมากซึ่งการศึกษาวิชาคณิตศาสตร์สำหรับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) มีเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนเมื่อจบหลักสูตรต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดหลักการ ทฤษฎีในสาระคณิตศาสตร์ที่จำเป็น พร้อมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ได้ มีความสามารถในแต่ละทักษะกระบวนการ มีความคิดสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ เห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญของคณิตศาสตร์ สามารถนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นได้ ซึ่งจาก

สถานการณ์ดังกล่าวการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดความเข้าใจทางคณิตศาสตร์จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ควรมุ่งเน้นให้เกิดขึ้นกับนักเรียนเพราะความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เป็นพื้นฐานในการเรียนระดับสูง และสามารถนำความรู้ที่เข้าใจนั้นไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน Nancha (2006) กล่าวว่า ครูจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการเรียนรู้ และเริ่มสอนจากพื้นฐานความรู้เดิมที่นักเรียนมีโดยเน้นกระบวนการคิดเพื่อความเข้าใจไปสู่การปฏิบัติ เปิดโอกาสให้นักเรียนอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการได้มาของคำตอบของตนเองและผู้อื่นอย่างสุภาพ จากนั้นครูจะต้องชี้แนะแนวทางวิธีการทำความเข้าใจจากเทคนิคต่าง ๆ และประเมินนักเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ นอกจากนี้ยังต้องเอาใจใส่ต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียน ซึ่ง Ruangsawat (2019) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่าสิ่งที่จะทำให้นักเรียนแสดงออกถึงความเข้าใจได้คือการถามคำถามที่เน้นการคิด การให้นักเรียนเขียนบรรยายและการให้นักเรียนอธิบาย นอกจากนี้ผู้สอนยังสามารถใช้คำตอบของนักเรียนเป็นข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเข้าใจและพัฒนาการด้านทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้อีกด้วย (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology [IPST], 2017) ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ให้เกิดกับนักเรียนในช่วงที่มีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์

การเรียนรู้เรื่องปริซึมและทรงกระบอกเป็นจุดเริ่มต้นของการนำความเข้าใจในเนื้อหาเดิมจากระดับประถมศึกษามาใช้กับความเข้าใจใหม่ที่เกิดขึ้นและนำความเข้าใจเรื่องนั้น ๆ ไปใช้ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องในระดับที่สูงขึ้นรวมถึงนำความเข้าใจไปใช้แก้ปัญหากับสถานการณ์ในชีวิตจริง ซึ่ง Nancha (2006) กล่าวว่า การเรียนรู้เรื่องปริซึมและทรงกระบอกให้เข้าใจนั้น คือ การที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น สามารถอธิบายวิธีการหาพื้นที่ผิวได้ บอกขนาดส่วนต่าง ๆ ของปริซึมและทรงกระบอกได้ นำความเข้าใจไปใช้แก้ปัญหาจากสถานการณ์ต่าง ๆ โดยใช้คำพูดเป็นภาษาของตนได้ สามารถสรุปเป็นกฎ หลักการ หรือกระบวนการทางคณิตศาสตร์ให้เป็นกรณีทั่วไปได้ และสามารถบอกความสมเหตุสมผลของคำตอบได้ แต่จากที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการจำสูตรในการทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบ ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่สามารถจำสูตรได้แต่ไม่สามารถอธิบายที่มาของสูตรได้ หรือลืมสูตรหลังจากที่เรียนผ่านไประยะหนึ่ง เนื่องจากนักเรียนขาดความเข้าใจในเรื่องของที่มาของการหาพื้นที่ผิวและปริมาตรของปริซึมและทรงกระบอก

จากแนวคิดของ Riegel and Branker (2019) กล่าวว่า การใช้สื่อในการสอนสามารถส่งเสริมความเข้าใจได้ โดยครูจะต้องสร้างบทเรียนให้นักเรียนเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้เพื่อเป็นการตรวจสอบความเข้าใจที่จะเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้เดิมก่อนเรียน ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นในระหว่างเรียนเพื่อนำไปสู่ความคิดรวบยอดของการเรียนในชั่วโมงนั้น นอกจากนี้เสริมสุข แก้วอำรัตน์ ได้แสดงความคิดเห็นว่าบางครั้งการสอนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (On-line) เป็นการสอนที่เป็นการสื่อสารทางเดียว นักเรียนไม่มีปฏิสัมพันธ์ทำให้มีโอกาสเกิดความผิดพลาดในการรับรู้ นักเรียนขาดการแสดงออกถึงความเข้าใจในบทเรียน เนื่องจากปฏิสัมพันธ์ในการเรียนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (On-line) จะต้องมีการโต้ตอบและให้ผลย้อนกลับกับการกระทำของนักเรียนในรูปแบบต่าง ๆ (Kaewamrat, 2012) ซึ่ง Saengkaew and Chirawichitchai (2016) กล่าวว่าการนำเทคโนโลยี อินเตอร์เน็ต และ Application ต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนาสื่อการสอนจะช่วยให้อธิบายเนื้อหาบทเรียนได้เข้าใจง่ายขึ้น นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย ในทุกที่ ทุกเวลา ซึ่งจะประกอบด้วยการจำลองสถานการณ์ให้นักเรียนได้แก้ปัญหาหรือหาคำตอบด้วยตนเองและสามารถโต้ตอบด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ได้ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้และทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนได้มากขึ้น

จากงานวิจัยของ Pilert, Tunapan and Chutiman (2021) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องลำดับ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD

ร่วมกับการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 ซึ่งหมายความว่านักเรียนทุกคนมีความพึงพอใจจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (STAD) ร่วมกับการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระดับพึงพอใจมากที่สุด และจากงานวิจัยของ Saennok (2016) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลจากการใช้สื่อการสอนมัลติมีเดียเรื่องปริมาตรของปริซึมวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อการสอนมัลติมีเดียในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากงานวิจัยข้างต้นจะเห็นว่าสื่อการสอนในรูปแบบต่าง ๆ มีความสำคัญในการจัดการเรียนรู้และเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ผลการเรียนรู้ของนักเรียนดีขึ้น และจากแนวคิดและความเป็นมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำสื่อการเรียนรู้ออนไลน์รูปแบบต่าง ๆ มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เรื่องปริซึมและทรงกระบอก ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้กับครูและผู้ที่สนใจในการส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เรื่องปริซึมและทรงกระบอก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2) เพื่อศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์เรื่องปริซึมและทรงกระบอก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

สมมติฐานของการวิจัย

ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์หลังจากจัดกิจกรรมเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่องปริซึมและทรงกระบอกส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีขึ้นไป

การทบทวนวรรณกรรม

1. สื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ หมายถึง ตัวกลางที่ใช้ในการทบทวนความรู้เดิม นำเสนอความรู้ใหม่และตรวจสอบความรู้ที่เกิดขึ้น ถูกออกแบบเป็นโปรแกรม หรือ Application ที่ต้องอาศัยการเชื่อมต่อผ่านเครือข่าย Internet โดยสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับสื่อได้โดยการเล่นเกม การเลือกคำตอบจากคำถาม การพิมพ์คำตอบ การแสดงความคิดเห็น การทำกิจกรรมหรือสำรวจ ซึ่งนักเรียนสามารถดำเนินการโดยใช้โทรศัพท์มือถือ อุปกรณ์ สมาร์ทโฟน หรือคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่าย Internet ในการเรียนรู้ (Saengkaew and Chirawichitchai, 2016) โดยสื่อจะรายงานข้อมูลเป็นร้อยละและคะแนนที่นักเรียนได้รับหลังจากการทำกิจกรรมจากสื่อ

2. ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ หมายถึง ความสามารถและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออก ได้แก่ การสรุป การอธิบาย การบอกความหมายของข้อความทางคณิตศาสตร์ การเชื่อมโยงสถานการณ์ในชีวิตประจำวันไปสู่ ทฤษฎีบท กฎ สูตร และการให้เหตุผลที่สมเหตุสมผลกับข้อความทางคณิตศาสตร์ (IPST, 2017) โดยเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจาก อนุทิน แบบฝึกหัด และแบบทดสอบวัดความเข้าใจ แล้วนำผลมาวิเคราะห์กับเกณฑ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากนั้นตรวจดูข้อผิดพลาดที่เกิดจากการเข้าใจผิดเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้จากแบบฝึกหัด และอนุทิน

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ หมายถึง การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ที่ทำให้นักเรียนเรียนรู้จากการทำกิจกรรม อภิปรายความรู้

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียนจนนำไปสู่วิธีการหรือการถ่ายทอดความเข้าใจที่เป็นภาษาของตนเอง (Kaewamrat, 2012) โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นทบทวนความรู้ ครูทบทวนความรู้เดิมของนักเรียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะสอนก่อนที่จะได้รับความรู้ใหม่ผ่านสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Edpuzzle) ด้วยการศึกษาและทำกิจกรรมตามวีดีโอ

ขั้นที่ 2 ขั้นนำ ครูบอกวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ผ่านช่องทางการประชุมออนไลน์และเล่นเกม (Word wall) เพื่อตรวจสอบความรู้เดิมของนักเรียน และเพื่อให้นักเรียนทำความเข้าใจในบริบทของเนื้อหาที่จะเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้ในเรื่องใหม่

ขั้นที่ 3 ขั้นสอน ครูกระตุ้นให้นักเรียนนำความรู้เดิมมาใช้ในการศึกษาความรู้ใหม่ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ เช่น การสำรวจรูปสามมิติการเชื่อมโยงการหาปริมาตรของปริซึมชนิดอื่น ๆ จากปริมาตรของลูกบาศก์ผ่าน GeoGebra จากนั้นครูจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้มีส่วนในการคิดและแลกเปลี่ยนแนวคิดผ่านช่องทางการประชุมออนไลน์

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ ครูประเมินความเข้าใจของนักเรียนที่แสดงออกจากการตอบคำถามกระตุ้นความคิด การทำแบบฝึกหัด การเขียนอนุทิน และการทำแบบทดสอบ ผ่านช่องทางออนไลน์และสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Live Worksheets)

ขั้นที่ 5 ขั้นการนำความรู้ไปใช้ ครูออกแบบกิจกรรม โดยแนะนำให้นักเรียนได้นำความรู้ใหม่ไปใช้ในชีวิตประจำวันกับสถานการณ์ใกล้ตัวหรืออาจแนะนำให้ไปศึกษาในเนื้อหาที่กว้างขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อไป

วิธีดำเนินการวิธีวิจัย

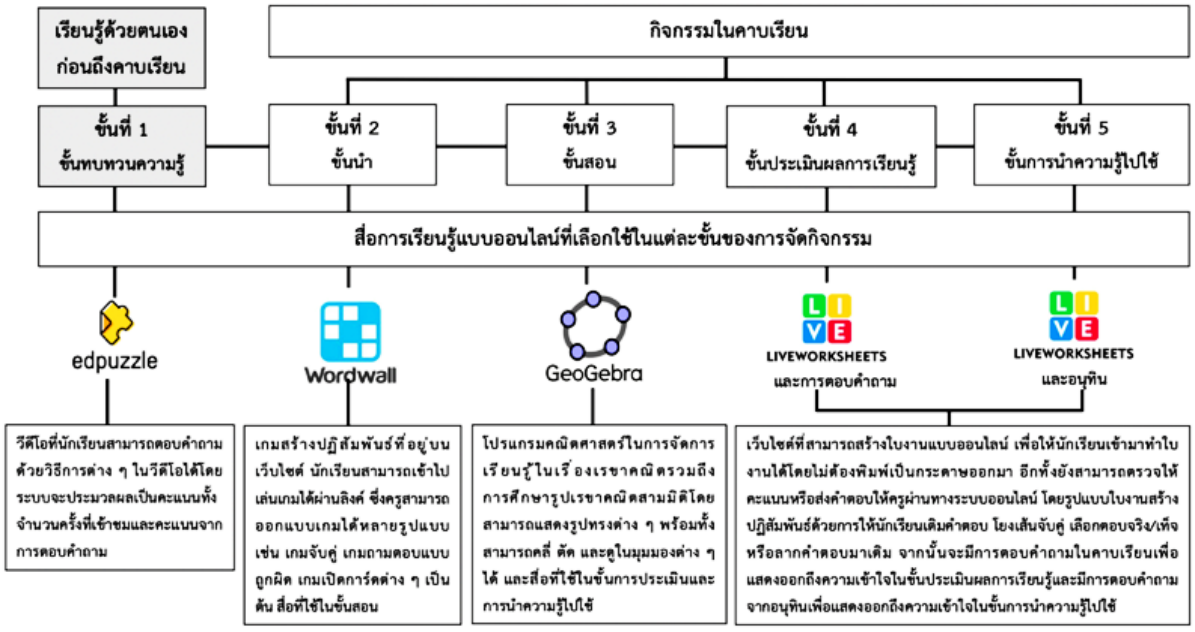
การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ และความเข้าใจของนักเรียนจากการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์เรื่องปริซึมและทรงกระบอก มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนภาชี “สุนทรวิทยานุกูล” จำนวน 260 คน และ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 36 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

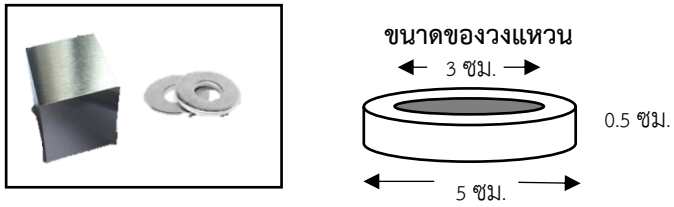
1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่องปริซึมและทรงกระบอกโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ จำนวน 9 คาบ โดยแต่ละคาบมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

2. อนุทินวัดความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่องปริซึมและทรงกระบอก มีลักษณะเป็นข้อคำถามหรือสถานการณ์ที่ต้องบรรยายคำตอบด้วยภาษาของตนโดยต้องแสดงออกถึงความเข้าใจที่เกิดขึ้นในคาบเรียนนั้น ๆ

ตัวอย่าง อนุทินแสดงความเข้าใจในเรื่องปริมาตรของทรงกระบอก

โลหะก้อนหนึ่งมีลักษณะเป็นลูกบาศก์ที่แต่ละด้านยาว 8 เซนติเมตรจะสามารถนำไปหลอมเป็นวงแหวนได้ถึง 100 ชิ้นหรือไม่เพราะเหตุใดจงอธิบาย

ภาพที่ 2 ตัวอย่างอนุทินแสดงความเข้าใจในเรื่องปริมาตรของทรงกระบอก

3. แบบฝึกหัด เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัดความเข้าใจในระหว่างเรียนของนักเรียน ซึ่งประกอบอยู่ในแผนการจัดการเรียนรู้โดยกำหนดคะแนนความถูกต้องทั้งฉบับ ฉบับละ 10 คะแนน โดยจะนำไปอัปโหลดที่ เว็บไซต์ของ Live Worksheets จากนั้นส่งลิงค์ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

4. แบบทดสอบวัดความเข้าใจวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องปริซึมและทรงกระบอก เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัดความเข้าใจวิชาคณิตศาสตร์หลังเรียน เรื่องปริซึมและทรงกระบอก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นข้อสอบแบบปรนัย 20 ข้อ และอัตนัย 2 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน

โดยแผนการจัดการเรียนรู้ แบบฝึกหัด และอนุทินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมโดยอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริงและในส่วนของแบบทดสอบวัดความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในด้านการสอนคณิตศาสตร์จำนวน 3 ท่าน ตามประเด็นต่าง ๆ เช่น ความเหมาะสมของภาษา และความสอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตจริงก่อนนำไปใช้จริง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการสอนนักเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ จำนวน 9 คาบ คาบละ 50 นาที

2. ในช่วงก่อนสอนและระหว่างสอนนักเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยเก็บร่องรอยการเรียนรู้ของนักเรียนจากรายงานผลในระบบของสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ แบบฝึกหัด อนุทิน บันทึกหลังแผนและจดบันทึกคะแนนที่นักเรียนได้รับในแต่ละส่วนเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์

3. เมื่อสิ้นสุดคาบเรียนนักเรียนจะต้องแสดงออกถึงความเข้าใจด้วยการเขียนอนุทินและทำแบบฝึกหัดเพื่อสะท้อนความเข้าใจในแต่ละคาบ โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่องปริซึมและทรงกระบอกในระหว่างเรียน

4. หลังจากที่สอนเนื้อหาทั้งหมดเสร็จให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความเข้าใจเพื่อตรวจสอบความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่องปริซึมและทรงกระบอกหลังเรียน จำนวน 1 คาบ จากนั้นตรวจให้คะแนน และนำคะแนนมาวิเคราะห์ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่องปริซึมและทรงกระบอกหลังเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติพื้นฐานได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งผู้วิจัยนำข้อมูลจากเครื่องมือต่าง ๆ มาวิเคราะห์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เรื่องปริซึมและทรงกระบอก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา มีขั้นตอนคือ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากรายงานผลใน Application สื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ แบบฝึกหัด อนุทิน บันทึกหลังแผน และคะแนนที่นักเรียนได้รับ จากนั้นทำการเรียบเรียงเนื้อหาของข้อมูลตามประเด็นต้องการวิเคราะห์ คือ แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เรื่องปริซึมและทรงกระบอก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นอย่างไร

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์เรื่องปริซึมและทรงกระบอก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งแบ่งวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน คือ ระหว่างเรียน และหลังเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ความเข้าใจที่เกิดขึ้นในระหว่างเรียน ผู้วิจัยนำอนุทินและแบบฝึกหัดที่นักเรียนแสดงออกถึงความเข้าใจในระหว่างเรียนมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยแบ่ง 2 ตอนได้แก่ ประเมินความถูกต้องของคำตอบ (5 คะแนน) และประเมินความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ (5 คะแนน) รวม 10 คะแนน จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์เพื่อสรุปเป็นระดับความเข้าใจที่เกิดขึ้นในแต่ละคาบเรียนได้แก่ ดี ปานกลาง พอใช้ และปรับปรุง

2.2 ความเข้าใจที่เกิดขึ้นหลังเรียน ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดความเข้าใจมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด (รวม 2 ตอน 30 คะแนน) จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำคะแนนของนักเรียนมาเทียบกับเกณฑ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อสรุประดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนได้แก่ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ และปรับปรุง จากนั้นจึงทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยใช้ค่าสถิติอ้างอิง one-sample t-test

ผลการวิจัย

1. แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เรื่องปริซึมและทรงกระบอก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

1.1 สื่อที่ให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองควรดึงดูดความสนใจและมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนเป็นระยะ

ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ทบทวนความรู้ที่เคยเรียนผ่านมาด้วยตนเอง ผ่านการดูวีดีโอ ซึ่งลักษณะของวีดีโอที่ผู้วิจัยออกแบบ ในส่วนของเนื้อหาจะเป็นสิ่งที่นักเรียนเคยเรียนผ่านมาแล้ว โดยใช้เวลาประมาณ 4 - 10 นาที ซึ่งเนื้อหาในวีดีโอไม่ได้มีแต่การบรรยายหรืออธิบายเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีกิจกรรมที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรม ซึ่งนักเรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อในขณะที่ดูวีดีโอเพราะจะมีกิจกรรมและคำถามให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมเป็นระยะ ๆ ซึ่งลักษณะของคำถามที่ใช้จะเป็นคำถามที่ไต่ระดับความคิด เพื่อให้นักเรียนระลึกถึงความเข้าใจเดิมที่เคยเรียนผ่านมา เช่น เรื่องปริซึม ผู้วิจัยได้ใช้คำถามดังนี้ จากวีดีโอนักเรียนเห็นอะไรในชีวิตประจำวันอะไรบ้างที่เป็นรูปสามมิติ ซึ่งนักเรียนต้องเลือกรูปภาพที่มีลักษณะเป็นรูปสามมิติ และรูปสามมิติที่นักเรียนเห็นนั้นเป็นรูปสามมิติชนิดใด และเมื่อนักเรียนตอบคำถามหรือทำกิจกรรมเสร็จ ระบบของวีดีโอจะรายงานผลเป็นร้อยละของการดูวีดีโอ ร้อยละของการตอบคำถามและความถูกต้องของคำตอบ ซึ่งจากตัวอย่างคำถามเรื่องปริซึมข้างต้น เมื่อผู้วิจัยตรวจสอบการรายงานผลในระบบของวีดีโอ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถบอกได้ว่าสิ่งที่นักเรียนเห็นในชีวิตประจำวันมีอะไรบ้างที่เป็นรูปสามมิติ และสามารถตอบได้ว่าสิ่งที่นักเรียนเห็นเป็นรูปสามมิติชนิดใด ซึ่งในช่วงแรกมีนักเรียนบางส่วนไม่ทราบถึงลักษณะการรายงานผลของวีดีโอที่ครูออกแบบ ทำให้นักเรียนบางส่วนดูวีดีโอแต่ไม่ร่วมทำกิจกรรมและตอบคำถามตามที่ปรากฏในวีดีโอ โดยนักเรียนกลุ่มนี้จะกดข้ามกิจกรรมหรือคำถาม เมื่อถึงคาบเรียนผู้วิจัยนำคำถามที่ปรากฏในกิจกรรมมาอภิปรายนักเรียนกลุ่มนี้ไม่ค่อยเข้าใจในสิ่งที่ผู้วิจัยนำเสนอ ผู้วิจัยจึงเน้นย้ำกับนักเรียนไปว่าต้องศึกษาวีดีโอให้จบและทำกิจกรรมที่ปรากฏให้ครบ ซึ่งในคาบต่อมาเมื่อนักเรียนได้เรียนรู้แล้วว่าจะต้องนำสิ่งที่ได้จากการดูวีดีโอมาอภิปรายในคาบเรียน นักเรียนจะเข้าไปดูวีดีโอและทำกิจกรรมที่ปรากฏในวีดีโออย่างครบถ้วน ทำให้นักเรียนสามารถตรวจสอบความเข้าใจในความรู้เดิมได้จากคะแนนที่ปรากฏ และรายงานผลที่เป็นร้อยละความถูกต้องของคำตอบในการตอบคำถาม หากนักเรียนที่ไม่พอใจกับคะแนนหรือยังคิดว่าตนเองมีความรู้พื้นฐานไม่เพียงพอนักเรียนจะกลับไปเรียนรู้ใหม่ เนื่องจากวีดีโอที่ผู้วิจัยเลือกใช้สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาและไม่จำกัดจำนวนครั้งในการเข้าดูหรือทำกิจกรรมและตอบคำถาม

1.2 สื่อที่ใช้ทดสอบความเข้าใจของนักเรียนควรมีการให้ผลย้อนกลับ (Feedback) กับนักเรียน

ในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ จะต้องให้ความสำคัญกับการประเมินผลความเข้าใจทันทีหลังจากนักเรียนส่งงาน และให้ผลย้อนกลับกับนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนทราบถึงความเข้าใจที่เกิดขึ้นในทันที โดยสื่อที่ผู้วิจัยเลือกสามารถให้ผลย้อนกลับได้มีดังนี้

สื่อที่ใช้ทบทวนความรู้ที่ได้จากขั้นทบทวนความรู้จะเป็นสื่อรูปแบบเกมที่ต้องแข่งขันกันระหว่างเพื่อนในห้องเรียน โดยผู้วิจัยเลือกเกม (Word wall) ที่สามารถออกแบบได้อย่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็นการโยงเส้นจับคู่ การตอบคำถามในลักษณะของเกมโชว์ และอื่น ๆ โดยระบบจะมีการให้ผลย้อนกลับเป็นคะแนนกับเวลาในการเล่นเกมแล้วนำมาจัดลำดับ ซึ่งถ้านักเรียนคนใดมีคะแนนเท่ากันแต่ทำเวลาได้ดีกว่าก็จะได้อยู่ในลำดับที่ดีกว่า จากบรรยากาศในคาบเรียน พบว่า นักเรียนมีความสนุกสนานในการเล่นเกม มีความพยายามและมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำให้ตนเองอยู่ในลำดับที่ดี ซึ่งการดำเนินการทำกิจกรรมในลักษณะนี้ทำให้นักเรียนได้นำความรู้เดิมมาใช้ในการเล่นเกมโดยนักเรียนเกิดความเข้าใจและสามารถระลึกความจำในความรู้เดิมโดยไม่รู้ตัว ต่อมาผู้วิจัยใช้สื่อรูปแบบของแบบฝึกหัด (Live Worksheets) ในการประเมินความเข้าใจที่เกิดขึ้น โดยออกแบบแบบฝึกหัดให้นักเรียนได้นำความรู้ไปใช้ในการหาคำตอบ ซึ่งลักษณะการตอบคำถามมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การจับคู่

ภาพกับคำตอบ การพิมพ์คำตอบ การโยงเส้นจับคู่ เป็นต้น อีกทั้งเมื่อทำแบบฝึกหัดเสร็จระบบจะมีการให้ผลย้อนกลับเป็นคะแนนทันที โดยผู้วิจัยจะมีการแจ้งเกณฑ์การประเมินผลนักเรียนจากคะแนนที่ได้รับ โดยแบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ดี ปานกลาง พอใช้ และปรับปรุง ทำให้นักเรียนได้ทราบถึงระดับความเข้าใจที่เกิดขึ้นของตนเองหลังจากการทำแบบฝึกหัด เมื่อนักเรียนเกิดข้อสงสัยในข้อผิดพลาดของตนเองก็จะใช้ช่องทางการสื่อสารแบบออนไลน์ติดต่อผู้วิจัยเพื่อสอบถามรายละเอียดของข้อผิดพลาดซึ่งช่วยให้นักเรียนลดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้น สำหรับการเลือกแบบฝึกหัดในรูปแบบออนไลน์มาให้นักเรียนได้ทำ ทำให้เกิดข้อค้นพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจที่จะส่งแบบฝึกหัด ซึ่งสังเกตจากจำนวนการส่งงานของนักเรียน และจากการรายงานผลคะแนนในระบบ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่แสดงออกถึงความเข้าใจได้ในระดับดี ซึ่งสังเกตได้จากคะแนนความถูกต้องของแบบฝึกหัดในภาพรวม

1.3 งานหรือกิจกรรมในชั้นเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสสืบเสาะและสร้างข้อความคาดการณ์ด้วยตนเอง

ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนได้สังเกต สำรวจ ลงมือปฏิบัติ และสร้างข้อความคาดการณ์ก่อนที่จะนำความเข้าใจที่เกิดขึ้นมาอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนผ่านสื่อที่ใช้ในการสำรวจรูปเรขาคณิตสามมิติ เช่น ในการหาพื้นที่ผิวของปริซึมผู้วิจัยกำหนดให้นักเรียนนำกล่องหรือสิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นปริซึมมาสำรวจเพื่อหาพื้นที่ผิว และในเรื่องที่นักเรียนไม่สามารถหาสื่อจริงได้ เช่น การหาพื้นที่ผิวของทรงกระบอก ผู้วิจัยจะใช้สื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ (GeoGebra) ให้นักเรียนได้สำรวจ เพื่อช่วยให้นักเรียนเห็นภาพและสามารถสำรวจเพื่อสร้างข้อความคาดการณ์ได้ด้วยตนเอง โดยในระหว่างที่นักเรียนสำรวจ ผู้วิจัยจะใช้คำถามกระตุ้นความคิดเพื่อนำไปสู่การสร้างข้อความคาดการณ์ เช่น รูปคลี่ของทรงกระบอกประกอบด้วยรูปใดบ้าง แต่ละรูปสามารถหาพื้นที่ได้อย่างไร ถ้าจะหาพื้นที่ผิวของทรงกระบอกจะหาได้อย่างไร ซึ่งจากคำตอบของนักเรียนสังเกตเห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่สามารถตอบคำถามได้อย่างถูกต้อง จากนั้นนักเรียนจะนำคำตอบที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อสร้างเป็นข้อความคาดการณ์ตามความเข้าใจของตนเองก่อนที่ผู้วิจัยจะสรุปความคิดรวบยอดในคาบเรียน ต่อมาเมื่อนักเรียนมีความเข้าใจในที่มาของสูตรต่าง ๆ แล้ว ผู้วิจัยจะใช้คำถามในการถามความเข้าใจของนักเรียน ซึ่งออกแบบไว้ในอนุทิน เพื่อใช้ตรวจสอบความเข้าใจในการมาแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนด โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เขียนอธิบายด้วยภาษาของตนเองและไม่บังคับว่าจะต้องเขียนให้อยู่ในรูปของการแสดงวิธีทำ เช่น เรื่องพื้นที่ผิวของปริซึม ผู้วิจัยให้นักเรียนพิจารณาว่าจะหาพื้นที่ผิวของปริซึมจากรูปคลี่ที่กำหนดได้อย่างไร และนักเรียนมีแนวทางในการหาคำตอบอย่างไร ซึ่งผลที่ได้จากการเขียนอนุทินของนักเรียนพบว่าเมื่อใช้คำถามถามความเข้าใจ นักเรียนส่วนใหญ่สามารถอธิบายถึงความเข้าใจได้อยู่ในระดับดี โดยนักเรียนให้เหตุผลว่าจะต้องหาพื้นที่ในแต่ละส่วนของรูปคลี่ ซึ่งประกอบด้วยฐานและด้านข้างแต่ละด้าน จากนั้นนำพื้นที่ทั้งหมดมารวมกันเพื่อให้เกิดเป็นพื้นที่ผิวทั้งหมดของปริซึมที่กำหนด ซึ่งหลังจากการทำกิจกรรมทำให้ผู้วิจัย พบว่า จากการตรวจอนุทินนักเรียนส่วนใหญ่สามารถอธิบายขั้นตอน ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องด้วยภาษาของตนเอง รวมถึงในภาพรวมนักเรียนมีความเข้าใจอยู่ในระดับดี

2. ศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เรื่องปริซึมและทรงกระบอก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.1 ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่องปริซึมและทรงกระบอกในระหว่างเรียน

จากผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์โดยพิจารณาจากการตอบคำถามในอนุทินและแบบฝึกหัด ปรากฏผลดังนี้

ภาพที่ 3 แผนภูมิแท่งแสดงระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนจากอนุทินและแบบฝึกหัด

จากผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ เรื่องปริซึมและทรงกระบอก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จะเห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับดีและปานกลาง ไม่มีนักเรียนคนใดที่ผลการประเมินความเข้าใจอยู่ในระดับพอใช้หรือควรปรับปรุง

2.2 ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่องปริซึมและทรงกระบอกหลังเรียน

ผู้วิจัยพิจารณาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์หลังเรียนจากแบบทดสอบวัดความเข้าใจเรื่อง ปริซึมและทรงกระบอก ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ กับเกณฑ์ในระดับดีขึ้นไป

รายการประเมิน	n	$\bar{x}$	S.D.	T
ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่องปริซึมและทรงกระบอก	36	20.36	3.49	4.059*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เรื่องปริซึมและทรงกระบอก หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เรื่องปริซึมและทรงกระบอกสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 18 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การใช้สื่อการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยนำมาใช้มีบทบาทช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ ในขั้นทบทวนความรู้นักเรียนส่วนใหญ่เข้ามาดูวีดีโอ ทำกิจกรรมและตอบคำถามที่ปรากฏในวีดีโอแสดงออกถึงการมีปฏิสัมพันธ์ของนักเรียน ซึ่งการดูวีดีโอที่นำไปสู่การทบทวนความรู้และเสริมความเข้าใจให้กับนักเรียน ส่วนในขั้นนำผู้วิจัยได้เพิ่มด้วยความสนุกสนานในการเรียนรู้โดยทบทวนความรู้จากการเล่นเกม หลังจากนั้นในขั้นสอนผู้วิจัยออกแบบให้มีการใช้สื่อในการสำรวจจนนำไปสู่การสร้างข้อความคาดการณ์เกี่ยวกับความคิดรวบยอด อีกทั้งในขั้นประเมินผลการเรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ผู้วิจัยยังออกแบบให้มีการประเมินความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ สอดคล้องกับ Wayo, Charoennukul, Kankaynat, and Konyai (2020) ที่กล่าวว่า ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และเลือกใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียน ได้มีการเรียนรู้ตลอดเวลาและให้นักเรียนสามารถแสดงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ และยังสอดคล้องกับข้อเสนอแนะในการใช้สื่อออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้ ที่กล่าวว่า ถ้าสื่อมีความเหมาะสมกับนักเรียนและเนื้อหาวิชาจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ และช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างดี ทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้และเกิดเป็นการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (Siamrath online, 2020)

และจากการที่ผู้วิจัยใช้สื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ในการทบทวนความรู้โดยให้นักเรียนเล่นเกม รวมถึงมีการประเมินความเข้าใจด้วยการทำแบบฝึกหัดในรูปแบบออนไลน์ ทำให้นักเรียนได้ตรวจสอบความเข้าใจของ

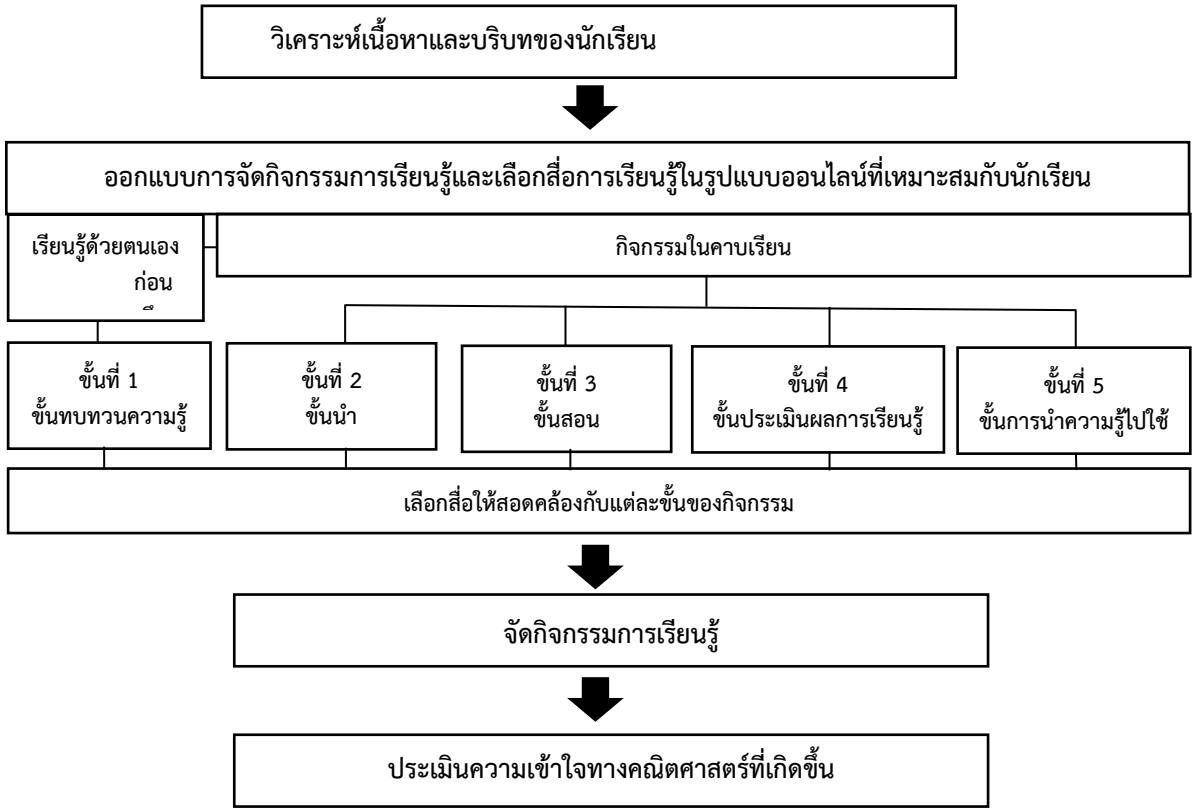
ตนเองที่ไม่ซ้ำจากรูปแบบเดิม เนื่องจากรูปแบบของสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่ผู้วิจัยออกแบบมีความหลากหลาย และเมื่อนักเรียนเข้ามาทำกิจกรรมก็จะช่วยให้นักเรียนตรวจสอบความเข้าใจของตนเองที่เกิดขึ้นจากการให้ผลย้อนกลับเป็นรายบุคคลทันที ตามที่ Phoodee (2020) ที่กล่าวว่า การออกแบบสื่อการสอนจะต้องมีความทันสมัยหลากหลายและเข้าใจง่าย รวมถึงมีการเชื่อมโยงกับเนื้อหาและสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อเป็นการสะท้อนการรับส่งข้อมูลของผู้สอนให้กับผู้เรียนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการเรียนรู้

นอกจากนี้ ข้อมูลดังกล่าวทำให้ครูทราบพัฒนาการของนักเรียนได้อย่างสม่ำเสมอ เพราะความเข้าใจเป็นสิ่งที่ควรตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ ตามที่ Nancha (2006) กล่าวว่า ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญที่ควรมุ่งเน้นให้เกิดขึ้นกับนักเรียน เพราะความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เป็นพื้นฐานในการเรียนระดับสูง และสามารถนำความรู้ที่เข้าใจนั้นไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ และเมื่อนักเรียนสามารถนำความเข้าใจที่เกิดขึ้นไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ จะทำให้นักเรียนได้นำความเข้าใจที่เกิดขึ้นไปต่อยอดในการเรียนเรื่องถัดไปได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ การใช้คำถามไต่ระดับความคิด หรือกระตุ้นความคิดเพื่อนำไปสู่การสร้างข้อความคาดการณ์ การใช้คำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ และการออกแบบสถานการณ์ในอนุทินที่ให้นักเรียนนำความเข้าใจไปใช้ในการหาคำตอบ ผู้วิจัยใช้คำถามที่ไม่ยากเกินความสามารถของนักเรียน อีกทั้งมีความต่อเนื่องในการกระตุ้นความคิด สอดคล้องกับ Hankiatkla, Somchaipeng and Kasemsukpipat (2020) ที่กล่าวว่า การใช้คำถามที่เกี่ยวกับความเข้าใจ การถามให้คิดวิเคราะห์ และการถามให้เกิดความคิดรวบยอดจะทำให้นักเรียนเกิดมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ที่ถูกต้องระหว่างการทำกิจกรรม นอกจากนี้เมื่อนักเรียนแสดงออกว่าไม่เข้าใจในคำถาม ผู้วิจัยก็จะคอยเป็นผู้ขยายความคำถามเพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจมากขึ้น ซึ่งในบางคำถามยังเปิดโอกาสให้นักเรียนใช้ความเข้าใจอธิบายคำตอบเป็นภาษาของตนเองอย่างอิสระ รวมไปถึงการใช้สถานการณ์ที่สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนในชีวิตประจำวันในการออกแบบอนุทินทำให้นักเรียนได้ต่อยอดความรู้และฝึกการนำความรู้ไปแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

เมื่อนักเรียนสามารถนำความเข้าใจที่เกิดขึ้นไปใช้ในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ได้เป็นอย่างดีก็จะทำให้นักเรียนได้แนวทางในการนำความเข้าใจไปต่อยอดกับเนื้อหาใหม่ที่ท้าทายมากขึ้น และยังสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ได้อีกด้วย (IPST, 2017) ซึ่งจากผลการศึกษาความเข้าใจของนักเรียนพบว่า ทั้งในระหว่างการเรียนรู้และหลังการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์นักเรียนเกิดความเข้าใจทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับปานกลางถึงดี และเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saennok (2016) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลจากการใช้สื่อการสอนมัลติมีเดียเรื่องปริมาตรของปริซึมวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อการสอนมัลติมีเดียในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ Pilert, Tunapan and Chutiman (2021) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องลำดับ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

สรุปองค์ความรู้

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ ที่ส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คือ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1) การใช้สื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่หลากหลายในการจัดกิจกรรมส่งผลดีต่อการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ดังนั้น ครูควรใช้สื่อการเรียนรู้ในการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ที่หลากหลายและเหมาะสมกับจุดประสงค์ เพื่อสร้างความเข้าใจและความสนใจให้กับนักเรียน กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือเป็นเครื่องมือในการประเมินความรู้และความเข้าใจของนักเรียน

1.2) ควรเตรียมสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้สืบเสาะ และสร้างข้อคาดการณ์ ก่อนที่ครูจะนำอภิปรายเพื่อไปสู่ข้อสรุป เพื่อให้นักเรียนมีบทบาทเป็นผู้สร้างความคิดรวบยอดและสร้างความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ด้วยตนเองแทนการบอกความรู้โดยครู

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เพื่อสะท้อนถึงประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ เช่น การยึดมั่นผูกพันของผู้เรียน (Student engagement)

2.2) ควรมีการศึกษาลักษณะของกิจกรรมและเนื้อหาที่เหมาะสมต่อการนำสื่อการเรียนรู้แบบออนไลน์ไปใช้ประกอบการสอนที่มีประสิทธิภาพ

References

Hankiatkla, N., Somchaipeng, T. and Kasemsukpipat, W. (2020). Study on Learning Management Focusing on Real-life Situations and Questioning (Can you find another word for

Questioning?) for Encouraging the Mathematical Concept on Measures of Central Tendency of grade 12 Students. Sikkha Journal of Education. 8(1), p. 1 – 12.

Kaewamrat, S. (2012). Development of interactive online lessons on linear equations The only variable in Mathayomsuksa 1 students. (Master's thesis). Bangkok. King Mongkut's University of Technology Thonburi.

Ministry of Education Office of the Basic Education Commission Bureau of Academic Affairs and Educational Standards. (2017). Basic Education Core Curriculum (amend in 2017). Bangkok: Kurusapha Ladprao printery.

Nancha, S. (2006). Effects of learning activities to improve mathematical comprehension with the concept and persistence in learning mathematics in Mathayom 1 students. (Master's thesis). Bangkok. Chulalongkorn University.

Pilert, C., Tunapan, M., and Chutiman, N. (2021). Development of Mathematics Learning Activities on Series for Mathayomsuksa 6 Based on Student Team Achievement Division (STAD) Cooperative with Electronic. Journal of MCU Nakhondhat. 8(3), p. 367 – 380.

Phoodee W. (2020). Mathematics instruction in digital age: Methods and tools. Journal of Science and Science Education. 3(2), p. 190 – 199.

Riegel, C. and Branker, M. M.. (2019). Reaching Deep Conceptual Understanding through Technology. Mathematics teacher. 112(4), p. 307 – 311.

Ruangsawat, P. (2019). Development of Learning Management Model based on Constructivist Theory to Promote Mathematical Understanding in Probability of Mathayomsuksa 5 Students. (Master's thesis). Songkhla. Thaksin University.

Saengkaew, P. and Chirawichitchai, N. (2016). Developing interactive online lessons

participative Database Systems for Business Computing Buriram Rajabhat University. SSRU Academic Journal of Education. 3(2), p. 27 – 36.

Saennok, S. (2016). The results of using multimedia lessons entitled Prism volume in Mathematics for Mathayomsuksa 3 student. The 3rd National Academic and Research Conference, Stepping into the 2nd Decade, p. 829 – 835.

Siamrath online. (2020). Chulalongkorn professors recommend using media that is suitable for students. promote learning in the era new normal. https://siamrath.co.th/

The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology [IPST]. (2017). Manual for using the curriculum for mathematics learning subjects, revised edition 2017. Bangkok: The agricultural Co-operative Federation of Thailand printery.

Wayo, W., Charoennukul, A., Kankaynat, C. and Konyai, J. (2020). Online Learning Under the COVID-19 Epidemic: Concepts and applications of teaching and learning management. Regional Health Promotion Center 9 Journal. 14(34), p. 285 – 298.

Educational Service Area Office, Region 3. (Master's Thesis). Khon Kaen University. Khon Kaen.

Sanjit, K. (2021). The Study Digital Technology's Perception and Ability Level of Elderly in Bangkok. Thailand. Journal of communication and innovation NIDA. 8(1), 99.

Satjapiboon, S. (2017). Supervision Concepts for the development of Learning Management Competencies in the 21st Century. Bangkok: Silpakorn University Journal. 37(1), 206.

Sirichan, I. & Phetsombat, P. (2019). Communication Skill of School Administrator in 21st Century. Sisaket Rajabhat University Journal. 13(1), 139.

Smithikrai, C., (2009). The causal relationship of factors affecting the loyalty of Chiang Mai University students. Education Journal Prince of Songkla University, 30(1), 24-37.

Somkid Issarawat, S. (1999). Research report on characteristics of upbringing of Thai children which affect self-guided learning. Journal of Non-Formal Education, (1), 25-26.

Thammathiwatkul, A. (2018). Principles of non-formal education management and educational philosophy related to. Retrieved December 25, 2020, from https://panchalee.wordpress.com/2009/03/28.

Thanachotekitkuekool, K. et al., (2021). The Administrative Model of Professional Learning Community in the Digital Era of Small-Sized Primary Schools under the Office of Basic Education Commission. Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities. 11(1), 107.

Thatthong, K., (2009). The Development of Educational Institutions Based on the Core Curriculum of Basic Education, B.E. 2551 (2nd). Bangkok: Petchkasem Printing.

The importance of competence development. (2012). Retrieved April 5, 2022, from http://www.utgonline.com.

การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

COMPETENCY-BASED INSTRUCTION FOR LEARNING ACHIEVEMENT AND MEDIA LITERACY SKILL DEVELOPMENT OF GRADE 7 STUDENTS

ประสริฐ อุตรา[1] และสิรินาถ จงกลกลาง
Prasert Uttra and Sirinat Jongkonklang
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
Nakhon Ratchasima Rajabhat University
Praserd2541@gmail.com[1]

Received 21 November 2021; **Revised** 25 December 2021; **Accepted** 8 March 2022.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ รู้เท่าทันสื่อหลากหลาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียน จากการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ รู้เท่าทันสื่อหลากหลาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1จากการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะ หลังเรียน กับ เกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลัง เรียนจากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนมหิศราธิบดี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 43 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ จำนวน 3 แผน 12 ชั่วโมง แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการศึกษา พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ รู้เท่าทันสื่อหลากหลาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 13.93 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 69.65 และหลังเรียน 17.69 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 88.48 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ รู้เท่าทันสื่อหลากหลาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และ 3) ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 9.33 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 66.61 หลังเรียน 12.26 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.54 และหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

Abstract

The purpose of this study was to: (1) compare the learning achievement of grade 7 students in various media literacy learning units before and after lessons, (2) assess their learning achievement against the 70% criterion, and (3) examine the impact of Competency-Based Instruction on students' media literacy skills. The sample group consisted of 43 students from grade 7 class 1/2 at Mahitsaratibodee School in the second semester of the academic year 2020, selected through cluster random sampling. The research instruments included three lessons, totalling 12 hours, a learning achievement test, and a media literacy skill test. Descriptive statistics such as mean, percentage, standard deviation, and t-test were utilized for data analysis.

The results of this study showed that: (1) the learning achievement of grade 7 students in various media literacy learning units was improved through Competency-Based Instruction, with average scores before the lessons being 13.93 and after the lessons being 17.69. This increase was statistically significant at the .05 level. (2) The learning achievement after the lessons was higher than the 70% criteria, with statistical significance at the .05 level. (3) The media literacy skills of the students were also improved, with average scores before the lessons being 9.33 (66.61%) and after the lessons being 12.26 (87.54%). This increase was also statistically significant at the .05 level.

Keywords: Competency-based instruction, Media literacy skill

บทนำ

กรอบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนการศึกษาแห่งชาติ มุ่งนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่นคั่งและยั่งยืน ในอีก 20 ปีข้างหน้าคนไทยจะต้องเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมทางกาย ใจ และสติปัญญา มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สมบูรณ์รวมทั้งมีสมรรถนะของการเป็นแรงงาน ทักษะสูง (Sophisticated worker) นวัตกร (Innovator) นักคิด (Thinker) และผู้ประกอบการ (Entrepreneur) คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีความสามารถ ในการทำงานอย่างเหมาะสมกับศักยภาพและวัย เป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมและใส่ใจสังคม ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพคนไทยให้พร้อม ทั้งจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน เพื่อร่วมกันพัฒนาสู่เป้าหมาย (The Secretariat of the Education Council, 2019) ดังที่กล่าวมา ทิศทางการจัดการศึกษามุ่งเน้นให้คนไทยมีทักษะในการดำรงชีวิต การปฏิบัติงานและการประกอบอาชีพ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช **2551** กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้กำหนดคุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ **3** ไว้ว่าต้องมีทักษะในการอ่านจับใจความสำคัญของรายละเอียด สิ่งที่อ่าน สามารถแสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งและกรอบแนวคิด ผังความคิด ย่อความ เขียนรายงาน เขียนวิเคราะห์วิจารณ์และแสดงความคิด พูดแสดงความคิดเห็นวิเคราะห์วิจารณ์ประเมินสิ่งที่ได้จากการฟังและดูนำข้อคิดประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (Ministry of

Education, 2008) จะเห็นได้ว่าหลักสูตรได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้มีสมรรถนะ หรือความสามารถที่จะวิเคราะห์เนื้อหา หรือสื่อที่พบเห็นในชีวิตประจำวันนั่นคือ ทักษะในการรู้เท่าทันสื่อ

จากปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่ยังไม่สามารถนำผู้เรียนให้ขึ้นไปสู่ผลคะแนนที่เพิ่มขึ้น จึงต้องหาวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดรับการเปลี่ยนแปลง จากการศึกษาการจัดการรู้ ที่มีหลากหลาย ผู้วิจัยจึงได้นำ การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ ในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหาและการใช้ชีวิต เป็นการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน มุ่งเน้นผลที่จะเกิดกับผู้เรียน มีเป้าหมายเรียนรู้เพื่อให้สามารถใช้การได้จริงในสถานการณ์ ต่างๆ ในชีวิตจริง โดยเป็นการเรียนเพื่อใช้ประโยชน์ไม่ใช่การเรียนเพื่อรู้เท่านั้น ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ สามารถนำสมรรถนะหลักหลายๆ สมรรถนะ เป็นตัวตั้งและวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง แล้วออกแบบการเรียนการสอนที่มีลักษณะเป็นหน่วยบูรณาการ ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม โดยเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ (The Secretariat of the Education Council, 2019)

จากที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุจุดหมาย ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการดำรงชีวิต สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนรวมทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติรวมถึงคุณลักษณะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานและชีวิตของนักเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์และทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติงาน และการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ รู้เท่าทันสื่อหลากหลายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียน จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ รู้เท่าทันสื่อหลากหลายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

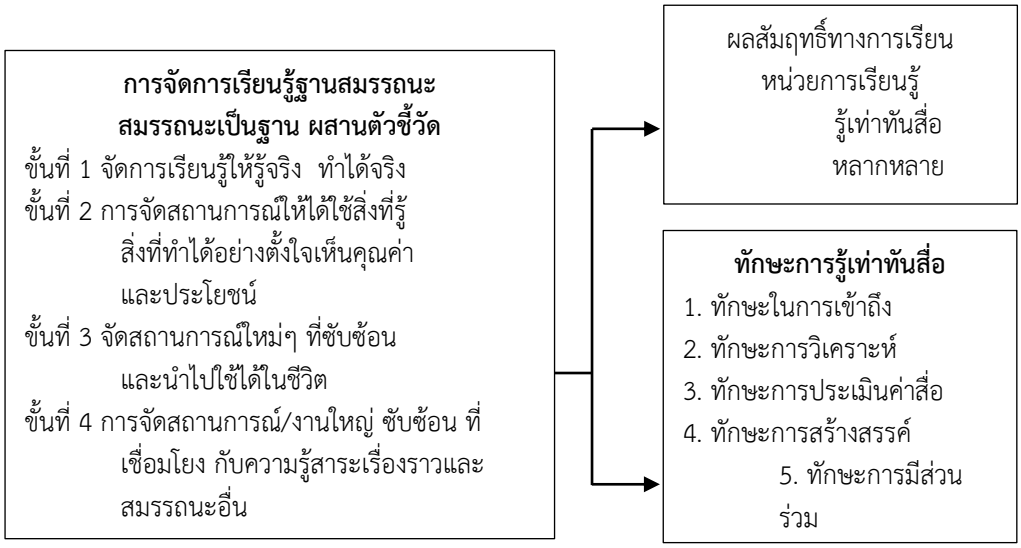
สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ รู้เท่าทันสื่อหลากหลาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ รู้เท่าทันสื่อหลากหลาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70
3. ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (Ministry of Education, 2008) และหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนมหิศราธิบดี อำเภอเมือง จังหวัด

นครราชสีมา (Mahisarathibodi School, 2020) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย ความหมาย วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ แนวคิดสำคัญ สมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อกำหนดเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และนำมาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นการเรียนรู้ให้รู้จริง ทำได้จริง ขั้นที่ 2 การจัดสถานการณ์ให้ได้ใช้สิ่งที่รู้ สิ่งที่ทำได้อย่างตั้งใจ เห็นคุณค่าและประโยชน์ ขั้นที่ 3 จัดสถานการณ์ใหม่ที่ซับซ้อนและนำไปใช้ในชีวิต ขั้นที่ 4 การจัดสถานการณ์/งานใหญ่ ซับซ้อน ที่เชื่อมโยงกับความรู้สาระเรื่องราวและสมรรถนะอื่น การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งที่ผลลัพธ์จากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน หรืองาน (Task) เพื่อให้ผู้เรียนเกิด ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และพฤติกรรม คุณลักษณะต่างๆ ที่นำไปประยุกต์ใช้หรือแก้ปัญหาในชีวิตจริงให้ประสบความสำเร็จ (Education Council Secretariat 2020) เพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ประกอบด้วย ความหมายของทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ความสำคัญ องค์ประกอบความรู้ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ (Canadian Council on Learning, 2008) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ประโยชน์ของทักษะการรู้เท่าทันสื่อ การวัดและประเมินความรู้ทักษะการรู้เท่าทันสื่อและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ แล้วนำแนวคิดที่ได้มาออกแบบและสร้างเครื่องมือวิจัย ซึ่งสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนมหิศราธิบดี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมหิศราธิบดี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 4 ห้องเรียน ได้แก่ ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1/1-1/5 จำนวนนักเรียน 196 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนมหิศราธิบดี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวนนักเรียน 43 คนซึ่งได้มาโดยการสุ่ม แบบกลุ่ม (Cluster random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่

1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ รายวิชา ท21102 ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ รู้เท่าทันสื่อหลากหลาย โดยมี แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง เรียนรู้อ่านเขียนในโรงเรียนแห่งใหม่

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เรียนรู้หลากเรื่องพลเมืองดิจิทัล

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง รักใสๆ วัยว้าวุ่น

ออกแบบการจัดการเรียนรู้มุ่งให้ความสำคัญกับผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนคือ นักเรียนต้องสามารถระยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ เป็นองค์รวม ในการปฏิบัติงาน หรือทำหน้าที่ เพื่อแก้ปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ และเชื่อมโยงสู่การนำไปใช้ในชีวิตจริง ครูผู้สอนเลือกนำสถานการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของนักเรียนมาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนการสอนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ดำเนินไปตามแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนเชิงรุก ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน ปรากฏว่าภาพรวมของแผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมมากที่สุด หรือมีค่าเฉลี่ย 4.86

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 อย่าง ได้แก่

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้ในการทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ผลการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาวิเคราะห์รายข้อ เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) อยู่ในเกณฑ์ระหว่าง .20-.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) มีเกณฑ์ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป พบว่า มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่างตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป แล้วคัดเลือกให้เหลือเพียง 20 ข้อ พบว่า มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.27-0.78 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.25-0.70 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้วิธีการของ Kuder-Richardson จากสูตร KR-20 (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, น. 121) เท่ากับ 0.82

แบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 14 ข้อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้ในการทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ผลการวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อ มาวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าความยากง่าย (p) อยู่ในเกณฑ์ระหว่าง .20-.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) มีเกณฑ์ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป (สมบูรณ์ ตันยะ, 2561, น. 172-175) พบว่า มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20-0.77และ ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.21-0.63 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้วิธีการของ Kuder-Richardson จากสูตร KR-20 (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, น. 121) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.70

การศึกษาทักษะในการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทักษะการรู้เท่าทันสื่อ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ( ) ร้อยละ (%) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test for dependent)

3. วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test for one sample)

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ รู้เท่าทันสื่อหลากหลาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียน จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะพบว่า ก่อนการจัดการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 13.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.47 หลังการจัดการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 17.69 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ รู้เท่าทันสื่อหลากหลาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียน จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	43	20	13.93	2.47	8.722*	.000
หลังเรียน	43	20	17.69	1.66		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ รู้เท่าทันสื่อหลากหลาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 เมื่อพิจารณาในภาพรวม นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 17.69 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.66 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ รู้เท่าทันสื่อหลากหลาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ *70*	$\bar{\bar{X}}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	43	20	14	17.69	1.66	13.381*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียน จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ พบว่า คะแนนทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียน จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ พบว่า ก่อนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.33 หลังการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 12.26 ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียน จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียน จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	43	14	9.33	2.35	4.038*	.000
หลังเรียน	43	14	12.26	1.48		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประเด็นอภิปราย ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งที่ผลลัพธ์จากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน หรืองาน (Task) เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ ทักษะ ความสามารถ และพฤติกรรม คุณลักษณะต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้หรือแก้ปัญหาในชีวิตจริงให้ประสบความสำเร็จ ด้วยการออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้นำสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากชีวิตจริง มาใช้กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะ ทักษะความสามารถที่นำไปใช้ในการทำงาน ทำกิจกรรม รวมถึงการประกอบอาชีพ ของผู้เรียนในชีวิตจริง ตามที่กำหนด สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2019) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ เป็นระบบการสอน การประเมิน การให้ระดับคะแนน และการรายงานทางการศึกษาที่อยู่บนฐานการแสดงออกของนักเรียนที่ได้เรียนความรู้และทักษะต่างๆ ที่เป็นเป้าหมายในการพัฒนาเมื่อจบการเรียนรู้ในโรงเรียนของรัฐ ระบบฐานสมรรถนะใช้มาตรฐานการเรียนรู้ของรัฐกำหนดความคาดหวังทางวิชาการและนิยาม “สมรรถนะ” หรือ “ความชำนาญ” ในขอบเขตวิชา หรือระดับชั้นที่จัดให้ เป้าหมายทั่วไปของการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ คือ เพื่อทำให้มั่นใจว่าผู้เรียนจะได้รับความรู้และทักษะที่ถือว่าสำคัญต่อความสำเร็จในโรงเรียน การศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตเมื่อเติบใหญ่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นงลักษณ์ แพงเรือน (2015) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อให้ข้อมูลตามแนวคิดฐานสมรรถนะ สำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อให้ข้อมูลตามแนวคิดฐานสมรรถนะ สำหรับ ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) หลักการหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมาย 3) สมรรถนะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อให้ข้อมูล 15 มาตรฐานสมรรถนะประกอบด้วย สมรรถนะการเตรียมความพร้อมในการนำเสนอและสมรรถนะการพูดนำเสนอ 4) คำอธิบายรายวิชา 5) ผลการเรียนรู้ 6) โครงสร้างเวลาเรียน 7) หน่วยการเรียน ประกอบด้วย 12 หน่วยการเรียน 8) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการทักษะทางภาษาที่เน้นการฝึกปฏิบัติ 9) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ แล 10) แนวทางการวัดและประเมินผล 2) ผลการประเมินประสิทธิผลหลักสูตร พบว่า 1) ผู้เรียนมีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อให้ข้อมูลในภาพรวม ก่อนและหลักการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกตามองค์ประกอบพบว่า ผู้เรียนมีความรู้และมีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อให้ข้อมูล ทั้งในด้านการเตรียมความพร้อมในการนำเสนอและการพูดนำเสนอก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนด 2) ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อกิจกรรม

การเรียนรู้การพูดภาษาอังกฤษเพื่อให้ข้อมูล ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหาสถิติที่ะดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด และ 3) ผู้เรียนร้อยละ 100 มีแนวโน้มพัฒนาการความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อให้ข้อมูลที่ดีขึ้นอย่างเป็นลำดับ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด

2. การรู้เท่าทันสื่อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ในการจัดการเรียนรู้โดยนำองค์ความรู้จากประสบการณ์ สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสังคมปัจจุบัน นำมาใช้กับรูปแบบการสอนที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงาน (Task) ได้สำเร็จ โดยเลือกใช้จากความเหมาะสม เพื่อให้เกิด

ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ และเกิดสมรรถนะกับผู้เรียน ซึ่งเป็นแนวคิดหลักของการจัดการเรียนรู้โดยมีสมรรถนะเป็นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ ในการจัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต โดยแผนการจัดการเรียนรู้ได้นำเอาสถานการณ์บริบทที่เกิดขึ้นจริงกับผู้เรียน เช่น การเปลี่ยนแปลงของการใช้ชีวิตในโรงเรียนจากระดับประถมศึกษาเข้าสู่มัธยมศึกษา คุณครูคนใหม่ เพื่อนใหม่ สถานที่ใหม่ รูปแบบการเรียนการสอนที่แตกต่างจากระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต้องปรับตัว จะเห็นได้ว่าในหลักสูตรการสอนไม่ได้กล่าวถึงสภาวะเหล่านี้ที่นักเรียนจะต้องพบเจอในชีวิตจริง และสังคมดิจิทัลที่มาพร้อมกับผู้เรียนในปัจจุบัน ซึ่งเป็นอีกส่วนประกอบที่สำคัญในการดำเนินชีวิตของผู้เรียนรวมไปถึงพลเมืองในสังคม เป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวันในการติดต่อสื่อสาร รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์และโทษได้ ดังนั้นจึงเป็นอีกประเด็นที่สำคัญที่ได้นำมาเป็นองค์ความรู้ในการจัดการเรียนรู้ และเรื่องรักในวัยเรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่มาคู่กับผู้เรียน ที่มีความอยากรู้อยากเห็นซึ่งเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ ซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสียเช่นเดียวกัน ผู้เรียนจึงจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ในการใช้ชีวิตและเกิดทักษะในการรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Secretariat of the Council of Education. 2019). ตามแนวทางที่ 4 สมรรถนะเป็นฐานผสานตัวชี้วัด โดยมี 4 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 จัดการเรียนรู้ให้รู้จริง ทำได้จริง ขั้นที่ 2 การจัดสถานการณ์ให้ได้ใช้สิ่งที่รู้สิ่งที่ทำได้อย่างตั้งใจเห็นคุณค่าและประโยชน์ ขั้นที่ 3 จัดสถานการณ์ใหม่ๆ ที่ซับซ้อนและนำไปใช้ได้ในชีวิต ขั้นที่ 4 การจัดสถานการณ์/งานใหญ่ ซับซ้อน ที่เชื่อมโยง กับความรู้สาระเรื่องราวและสมรรถนะอื่น กล่าวคือ ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง เรียนรู้อ่านเขียนในโรงเรียนแห่งใหม่ นักเรียนได้ระดมความคิด สืบค้นข้อมูล และสรุปอภิปรายข้อมูลร่วมกัน เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ จากสถานกาณ์ที่เกิดขึ้นจริง ในชีวิตประจำวันแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เรียนรู้หลากเรื่องพลเมืองดิจิทัล ผู้เรียน เรียนรู้ความแตกต่างโลกในยุคอดีตและปัจจุบัน โดยการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย จากอินเทอร์เน็ต สัมภาษณ์ครู ผู้ปกครองเป็นต้น เรียนรู้การรับผิดชอบต่อสังคมข้อดีข้อเสีย ของสังคมดิจิทัล จากสื่อวีดีทัศน์ เรียนรู้อิทธิพลของสื่อสังคม อภิปรายสรุปองค์ความรู้ร่วมกัน และแสดงบทบาทสมมติจำลองสถานการณ์ในการ ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 รักใสๆ วัยว้าวุ่น รักในวัยเรียนเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก ผู้วิจัยจึงได้นำเอาองค์ความรู้มาวิเคราะห์จากสังเคราะห์ และสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดการตนเองกับปัญหาที่จะเกิดขึ้น แผนการจัดการเรียนรู้นี้จะทำให้ผู้เรียนมีความฉลาดทางด้านอารมณ์ เรียนรู้ที่จะใช้ความรักให้เกิดประโยชน์ โดยมีเนื้อหาที่นำมาจากชีวิตจริง ในเรื่องของความรัก เช่น รักแบบเพื่อน รักแบบคู่สามีภรรยา รักแบบฉาบฉวย รวมถึงรักของผู้ปกครอง และสืบค้นรูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา นำแผนภูมิก้างปลา ให้ผู้เรียนได้ค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนเอง และวิเคราะห์หาวิธีแก้ปัญหาเกิดเป็นองค์ความรู้กับผู้เรียน อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมเป็นผู้ให้คำปรึกษาให้กับผู้อื่นอีกด้วย

ดังนั้น จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะทั้ง 3 แผนนั้น การรู้เท่าทันสื่อของผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นระบบจากสถานการณ์หรืองานต่างๆ สามารถเข้าถึง การวิเคราะห์ ประเมินเนื้อหาสาร สร้างสรรค์ และมีส่วนร่วม ครูผู้สอนประเมินและสังเกตพฤติกรรมได้อย่างชัดเจน จากการวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อ และพฤติกรรมที่ชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนมีทักษะจากสมรรถนะที่เกิดขึ้น ผลการเปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อคะแนนหลังเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละสูงสุด คือ ทักษะการสร้างสรรค์ และด้านที่มีความก้าวหน้ามากที่สุด คือ ทักษะการมีส่วนร่วม ผลจากการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนเกิดทักษะที่สูงขึ้นหากเปรียบเทียบจากพัฒนาการของผู้เรียนเพราะทักษะการสร้างสรรค์เป็นทักษะที่เป็นทักษะเฉพาะตัวของผู้เรียน รวมถึงทักษะการมีส่วนร่วมความก้าวหน้าสูงที่สุด ชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบส่งผลให้เกิดทักษะที่สำคัญที่สุด ดังที่ Center for media literacy (2008) ได้กล่าวว่า ทักษะการมีส่วนร่วม เป็นทักษะที่จะช่วยให้บุคคล

สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมหรือปฏิสัมพันธ์ ซึ่งจะส่งผลมหาศาลในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และสอดคล้องกับแนวคิดทิศนา แขมมณี และคณะ (Thitana Khaemanee and others. 2019) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะนั้น ครูจะมีมาตรฐานสมรรถนะและจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะที่จัดไว้อย่างเป็นลำดับ เป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอน ครูมีเป้าหมายที่จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนทำอะไรได้ (ในระดับที่กำหนด) ครูจะต้องวิเคราะห์ว่า ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้อะไรจึงจะช่วยให้ทำในสิ่งนั้นให้ประสบผลสำเร็จได้ในระดับที่กำหนด ครูจัดการเรียนรู้เชิงรุก ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการคิดการปฏิบัติการลงมือทำ การได้รับข้อมูลย้อนกลับ การปรับปรุง พัฒนา และได้รับการส่งเสริมให้นำความรู้ทักษะ และคุณลักษณะที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ จนเกิดสมรรถนะในระดับที่ต้องการ โดยผู้เรียน และแนวคิด European Commission (2007); Canadian Council on Learning (2008) และ UNESCO-Teacher Training (2008 อ้างถึงใน Oxstrand, 2009) ซึ่งล้วนให้ความหมายของการรู้เท่าทันสื่อซึ่งเป็นแนวคิดสู่การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกันว่าเป็นความสามารถในการเข้าถึงเข้าใจประเมินและสร้างสรรค์ เนื้อหาสื่อในรูปแบบที่หลากหลายภายใต้บริบทที่แตกต่างกัน และแนวคิดของอุษา บิ้กกิ้นส์ (Usa Biggins. 2012). โดยสรุปได้ว่า ทักษะของการรู้เท่าทันสื่อมีความสำคัญต่อพลเมืองโลก เพราะเป็นทักษะในการดำรงชีวิตในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งประโยชน์เกิดขึ้นกับตนเอง และสังคม เพราะการรู้เท่าทันสื่อ จะส่งผลให้ดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ รวมถึงการประกอบอาชีพ งานต่างๆ ล้วนมีความเกี่ยวโยงกับสื่อ และการมีวิจารญาณในการรับรู้สื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ สืบต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยครั้งนี้

1. ครูผู้สอนควรปรับเปลี่ยนและเพิ่มเติมกิจกรรมที่จะส่งผลให้ผู้เรียนมีการพัฒนาที่ดีขึ้น

2. ควรส่งเริมพัฒนาให้ผู้เรียนได้มีทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 เพิ่มมากขึ้น ครูควรเลือกใช้เนื้อหาและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อบูรณาการให้เกิดทักษะที่จำเป็นเพิ่มขึ้น

3. ในการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนไม่คุ้นเคยและต้องอาศัยการประยุกต์ความรู้ในหลายทักษะจึงจะสามารถทำงานได้สำเร็จ ผู้วิจัยจึงควรทดลองสอนก่อนการทดลองจริงอย่างน้อย 2-3 ครั้ง เพื่อให้นักเรียนเกิดความคุ้นเคยกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้

References

Canadian Council on Learning, (2008). Media Literacy for Children in the Interner Age. Retrieved July 16, 2010, from www.jmle.org/index.php/JMLE/ artical/view/48/32

European Commission. (2007). A European Approach to Media Literacy in the Digital Environment. Retrieved July 20,2010, from www.europa.eu/avpolicy/ media_ literacy/does/com/en.pdf.

Oxstrand, B, (2009). MEDIA LITERACY EDUCATION-A Discussion about Media Education in the Western Countries, Europe and Sweden. Paper presented at the Nordmedia09 Conference in Karlstad University. Sweden.

Ministry of Education. (2008). Basic Education Core Curriculum 2008. Bangkok: The Cooperative Federation of Thailand.

Kitipong Luenam. (2018). Educational Research Methodology. Nakhon Ratchasima: Korat Marketing and productions.

Thitana Khaemanee and others. (2019). 10 core competencies, making Thai children smart and knowledgeable. Well-being, highly competent and socially conscious. in the Secretariat of the Council of Education, reports, works, media, publications, public relations, and dissemination of the competency framework of learners. Basic education level (p. 3-4). Bangkok: Office of the Council of Education Secretariat.น

Lak Phaengruen. (2015). The development of a curriculum for enhancing English speaking ability to provide information based on competency-based concepts. For high school students (Doctor's thesis, Chulalongkorn University).

Boonchom Srisa-at. (2010). Preliminary research. (8th edition). Bangkok: Suweeriyasart.

Mahisarathibodi School (2020). Educational institute curriculum. Mahisarathibodi School, 2020 according to the Basic Education Core Curriculum, 2008. Nakhon Ratchasima: Mahisarathibodi School.

Office of the Secretariat of the Council of Education. (2019). Easy to understand performance. Edition for the public and easy to understand competency-based curriculum, edition for teachers, administrators and educational personnel. Bangkok: 21 Century.

Usa Biggins. (2012). Media and Information Literacy. A set of tools and creative activities for the community. Bangkok: Children and Youth Health Promotion Media Program (Thai Health Promotion Foundation)

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

A MODEL FOR LEADERSHIP DEVELOPMENT OF DEPUTY DIRECTORS SCHOOL IN THE NORTHEAST OF THAILAND.

สมแพง อินอาน[1], สายันต์ บุญใบ และสุรัตน์ ดวงชาทม
Sompang In-Arn[1], Sayun Boonbai and Surat Duangtachom
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
Sakonnakhon Rajabhat University
E:Mail. tchy052710@gmail.com[1]

Received 28 February 2022**; Revised** 30 May 2022**; Accepted** 21 June 2022.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ และ 3) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ กลุ่มตัวอย่างเป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียน ปีการศึกษา 2563 รวม 235 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผล เป็นการทดลองใช้รูปแบบกับรองผู้อำนวยการโรงเรียน 25 คน และทำการประเมินสรุปผล มีการเก็บข้อมูล 3 ครั้ง คือ ระยะก่อนใช้รูปแบบ ระยะใช้รูปแบบ และระยะติดตามผล

ผลการวิจัย พบว่า 1. องค์ประกอบภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) การเสริมสร้างแรงจูงใจ และ 5) การมุ่งเน้นผลสำเร็จ 2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการ ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) เอกสารประกอบการพัฒนา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การติดตามและประเมินผล 3. การศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบ พบว่า 1) ภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการ ในระยะติดตามผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.94 2) ภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการ ระหว่างระยะใช้รูปแบบกับระยะก่อนใช้รูปแบบมีค่าร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 25.20 3) ภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการ ระหว่างระยะใช้รูปแบบกับระยะติดตามผล มีค่าร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 25.60 จากผลการทดลองพบว่ารองผู้อำนวยการมีความก้าวหน้าและมีพัฒนาการของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล แสดงว่ารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำนี้มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ : รูปแบบ, ภาวะผู้นำ, รองผู้อำนวยการ, โรงเรียนมัธยมศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) to examine the leadership components of deputy directors of secondary schools in the Northeast of Thailand, (2) to formulate a model for the development of leadership components among deputy directors, and (3) to assess the effectiveness of the formulated leadership development model. This study employed a Research and Development (R&D) approach, consisting of three phases: In Phase I - Model Investigation, the model components were explored through document inquiry, concept analysis, literature review, and a survey of 235 deputy directors of secondary schools in the Northeast of Thailand using a five-point rating scale questionnaire. The data was analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. In Phase II - Model Establishment and Refinement, the developed model was reviewed and confirmed by nine specialists. In Phase III - Model Implementation, the developed model was applied to 25 participating deputy directors of secondary schools. Data was collected at three points in time: before the experiment, after the experiment, and after a follow-up period.

The findings indicated that the leadership components of deputy directors of secondary schools in the Northeast of Thailand included: (1) having a vision, (2) participative management, (3) promoting learner learning, (4) enhancing motivation, and (5) focusing on success. The leadership development model consisted of: (1) the principle of the model, (2) the objectives of the model, (3) development documentation, (4) development process, and (5) monitoring and evaluation. The results of the study on the effectiveness of the model showed that: (1) the average score of the leadership assessment of deputy directors of secondary schools in the Northeast during the follow-up period was 4.94 (highest level), (2) the percentage increase in leadership assessment scores from the pre-pattern phase to the pattern use phase was 25.20, and (3) the percentage increase in leadership assessment scores from the pattern applied phase to the follow-up phase was 25.60. These findings demonstrate the appropriateness and feasibility of the leadership development model for deputy directors of secondary schools in the Northeast of Thailand and suggest that the model leads to effective leadership development.

Keywords: A Model, Leadership, Deputy Directors School, Secondary School,

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศกระบวนการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เน้นการให้ความสำคัญกับการมี

ส่วนร่วมและการยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลให้การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติประสบความสำเร็จ (Ministry of Education, 2017)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2008) ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะการทำงานที่ยังไม่ให้ความสำคัญกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาและบุคลากรในโรงเรียน การทำงานไม่สอดคล้องประสานกันตั้งแต่ระดับนโยบาย โครงสร้างการบริหารจัดการหรือแนวปฏิบัติ จนถึงระดับผู้ปฏิบัติถึงแม้จะมีการกระจายอำนาจให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคล เป็นการบริหารในรูปแบบองค์คณะบุคคล แต่ก็ไม่สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายได้ ยังขาดผู้นำที่มีคุณภาพ ขาดวิสัยทัศน์และขาดความรู้ความเข้าใจในรูปแบบการบริหาร

การพัฒนาคนทุกระดับทั้งในระดับบริหารและระดับปฏิบัติ ถือเป็นหน้าที่หลักขององค์กรหรือหน่วยงานที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ความสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ หากองค์กรหรือหน่วยงานใดขาดการพัฒนาบุคลากรย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร ผู้บริหารการศึกษาเป็นผู้นำในการผลักดันแผนและนโยบายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผู้ร่วมงานนำไปปฏิบัติ เพื่อเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย การกระจายอำนาจตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติสถานศึกษาจะต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้พร้อมดำเนินชีวิตกับการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะเป็นผู้นำ จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาแบบมืออาชีพ ที่มีศักยภาพในการใช้ภาวะผู้นำอย่างเหมาะสมในการสร้างความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในองค์กร สามารถสร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนทุกคนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร สามารถใช้ศิลป์และกระบวนการของการมีอิทธิพลต่อบุคคล หรือกลุ่มบุคคลและสามารถทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดศรัทธา มีความเชื่อมั่น ในการปฏิบัติงาน สามารถสร้างสภาพแวดล้อมสนับสนุนให้ร่วมมือกันสร้างประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ (Teera Runcharoen, 2007) ความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสัมพันธ์กับการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการสอน การส่งเสริมการสอนของครูในสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานโดยผู้บริหารที่แสดงออกให้ครูรับรู้ถึงภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น นอกจากนี้ความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ยังส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา นักวิชาการหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่ง ดังนั้นผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่จึงต้องมีความรู้ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัย ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่น มีทักษะและบทบาทในการบริหารการเปลี่ยนแปลงให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้การกำหนดยุทธศาสตร์ และนำไปสู่การปฏิบัติในอนาคต (Chaiyaon Paophan, 2016)

รองผู้อำนวยการเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อโรงเรียน โดยการแสดงบทบาทต่าง ๆ กัน เช่น บทบาทเชิงสัมพันธ์บุคคล บทบาทเชิงสร้างสรรค์ บทบาทในการตัดสินใจ รองผู้อำนวยการโรงเรียนจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ในการทำงานที่ชัดเจน มองภาพของผลผลิตทางการศึกษาในอนาคตที่สามารถบอกคนอื่นและผู้ร่วมงานได้ โดยรองผู้อำนวยการโรงเรียนจำเป็นต้องมองอดีต โดยกำหนดแนวทางในการปฏิบัติในปัจจุบันเพื่อวาดฝันไปสู่อนาคตบนพื้นฐานข้อมูลที่ถูกต้องเป็นจริงมากที่สุด มีเหตุผลคิด กลยุทธ์เชิงรุก เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจน (Wiroj Sararattana, 2010) รอง

ผู้อำนวยการ มีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการ ในการบริหารกิจการของสถานศึกษา การวางแผนการปฏิบัติงาน การควบคุม กำกับ ดูแลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป ความสัมพันธ์กับชุมชน และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย บริหารกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา วางแผนพัฒนาการศึกษา ประเมิน และรายงานผลการจัดการศึกษา จัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การนิเทศ และการวัดผลประเมินผล ส่งเสริมและจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย จัดทำระบบประกันคุณภาพการศึกษา การบริหารการเงิน การพัสดุและทรัพย์สินอื่น วางแผนบริหารงานบุคคล การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน วินัยและการรักษาวินัย การดำเนินการทางวินัย และการออกจากราชการ จัดทำมาตรฐานและภาระงานของพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานของพนักงานครูและบุคลากรทางศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประสานความร่วมมือกับชุมชนและท้องถิ่น ในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและให้บริการวิชาการแก่ชุมชน จัดระบบควบคุมภายในสถานศึกษา จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย (Ministry of Education, 2005)

จากสภาพดังกล่าวข้างต้น ทำให้ตระหนักว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารนั้นมีความสำคัญยิ่งในการบริหารจัดการศึกษา โดยเฉพาะการบริหารงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นสถานศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษาเบื้องต้นที่ให้ความรู้และทักษะชีวิตแก่ผู้เรียน ซึ่งได้รับการปรับเปลี่ยนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หากรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้รับการพัฒนาให้มีภาวะผู้นำ จะส่งผลให้การกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการดำเนินการจัดการศึกษานั้นชัดเจน บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่งและมีสุข ตลอดจนนำพาความอยู่รอดในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะหารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 องค์ประกอบภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) การเสริมสร้างแรงจูงใจ และ 5) การมุ่งเน้นผลสำเร็จ

1.2 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 ข้อ ดังนี้ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) เอกสารประกอบการพัฒนา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การติดตามและประเมินผล

1.3 วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 วิธี ได้แก่ 1) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแบบเข้ม 2) การศึกษาดูงานโรงเรียนดีเด่น และ 3) การฝึกประสบการณ์ในสถานการณ์จริง

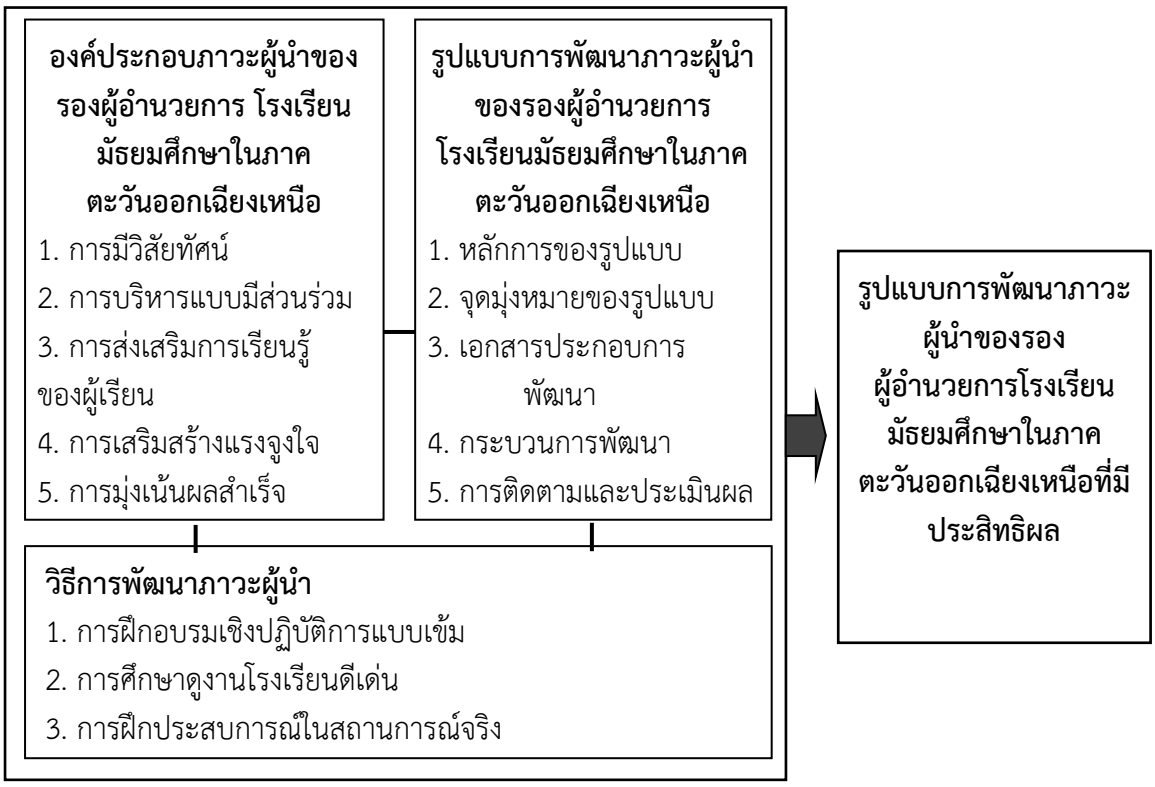
2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2563 ประกอบไปด้วย รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 31 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง จำนวน 214 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 148 คน และรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 225 คน รวม 618 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2563 ประกอบไปด้วย รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดเล็ก จำนวน 12 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดกลาง จำนวน 81 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่ จำนวน 56 คน และรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 86 คน รวม 235 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเบื้องต้น ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ รวมทั้งหมด 6 ตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบการดำเนินการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายละเอียดของระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ โดยแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย องค์ประกอบภาวะผู้นำ และองค์ประกอบของรูปแบบ โดยการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่อง ภาวะผู้นำ รูปแบบภาวะผู้นำ บทบาทหน้าที่ของรองผู้อำนวยการในสถานศึกษา วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำ รูปแบบและรูปแบบการพัฒนา การวิจัยและพัฒนา และบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แล้วนำมายกร่างรูปแบบองค์ประกอบภาวะผู้นำและองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Study) ซึ่งผู้วิจัยนำกรอบแนวคิดในการวิจัยและองค์ประกอบภาวะผู้นำที่ได้ในตอนที่ 1 มาสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการใช้ภาวะผู้นำ วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำและรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างจากรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนา

ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบ โดยแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในการสร้างรูปแบบนั้น ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มาสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเอกสารประกอบการพัฒนา ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำ และวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาเป็นกรอบแนวทางในการร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 5 ข้อ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) เอกสารประกอบการพัฒนา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การติดตามและประเมินผล

ตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยนำข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์เนื้อหาเอกสาร มาพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แล้วตรวจสอบความเหมาะสมยืนยันโดยผู้เชี่ยวชาญ 10 คน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อเสนอแนะ

ระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิผล โดยแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเอกสารประกอบการพัฒนาที่ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสม และคุณภาพโดย

ผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้กับรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เข้าร่วมการทดลองใช้ด้วยความสมัครใจ ได้แก่ รองผู้อำนวยการโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จำนวน 25 คน ดำเนินการทดลองเป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนใช้รูปแบบ ระยะใช้รูปแบบ และระยะติดตามผล

ตอนที่ 2 สรุปการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ ระยะที่ 3 ตอนที่ 1 มาสรุปและเขียนรายงานการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พร้อมนำเสนอผลงานและเผยแพร่

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.1 องค์ประกอบหลักที่ 1 การมีวิสัยทัศน์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย คือ 1) ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ 3) กลยุทธ์การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และ 4) การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

1.2 องค์ประกอบหลักที่ 2 การบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 2) การพัฒนาทีมงาน 3) การพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง และ 4) นิเทศติดตามสอนงาน

1.3 องค์ประกอบหลักที่ 3 การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การพัฒนาครูสู่มืออาชีพ 2) การส่งเสริมวิธีการเรียนรู้ 3) การส่งเสริมการใช้สื่อและเทคโนโลยี และ 4) การพัฒนาหลักสูตร

1.4 องค์ประกอบหลักที่ 4 การเสริมสร้างแรงจูงใจ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การควบคุมอารมณ์ 2) การตระหนักรู้บุคคลอื่น 3) การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และ 4) การมีศิลปะในการจูงใจ

1.5 องค์ประกอบหลักที่ 5 การมุ่งเน้นผลสำเร็จ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การมีความมุ่งมั่นตั้งใจ 2) การกำหนดมาตรฐานการทำงานชัดเจน 3) การปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี และ 4) การกล้าคิดกล้าทำ

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้จำนวน 5 ข้อ คือ

2.1 หลักการของรูปแบบ เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมุ่งหวังให้รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เป็นกลุ่มทดลองใช้มีการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ มีเจตคติที่ดี มีความตระหนักและเห็นความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองด้านภาวะผู้นำ ตลอดจนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

2.2 จุดมุ่งหมายของรูปแบบ คือ 1) เพื่อให้ผู้ศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2) เพื่อให้ผู้ศึกษาพัฒนาภาวะผู้นำรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จนกระทั่งมีและใช้ภาวะผู้นำในการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 เอกสารประกอบการพัฒนา มีจำนวน 5 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 การมีวิสัยทัศน์ ชุดที่ 2 การบริหารแบบมีส่วนร่วม ชุดที่ 3 การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ชุดที่ 4 การเสริมสร้างแรงจูงใจ และชุดที่ 5 การมุ่งเน้นผลสำเร็จ เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแบบเข้ม การศึกษาดูงานโรงเรียนดีเด่น และการฝึกประสบการณ์ในสถานการณ์จริง เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นกลุ่มทดลอง เอกสารประกอบการพัฒนาแต่ละชุดประกอบด้วย แบบฝึกปฏิบัติก่อนการอบรม วัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม สื่อและแหล่งเรียนรู้ การประเมินผล แบบฝึกปฏิบัติหลังการอบรม แบบฝึกสรุปผลการอบรม โดยมีคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเล่มนี้ ใช้เป็นแนวทางในการประกอบเอกสารการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.4 กระบวนการของรูปแบบ แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนใช้รูปแบบ ระยะใช้รูปแบบ และระยะติดตามผล ระยะที่ 1 ระยะก่อนใช้รูปแบบ ประกอบด้วยกิจกรรมปฐมนิเทศ เป็นการพบปะชี้แจงการดำเนินงาน การประเมินภาวะผู้นำ หลังจากปฐมนิเทศเสร็จ ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์รองผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเมินภาวะผู้นำของตนเอง ตามแบบประเมินภาวะผู้นำ เพื่อให้เกิดการประเมินที่มีความเที่ยงตรง เชื่อถือได้ ระยะที่ 2 ระยะใช้รูปแบบ แบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแบบเข้ม โดยจัดฝึกอบรมภายในห้องประชุม จากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้เอกสารการประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำ คู่มือรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแบบเข้ม มีการทดสอบก่อนอบรมและหลังอบรม โดยมีการขั้นตอน การให้ความรู้ การกำหนดตัวแบบ การเสนอแนะและให้ข้อมูลย้อนกลับ และการสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะนำของตนเอง เป็นขั้นที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแบบเข้มหรือทำกิจกรรมพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ตนเองสร้างขึ้น การศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศด้านต่าง ๆ หลังจากฝึกอบรมเสร็จ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ไปศึกษาดูงานโรงเรียนปากคาดพิทยาคม และโรงเรียนโซ่พิสัยพิทยาคม มีการประชุมสรุปผลการศึกษาดูงานเกี่ยวกับจุดเด่นของโรงเรียนที่ศึกษาดูงานด้านภาวะผู้นำ พร้อมให้ข้อเสนอแนะและข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการพัฒนาผู้นำ การฝึกปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำ หลังจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแบบเข้ม และศึกษาดูงานแล้ว ผู้เข้าการฝึกอบรมได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำที่โรงเรียนของตนเองตามเอกสารประกอบการพัฒนา หลังจากนั้นประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายสรุปและนำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนา และตอบแบบประเมินภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นแบบประเมินชุดเดียวกันกับระยะที่ 1 ก่อนการใช้รูปแบบ หลังจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแบบเข้ม การศึกษาดูงาน และฝึกปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำ ผู้เข้าการฝึกอบรมได้ฝึกประสบการณ์ทบทวนภาวะผู้นำที่โรงเรียนของตนเองเพื่อเพิ่มความรู้ และทักษะต่าง ๆ และระยะที่ 3 ระยะติดตามผล

2.5 การติดตามและประเมินผล เป็นการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าในการพัฒนาภาวะผู้นำรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เป็นกลุ่มทดลองใช้ โดยให้รองผู้อำนวยการที่เป็นกลุ่มทดลองได้กรอกแบบประเมินภาวะผู้นำโดยประเมินตนเอง คือ ครั้งที่ 1 ประเมินในระยะก่อนปฏิบัติการ (ก่อนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแบบเข้ม) ครั้งที่ 2 ประเมินในระยะปฏิบัติการหลังสิ้นสุด

การศึกษาดูงานโรงเรียนโรงเรียนปากคาดพิทยาคมและโรงเรียนโซ่พิสัยพิทยาคม และครั้งที่ 3 ประเมินในระยะติดตามผลหลังสิ้นสุดการฝึกประสบการณ์ในสถานการณ์จริง

3. ประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า

3.1 ระยะก่อนใช้รูปแบบ ผลการประเมินภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะก่อนใช้รูปแบบ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\overline{X}$) เท่ากับ 2.40

3.2 ระยะใช้รูปแบบ ผลการประเมินภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะใช้รูปแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$) เท่ากับ 3.66 หลังจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแบบเข้ม โดยผลการประเมินก่อนและหลังการพัฒนาการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแบบเข้ม พบว่า คะแนนทดสอบก่อนอบรมและหลังอบรมเชิงปฏิบัติการแบบเข้ม มีค่าความก้าวหน้า ร้อยละ 29.00

3.3 ระยะติดตามผล ผลการประเมินภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะติดตามผล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$) เท่ากับ 4.94 และเปรียบเทียบผลการประเมินภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างระยะใช้รูปแบบกับระยะก่อนใช้รูปแบบมีค่าร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 25.20 เปรียบเทียบผลการประเมินภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างระยะใช้รูปแบบกับระยะติดตามผล มีค่าร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 25.60 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่น่าพึงพอใจที่ร้อยละ 25

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการต่างๆ พบว่า มี 5 องค์ประกอบ โดยผู้วิจัยถือว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทุกองค์ประกอบมีความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในการบริหารโรงเรียน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ วิสัยทัศน์เป็นแรงผลักดันให้เกิดผลสู่การปฏิบัติและนำองค์การไปสู่เป้าหมายที่ต้องการตามวิสัยทัศน์ 2) การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นเหตุผลที่จำเป็นต่อการบริหารหรือการจัดการโรงเรียน คือก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติงานที่มุ่งหวัง 3) การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการพัฒนาผู้เรียนเป็นที่คาดหวังของคนทั่วไปว่าผู้บริหารที่ดีย่อมต้องเป็นครูที่ดีได้ด้วยไม่ใช่เป็นผู้นำที่ทำหน้าที่แต่เพียงอย่างเดียว หน้าที่ของรองผู้อำนวยการนอกจากจะทำหน้าที่ในการบริหารโดยตรงแล้วต้องแสดงบทบาทเป็นผู้นำทางการสอนอีกต่างหาก รองผู้อำนวยการจึงต้องเพิ่มการฝึกฝน ในเรื่องของการเป็นผู้นำทางการศึกษาด้วย 4) การเสริมสร้างแรงจูงใจ ผู้นำที่มีความสามารถในการเสริมสร้างแรงชักจูงให้คนเข้าร่วมทำงานเป็นทีมเพื่อสร้างผลงานให้สูงขึ้น ซึ่งรองผู้อำนวยการต้องใช้ความสามารถและศิลปะในการสื่อสารสูงในการจูงใจ ให้ผู้ร่วมงานแต่ละคนมองเห็นเป้าหมายและทิศทางการทำงานที่ชัดเจน และ 5) การมุ่งเน้นผลสำเร็จ ถือเป็นสิ่งที่สำคัญในการบริหารโรงเรียนของรองผู้อำนวยการ เพราะจะทำให้รู้ว่าโรงเรียนควรปรับปรุง ส่งเสริม พัฒนาในด้านใด อยู่ในระดับใดจากเป้าหมาย หรือบรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียนหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคมศิลป์ ประสงค์สุข (2014) สรุปว่าองค์ประกอบการมีวิสัยทัศน์ เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่หนึ่ง เนื่องจากว่าวิสัยทัศน์เป็นการพิจารณาถึงสภาพของสถานศึกษาเพื่อกำหนดทิศทางในอนาคต วิสัยทัศน์จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดให้มีเพื่อเป็นการกำหนดทิศทางและภาพในอนาคตของสถานศึกษาว่าต้องการให้เป็น

อย่างไร มีกิจกรรมและแนวทางปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างไร สอดคล้องกับ ภัทริยากุล แก่นแก้ว (2018)กล่าวถึงความสำคัญการทำงานแบบมีส่วนร่วมของผู้นำที่ดีว่า หากผู้นำเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมจะทำให้การทำงานของผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความสามารถและเกิดประสิทธิภาพ

2. จากการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ข้อค้นพบว่ารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ จากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการต่าง ๆ ได้จำนวน 5 ข้อ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ) เอกสารประกอบการพัฒนา มีจำนวน 5 ชุด 4) กระบวนการของรูปแบบ แบ่งเป็น 3 ระยะ 5) การติดตามและประเมินผล จากข้อค้นพบสามารถอภิปรายได้ว่ารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิผลทำให้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้น สามารถนำไปใช้ในเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้ อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ตามความเหมาะสมและบริบทของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นได้ผ่านการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญหลายท่าน จึงได้นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งพบว่ารองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและมีการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อนำความรู้ไปใช้ให้เป็นแบบอย่างแก่ครูบุคลากรและเพื่อนร่วมงาน ต้องได้รับการฝึกฝนด้วยเทคนิคและวิธีการที่หลากหลายจึงจะทำให้รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกิดแนวคิด วิธีการ และความตระหนักถึงความสำคัญของภาวะผู้นำและจะต้องพัฒนาตนเองด้านภาวะผู้นำอย่างต่อเนื่อง

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ระยะก่อนใช้รูปแบบ ผลการประเมินภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะก่อนใช้รูปแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะใช้รูปแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะติดตามผล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่าในระยะใช้รูปแบบและระยะติดตามผลของการทดลองรูปแบบภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ วางแผน ทบทวนรูปแบบและสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะนำของตนเอง ทำให้เกิดแนวคิดที่ชัดเจนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงศักดิ์ วงศ์รัตนะ (2014)ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) ดำเนินการวิจัยเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ระยะที่ 2 กำหนดรูปแบบการพัฒนา โดยการสร้างคู่มือการพัฒนา ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบ ระยะที่ 4 การสรุปและประเมินผลรูปแบบการพัฒนา โดยการสรุปผลการทดลองใช้ รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ 3) เอกสารประกอบการพัฒนา 4) กระบวนการของรูปแบบ และ 5) การติดตามผลและการประเมินผล โดยผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาระผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความก้าวหน้าในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการคิดเป็นค่าร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 14.52 และ ผู้บริหารสถานศึกษา มีความคงสภาพของ

ภาวะผู้นำทางวิชาการคิดเป็นค่าร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 30.56 ในภาพรวมความสมบูรณ์ถูกต้องของรูปแบบอยู่ในระดับ มากที่สุด และทวีภรณ์ วรชิน (2016) ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 แบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 วิเคราะห์คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์โดยการสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และตรวจสอบความเหมาะสมความเป็นไปได้ของรูปแบบ ระยะที่ 3 พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไปใช้ ระยะที่ 4 ประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการและการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ได้แก่ กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้วยคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์โดยผู้บริหารที่เข้ารับการอบรมพัฒนาตามคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยครั้งนี้ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน การเสริมสร้างแรงจูงใจ การมุ่งเน้นผลสำเร็จ และได้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ จุดมุ่งหมายของรูปแบบ เอกสารประกอบการพัฒนา กระบวนการพัฒนา การติดตามและประเมินผล ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำรูปแบบการพัฒนาที่ได้นี้นำไปปรับใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 5 องค์ประกอบได้ตามความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

1.2 การพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรตระหนัก และให้ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดระยะเวลาทำกิจกรรมร่วมกัน และควรใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาและวิธีการพัฒนาที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเกิดองค์ความรู้ มีทักษะเทคนิคในการบริหารจัดการศึกษา เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาหรือศึกษาในระดับภูมิภาคอื่น เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาเปรียบเทียบว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกัน หากมีความแตกต่างจะได้พิจารณาถึงสาเหตุที่แตกต่าง ถ้ามีความเหมือนกันจะได้เป็นเครื่องยืนยันข้อค้นพบซึ่งจะทำให้ข้อค้นพบที่ได้มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำของรองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อไป

References

Meness-Trejo, M.J. (2004). A comparison of effective leadership characteristics and policy implementation: The role of educational leaders in developing and maintaining an environment that improves efficiency in schools. Retrieved January 20, 2020, from California State University, Web site : http://www.lib:umi.com/

Northouse Peter G. (2010). Leadership Theory and Practice. 5th ed. California: SAGA Publication, inc,

Paul Hersey and Kenneth H. Blanchard. (1993). Management of Organizational Behavior : Utilizing Human Resources.

Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall. Sandra lee gupton. (2010). The Instructiona leadership Toolbox A handbook for inproving Practive. USA: Corwin A SAEE Company. Sergiovanni,

T.J,, Kelleher, P., McCarthy, M.M., & Wirt, F.M. (2004). Educational governance and Administration (5ed.). Boston: Pearson Education.

Vicere, Albert A. and Fulmer, Robert M. (1998). Leadership by Design Hardcover. Harvard Business School Press.

Willer D. (1986). Scientific Sociology: Theory and Method. Englewood Cliff, N.J.:

Prentice-Hall. Winter, G. (2003). High performance leadership. New York: John Wiley & Sons.

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

STRATEGIC LEADERSHIP DEVELOPMENT MODEL OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS UNDER THE NEW NORMALITY, OFFICE OF SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE, CHONBURI, RAYONG

ภูมิภควัธจ์ ภูมพงศ์คชศร[1], ชัยณรงค์ สิริพรปรีดา[2], หฤทัย สมศักดิ์[3], ประภาส จันทร์โคตร[4]

Phumphakhawat Phumphongkhochasorn[1], Chainarong Siripornpreeda[2], Haruthai Somsak[3], Praphas Chankota[4]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1-2-3]

โรงเรียนเทพศิรินทร์ สมุทรปราการ[4]

E-Mail: phumphakhawat.ps@gmail.com

Received 14 August 2022; **Revised** 29 December 2022; **Accepted** 29 April 2023.

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ 2) เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ เป็นการการค้นคว้าเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพแบบเจาะจง

ผลการศึกษาพบว่า 1) การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ พบว่า ด้านการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า กำหนดเป้าหมายของการเปิดโอกาสในการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 รองลงมา กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบด้วยความซื่อสัตย์และเปิดรับข่าวสาร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 2) เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้บริหารที่มีตำแหน่งและมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ พบว่า ผู้บริหารต้องการที่จะกำหนดเป้าหมายของการเปิดโอกาสในการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้รับด้านการรับรู้ ความเข้าใจ การคิดรวบยอดและการคิดอย่างมีกลยุทธ์ต้องมีการปฏิบัติโดยผู้บริหารโรงเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ทัศน์การคิดที่เหนือกว่าผู้อื่น

คำสำคัญ: การพัฒนาภาวะผู้นำ,การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์,ความปกติใหม่

Abstract

The aim of this study was threefold: (1) to examine the strategic leadership development model of educational institution administrators under the new normal, (2) to compare the strategic leadership development models of educational institution administrators under the new normal, classified by personal factors, and (3) to formulate guidelines for developing a model of strategic leadership development for school administrators under the new normal. This study employed both quantitative and qualitative research methods.

The results of the study revealed that: (1) the overall strategic leadership development of educational institution administrators under the new normal was at a high level, with an average score of 3.54. When classified by item, it was found that the goal of learning opportunities was at a high level, with an average score of 3.89, followed by responsibilities with honesty and openness to information, also at a high level. (2) The comparison of the strategic leadership development of school administrators under the new normal, classified by personal factors, showed that the positions and average monthly income of the administrators did not significantly affect their strategic leadership development. (3) In proposing guidelines for developing the strategic leadership of school administrators under the new normal, it was found that administrators should set goals for learning opportunities in order to improve the quality of learners in terms of perception, conceptualization, and strategic thinking. Additionally, administrators should possess the ability to solve problems creatively and have a superior vision of thinking compared to others.

Keywords: Leadership Development, Strategic Leadership Development, New Normal

บทนำ

การบริหารสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศที่จะผลกระทบต่อการพัฒนาของประเทศไทยในอนาคต สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังต่อเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วทำให้ การบริหารเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานขององค์การที่ต้องการมุ่งสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายและเพื่อความอยู่รอดขององค์การ โดยปกติ แล้วองค์การทุกประเภทต้องมีกิจกรรมการดำเนินงานและเป้าหมายเป็นหลัก ซึ่งจะแตกต่างกันไปตาม ลักษณะขององค์การ แต่ในหลักของการบริหาร องค์การย่อมมีหลักของการบริหารส่วนใหญ่เหมือนกัน จะแตกต่างกันก็เพียงส่วนย่อยเท่านั้น ทั้งนี้อาจขึ้นกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การ ผู้บริหาร การศึกษา ถือว่าเป็นผู้นำทางการศึกษา ที่จะนำองค์การไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายทั้งสิ้น โดยสิ่งสำคัญ คือผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่ส่งเสริมความพร้อมด้านปัจจัยทางการบริหาร ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงและ ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและ ส่งผลถึง การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมถึงการศึกษา ที่ต้องมีการพัฒนาเพื่อให้เกิดคุณภาพการจัดการศึกษา และโรงเรียนเป็นองค์การสำคัญ ในการจัดการศึกษา และให้บริการทางการศึกษาในการพัฒนาศักยภาพคนซึ่งเป็นการสร้างชาติอย่างยั่งยืนเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่ทันสมัยเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติอย่างเร่งรีบโดยการมุ่งให้ประชากรของประเทศ มีลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ร่วมกันใน

ประสิทธิภาพของการบริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะเกิดประสิทธิผล และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจะดำเนินงานจนประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาคือศูนย์กลางขององค์กรทั้งหมดในโรงเรียน ความสำเร็จของโรงเรียนขึ้นอยู่ กับประสิทธิภาพ ความตื่นตัว ความมียุทธวิธี ประสบการณ์ความคิด ความเป็นเลิศทางวิชาการ การอุทิศตัวเอง ความเสียสละ และความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งหมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาที่สร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นครูผู้สอนให้นำนโยบายการศึกษาออกปฏิบัติและดำเนินการเพื่อผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ในลักษณะของชีวิตในโรงเรียน นักวิชาการหลายท่าน มีความเห็นตรงกันว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่งดังนั้น ผู้บริหาร จึงเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีความรู้ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทัน สมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (Nonthapong Kwaikrue 2013)

ดังนั้น ในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพนั้น ผู้บริหารสถานศึกษานับว่ามีความสำคัญยิ่งของหน่วยงาน เพราะผู้บริหารถือเป็นหัวใจหลักในการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นที่ยอมรับนับถือนั่น คือ มีภาวะผู้นำ เป็นบุคคลมีความชำนาญ มีประสบการณ์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล แต่เหนือสิ่งอื่นใดต้องเป็นผู้มีคุณธรรมในจิตใจ มีจริยธรรมที่น่าเลื่อมใสศรัทธาน่าเคารพนับถือ เป็นต้น ที่จะเป็นองค์ประกอบที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารนั้นสามารถที่จะครองตน ครองคน และครองงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้บริหารทางการศึกษาจำเป็นต้องมีความเป็นผู้นำ (Leadership) และมีภาวะผู้นำในการบริหารจัดการองค์การหรือสถานศึกษา (Organization or Schools) ให้เกิดประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) ตามเป้าหมาย (Goals) ซึ่งการบริหารจัดการองค์การย่อมมีความเสี่ยงต่างๆ ผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ (vision) และสมรรถนะ (competency) โดยมีความสามารถ (AbiLity) มีความเป็นผู้นำสามารถนำพาองค์การให้มีความเจริญเติบโต (Growth) อยู่รอดได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง (Survival) มีความเป็นเลิศ (Excellence) อย่างยั่งยืน (Sustainable) และเป็นที่ยอมรับว่าผู้บริหารทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Educational Administrators in 21st Century) จำเป็นจะต้องมีความเป็นผู้นำสูง (High Leadership) จึงจะสามารถบริหารจัดการองค์การท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร และสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) และกระแสการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการศึกษาภายใต้การปฏิรูปการศึกษา (Education Reform) การมีความเป็นผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารทางการศึกษาโดยจะต้องมีการใช้นวัตกรรม การสร้างคุณค่า (Value creation) การศึกษาไทยให้เกิดผลิตภาพโดยใช้ทั้งความสามารถประสบการณ์ ความรับผิดชอบการมีส่วนร่วม สถานภาพโดยมองอนาคตมากกว่าอดีตและปัจจุบันมีความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leader) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์การบริหารองค์การทางการศึกษาตามสภาพบริบทสู่ความเป็นเลิศ (Suwit Kruekkratok. 2011)

ซึ่งทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันจึงต้องมีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ ที่เรียกว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ภายใต้ความปกติใหม่ ของสถานศึกษาและนำไปปฏิบัติเพื่อให้สถานศึกษาก้าวไปในทิศทางที่เหมาะสมเป็นหัวใจของการบริหารโดยผู้บริหารจะต้องมีการวางแผนที่ชาญฉลาด กำหนดแผนที่แตกต่างจากผู้อื่น แต่เป็นความแตกต่างเชิงสร้างสรรค์ เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางให้สถานศึกษาปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ แต่ถ้าปราศจากการวางแผนสถานศึกษาจะไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินงานและไม่มีแผนที่จะปฏิบัติให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (Tamakorn Bunkie.2020) ซึ่งการที่จะนำภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษาหรือองค์การเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้

สังคมอย่างมีความสุข ร่วมมือกันเสริมสร้างชุมชนสังคมและประเทศชาติ องค์การทั้งภาครัฐ และเอกชน จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้อยู่รอด และมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ดังกล่าว ผู้บริหารจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพราะผู้บริหารคือผู้นำเป็นศูนย์รวม พลังของคนในองค์การ (Kahintapongs, 2020) ความสามารถและพฤติกรรมผู้บริหารย่อมมีส่วนสัมพันธ์ อย่างใกล้ชิดกับองค์การ ซึ่งสุดท้ายคือคุณภาพผู้เรียน ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งต้องมีวิสัยทัศน์ คุณธรรม นำความรู้ และความสามารถทางวิชาการ มีทักษะในการบริหาร และเพื่อให้เกิดผลในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพ จึงจะทำให้การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาประสบ ความสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้บริหารการศึกษายุคปัจจุบัน จะต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพ เป็นผู้นำการ เปลี่ยนแปลง สามารถใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์มาใช้ในการบริหาร กลยุทธ์การบริหารสำหรับการพัฒนา คุณภาพสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผู้บริหารต้องมีการเปลี่ยนแปลงจากระบบเดิมควรมีความเป็นภาวะผู้นำมีการทางานที่มีประสิทธิภาพ และมีหลัก ธรรมาภิบาลเพราะผู้บริหารเป็นผู้นำร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา และคุณครู ใช้กระบวนการทางการบริหารพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงการบริหารทรัพยากรเพื่อการศึกษาให้เกิด ผลผลิตทางการศึกษาตามที่ประเทศชาติต้องการหน้าที่หลักของผู้บริหารการศึกษา (Phrakhrupalad Boonchuay Jotivamso and Sunthon Saikham . (2021) ผู้บริหารไม่ว่าจะเป็นองค์กรประเภทใดก็จะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง จากผลที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีโลกข้อมูลข่าวสาร ภาวการณ์แข่งขันที่ไร้พรมแดน และภาวะที่มี ทรัพยากรจำกัดผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์โดยข้อผูกพันธ์ต่อการให้บริการสาธารณะ และมีความสามารถใน การกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรได้ใช้ศักยภาพที่ดี ทำงานให้เกิดผลสูงสุด สร้างพันธมิตรทั้งภายในและภายนอก องค์กร สื่อสารด้วยความรู้สึกที่ดีต่อกัน รวมทั้งเป็นผู้มีทักษะการบริหารการจัดการ เพื่อผลสัมฤทธิ์ของงานสูงสุด ภายใต้ภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ในลักษณะเช่นนี้ ผู้นำถือว่าเป็นบุคลากรหลักที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตาม เป้า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จึงเป็นภาวะผู้นำซึ่งจะนำพาองค์กรไปสู่ความเจริญก้าวหน้า กล่าวคือ ผู้นำเชิงกลยุทธ์ จำเป็นจะต้องมีวิสัยทัศน์สำหรับองค์กรเพื่อกำหนดทิศทางและจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจน วิสัยทัศน์คือสิ่งที่สำคัญ มากสำหรับผู้นำทางการศึกษาภารกิจมักจะถูกกำหนดโดยโรงเรียน การวางแผลกลยุทธ์จะต้องวางบนพื้นฐานของ ระบบที่มีเหตุผล และสิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ ควรจะดูวัฒนธรรมในสังคมนั้น ๆ ประกอบด้วย ซึ่งต้องมีผู้นำที่จะช่วยพาสังคมของตนไปสู่ความเจริญตามเป้าหมายทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการแต่ที่สำคัญยิ่ง คือ สถาบันการศึกษาจัดการศึกษาโดยจัดตั้งสถานศึกษา เช่น โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยออกแบบการให้ การศึกษาโดยมีครูอาจารย์เป็นผู้ให้การศึกษาในปัจจุบันสถาบัน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษา (Mantana Kongngern. (2011:3)

สถานศึกษามีความต้องการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานการศึกษา การ บริหารงานจึงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพประกอบกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย ต่าง ๆ ที่กล่าวถึง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ซึ่งภาวะผู้นำเชิง กลยุทธ์จะสามารถช่วยพัฒนา ให้ไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาวางเป้าหมายไว้จึงถือได้ว่าผู้นำในด้านการศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่จะนำพาให้สถานศึกษาบรรลุสำเร็จ ในการพัฒนาบุคคลากร และการเรียนการสอน ซึ่งผู้บริหารที่ดีจะทำให้อนาคตของชาติที่เป็นผลผลิตจากสถานศึกษาที่มีคุณภาพจะนำพาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองต่อไปได้ ดังนั้นในการบริหารจัดการสถานศึกษานั้นความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ได้มีการกล่าวถึงอย่างมากมาย ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ถือว่าเป็นกลไกหลักที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการปฏิรูปการศึกษา และมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษา

นั้นควรต้องศึกษาแนวคิดวิธีการต่าง ๆ ซึ่งผู้นำระดับสูงหรือผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีองค์ประกอบของความเป็นผู้นำและมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ซึ่งประกอบด้วยผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจในระดับสูงความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ การมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต วิธีการคิดเชิงปฏิวัติการกำหนดวิสัยทัศน์การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะนำภาวะผู้นำเชิงกุลยุทธ์มาบริหารให้ได้ผลดีนั้นจำเป็นต้องมีการเสริมพลังให้ผู้บริหารได้มีโอกาสฝึกฝนและใช้ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำได้อย่างเต็มศักยภาพต้องมีการอบรมและพัฒนาอย่างเข้มข้นเพื่อสร้างผู้นำรุ่นใหม่ให้เป็นนักบริหารการศึกษามืออาชีพซึ่งผู้นำที่ดีควรมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ วิธีการในการพัฒนาบุคคลระดับ นักบริหารสามารถทำได้หลายวิธีโดยการประชุมสัมมนา และการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสามารถทำได้หลายด้านทั้งการพัฒนาบุคลิกภาพ จิตใจ อารมณ์สังคม การพัฒนาด้านความรู้ความสามารถ ทักษะในการทำงานให้มีความเชี่ยวชาญ และการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีอยู่ให้ทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุดปัจจุบัน (Nuanchan Junthonp. 2016)

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาภายใต้ความปกติใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ ให้มีความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาและให้ทันกับการแข่งขันที่สูงขึ้นของโรงเรียนในยุคใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

2) เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน(Mixed Methods Research)

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำนวน 4,847 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำนวน 4,847 คน ผู้วิจัยกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คน โดยได้จากการคำนวณโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเลือกตัวอย่างตามความน่าจะเป็น (probability sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Cluster Random Sampling ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากร โดยแบ่งประชากรออกเป็นแต่ละโรงเรียนต่าง ๆ ตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี-ระยอง

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 7 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยมีเกณฑ์การพิจารณาผู้บริหาร

1) มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก สาขาบริหารการศึกษาหรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยมีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี

2) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีประสบการณ์การทำงานมาไม่น้อยกว่า 3 ปี

3) เป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้สอน ที่ได้รับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. OBEC AWARDS

4) เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลการประเมิน สมศ. ระดับดีมากผ่านเกณฑ์การประเมินรอบที่ 4

2. เครื่องมือการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือ 2 ประเภท ดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 6 ข้อ และส่วนที่ 2 การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง ประกอบด้วย 5 ด้าน จำนวน 30 ข้อ

2. แบบสัมภาษณ์แนวการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำนวน 10 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างโดยตรง ดังนี้

1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยขอความร่วมมือกับผู้บริหารและบุคลากรสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำนวน 380 คน ในการดำเนินการตอบแบบสอบถามจำนวน 380 ชุด โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

1.2 ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาโดยตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลแล้วนำมากำหนดรหัสคำตอบเพื่อทำการวิเคราะห์ประมวลผลต่อไป

1.3 วิเคราะห์แบบบันทึกการสำรวจ เพื่อตรวจสอบแล้วนำผลการวิเคราะห์มาประมวลผลต่อไป

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยการหาข้อมูลด้วยการค้นคว้าจากเอกสารและบทความที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่ใช้เป็นแนวทางในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร เอกสารที่จะใช้ในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

ก. เอกสารชั้นต้น (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลโดยตรง โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร รวมจำนวนทั้งสิ้น 5 คน

ข. เอกสารชั้นรอง (Secondary Data) เป็นเอกสารที่มีการรวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ คือ การศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีการรวบรวมไว้ก่อนแล้ว ซึ่งสามารถนำมาใช้เพื่อเชื่อมโยงและก่อเกิดประโยชน์รวมถึงบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้

2. การสัมภาษณ์และการสำรวจ วิธีการสัมภาษณ์ที่จะใช้ในการวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์โดยอาศัยแนวการสัมภาษณ์ (Interview Guide) เป็นเครื่องมือในรูปแบบต่าง ๆ คือการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการใช้แนวสัมภาษณ์เจาะลึก โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ (Key-Informants)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง วิเคราะห์และอธิบายโดยใช้สถิติ ดังนี้

1. เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ความถี่ และร้อยละ

ส่วนที่ 2 คุณลักษณะในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

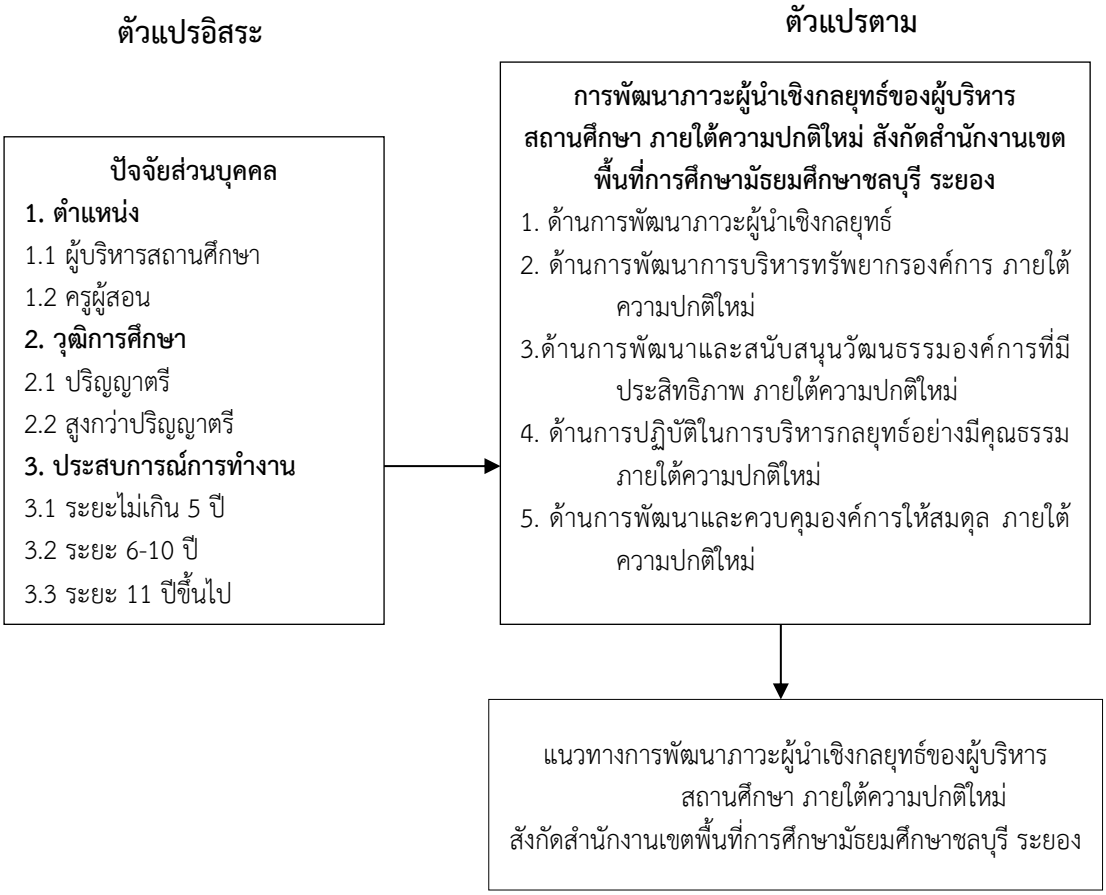
ในการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) ร้อยละ (Percentage) เป็นสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความถี่ หรือจำนวนที่ต้องการกับความถี่หรือจำนวนทั้งหมด โดยเทียบเป็น 100 ทำการหาค่าร้อยละจากสูตร

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) คือ t –test และ One – way ANOVA เพื่อวิเคราะห์สมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ที่ต่างกัน ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง แตกต่างกัน โดยใช้สูตร t – test Independent และใช้สูตรการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One–Way Analysis of Variance) หรือ One –Way ANOVA

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) (แบบสัมภาษณ์) เน้นการบรรยายเป็นหลัก และการสังเกตโดยตรง (Direct Observation) โดยเก็บข้อมูลจากบุคคลที่ได้เลือกสรรมาอย่างดีแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อช่วยเสริมงานวิจัยเพราะเป็นคำตอบที่ค่อนข้างชัดเจนและหนักแน่น การสังเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยดำเนินการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง” ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

.1การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ด้านการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

ด้านการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. กำหนดเป้าหมายโดยมีกระจายความรับผิดชอบ	3.78	0.56	มาก
2. กำหนดเป้าหมายในการสร้างโอกาสให้มากและทดสอบความคิดอยู่เสมอ	3.67	0.54	มาก
3. กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบด้วยความซื่อสัตย์และเปิดรับข่าวสาร	3.87	0.89	มาก
4. กำหนดเป้าหมายของการเปิดโอกาสในการเรียนรู้	3.89	0.77	มาก
5. กำหนดเป้าหมายโดยเปิดรับคนที่เหมาะสมเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลง	3.36	0.88	มาก
รวม	3.54	0.76	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ด้านการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า กำหนดเป้าหมายของการเปิดโอกาสในการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 รองลงมา กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบด้วยความซื่อสัตย์และเปิดรับข่าวสาร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 และกำหนดเป้าหมายโดยมีกระจายความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78

2. การเปรียบเทียบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.1 ผู้บริหารที่มีเพศแตกต่างกัน มีเปรียบเทียบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง แตกต่างกัน

2.2 ผู้บริหารที่มีอายุแตกต่างกัน มีเปรียบเทียบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง แตกต่างกัน

2.3 ผู้บริหารที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีเปรียบเทียบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง แตกต่างกัน

2.4 ผู้บริหารที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีเปรียบเทียบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง แตกต่างกัน

2.5 ผู้บริหารที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีเปรียบเทียบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ไม่แตกต่างกัน ในด้านกำหนดเป้าหมายของการเปิดโอกาสในการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.6 ผู้บริหารที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ไม่แตกต่างกัน ในด้านกำหนดเป้าหมายในการสร้างโอกาสให้มากและทดสอบความคิดอยู่เสมออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่เป็นข้อมูลสำคัญของ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง มีการสังเคราะห์ข้อมูลแต่ละแนวทาง ได้ดังนี้

1. จากการศึกษาแนวทางในการกำหนดด้านการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาของ

ผู้บริหารสามารถสรุป ได้ว่า ผู้บริหารต้องการที่จะกำหนดเป้าหมายของการเปิดโอกาสในการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้รับด้านการรับรู้ ความเข้าใจ การคิดรวบยอดและการคิดอย่างมีกลยุทธ์ต้องมีการปฏิบัติโดยผู้บริหารโรงเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ทัศน์การคิดที่เหนือกว่าผู้อื่น

2. จากการศึกษาการสนับสนุนให้ครูมีการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอนและส่งเสริมสนับสนุนผลงานทางวิชาการของครู สามารถสรุปได้ว่า ผู้บริหารได้ทำการสนับสนุนให้ครูมีการใช้นวัตกรรม ด้านการสร้างสรรค์กลยุทธ์ด้วยจินตนาการที่หลากหลาย โดยผู้บริหารโรงเรียนใช้การคาดการณ์ในการกำหนดกลยุทธ์

3. จากการศึกษาการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้กับองค์กร เพื่อให้ครูเกิดการพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถสรุปได้ว่า ผู้นำทางการศึกษาที่สามารถจัดการกับการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลาย พร้อมทั้งสามารถนำองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้โดยการสร้างสมดุลของนวัตกรรมจากภายนอกด้วยค่านิยม วัตถุประสงค์ และสิ่งที่ได้รับความสนใจเป็นพิเศษของคนในองค์กรซึ่งเป็นการวางเงื่อนไขกลยุทธ์ในการมองไปข้างหน้า ทั้งในระยะกลาง และระยะยาว เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร ตำแหน่งขององค์กร โดยใช้ความเข้าใจเชิงกลยุทธ์บนเหตุผลหลัก 3 ประการคือ 1) ศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีอิทธิพลต่อองค์กร 2) การวางแผนกลยุทธ์ซึ่งอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในองค์กร 3) การสร้างความสำเร็จขององค์กรทางการศึกษาที่ต้องประกอบด้วยความคิดเชิงกลยุทธ์

4. จากการศึกษาการให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการทำงานร่วมกันกับบุคลากรในโรงเรียนสามารถสรุปได้ผู้นำเชิงกลยุทธ์จะต้องมีข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสม เพียงพอ และให้ความสำคัญกับข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ โดยต้องติดตาม ตรวจสอบ ประเมิน วิเคราะห์และใช้ข้อมูลเหล่านี้เพื่อการคาดการณ์หรือพยากรณ์เพื่อใช้ประโยชน์จากข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ในการกำหนด ภารกิจ วัตถุประสงค์เป้าหมายและกลยุทธ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสม

5. จากการศึกษาวิสัยทัศน์ พันธกิจเป้าหมายขององค์กร เพื่อให้บุคลากรเกิดความเข้าใจและผลักดันบุคลากรให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมภายในองค์กรสามารถสรุปได้ว่า ผู้บริหารต้องการยกระบบองค์กรในการสนับสนุนบุคลากรในองค์กรให้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยผู้บริหารสามารถแสดงบทบาทความเป็นผู้นำที่มีความชัดเจนแตกต่างกัน กล่าวคือ ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ผู้บริหารมีโอกาสได้ร่วมงาน และจำเป็นต้องบริหารควบคุมและดูแลบุคลากรจำนวนมาก ย่อมส่งผลให้มีการแสดงออกซึ่งบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์อย่างเป็นที่ประจักษ์ โดยเฉพาะการคิดและการตัดสินใจอย่างเฉียบขาด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง พบว่าส่วนใหญ่ผู้บริหารมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยส่วนใหญ่ผู้บริหารให้ความคิดเห็นใน ด้านการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า กำหนดเป้าหมายของการเปิดโอกาสในการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 รองลงมา กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบด้วยความซื่อสัตย์และเปิดรับข่าวสาร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 และกำหนดเป้าหมายโดยมีกระจายความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 ตามลำดับ อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาของโรงเรียนในการกำหนดวิสัยทัศน์มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมก่อนเพื่อจะได้แก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ต่อมาครูและผู้บริหารร่วมกันกำหนดเป้าหมายผู้บริหารโรงเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ มีการปฏิบัติอยู่ใน

ระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Klaasak Jitsanguan. 2012) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านที่มีระดับการปฏิบัติในสภาพที่พึงประสงค์สูงสุด ได้แก่ การรับรู้ ความเข้าใจ การคิดรวบยอดและการคิดอย่างมีกลยุทธ์ โดยข้อที่มีระดับการปฏิบัติที่พึงประสงค์สูงสุด คือ ความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องจัดการบริหารเป็น 4 ด้าน คือด้านบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยผู้บริหารเป็นผู้ควบคุมดูแล ปฏิบัติตามนโยบาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรในสถานศึกษาได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็ม ความรู้ความสามรถ รวมถึง มีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาตามกรอบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)พ.ศ.2545

2) การเปรียบเทียบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ผู้บริหารที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน โดยผู้บริหารที่มีเพศแตกต่างกัน มีเปรียบเทียบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง แตกต่างกันและผู้บริหารที่มีอายุแตกต่างกัน มีเปรียบเทียบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง แตกต่างกัน ซึ่งผู้บริหารที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีเปรียบเทียบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง แตกต่างกัน และผู้บริหารที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีเปรียบเทียบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง แตกต่างกันอีกทั้งผู้บริหารที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีเปรียบเทียบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ไม่แตกต่างกัน ในด้านกำหนดเป้าหมายของการเปิดโอกาสในการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดั้งนั้นผู้บริหารที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ไม่แตกต่างกัน ในด้านกำหนดเป้าหมายในการสร้างโอกาสให้มากและทดสอบความคิดอยู่เสมออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Patcharee Chamnansil et al. 2015 การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารวิทยาลัยการอาชีพเขตภาคเหนือตอนล่าง ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีการวางแผน มีความรอบคอบ กล้าตัดสินใจ มีความคิดสร้างสรรค์วิเคราะห์และกำหนดทิศทาง มีทักษะด้านเทคโนโลยีใหม่ๆมีประสบการณ์มีความขยันหมั่นเพียรในการฝึกฝน ตั้งใจอดทน ให้ความช่วยเหลือ มองโลกในแง่บวก สร้างความสัมพันธ์มีจิตอาสา ซื่อสัตย์จริงใจ มีสัจจะ คำมั่นสัญญา มีจิตใจเป็นกลางกระจายอำนาจ ส่งเสริมการศึกษา

3) การเสนอแนวการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้ความปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง พบว่า ผู้บริหารต้องการที่จะกำหนดเป้าหมายของการเปิดโอกาสในการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้รับด้านการรับรู้ ความเข้าใจ การคิดรวบยอดและการคิดอย่างมีกลยุทธ์ต้องมีการปฏิบัติโดยผู้บริหารโรงเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ทัศน์การคิดที่เหนือกว่าผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Worawat Thiamsuwan et al. (2019) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นรูปแบบของภาวะผู้นำยุคใหม่ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 มี4 ด้าน คือ 1) ด้านการนำตนเอง หมายถึง การมีองค์ความรู้ในโลกาภิวัตน์ความคิดเชิงบวกและทัศนคติแบบทำได้กระบวนทัศน์ที่เป็นโลกาภิวัตน์การพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยตามสถานการณ์การเป็นตัวอย่างที่ดีด้านคุณธรรมและจริยธรรม 2) ด้านการนำทีม หมายถึง การสร้างขวัญกำลังใจและการจูงใจ การบริหารทีมและความขัดแย้ง การติดต่อสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ การสอนงานฝึกอบรมเพื่อพัฒนางานของทีมด้านเทคโนโลยีและด้านต่าง ๆ และการส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมและจริยธรรม 3) ด้านการนำองค์กรหมายถึง การกำหนดใช้และทบทวนวิสัยทัศน์การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ร่วมให้เหมาะสม การกำหนดค่านิยมและวัฒนธรรมร่วม การเป็นผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง การควบคุมงานด้วยระบบสมดุล การพัฒนาบุคลากรด้วยการจัดอบรมให้ความรู้พัฒนาผลงานของทีมด้านเทคโนโลยีและการส่งเสริมการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมและจริยธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำที่ดี โดยผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารควรรับรู้และเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของครูและนักเรียนเพื่อสรุปข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนสู่การกำหนดทิศทางขององค์กรได้ อีกทั้งรับฟังความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการพัฒนาร่วมกัน มีความเข้าใจในสภาพปัญหาและศักยภาพของโรงเรียนเป็นอย่างดี และส่งเสริมให้มีเอกภาพในการกำหนดนโยบายร่วมกัน

1.2 ผู้บริหารควรนำระบบสารสนเทศ ระบบฐานข้อมูลมาช่วยในการบริหารจัดการโรงเรียนให้เกิดความคุ้มค่า ส่งเสริมให้เกิดการปรับปรุงปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์ นำกลยุทธ์ไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้บริหารควรนำกระบวนการ PDCA มาปรับปรุงคุณภาพให้แก่สถานศึกษา การเปลี่ยนแปลงระบบใด ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาควรคำนึงถึงวัฒนธรรม ประเพณีศาสนาและศีลธรรมของชุมชนด้วย และควรเน้นหลักการมีส่วนร่วม กระจายอำนาจเพื่อที่จะใช้ในการแก้ปัญหาปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดกรพัฒนายิ่งขึ้นอย่างเต็มศักยภาพของโรงเรียน

References

Kahintapongs, S. (2020). Renewable Energy Policy Development in Thailand. International Journal of Multidisciplinary in Management and Tourism, 4(2), 148-155

Klaasak Jitsanguan. (2012). “Strategic Leadership Development Model for High School Administrators”.Ph.D. thesis. Education Administration Faculty of Education. Graduate School:Chulalongkorn University.

Mantana Kongngern. (2011). “Strategic Leadership and Conflict Management of Executives in Educational Institutions.Foundation under Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 1”. Master of Education. Education Administration Faculty of Education. Graduate School:Silpakorn University.

Nonthapong Kwaikrue 2013. Strategic Leadership in the 21st Century. Journal of the Graduate School of Suan Dusit University. 15 (2), 219-231

Nuanchan Junthonp. (2016). A Study of Strategic Leadership Roles of Educational Institution Administrators. Under the municipality in Chanthaburi, Rayong and Trat provinces. Master's thesis. Department of Educational Administration Rambhai Barni Rajabhat University.

Patcharee Chamnansil et al. (2015). Development of Buddhist leadership of administrators of district vocational colleges.Lower North. Journal of the University of Social Sciences Perspective. 4 (3), 75-90

Phrakhrupalad Boonchuay Jotivamso and Sunthon Saikham . (2021). Leadership Development Based on iv Iddhipada-Dhammas of Basic Education SchoolAdministrator Under honkaen Primary Educational Service Area Office 2. Journal of Modern Learning Development.Vol. 6 No. 2 March - April 2021

Suwit Kruekkratok. (2011). The linear structure relationship of strategic leadership of educational institution administrators. towards basic educational outcomes in the Northeast. Education Journal Sakon Nakhon Rajabhat University, 23(1), 216–226.

Tamakorn Bunkie (2020), A Study of Strategic Leadership Roles of Educational Institution Administrators under the office Trat Primary Education Area. Thesis, M.A., Rambhai Barni Rajabhat University

Worawat Thiamsuwan et al. (2019). Strategic Leadership in the 21st Century. Journal of the Graduate SchoolSuan Dusit University College. 15 (2), 219-231

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

THE DEVELOPING AN INSTRUCTIONAL MODEL TO PROMOTE ENGLISH READING COMPREHENSION SKILLS FOR HIGH SCHOOL STUDENT

มัลลิกา คงพันธุ์
Malliga Kongpun
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
Western University
Email: 6083020006@western.ac.th

Received 14 August 2022**; Revised** 29 April 2023**; Accepted** 29 April 2023.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 2) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ขั้นตอนการวิจัยประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนหัวไผ่วิทยาคมจำนวน 33 คน ซึ่งกำลังศึกษาในโรงเรียนหัวไผ่วิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 33 คนซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) แผนการจัดการเรียนรู้ 3) คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน 4) แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านจับใจความ 5) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกณฑ์ประสิทธิภาพ และการทดสอบ ค่าที (t-test)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ได้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มี 7 องค์ประกอบ คือ ขั้นสร้างแรงจูงใจ ขั้นสร้างความกระตือรือร้น ขั้นการเรียนรู้ขั้นสอนเนื้อหา ขั้นประเมินผลเพื่อปรับปรุง ขั้นรวบรวมสร้างองค์ความรู้ ขั้นนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน 2) ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจ ความภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยนำรูปแบบที่ปรับปรุงแล้ว ไปหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 83.45/82.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบการเรียนการสอน, ทักษะการอ่านจับใจความ

ABSTRACT

The objectives of this research were twofold: (1) to design an instructional model to enhance the English reading comprehension skills of high school students and (2) to evaluate the effectiveness of the instructional model in promoting English reading comprehension skills. The sample group consisted of 33 fourth-grade students at HUAPAI SCHOOL. The research instruments included the MALLIGA Model, lesson plans, a textbook on how to use the model, an achievement test, and a questionnaire. The data was analyzed using descriptive statistics, including percentage, mean, standard deviation, dependent t-test, and content analysis.

The results of the study showed that: (1) The instructional model, known as the MALLIGA Model, consisted of principles, objectives, syntax, instructional effects, the principle of reaction, and a support system. The syntax of the model consisted of seven steps, namely, Motivate (M), Activate (A), Learning Style (L), Lesson (Improve), Gather (G), and Apply (A). (2) The instruction format developed using the MALLIGA Model was found to be effective, with an improvement of 83.45/82.00, which met the standard location of 80/80. (3) The satisfaction of the fourth-grade students towards the MALLIGA Model in promoting English reading comprehension was at the highest level of satisfaction.

Keyword : INSTRUCTIONAL MODEL , ENGLISH READING COMPREHENSION

บทนำ

จากกรอบยุทธศาสตร์ประเทศไทยระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) 6 ด้านคือ 1.ความมั่นคง 2.การสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3.การพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพคน 4.การสร้างโอกาสและความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม 5.การสร้างการเจริญเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ 6.การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ ที่ว่า“ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล ภายใต้ชื่อย่อว่าประเทศไทย 4.0 หรือไทยแลนด์ 4.0 เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่ ยุคที่ 4 จากเดิมประเทศไทยในยุคที่ 1 จะเน้นการเกษตรเป็นหลัก ยุคที่ 2 จะเน้นอุตสาหกรรมเบา ยุคที่ 3 จะเน้นอุตสาหกรรมหนักและ การส่งออกจนมาสู่การก้าวสู่ยุคที่ 4 ที่รัฐบาลต้องการเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Value-Based Economy) เพื่อสร้างความได้เปรียบในเชิงแข่งขันให้มากขึ้นด้วยนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์

ดังนั้นการศึกษาของไทยจึงต้องได้รับการปรับรูปแบบและโครงสร้างให้เป็นยุคการศึกษาที่สร้างนักนวัตกรรม โดยส่งเสริมให้ผู้สอนและผู้เรียนเป็นนักคิด นักสร้างนวัตกรรม ให้เท่าทันยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงที่มีเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงทุกสรรพสิ่งเข้าด้วยกัน รวมถึงการสื่อสารที่ไร้พรมแดนและไร้ขีดจำกัด สามารถสื่อสารได้ข้ามโลกและข้ามทวีปได้ในเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งเราเรียกการศึกษาในยุคนี้ว่า ห้องเรียน 4.0 ซึ่งการศึกษายุคห้องเรียน 4.0 นี้ นอกจากเรื่องเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแล้ว การสื่อสารภาษาอังกฤษก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญในห้องเรียนยุค 4.0 ที่จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่ว เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สำคัญ ภาษาหนึ่งของโลกและยังเป็นภาษานานาชาติ การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ เป็นหัวใจสำคัญในการสื่อสารกับนานาชาติ ทั้งเพื่อการติดต่อสื่อสาร การ

แลกเปลี่ยนความรู้ การประสานความร่วมมือและการค้าขาย ซึ่งที่ผ่านมากระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการยกระดับภาษาอังกฤษของประเทศ ผ่านโครงการสำคัญต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาครูภาษาอังกฤษผ่านกระบวนการ Boot Camp, จัดทำแอพพลิเคชั่น Echo Hybrid, Echo English เป็นต้น

ซึ่งนอกจากการพัฒนาให้การศึกษายุค 4.0 เป็นห้องเรียนอัจฉริยะแล้วนั้น เนื่องจากภาษา อังกฤษมีการใช้กันทั่วโลกมากกว่าภาษาอื่นๆ จึงคิดให้เป็นภาษาสากลที่ติดต่อสื่อสารได้ทั่วโลก การเรียนการสอนภาษาอังกฤษประการแรกน่าจะใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ เช่นเดียวกับการที่เราเรียนรู้ภาษาแรกจากพ่อแม่ พี่เลี้ยง เป็นการเรียนรู้แบบธรรมชาติ ไม่จำเป็นต้องท่องศัพท์ แปล หรือรู้หลักไวยากรณ์ ดังนั้นการเรียนการสอนในระดับเริ่มเรียนรู้ภาษานั้น คงต้องเน้นการมีส่วนร่วมทางภาษาให้มากที่สุด คือ ผู้เรียนต้องเรียนรู้จากการฟังและพูดอย่างเป็นธรรมชาติจนเกิดทักษะ เริ่มจากการพูดในชีวิตประจำวันในครอบครัว แล้วค่อยขยายออกไปสู่โลกภายนอกมากขึ้น เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ในการศึกษาขั้นสูงขึ้น ภาษาอังกฤษจึงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้เลย ซึ่งการพัฒนาคนนั้นจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ หากจะบอกว่าภาษาที่สำคัญที่สุดในโลกตอนนี้ยังคงเป็นภาษาอังกฤษก็ไม่ใช่เรื่องผิดแต่ประการใด พื้นฐานของคนทั่วโลกหากต้องการจะสื่อสารกับคนอื่นๆ ที่ไม่ใช่คนในประเทศตัวเองให้ได้ มักจะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง ซึ่งมีมาอย่างยาวนานและทุกคนบนโลกนี้ก็รับรู้ว่านี่คือภาษาที่จะสามารถติดต่อ สื่อสารกันได้ในกรณีที่สื่อสารกันคนละภาษามาก่อน

สำหรับประเทศไทยเองก็ยกให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองที่คนไทยจำเป็นต้องเรียนรู้นอกจากภาษาไทย ดังจะเห็นได้จากว่าเราเริ่มต้นเรียนภาษาอังกฤษตั้งแต่เด็กๆ แต่หลายคนกลับยังมองภาพไม่ออกว่าภาษาอังกฤษมีความสำคัญมากขนาดไหน เพราะเข้าใจว่ามันก็คือการเรียนรู้ที่เราต้องเรียนตามหลักสูตร แต่ในความเป็นจริงแล้วภาษาอังกฤษมีความสำคัญมากกว่าแค่การเรียนในตำรามากมายจริงๆ เรื่องความสำคัญของภาษาอังกฤษมีมากมายขนาดไหนเราทุกคนก็คงจะรู้กันเป็นอย่างดีเริ่มต้นง่ายๆ ที่การใช้ชีวิตประจำวันของเราทุกวันนี้เราจะเห็นภาษาอังกฤษแทบทุกที่ วันหนึ่ง ๆ ที่เราตื่นขึ้นมาเราก็จะเห็นภาษาอังกฤษอยู่รอบตัวเราเต็มไปหมด เพราะฉะนั้นหากเราไม่เคยเรียนรู้ภาษาอังกฤษเลยการใช้ชีวิตก็จะเป็นเรื่องยากมากขึ้นในระดับหนึ่งแล้ว ความสำคัญลำดับถัดมาจากเรื่องของการใช้ชีวิตประจำวันก็คือเรื่องของการเรียนและหน้าที่การงาน ปฏิเสธไม่ได้ว่าภาษาอังกฤษกลายเป็นภาษาที่สอง ซึ่งคนทำงานส่วนใหญ่จำเป็นต้องมีพื้นฐานอย่างมากสำหรับใช้ในการเรียน หรือการทำงาน หากว่าไม่มีพื้นฐานหรือไม่มีความรู้ทางภาษาอังกฤษเลย การจะพัฒนาหน้าที่การงานของตนเองจึงเป็นเรื่องยากมากพอสมควรกับลักษณะทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพราะฉะนั้นเรื่องของความสำคัญสำหรับภาษาอังกฤษต่อการเรียนหรือการทำงานจึงเป็นสิ่งสำคัญมากๆ หากต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่จำเป็นต้องรู้อย่างมาก การใช้ภาษาอังกฤษในปัจจุบันเราสามารถใช้งานได้หลากหลายมากๆ ไม่ใช่แค่การติดต่อสื่อสารสำหรับเรื่องทำงานอย่างเดียว แม้แต่เราออกเดินทางไปยังต่างประเทศต่อให้ไม่รู้ภาษาพื้นฐานของพวกเขา แต่การใช้ภาษาอังกฤษได้ก็ทำให้เรามั่นใจได้ว่าอย่างน้อยที่สุดต้องมีคนที่นั่นเข้าใจบ้างก็จะช่วยให้ปลอดภัยและมั่นใจพร้อมสนุกสนานไปกับการเดินทางมากขึ้น ซึ่งต้องยอมรับจริงๆ ว่าภาษาอังกฤษคือภาษาสำคัญที่ทุกคนจำเป็นต้องให้ความสำคัญ เพราะไม่ใช่แค่เรื่องของการสื่อสารในชีวิตประจำวันเพียงอย่างเดียวการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ จะทำให้เราสามารถพัฒนาตนเองก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นใจ พร้อมกล้าเผชิญกับสิ่งต่างๆ ได้มากขึ้นเพราะเรารู้ดีว่าเราสามารถสื่อสารกับคนอื่นได้เข้าใจในภาษากลางที่เป็นภาษาพื้นฐานทั่วทั้งโลกและคนทั้งโลกก็รู้ว่าต้องสื่อสารด้วยภาษานี้ การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษนี้ก็เป็นสิ่งจำเป็นเช่นกันที่ต้องให้ความสำคัญควบคู่กันไป

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (Common European Framework of Reference for Languages) เทียบเคียงกับคุณภาพผู้เรียนที่ได้กำหนดไวในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา

ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษา ต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายเร่งปฏิรูปรูปการเรียนรูทั้งระบบให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเสริมสมรรถนะและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาตน อันจะนำไปสูการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และการเตรียมความพร้อมรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อให้เห็นบรรลุเป้าหมายดังกล่าว จึงให้ทุกภาคส่วนได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะและทักษะตามที่กำหนด สำนักงานคณะ กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดแนวปฏิบัติในการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามนโยบายในแต่ละด้าน เพื่อให้หน่วยงานทุกสังกัดที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในส่วนกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษานำไปดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย จึงได้กำหนดให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศทุกช่วงชั้น เพื่อส่งเสริมพื้นฐาน ความเป็นมนุษย์ สร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์ เป็นรากฐานและเตรียมความพร้อมในการเรียนของเยาวชนรุ่นใหม่ ให้สอดคล้องกับสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร ช่วยให้นักเรียนเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถพัฒนาความคิดและมองโลกกว้างขึ้น โดยมีความคาดหวังว่าเมื่อนักเรียนเรียนภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา นักเรียนจะมีความรู้ความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอด ความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกและทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการอ่านซึ่งเป็นทักษะที่เป็นประโยชน์สำหรับการแสวงหาความรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม (Office of the Basic Education Commission, 2009)

ในบรรดาทักษะทั้ง 4 นี้ ทักษะการอ่านถือว่าเป็นทักษะที่จำเป็นและสำคัญเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันและเป็นทักษะที่ผู้เรียนมีโอกาสใช้มาก เนื่องจากในปัจจุบันโอกาสที่เราจะได้เห็น และอ่านภาษาอังกฤษมีมากขึ้นด้วย เพราะประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา จึงรับเอาเทคโนโลยีและวิชาการสมัยใหม่ รวมทั้งเครื่องอุปโภคและบริโภคจากต่างประเทศมาเป็นจำนวนมาก ดังนั้นทักษะการอ่านภาษาอังกฤษจึงมีความสำคัญมากขึ้นในชีวิตคนไทย ซึ่งจะเห็นได้จากเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ วารสาร หนังสือ ตำราเรียน ประกาศ โฆษณา ฉลาก คำแนะนำในการใช้ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ล้วนแต่ต้องอาศัยความเข้าใจในการอ่านทั้งสิ้น อีกทั้งการอ่านถือว่าเป็นวิธีการที่สะดวก ผู้อ่านจะอ่านเวลาใดก็ได้ ทั้งยังมีเวลาที่จะไตร่ตรอง ตรวจสอบ ทบทวนคัดเลือกสิ่งต่างๆ ที่อ่านด้วย ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนเข้าสู่ วิทยาการต่างๆ ต้องอาศัยตำราวิชาการที่เป็นภาษาอังกฤษเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมข่าวสารข้อมูลมีความรู้ใหม่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทำให้ผู้เรียนจำเป็นต้องแสวงหาความรู้และเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ผู้ที่มีทักษะในการอ่านภาษาอังกฤษสูงย่อมได้ เปรียบในการศึกษาหาความรู้ได้อย่างละเอียด นอกจากนี้ทักษะการอ่านยังเป็นทักษะที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้เองแม้ว่าจะสำเร็จการศึกษาไปแล้วก็ตาม (Rewadee Hiran. 1996) ผู้ที่มีทักษะในการอ่านที่ดีจะช่วยให้มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นและมีการพัฒนาที่สูงกว่าในการเรียนวิชาต่างๆ ด้วย (Anderson. 1999) ฟรายดา ดูบิน (Fraida Dubin. 1991) กล่าวในทำนองเดียวกันว่า การอ่านเป็นเป้าหมายหลักของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษา ต่างประเทศ เพื่อจุดประสงค์ทางวิชาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันการศึกษาระดับสูงมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่ต้องอาศัยข้อมูลเอกสารทางวิชาการที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษด้วยแล้ว การอ่านยิ่งมีความสำคัญอย่างมากเพราะหากไม่มีความสามารถในการอ่านอย่างเพียงพอแล้ว ผู้อ่านจะไม่สามารถก้าวขึ้นไปถึงระดับที่จะประสบความสำเร็จในการศึกษาได้เลย (Eskey. 1970 : 315) และ การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เป็นการอ่านที่ต้องฝึกให้เกิด

กับผู้เรียนมากที่สุด ความเข้าใจในการอ่านเป็นจุดหมายหลักของการอ่านทั้งปวง การอ่านโดยจับใจความอะไรไม่ได้ ไม่ควรนับว่าเป็น การอ่านเพราะอ่านในลักษณะดังกล่าว ไม่เกิดประโยชน์อันใดแก่ผู้อ่าน การอ่านเพื่อความเข้าใจจึงเป็นการอ่านที่สำคัญที่สุด (Kannika Kananan. 2008)

จากสภาพการสอนอ่านในระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนจำนวนมากไม่ประสบผลสำเร็จทางด้านการอ่านภาษาอังกฤษสอดคล้องกับงานวิจัยของ อำไพพรรณ สวนสอน (2016) กล่าวคือ นักเรียนไม่สามารถตอบคำถามและบอกรายละเอียดของเนื้อหาได้สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากนักเรียน
ยังขาดทักษะด้านการอ่านและจากจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศในสาระการเรียนรู้ที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร นักเรียนไม่สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ ไม่เข้าใจเนื้อเรื่องโดยตลอด ซึ่งสาเหตุหนึ่งพบว่าเกิดจากครูผู้สอนยังใช้วิธีการสอนแบบเก่ากับนักเรียน โดยการอ่านแล้วแปลหรืออธิบายศัพท์ให้ นักเรียนฟังแล้วอ่านตาม นักเรียนเป็นเพียงผู้ตอบรับ ฟัง และจดจำในสิ่งที่ครูสอนหรือบอกเพียงอย่างเดียว ซึ่งอาจทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย และมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษ และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2001) ได้กล่าวถึงปัญหาของการอ่านว่า นักเรียนบางคนอ่านแล้วไม่เข้าใจ จับใจความไม่ได้ เป็นเหตุให้เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียน สอดคล้องกับเรวดี หิรัญ (Sumitra Angwattanakul. 1997 : 151) ที่ได้กล่าวว่าการสอนทักษะการอ่านในระยะที่ผ่านมาเน้นไปที่การออกเสียง การแปลคำต่อคำ ประโยคต่อประโยคมิได้เน้นกระบวนการอ่านให้ต่อเนื่องโดยการจับใจความ

จากผลการประเมินของสำนักทดสอบมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ พบว่าผลการประเมินวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ (Basic National Testing Bureau, 2020) จะเห็นว่าคุณภาพทางการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในสภาพที่ต้องแก้ไข สอดคล้องกับการรายงานผลการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2558-2562 พบว่า ผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุงแก้ไข โดยเฉพาะในสาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ทดสอบเกี่ยวกับทักษะการอ่านมีคะแนนต่ำกว่าระดับประเทศ ตลอดมา 5 ปี ชี้ให้เห็นว่าการเรียนการสอนภาษาอังกฤษยังไม่บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ จึงควรได้รับการแก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้น โดยเฉพาะจากการศึกษาปัญหาการสอนทักษะการอ่านจับใจความในระดับมัธยม ศึกษาตอนปลาย พบว่านักเรียนจำนวนมากไม่ประสบผลสำเร็จ กล่าวคือ นักเรียนไม่สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ ไม่เข้าใจเนื้อเรื่องโดยตลอด และไม่สามารถวิเคราะห์เรื่องที่อ่านได้ สาเหตุหนึ่งพบว่าเกิดจากครูผู้สอนยังใช้วิธีการสอนแบบเก่ากับนักเรียน โดยการอ่านแล้วแปลหรือ อธิบายศัพท์ให้ นักเรียนฟังแล้วอ่านตาม นอกจากนี้ยังมีปัญหาต่างๆเช่นพื้นฐานทางด้านการอ่าน สื่อการเรียนการสอนทางด้านการอ่าน ปัญหาเรื่องกิจกรรมการสอนของครูไม่น่าสนใจและไม่สามารถทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านการอ่านเพิ่มขึ้น นั่นแสดงให้เห็นว่าครูควรเปลี่ยนวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้อง กับความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ ความถนัดและศักยภาพของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล (Ministry of Education. 2001) และจากการสำรวจความพึงพอใจของนักเรียน ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูพบว่านักเรียนพึงพอใจอยู่ในระดับที่น้อย เนื่องจากครูยังใช้พฤติกรรมการสอนที่ไม่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีทักษะทางอ่านเพิ่มขึ้น และได้สัมภาษณ์ครูผู้สอนพบว่ารูปแบบการสอนอ่านของครูยังเป็นรูปแบบการสอนแบบเก่า ที่ให้ผู้เรียนอ่านโดยไม่ฝึกกระบวนการคิด วิเคราะห์ จับใจความ จึงจะเห็นได้ว่าตัวครู ผู้สอนจึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จในการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียน

เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่ต้องใช้ทักษะที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ตามธรรมชาติของภาษา การปฏิสัมพันธ์ การเลียนแบบ และการมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรูและฝึกฝนทักษะ ครูที่มีความสามารถและความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาอังกฤษ จะเป็นต้นแบบที่ดีของผู้เรียนในการเรียนรู้และฝึกฝน ครูที่มีความรู ความสามารถด้านการจัดการเรียนการสอนและการใช้สื่อจะช่วยกระตุ้น สร้างแรงจูงใจ และพัฒนา ความสามารถในการเรียนรู้และการใช้ภาษาของผู้เรียน

ดังนั้นการพัฒนาครูให้มีความสามารถด้านภาษาอังกฤษตามเกณฑ์ที่กำหนดตามกรอบอ้างอิง (Common European Framework of Reference for Languages (CEFR)) และมีความรู ความสามารถด้านการสอนภาษาอังกฤษแบบสื่อสาร (Communicative Language Teachingหรือ (CLT)) จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกหน่วยงานและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการ เพื่อยกระดับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครูให้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ที่เน้นการสื่อสาร (Communicative Language Teaching *หรือ* (CLT)) และเป็นไปไปตามกรอบความคิดหลักของ (Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) การดำเนินการตามนโยบายเน้นไปที่การประเมินความรู พื้นฐานภาษาอังกฤษสำหรับครู เพื่อให้มีการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และให้มีกลไกการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายเพื่อตอบสนองความแตกต่างของระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษ ในการยกระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษของครูได้อย่างแท้จริง ควรมีระบบการฝึกทักษะ และการสอบวัดระดับความสามารถทางภาษาออนไลน เพื่อการพัฒนาต่อเนื่องด้วย

จากเหตุผลข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่นักเรียนต้องได้รับการพัฒนาทางด้านทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างเร่งด่วน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนจำเป็นต้องพัฒนาตนค้นคว้าหาความรู้และต้องมีความรู้เรื่องเทคนิคการสอนมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียน การสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด ในปัจจุบันได้มีนักการศึกษาและนักวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะทักษะการอ่าน ได้ทดลองใช้เทคนิคและวิธีการสอนแบบต่างๆ เพื่อที่จะหาว่าวิธีการสอนแบบใดจะเป็นวิธีการที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่จะทำให้ นักเรียนเกิดความเข้าใจในการอ่านควบคู่กันไปด้วย เพราะในการอ่านถ้าไม่เข้าใจหรือจับใจความสำคัญสิ่งที่อ่านไม่ได้แล้วก็ย่อมไม่เกิดประโยชน์อันใดเลย ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนให้มีรูปแบบที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการอ่านจับใจความ จึงเป็นการท้าทายให้ผู้เรียนมีความอยากรู้ อยากเห็นมากยิ่งขึ้น รวมถึงกระบวนการศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการสอนต่างๆ งานวิจัยที่เกี่ยวกับทฤษฎีการอ่าน ทฤษฎีการสื่อสาร ทฤษฎีการเรียนรู้ ปรัชญาการศึกษา ทฤษฎีการอ่านจับใจความ หลักสูตรสถานศึกษาและหลักการสร้างรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำมาสร้างรูปแบบการเรียนการสอนทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสูงขึ้นและนักเรียนมีทักษะทางด้านการอ่านภาษา อังกฤษอยู่ในระดับดี โดยใช้หลักการของ ADDIE Model ซึ่งเป็นแบบจำลอง ที่เริ่มจากการวิเคราะห์สภาพปัญหา สร้างและพัฒนารูปแบบ การนำไปใช้ และประเมินรูปแบบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจความภาษา อังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้ ADDIE Model ซึ่งมี 4 ขั้นตอน คือขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ (Development :D1) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development D&D) และหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน ขั้นตอนที่ 3 นำไปใช้ (Implementation : I) การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development :D2) เป็นการประเมินผล (Evaluation :E) การประเมินและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนการสอน โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการตามวัตถุประสงค์และมีรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนอ่านจับใจความเพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเชิงนโยบายการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเชิงนโยบายการจัดการศึกษา นโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580) จุดเน้นเชิงนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ผลการใช้หลักสูตร และศึกษาจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน เพื่อเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 รวมทั้งศึกษาผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับชาติ การทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-net) และการสอบ Gat Pat ที่เกี่ยวกับทักษะการอ่านจับใจความเพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนต่อไป

2. สังเคราะห์แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนา การเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยศึกษาวิเคราะห์ แนวคิด หลักการการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ร่วมกับการออกแบบระบบการเรียนการสอนและรูปแบบ การจัดการเรียนการสอน ของจอยซ์และเวลล์ (Joyce and Weil, 2009 :9) รวมทั้งวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนการสอนอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ การจัดการศึกษาภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ทักษะแห่งอนาคตใหม่ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถทางการอ่านจับใจความ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. สำรวจข้อมูลพื้นฐานวิธีการเรียนรู้ และปัญหาเรื่องการอ่านจับใจความของผู้เรียนโดยการสัมภาษณ์ผู้เรียนถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของผู้เรียนแล้วนำมาทำเป็นแบบสอบถามเพื่อเป็นการยืนยันข้อมูล

4. สัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษอย่างไม่เป็นทางการถึงปัญหาการสอนทักษะ การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาแนวคิด หลักการและทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจความภาษา อังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีดังนี้

1. แบบวิเคราะห์เอกสารจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่

1.1 แบบวิเคราะห์หลักสูตร และเอกสารข้อมูลพื้นฐานเชิงนโยบายของการจัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

1.2 แบบวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. แบบสอบถามเพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ปัญหาการเรียนทักษะการอ่านจับใจความวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน

3. แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูผู้สอนภาษาอังกฤษอย่างไม่เป็นทางการในการจัด การเรียนการสอนการอ่านจับใจความวิชาภาษาอังกฤษ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสารนำมาบันทึกในแบบวิเคราะห์เอกสาร

2. เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และจดรายละเอียดของข้อมูล

3. เก็บข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของ กลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3. วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสภาพปัญหาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 3.68 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.85 อยู่ในระดับมาก

ผู้วิจัยได้พัฒนาและหาคุณภาพประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนโดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนอ่านจับใจความ แล้วนำมาพัฒนาเป็นโครงร่างรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตรวจสอบคุณภาพของโครงร่างรูปแบบการเรียนการสอนและเครื่องมือประกอบ การใช้รูปแบบการเรียนการสอนแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพความเป็นไปได้ก่อนนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยมีวิธีการดังนี้

1. พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน โดยนำข้อมูลที่เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน มาใช้ในการสังเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. พัฒนาเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่าน จับใจความภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้

3. พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลการเรียนการสอนด้วยรูปแบบเพื่อเสริม สร้างทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 2 ฉบับ คือ 1. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2. แบบวัดทักษะกระบวนการทางการอ่าน

4. ตรวจสอบคุณภาพเพื่อยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนและเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความชำนาญทางด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

5.ตรวจสอบรูปแบบการเรียนการสอนและเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย

1. รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. เครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจ ความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่

2.1 คู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินการเรียนการสอนด้วยรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ

3.1 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2 แบบวัดทักษะกระบวนการทางภาษา

นำเครื่องมือที่ผ่านการหาคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านแป้งวิทยา เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบ โดยการทดลอง 1 : 1 , 1 : 10 , 1 : 30 และการทดลองภาคสนาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ค่าความสอดคล้องของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน จับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

2. วิเคราะห์ค่าความสอดคล้องของคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

3. วิเคราะห์ค่าความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ จากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ เท่ากับ 0.96

4.วิเคราะห์ค่าความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เพื่อวัดทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่า ความสอดคล้องเท่ากับ 0.89

5. วิเคราะห์ค่าความสอดคล้องของแบบประเมินพฤติกรรมของนักเรียนที่มีทักษะทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

6. วิเคราะห์ค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

7. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของรูปแบบจากการทดลองนำร่อง

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ

ผู้วิจัยใช้แนวคิดการวิจัยและพัฒนา (research and development) ในขั้นของการพัฒนา (Development :D_2) และแนวคิดการประเมินผลตามแบบจำลองการออกแบบระบบการเรียนการสอน ADDIE Model ที่ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนให้มีความเป็นระบบ เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน (Kruse,2009 :1) และแบบจำลองการออกแบบการเรียนการสอนของดิกค์ และแคเรย์ (Dick and Carey, 2005:1-8)และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของจอยซ์และเวลล์ (Joyce and Weil,2009 :9) การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการนำผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นในขั้นตอนที่ 1 โดยนำผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของรูปแบบได้แก่ความสามารถทางการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนและความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอนมาปรับ ปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น พร้อมที่จะนำไปใช้ได้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนหัวไผ่วิทยาคม จำนวน 3 ห้องเรียน รวมนักเรียน จำนวน 124 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนหัวไผ่วิทยาคม จำนวน 1 ห้องเรียนได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม (Sampling Unit) มาจำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 33 คน ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกันยายน 2563 ใช้เวลา 40 คาบ คาบละ 60 นาที

แบบแผนการทดลอง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดียวมีการทดสอบก่อนเรียนหลังเรียน (The One-Group Pretest –Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์ 2555 :144) ดังนี้

1.แบบแผนการทดลองเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

O_1	X	O_2

O_1 หมายถึง การทดสอบก่อนการเรียน

X หมายถึง การเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ

O_2 หมายถึง การทดสอบหลังการเรียน

2. แบบแผนการทดลองเพื่อศึกษาพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนในช่วงเวลาระหว่างเรียน

X	O	X	O	X	O	X	O

X หมายถึง การเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ

O หมายถึง การทดสอบระหว่างการเรียน

หลังจากการดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน พัฒนาเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอนและเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.การดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีขั้นตอนดังนี้

1.1 ชี้แจงรายละเอียดการใช้รูปแบบการเรียนการสอน หลักการ เหตุผลและประโยชน์ให้ผู้เรียนทราบและทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน วิธีการเรียน การวัดประเมินผลและกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ เพื่อให้ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

1.2 ทดสอบก่อนเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน

1.3 ทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแผนที่กำหนด

1.4 ผู้วิจัยบันทึกพฤติกรรมการเรียนการสอนและการทำรายงานของผู้เรียนเพื่อสะท้อนกระบวนการอ่านจับใจความของผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอน

1.5 ผู้เรียนเขียนบันทึกสะท้อนพฤติกรรมกระบวนการอ่านจับใจความของผู้เรียนของตนเอง แบบพรรณนาความ (Journal Writing) ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

2. ทดสอบระหว่างเรียน เพื่อศึกษาพัฒนาความสามารถทางด้านการอ่านจับใจความ

3. ทดสอบหลังเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเสร็จสิ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. เครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วยคู่มือการใช้รูปแบบการเรียน การสอนและแผนการจัดการเรียนรู้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 2 ฉบับ

3.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2 แบบประเมินทักษะกระบวนการทางภาษา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารข้อมูลพื้นฐานเชิงนโยบายการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ นโยบายการจัดการศึกษา ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580) จุดเน้นเชิงนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนเพื่อเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 ผลการใช้หลักสูตร รวมทั้งศึกษาผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-net) และการสอบ Gat Pat ที่เกี่ยวกับทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนต่อไป ผลจากการศึกษาข้อมูลพบว่าการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาปัจจุบัน เนื่องการเปลี่ยนแปลงของสังคม การสื่อสารที่ไร้พรหมแดน แต่การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันนี้ไม่ได้เป็นไปตามนโยบายที่กระทรวงได้ระบุไว้ ผลการทดสอบ

ระดับชาติหรือแม้กระทั่งการนำภาษาอังกฤษไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นว่าการสอนภาษาอังกฤษโดยเฉพาะทักษะการอ่านนั้นต้องปรับปรุงอย่างเร่งด่วน

2.ผลการศึกษาปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษด้านเนื้อหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.83, SD = 0.83) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x}$=3.90 ,SD = 0.79) ด้านผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$3.71=,SD =0.93) ด้านปัญหาด้านการวัดและประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$3.75=,SD =0.65) ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.86,SD =0.78)

3.ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สรุปว่าครูใช้วิธีการสอนที่ไม่เหมาะสมทำให้การอ่านของนักเรียนล้มเหลว และการสอนไม่ได้ให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการอ่านอย่างแท้จริง เนื่องจากผู้สอนจะเน้นไปในด้านการแปล เน้นความจำคำศัพท์ กฎไวยากรณ์ซึ่งไม่ส่งเสริมทักษะการคิด ทำให้นักเรียนไม่เข้าใจในการอ่าน ไม่สามารถสรุปองค์ความรู้จากการอ่านให้ออกมาเป็นคำพูดหรือตัวอักษรได้ ประกอบกับผู้สอนไม่ได้สอนให้นักเรียนฝึกฝนกระบวนการอ่านอย่างแท้จริง แต่จะสอนโดยวิธีแปลเป็นภาษาไทย แทนที่จะให้นักเรียนทำความเข้าใจโดยใช้ภาษาอังกฤษ

4. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจ ความภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยนำรูปแบบที่ปรับปรุงแล้ว ไปหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ดังนี้

รายการ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	รวมคะแนนที่ได้	คะแนนเฉลี่ย
แบบฝึกหัดระหว่างเรียน (E_1)	30	135	3,380	83.45
แบบทดสอบหลังเรียน (E_2)	30	40	984	82.00

5. แผนการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.50 , SD = 0.58) โดยมีองค์ประกอบคือ ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ ($\bar{X}$= 4.50 , SD = 0.58) ด้านเนื้อหา ($\bar{X}$= 4.50 , SD = 0.58) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$= 4.50 , SD = 0.58) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$= 4.50 , SD = 0.58)

6. ผลการประเมินคู่มือสำหรับการใช้รูปแบบการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น ทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.56, S.D.= 0.49)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. ความรู้ของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ตามการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ในตามการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ($\bar{X}$ = 33.15, S.D. = 1.64) สูงกว่าก่อนการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ($\bar{X}$=17.21, S.D. = 2.66)

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	P	EI
ก่อนสอน	33	40	17.21	2.66	28.87	.00	0.69

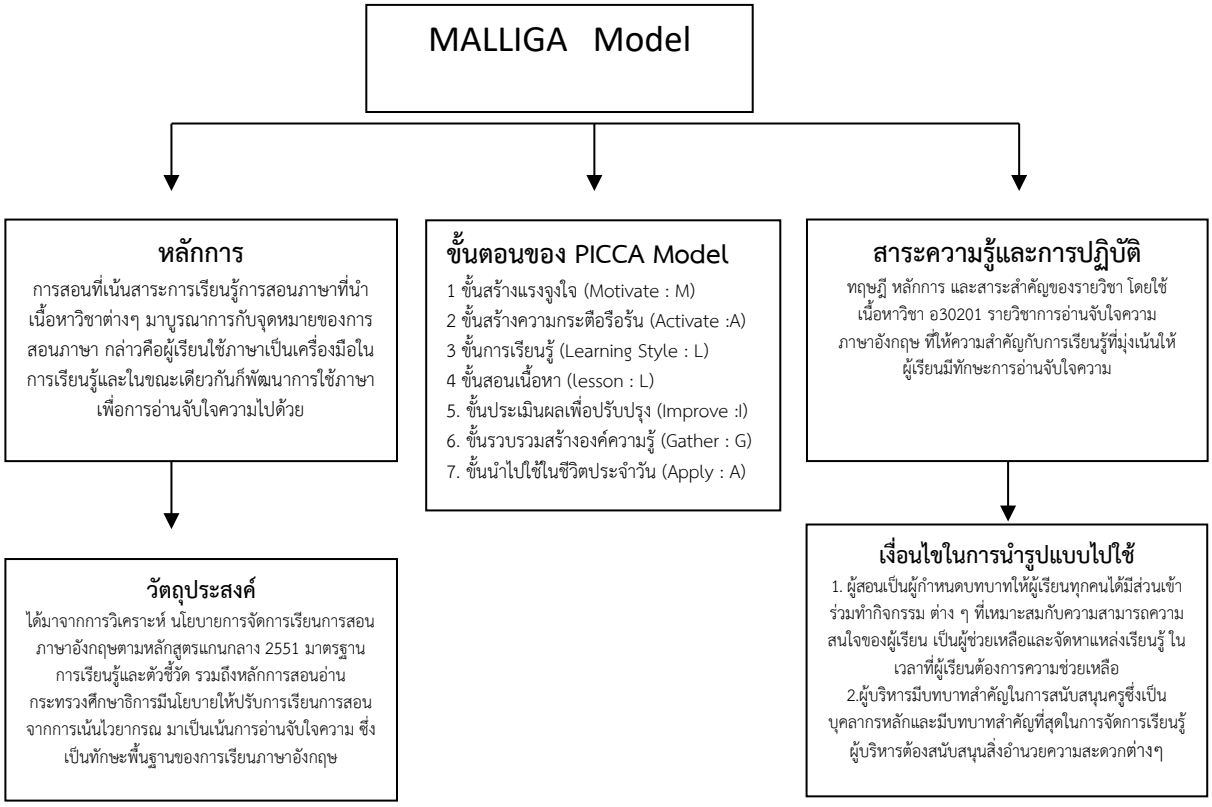
หลังสอน	33	40	33.15	1.64

คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่ใช้วิธีสอนอ่าน ด้านบรรยากาศ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.51,SD=0.55) ด้านกิจกรรม การเรียน มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.50, SD=0.49 ประโยชน์ที่ได้รับ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.47, SD=0.54)

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

รูปแบบการเรียนการสอน MALLIGA Model	จุดมุ่งหมาย	บทบาทผู้เรียน	บทบาทครู
1.ขั้นสร้างแรงจูงใจ (Motivate : M) เป็นขั้นตอนที่ ผู้เรียนทำความเข้าใจกับตัวชี้วัดว่าตัวชี้วัดดังกล่าวต้องการให้ผู้เรียนรู้อะไร การเตรียมเครื่องมือการเรียนรู้และการให้ผู้เรียน	1.เพื่อให้ผู้เรียนทราบจุดมุ่งหมายของการเรียน	1.ผู้เรียนทำความเข้าใจกับตัวชี้วัดว่าตัวชี้วัดดังกล่าว	1.ผู้สอนแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

รูปแบบการเรียนการสอน MALLIGA Model	จุดมุ่งหมาย	บทบาทผู้เรียน	บทบาทครู
มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การตั้งกติกาการเข้าชั้นเรียน การเก็บคะแนน	2.เพื่อให้ผู้เรียนทราบเกณฑ์และวิธีการวัดผลประเมินผล	ต้องการให้ผู้เรียนรู้อะไร 2.ผู้เรียนเตรียมเครื่องมือการเรียนรู้ 3.ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตั้งกติกาการเข้าชั้นเรียน	2.ผู้สอนแจ้งเกณฑ์การวัดผลและภาระงานให้กับผู้เรียนเมื่อเรียนจบตัวชี้วัด 3. ผู้สอนเตรียมแผนการ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4.ผู้สอนเตรียมสื่อการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ
2.ขั้นสร้างความกระตือรือร้น (activate :A) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนทบทวนความรู้เดิมเพื่อนำมาใช้เรียนในบทเรียนปัจจุบัน รวมถึงการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน และให้ผู้เรียนมีการทดสอบก่อนเรียนเป็นการกระตุ้นผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียน	1.เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน 2.เพื่อเป็นการกระตุ้นความรู้เดิมของนักเรียน	1.ผู้เรียนทบทวนความรู้เดิมเพื่อนำมาใช้เรียนในบทเรียนปัจจุบัน 2.ผู้เรียนทดสอบก่อนเรียน	ผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนโดยสร้างความกระตือรือร้นให้กับผู้เรียนและเป็นการนำประสบการณ์เดิมของผู้เรียนออกมาเตรียมพร้อมในการเรียน
3. ขั้นการเรียนรู้ (Learning Style : L)เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนต้องทำการวิเคราะห์ผู้เรียนถึงวิธีการหรือรูปแบบการเรียนที่ผู้เรียนมีความถนัด ผู้เรียนทำกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติการเผชิญสถานการณ์ปัญหา ซึ่งผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลองถูกลองผิดเพื่อหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเองในการเรียนการอ่าน	1.เพื่อจำแนกผู้เรียนตามศักยภาพ 2.เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสื่อการเรียนการสอนการให้ตรงกับศักยภาพของผู้เรียน	1.ผู้เรียนทำกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ 2.ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติการเผชิญสถานการณ์ปัญหาซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลองถูกลองผิดเพื่อหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง	1.ผู้สอนวิเคราะห์ผู้เรียนเพื่อจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียน 2.ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล 3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ การเผชิญสถานการณ์

รูปแบบการเรียนการสอน MALLIGA Model	จุดมุ่งหมาย	บทบาทผู้เรียน	บทบาทครู
			ปัญหาซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลองถูกลองผิดเพื่อหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง
4. ขั้นสอนเนื้อหา (lesson : L).เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนร่วมกับผู้สอนคัดเลือกเนื้อหาตามที่นักเรียนสนใจ หรือสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของผู้เรียน เพราะจะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจบทอ่านได้อย่างมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเรื่องที่นักเรียนเลือกนั้นจะเป็นเรื่องที่ตัวนักเรียนสนใจและเป็นปัจจุบันโดยใช้คลังคำศัพท์ที่กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (The Common European Framework of Reference for Languages : CEFR)	1.เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการอ่านจับใจความ 2.เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารทางการอ่านภาษาอังกฤษได้	1.ผู้เรียนใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้อย่างหลากหลาย 2.ผู้เรียนฝึกทักษะการอ่านจับใจความ	1.ผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการทางด้านการอ่าน 2. ให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนสิ่งที่เรียนรู้แล้วอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดทักษะในสิ่งนั้น
5. ขั้นประเมินผลเพื่อปรับปรุง (Improve:I) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุตามตัวชี้วัดหรือคะแนนที่ตั้งไว้ ผู้สอนออกแบบการประเมินอย่างหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนนำผลที่ได้ไปพัฒนาหรือปรับปรุง	1.เพื่อให้มีการวัดผลผู้เรียนตามสภาพจริง 2.เพื่อนำผลที่ได้จากการวัดผลมาปรับปรุง	1.ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุตามตัวชี้วัดหรือคะแนนที่ตั้งไว้ 2.ผู้เรียนนำผลที่ได้ไปพัฒนาหรือปรับปรุง	ผู้สอนมีการประเมินอย่างหลากหลายด้วยเครื่องมือที่ต่างกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ผู้เรียนนำผลไปปรับปรุงแก้ไข
6. ขั้นรวบรวมสร้างองค์ความรู้ (Gather : G) เป็นขั้นตอนที่ ผู้เรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้นำมาเขียนและนำเสนอเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผู้เรียนได้มีการวิพากษ์เพื่อฝึกความเป็นประชาธิปไตยให้กับผู้เรียน	1.เพื่อให้ผู้เรียนรวบรวมความรู้ที่ได้จากการเรียนมาสร้างองค์ความรู้ใหม่ 2.เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน	1.ผู้เรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้นำมาเขียนและนำเสนอเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน 2.ผู้เรียนได้มีการเพื่อฝึกความเป็นประชาธิปไตยให้กับผู้เรียน	ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนสรุปและเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทบทวนความรู้ของตนเองหลังจากศึกษาเนื้อหาผ่านมาแล้วเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการเรียนการสอน MALLIGA Model	จุดมุ่งหมาย	บทบาทผู้เรียน	บทบาทครู
7. ขั้นนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (Apply : A) เป็นขั้นตอนที่.ผู้เรียนมีการจำลองบทบาทสมมุติเพื่อให้ผู้เรียนได้นำความรู้มาใช้ . ผู้เรียนควรนำทักษะการเรียนรู้ไปใช้ในประสบการณ์ตรง	1.เพื่อให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้กับเหตุการณ์จริง 2.เพื่อให้ผู้เรียนเลือกวิธีการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม	1.ผู้เรียนมีการจำลองบทบาทสมมุติเพื่อให้ผู้เรียนได้นำความรู้มาใช้ 2.ผู้เรียนควรนำทักษะ การเรียนรู้ไปใช้ในประสบการณ์ตรง	ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้ในชีวิต ประจำวัน

อภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษา อังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ถึงแม้ว่าจะมีการบรรจุวิชาภาษาอังกฤษลงในหลักสูตรตั้งแต่ในระดับประถมศึกษา จนถึงระดับมัธยมศึกษา แต่นักเรียนจำนวนมากก็ยังคงมีปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะใน ด้านการอ่าน นักเรียนก็ยังต้องใช้ภาษาอังกฤษในการค้นหาความรู้หรือข้อมูลบางประเภทซึ่งในระยะแรกอาจไม่มีการแปลเป็นภาษาไทย ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการเรียนการสอนภาษา อังกฤษที่ผ่านมา เน้นไปในเรื่องของโครงสร้างประโยคและไวยากรณ์ ซึ่งผู้เรียนจำนวนน้อยสามารถนำความรู้ตรงนี้ไปใช้ในในการเรียนต่อหรือใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง ทว่าในด้านการอ่านแล้ว นักเรียนแทบไม่ได้รับการฝึกฝน อย่างจริงจัง เช่น ในด้านการอ่านเพื่อจับใจความ การอ่านเพื่อหารายละเอียดและจุดประสงค์ของผู้เขียน หรือแม้แต่การอ่านเพื่อความบันเทิง (ผุสดี สินสืบผล, 2557) การที่ทักษะการอ่านของผู้เรียนอยู่ในระดับต่ำ จนทำให้เกิดปัญหาในการอ่านมาจากหลาย ปัจจัย ส่วนหนึ่งเป็นเพราะวิธีการสอนที่ไม่เหมาะสมของผู้สอน ซึ่งทำให้การอ่านของผู้เรียนล้มเหลว และไม่ได้เน้นให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการอ่านอย่างแท้จริง ดังที่ (สุนีย์ สันหมุด, 2552) กล่าวว่า ผู้สอนภาษา อังกฤษบางคนสอนโดยเน้นการแปล การจำคำศัพท์ กฎไวยากรณ์ซึ่งไม่ส่งเสริมทักษะ การคิด ทำให้นักเรียนไม่เข้าใจในการอ่าน จนไม่สามารถสรุปองค์ความรู้จากการอ่านให้ออกมาเป็น คำพูดหรือตัวอักษรได้ ประกอบกับผู้สอนไม่ได้สอนให้ผู้เรียนฝึกฝนกระบวนการอ่านอย่างแท้จริง แต่จะสอนโดยใช้วิธีแปลภาษาไทยแทนที่จะให้ผู้เรียนทำความเข้าใจโดยใช้ภาษาอังกฤษ ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความถนัดในการเรียน ช่วยให้ ผู้เรียนเกิดความพอใจในการเรียน ควรสอนให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจกับสิ่งพิมพ์ในรูปแบบ ต่าง ๆ ที่ปรากฏจริงในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการอ่านของผู้เรียนอีก มากมาย เช่น ทัศนคติ ความชอบภาษาอังกฤษ ประสบการณ์ ความรู้เดิม ประสบการณ์ในการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อม การสนับสนุนจากคนในครอบครัว เป็นต้น

รูปแบบการเรียนการสอน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน องค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำไปใช้ มีรายละเอียดในการนำมาซึ่งแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1.หลักการของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คือสร้างและพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับแนวการ

สอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความการสอนที่เน้นสาระการเรียนรู้ การสอนภาษาที่นำเนื้อหาวิชาต่างๆ มาบูรณาการกับจุดหมายของการสอนภาษา กล่าวคือผู้เรียนใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และในขณะเดียวกันก็พัฒนาการใช้ภาษาเพื่อการอ่านจับใจความ ไปด้วย ดังนั้นการคัดเลือกเนื้อหาที่นำมาให้ผู้เรียนได้เรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเนื้อหาที่คัดเลือกมาจะต้องเอื้อต่อการการสอนอ่านจับใจความ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการอ่าน สามารถจับใจความประมวลข้อมูลของเรื่อง ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภาษาในลักษณะองค์รวม

2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้มาจากการวิเคราะห์ นโยบายการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามหลักสูตรแกนกลาง 2551 มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด รวมถึงหลักการสอนอ่านกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้ปรับการเรียนการสอนจากการเน้นไวยากรณ มาเป็นเน้นการอ่านจับใจความ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานของการเรียนภาษาอังกฤษ ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษควรคำนึงถึงธรรมชาติการเรียนรู้ภาษา กระบวนการเรียนการสอนควรมีลักษณะเป็นการเรียนรู้ ตามธรรมชาติที่ใกล้เคียงกับการเรียนรู้ภาษาแรก คือ ภาษาไทยที่เริ่มการเรียนรู้จากการฟังและเชื่อมโยง เสียงกับภาพเพื่อสร้างความเข้าใจ แล้วจึงนำไปสู่การเลียนเสียง คือ การพูด และนำไปสู่การอ่านและเขียน ในที่สุดการจัดการเรียนการสอนจึงควรเป็นการสอนเพื่อการสื่อสารอย่างแท้จริง ดังนั้นหน่วยงานต่างๆ ที่มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และจัดการเรียนรู้ จึงมีบทบาทภารกิจในการพัฒนาสนับสนุน ช่วยเหลือให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ตามธรรมชาติของภาษา เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถ ในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ

3. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้คือ

3.1 ขั้นสร้างแรงจูงใจ (Motivate : M) เป็นขั้นตอนที่ ผู้เรียนทำความเข้าใจกับตัวชี้วัดว่าตัวชี้วัดดังกล่าวต้องการให้ผู้เรียนรู้อะไร การเตรียมเครื่องมือการเรียนรู้และการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การตั้งกติกาการเข้าชั้นเรียน การเก็บคะแนน

3.2 ขั้นสร้างความกระตือรือร้น (activate :A) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนทบทวนความรู้เดิมเพื่อนำมาใช้เรียนในบทเรียนปัจจุบัน รวมถึงการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน และให้ผู้เรียนมีการทดสอบก่อนเรียนเป็นการกระตุ้นผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียน

3.3 ขั้นการเรียนรู้ (Learning Style : L)เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนต้องทำการวิเคราะห์ผู้เรียนถึงวิธีการหรือรูปแบบการเรียนที่ผู้เรียนมีความถนัด ผู้เรียนทำกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติการเผชิญสถานการณ์ปัญหา ซึ่งผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลองถูกลองผิดเพื่อหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเองในการเรียนการอ่าน

3.4 ขั้นสอนเนื้อหา (lesson : L).เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนร่วมกับผู้สอนคัดเลือกเนื้อหาตามที่นักเรียนสนใจ หรือสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของผู้เรียน เพราะจะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจบทอ่านได้อย่างมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเรื่องที่นักเรียนเลือกนั้นจะเป็นเรื่องที่ตัวนักเรียนสนใจและเป็นปัจจุบันโดยใช้คลังคำศัพท์ที่กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (The Common European Framework of Reference for Languages : CEFR)

3.5 ขั้นประเมินผลเพื่อปรับปรุง (Improve:I) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุตามตัวชี้วัดหรือคะแนนที่ตั้งไว้ ผู้สอนออกแบบการประเมินอย่างหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนนำผลที่ได้ไปพัฒนาหรือปรับปรุง

3.6 ขั้นรวบรวมสร้างองค์ความรู้ (Gather : G) เป็นขั้นตอนที่ ผู้เรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้นำมาเขียนและนำเสนอเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผู้เรียนได้มีการเพื่อฝึกความเป็นประชาธิปไตยให้กับผู้เรียน

3.7 ขั้นนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (Apply : A)เป็นขั้นตอนที่.ผู้เรียนมีการจำลองบทบาทสมมุติเพื่อให้ผู้เรียนได้นำความรู้มาใช้ .ผู้เรียนควรนำทักษะการเรียนรู้ไปใช้ในประสบการณ์ตรง

4. สาระความรู้และการปฏิบัติ ส่วนที่นำมาใช้สำหรับจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความ คือทฤษฎี หลักการ และสาระสำคัญของรายวิชา โดยใช้เนื้อหาวิชา อ30201 รายวิชาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการอ่านจับใจความ เพื่อฝึก การอ่านจับใจความและสามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง สามารถสรุปหรือย่อเรื่องที่อ่านได้ อ่านแล้วสามารถคาดการณ์ และหาความจริง แสดงข้อคิดเห็นได้

5.เงื่อนไขในการนำรูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ไปใช้ประกอบด้วย

5.1 ผู้สอนเป็นผู้กำหนดบทบาทให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนเข้าร่วมทำกิจกรรม ต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับความสามารถความสนใจของผู้เรียน เป็นผู้ช่วยเหลือและจัดหาแหล่งเรียนรู้ ในเวลาที่ผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพและนอกจากนี้ผู้สอนยังเป็นผู้อำนวยความสะดวกและสนับสนุนกระบวนการเรียนการสอนให้การสนับสนุนช่วยเหลือด้านสื่ออุปกรณ์ คำแนะนำเพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำเนินกิจกรรมไปได้อย่างราบรื่น และเป็นผู้ติดตามตรวจสอบกระบวนการทำงานและผลงานของผู้เรียน รวมทั้งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เพื่อนำผลมาปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป

5.2 ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนครูซึ่งเป็นบุคลากรหลักและมีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารต้องสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่นการพัฒนาหลักสูตร การจัดสรรงบประมาณสนับสนุน การจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ การจัดหาแหล่งการเรียนรู้ รวมถึงบทบาทในการสนับสนุนการนิเทศการจัดการเรียนการสอน เช่น การปรึกษาหารือและสร้างความตระหนักในความสำคัญของการนิเทศการจัดการเรียนการสอน การวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งบทบาทในการกำกับติดตามและประเมินผลเช่นการสร้างความตระหนักในความสำคัญของการกำกับ ติดตามและประเมินผล การวางแผนกำกับ ติดตามและประเมินผล การสรุป ผลการดำเนินการ

ตอนที่ 2 ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากผลการวิจัยดังกล่าวมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายได้ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาตอนปลาย จากการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปที่เสริมสร้างทักษะการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลงเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ตรงกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ที่เป็น เช่นนี้เพราะการจัดการเรียนการสอนช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการ ประกอบขั้นสร้างแรงจูงใจ (Motivate : M) ขั้นสร้างความกระตือรือร้น (activate :A) ขั้นการเรียนรู้ (Learning Style : L) ขั้นสอนเนื้อหา (lesson : L).ขั้นประเมินผลเพื่อปรับปรุง (Improve:I) ขั้นรวบรวมสร้างองค์ความรู้ (Gather : G) ขั้นนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (Apply : A) สอดคล้องกับทฤษฎี

โครงสร้างประสบการณ์เดิม (schema theory) มีแนวความคิดเชื่อว่า ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมีผลต่อการเรียนรู้ เพราะในการเรียนรู้ผู้เรียนจำเป็นจะต้องนำความรู้เดิมที่เก็บสะสมไว้เข้ามาช่วยในการตีความเพื่อความเข้าใจความรู้ใหม่ได้ดีขึ้น รูเมลฮาร์ท (Rumelhart, 1981, p. 4) ทฤษฎีการเชื่อมโยงธอร์นไดค์ (Thorndike) เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองของผู้เรียนในแต่ละขั้นอย่างต่อเนื่องดังที่ ธอร์นไดค์ (Thorndike, 1975, p. 15) ได้สรุปกฎการเรียนรู้ทั้ง 3 กฎ คือ 1) กฎแห่งความพร้อม (law of readiness) แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อม เป็นการเน้นความสำคัญของความตั้งใจหรือแรงจูงใจในการเรียนรู้ 2) กฎแห่งการฝึกฝน (law of exercise) กล่าวถึงการสร้างความมั่นคงของการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองที่ถูกต้อง โดยเน้นในเรื่องของการฝึกปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ 3) กฎแห่งผล (law of effect) กฎนี้กล่าวถึงผลที่ได้รับเมื่อมีการแสดงพฤติกรรมออกมาประสบการณ์ในการรับรู้จะเกี่ยวข้องกับความรู้สึกพอใจหรือไม่พึงพอใจ หากเกิดความรู้สึกพอใจ ผู้เรียนก็จะเรียนรู้ต่อไป หากเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจผู้เรียนก็ไม่อยากเรียนรู้ ซึ่งในการเรียนการสอนครูจึงต้องนำการเสริมแรงเข้ามาช่วยในการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนี้รูปแบบการสอนการอ่านจับใจความยังได้ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบอาการกระทำของสกินเนอร์ (Skinner) เป็นทฤษฎีที่เน้นการกระทำของผู้เรียนรู้มากกว่าสิ่งเร้าที่ถูกกำหนดขึ้นซึ่ง สกินเนอร์ (Skinner, 1969, p. 251) ได้สรุปไว้ว่า ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบอาการกระทำเป็นการเรียนรู้การตอบสนอง ไม่ใช่การเรียนรู้สิ่งเร้า หากต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากสิ่งเร้าเราจะให้นักเรียนเลือกกระทำพฤติกรรมที่ตนเองพึงพอใจ โดยไม่มีการบังคับ หากมีการบังคับให้กระทำ ความไม่พึงพอใจก็ย่อมเกิดขึ้น ส่งผลให้นักเรียนงดการกระทำพฤติกรรมนั้น เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ต้องการออกมา ควรมีการเสริมแรงพฤติกรรมนั้นทันที เพื่อให้รู้ว่าพฤติกรรมที่เขาแสดงออกมานั้นถูกต้อง และนักเรียนส่วนมากก็พอใจที่จะกระทำพฤติกรรมที่ได้รับรางวัลหรือการเสริมแรง ซึ่งในการเสริมแรงนั้นจะแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ วิธีที่หนึ่ง การเสริมแรงทันทีทันใดหรือเรียกอีกแบบหนึ่งว่า การเสริมแรงอย่างต่อเนื่อง เป็นการเสริมแรงทุกครั้งเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ออกมา วิธีนี้จะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว และการเสริมแรงวิธีที่สอง คือ การเสริมแรงเป็นครั้งคราวจะเป็นการเสริมแรงที่ไม่สม่ำเสมอ เป็นบางครั้งที่แสดงพฤติกรรมออกมาเท่านั้น วิธีนี้จะใช้หลังจากที่มีการเสริมแรงแบบที่หนึ่งแล้ว เพราะจะทำให้ไม่เกิดความซ้ำซาก เบื่อหน่าย และจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ที่คงทนถาวร

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผู้สอนควรมีการเตรียมเนื้อหาให้ตรงกับความสนใจของผู้เรียนและจัดกิจกรรมการสอนให้หลากหลาย

2. ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำแบบฝึกอ่านจับใจความอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เรียนได้มีการฝึกทักษะเรื่องการอ่านซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้มีการฝึกทักษะทางด้านนี้

3. ผู้สอนควรหาสื่อการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการอ่านให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในเรื่องของการอ่านเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1.รูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยได้ศึกษานั้น ควรได้มีการนำไปใช้ในรายวิชาอื่นเนื่องจากแต่ละขั้นของการสอนนั้นสามารถประยุกต์ใช้ในรายวิชาต่างๆ ได้

2. รูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยได้ศึกษานั้น นอกจากจะเป็นการฝึกทักษะการอ่าน ควรนำไปวิจัยทางด้านทักษะการฟัง การพูด และเขียน

References

Kannika Kananan. (2008). Development of instructional activities using metacognition strategies to enhance reading comprehension ability. Metacognition and Attitudes towards Activity Learning and teaching of students in grade 3. Master of Education thesis Curriculum and Teaching Udon Thani Rajabhat University

Ministry of Education, Department of Academic Affairs (2001). Basic Education Curriculum 2001. Bangkok: Academic Quality Development

Mariam Nilapan. (2010). Educational Research Methods. (5th edition). Nakhon Pathom: Silpakorn University Printing House.

Rewadee Hiran. (1996). Concepts and techniques for teaching English at the secondary level. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Office of the Basic Education Commission (2009) Report on the synthesis of concepts and methods for teaching and learning that promote critical thinking skills. Group learning Thai language. Bangkok : Agricultural Cooperative Assembly of Thailand Printing House.

National Basic Testing Bureau. (2018). Report on the results of the Basic National Educational Test (O-NET) for the academic year 2018. Bangkok.

Sunee Sanmuek. (2009). Problems in reading. Source: http://www.gotoknow.org/, 2 December 2019. (Online).

Sunanta Mansetthawit. (2001) Principles and methods for teaching reading Thai language. Bangkok : Thai Wattana Panich Publishing Co., Ltd.

Ampaipan Suansorn (2016:2) Development of English Reading Comprehension Practice for Mathayomsuksa 3 Students in Master of Education Thesis, Research and Evaluation Program, Graduate School, Chiang Mai University.

Andersion, G.L. (1999). “Toward Authentic Participation : Deconstructing the Discourses of Participatory Reforms in Education,” American Educational Research Joumal. 35(4) : 571–603.

Dick, W and Carey, L. 2005. The system design of Instruction.

IL : Foresman Dubin, Fraida and Elite Olshtain. (1991) Course Design Developing Program and Materials for Language Learning Fitthprinting. Cambridge University Press.

Esky, David E. (1970). Theoretical Foundations, in Teaching Secondary Language. P.3-23. Reading for Academic Purpose. Massachusetts: Addison–Wesley.

Joyce, B & Weil, M. (2009). Models of teaching. 2 nd ed. New Delhi :Prentice–Hall

Kruse, K. (2009). Introduction to instructional design and the ADDIE model, Retrieved October 30 (date), from http://www,e-earningguru.com/articles/art2_1.htm

Rumelhart, D.E.,and Norman, D.A. 1981.“Analogical Processes in Learning. In J.R”, Anderson (ed.) . Cognitive Skills and their Acquisition. pp. 335-359.
Hillsdale, New Jersey : Erlbaum.

การเตรียมความพร้อมด้านนโยบายแรงงานของประเทศไทย เพื่อรองรับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงาน

THAILAND'S LABOR POLICY PREPARATION TO SUPPORT THE ADOPTION OF DIGITAL TECHNOLOGY IN OPERATIONS

หทัยกาญจน์ ทวีทอง
Hataikan Thaweethong
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณาชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
drpatt2016@gmail.com

Received 28 February 2022**; Revised** 12 July 2022**; Accepted** 31 December 2022.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงลักษณะแนวทาง แนวนโยบาย รวมไปถึงปัญหาอุปสรรค และผลลัพธ์ที่สำคัญที่จะส่งผลต่อการจัดการด้านแรงงานของประเทศไทยอันนำไปสู่การจัดทำแผนรองรับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และ การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้บริหารที่ทำการปฏิบัติงานอยู่ภายในองค์การที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการแรงงานจำนวน 8 คน โดยใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความหมายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า การเตรียมความพร้อมด้านนโยบายแรงงานของประเทศไทยเพื่อรองรับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านความรู้ความสามารถ: การร่วมมือกันทุกภาคส่วนและการส่งเสริมสนับสนุนการวิจัย ตลอดจนการจัดทำระบบการสนับสนุนให้แรงงานพัฒนาฝีมือให้มีความหลากหลายช่วยเพิ่มความรู้ความสามารถให้แรงงาน 2.ด้านเทคโนโลยี: การสนับสนุนให้เกิดการใช้งานระบบดิจิทัลและพัฒนาผู้เชี่ยวชาญในการใช้งาน AI ตลอดจนการวิเคราะห์ฐานข้อมูลแบบเชิงลึกที่ใช้งานได้จริง และพัฒนาการนำเครื่องจักรและเทคโนโลยีมาใช้ก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมด้านการตอบสนองต่อตลาดแรงงาน 3.ด้านการตอบสนองต่อตลาดแรงงาน: ควรมีระบบที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานในแรงงานผู้สูงอายุ และการบัญญัติกฎหมายให้ครอบคลุมถึงสิทธิแรงงานและสวัสดิการแรงงานยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อแรงงานไทยในต่างประเทศหรือแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย แนวทางแก้ไขปัญหาคือ การส่งเสริมการศึกษาแบบเน้นการตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานและการจัดทำนโยบายสวัสดิการแรงงานที่ทันต่อยุคสมัย

คำสำคัญ: แรงงาน; การจัดการ; การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี; เทคโนโลยีดิจิทัล

Abstract

This research aimed to investigate the guidelines, policies, as well as the challenges, obstacles, and significant outcomes that impact the labor management in Thailand, leading to the formulation of a plan to support the implementation of digital technology in operations to prepare for future changes. The study employed qualitative research methods, specifically non-participant observation and in-depth interviews with 8 key informants who were executives within organizations related to labor management. The sample was selected using purposive sampling.

The research methodology consisted of non-participant observation forms and semi-structured interview forms, and the data was analyzed through descriptive interpretation. The results of the study indicated that the preparation of Thailand's labor policy to support the implementation of digital technology in the workplace encompasses three aspects: (1) Knowledge and Competence: The establishment of a system to support workers to acquire diverse skills and enhance their knowledge and abilities. (2) Technology: The support for digital applications and the development of AI experts, as well as practical database analysis was found to be crucial. The development of machinery and technology should balance the economy and society and prepare for the labor market. (3) Responsiveness to the Labor Market: There should be a system to support employment for elderly workers. The current laws covering labor rights and welfare for Thai workers abroad or migrant workers in Thailand are inadequate. The solution is to promote education that responds to labor market demands and to develop updated labor welfare policies.

Keywords: Labor; Management; Technological changes; Digital technology

บทนำ

ประเทศไทยภายใต้การนำของคณะรัฐบาลของนายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยที่ผ่านมาเมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาลในแต่ละครั้งนโยบายในการบริหารประเทศจะมีการเปลี่ยนแปลงไป ประเทศไทยในขณะนี้ถือว่าอยู่ในช่วงระยะของการเปลี่ยนผ่านและต้องต่อสู้กับปัญหาใหม่ ๆ หลายประการ จนในบางครั้งก็ทำให้โครงการที่ได้ทำการวางแผนระยะยาวในการทำงานเช่น การศึกษา สาธารณสุข ไม่ทันที่จะได้รับผลสัมฤทธิ์แท้จริงจากเงินที่ลงทุนไปก็จำเป็นต้องระงับโครงการเหล่านั้น นำมาซึ่งการสูญเสียเงิน เวลา และแรงงานไปโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้นแล้วจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การพัฒนาประเทศไทยนั้นเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปได้อย่างต่อเนื่องไม่ถูกระงับกลางคันเมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาลดังที่ผ่านมา ซึ่งจากการวิเคราะห์ปัจจัยหลายประการกับสภาพสังคมในยุคปัจจุบันในช่วงเวลาที่ไม่มีความแน่นอนในหลายๆด้าน จึงมีการสร้างความเข้มแข็งเน้นในเรื่องของการพัฒนาในเรื่องการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เป็นหลัก (National Defense College, 2017) ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ได้เริ่มดำเนินการโครงการต่าง ๆ พบว่าได้มีการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ ขึ้นมากมาย อาทิ โครงการรถไฟทางคู่ เขตเศรษฐกิจ ECC ที่เปิดเส้นทางการติดต่อด้าน Logistic ทางการค้า เป็นต้น แต่ในด้านการบริหารจัดการแรงงานที่นับว่าเป็นหัวใจสำคัญอันหนึ่งในการดำเนินการตามนโยบายนั้นกลับไม่ประสบความสำเร็จมากมายเท่าที่ควร (Labor Economy

Division, Ministry of Labor, 2018) ทั้งนี้ ในการจัดการเรื่องแรงงานที่ผ่านมานั้น ได้พยายามแก้ไขปัญหาหลักที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยมาโดยตลอดนั้นก็คือการขาดแคลนแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของแรงงานฝีมือหรือแรงงานทั่วไป ซึ่งได้มีการปรับปรุงในด้านกฎหมายแรงงานให้มีความยุติธรรมมากขึ้นต่อทั้งนายจ้างและลูกจ้าง การบังคับใช้กฎหมายแรงงานอย่างจริงจัง เช่น การตรวจสอบว่ามีสถานประกอบกิจการใดที่มีการใช้แรงงานมากกว่า 60 ชั่วโมงต่อสัปดาห์หรือไม่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีในเรื่องของการสนับสนุนผู้ประกอบการให้เข้าร่วมโครงการต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของโรงงานสีขาว การสนับสนุนผู้พิการในการประกอบอาชีพ การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทักษะอาชีพตามเป้าหมาย เป็นต้น แต่จากที่กล่าวมาทั้งหมดเท่าที่ผ่านมานั้นก็ยังไม่สามารถลดปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขาดแคลนแรงงานให้กับสถานประกอบการที่มีในประเทศไทยได้ (Labor Economy Division, Ministry of Labor, 2018)

สิ่งที่กล่าวมาส่งผลให้ประเทศไทยแสดงผลระดับรายได้ของประชากรอยู่ที่ระดับปานกลาง ไม่มีแนวโน้มการปรับตัวไปสู่ระดับรายได้ที่สูงมากขึ้น เศรษฐกิจเติบโตช้าลงไม่ว่าจะเป็นการลงทุนหรือการส่งออกที่เป็นปัญหาระดับชาติในขณะนี้ ก่อให้เกิดปัญหาด้ายความเหลี่ยมล้ำทางสังคมตามมาอีกมากมาย ทำให้รัฐบาลตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวและเร่งแก้ไขพัฒนาปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ โดยการนำโมเดลทางเศรษฐกิจที่เรียกว่า Thailand 4.0 มาปรับใช้กับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่ง Thailand 4.0 นี้เป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม โดยการเอาความคิดสร้างสรรค์เป็นแรงผลักดัน และนำนวัตกรรมเข้ามาช่วยเปลี่ยนจากการผลิตสินค้าไปสู่การบริการมากขึ้น เน้นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมอยู่แล้วในวงจรของธุรกิจโดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาพัฒนารูปแบบให้เกิดความทันสมัยและรองรับการเชื่อมโยงของระบบดิจิทัลที่พัฒนาขึ้นไปในทุก ๆ วัน ในการขับเคลื่อนประเทศด้วย Thailand 4.0 นั้นการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการทำเกษตรกรรมเป็นหลัก การเปลี่ยนแปลงจึงเกิดขึ้นโดยเปลี่ยนแปลงจากการทำเกษตรแบบธรรมดา ให้เป็นเกษตรสมัยใหม่ หรือ Smart Farming สิ่งสำคัญคือจะทำอย่างไรให้เกิดความสมดุลในการผลิต ให้ความต้องการซื้อและขายพอดีกัน ต้องคิดต่อเนื่องว่าสิ่งที่เหลือจากการผลิตสามารถนำไปแปรรูปเปลี่ยนเป็นอะไรที่มีความต้องการในตลาดได้อีกบ้าง ตัวผู้ประกอบการเองต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองเช่นกัน จาก SME ที่รอคอยการช่วยเหลือจากรัฐอยู่ตลอดเวลา เป็น Smart Enterprises และ Startup หรือบริษัทเกิดใหม่ที่มีศักยภาพสูง โดยการนำเอานวัตกรรมเข้ามาช่วย เพิ่มจุดแข็งและคุณค่าให้กับธุรกิจ รวมไปถึงการขาดแคลนคุณภาพของแรงงานที่มีแรงงานทักษะต่ำ ไม่มีความรู้พื้นฐานเพียงพอ นับเป็นอีกสิ่งที่ต้องปรับเปลี่ยน สร้างพื้นฐานความรู้ ความเชี่ยวชาญให้แก่แรงงาน

Thailand 4.0 นับเป็นโมเดลการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในยุคนี้ที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมไปด้วยกัน ช่วยกันผลักดันไปพร้อม ๆ กัน เป็นการรวมพลังของคนในชาติ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจาก ‘ประเทศกำลังพัฒนา’ ไปสู่ ‘ประเทศพัฒนาแล้ว’ นอกจากการรอคอยภาครัฐและภาคเอกชนให้สร้างชาติแล้ว ปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุดคือ “คนไทยทุกคน” ที่จะช่วยกันพัฒนาตัวเองให้มีความสามารถมากขึ้นและมีมูลค่าในตัวเองมากเพื่อเศรษฐกิจที่จะเติบโตและยั่งยืน รัฐบาลไทยประกาศนโยบาย “Thailand 4.0” เพื่อขานรับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้น โดยมีการปรับให้เข้าตามบริบทของประเทศไทย โดยให้เป็นส่วนขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ และสร้างความตื่นตัวให้กับคนไทยต้องทำความเข้าใจกับสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น พร้อมทั้งปรับตัวพร้อมที่จะยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เป็นรากฐานของการพัฒนาความพร้อมที่จะก้าวเข้าสู่ Thailand 4.0 และเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วต่อไป ทั้งนี้ในการเตรียมความพร้อมนั้น ปัจจัยที่มีส่วนในการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประกอบไปด้วย การเตรียมกลยุทธ์องค์กรเพื่อสร้าง value creation ให้ลูกค้าและ smart operation เข้าใจเส้นทางธุรกิจ (value chain) เข้าถึงความต้องการการสร้างความร่วมมือกับลูกค้าและผู้เกี่ยวข้องกับทุกหน่วยใน value chains และกำหนด

วิสัยทัศน์มุ่งสู่การสร้าง digital business model รวมไปถึงกระบวนการภายในที่เป็นดิจิทัล (Teeratrakul, B. et al. 2010) การเตรียมปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรเพื่อสร้างองค์กรนวัตกรรมและความยืดหยุ่นที่รวมตัวจากหลายหน่วยงานแบบเฉพาะกิจเพื่อแก้ปัญหาหรือทำงานพัฒนาปรับปรุงหรือหน่วยงานเป็นอิสระจากองค์กรปกติ ที่คิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ผลิตภัณฑ์ บริการ กระบวนการ รูปแบบธุรกิจ ฯลฯ (Sumonka, N. ,2011), การเตรียมความพร้อมเทคโนโลยี โดยเลือกเทคโนโลยีที่ใช่ในเวลาที่เหมาะสม เทคโนโลยีสารสนเทศที่ตอบสนองความยืดหยุ่นของธุรกิจซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการจัดเก็บ รวบรวม และจัดการข้อมูล (Rujisawaeng, P. (2012) และเชื่อมโยงกับหน่วยต่าง ๆ ความมั่นคงปลอดภัยของสารสนเทศ, ระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ต, เครื่องจักรและเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติ และสิ่งที่ขาดไม่ได้และเป็นหัวใจหลักของการเตรียมความพร้อมก็คือ การเตรียมคน หรือ “สร้าง Smart Employee” ด้วยการพัฒนากลยุทธ์ในการดึงดูดให้องค์กรมีบุคลากรที่ความรู้ และทักษะใหม่ ๆ การปรับปรุง job profiles ให้ทันสมัยและมี digital skills เป็นหนึ่งในทักษะพื้นฐาน พัฒนาทักษะที่สำคัญให้กับบุคลากร สร้างบทบาทหน้าที่ใหม่ ๆ ที่สนับสนุนกลยุทธ์องค์กร เช่น Data scientists, User interface designers, Digital innovation managers เป็นต้น (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Labor, 2016)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี คือ การส่งเสริมในเรื่องของแรงงานให้ตรงจุดกับปัญหาที่เกิดขึ้นรวมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้แผนงานที่ได้มีการจัดทำไปแล้วมีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้จัดทำการศึกษาวิจัยถึงแผนงานไทยแลนด์ 4.0 ด้านแรงงานของประเทศไทย ยึดเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาเพื่อให้ได้แผนงานรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องไม่ติดขัดจนก้าวเข้าสู่ความเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1 เพื่อศึกษาลักษณะ แนวทาง และแนวนโยบายที่สำคัญของทิศทางความพร้อม และศักยภาพของนโยบายแรงงานเพื่อรองรับการนำเทคโนโลยี Digital เข้ามาใช้ในการปฏิบัติ

2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และผลลัพธ์ ที่สำคัญของทิศทางความพร้อม และศักยภาพของนโยบายแรงงานเพื่อรองรับการนำเทคโนโลยี Digital เข้ามาใช้ในการปฏิบัติ

3. เพื่อศึกษาแนวทางที่สำคัญเพื่อบรรลุผลสำเร็จในการจัดการด้านแรงงานรองรับการเปลี่ยนแปลงในการนำเทคโนโลยี Digital เข้ามาใช้ในการปฏิบัติของประเทศไทย ให้ก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อค้นหาผลลัพธ์ตามแนวทาง โดยดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าวการวิจัยเป็นการศึกษาวิจัยในเชิงลึกมุ่งเน้นการสัมภาษณ์ด้วยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมี จำนวนรวม 8 คน เกณฑ์ในการคัดเลือก คือ 1) ต้องเป็นผู้ที่ทำงานอยู่ในองค์การอันมีกิจกรรมที่เกี่ยวกับแรงงานของประเทศไทย และ 2) ต้องเป็นผู้ที่อยู่ในระดับการบริหารจัดการหรือสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนงานและนโยบายขององค์การได้ และการศึกษาวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย รายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเอกสารที่ได้มีการบันทึกไว้ในหน่วยงานต่าง ๆ ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนั้นเน้นวิธีการแสวงหาความรู้ จากการตั้งประเด็นหลักในการศึกษาความสัมพันธ์ โดยดำเนินการและใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่ 1) เอกสารบันทึกการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) 2) สร้างข้อคำถามในการ

สัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยแนวการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Guide) ซึ่งกำหนดแนวคำถามเฉพาะที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 และข้อที่ 3 เท่านั้น แต่ไม่กำหนดถ้อยคำและการเรียงลำดับของคำถามอย่างแน่นอนตายตัว โดยการวิจัยนี้กำหนดรูปแบบการศึกษาดังนี้

1.การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากเอกสารของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม รวมไปถึงข่าว บทความ สื่อตีพิมพ์ต่าง ๆ ที่ได้น่าเชื่อถือ โดยเอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่เกี่ยวเนื่องกันระหว่างนโยบายในการบริหารจัดการการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่และผลลัพธ์ ซึ่งมีลักษณะที่เกี่ยวเนื่องกันอย่างซับซ้อน ประกอบด้วย 1) Thailand 4.0 ที่เน้นการพัฒนาประเทศไทยให้พัฒนาก้าวหน้าอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals) 2) การพัฒนาที่จะเป็นการตอบสนองในเชิงของแผนงานต่อนโยบาย Thailand 4.0 ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีการเตรียมความพร้อม 3) เพื่อให้มองเห็นแนวทางในการพัฒนา และส่งเสริมแรงงานตามนโยบาย Thailand 4.0 ที่ดีมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีการศึกษาแนวทางของประเทศพัฒนาแล้วที่เป็นต้นแบบในการจัดการแรงงาน โดยได้ทำการเลือก ประเทศญี่ปุ่น ประเทศอังกฤษ และประเทศเยอรมัน

2.การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบความสัมพันธ์ กระบวนการสร้างแผนรองรับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งในระดับนโยบาย ประชาชน ชุมชน องค์กร สถาบันต่าง ๆ โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นความ ประกอบด้วย 1) ทำการศึกษาและคัดเลือกองค์กร ชุมชน องค์กรนโยบายในประเทศ โดยการสุ่มแบบเจาะจง ตามความสำคัญของการวิจัย 2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยได้แสดงความบริสุทธิ์ใจและทำความเข้าใจกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่านเพื่อสร้างความเชื่อถือและไว้วางใจผู้วิจัย 3) ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด รูปแบบ การจัดการ และแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และกระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงาน 4) สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ 5) การวิเคราะห์มีรูปแบบและแนวทางในการวิเคราะห์จากการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) และการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) และ 6) สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

3.การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการวิจัย ทำการวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด (Typologies) ซึ่งผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วทำการจัดระบบข้อมูลโดยอาศัยหลักเกณฑ์ ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น และการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) คือการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็นที่เก็บรวบรวมมาได้จากข้อมูลตั้งแต่ 2 ชุดขึ้นไป เมื่อผู้วิจัยได้เห็นหรือสังเกตหลายๆ เหตุการณ์ต่างๆ แล้วจึงลงมือสรุปแต่หากข้อสรุปนั้นยังไม่ได้รับการตรวจสอบอื่นๆ ก็ถือว่า ผลที่ได้เป็นสมมติฐาน หากได้รับการยืนยันก็ถือว่าเป็นข้อสรุปซึ่งมีความเป็นนามธรรมในระดับต้นๆ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้การวิเคราะห์สรุปอุปนัยจะใช้ในการวิเคราะห์ส่วนสุดท้ายเพื่อหาเหตุของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นก่อนทำการขมวดปมเพื่ออภิปรายผล และนำเสนอใช้การพรรณนาจากผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล รวมไปถึงการเชื่อมโยงและค้นหาซึ่งเหตุและผลของความสัมพันธ์นั้น จากนั้นจึงนำมาสังเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งลักษณะสำคัญอันจะเป็นการนำไปสู่การนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทย

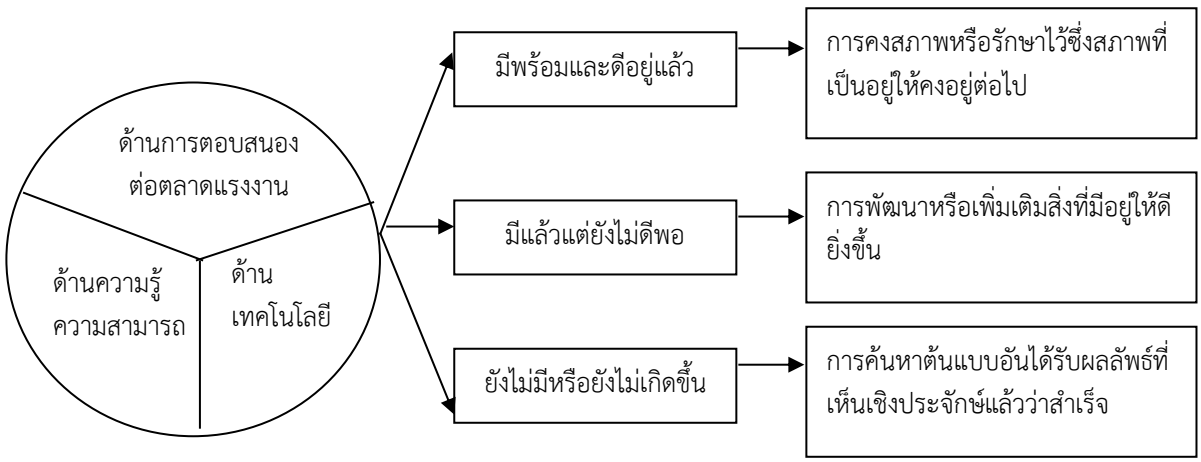
สรุปผลการวิจัย

1. นโยบายการจัดการแรงงานของประเทศไทย ด้านความรู้ความสามารถ สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อตลาดและการเปลี่ยนแปลง 2) ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ในการสนับสนุนและพัฒนาฝีมือให้กับแรงงานจากแรงงานไร้ฝีมือเป็นแรงงานมีฝีมือ 3) การพัฒนาฝึกอบรมผู้ประกอบการให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรับมือการเปลี่ยนแปลงก้าวไปสู่ Thailand 4.0 4) การพัฒนาฝีมือแรงงานในตลาดให้มีทักษะอื่น ๆ นอกเหนือไปจากทักษะทางวิชาชีพ เช่น ภาษา ความรู้ทางวิชาการ การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ กฎหมาย ทักษะการใช้เครื่องจักร เป็นต้น 5) การส่งเสริมด้านการวิจัยพัฒนา ภายในประเทศให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. นโยบายการจัดการแรงงานของประเทศไทย ด้านเทคโนโลยี สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) การจัดทำฐานข้อมูลแบบบิ๊กดาต้าร่วมกันกับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง รวมถึงใช้งานร่วมกันอย่างต่อเนื่องทั้งระบบ 2) การจัดทำระบบออนไลน์ให้ผู้ที่ต้องการใช้งานสามารถเข้าถึงได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือบุคคลทั่วไป 3) ใช้งาน AI เพื่อช่วยในการคัดกรองและตรวจสอบข้อมูลของผู้ที่มาลงทะเบียนกับภาครัฐในเบื้องต้น 4) การจัดทำระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม เช่น ระบบการฝึกสอน ระบบการติดตามงาน ระบบการพัฒนาแรงงานแบบต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ เป็นต้น 5) การเพิ่มประสิทธิภาพของฮาร์ดแวร์ และซอฟแวร์ ที่มีในปัจจุบันให้ทันสมัยและดียิ่งขึ้น

3. นโยบายการจัดการแรงงานของประเทศไทย ด้านตอบสนองต่อตลาดแรงงาน สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) การส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุที่มีความสามารถ และมีความพร้อมกลับเข้ามาเป็นแรงงานในตลาดแรงงานอีกครั้ง 2) การเพิ่มเติมแรงงานในตลาดด้วยการส่งเสริมร่วมกับสถานศึกษาให้เกิดการกระจายการฝึกงานไปยังส่วนต่าง ๆ 3) สร้างการส่งเสริมแรงงานที่ตลาดมีความต้องการ ด้วยการแนะแนวและให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับตลาดแรงงาน ตั้งแต่ระดับเยาชนที่เริ่มต้นการศึกษา 4) ปรับเปลี่ยนลักษณะแรงงานให้เป็นแรงงานที่มีทักษะในการใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีแทนแรงงานทั่วไป และเมื่อนำประเทศต้นแบบมาใช้เป็นแบบอย่างเพื่อพัฒนาแนวทางอันเหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับการปฏิบัติจริงตามแนวทางนโยบาย สามารถแบ่งแนวทางออกได้เป็น 3 ระดับ อันได้แก่ สิ่งที่ทำได้ครบสมบูรณ์แล้ว สิ่งที่จัดทำแล้วแต่ยังมีประเด็นปัญหาอยู่ และสิ่งที่ยังไม่ได้มีการเตรียมการ โดยมีประเด็นที่หลากหลายแยกกันไปในแต่ละด้านซึ่งจะกล่าวในส่วนของอภิปรายผลต่อไป

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

แนวคิดในการพิจารณาเพื่อวางแผนงานในการนโยบายแรงงานของประเทศไทยเพื่อรองรับการนำเทคโนโลยีดิจิทัล เข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเกิดประสิทธิภาพ นั่นคือการพิจารณา 3 ด้าน 3 ระดับ โดยใช้การจัดการ 3 รูปแบบในแต่ละมิติ คือ 1) มีพร้อมและดีอยู่แล้ว คือการคงสภาพหรือรักษาไว้ซึ่งสภาพที่เป็นอยู่ให้คงอยู่ต่อไป 2) มีแล้วแต่ยังไม่ดีเพียงพอ คือการพัฒนาสิ่งที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้นหรือเพิ่มเติมแนวทางอันจะเป็นการส่งเสริมให้สิ่งที่มีอยู่ทำได้ดียิ่งขึ้น 3) ยังไม่มีหรือยังไม่เกิดขึ้น คือการค้นหาซึ่งแนวทางหรือวิธีการอันได้รับการพิสูจน์หรือพบเห็นแล้วเชิงประจักษ์ว่าเป็นสิ่งที่ดีและสามารถนำไปสู่ความสำเร็จได้

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ได้อภิปรายผลตามข้อประเด็นข้อค้นพบที่สำคัญดังนี้

1. **ลักษณะ แนวทาง และแนวนโยบายที่สำคัญของทิศทางความพร้อม และศักยภาพของนโยบายแรงงานเพื่อรองรับการนำเทคโนโลยี Digital เข้ามาใช้ในการปฏิบัติ** ที่ค้นพบจากการวิจัยนี้มีดังนี้

1.1. ด้านความรู้ความสามารถของแรงงาน พบว่ามีประเด็นสำคัญ 5 ประเด็นคือ 1) ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคการศึกษาในการที่จะพัฒนาหลักสูตรที่จะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานได้ 2) ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ที่จะต้องให้การสนับสนุนและพัฒนาฝีมือให้กับแรงงานจากแรงงานไร้ฝีมือเป็นแรงงานที่มีฝีมือ 3) การพัฒนาฝึกอบรมผู้ประกอบการให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อสร้างการยอมรับและความร่วมมือจากผู้ประกอบการที่จะเป็นผู้ปฏิบัติโดยแท้จริง 4) การพัฒนาฝีมือแรงงานในตลาดให้มีทักษะอื่น ๆ นอกเหนือจากทักษะทางวิชาชีพ 5) การส่งเสริมการวิจัยพัฒนา ให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่มีความเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยโดยแท้จริง

1.2. ด้านเทคโนโลยี พบว่ามีประเด็นสำคัญอยู่ 5 ประเด็นคือ 1) การจัดทำฐานข้อมูลแบบบิ๊กดาต้าร่วมกันกับหน่อยงานรัฐที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 2) การจัดทำระบบออนไลน์ให้ผู้ที่ต้องการใช้งานสามารถเข้าถึงได้ง่าย 3) ใช้งาน AI เพื่อช่วยในการคัดกรองและตรวจสอบข้อมูลของผู้ที่มาลงทะเบียนกับภาครัฐในเบื้องต้น 4) การจัดทำระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น 5) การเพิ่มประสิทธิภาพของฮาร์ดแวร์ และซอฟท์แวร์ ที่มีในปัจจุบันให้ทันสมัยและดียิ่งขึ้น

1.3. ด้านการตอบสนองต่อตลาดแรงงาน พบว่ามีประเด็นสำคัญอยู่ 4 ประเด็นคือ 1) การส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุที่มีความสามารถและมีความพร้อมกลับเข้ามาเป็นแรงงานในตลาดแรงงานอีกครั้ง 2) การเพิ่มเติมแรงงานในตลาดด้วยการส่งเสริมร่วมกับสถานศึกษาให้เกิดการกระจายการฝึกงานไปยังส่วนต่าง ๆ 3) สร้างการส่งเสริมแรงงานที่ตลาดมีความต้องการ ด้วยการแนะแนวและให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับตลาดแรงงาน 4) ปรับเปลี่ยนลักษณะแรงงานให้เป็นแรงงานที่มีทักษะในการใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีแทนแรงงานทั่วไป โดยผลลัพธ์มีความสอดคล้องกับ ปาจรีย์ รุจิแสวง (Rujisawaeng, P. (2012) ว่าได้แสดงผลการศึกษาว่าการเตรียมตัวด้านการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนมี ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเตรียมตัวมากที่สุดคือ ความรู้ที่เตรียมตัวเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนสามารถเพิ่มช่องทางและโอกาสในการทำงานได้จริง สำหรับปัจจัยด้านสังคมพบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ มีการให้ข้อมูลด้านประชาคมอาเซียน และบุญเลิศ ธีระตระกูล และคณะ, (Teeratrakul, B. et al. 2010) แสดงผลการศึกษาว่าความต้องการแรงงานในภาคบริการจะมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น อย่างต่อเนื่องถึงแม้ว่าความต้องการแรงงานในภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน หากพิจารณาสัดส่วนของความต้องการแรงงานในแต่ละภาคการผลิต เทียบกับแรงงานทั้งหมดพบว่า สัดส่วนของความต้องการแรงงานในภาคบริการต่อความต้องการแรงงานทั้งหมดมีค่าเพิ่มขึ้น สัดส่วนของความต้องการแรงงานทั้งในภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมต่อ

ความต้องการแรงงานทั้งหมดจะมีค่าลดลง ซึ่งสิ่งที่ควรพิจารณาต่อจากนี้คือจะต้องทำการปรับคุณภาพของแรงงานให้มีความสอดคล้องกับโครงสร้างแรงงานที่เน้นหนักไปทางด้านใช้ความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น

2. ปัญหา อุปสรรค และผลลัพธ์ ที่สำคัญของทิศทางความพร้อม และศักยภาพของนโยบายแรงงานเพื่อรองรับการนำเทคโนโลยี Digital เข้ามาใช้ในการปฏิบัติ ที่ค้นพบจากการวิจัยนี้ ได้แก่

2.1. ด้านความรู้ความสามารถของแรงงาน พบว่ามีปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ดังนี้ 1) ขาดการส่งเสริมที่ดีและเหมาะสม จากภาครัฐในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาบุคลากร 2) การสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ต่อเนื่อง และไม่ชัดเจน 3) การขาดบุคลากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการทำงานที่จำเพาะเจาะจง ที่จะทำงานในด้านต่าง ๆ 4) ค่านิยมของคนไทยที่เน้นการเรียนเพื่อรับวุฒการศึกษามากกว่าการเรียนให้ได้รับทักษะในการประกอบวิชาชีพ 5) ไม่มีระบบหรือกฎหมายที่ดีเพียงพอจะสามารถรองรับอาชีพบางประเภทได้ครบถ้วนสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ และ 6) การขาดการสนับสนุนที่เหมาะสมจากทั้งภาครัฐและผู้ประกอบการในการที่จะทำให้แรงงานเกิดการพัฒนาฝีมือ

2.2. ด้านเทคโนโลยี พบว่ามีปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ดังนี้1) การขาดงบประมาณในการสนับสนุนการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพ 2) ความไม่พร้อมของแรงงานในตลาดที่ต่อการเปลี่ยนแปลง และ 3) เทคโนโลยีดิสรับชั่น หรือการก่อกวนทางเทคโนโลยี

2.3. ด้านการตอบสนองต่อตลาดแรงงาน พบว่ามีปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ดังนี้ 1) การสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ต่อเนื่อง และไม่ชัดเจน ซึ่งเป็นปัญหาต่อเนื่องจากในด้านความรู้ความสามารถของแรงงาน 2) การขาดบุคลากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการทำงานที่จำเพาะเจาะจง และ 3) ค่านิยมของคนไทยที่เชื่อว่าการทำงานการบริหารดีกว่าการทำงานที่ต้องใช้ฝีมือในโรงงาน โดยผลลัพธ์มีความสอดคล้องกับกองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (Research Administration and Educational Quality Assurance Division, Knowledge Management Institution, 2016) ได้แสดงว่าประเทศไทยกำลังอยู่ในกับดักประเทศรายได้ปานกลาง กับดักความเหลื่อมล้ำ และกับดักความไม่สมดุล อันเกิดจากการที่แรงงานไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอต่อการที่จะเพิ่มมูลค่าให้กับตนเอง อันนำไปสู่การเพิ่มรายได้ รวมไปถึงความรู้ความเข้าใจในการทำธุรกิจที่จะช่วยให้สามารถรับมือและจัดการกับการเอาเปรียบจากการจ้างงานได้ และ สฤษดิเดช ขำปัญญา (Khampanya, S. (2012) ที่ได้แสดงว่าประเทศไทยมีปัญหาในการจัดการเทคโนโลยีทั้งการที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงและการจัดทำฐานข้อมูลอันเป็นส่วนจำเป็นกับบุคลากรภายในและบุคคลภายนอกที่ต้องนำไปใช้งานได้อย่างเกิดประสิทธิภาพ และยังมีปัญหาในการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานที่จะสามารถเข้าไปแข่งขันในตลาดแรงงานไทยและต่างประเทศได้อย่างตรงจุดตรงประเด็นกับสภาวะการปัจจุบันของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก

แนวทางที่สำคัญเพื่อบรรลุผลสำเร็จในการจัดการด้านแรงงานรองรับการเปลี่ยนแปลงในการนำเทคโนโลยี Digital เข้ามาใช้ในการปฏิบัติของประเทศไทย ให้ก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ที่ค้นพบจากการวิจัยนี้แบ่งออกได้ตามสิ่งที่ประเทศไทยได้ลงมือกระทำแล้วเทียบกับ ปัญหา ผลลัพธ์ และประเทศต้นแบบ เป็น 3 ระดับคือ สิ่งที่ประเทศไทยทำได้ดีอยู่แล้วและควรรักษาให้คงสภาพหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น สิ่งที่ประเทศไทยได้มีการจัดทำแล้วแต่ยังคงมีประเด็นปัญหาอยู่ และสิ่งที่ประเทศไทยยังไม่มีการจัดทำ ตามองค์ประกอบดังนี้

ด้านความรู้ความสามารถของแรงงาน

ประการแรก สิ่งที่ประเทศไทยทำได้ดีแล้วและควรรักษาให้คงสภาพหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น คือการเน้นการพัฒนาความรู้ความสามารถในการใช้งานเครื่องจักร ประการที่สอง สิ่งที่ประเทศไทยได้มีการจัดทำแล้วแต่ยังคงมีประเด็นปัญหาอยู่ คือ (1) การร่วมมือกันของภาครัฐกับภาคการศึกษาและภาคเอกชน ซึ่งควรเริ่มการ

ปรับปรุงจากการทำระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการทำฐานข้อมูลที่จะใช้ร่วมกันระหว่างภาคการศึกษา ภาครัฐ และภาคเอกชน ให้เกิดการสื่อสารที่ตรงประเด็นถูกต้องไม่คลาดเคลื่อน นอกจากนั้นเป็นการสนับสนุนพัฒนาบุคคลากรให้รองรับการใช้งานระบบนี้อย่างเกิดประสิทธิภาพ (2) การส่งเสริมสนับสนุนการวิจัย โดยการสนับสนุนให้เกิดการนำงานวิจัยมาใช้งาน หรืองานวิจัยที่จะเกิดขึ้นในอนาคตควรเป็นงานวิจัยที่มีประโยชน์ต่อสังคมไม่ใช่เป็นเพียงงานวิจัยที่มีประโยชน์เชิงวิชาการเพียงอย่างเดียว รวมไปถึงการค้นหางานวิจัยที่ได้มีการจัดทำแล้วแต่ไม่มีการนำมาใช้งานต่อมาเผยแพร่เพื่อให้เกิดการนำงานวิจัยไปพัฒนาและใช้งานต่อ (3) การจัดทำระบบการสนับสนุนให้แรงงานพัฒนาฝีมือให้มีความหลากหลายภายในตัวบุคคลที่ยังไม่ครอบคลุม ซึ่งควรทำระบบและฐานข้อมูลที่จะใช้ร่วมกันในหน่วยงานภาครัฐ และเปิดให้ผู้ประกอบการหรือบุคคลทั่วไปสามารถเข้าใช้งานแบบออนไลน์ได้อย่างสะดวกและเป็นมิตรกับผู้ใช้งาน นอกจากนี้ควรมีการประชาสัมพันธ์ที่ดีเพียงพอในสำหรับการเปิดฝึกอบรมต่าง ๆ ไม่ใช่เพียงการประชาสัมพันธ์ไปยังผู้ประกอบการแต่มีการประชาสัมพันธ์ไปยังสื่อต่าง ๆ ด้วย และประการสุดท้าย สิ่งที่ประเทศไทยยังไม่มีการจัดทำ คือ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงค่านิยมความเชื่อเรื่องการศึกษาและการประกอบอาชีพ ที่เน้นการเรียนเพื่อให้ได้ปริญญามากกว่าที่จะเป็นการเรียนเพื่อประกอบวิชาชีพที่ตลาดแรงงานต้องการ ซึ่งอาจต้องมีการวางรากฐานแนวคิดและการเปลี่ยนความเชื่อในระดับเยาชน ซึ่งต้องทำอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานจึงจะเห็นผลแท้จริง

ด้านเทคโนโลยี

ประการแรก สิ่งที่ประเทศไทยทำได้ดีแล้วและควรรักษาให้คงสภาพหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น คือการส่งเสริมให้เกิดการนำเครื่องจักรเข้ามาใช้ในการทำงานทั้งงานบริการและงานผลิต ประการที่สอง สิ่งที่ประเทศไทยได้มีการจัดทำแล้วแต่ยังคงมีประเด็นปัญหาอยู่ คือ (1) การใช้งานระบบออนไลน์และฐานข้อมูลในงานต่าง ๆ ทั้งงานบริการและงานผลิต ต้องมีการทำการศึกษาวิจัยให้มีผลลัพธ์เชิงการตลาดที่น่าเชื่อถือจากหน่วยงานรัฐหรือภาครัฐมีการให้การรับรองแก่สถาบันที่มีการทำการวิจัยเหล่านี้ว่าได้มาตรฐาน เพื่อกระตุ้นการสร้างงานวิจัยที่จะแสดงไปถึงการทำฐานข้อมูลที่จะช่วยในงานบริการและงานผลิตมีประสิทธิภาพสูงขึ้น (2) การใช้งาน AI แทนการใช้งานมนุษย์ ต้องมีการเตรียมฮาร์ดแวร์และผู้เชี่ยวชาญที่พร้อมจะใช้งาน AI หรือใช้ผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกประเทศเข้ามาฝึกสอนให้เกิดผู้เชี่ยวชาญในประเทศไทย เพื่อสามารถพัฒนาและผลิตให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยได้อย่างแท้ ประการสุดท้าย สิ่งที่ประเทศไทยยังไม่มีการจัดทำ คือ (1) การวิเคราะห์ฐานข้อมูล หรือการนำงานวิจัยมาใช้ในการทำนายอุปสงค์อุปทาน และควบคุมการผลิตให้ไม่เกิดการสูญเปล่า ซึ่งต้องเริ่มจากการให้การสนับสนุนงานวิจัยเชิงการตลาดจากภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นการรับรองมาตรฐาน การให้ทุนสนับสนุน หรือการชี้แจงความต้องการและเปิดรับนักวิจัย เป็นต้น (2) การพัฒนาให้การนำเครื่องจักรและเทคโนโลยีมาใช้มีส่วนช่วยให้เกิดความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจและสังคม โดยปัจจุบันนี้อาจจะยังไม่สามารถทำได้แต่ควรที่จะตั้งเป้าหมายไว้ในอนาคต รวมถึงเก็บข้อมูลจากประเทศต้นแบบที่ได้มีการจัดทำแล้วเพื่อนำมาเป็นอ้างอิงในอนาคต

ด้านการตอบสนองต่อตลาดแรงงาน

ประการแรก สิ่งที่ประเทศไทยทำได้ดีแล้วและควรรักษาให้คงสภาพหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น คือการเน้นการพัฒนาความรู้ความสามารถของแรงงานในตลาดเรื่องการใช้งานเครื่องจักร ประการที่สอง สิ่งที่ประเทศไทยได้มีการจัดทำแล้วแต่ยังคงมีประเด็นปัญหาอยู่ คือ (1) การส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานในแรงงานผู้สูงอายุที่ยังมีความสามารถในการทำงานอยู่ จัดทำระบบการติดตามผล รวมถึงการที่ดึงดูดใจผู้ประกอบการด้วยสิทธิประโยชน์ถ้ามีการจ้างการผู้สูงอายุ (2) กฎหมายที่ยังไม่ครอบคลุมสนับสนุนแรงงานที่มี ทำโดยการสำรวจหาอาชีพเกิดใหม่ แล้วทำการระบุลักษณะเฉพาะที่จะช่วยให้อาชีพที่จะมีในอนาคตสามารถเข้าสู่ระบบได้ รวมไปถึงการจัดทำกฎระเบียบและสวัสดิการที่จะช่วยให้ผู้ที่จะประกอบอาชีพอิสระรู้สึกว่าการเข้ามาในระบบแล้วจะทำ

ให้ได้รับผลประโยชน์ที่ดี (3) กฎหมายและสวัสดิการไม่ครอบคลุมการจัดการแรงงานไทยที่ไปต่างประเทศหรือแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทย ควรมีการประมวลข้อกฎหมายที่เก่าเกินไปตามไม่ทันยุคสมัยปัจจุบัน (4)การส่งเสริมการศึกษาแบบเน้นการตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานยังคงเป็นการทำแบบแยกส่วนแล้วนำมารวมกันมากกว่าที่จะเป็นการทำงานแบบเป็นระบบต่อเนื่อง ควรจะมีการจัดตั้งจุดศูนย์รวมข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานเป็นหน่วยงานแยกย่อยหรือหน่วยงานเฉพาะ เพราะการจัดทำข้อมูลต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และประการสุดท้าย สิ่งที่ประเทศไทยยังไม่มีการจัดทำ คือ การจัดทำนโยบายสวัสดิการที่ตอบสนองต่อยุคสมัยมีความดึงดูดให้แรงงานคงอยู่ในระบบ โดยผลลัพธ์มีความสอดคล้องกับกองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (Research Administration and Educational Quality Assurance Division, Knowledge Management Institution, 2016) พบว่า Thailand 4.0 เป็นโมเดลเศรษฐกิจที่จะนำพาประเทศไทยให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง กับดักความเหลื่อมล้ำและกับดักความไม่สมดุล พร้อมกับเปลี่ยนผ่านประเทศไทยตามแนวทางที่แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ควบคู่ ไปกับการเชื่อมโยงกับประชาคมโลก ตามแนวคิด “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยขับเคลื่อนผ่านกลไก “ประชารัฐ” และ นฤมล สุมรรคา (Sumonka, N. ,2011), บุญเลิศ ธีระตระกูล และคณะ (Teeratrakul, B. et al. 2010) พบว่าสิ่งที่ควรพิจารณาเพื่อปรับปรุงด้านแรงงานของประเทศไทยคือ การปรับคุณภาพของแรงงานให้มีความสอดคล้องกับโครงสร้างแรงงานที่เน้นหนักไปทางด้านใช้ความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การศึกษาในเรื่องนี้แม้จะเป็นการศึกษาเพื่อค้นหาแนวทางรับมือกับเหตุการณ์ในอนาคต แต่ยังจำเป็นต้องมีการนำผลลัพธ์ที่ได้รับไปศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวแปรและการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน การจัดการการเปลี่ยนแปลงระดับมหภาค และการวิเคราะห์เชิงสถิติของข้อมูลตัวเลขที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้แนวทางที่ได้สรุปออกในงานวิจัยนี้มีความชัดเจน ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

2. การศึกษาเพิ่มเติมสำหรับผู้ที่ต้องการนำผลลัพธ์ไปใช้ คือการศึกษาเชิงลึกเพื่อหาตัวแปรสำหรับการเก็บข้อมูลเชิงสถิติ หรือการเจาะกลุ่มการศึกษาให้มีความละเอียดลงไปยังแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม

3. ข้อจำกัดของแนวทางในการวิจัยครั้งนี้จะสามารถกล่าวได้ถึงแนวทางในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตด้านแรงงาน ที่เกี่ยวเนื่องกับเทคโนโลยีเท่านั้น ถ้าเป็นการเปลี่ยนแปลงจากภัยพิบัติ หรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอื่น ๆ จะไม่สามารถใช้งานได้

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง “การเตรียมความพร้อมด้านนโยบายแรงงานของประเทศไทยเพื่อรองรับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงาน” ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสถาบันรัชต์ภาคย์ ปี พ.ศ. 2565 ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

References

Chancharoen, B. (1999). Readiness of administration of Wastewater Treatment System's Manager in Community Hospital. Doctor of Science in Management, Law, Medicine and Public Health. Mahidol University.

Cronbach, L. (1970). Essential of Psychological Testing (3rd ed.). New York: Harper & Row.

Downing, J., & Thackray, D. V. (1971). Reading Readiness. London: University of London.

Goulet, D. (1973). The Cruel Choice: A New Concept in the Theory of Development. New York: Atheneum Press.

Khampanya, S. (2012). Ministry of Labor and preparations to support the movement of skilled labor. Office of the Permanent Secretary, Ministry of Labor.

Labor Economy Division, Ministry of Labor. (2018). Analysis Study Report Labor Database and Labor Demand Estimate of Target Industries in the Eastern Economic Corridor (EEC). Bangkok: Ministry of Labor.

McClelland, D. C. (1973). Testing for Competence Rather than for Intelligence. American Psychologist, 28(1), 1–14.

McKechnie, R. J. (1966). California Inland Angling Survey for 1964. Calif Dep. Fish Game, 52(4), 293-299.

National Defense College. (2017). The 20-Year National Strategy 2018-2037 (Public edition). Bangkok. National Defense College.

Patton, M. Q. (1980). Qualitative evaluation methods. Beverly Hills, CA: Sage. Research Administration and Educational Quality Assurance Division, Knowledge Management

Institution. (2016). Blueprint and action plan for Thailand 4.0, driving model for Thailand 4.0 Model to Bring Security, Wealth and Stability to Thailand. Retrieved from https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2017/20171114-draeqa-blueprint.pdf

Rujisawaeng, P. (2012). Educational Preparation for ASEAN: A case study of Faculty of Economics, Chiang Mai University (Research report). Faculty of Economics: Chiang Mai University.

Skinner, B. F. (1965). Science and Human Behavior. New York: Free Press.

Sumonka, N. (2011). Factors affecting readiness of accounting personnel for ASEAN Economic Community: a case study of business organizations in Saraburi province. Independent Study, Master of Business Administration. Rajamangala University of Technology Thanyaburi.

Teeratrakul, B. et al. (2010). Employment Promotion for Elderly Worker in Thailand. Bangkok: Ministry of Labor.

Thongsangworn, K. (1997). Readiness of Sub-District Administrative Organization Executive Committee to manage local natural resources in Udon Thani Province. Master of Education Thesis, Department of Environmental. Mahidol University.

Todaro, M. P. (1994). Economic development (5th ed.). New York: Longman.

Watcharophas, B. (2002). Preparation for the Sub-District Administrative Organization (SAO) in providing Internet services in Chonburi Province. Master of Public Administration. Burapha University.

กลยุทธ์การพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย

STRATEGIES FOR THE ORGANIZATIONAL DEVELOPMENT FOR EXCELLENCE IN THE REAL ESTATE BUSINESS RESIDENCE TYPE

รัตติกาล โสวะภาส, อนันต์ ธรรมชาลัย และชัยวุฒิ จันมา
Rattikarn Sowaphas, Anan Thamchalai and Chaiwut Chanma
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
Faculty of Political Science, North Bangkok University
Rattikarn.sow@northbkk.ac.th

Received 27 April 2022**; Revised** 27 April 2023**; Accepted** 29 April 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ในการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย และ 2) เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ และกระบวนการวิจัยเชิงเอกสาร โดยอาศัยแนวคิดการพัฒนาองค์กรให้มีศักยภาพการทำงานสูง เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ และบริบทธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย เป็นกรอบการวิจัย มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการ และนักวิชาการ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย รวม 18 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์เนื้อหา แล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ทำการสรุป การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ให้ได้มาซึ่งกลยุทธ์การพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย ดังนี้

ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านการนำองค์กร พบว่า ผู้นำระดับสูงขององค์กรมีการปฏิบัติงานตามบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบโดยรวมแล้วทำให้องค์กรมีการพัฒนาก่อให้เกิดมีความยั่งยืน มีระบบการกำกับดูแลองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล 2) ด้านกลยุทธ์ พบว่า องค์กรในปัจจุบันมีการวางแผนกลยุทธ์ มีแบบแผนมีขั้นตอน มีกระบวนการจัดทำกลยุทธ์ มีกรอบเวลาของการวางแผนระยะสั้นและระยะยาวอย่างชัดเจน 3) ด้านลูกค้า พบว่า องค์กรในปัจจุบันนี้ยังมีการรับฟังข้อแนะนำจากลูกค้า มีการสร้างปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าที่ดี มีการนำสารสนเทศมาใช้เพื่อตอบสนองกับความต้องการของลูกค้า 4) ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ พบว่า องค์กรมีวิธีการเลือก รวบรวม วิเคราะห์ จัดการ และปรับปรุงข้อมูล สารสนเทศ และสินทรัพย์เพื่อนำความรู้ขององค์กรมาประกอบการทบทวน ปรับปรุงผลการดำเนินการภายในองค์กร มีการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามบริบทของ องค์กร 5) ด้านบุคลากร พบว่า องค์กรมีวิธีการประเมินความต้องการด้านขีดความสามารถเป็นรายบุคคล 6) ด้านการปฏิบัติการ พบว่า การดำเนินธุรกิจแตกต่างตามประผลิตภัณฑ์และกระบวนการการทำงาน และ 7) ด้านผลลัพธ์ พบว่า องค์กรมีผลการดำเนินการและการปรับปรุงในด้านที่สำคัญทุกด้านขององค์กร

คำสำคัญ: การพัฒนาองค์กร, ความเป็นเลิศ, กลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย

Abstract

The present study aimed to explore 1) the current status and challenges faced by the real estate development group in the residential sector, and 2) to propose an organizational development strategy towards excellence for the real estate development group in the residential sector. This study adopted a qualitative research approach, incorporating both documentary research and in-depth interviews as the data collection method. The sample consisted of 18 key informants, including government executives, entrepreneurs, and academics, selected through a purposive sampling technique. The data was collected using semi-structured in-depth interviews, and analyzed using content analysis and descriptive narrative.

The results of the study indicated that the real estate development group in the residential sector had strong organizational leadership, with senior leaders performing their roles and responsibilities effectively, leading to the organization's sustainable development. There was a well-established organizational supervision system based on the principles of good governance, and a clear strategy formulation process with short and long-term planning time frames. The organization also prioritized customer interaction and used customer information to meet their needs. In terms of measurement, analysis, and knowledge management, the organization had established methods for selecting, collecting, analyzing, and improving data, information, and assets, leading to continuous improvement within the organization. Additionally, the organization had a system for assessing individual competency needs, and business operations varied according to product types and processes. Finally, the organization demonstrated improvement and performance in all important aspects of the organization.

Keywords: Organization development, excellence, the real estate business residence type

บทนำ

ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ คือ การซื้อ การขาย การเช่าและการดำเนินงานเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ทีเป็นของตนเองหรือเช่าจากผู้อื่น เช่น บ้านพร้อมที่ดิน คอนโดมิเนียม อาคารสำนักงาน ห้องชุด และการจัดสรรที่ดินเป็นต้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้ให้ความหมายตามมาตรา 139 ไว้ว่า อสังหาริมทรัพย์หมายความว่า ที่ดินและทรัพย์อันติดอยู่กับที่ดิน มีลักษณะเป็นถาวรหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้นและหมายความรวมถึงทรัพย์สินอันเกี่ยวกับที่ดินหรือทรัพย์อันติดอยู่กับที่ดินหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดิน (พิชัย นิลทองคำ. 2543: 92) ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์มีมูลค่าตลาดคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยทำให้มีเงินหมุนเวียนในระบบเป็นจำนวนมาก เกิดการจ้างงานและรายได้เพิ่มขึ้น พร้อมไปกับการเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมอื่น อาทิ ธุรกิจก่อสร้าง ธุรกิจวัสดุก่อสร้าง ธุรกิจสถาบันการเงิน ธุรกิจเครื่องใช้ไฟฟ้า และธุรกิจเฟอร์นิเจอร์และการตกแต่ง เป็นต้น โดยทั่วไปอสังหาริมทรัพย์แบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ ที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม

อสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยมีสัดส่วนสูงสุดประมาณ 2 ใน 3 ของมูลค่าตลาดอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย (ที่มา: World Bank)

ปี 2565-2567 ธุรกิจที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ฟื้นตัวอย่างงค่อยเป็นค่อยไป อานิสงส์จากกำลังซื้อที่มีแนวโน้มฟื้นตัวตามภาวะเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม การสู้รบระหว่างรัสเซีย-ยูเครนทำให้ต้นทุนการพัฒนาโครงการมีแนวโน้มปรับสูงขึ้นตามราคาพลังงานและภาวะเงินเฟ้อ ซึ่งรวมถึงราคาที่ดินและทิศทางอัตราดอกเบี้ยขาขึ้น สำหรับผู้ประกอบการรายใหญ่คาดว่าจะประคับประคองธุรกิจให้เติบโตต่อไปได้ แต่รายกลาง-เล็ก จะถูกกดดันจากการแข่งขันรุนแรง ทั้งด้านยอดขาย ต้นทุนวัสดุก่อสร้างและราคาที่ดินซึ่งหายากขึ้นและมีราคาแพง ผู้ประกอบการจึงมีแนวโน้มหาพันธมิตรเพื่อร่วมทุน ทั้งกับบริษัทในประเทศหรือกลุ่มทุนต่างชาติ เพื่อขยายฐานเงินทุนทำให้ธุรกิจสามารถแข่งขันได้ โดยที่ผ่านมา ความต้องการที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลจะสูงกว่าในเขตภูมิภาค สะท้อนจากการขออนุญาตก่อสร้างที่อยู่อาศัยแนวราบ (สัดส่วนประมาณ 58:42 ช่วงปี 2558-2562) และแนวสูง (สัดส่วน 79:21 ในช่วงเดียวกัน) ทั่วประเทศ อย่างไรก็ตาม การแพร่ระบาดของ COVID-19 ในปี 2563-2564 ส่งผลให้ความต้องการที่อยู่อาศัยโดยรวมลดลงทั่วประเทศ แต่เมื่อพิจารณาจากการขออนุญาตจัดสรรที่ดินบ้านแนวราบทั่วประเทศ พบว่า สัดส่วนของเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ปรับลดลงจนเริ่มต่ำกว่าในเขตภูมิภาค ขณะที่การขออนุญาตก่อสร้างโครงการแนวสูงยังกระจุกตัวในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ส่วนพื้นที่ขออนุญาตก่อสร้าง ปรับลดแตะระดับต่ำสุดในรอบ 20 ปี (วิจัยกรุงศรี. 2565)

แนวโน้มเศรษฐกิจไทยในปี 2566 นั้น สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติคาดว่า จะอยู่ที่ร้อยละ 2.5 – 3.5 ลดลงจากร้อยละ 4.7 ในปี 2565 อย่างไรก็ตาม ในปี 2566 ปัจจัยลบที่จะทำให้ภาวะเศรษฐกิจ รวมทั้งภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์มีการชะลอตัวลง ได้แก่ สถานการณ์การสู้รบระหว่างรัสเซีย และยูเครน ที่ส่งผลให้ราคาน้ำมัน และวัสดุก่อสร้างปรับราคาเพิ่มขึ้น หนี้สินภาคครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้น และการปรับเพิ่มอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ส่วนปัจจัยบวก มาจากการปรับตัวดีขึ้นของอุปสงค์ภายในประเทศ การฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยว รวมทั้งการขยายแรงขับเคลื่อนจากการลงทุนของภาครัฐ สำหรับภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ รัฐบาลได้มีมติปรับลดค่าธรรมเนียมร้อยละ 2 เป็นร้อยละ 1 เพื่อกระตุ้นให้มีการซื้อ-ขายอสังหาริมทรัพย์มากขึ้น และสนับสนุนให้ประชาชน มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง โดยมีเงื่อนไข คือ เฉพาะการซื้อ-ขายที่อยู่อาศัย ทั้งมือหนึ่งและมือสอง ได้แก่ บ้านเดี่ยว บ้านแฝด บ้านแถว อาคารพาณิชย์ ห้องชุด ราคาซื้อ-ขาย ราคาประเมินทุนทรัพย์ และวงเงินจำนองต้องไม่เกิน 3 ล้านบาทต่อสัญญา ต้องโอนและจดจำนองภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2566 และผู้ซื้อต้องเป็นบุคคลธรรมดา สัญชาติไทย (ศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์ ธนาคารอาคารสงเคราะห์. 2565) ด้านตลาดที่อยู่อาศัย แบ่งออกเป็น ที่อยู่อาศัยประเภทปลูกสร้างเอง (Self-Built Housing) และที่พัฒนาโดยผู้ประกอบการ (Housing Project) ที่อยู่อาศัยใหม่ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลประมาณร้อยละ 80เป็นโครงการที่พัฒนาโดยผู้ประกอบการ มูลค่าตลาดเฉลี่ยแต่ละปี (ก่อน COVID-19) ประมาณ 4.0-4.5 แสนล้านบาท ผู้ประกอบการรายใหญ่ (ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย) และบริษัทในเครือครองส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 70-80 ทั้งด้านจำนวนและมูลค่าโครงการ (ตาราง 1) เนื่องจากมีความสามารถในการบริหารต้นทุนได้ดีกว่าผู้ประกอบการขนาดกลาง และเล็ก เช่น มีการซื้อที่ดินสะสมไว้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ที่ดินรอการพัฒนา (Land bank) ในมือมีมาก และมีต้นทุนการพัฒนาโครงการที่ต่ำกว่า อีกทั้งมีความสามารถพัฒนาที่ดินได้พร้อมกันหลายโครงการ ทำให้เกิดการประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) นอกจากนี้ ยังมีประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจทำให้ได้รับความเชื่อถือจากผู้ซื้อ

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย พบว่า ยังเป็นกลุ่มธุรกิจที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ และยังมีปัจจัยบวกจากความต้องการที่อยู่อาศัย

อย่างต่อเนื่อง แม้จะมีอัตราที่ลดลง แต่ด้วยนโยบายการส่งเสริมการลงทุนจากภาครัฐ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยยังมีมูลค่าตลาดที่สูงมาก และมีการแข่งขันสูงมากเช่นเดียวกัน แม้จะได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ แต่เมื่อแนวโน้มเศรษฐกิจมีปัจจัยบวก จึงส่งผลให้ผู้ประกอบการทุกรายต่างเร่งพัฒนาองค์กรของตนเองให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กต่างต้องมีกลยุทธ์ในการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับบทความวิชาการของรัตติกาล โสวะภาส (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ได้กล่าวว่า จากการที่ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยใหม่ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล โครงการแนวสูง (คอนโดมิเนียม) เป็นที่นิยมของผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น มีแนวโน้มการเจริญเติบโตสูงไปตามการพัฒนาเมือง บวกกับอิทธิพลจากรสนิยมความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยจึงมีการแข่งขันสูงไปตามสภาวะแวดล้อมจากปัจจัยด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี (PEST) องค์กรจำเป็นต้องพัฒนาองค์กรในด้านต่างๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรให้ก้าวไปสู่องค์กรที่มีศักยภาพการทำงานสูง (High Performance Organization) หรือองค์กรแห่งความเป็นเลิศ ประกอบกับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เป็นธุรกิจที่ต้องประกอบไปด้วยองค์ความรู้ที่มีลักษณะของการผสมผสานในศาสตร์และศิลป์แขนงต่างๆ อาทิเช่น วิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ เทคโนโลยีการก่อสร้าง การบริหารจัดการงานก่อสร้าง การบริหารการตลาด การจัดการการเงิน การประเมินมูลค่า ความรู้ทางข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ทำให้มีนวัตกรรมมากขึ้น ดังนั้นองค์กรธุรกิจอสังหาริมทรัพย์จึงต้องเร่งปรับตัวให้เร็วกว่าการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ธุรกิจมีความสามารถในการแข่งขัน และเจริญเติบโตได้อย่างยั่งยืน เช่น การเกิดขึ้นของ Property Technology ในหลายบริษัทรายใหญ่ต่าง ๆ และถึงแม้ว่าธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ด้านที่อยู่อาศัยจะมีความต้องการจากผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง และผู้ประกอบการมีการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งในหลายด้าน แต่ก็ยังประสบปัญหาร้องเรียนจากผู้บริโภค โดยมีการร้องเรียนมากที่สุด ด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ การโอนการไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม การก่อสร้างไม่เป็นไปตามกฎกระทรวง เป็นต้น สะท้อนให้เห็นถึงขาดหลักธรรมาภิบาลในการประกอบธุรกิจ โดยผลลัพธ์ คือ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ไม่ได้มาตรฐานและความไม่โปร่งใสในการดำเนินกิจการ โดยสรุปไว้ว่า แนวคิดการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ (High performance organization : HPO) ของเชอร์เมอร์ฮอร์น ฮันท์ และออสบอร์น, บายเทนดิจค์ และมิลเลอร์ มีความสอดคล้องกันโดยได้คำนึงถึง 4 ปัจจัยหลัก คือ 1) ปัจจัยด้านทุนมนุษย์ 2) ปัจจัยด้านการจัดการกระบวนการทำงานในองค์กร 3) ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม และ 4) ปัจจัยด้านความรู้ในนวัตกรรมและเทคโนโลยี อันเป็นปัจจัยสำคัญในการทำงานที่นำไปสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศ อีกทั้งกลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ต่างพัฒนาองค์กร โดยยึดเกณฑ์รางวัลในด้านต่าง ๆ จากหลากหลายสถาบัน เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค การมีตราสัญลักษณ์ที่น่าเชื่อถือจะนำไปสู่ความสำเร็จและเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน อาทิเช่น รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award/TQA) และรางวัลการบริหารสู่ความเป็นเลิศที่มีความโดดเด่น ด้านลูกค้า (Thailand Quality Class Plus : Customer/TQC)

ทั้งนี้จากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ และจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการต่าง ๆ พบว่า สภาพปัจจุบันผู้ประกอบการธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย หลายรายดำเนินงานก่อสร้างโดยว่าจ้างผู้รับเหมาช่วง และผู้ประกอบการโดยส่วนใหญ่ก็ดำเนินธุรกิจครบวงจร โดยเป็นผู้ก่อสร้างเอง ทำการตลาดการขาย และการบริการด้วย พบว่าเกิดปัญหาด้านประสิทธิภาพในงานก่อสร้างในหลายมิติ อาทิเช่น คุณภาพงานไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ระยะเวลาการก่อสร้างล่าช้า ส่งผลให้ต้นทุนการก่อสร้างทางตรงในการว่าจ้างและทางอ้อม เช่น ด้านดอกเบี้ยเงินกู้สูงขึ้น สอดคล้องกับบทความของ ธนพนธ์ อัศวศิริโรจน์, กองกูณฑ์ โต

ชัยวัฒน์ และสิทธิชัย นาคสุขสกุล (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมในกรุงเทพมหานคร โดยพบว่า ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมยังมีปัญหาพื้นฐานหลายประการที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เช่น การขาดแคลนเงินทุน การขาดแคลนแรงงานฝีมือ การขาดความรู้ ความสามารถในการก่อสร้างและการเข้าถึงตลาด การไม่มีเครือข่ายธุรกิจ การขาดประสบการณ์ และความน่าเชื่อถือ เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวและแรงบีบของการแข่งขันของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ส่งผลให้ผู้ประกอบการธุรกิจรับเหมาก่อสร้างที่อ่อนแอต้องเลิกกิจการ ผู้ที่อยู่รอดต้องเป็นผู้ที่มีความพร้อมและมีความสามารถในการแข่งขัน โดยควรมีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) การให้บริการที่เป็นเลิศ ประกอบด้วย การให้บริการที่มีคุณภาพ การให้บริการด้วยความซื่อสัตย์ และการให้บริการที่รวดเร็ว และ 2) การบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ความรวดเร็วในการเบิกจ่ายงบประมาณ และการจัดสรรงบประมาณเพียงพอแก่การบริหารจัดการ ผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและอยู่รอดได้ในระยะยาว

จากความสำคัญของธุรกิจกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย และปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จำทำการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย” โดยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการและนักวิชาการ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย เพื่อจะได้ศึกษาหากลยุทธ์การพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ในการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย
2. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย

การทบทวนวรรณกรรม

บริบทของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย

ความหมายของอสังหาริมทรัพย์ที่สามารถเข้าใจได้ง่ายที่สุด คือ อสังหาริมทรัพย์เป็นทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ไม่ได้ และยังหมายรวมไปถึงสิทธิต่าง ๆ ที่มีอยู่กับอสังหาริมทรัพย์นั้น ๆ รวมไปถึงสิ่งยึดติดตราตรึง (Fixtures and Attachments) บนที่ดินผืนนั้น ๆ ด้วย (Webster dictionary, 2005) นอกจากนี้ Harper, (2001) ยังได้ระบุว่า อสังหาริมทรัพย์ยังหมายไปถึง สิทธิในการถือครองอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งสิทธิทั้งหลายเหล่านี้สามารถโอนย้ายถ่ายทอดไปยังผู้อื่นได้ (Quoted in Sukulphat Koompaisarn, 2019)

Friedman (2000) นิยามความหมายของอสังหาริมทรัพย์ในอีกความหมายหนึ่งว่า อสังหาริมทรัพย์นั้นจะต้องประกอบไปด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึง ความเป็นเจ้าของและการใช้ และยังรวมไปถึงการโอนเปลี่ยนเจ้าของ ของทรัพย์สินทางกายภาพ นอกจากนี้ ในการพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์แต่โครงการ จะมีผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในปัจจัยด้านเศรษฐกิจและบริบทแวดล้อม ในทุกขั้นตอนของการดำเนินโครงการอสังหาริมทรัพย์ ตั้งแต่ขั้นตอนการเริ่มเตรียมการโครงการ (Initiate) จนถึงการส่งมอบโครงการ

(Hand-Over) ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดังกล่าวประกอบไปด้วย ผู้ประกอบการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ (Developers) ลูกค้าอสังหาริมทรัพย์ (Customers) ผู้รับเหมาก่อสร้าง (Contractors) และสถาบันการเงิน (Financial Institutions) ซึ่งมีบทบาทในการเป็นผู้สนับสนุนหรืออนุมัติเงินทุนของโครงการ (Sukulaphat Koompaisarn, 2019) ตามประมวลกฎหมายแพงและพาณิชย มาตรา ๑๓๙ อสังหาริมทรัพย หมายความวา “ที่ดินและทรัพยอันติดอยูกับที่ดิน มีลักษณะเป็นการถาวรหรือประกอบเปนอันเดียวกับที่ดินนั้น และหมายความรวมถึงทรัพยสิทธิอันเกี่ยวกับที่ดิน หรือทรัพยอันติดอยูกับที่ดินหรือประกอบเปนอันเดียวกับที่ดินนั้นดวย”

สรุปได้ว่า สามารถนิยามได้ว่าอสังหาริมทรัพย์ คือ “ทรัพย์ที่เคลื่อนที่ไม่ได้ ประกอบไปด้วยที่ดินและสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ มีมูลค่าสามารถประเมินได้ ทั้งนี้อสังหาริมทรัพย์จะเป็นทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ ไม่ว่าจะเป็นรายได้จากค่าเช่า หรือรายได้จากการขายทรัพย์สินนั้น ๆ ให้กับผู้ประกอบการ”

ขั้นตอนการพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์

Matson (2000) ได้ให้คำจำกัดความเบื้องต้นของโครงการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ว่าโครงการอสังหาริมทรัพย์จะพัฒนาในรูปแบบของ วงจรชีวิตโครงการ (Project Lifecycle) โครงการอสังหาริมทรัพย์จะเริ่มพัฒนาตั้งแต่ 1) การกำหนดขอบเขตการพัฒนาของโครงการ (Project Identification) เพื่อให้ได้กรอบแนวความคิด (Concept) ของโครงการ 2) การทำการศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้นของโครงการ (Pre-Feasibility Study) ประกอบการตัดสินใจเริ่มพัฒนาโครงการ 3) การสร้างองค์กรบริหารโครงการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ และเตรียมการเพื่อการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ ซึ่งผลจาการศึกษานี้นำมาสู่การตัดสินใจว่าโครงการนั้น ๆ มีความเป็นไปได้ในการพัฒนาโครงการ 4) การเริ่มการพัฒนาโครงการ ซึ่งก่อนดำเนินการก่อสร้าง ผู้พัฒนาจะต้องหาแหล่งเงินทุนที่ใช้ในโครงการ เตรียมการที่สถานที่ตั้งโครงการ (Site) การขออนุญาตก่อสร้างต่าง ๆ การประมูลคัดเลือกผู้รับเหมา การทำสัญญาว่าจ้างผู้รับเหมา 5) การก่อสร้างโครงการ ซึ่งขั้นตอนนี้ใช้ระยะเวลาการดำเนินการ เงินลงทุน แรงงาน จำนวนมาก รวมถึงการบริหารโครงการในทุก ๆ ด้าน อาทิเช่น ด้านการเงิน ด้านแรงงาน ด้านเครื่องจักร ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านการบริหารโครงการ เพื่อให้โครงการสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งขั้นตอนนี้มีความเสี่ยงจากปัจจัยต่าง ๆ มากมาย และขั้นตอนสุดท้ายของการพัฒนาโครงการก่อสร้าง คือ 6) การตรวจสอบประเมินโครงการ (Project Evaluation) ว่า โครงการได้สำเร็จลุล่วงตามเป้าประสงค์หรือไม่ โดยพิจารณาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งโครงการ

ต้นทุนของโครงการอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย ประกอบด้วย 3 หมวดหลัก (Kongkun Tochaiwat, 2013) ดังนี้ 1) ต้นทุนค่าที่ดิน (Land Cost) ได้แก่ ราคาที่ดินและค่าใช้จ่ายในการที่จะได้มาซึ่งที่ดินต่าง ๆ 2) ต้นทุนค่าพัฒนาที่ดิน เป็นต้นทุนที่ต้องใช้ในการพัฒนาที่ดินและสาธารณูปโภคให้พร้อมอยู่อาศัยได้ และ 3) ต้นทุนค่าก่อสร้าง (Construction Cost) ได้แก่ ค่าก่อสร้างอาคาร สิ่งปลูกสร้าง และต้นทุนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ นอกเหนือจากต้นทุนประกอบด้วย 1) ค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหาร (Selling, General and Administrative Expense: SG&A) เช่น ค่าใช้จ่ายการตลาด ค่าใช้จ่ายในการขาย ค่าใช้จ่ายโฆษณา ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานของผู้บริหารระดับสูง และส่วนงานสนับสนุนส่วนกลาง เป็นต้น 2) ดอกเบี้ยเงินกู้ (Interest) และค่าธรรมเนียมเงินกู้ของสถาบันการเงินและ 3) ภาษี (Tax) ได้แก่ ภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีที่ดิน และภาษีเงินได้นิติบุคคล

สรุปได้ว่า ในการลงทุนหรือการพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย ประเภทที่อยู่อาศัย นักลงทุนหรือผู้ประกอบการจำเปนอยางยิ่งที่จะต้องวิเคราะหความเปนไปได้ของโครงการนั้น ๆ กอน เพื่อเปนหลักประกันความสำเร็จของการลงทุนหรือการพัฒนาอสังหาริมทรัพยนั้น ๆ โดยที่อสังหาริมทรัพยเปนตัวแปรตาม ที่ขึ้นอยูกับตัวแปรอิสระมากมาย การศึกษาความเปนไปได้ จึงพิจารณาปจจัยตาง ๆ ที่เกี่ยวของ โดยการวิเคราะหความ

เปนไปไดของโครงการอสังหาริมทรัพยเกี่ยวของกับหลักการตลาด 5P คือ 1) ราคา (Price) 2) ทำเล (Place) 3) ตัวสินค้า (Product) 4) การสงเสริมการขาย (Promotion) และ 5) ผู้คน (People) ซึ่งเปนสิ่งสำคัญในการนำไปประกอบการวิเคราะหตัวโครงการโดยตรง ทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาค

แนวคิดการพัฒนาองค์กรให้มีศักยภาพการทำงานสูง (High Performance Organization)

องค์กรต่าง ๆ ในปัจจุบันดำเนินการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง มีความผันผวนสูงและรวดเร็วทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร ต้องเผชิญกับสภาวการณ์ของการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น ทำให้ผู้บริหารหรือผู้นำองค์การจำเป็นต้องพัฒนาองค์กรในด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถขององค์กร และก้าวไปสู่การพัฒนาองค์กรให้มีศักยภาพการทำงานสูง (High Performance Organization) (Rattikan Sowaphat, 2020)

เชอร์เมอร์ฮอร์น ฮันท์ และออสบอร์น (Schermerhorn; Hunt; & Osborn. 2003) ได้ให้ความหมายขององค์กรที่มีศักยภาพการทำงานสูง (High Performance Organization) ว่า เป็นองค์กรที่มีการออกแบบเพื่อให้พนักงานปฏิบัติงานได้ดีที่สุด และเกิดผลดีแก่องค์กรแบบยั่งยืน โดยจะต้องมีการพัฒนาด้านสติปัญญา ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้องค์กรมีศักยภาพการทำงานสูง การมุ่งความสำคัญที่ทรัพย์สินทางปัญญา (Emphasis on Intellectual Capital) ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Capital) คือ ผลรวมของความรู้ความชำนาญและพลังงานที่เกิดจากสมาชิกในองค์กรภายใต้เทคโนโลยีระดับสูง พนักงานจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการกำหนดจุดมุ่งหมาย ภารกิจ และกลยุทธ์ขององค์กร องค์กรที่มีศักยภาพการทำงานสูง (HPO) จะต้องมีขั้นตอนการทำงานเพื่อสร้างทีมงานที่สำคัญ นโยบายทรัพยากรมนุษย์จะเกี่ยวข้องกับความสามารถในการยืดหยุ่นได้ ทักษะ ความรู้ และแรงจูงใจ ในขณะเดียวกันก็มุ่งความสำคัญที่การสอนงาน การประสมประสานของงาน การสร้างทีมงาน การอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดทีมงานที่ดีที่สุด และการตอบสนองความคาดหวังของลูกค้า

มิลเลอร์ (Miller. 1998) ได้เขียนรายงานเรื่อง องค์กรที่มีศักยภาพการทำงานสูง (HPO) ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับคำจัดกัดความ ของ องค์กรที่มีศักยภาพการทำงานสูง (HPO) ที่มาและการประเมิน โดยนำเสนอในแง่ของคุณความดีและคุณค่าบนพื้นฐานของความเชื่อมั่นในงาน ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือวัดการตัดสิน บรรทัดฐาน เพื่อประเมินและพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น มิลเลอร์ กล่าวว่า ระบบการทำงานและทีมงานที่มีประสิทธิภาพเป็นส่วนเชื่อมโยงที่สำคัญกับแนวคิดการมุ่งสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศ การมีระบบการทำงานที่เป็นเลิศ เป็นการออกแบบงานว่าจะมอบหมายงานให้กับบุคคลหรือทีม ในขณะที่การมีทีมงานที่เป็นเลิศจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการทำงานที่จะนำไปสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศ ทีมงานที่เป็นเลิศจะรู้จักลูกค้าของตนเป็นอย่างดี จะรู้ว่าทำอย่างไรงานของตนจึงจะสามารถพัฒนาขึ้นได้เรื่อย ๆ สามารถประเมินผลงานของตนเองได้และมีเทคนิคที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาได้ นอกจากนี้ ทีมงานที่เป็นเลิศ จะมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปกครองตนเอง คือ ผู้บริหารต้องให้อิสระในการบริหารงานแก่ทีมงานด้วย การมุ่งสู่ทีมงานที่เป็นเลิศนี้จะสามารถดำเนินการได้ผลในทางปฏิบัติ จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนกระบวนการทำงานและวัฒนธรรมองค์กรกุญแจที่สำคัญของการมุ่งสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศประกอบไปด้วย

1. การออกแบบองค์กร กระบวนการทำงาน
2. โครงสร้างองค์กรที่ปรับตัวได้ง่ายและมีความยืดหยุ่นตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของลูกค้าและสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี
3. มีลำดับชั้นการปกครองน้อย หรือให้อำนาจการบริหารแก่ทีมงานต่าง ๆ ให้มากที่สุด
4. มีระบบการเชื่อมต่อส่วนต่าง ๆ ขององค์การเข้าด้วยกัน

5. พนักงานต้องมีความรอบรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานและเป้าหมายทางการเงิน คุณภาพ และความพึงพอใจของลูกค้าเป็นอย่างดี พนักงานต้องมีการพัฒนาความรู้ความสามารถในการทำงานของตนเองอยู่เสมอ หรือกล่าวได้ว่า องค์กรแห่งความเป็นเลิศเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

แนวคิดเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award – TQA)

รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award – TQA) เริ่มต้นตั้งแต่มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจระหว่างสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติและสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2539 เพื่อศึกษาแนวทางการจัดตั้งรางวัลคุณภาพแห่งชาติขึ้นในประเทศไทย และด้วยตระหนักถึงความสำคัญของรางวัลนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้บรรจุรางวัลคุณภาพแห่งชาติไว้ในแผนยุทธศาสตร์การเพิ่มผลผลิตของประเทศ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 โดยมีสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเผยแพร่ สนับสนุน และผลักดันให้องค์กรทั้งภาคการผลิตและการบริการนำเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติไปพัฒนาขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการ องค์กรที่มีวิธีปฏิบัติและผลการดำเนินการในระดับมาตรฐานโลกจะได้รับการประกาศเกียรติคุณด้วยรางวัลคุณภาพแห่งชาติ และองค์กรที่ได้รับรางวัลจะนำเสนอวิธีปฏิบัติที่นำองค์กรของตนไปสู่ความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างให้องค์กรอื่น ๆ นำไปประยุกต์ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จเช่นเดียวกัน ซึ่งเมื่อมีการขยายการดำเนินงานไปอย่างกว้างขวางย่อมจะส่งผลต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สามารถแข่งขันในตลาดการค้าโลกได้

รางวัลคุณภาพแห่งชาติ ถือเป็นรางวัลระดับโลก (World Class) เนื่องจากมีพื้นฐานทางด้านเทคนิคและกระบวนการตัดสินรางวัลเช่นเดียวกับรางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ The Malcolm Baldrige National Quality Award (MBNQA) ซึ่งเป็นต้นแบบรางวัลคุณภาพแห่งชาติที่ประเทศต่าง ๆ หลายประเทศทั่วโลกนำไปประยุกต์ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ออสเตรเลีย สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ เป็นต้น (National Productivity Institute, 2022)

กรอบการบริหารจัดการตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ

เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ เอื้อให้องค์กรบรรลุเป้าประสงค์ ปรับปรุงผลลัพธ์ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เพื่อสามารถแข่งขันกับองค์กรในระดับนานาชาติ องค์กรมากมายใช้เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ เพื่อปรับปรุงและให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ที่ยั่งยืน ซึ่งองค์กรที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งชาติ ได้รับการยอมรับว่าเป็นองค์กรต้นแบบระดับประเทศ องค์กรเหล่านี้ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศกับองค์กรต่าง ๆ และเป็นแรงบันดาลใจให้องค์กรอื่น ๆ ปรับปรุงการปฏิบัติการและผลลัพธ์ของตนเอง ซึ่งส่งผลดีต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย และสามารถแข่งขันกับองค์กรในระดับนานาชาติ (National Productivity Institute, 2022)

รางวัลคุณภาพแห่งชาติ มีเกณฑ์ส่งเสริมให้เกิดมุมมองเชิงระบบ ซึ่งหมายถึง การบริหารจัดการองค์ประกอบทั้งหมดขององค์การให้เป็นหนึ่งเดียว เพื่อให้เกิดความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง โครงสร้างและกลไกการบูรณาการของระบบ ได้แก่ ค่านิยม และแนวคิดหลัก เกณฑ์ 7 หมวด ได้แก่ 1) การนำองค์การ (Leadership) 2) กลยุทธ์ (Strategy) 3) ลูกค้า (Custumer) 4) การวัด วิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Mesurement, Analysis and Knowledge Management) 5) บุคลากร (Workforce) 6) การปฏิบัติการ (Operations) 7) ผลลัพธ์ (Result) ที่มีการปฏิบัติที่เกี่ยวเนื่องกัน และแนวทางการให้คะแนน องค์การที่ได้รับรางวัลจะเป็นที่ยอมรับจากองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

ภาพประกอบ 1 เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ เพิ่มผลการดำเนินการที่เป็นเลิศ: มุมมองเชิงระบบ
(Criteria for Performance Excellence Overview: A Systems Perspective)

ที่มา : สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2565). TQA Criteria for Performance Excellence Framework 2565-2566.

สรุปปัจจัยสำคัญที่กำหนดความสำเร็จของธุรกิจที่ได้รับรางวัล มีดังนี้

1. ผู้บริหารและพนักงานทุกระดับมีความมุ่งมั่นในการสร้างระบบการดำเนินงานขององค์กร ตามแนวทางเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA) อย่างต่อเนื่อง

2. การบริหารงานในรูปแบบคณะทำงาน (Cross Functional) ทำให้การดำเนินงานได้รับการยอมรับและถูกนำไปปฏิบัติในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. การเปรียบเทียบ (Benchmarking) กับหน่วยงานที่เป็นเลิศ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า องค์กรชั้นนำต่างมุ่งสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศ (High Performance Organization : HPO) กลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ต่างพัฒนาองค์กรโดยยึดเกณฑ์รางวัลในด้านต่าง ๆ จากหลากหลายสถาบัน เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค รวมถึงการดำเนินการตามแนวทางเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA) เพื่อให้ตราสัญลักษณ์ขององค์กรเป็นที่น่าเชื่อถือ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จและเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีดำเนินการวิจัย

กลยุทธ์การพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ บริษัทธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย ที่จดทะเบียนนิติบุคคลและยังดำเนินกิจการอยู่ทั่วประเทศ รวมทั้งสิ้น 53,159 ราย (ที่มา: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ข้อมูล, ณ วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2563) ประชากร คือ ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการ และนักวิชาการ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 18 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 1 ชนิด ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเครื่องมือชิ้นนี้สร้างตามแนวคิดเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (National Productivity Institute,

2022-2023) ร่วมกับแนวคิดการพัฒนาองค์กรให้มีศักยภาพการทำงานสูง และบริบทธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย รวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย ระหว่างเดือน กันยายน พ.ศ. 2565 ถึงเดือน มกราคม พ.ศ. 2566 นำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับข้อมูลเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาประกอบใน การวิเคราะห์เนื้อหา แล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ทำการสรุป การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ให้ได้มาซึ่งกลยุทธ์การพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอสรุปผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย สามารถสรุปได้ 2 ปัจจัย ดังนี้ 1) สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environments) ตามตัวแบบ PESTEL ของอากีลาร์ (Aguilar, 2012) ในการพัฒนาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย พบว่า อาจเกิดความเสี่ยงที่ต้องพิจารณา 6 ด้าน คือ ปัจจัยดานการเมือง ปจจัยดานเศรษฐกิจ ปจจัยดานสังคม ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปจจัยดานสภาพแวดแวดล้อม และปจจัยดานกฎหมาย ประกอบกับ 2) สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environments) อาศัยแนวคิดเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA) ได้แก่ 1) การนำองค์การ (Leadership) 2) กลยุทธ์ (Strategy) 3) ลูกค้า (Custumer) 4) การวัด วิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Mesurement, Analysis and Knowledge Management) 5) บุคลากร (Workforce) 6) การปฏิบัติการ (Operations) 7) ผลลัพธ์ (Result) ซึ่งทั้ง 2 ปจจัย ข้างต้นสงผลทั้งทางบวกและทางลบตอการพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์

1.1 สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environments)

ปจจัยดานการเมือง (Political) พบว่า ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและนโยบายต่าง ๆ ของประเทศที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจ ซึ่งครอบคลุมทั้งการเมืองภายในประเทศและการเมืองระหว่างประเทศ อาทิ เช่น ระบบการปกครอง เสถียรภาพทางการเมือง นโยบายของภาครัฐ ความร่วมมือระหว่างประเทศ เป็นต้น โดยปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ในสภาวะการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลผู้บริหารประเทศ ซึ่งจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นในวันที่ 14 พฤษภาคม 2566 ผู้ประกอบการจึงต้องพึงระวังด้านนโยบายต่าง ๆ ที่อาจมีการเปลี่ยนแปลง เสถียรภาพทางการเมืองส่งผลกระทบโดยตรงต่อภาคอุตสาหกรรม และความเชื่อมั่นในการลงทุน ประกอบกับมีความเชื่อมโยงด้านนโยบายต่าง ๆ

ปจจัยดานเศรษฐกิจ (Economics) พบว่า ความเสี่ยงจากความผันผวนของเศรษฐกิจโลกและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในช่วงปี 2565 อันเนื่องมาจากความไม่แน่นอนจากความขัดระหว่างประเทศรัสเซียและยูเครน ราคาพลังงาน ภาวะเงินเฟ้อที่เร่งตัวสูงขึ้น และความผันผวนของภาคการเงิน ส่งผลให้ภาพรวมเศรษฐกิจโลกยังคงมีทิศทางชะลอตัว ผนวกกับปัจจัยความผันผวนในประเทศที่ยังมีความไม่แน่นอนจากสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อ ไวรสั Covid-19 ปัญหาหนี้ครัวเรือนที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นปี ซึ่งปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อต้นทุนในการดำเนินธุรกิจ การตัดสินใจขยายการลงทุนของผู้ประกอบการ และอาจส่งผลให้เกิดการชะลอการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค รวมถึงธนาคารมีมาตรการในการพิจารณาสินเชื่อที่เข้มงวดมากขึ้น ซึ่งเป็นความท้าทายอย่างมากในการดำเนินธุรกิจทุกประเภท รวมถึงภาคอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องคำนึงถึง อาทิเช่น อัตราแลกเปลี่ยนและเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยน อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (Policy Rate) อัตราการจ้างงาน-อัตราการว่างงาน (GDP-GNP) และรายได้ของคนในประเทศที่ทำธุรกิจ การเติบโตของเศรษฐกิจ และอัตราเงินเฟ้อ ต้นทุน (Cost) ของการดำเนินธุรกิจในประเทศ

ปจจัยดานสังคม (Social) พบว่า ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับสังคม อาทิเช่น วัฒนธรรมค่านิยม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ พฤติกรรมและความต้องการของคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นต้น ส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องเข้าใจ และพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองวิถีความเป็นอยู่ใหม่ ๆ ของผู้บริโภค

ปจจัยด้านเทคโนโลยี (Tecnology) พบว่า ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีต่าง ๆ อาทิเช่น เทคโนโลยีขั้นพื้นฐาน การวิจัยและพัฒนาด้านเทคโนโลยี การเข้าถึงเทคโนโลยีของคนในประเทศ จำนวนบุคลากรด้านเทคโนโลยี เป็นต้น หลายบริษัทต่างทำการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการก่อสร้างที่อยู่อาศัยอย่างต่อเนื่อง โดยมีทั้งการพัฒนาทั้งภายในบริษัทฯ และพัฒนาร่วมกับพันธมิตรทางธุรกิจ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนา โดยประมาณร้อยละ 0.5 ของรายได้ และมีการพัฒนาร่วมกับคู่ค้า พัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ส่งมอบกับลูกค้าและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยตรง รวมถึงการนำเทคโนโลยีประกอบการอยู่อาศัยที่มีนวัตกรรมใหม่ ๆ มาตอบสนองผู้บริโภค การแข่งขันด้านเทคโนโลยีที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก

ปจจัยดานสภาพแวดแวดล้อม (Environmental) พบว่า นอกจากข้อพิจารณาสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ และภัยธรรมชาติ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ต้องคำนึงถึงสาธารณูปโภคที่มีผลสำคัญตอการพัฒนาโครงการและตลาดอสังหาริมทรัพยเปนอยางยิ่ง กรณีที่เดนชัดที่สุดในประเทศไทย ไดแก 1) การสรางทางรถไฟทั่วประเทศ ทำใหเมืองเกิดใหม ตามแนวรถไฟโดยเฉพาะสถานีรถไฟ 2) การสรางรถไฟฟาขนสงมวลชน เชน รถไฟฟาเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา (รถไฟฟา บีทีเอส) และรถไฟฟามหานคร สายเฉลิมรัชมงคล (รถไฟฟา MRT) ซึ่งสงผลใหเกิดโครงการอสังหาริมทรัพยตามแนวรถไฟฟา และส่งผลใหมูลคาทรัพยสินเพิ่มขึ้นเป็นอยางมาก 3) การกอสรางสนามบินสุวรรณภูมิ และการปรับเปลี่ยนเส้นทางการบิน 4) การกอสรางทางดวนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 5) การกอสรางถนนรอบเมืองทั่วประเทศ 6) การขยายผิวการจราจร (ถนน) และการวางระบบสาธารณูปโภคทั่วประเทศ ฯลฯ

ปจจัยดานกฎหมาย (Law or Legal) พบว่า ความเสี่ยงจากการประกอบธุรกิจซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายที่เข้มงวดนั้นต้องมีความชัดเจนและแม่นยำในทุกมิติของการประกอบการ ทั้งนี้ยังมีระเบียบ หรือกฎหมายใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องอันเกิดขึ้นตามสภาวการณ์ปัจจุบัน เช่น การเปลี่ยนแปลงนโยบายการปล่อยสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยและที่เกี่ยวข้องของธนาคารพาณิชย์ การเก็งกำไรในตลาดอสังหาริมทรัพย์ มาตรการลดหย่อนค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนโอนและการจดจำนอง ซึ่งเป็นปัจจัยบวกต่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ อีกทั้งจากผลการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคดิจิทัล เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) อาจเกิดความเสี่ยงที่เกิดจากการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ในทางมิชอบด้วยกฎหมาย ผู้ประกอบการจึงต้องมีมาตรการรองรับในส่วนนี้เพิ่มขึ้น ประกอบกับความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างส่งผลกระทบต่อต้นทุนในการพัฒนาโครงการของธุรกิจที่ปรับเพิ่มขึ้น โดยในปี 2566 ผู้ระกอบการอสังหาริมทรัพย์ จะได้รับผลกระทบจากค่าใช้จ่ายด้านภาษีที่เพิ่มขึ้น รวมถึงกรมธนารักษ์มีการปรับราคาประเมินที่ดินใหม่เช่นกัน

1.2 สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environments) ของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย อาศัยแนวคิดเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA)

การนำองค์กร พบว่า มีการนำองค์การ โดยผู้นำระดับสูงขององค์กรมีการปฏิบัติงานตามบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบโดยรวมแล้วทำให้องค์กรมีการพัฒนาก่อให้เกิดมีความยั่งยืน มีระบบการกำกับดูแลองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล รวมทั้งวิธีการดำเนินการให้บรรลุผลความรับผิดชอบด้านกฎหมายและจริยธรรมต่าง ๆ ส่งผลให้องค์กรได้ส่งมอบประโยชน์กับสังคม ผู้นำระดับสูงดำเนินการถ่ายทอดวิสัยทัศน์และค่านิยมไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องโดยการส่งถึงบุคลากร ลูกค้า และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อองค์กร การปฏิบัติตนของผู้นำ

ระดับสูงขององค์กร มีความมุ่งมั่นต่อค่านิยมขององค์กรในการประพฤติปฏิบัติตามกฎหมาย และประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม

การวางแผนกลยุทธ์ พบว่า มีการวางแผนกลยุทธ์ อย่างแบบแผน มีขั้นตอน มีกระบวนการจัดทำกลยุทธ์ มีกรอบเวลาของการวางแผนระยะสั้นและระยะยาวอย่างชัดเจน องค์กรมีวิธีการสร้างกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ที่มีความสอดคล้องกับกรอบระยะเวลาที่วางแผนไว้ กระบวนการวางแผนกลยุทธ์มีความยืดหยุ่น พร้อมปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงทุกรูปแบบ โดยกลยุทธ์องค์กรให้ความสำคัญของแผนงานด้านต่าง ๆ เพื่อความอยู่รอดจากการเปลี่ยนแปลง และเพื่อความคล่องตัวขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรในปัจจุบันกำหนดโอกาสเชิงกลยุทธ์ เพื่อใช้ในการการตัดสินใจเลือกโอกาสเชิงกลยุทธ์ที่มีความเสี่ยงต่ำที่สุดและเหมาะสมที่สุด

การมุ่งเน้นที่ลูกค้า พบว่า มีการรับฟังข้อแนะนำจากลูกค้า มีการสร้างปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าที่ดี มีการนำสารสนเทศมาใช้เพื่อตอบสนองกับความต้องการของลูกค้า มีช่องทางการรับฟังดังกล่าวซึ่งมีความแตกต่างกัน ระหว่างลูกค้า กลุ่มลูกค้าหรือส่วนตลาด มีวิธีการรับฟังมีความคิดเห็นของลูกค้าที่ดี มีการศึกษาวงจรชีวิตของการเป็นลูกค้าขององค์กร องค์กรมีวิธีการสืบค้นข้อมูลป้อนกลับจากลูกค้าได้อย่างง่ายสะดวกทันทีเมื่อจะนำข้อมูลมาใช้งาน และสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในเรื่องคุณภาพของผลิตภัณฑ์ การสนับสนุนลูกค้า และการทำธุรกรรมร่วมกับลูกค้าในอนาคต โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือหลักในการติดต่อร่วมกับลูกค้า มีการเก็บข้อมูลเมื่อมีการรับฟังลูกค้าในอดีต ลูกค้าของคู่แข่ง และลูกค้าในอนาคตขององค์กรเพื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ รวมถึงองค์กรมีการสนับสนุนลูกค้า ในการทำธุรกรรมประเภทต่าง ๆ

การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ พบว่า มีวิธีการเลือก รวบรวม วิเคราะห์ จัดการ และปรับปรุงข้อมูล สารสนเทศ และสินทรัพย์ เพื่อนำความรู้ขององค์กรมาประกอบการทบทวน ปรับปรุงผลการดำเนินการภายในองค์กร มีการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามบริบทขององค์กร มีวิธีการทวนสอบผลการปฏิบัติงานขององค์กร ส่งผลให้มั่นใจถึงคุณภาพของข้อมูลและสารสนเทศขององค์กรในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์และในรูปแบบอื่น ๆ ด้วยความถูกต้องแม่นยำ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร มีความคงสภาพ ความเชื่อถือได้ และความเป็นปัจจุบัน ส่วนด้านการจัดการความรู้ (Knowledge Management) องค์กรมีวิธีการสร้างและจัดการความรู้ขององค์กรด้วยวิธีการรวบรวม และถ่ายทอดความรู้ของบุคลากรในองค์กร ผสานและหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นในองค์กร มีการถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวข้องระหว่างองค์กรกับลูกค้า ผู้ส่งมอบ พันธมิตร และคู่ค้าที่ให้ความร่วมมือ โดยองค์กรมีการรวบรวมและถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการสร้างนวัตกรรมและกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ขององค์กร มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) องค์กรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในองค์กร องค์กรมีวิธีการค้นหาหน่วยงานหรือหน่วยปฏิบัติการทั้งภายในและภายนอกองค์กรมาเป็นแบบอย่างหรือเป็นแนวทางการพิจารณาผลการดำเนินการที่ดีขององค์กร องค์กรมีวิธีการค้นหาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำไปปฏิบัติในส่วนอื่น ๆ ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และองค์กรมีการเรียนรู้ระดับองค์กร ซึ่งสามารถมาการใช้องค์ความรู้และทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนรู้ที่สำคัญและจำเป็นฝังลึกลงไปในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร

การมุ่งเน้นบุคลากร พบว่า มีวิธีการประเมินความต้องการด้านขีดความสามารถเป็นรายบุคคล ส่วนอัตรากำลังบุคลากรที่เหมาะสมจะมีการจัดวางโครงสร้างความรับผิดชอบภายในองค์กรแตกต่างกันตามขนาดและรูปแบบการบริหารองค์กร มีการสร้างสภาพแวดล้อมของบุคลากรที่ก่อให้เกิดผลการดำเนินการที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อองค์กรด้วยวิธีการสร้างความผูกพันให้บุคลากรในองค์กร มีระบบจัดการทรัพยากรบุคคล และ

พัฒนาบุคลากรเพื่อนำศักยภาพของบุคลากรมาใช้อย่างเต็มประสิทธิภาพสอดคล้องไปในทางเดียวกันกับความต้องการทางธุรกิจโดยรวมขององค์กร ในด้านขีดความสามารถและอัตรากำลังบุคลากร องค์กรมีการประเมินความต้องการด้านขีดความสามารถของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง อัตรากำลังบุคลากรยังคงมีความเหมาะสมตามภาระหน้าที่ในการทำงาน องค์กรมีวิธีการสรรหาบุบคลากร การว่าจ้าง และดูแลรักษาบุคลากรตั้งแต่บุคลากรเข้าใหม่ องค์กรมีวิธีการฝึกอบรมเพื่อให้รู้และทราบถึงบริบทขององค์กรโดยรวม และลงลึกในรายละเอียดของการทำงานตามตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ มีการเตรียมบุคลากรให้พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงตามปัจจัยทั้งภายใน และภายนอกองค์กร มีการประเมินความต้องการด้านขีดความสามารถและอัตรากำลังอย่างต่อเนื่อง องค์กรสนับสนุนบุคลากรโดยจัดให้มีการบริการ สิทธิประโยชน์ต่อบุคลากรและหรือครอบครัวด้วยนโยบายในการดูแลรักษาบุคลากร นับเป็นการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่องในด้านบุคลากร

การมุ่งเน้นการปฏิบัติการ พบว่า ในการดำเนินธุรกิจแตกต่างตามประผลิตภัณฑ์และกระบวนการการทำงานนั้น มีการปรับปรุงประสิทธิผลของการปฏิบัติการก่อนการส่งมอบผลิตภัณฑ์หรือผลงานที่มีคุณค่าให้แก่ลูกค้า องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับความไว้วางใจของลูกค้าในการเลือกใช้ องค์กรมีการจัดทำข้อกำหนดที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของลูกค้ากลุ่มหลัก และมีการจัดทำแนวปฏิบัติงานในแต่ละกระบวนการอย่างเป็นระบบ อย่างมีประสิทธิภาพ มีวิธีการออกแบบและปรับปรุงผลิตภัณฑ์และกระบวนการทำงานเพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดอย่างต่อเนื่อง มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อความสำเร็จของแผนงานและตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดความรู้ขององค์กร ความเป็นเลิศของผลิตภัณฑ์ คุณค่าในมุมมองของลูกค้า โดยยึดหลักการคำนึงถึงความเสี่ยง และความคล่องตัวที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคตโดยนำข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาในการออกแบบผลิตภัณฑ์และกระบวนการตามความต้องการของลูกค้า อีกทั้งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานตามข้อกำหนด โดยองค์กรมีการกำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินการที่สำคัญที่เชื่อมโยงกับตัววัดผลการดำเนินการและคุณภาพของผลิตภัณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการจัดการเพื่อบรรลุเป้าหมาย พบว่า มีการวางแผนการดำเนินงานการจัดการเพื่อบรรลุเป้าหมายในผลการดำเนินการและการปรับปรุงในด้านที่สำคัญทุกด้านขององค์กร ออกเป็น 5 ด้านสำคัญ ประกอบด้วย 1) เป้าหมายด้านผลิตภัณฑ์และกระบวนการที่ให้บริการลูกค้า โดยตัวชี้วัดที่สำคัญของผลการดำเนินการด้านผลิตภัณฑ์และบริการยังเป็นส่วนสำคัญและตอบสนองโดยตรง 2) เป้าหมายด้านประสิทธิผลและประสิทธิภาพของกระบวนการ องค์กรจะกำหนดตัวชี้วัดที่สำคัญสอดคล้องกับพันธกิจและเป้าหมายขององค์กรสอดคล้องกับผลการดำเนินงานในด้านการปฏิบัติการของกระบวนการทำงานและกระบวนการสนับสนุนต่าง ๆ ในองค์กร รวมทั้งผลิตภาพ กรอบเวลา และตัววัดอื่น ๆ ที่เหมาะสมทั้งประสิทธิผลประสิทธิภาพ ภายใต้พื้นฐานหลักความปลอดภัยและการป้องกันอันตรายต่าง ๆ ทั้งภายในองค์กร และในโลกไซเบอร์ ซึ่งนวัตกรรมของกระบวนการต่าง ๆ นั้น แตกกันตามประเภทของกระบวนการดำเนินธุรกิจ 3) เป้าหมายด้านลูกค้า มุ่งเน้นลูกค้าจะเกิดความพึงพอใจ โดยองค์กรมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สำคัญในการขายหรือบริการให้กับลูกค้า เช่น การวัดระดับความพึงพอใจของลูกค้าในแต่ละด้าน ซึ่งการวัดระดับความพึงพอใจนั้นขึ้นอยู่กับความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ 4) เป้าหมายด้านขีดความสามารถและอัตรากำลังบุคลากร ตัวชี้วัดที่องค์กรยังคงให้ความสำคัญในด้านการเสริมสร้างขีดความสามารถของบุคลากรในองค์กร การวางแผนอัตรากำลังบุคลากรให้มีประสิทธิภาพรวมถึงจำนวนบุคลากรที่สอดคล้องกับจำนวนภาระงานขององค์กรในแต่ละระดับ ภายใต้การให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และความสามารถของบุคลากร และ 5) เป้าหมายด้านการสื่อสารของผู้นำระดับสูงและการสร้างความผูกพันกับบุคลากรและลูกค้า มีการกำหนดตัวชี้วัดในการดำเนินการของผู้นำระดับสูงในองค์กร คือ การสื่อสารและการสร้างความผูกพันภายในองค์กร ระหว่างบุคลากร พันธมิตร และ

ลูกค้า มีการถ่ายทอดวิสัยทัศน์และค่านิยมสู่การปฏิบัติในรูปแบบเอกสาร และระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ มีการสื่อสารในลักษณะสองทิศทางทั้งทางวาจา ทางเอกสาร และหรือทางเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 กลยุทธ์การพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย มีแนวทางการจัดการกลยุทธ์เพื่อลดความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร ในแนวทางเชิงรุก แนวทางเชิงรับ แนวทางเชิงป้องกัน และแนวทางเชิงแก้ไข ดังนี้

2.1 สภาพแวดล้อมภายในองค์กร (Internal Environment) เป็นพื้นฐานที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายขององค์กร กำหนดกิจกรรม การบ่งชี้ ประเมิน และจัดการความเสี่ยง สภาพแวดล้อมภายในองค์กรประกอบด้วยหลายปัจจัย เช่น วิธีการทำงานของผู้บริหารและบุคลากร วัฒนธรรมในการบริหารความเสี่ยง เป็นต้น ส่วนที่สำคัญของสภาพแวดล้อมภายในองค์กรและมีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์จำเป็นต้องใช้ความเสี่ยงที่ยอมรับได้ (Risk Appetite) ซึ่งมีส่วนช่วยให้การดำเนินการขององค์กรบรรลุเป้าหมาย

2.2 การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Setting) การกำหนดวัตถุประสงค์ทางธุรกิจที่ชัดเจน ซึ่งต้องมีความสอดคล้องกับเป้าหมายเชิงกลยุทธ์และความเสี่ยงที่องค์กรยอมรับได้ ควรบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและพิจารณาด้านต่าง ๆ ได้ ประกอบด้วย ความเสี่ยงด้านยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ (Strategic Risk) ความเสี่ยงด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน (Operational Risk) ความเสี่ยงด้านการเงินและการรายงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร (Financial Risk) และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับ (Compliance Risk)

2.3 การบ่งชี้เหตุการณ์ (Event Identification) ผู้บริหารควรพิจารณาถึงปัจจัยความเสี่ยงทุกด้านที่อาจเกิดขึ้นทั้งจากแหล่งความเสี่ยงภายในและภายนอกองค์กร รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น บางกรณีควรมีการรวบรวมเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นระหว่างหน่วยงานและภายในหน่วยงาน เพื่อทำการจัดกลุ่มเหตุการณ์ โดยแบ่งตามประเภทของเหตุการณ์ ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารมีข้อมูลที่เพียงพอและสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์พื้นฐานในการประเมินความเสี่ยง

2.4 การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) องค์กรต้องประเมินโอกาสเกิดและผลกระทบของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นต่อวัตถุประสงค์ โดยทั่วไปการประเมินความเสี่ยงประกอบด้วย 2 มิติ ได้แก่ โอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood) และผลกระทบ (Impact) หากมีเหตุการณ์ความเสี่ยงเกิดขึ้น

2.5 การตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response) เมื่อทำการประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้บริหารจะพิจารณาตัดสินใจเลือกวิธีการจัดการต่อความเสี่ยง ประกอบด้วย

2.5.1 การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Risk Avoidance) เป็นการที่กิจการไม่ดำเนินกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยง ตัวอย่างเช่น การป้องกันการเกิดอัคคีภัยในอาคารชุดพักอาศัย นิติบุคคลอาคารชุดมีการออกข้อบังคับไม่ให้ลูกบ้านเล่นประทัดภายในบริเวณอาคารชุด รวมถึงในพื้นที่ส่วนบุคคล

2.5.2 การลดความเสี่ยง (Risk Reduction) เป็นการลดความรุนแรงของความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น รวมทั้งการลดจำนวนครั้งของวามเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น การติดตั้งเครื่องดับเพลิงแบบมือถือ (Portable Fire Extinguisher) ให้เหมาะสมกับพื้นที่ ไม่น้อยกว่า 1 เครื่องต่อระยะห่าง 20 เมตร การมีระบบดับเพลิงเพื่อรองรับเพลิงไหม้ในระดับปานกลาง ถึงขั้นรุนแรง เช่น ม้วนสายยางฉีดดับเพลิง (Fire Hose Reel) สายฉีดดับเพลิงแบบแขวน (Fire Hose Rack) ม้วนสายส่งน้ำดับเพลิง (Fire Delivery Hose) พร้อมหัวฉีด (Nozzle) สายฉีดน้ำดับเพลิง (Fire Fighting Hose) สายสูบน้ำดับเพลิง (Suction Hose) แหล่งเก็บน้ำดับเพลิง (Water Tank) เครื่องสูบน้ำดับเพลิง (Fire Pump) ท่อจ่ายน้ำดับเพลิง (Fire Hydrant) ท่อรับน้ำดับเพลิง (Inlet Valve) เป็นต้น

2.5.3 การหาผู้ร่วมรับความเสี่ยง (Risk Sharing) หรือ การถ่ายโอนความเสี่ยง (Risk Transfer) เป็นวิธีการหนึ่งของการจัดการความเสี่ยงโดยการโอนความเสี่ยงไปยังบุคคลอื่น เช่น การทำประกันภัย (Insurance) ทั้งนี้การประกันภัยเป็นการกระจายความเสี่ยงภัยหรือเฉลี่ยความเสี่ยงภัย โดยมีบริษัทประกันภัยเก็บค่าเบี้ยประกัน (Premium) และชดใช้แก่ผู้รับประโยชน์ตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย (Insurance Policy)

2.5.4 การยอมรับความเสี่ยง (Risk Acceptance หรือ Risk Retention) เป็นการที่องค์กรรับความเสี่ยง หรือความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นไว้เอง เนื่องจากวิเคราะห์แล้วพบว่าโอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อองค์กรมีน้อย และโอกาสที่จะเกิดก็มีน้อย และเมื่อเกิดภัยขึ้นแล้วยังอยู่ในวิสัยที่องค์กรยังพอรับมือได้

2.6 กิจกรรมการควบคุม (Control Activities) การกำหนดนโยบายและกระบวนการปฏิบัติงานที่จะช่วยให้มั่นใจได้ว่ามีการดำเนินการตามแนวทางการตอบสนองต่อความเสี่ยงที่ได้วางไว้ กิจกรรมการควบคุมเชื่อมโยงและสอดคล้องกับประเภทของการตอบสนองต่อความเสี่ยงทั้ง 4 ประเภท คือ 1) การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง 2) การลดความเสี่ยง 3) การหาผู้ร่วมรับความเสี่ยง และ 4) การยอมรับความเสี่ยง สิ่งสำคัญในกิจกรรมการควบคุม คือ การกำหนดบุคลากรภายในองค์กรเพื่อรับผิดชอบการควบคุมความเสี่ยง โดยหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งให้ทำการควบคุมความเสี่ยง ได้แก่ การพิจารณาประสิทธิผลของการจัดการความเสี่ยงที่ได้ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันและการพิจารณาการปฏิบัติที่จำเป็นเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิผลของการจัดการความเสี่ยง ทั้งนี้ การปฏิบัติเพื่อลดความเสี่ยงขององค์กรควรทำการกำหนดระยะเวลาดำเนินการให้ชัดเจน

2.7 สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงจะต้องถูกระบุ บันทึก และจัดเก็บไว้ในรูปแบบและกรอบเวลาที่ช่วยทำให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินงานตามความรับผิดชอบของตนได้ ระบบสารสนเทศช่วยสนับสนุนการบริหารความเสี่ยงและการตัดสินใจ การบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิผลควรใช้ทั้งข้อมูลในอดีตและปัจจุบัน ข้อมูลในอดีตเป็นการแสดงผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงเปรียบเทียบกับเป้าหมาย แสดงแนวโน้มของเหตุการณ์ และช่วยคาดการณ์การปฏิบัติงานในอนาคต อีกทั้งยังให้สัญญาณเตือนล่วงหน้าเกี่ยวกับเหตุการณ์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ส่วนข้อมูลในปัจจุบันมีประโยชน์ในการพิจารณาความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในกระบวนการซึ่งช่วยให้องค์กรสามารถปรับเปลี่ยนกิจกรรมการควบคุมตามความจำเป็นเพื่อให้ความเสี่ยงอยู่ในระดับยอมรับได้

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาในการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย ใน 2 ปัจจัย ดังนี้ 1) สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environments) ตามตัวแบบ PESTEL ของอากีลาร์ (Aguilar, 2012) ในการพัฒนาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย พบว่า อาจเกิดความเสี่ยงที่ต้องพิจารณา 6 ด้าน คือ ปัจจัยดานการเมือง ปจจัยดานเศรษฐกิจ ปจจัยดานสังคม ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปจจัยด่านสภาพแวดแวดล้อม และปจจัยด่านกฎหมาย ประกอบกับ 2) สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environments) อาศัยแนวคิดเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA) ได้แก่ 1) การนำองค์การ (Leadership) 2) กลยุทธ์ (Strategy) 3) ลูกค้า (Custumer) 4) การวัด วิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Mesurement, Analysis and Knowledge Management) 5) บุคลากร (Workforce) 6) การปฏิบัติการ (Operations) 7) ผลลัพธ์ (Result) ซึ่งทั้ง 2 ปจจัย ข้างต้นสงผลทั้งทางบวกและทางลบตอการพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์ สอดคล้องกับ ฉัตรชนก จรัสวิญญู, สุจินดา เจียมศรีพงษ์, ภาณุบูรณจารุกร, & สุกิจ ขอเชื้อกลาง. (2557). ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาตัวแบบกระบวนการเพื่อการดำเนินการตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA) ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการองค์กรตามเกณฑ์รรางวัล TQA องค์กรต้องดำเนินการ

ทุกหมวดไปพร้อม ๆ กัน โดยให้ความสำคัญทั้งการปรับปรุงกระบวนการทำงาน และการยกระดับค่านิยมหลักขององค์กรควบคู่กันไป เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ณธรา บรรพตนพเก้า. (2018). ได้ศึกษาเรื่อง การปรับปรุงกระบวนการบริหารผู้รับเหมาตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ ในบริษัทก่อสร้างเอกชนแห่งหนึ่ง ผลการศึกษาพบว่า ประเด็นการบริหารกระบวนการที่ดีมี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดแนวทาง 2) ด้านการนำแนวทางถ่ายทอดสู่การปฏิบัติ 3) ด้านการเรียนรู้ และ 4) ด้านการบูรณาการ โดยภายใน 4 องค์ประกอบหลักจะประกอบด้วย 11 องค์ประกอบย่อย สำหรับการศึกษาสภาพปัจจุบันของกระบวนการบริหารผู้รับเหมาตามประเด็นการบริหารกระบวนการที่ดี พบว่า ภาพรวมของกระบวนการทำงานในฝ่ายบริหารผู้รับเหมามีความสอดคล้องกับองค์ประกอบหลักของประเด็นการบริหารกระบวนการที่ดี แต่การปฏิบัติในระดับขององค์ประกอบย่อยยังมีโอกาสในการปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้ โดยแนวทางการปรับปรุงกระบวนการบริหารผู้รับเหมาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันของบริษัทฯ ได้แก่ 1) การจัดทำและควบคุมเอกสารปฏิบัติงาน 2) การบริหารงานประจำวัน 3) การฝึกอบรมการปฏิบัติงาน 4) การทำกิจกรรมกลุ่มย่อยเพื่อปรับปรุงคุณภาพการทำงาน 5) การตรวจประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการ

ส่วนกลยุทธ์การพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย มีแนวทางการจัดการกลยุทธ์เพื่อลดความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร ในแนวทางเชิงรุก แนวทางเชิงรับ แนวทางเชิงป้องกัน และแนวทางเชิงแก้ไข ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ฐิตารีย์ ฉ่องสวนอ้อย. (2016). ได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบอสังหาริมทรัพย์ขนาดกลางและเล็กในจังหวัดนนทบุรี และได้สรุปปัจจัยความเสี่ยงที่ผู้ประกอบการขนาดกลางและเล็กประสบ ได้แก่ 1) ความเสี่ยงทางด้านภัยธรรมชาติ 2) ความเสี่ยงด้านการก่อสร้างและพัฒนาโครงการ 3) ความเสี่ยงด้านทรัพยากรบุคคลและการบริหารจัดการ 4) ความเสี่ยงด้านสังคมและพฤติกรรมผู้บริโภค สังคมเมืองในปัจจุบันและอนาคต 5) ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร 6) ความเสี่ยงเกี่ยวกับการขาดแคลนแรงงานก่อสร้าง ปัญหาขาดแคลนผู้รับเหมาและขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานฝีมือดียิ่งหายาก และ 7) ความเสี่ยงทางธุรกิจ (Business Risk) เป็นความเสี่ยงที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวธุรกิจโดยตรง ไม่ว่าจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงตัวกฎหมาย เช่น กฎหมายผังเมืองซึ่งจะผูกพันถึงข้อกำหนดสิทธิการใช้ประโยชน์ในที่ดินผืนนั้น การเปลี่ยนนโยบายของทางรัฐบาล

สรุปองค์ความรู้

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย สามารถสรุปได้ 2 ปัจจัย ดังนี้ 1) สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environments) ตามตัวแบบ PESTEL ของอากีลาร์ (Aguilar, 2012) ในการพัฒนาธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย พบว่า อาจเกิดความเสี่ยงที่ต้องพิจารณา 6 ด้าน คือ ปัจจัยดานการเมือง ปจจัยดานเศรษฐกิจ ปจจัยดานสังคม ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปจจัยดานสภาพแวดแวดล้อม และปจจัยด่านกฎหมาย ประกอบกับ 2) สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environments) อาศัยแนวคิดเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA) ได้แก่ 1) การนำองค์การ (Leadership) 2) กลยุทธ์ (Strategy) 3) ลูกค้า (Custumer) 4) การวัด วิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Mesurement, Analysis and Knowledge Management) 5) บุคลากร (Workforce) 6) การปฏิบัติการ (Operations) 7) ผลลัพธ์ (Result) ซึ่งทั้ง 2 ปจจัย ข้างต้นสงผลทั้งทางบวกและทางลบตอการพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์ และวัตถุประสงค์ที่ 2 กลยุทธ์การพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย ผู้วิจัยค้นพบ แนวทางเชิงรุก แนวทางเชิงรับ แนวทางป้องกัน และแนวทางเชิงแก้ไข อยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ประเภทที่อยู่อาศัย ซึ่งเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติเป็นเกณฑ์ที่ใช้วิเคราะห์ทั่ว

ทั้งองค์กร ทั้งสภาพแวดล้อมภายนอก สภาพแวดล้อมภายใน คู่แข่งขัน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด สามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงทั้งองค์กร เอื้อให้องค์กรบรรลุเป้าประสงค์ ปรับปรุงผลลัพธ์ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในประเทศ เพื่อสามารถแข่งขันกับองค์กรในระดับนานาชาติ

การถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์

องค์กรมากมายทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก สามารถใช้เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางมาตรฐาน (Best Practice) เพื่อปรับปรุงและให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ที่ยั่งยืน โดยองค์กรที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งชาติ ได้รับการยอมรับว่าเป็นองค์กรต้นแบบระดับประเทศ องค์กรเหล่านี้ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศกับองค์กรต่าง ๆ และเป็นแรงบันดาลใจให้องค์กรอื่น ๆ ปรับปรุงการปฏิบัติการและผลลัพธ์ของตนเอง ซึ่งส่งผลดีต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย และสามารถแข่งขันกับองค์กรในระดับนานาชาติได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรนำผลการศึกษาข้อมูลเชิงกฎหมายควบคุมอาคาร สิ่งแวดล้อม ผังเมือง และกระบวนการทางภาครัฐที่มีอิทธิพลต่ออุตสาหกรรมพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ด้านที่อยู่อาศัย จำแนกตามลักษณะและขนาดแตกต่างกันไป

2. ควรมีการแนวทางการปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม วัฒนธรรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนด้านที่อยู่อาศัยมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาตามประเภทของอุตสาหกรรมพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ด้านที่อยู่อาศัย ในลักษณะและขนาดแตกต่างกันไป เพื่อทราบแนวทางการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับรูปแบบธุรกิจมากยิ่งขึ้น

2. ควรพัฒนาองค์ความรู้จากบทความวิชาการฉบับนี้ ในรูปแบบโครงการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อค้นหาแนวทาง “การพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศของกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์” เพื่อประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ นักวิชาการ ตลอดจนผู้สนใจจะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

References

Kongkun Tochaiwat (2013). Determination of selling prices from cost analysis of housing in real estate projects. Academic Conference and Presentations. On the occasion of the 50th anniversary of Khon Kaen University and the 25th anniversary of the Faculty of Architecture, 2013. Pages 1-8. Khon Kaen: Khon Kaen University

Pichai Nilthongkam. (2000). Civil and Commercial Code, Book 1-6 and Criminal Code. Bangkok: P.L.T.

National Productivity Institute. (2022). National Quality Award Criteria 2022-2023 (TQA Criteria for Performance Excellence Framework). Bangkok: Eastern Public Company Limited.

Sukulphat Koompaisan (2019). Introduction to real estate development. Chapters in real estate development, compiled by Kongkun Tochaiyawat, 1 st publication, Thammasat University Press, 2019.

Sukulphat Koompaisarn (2008). Methods for a feasibility study of real estate projects for architects. Journal of Architecture, Issue 2:51, pages 100-122, Association of Siamese Architects under Royal Patronage.

Krungsri Research. (2022). Business/Industry Trends 2022-2024 Residential business in Bangkok andMetropolitan area. Krungsri Research, July 2022.

Chatchanok Jaraswinyu, Suchinda Jiamsriphong, Panuboonjarukorn, & Sukit Khochuaklang. (2014). Model development. Process for Implementation of National Quality Award (TQA) Criteria. Journal of Business Administration, Economics and Communication, 9(2), 124-137.

Nathara Banphotnoppakao. (2018). Improvement of contractor management process according to the criteria of the National Quality Award in a private construction company. Journal of Digital Business and Social Sciences, 4(1), 115-126.

Rattikarn Sowapas. (2019). Organizational Development towards Excellence in Real Estate Development Group. Pathumthani: A national and international academic journal. Benjamit Academic No. 9.

Rattikarn Sowapas. (2020). Organizational Development for High Work Potential in the 21st Century.

Valaya Alongkorn Review Journal (Humanities and Social Sciences). Year 10, No. 2 (229-239).

May - August 2020, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the royal patronage ISSN: 2229-0931. (TCI Group 2)

John R. Schermerhorn, James G. Hunt and Richard N. Osborn. (2003). **Organization Behavior (8th ed.).** USA: John Wiley & Son,Inc.

Friedman, J., (2000), **Dictionary of real estate terms**, 2nd Edition, Barron's, Hauppauge, N.Y.,USA

Harper, D. (2001). **Online etymology dictionary.**

Merriam-Webster, M. W. D., & Springfield, M. (2005). Merriam-webster. *Incorporated, Last Access*, *17*.

Miller, L. M. (1998). **The high-performance organization an assessment of virtues and values prepared for Organizations.** The CEO report. San Francisco: Jossey Bass Publisher.

สัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองวัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ACHIEVEMENT OF PUBLIC SERVICE OF WAT RAI KHING MUNICIPALITY, SAMPRAN DISTRICT, NAKHON PATHOM PROVINCE

ดวงฤทธิ์ เบ็ญจาธิกุล ชัยรุ่งเรือง และ จรินทร์ สวนแก้ว
Duangrit Benjathikul Chairungruang and Jarin Suankaew
คณะรัฐศาสตร์,มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Faculty of Political Science, Bangokthonburi University
Email : kramonporn@homail.com

Received 3 November 2022**; Revised** 28 April 2022**; Accepted** 28 April 2023.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองวัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม และ (2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองวัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองวัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 4,759 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 391 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า (1) สัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองวัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 และแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และด้านงานให้บริการและบริการชุมชนโดยภาพรวมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 และ 3.63 ตามลำดับ ส่วนด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ และด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 และ 2.90 ตามลำดับ และ (2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองวัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองวัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ส่วนเพศ อายุ อาชีพ ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัย และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ไม่มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะโดยรวมของเทศบาลเมืองวัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

คำสำคัญ: สัมฤทธิผล, การให้บริการสาธารณะ

Abstract

The present research aimed to (1) examine the level of public service delivery of Wat Rai Khing Municipality, Sampran District, Nakhon Pathom Province and (2) investigate the relationship between personal factors and the level of public service delivery of Wat Rai Khing Municipality, Sampran District, Nakhon Pathom Province. The research design adopted was quantitative, and the study population consisted of the residents of Wat Rai Khing Municipality, Sampran District, Nakhon Pathom Province, which was comprised of 4,759 individuals. The sample size was determined using the tables of Craig and Morgan, resulting in a sample of 391 participants. Data was collected through questionnaires, and statistical analysis was performed using percentage, mean, and standard deviation.

The findings showed that (1) the level of public service delivery of Wat Rai Khing Municipality, Sampran District, Nakhon Pathom Province was moderate, with an average score of 3.36. When separated by aspects, the delivery of education, religion and culture, and service and community service was found to be high, with mean scores of 3.96 and 3.63 respectively. Meanwhile, the delivery of public health and environment was moderate, with mean scores of 3.31 and 2.90 respectively. (2) The relationship between personal factors and the level of public service delivery was found to be significant only with respect to the educational level, while factors such as gender, age, occupation, housing type, and length of stay in the area were found to have no significant relationship with the overall public service delivery.

Keywords: Achievement, Public Service

บทนำ

บริการสาธารณะ เป็นกิจการที่อยู่ในความอำนวยการหรืออยู่ในความควบคุมของฝ่ายปกครอง ลักษณะที่สำคัญที่สุดของบริการสาธารณะ คือ ต้องเป็นกิจการที่รัฐจัดทำขึ้นเพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนซึ่งก็คือเป็นกิจการที่อยู่ในความอำนวยการของรัฐ แต่เนื่องจากในปัจจุบันนั้น ภารกิจของรัฐมีมากขึ้น กิจกรรมบางอย่างต้องใช้เทคโนโลยีในการจัดทำสูง ใช้เงินลงทุนสูง และรัฐไม่มีความพร้อม จึงต้องมอบให้บุคคลอื่น ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งเมื่อรัฐมอบหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะให้บุคคลอื่นดำเนินการจัดทำแล้ว บทบาทของรัฐในฐานะผู้จัดทำหรือผู้อำนวยการก็จะเปลี่ยนไปเป็นผู้ควบคุม โดยรัฐจะเป็นผู้ควบคุมมาตรฐานของบริการสาธารณะ ควบคุมความปลอดภัยรวมทั้งควบคุมค่าบริการ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์ตอบแทนมากที่สุด และเดือดร้อนน้อยที่สุด นอกจากนี้บริการสาธารณะต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อสาธารณะประโยชน์โดยความต้องการส่วนรวมของประชาชน กล่าวคือ ความต้องการที่จะมีชีวิตอยู่อย่างสุขสบายและความต้องการที่จะอยู่อย่างปลอดภัย ดังนั้น บริการสาธารณะที่รัฐจัดทำจึงต้องมีลักษณะที่สนองความต้องการของประชาชนทั้งสองประการดังกล่าว กิจการใดที่รัฐเห็นว่ามีความจำเป็นต่อการอยู่อย่างปลอดภัยหรือการอยู่อย่างสุขสบายของประชาชน รัฐก็จะต้องเข้าไปจัดทำกิจการนั้นในการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐนั้น รัฐไม่สามารถจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดได้ รัฐจะต้องจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประชาชนทุกคนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน (Supachai Yavaprapas. 2007)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจัดบริการสาธารณะเพื่อประชาชนในท้องถิ่นและมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย**ใน**การบริหารการจัดการสาธารณะในการกำหนดนโยบายการบริหาร การจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ (มาตรา 283) และมีแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มมากขึ้น โดยมีสาระสำคัญ คือ การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง และการจัดสรรสัดส่วนภาษีอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงภาระหน้าที่ของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งโดยประกาศกระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและความสะอาด สร้างและบำรุงถนนและท่าเรือ ดับเพลิงและกู้ภัย จัดการศึกษา ให้บริการสาธารณสุข สังคมสงเคราะห์ และรักษาวัฒนธรรมอันดี ในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังอาจจัดให้มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการอื่นๆ ได้ตามสมควร การบริการสาธารณะจึงเป็นภารกิจหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อให้มีผลบังคับให้รัฐต้องจัดบริการสาธารณะที่ดีให้แก่ประชาชน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์ของประชาชน การบริการสาธารณะโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ บริการสาธารณะบางประเภทที่รัฐมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดทำเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในเขตท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะจะถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละประเภท (Thammaporn Srikhuaea. 2016)

การจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสอดคล้องกับความต้องการและความเป็นอยู่ของประชาชนในเขตพื้นที่นั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับหลักของการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่นที่ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการและปกครองดูแลตัวเองได้ มีความสามารถที่จะรับรู้สภาพการเปลี่ยนแปลงของปัญหาต่างๆ และแก้ไขปัญหาเหล่านั้นที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้ดีและรวดเร็วกว่าราชการส่วนกลางและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นให้ได้มากที่สุดอย่างแท้จริง โดยรัฐต้องดำเนินการให้บริการแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ต่อเนื่องและเท่าเทียมกัน เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในเรื่องการกระจายอำนาจ จึงได้มีการถ่ายโอนภารกิจในการบริการสาธารณะจากส่วนกลางลงมาสู่หน่วยงานราชการระดับท้องถิ่น โดยได้มีการตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2543 ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้การกระจายอำนาจมีความชัดเจนยิ่งขึ้น (Sarinthip Arunsawatruek. 2021)

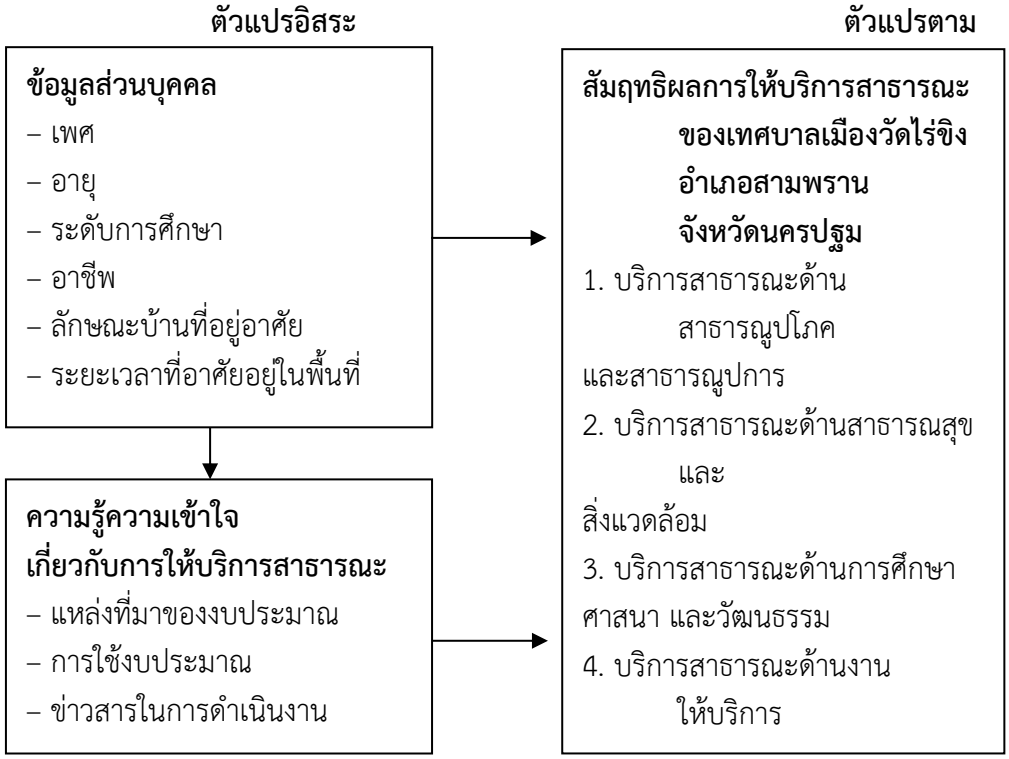
ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง สัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองวัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ว่าได้มีการวางแผนและกำหนดนโยบายในการให้บริการสาธารณะ ตลอดจนจัดให้บริการสาธารณะได้ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ตามที่ประชาชนคาดหวังได้เพียงใด และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานให้สอดคล้องบทบาทหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองวัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองวัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

จอห์น ดี มิเลส์ (Millet,1954) ให้นิยามว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ทำให้เกิดความพึงพอใจและได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติงาน ซึ่งความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจในการบริการให้กับประชาชน โดยพิจารณาจาก 1) การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน (equitable service) หมายถึง ความยุติธรรมในการบริหารงาน โดยมีฐานคติที่ว่าทุกคนเท่าเทียมกัน ประชาชนทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันในมุมมองของ กฎหมาย ไม่มีการแบ่งแยกกีดกันในการให้บริการประชาชนจะได้รับการปฏิบัติในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลที่ใช้มาตรการให้บริการเดียวกัน 2) การให้บริการอย่างรวดเร็ว (timely service) หมายถึง การถือตามกำหนดเวลาสำหรับกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนั้น ผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐจะไม่มีสัมฤทธิผลเลยถ้าไม่ตรงเวลา ซึ่งสร้างความไม่พอใจให้กับประชาชน 3) การให้บริการอย่างพอเพียง (ample service) หมายถึง การให้บริการต้องมีลักษณะมีจำนวนการให้บริการ และสถานที่บริการอย่างเหมาะสม (the

right quantity at the right geographical location) 4) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (continuous service) หมายถึง การให้บริการที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ โดยยึดประโยชน์ของสาธารณะเป็นหลัก ไม่ใช่ยึดความพึงพอใจของหน่วยงานที่ให้บริการว่าจะให้หรือหยุดบริการเมื่อใดก็ได้ 5) การให้บริการอย่างก้าวหน้า (progression service) หมายถึง การให้บริการที่มีการปรับปรุงคุณภาพและผลการปฏิบัติงาน กล่าวอีกในหนึ่งคือ การเพิ่มประสิทธิภาพหรือความสามารถที่จะทำหน้าที่ได้มากขึ้น โดยใช้ทรัพยากรเท่าเดิม

แนวคิดการบริการสาธารณะ

การบริการสาธารณะ ซึ่งเป็นหน้าที่หลักที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่กฎหมายกำหนด ได้มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับ "การบริการสาธารณะ" ดังนี้

1. ความหมายของการให้บริการสาธารณะ มีผู้ให้ความหมายของการให้บริการสาธารณะที่หลากหลาย ดังนี้ มานิตย์ จุมปา (2013)ได้ให้ความหมายของการบริการสาธารณะ หมายถึง กิจกรรมที่ฝ่ายปกครอง กระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะอันเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชน เช่น การคมนาคมขนส่ง การศึกษาการสาธารณะ เป็นตัน และ นันทวัฒน์ บรมานันท์ (2012) ได้ให้ความหมายของการบริการสาธารณะ หมายถึง กิจกรรมที่ ดำเนินการจัดทำโดยฝ่ายปกครองทั้งหลาย อันได้แก่ บรรดานิติบุคคลในกฎหมายมหาชน คือ รัฐ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การมหาชน หรือวิสาหกิจมหาชน ทั้งหลาย หรืออาจเป็นกิจการที่ดำเนินการจัดทำ โดยเอกชน แต่จะต้องเป็นกิจการที่ฝ่ายปกครองมอบให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการจัดทำแทนและฝ่ายปกครอง ยังคงมีความสัมพันธ์กับกิจการนั้นอยู่ อีกยังคงต้องเป็นผู้ควบคุมการดำเนินกิจกรรมของเอกชนให้อยู่ในสภาพ เดียวกันที่ฝ่ายปกครองเป็นผู้จัดทำ

2. หลักการให้บริการสาธารณะ

มีผู้อธิบายหลักการการให้บริการสาธารณะไว้ดังนี้

Katz & Danet (1973) ได้ศึกษาการบริการประชาชน เช่น หลักการที่สำคัญของการให้บริการขององค์กรของรัฐ ประกอบด้วยหลักการ 3 ประการ คือ

1. การติดต่อเฉพาะงาน (Specificity) เป็นหลักการที่ต้องการให้บทบาทของประชาชนและเจ้าหน้าที่อยู่ในวงจำกัด เพื่อให้การควบคุมเป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์และทำได้ง่าย ทั้งนี้โดยดูจากเจ้าหน้าที่ ที่ให้บริการว่าให้บริการประชาชนเฉพาะเรื่องที่ติดต่อหรือไม่ ปฏิบัติหรือมีการสอบถามเรื่องอื่นหรือไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ติดต่อหรือไม่ หากมีการให้บริการที่ไม่เฉพาะเรื่องและ สอบถามเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้อง นอกจากจะทำให้ล่าช้าแล้วยังทำให้การควบคุมเจ้าหน้าที่เป็นไปได้ยาก

2. การให้บริการที่มีลักษณะเป็นทางการ (Universality) หมายถึง การที่ผู้ให้บริการจะต้องปฏิบัติ ต่อผู้รับบริการอย่างเป็นทางการไม่ยึดถือความสัมพันธ์ส่วนตัวแต่ยึดถือการให้บริการแก่ผู้รับบริการทุกคน อย่างเท่าเทียมกันในทางปฏิบัติ

3. การวางตัวเป็นกลาง (Affective Neutrality) หมายถึง บริการแก่ผู้รับบริการ โดยจะต้องไม่นำเอาเรื่องของอารมณ์ของเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการเข้ามาเกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า หลักสำคัญของการให้บริการสาธารณะ มีการดำเนินการเกี่ยวข้องกับการอำนวยความ สะดวกแก่ประชาชน อย่างเท่าเทียมกันโดยมีสาระสำคัญ คือ ความเสมอภาค ความเป็นกลาง ความต่อเนื่อง และการปรับปรุงให้มีคุณภาพอยู่เสมอ

ความพึงพอใจของประชาชนต่อบริการสาธารณะ

เมธี ครองแก้ว (2015) ได้กล่าวว่า ประชาชนจะรู้สึกพึงพอใจต่อบริการสาธารณะมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการจัดการบริการสาธารณะ หมายถึง กระบวนการนโยบายสาธารณะของเทศบาล ซึ่งกระบวนการ

ดังกล่าวแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนด้วยกัน คือ ขั้นตอนแรก ได้แก่การกำหนดปัญหา ขั้นตอนที่สอง ได้แก่ การวิเคราะห์หาทางเลือก ขั้นตอนที่สาม ได้แก่ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และขั้นตอนที่สี่ ได้แก่ การประเมินผลนโยบาย ซึ่งในการกำหนดนโยบายสาธารณะนี้ นักวิชาการตั้งเงื่อนไขไว้ชื่อว่าทฤษฎีความเป็นไปไม่ได้ของแอร์โรว์ (Arrow's Impossibility Theory) ซึ่งได้กำหนดเงื่อนไขไว้ว่า การจะสร้างเงื่อนไขสวัสดิการสังคมหรือบริการสาธารณะแก่สังคมนั้น จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐาน 5 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. ความสมบูรณ์ของการเรียงลำดับความพึงพอใจของบุคคล ความพึงพอใจของบุคคลในสังคมจะต้องมีความสมบูรณ์ สามารถเปรียบเทียบกันได้ตลอด และความพึงพอใจนั้นจะต้องมีความคงเส้นคงวา

2. ความพึงพอใจจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของพาเรโต้ (Pareto) กล่าวคือ ในสังคมมีสิ่งที่คนในสังคมชอบ และไม่มีผู้ใดคัดค้านสิ่งนั้น ก็สรุปได้ว่า สังคมชอบสิ่งนั้นด้วย

3. การเลือกที่เป็นอิสระจากตัวแปรที่ไม่เกี่ยวข้องกัน คือ สังคมมีความพึงพอใจต่อสิ่งหนึ่ง ในขณะที่สิ่งหนึ่งนี้ไปมีความสัมพันธ์กับอีกสิ่งหนึ่ง หากเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสิ่งหนึ่งอันหลังก็จะไม่ทำให้ลำดับความพึงพอใจของสังคมที่มีต่อสิ่งหนึ่งอันแรกต้องเปลี่ยนแปลงไป

4. การเลือกที่ไม่มีข้อจำกัดหรือการบังคับบุคคล ทุกคนในสังคมจะต้องสามารถแสดงความพึงพอใจและสามารถเรียงลำดับความพึงพอใจของตนทุก ๆ ทาง โดยเสรี จะต้องไม่มีการห้ามให้ชอบหรือไม่ชอบในการเลือกใด ๆ ในสังคม และบุคคลจะเรียงลำดับความพึงพอใจของตนอย่างไรก็ได้

5. การไม่มีทางเลือกของผู้เผด็จการ ในการเลือกบริการสาธารณะของสังคมจะต้องเกิดขึ้นในสภาพที่ว่าไม่มีบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งอยู่ในฐานะที่พิเศษได้รับผลประโยชน์แต่เพียงผู้เดียวหรือกลุ่มเดียว

ดังนั้น ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อบริการสาธารณะว่า เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการให้บริการของหน่วยการปกครองท้องถิ่น โดยมีพื้นฐานมาจากการรับรู้ (Perceptions) ถึงการส่งมอบบริการที่แท้จริง และการประเมินผลแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับ เกณฑ์ที่แต่ละบุคคลตั้งไว้ รวมทั้งการตัดสินของบุคคลนั้น โดยการประเมินผลสามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ 1. ด้านอัตถวิสัย (Subjective) ซึ่งเกิดจากการได้รับรู้ถึงการส่งมอบบริการ และ 2. ด้านวัตถุวิสัย (Objective) ซึ่งเกิดจากการได้รับปริมาณและคุณภาพของบริการ (Fitzgerld & Durant, 1980)

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อบริการสาธารณะ เป็นความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของหน่วยงานที่ประชาชนมาติดต่อขอรับบริการ ไม่ว่าจะก่อนการรับบริการ ระหว่างการรับบริการ และหลังการรับบริการ ซึ่งองค์ประกอบที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชน ได้แก่ การบริการของเจ้าหน้าที่ ขั้นตอนการดาเนินงาน อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ และสภาพแวดล้อมของหน่วยงาน

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองวัดไร่ขิง จังหวัดนครปฐม จำนวน 4,759 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 391 คน

เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลของการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) มีลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close-ended Question) โดยให้ตอบคำถามตามที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวของวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ กรอบแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ตอนที่ 3 สัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ตอนที่ 4 แนวทางสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้า ตำรา วารสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม และรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. ศึกษา ความหมาย ทฤษฎี หลักการ แนวคิด องค์ประกอบ เพื่อนำมาจัดทำนิยามศัพท์เฉพาะ

4. พัฒนาแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านที่ 1 ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ด้านที่ 2 ด้านบริการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ด้านที่ 3 บริการด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และด้านที่ 4 ด้านบริการสาธารณะ ด้านงานให้บริการและบริการชุมชน

5. นำร่างแบบสอบถามมาตรวจสอบเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามและนำมาปรับปรุงแก้ไข

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากร จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น

7. นำไปจัดพิมพ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิธีแจกแบบสอบถามให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลกลับคืนด้วยตนเอง เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ได้ครบจำนวน 391 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1.**ความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองไร่ขิง จังหวัดนครปฐม**

ความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า ประชาชนรับทราบเกี่ยวกับแหล่งที่มาของงบประมาณของเทศบาลเมืองไร่ขิง จังหวัดนครปฐม คิดเป็นร้อยละ 90.28 โดยทราบว่างบประมาณของเทศบาลเมืองไร่ขิง จังหวัดนครปฐม มาจากรายได้จากการจัดเก็บภาษี ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 92.07 และรับทราบเกี่ยวกับเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ และการใช้งบประมาณของเทศบาลเมืองไร่ขิง จังหวัดนครปฐม คิดเป็นร้อยละ 88.49 โดยคิดว่าการใช้เงินงบประมาณในการดำเนินกิจการ/ให้บริการต่าง ๆ ของเทศบาลเมืองไร่ขิง จังหวัดนครปฐม เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 81.79 และแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรม

ต่าง ๆ ของเทศบาลเมืองไร่ขิง จังหวัดนครปฐม มาจากข่าวสารการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลเมืองไร่ขิง จังหวัดนครปฐม คิดเป็นร้อยละ 88.24 สอดคล้องกับการวิจัยของ ปิยะนุช ตันเจริญ (2015) เรื่อง คุณภาพการให้บริการสาธารณะด้านงานสวัสดิการของ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจต่อผู้รับบริการ ความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ความเป็นรูปธรรมของบริการและการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการให้บริการสาธารณะด้านงานสวัสดิการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

2. สัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

สัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจต่อสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม

การให้บริการสาธารณะ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผลระดับความพึงพอใจ
1. ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ	3.31	0.55	ปานกลาง
2. ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	2.90	0.71	ปานกลาง
3.ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	3.96	0.80	มาก
4. ด้านงานให้บริการและบริการชุมชน	3.63	0.67	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.36**	**0.56**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะ กล้าประเสริฐ (2017) เรื่อง ประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

3.ความสัมพันธ์ระหว่างสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ตัวแปรอิสระ	การให้บริการสาธารณะ				
	ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ	ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	ด้านการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม	ด้านงานให้บริการและบริการชุมชน	รวม
เพศ	0.03	7.10**	4.61*	0.02	3.48
อายุ	1.36	4.25**	6.15**	0.91.	2.62

ระดับการศึกษา	5.57**	2.69*	1.89	6.23**	3.79
อาชีพ	2.46*	0.02	3.04*	0.82	0.67
ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัย	8.62**	0.56	9.00**	1.02	0.7
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่	1.39	0.9	1.92	2.11	1.58

หมายเหตุ: * หมายถึง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.05$

** หมายถึง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.01$

จากตาราง 2 ผลการศึกษาพบว่า โดยรวม ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ต่อสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงกรด ไกรกังวาร (2007) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนสุข อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนสุข อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ส่วนระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะโดยรวมของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราณี อินทวงศ์ (2007) เรื่อง สัมฤทธิผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี พบว่า สัมฤทธิผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบาง กะดี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ของผู้มาใช้บริการที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการให้บริการของเทศบาลตำบลบางกะดี โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และ เพศ อายุ อาชีพ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิตตา นรสิงห์ (2007) เรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามจันทร์ พบว่า ประชาชนที่มาใช้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามจันทร์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนผู้ใช้บริการที่มี เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการให้บริการไม่แตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนวทางการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองไร่ขิง จังหวัดนครปฐม

จากการวิจัยพบข้อเสนอแนะถึงแนวทางการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การจัดให้มีและบำรุงทางบก ตลอดจนรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่ได้ดำเนินการมาโดยตลอดและต่อเนื่อง ได้ดำเนินมาโดยตลอด ดังนี้

- การบำรุงรักษาทางบกด้วยการซ่อมแซม ดูแลรักษาถนนสาธารณะในเขตเทศบาล
- การรักษาความสะอาดของถนน ได้จัดให้มีหน่วยรักษาความสะอาดของถนนทางเดิน และที่สาธารณะในการดำเนินการเก็บกวาดขยะบนถนน ทางเดิน และที่สาธารณะเป็นประจำทุกวัน
- การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ได้ออกพระราชบัญญัติควบคุมและรักษาความสะอาดและให้บริการในการจัดเก็บขยะให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง และครอบคลุมทุกพื้นที่ในเขตที่รับผิดชอบ

2 การป้องกันและระงับโรคติดต่อของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีการรณรงค์ในการป้องกันทั้งในโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อ โดยได้มีการวางมาตรการในการจัดสรรงบประมาณรณรงค์โดยใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านอาสาสมัครหมู่บ้าน (อสม.) และสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน โดยจัดตั้งกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

3. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีการจัดตั้งงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพื่อปฏิบัติงานด้านการป้องกัน โดยมีตัวแทนจากประชาชนเข้ามาร่วมในการปฏิบัติงานในงานดังกล่าวในรูปของอาสาสมัคร ได้แก่ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และหน่วยรักษาความสงบเรียบร้อยประจำหมู่บ้าน

4. การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

- ด้านการศึกษา ได้มีการสนับสนุนงบประมาณในโรงเรียนในเขตพื้นที่รับผิดชอบในการจัดหาคอมพิวเตอร์ จัดอาหารกลางวัน อาหารเสริม (นม) ในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้รับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนหรือนักศึกษาจนถึงระดับปริญญาตรี และทำกล่องกองทุน

- ด้านศาสนา ได้มีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมงานด้านศาสนา เช่น โครงการธรรมสัญจรร่วมกับคณะสงฆ์ตำบล โครงการครอบครัวอบอุ่น

- ด้านวัฒนธรรม ร่วมกับสภาวัฒนธรรมเทศบาลในการจัดกิจกรรมในด้านอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นทุกรูปแบบ

5. การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

- ได้มีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ เช่น การจัดงานวันสตรี การจัดกิจกรรมค่ายคุณธรรม

- มีการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ เช่น เบี้ยยังชีพ

- จัดตั้งเครือข่ายองค์กรชุมชน โดยแบ่งเป็นชมรมต่าง ๆ เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชน ชมรมผู้สูงอายุ และสภาเด็ก เป็นต้น

- จัดกลุ่มอาชีพ เพื่อเป็นที่ประชุมและทำกิจกรรมการพัฒนาอาชีพ เช่นการแปรรูปอาหาร และการทำดอกไม้จัน เพื่อเป็นการส่งเสริมการเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มแม่บ้าน และชมรมผู้สูงอายุ ตลอดจนได้มีการจัดกิจกรรมของคนต่างวัยในการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ การทำบายศรี

6. การคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีการจัดสรรงบประมาณในการดูแล บำรุงรักษาสิ่งแวดล้อม โดยได้มีการจัดโครงการรณรงค์การปลูกต้นไม้ เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว

7. การบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมของท้องถิ่นของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ได้ส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยจัดเจ้าหน้าที่เข้าไปสร้างกระบวนการเรียน เพื่อปลุกจิตสำนึกของประชาชนในการบำรุงบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมของท้องถิ่น

8. การบำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชนของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ได้จัดโครงการฝึกอาชีพให้กับกลุ่มสตรีแม่บ้าน ผู้สูงอายุให้มีรายได้เสริม เช่น กลุ่มทำขนม ตลอดจนได้มีการรณรงค์ให้ร้านค้า ผู้ประกอบการในพื้นที่ที่รับผิดชอบได้มีการจ้างงานกลุ่มสตรีและผู้สูงอายุ

9. การคุ้มครอง ดูแล และรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินของเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ได้มีการคุ้มครองดูแล และรักษาทรัพย์สินสาธารณสมบัติ โดยการจัดตั้งกลุ่ม อปพร. เพื่อดูแลประชาชน ตลอดจนได้มีการประสานงานกับ อปพร.ชุดผู้ใหญ่บ้านกับ อปพร.ของตำรวจชุมชน เพื่อเฝ้าระวัง ดูแลทรัพย์สินของประชาชน

10. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ คือ ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณให้ท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตรงกับความต้องการมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ และด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น เทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จึงควรปรับปรุงการให้บริการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการและด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ให้ตรงตามความต้องการของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น

2. ผลการศึกษาพบว่า สื่อประชาสัมพันธ์ที่ประชาชนให้ความสนใจและสามารถเข้าถึงประชาชนได้ดี คือ เอกสารใบปลิว/แผ่นพับ เจ้าหน้าที่เทศบาล และเพื่อน ญาติ พี่น้อง ตามลำดับ เทศบาลเมืองไร่ขิงอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จึงควรพัฒนาส่งเสริมงานด้านการประชาสัมพันธ์ให้มากยิ่งขึ้น โดยเลือกใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ให้เหมาะสม

3. เทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ควรรณรงค์ ส่งเสริมให้ประชาชนรับทราบถึงสิทธิและหน้าที่ที่ประชาชนพึงมี พึงกระทำ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น

4. เทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ควรมีการติดตามผลและปรับปรุงพัฒนาโครงการต่างๆ อย่างต่อเนื่องและควรให้บริการกับทุกพื้นที่ทุกชุมชนอย่างทั่วถึง

References

Department of Provincial Administration. (2002). Development of public service efficiency at district level. Bangkok: Department of Provincial Administration.

Manit Jumpa. (2013). Explanation of administrative law. Volume 1, 4th edition, revised edition. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Methee Krongkaew. (2015). Law and Economics on Corruption Prevention. NACC academic journal, 8 (1).

Nantawat Boramanan (2012). New standards of national public service provision in Thailand. Bangkok: The Constitutional Court.

Songkrot Kraikangwan. (2007). People's Satisfaction with Administration of Sansuk Subdistrict Administrative Organization. Warin Chamrap District Ubon Ratchathani Province Master of Arts Thesis Department of Social and Environmental Development Faculty of Social Development. National Institute of Development Administration.

Thammaporn Srikhueaw. (2016). Public service of the municipality. A case study of Mueang Bua Subdistrict Municipality. Kaset Wisai District Roi Et Province Journal of Nakhon

Ratchasima College Special Issue 1 "Step into the 2nd Decade of Nakhon Ratchasima College".

Boonchom Srisaard. (2002). Preliminary research. 7th printing. Bangkok: Siriyasart.

Piyanuch Tancharoen. (2009). Opinions of service users towards the services of Subdistrict Administrative Organization.

Phu Khao Thong, Phra Nakhon Si Ayutthaya District Phra Nakhon Si Ayutthaya Province Master of Business Administration Thesis General Management Graduate School : Ayutthaya Rajabhat University.

Piya Klaprasert (2016) Public Service Efficiency of Pathumthani Local Administrative Organizations. Valaya Alongkorn Research and Development Journal under the Royal Patronage of His Majesty the King Humanities and Social Sciences, Year 11, No. 2 (May-August 2016).

Pranee Inthawong. (2007). Service effectiveness of Bangkadi Subdistrict Municipality, Muang District, Pathum Thani Province. Master of Arts Thesis Social Sciences for Development Graduate School : Phranakhon Rajabhat University.

Panitta Norasing. (2007). People's Satisfaction towards the Services of Sanam Chan Subdistrict Administrative Organization. Master of Business Administration Thesis General Management Graduate School, Nakhon Pathom Rajabhat University.

Supachai Yavaprapas. (2007). Public Policy. 3rd edition. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.

Srinthip Arunsawatruek (2021). Public Service Efficiency of Bang Krang Subdistrict Administrative Organization. Mueang Nonthaburi District Nonthaburi Province Journal of Development Management Research, Year 11, Issue 4 (October-December 2021).

Amarin Sensathien. (2009). Opinions of service users towards the services of Phukhao Thong Subdistrict Administrative Organization. Phra Nakhon Si Ayutthaya District Phra Nakhon Si Ayutthaya Province Master of Business Administration Thesis Department of General Management. Graduate School : Ayutthaya Rajabhat University.

Millet. (1954). Management in the Public Service. The quest for Effective Performance. New York: McGraw-Hill Book.

Fitzgerald R. M. & Durant, F. (1980). Citizen Evaluations and Urban Management: ServiceDelivery in an Era of Protest. Public Administration Review, 40(6).

Katz, D. & Danet Brenda. (1973). Bureaucracy and the Republic. New York : Basic Books.

การจัดการข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยคดีปกครองของศาลปกครองชั้นต้น

DISPUTE MANAGEMENT THROUGH ADMINISTRATION CASE MEDIATION IN THE ADMINISTRATIVE COURT OF FIRST INSTANCE

ชิษณุชา หมั่นถนอม[1] และ สืบพงศ์ สุขสม
Chidsanucha Manthanom[1] and Suebpong Suksom
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
Western University
E:Mail. Joemajor5931@gmail.com

Received 6 July 2022**; Revised** 28 April 2023**; Accepted** 28 April 2023.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดการข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยคดีปกครองของศาลปกครอง 2) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยคดีปกครองของศาลปกครอง และ3) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยคดีปกครองของศาลปกครองชั้นต้น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีพื้นที่เป้าหมายคือศาลปกครอง รวม 5 ศาล โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ตุลาการศาลปกครอง หน่วยงานทางปกครอง และ ประชาชน รวม 25 ท่าน การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงการตีความเปรียบเทียบทฤษฎีแนวคิดนำเสนอด้วยการเขียนเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพข้อพิพาทที่จัดการด้วยการไกล่เกลี่ยแบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะแรกคือ ก่อนประกาศระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พ.ศ. 2562 มีลักษณะเป็นการไต่สวนของตุลาการเจ้าของสำนวนเพื่อหาความชัดเจนของประเด็นข้อพิพาทและตกลงกันหากได้ข้อยุติคือการถอนฟ้องแต่ไม่มีกฎหมายบังคับให้ทำตามข้อตกลงและระยะหลังประกาศระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พ.ศ. 2562 แล้ว มีขั้นตอน ระเบียบ และ การทำบันทึกข้อตกลงพิพากษาตามยอมถูกต้องตามกฎหมาย ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องการละเลยล่าช้าและสัญญาทางปกครอง คู่กรณีส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานที่ดูแลเรื่องความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น 2) การจัดการมี 2 ขั้นตอน คือ การรับไกล่เกลี่ยคดีและหยุดไกล่เกลี่ยคดี กับกระบวนการไกล่เกลี่ย เริ่มด้วยการเตรียมตัว การศึกษาสำนวนหลัก ประเมินทุกฝ่าย ข้อเสนอในประเด็น ทางเลือก และข้อตกลง ซึ่งสำนวนการไกล่เกลี่ยเป็นความลับ 3) รูปแบบเริ่มจากการฟ้องคดี ศาลจะพิจารณา คัดกรอง ถามความสมัครใจเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย ถ้าสำเร็จจะจัดทำบันทึกข้อตกลงพิพากษาตามยอม

คำสำคัญ: การไกล่เกลี่ย, ข้อพิพาท, คดีปกครอง

ABSTACT

The objectives of this research are to investigate the following aspects of dispute management through mediation in administrative cases at the Administrative Court: (1) the

state of dispute mediation, (2) the process of dispute management through mediation, and (3) the pattern of dispute management by mediation. A qualitative research method was employed in this study, with five administrative courts as the study areas and 25 key informants from the Administrative Court, administrative offices, and the public participating in the study. Data were collected through in-depth interviews and analyzed through comparative analysis of theories and concepts, and presented in a descriptive manner. The findings of the research reveal that the state of dispute mediation is divided into two phases. In the first phase, prior to the announcement of the Mediation Regulation B.E. 2562, the judge in charge conducted an inquiry into the case to negotiate an agreement. However, there was no legal obligation for either party to comply with the agreement. After the announcement of the mediation protocol, there were established procedures, rules, and agreements according to the law. Most disputes concerned negligence and administrative contracts, and the parties were mostly government agencies responsible for the well-being of local people. In terms of the process of dispute management through mediation, the researchers found that there were two stages: accepting and stopping mediation and the mediation process itself, which involved preparation, understanding the case, evaluating all parties, proposing solutions, and reaching agreements. The mediation file was kept confidential. Finally, the pattern of dispute management by mediation was found to start with a lawsuit, followed by an evaluation of the case by the court and a request for voluntary participation in the mediation process. If successful, a memorandum of compromise verdict was created.

Keywords: Mediation, Dispute, Administrative case

บทนำ

ความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ความแตกต่างทางฐานะ การมีอำนาจ การรักษาสภาพให้คงอยู่ ความเชื่อ ค่านิยม และ มุมมองที่แตกต่างกัน ล้วนเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งในตัวเอง ระหว่างบุคคล กลุ่ม หรือ บุคคลกับกลุ่ม ซึ่งความขัดแย้งเป็นความรู้สึกส่งผลต่อการกระทำทั้งภายในตนเอง ระหว่างบุคคล กลุ่ม Marx & Engels (1904) กล่าวว่าความขัดแย้งเป็นกฎพื้นฐานของชีวิต จุดเริ่มต้นมาจากเศรษฐกิจที่เกิดจากความสนใจในเศรษฐกิจ ที่ตรงข้ามกันและยังเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาสังคมอีกด้วย สอดคล้องกับ Dokthaisong, Suksom, Chatchanthaphat, and Sanwonglark. (2022) กล่าวว่า ผู้อพยพชาวไทยใหญ่จากรัฐฉานและรัฐเชียงตุงที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนภาคเหนือของประเทศไทยมีความแตกต่างและความคล้ายคลึงกันด้านทางชาติพันธุ์เป็นความขัดแย้งทางสังคมที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มต่างๆ

การไกล่เกลี่ยเป็นทางเลือกในการระงับข้อพิพาท Nakdilok and Kanaphum (2017) กล่าวว่าการไกล่เกลี่ยคือวิธีการระงับข้อพิพาทโดยคนกลางมีหน้าที่ในการช่วยเหลือคู่กรณีหาแนวทางแก้ไขปัญหาและต้องมาจากความร่วมมือกันของคู่กรณี ผลลัพธ์เกิดจากความยินยอมของคู่กรณี ศาลปกครองได้นำการไกล่เกลี่ยมาใช้ในการระงับข้อพิพาทคดีปกครอง จากความล่าช้าในขั้นตอนการพิจารณาคดีซึ่งศาลปกครองประสบปัญหาสำคัญบางประการ เช่น ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีคดีเข้าสู่การพิจารณาทั้งสิ้น 33,310 คดีส่งผลให้ตุลาการ

ศาลปกครองสูงสุดมีปริมาณคดีอยู่ในความรับผิดชอบถึง 344 คดี ต่อตุลาการศาลปกครองสูงสุด 1 คน และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มีคดีที่รับผิดชอบโดยรวม 34,809 คดี อยู่ในความรับผิดชอบถึง 354 คดี ต่อตุลาการศาลปกครองสูงสุด 1 คน ซึ่งยังมีคดีที่ค้างอยู่จนถึงปัจจุบันจะเห็นว่าตุลาการแต่ละคนมีคดี ที่อยู่ในความรับผิดชอบสูง (Administrative Court, 2019)

จากการค้นคว้าเบื่องต้นทำให้ทราบถึงจำนวนคดีปกครองที่ศาลปกครองรับเข้ามาเพิ่มขึ้นทุกปีทำให้การพิจารณาคดีล่าช้า ศาลปกครองจึงได้ใช้การไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาทในคดีปกครองของศาลปกครอง เพื่อให้การพิจารณาคดีเสร็จสิ้นและเป็นประโยชน์ต่อคู่กรณีอย่างเป็นธรรมและรวดเร็ว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพข้อพิพาทที่จัดการด้วยการไกล่เกลี่ยคดีปกครองของศาลปกครอง
2) เพื่อศึกษากระบวนการการจัดการข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยคดีปกครองของศาลปกครอง
3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยคดีปกครองของศาลปกครองชั้นต้น

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่องการจัดการข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยคดีปกครองของศาลปกครองชั้นต้น ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยซึ่งมีมูลเหตุมาจากความขัดแย้งจนนำไปสู่การฟ้องคดีต่อศาลและเข้าสู่กระบวนการยุติข้อพิพาทไม่ว่าจะเป็นกระบวนการพิจารณาคดีของศาลหรือการยุติข้อพิพาท ด้วยวิธีอื่นๆ ซึ่งการไกล่เกลี่ยเป็นวิธีหนึ่งในทางเลือกของการยุติข้อพิพาทในคดีปกครอง

1. แนวคิดทฤษฎีความขัดแย้ง โดย Ua-Amnuai (2013) ได้นำเสนอไว้ดังนี้ แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในกลุ่มของนักจิตวิทยา ประกอบด้วย แนวคิดแบบดั้งเดิมหรือแนวคิดประเพณีนิยม (traditional perspective) เกิดขึ้นในช่วง ค.ศ. 1930 - 1948 มีมุมมองความขัดแย้งว่าเป็นสิ่งไม่ดีและมีผลกระทบด้านลบต่อองค์การและสังคมส่วนรวม การจัดการความขัดแย้งตามแนวคิดนี้ควรใช้วิธีการหลีกเลี่ยงหากสามารถเลี่ยง ต่อมาเกิดแนวคิดแบบพฤติกรรมศาสตร์หรือด้านมนุษย์นิยม (behavioral or human relation perspective) เกิดขึ้นในช่วง ค.ศ. 1940 - 1975 มีมุมมองว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติที่สามารถเกิดขึ้นได้จนเป็นส่วนหนึ่งกับทุกองค์การหรือสังคมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง วิธีการจัดการความขัดแย้งตามแนวคิดนี้ควรจะเผชิญกับความขัดแย้งแล้วหาทางลดและควบคุมความขัดแย้งให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสมเพื่อให้ความขัดแย้งนั้นสามารถส่งผลทางบวกและแนวคิดการจัดการร่วมสมัย (emerging perspective/contemporary approach) ได้เกิดขึ้นในช่วงต้นศตวรรษ 1980 เป็นต้นมา โดยสนับสนุนแนวคิดด้านมนุษย์สัมพันธ์และเชื่อว่าองค์การหรือสังคมที่มีความสามัคคี ความสงบสุขความเงียบสงบ และความร่วมมือนั้น หากไม่ยอมรับความขัดแย้งว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติความร่วมมือกับองค์การหรือสังคมจะกลายเป็นความเฉื่อยชาอยู่เฉยและไม่ตอบสนองต่อความต้องการที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา

2. วิธีแก้ไขความขัดแย้ง Dunnette (1991) กล่าวว่าการที่แสดงออกในการจัดการความขัดแย้ง มี 5 รูปแบบ ดังนี้ การแข่งขัน (Competing) เป็นวิธีการแก้ความขัดแย้งที่มีฝ่ายหนึ่งพยายาม ทุกวิถีทางที่จะให้ฝ่ายตนได้รับผลประโยชน์มากที่สุด (Win - Lose solution) การร่วมมือ (Collaborating) เป็นวิธีการที่บุคคลมุ่งที่เป้าหมายตนเองและให้ความร่วมมือต่อการแก้ปัญหา (Win - win solution) การหลีกเลี่ยง (Avoiding) เป็นวิธีที่บุคคลผู้นั้นอาจยอมรับว่ามีความขัดแย้งเกิดขึ้นและต้องการถอนตัวออกหรือยอมรับการเก็บกดจากความขัดแย้งนั้น (Lose - Lose solution) การยินยอม (Accommodating) เป็นวิธีการที่ฝ่ายหนึ่งพยายามเอาใจต่อคู่กรณี (Lose-Win solution) และ การประนีประนอม (Compromising) เป็นวิธีการที่แต่ละฝ่ายต่างยินยอมที่

จะเสียบางส่วนที่ตนต้องการคนละส่วนเพื่อเป็นการรอมชอมต่อกัน ในการประนีประนอมจึงไม่มีผู้ชนะหรือผู้แพ้อย่างชัดเจน (Some Win solution / Some Lose solution) และ Suksom (2020) ได้กล่าวว่า นโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของจังหวัดเชียงราย ที่จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและเพื่อศึกษาการพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน การพัฒนาเขตเศรษฐกิจ ด้านการลงทุน ด้านการเกษตร ด้านสิ่งแวดล้อม และ ด้านการท่องเที่ยว มีพัฒนาการไปในทิศทางที่ตื่นตัวตอบรับนโยบายทุกๆ ด้าน การเปลี่ยนแปลงแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อการพัฒนาและปรับตัวของประชาชนในการสร้างความมั่งคั่งในประเทศกลุ่ม GMS ทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นเพื่อลดความขัดแย้ง

3. การนำระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้ในคดีปกครอง การไกล่เกลี่ยเป็นทางเลือกในการระงับข้อพิพาท Tosawat (2015) กล่าวว่า การไกล่เกลี่ยเป็นการระงับข้อพิพาทซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการไว้วางใจจะมีโครงสร้างเป็นขั้นตอนหลายขั้น คู่กรณีเป็นผู้สมัครใจในการไกล่เกลี่ยโดยมีบุคคลที่สามที่เป็นกลางเป็นผู้ไกล่เกลี่ย สอดคล้องกับ Nakdilok and Kanaphum (2017) กล่าวว่าการไกล่เกลี่ยคือวิธีการระงับข้อพิพาทโดยคนกลางมีหน้าที่ในการช่วยเหลือคู่กรณีหาแนวทางแก้ไขปัญหาและต้องมาจากความร่วมมือกันของคู่กรณี ผลลัพธ์เกิดจากความยินยอมของคู่กรณี จะเห็นได้ว่าการไกล่เกลี่ยนั้นต้องเป็นความยินยอมของคู่กรณีและไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง

โดยรวมแล้วแนวคิดแบบดั้งเดิมหรือแนวคิดประเพณีนิยมมองว่าความขัดแย้งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติควรหลีกเลี่ยงหรือจัดการโดยใช้กฎระเบียบเพื่อให้ความขัดแย้งลดลงหรือหมดไป เมื่อมองถึงสภาพสังคมปัจจุบันความเจริญในการดำรงชีวิตสูงการแก่งแย่ง จึงสูงตามไม่ว่าจะเป็นเพื่อนข้างบ้าน ในสถานที่ทำงานหรือที่ต่างๆ ความขัดแย้งหรือข้อพิพาทต่างๆ ระหว่างหน่วยงานรัฐต่อรัฐ รัฐต่อเอกชน หรือรัฐต่อบุคคลนั้น เกิดขึ้นมาอยู่เสมอ จากระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ได้กำหนดการไกล่เกลี่ยในการระงับข้อพิพาทเพื่อช่วยลดปริมาณคดีด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว และถูกต้องตามกฎหมายไว้ ให้ดำเนินการโดยยึดถือความสมัครใจและความไว้วางใจของคู่กรณีที่มีต่อกัน มีกระบวนการจัดการเพื่อเข้าสู่การไกล่เกลี่ย หลักการคัดกรองขั้นตอนการคัดกรองก่อนและหลังนำคดีขึ้นสู่ศาลปกครอง กระบวนการการจัดการข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยคดีปกครอง หลักการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ขั้นตอนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท วิธีการจัดการปัญหาระหว่างการไกล่เกลี่ย ข้อสรุปของการไกล่เกลี่ย นำไปสู่รูปแบบการดำเนินการไกล่เกลี่ยคดีปกครอง ขั้นตอนการดำเนินการไกล่เกลี่ย กระบวนการตามกฎหมาย ความเป็นกลางโปร่งใส และการเปิดเผยข้อมูลผลการไกล่เกลี่ย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้คือศาลปกครองกลางและศาลปกครองชั้นต้นที่ตั้งอยู่ภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ ศาลปกครองนครศรีธรรมราช ศาลปกครองสงขลา ศาลปกครองภูเก็ต และศาลปกครองยะลา รวม 5 ศาล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-Informant) ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดการเลือกแบบการเลือกผู้ให้ข้อมูลตรงตามประเด็นการวิจัยมากกว่าปกติ (Intensity Sampling) Suthiwasinnon and Phasunon (2016) ได้นำเสนอไว้ เป็นการเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีความเด่นชัดของการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษามากที่สุดซึ่งเป็นกลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินการไกล่เกลี่ย ในพื้นที่เป้าหมาย

ผู้วิจัยนำเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 3 กลุ่ม รวม 25 ท่าน ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 ประชาชนและหรือผู้ฟ้องคดี เลือกจากสำนักงานทนายความ อัยการ ที่ประชาชนมาปรึกษาคดีปกครองรวมถึงประชาชนทั่วไปที่มีข้อพิพาทกับหน่วยงานทางปกครอง จำนวน 8 ท่าน

กลุ่มที่ 2 หน่วยงานทางปกครอง เลือกจากหน่วยงานเทศบาลเมือง เทศบาลตำบล อำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หน่วยงานการศึกษา ซึ่งเป็นผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับคดีปกครองในหน่วยงาน จำนวน 8 ท่าน

กลุ่มที่ 3 ศาลปกครองกลางและศาลปกครองชั้นต้นที่ตั้งอยู่ภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ ศาลปกครองนครศรีธรรมราช ศาลปกครองสงขลา ศาลปกครองภูเก็ต และศาลปกครองยะลา รวม 5 ศาล ผู้ให้ข้อมูลเป็นตุลาการที่เคยได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการผู้ไกล่เกลี่ยและเจ้าหน้าพนักงานคดีที่รับผิดชอบคดีไกล่เกลี่ย จำนวน 9 ท่าน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ศึกษาสภาพข้อพิพาทที่จัดการด้วยการไกล่เกลี่ยคดีปกครองของศาลปกครอง พบว่า สภาพข้อพิพาทที่จัดการด้วยการไกล่เกลี่ยในศาลปกครองชั้นต้นแบ่งเป็น 2 ระยะคือในระยะแรกก่อนที่จะประกาศระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พ.ศ. 2562 และระยะหลังประกาศระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พ.ศ. 2562 แล้ว โดยระยะแรกการไกล่เกลี่ยจะเป็นในลักษณะของการไต่สวนของตุลาการเจ้าของสำนวนเพื่อหาความชัดเจนของประเด็นข้อพิพาทโดยมีการนัดคู่กรณีมาให้ถ้อยคำและเจอกันของคู่กรณีทุกฝ่ายเพื่อจะทำความเข้าใจตกลงกันหากได้ข้อยุติก็จะยุติคดีด้วยการถอนฟ้องแต่ไม่มีกฎหมายรองรับบังคับให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำตามข้อตกลงที่ได้เกิดขึ้นในระหว่างไต่สวน และในระยะที่ 2 การไกล่เกลี่ยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ตามระเบียบที่กฎหมายกำหนด มีการทำบันทึกข้อตกลงเพื่อส่งให้เจ้าของสำนวนหลักได้พิพากษาตามยอมเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งนี้ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นและจัดการด้วยการไกล่เกลี่ยในศาลปกครองชั้นตอนเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการละเลยล่าช้าและสัญญาทางปกครอง คู่กรณีส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานที่ดูแลเรื่องความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นเช่นเทศบาล อบต. กทม.

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ศึกษากระบวนการการจัดการข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยคดีปกครองของศาลปกครอง พบว่า การจัดการข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยคดีปกครองของศาลปกครองมี 2 ขั้นตอน คือ 1)ขั้นตอนการรับและหยุดไกล่เกลี่ย และ2)ขั้นตอนกระบวนการไกล่เกลี่ย ซึ่งในขั้นตอนการรับและหยุดไกล่เกลี่ยเป็นขั้นตอนที่คัดกรองคดีจากประเภทของคดีว่าสามารถไกล่เกลี่ยได้หรือไม่ตามระเบียบการไกล่เกลี่ยโดยการยื่นเรื่องเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยมีอยู่ด้วยกัน 2 ช่องทาง คือ 1)การที่คู่กรณีเป็นผู้ยื่นเข้ามาและ 2)การที่ตุลาการเจ้าของสำนวนเห็นเอง เมื่อมีคำขอเข้ามาองค์คณะพิจารณาคดีจะให้ความเห็นชอบและเสนอไปยังอธิบดีศาลปกครองเพื่อออกคำสั่งแต่งตั้งตุลาการนอกองค์คณะเป็นผู้ไกล่เกลี่ย ในขั้นดำเนินการไกล่เกลี่ยตุลาการผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องเตรียมตัวในการศึกษาสำนวนหลัก คำขอไกล่เกลี่ย และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ย จะต้องประเมินตนเองเรื่องความรู้ ความเป็นกลาง และเทคนิคในการไกล่เกลี่ย ประเมินคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ประเมินความเป็นไปได้ของข้อตกลงที่จะเกิดขึ้น จัดเตรียมสถานที่ การดำเนินการไกล่เกลี่ยมีการกำหนดกติการ่วมในการพูด บันทึกข้อเสนอในประเด็น ทางเลือก ข้อตกลงที่เป็นไปได้ของทั้งสองฝ่ายโดยคำนึงถึงความชัดเจนและเกี่ยวข้องกับข้อพิพาท ข้อตกลงที่สามารถตรวจสอบได้ ข้อตกลงที่เหมาะสมยอมรับได้ ข้อตกลงที่สามารถเกิดขึ้นได้จริง เวลาที่แน่นอนในการดำเนินการตามข้อตกลง ผลของการไกล่เกลี่ย หากตกลงกันได้จึงทำบันทึกข้อตกลง เป็นการทำสัญญาต่อกันว่าจะดำเนินการตามที่ได้ตกลงไกล่เกลี่ยกันเมื่อได้ข้อตกลงที่ลงตัวทุกฝ่ายต่างยอมรับอย่างเต็มใจถือว่าการไกล่เกลี่ยเสร็จสิ้นและมีผลการไกล่เกลี่ยสำเร็จ จึงเข้าสู่การทำบันทึกข้อตกลงและนำบันทึกข้อตกลงนั้นเข้าสู่กระบวนการพิพากษาตามยอม การดำเนินการไกล่เกลี่ยอาจจะมากกว่า 1 ครั้ง แต่ต้องไม่เกิน 90 วัน นับแต่นัดแรกของการไกล่เกลี่ย และหากตกลงกันไม่ได้หรือหากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดประสงค์ที่จะ

ยุติล้มเลิกการไกล่เกลี่ยกลางคันไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตามให้ถือว่าการไกล่เกลี่ยเสร็จสิ้นแต่มีผลคือไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จให้เก็บสำนวนการไกล่เกลี่ยเป็นความลับ

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 นำเสนอรูปแบบการจัดการข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยคดีปกครองของศาลปกครองชั้นต้น พบว่า รูปแบบของการจัดการข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยเริ่มจากเมื่อมีการฟ้องคดีเข้ามาสู่ศาล ศาลจะพิจารณาคัดกรองว่าเป็นคดีประเภทที่ไกล่เกลี่ยได้หรือไม่หากไม่เป็นก็ส่งไปตามขั้นตอนการพิจารณาปกติ แต่ถ้าเป็นจะแจ้งข้อมูลไปยังคู่กรณีทั้งสองฝ่ายว่าคดีนี้สามารถยุติได้ด้วยการไกล่เกลี่ยและถามความสมัครใจของทั้งสองฝ่ายหากตกลงก็เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย หรือในกรณีที่ตุลาการเจ้าของสำนวนเห็นเองว่าคดีนี้สามารถไกล่เกลี่ยได้ก็จะแจ้งข้อมูลไปยังคู่กรณีทั้งสองฝ่ายเช่นกันหากสมัครใจก็เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย ผลการไกล่เกลี่ยที่ไม่สำเร็จให้แจ้งไปยังองค์คณะเดิมเพื่อพิพากษาตามปกติ แต่ถ้าไกล่เกลี่ยสำเร็จจะจัดทำบันทึกข้อตกลงส่งไปยังองค์คณะเดิมเพื่อพิพากษาตามยอม ตุลาการผู้ไกล่เกลี่ยต้องดำเนินการเตรียมตัวเองให้พร้อมที่จะไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของคู่กรณีทั้งในส่วนของตนเอง คู่กรณี วันเวลา และสถานที่ จึงออกหมายไกล่เกลี่ยนัดแรก และในการดำเนินการของตุลาการผู้ไกล่เกลี่ยในวันไกล่เกลี่ยนั้นผู้ไกล่เกลี่ยมีหน้าที่ควบคุมบรรยากาศในการไกล่เกลี่ยให้ไม่ตึงเครียดด้วยวิธีการต่างๆ ให้บรรยากาศเป็นกันเอง จากนั้นก็เริ่มวางกติกาในการพูดคุยไกล่เกลี่ยกัน โดยกติกานั้นคู่กรณีตกลงร่วมกัน ผู้ไกล่เกลี่ยเป็นผู้สรุปและเป็นผู้ควบคุมกติกา ในการนำเสนอประเด็นเป็นการนำเสนอที่ละฝ่ายตามกติกาที่วางไว้โดยคุยกับผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งจะเป็นคนจดบันทึกลงฟลิปชาร์ต ในขั้นตอนการเสนอความต้องการและทางออกของแต่ละฝ่ายก็ดำเนินการเช่นเดียวกัน ในกรณีที่ทางออกไม่ตรงกันให้คู่กรณีเลือกว่าจะคุยกันใหม่โดยไปเริ่มตั้งแต่การเสนอความต้องการหรือนำเสนอทางออกกันใหม่ หรือจะยุติการไกล่เกลี่ยในประเด็นนั้นก็ได้ และจะแจ้งองค์คณะเพื่อพิพากษาตามปกติ ถ้าทางออกตรงกันในประเด็นใดให้ทำบันทึกข้อตกลงและแจ้งต่อองค์คณะเพื่อพิพากษาตามยอม

อภิปรายผลการวิจัย

1. อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 สภาพข้อพิพาทที่จัดการด้วยการไกล่เกลี่ยในศาลปกครองชั้นต้นแบ่งเป็น 2 ระยะ ในระยะแรกคือก่อนที่จะประกาศระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พ.ศ. 2562 และระยะที่สองคือประกาศระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีปกครอง พ.ศ. 2562แล้ว โดยระยะแรกการไกล่เกลี่ยจะเป็นในลักษณะของการไต่สวนของตุลาการเจ้าของสำนวนเพื่อหาความชัดเจนของประเด็นข้อพิพาทโดยมีการนัดคู่กรณีมาให้ถ้อยคำและเจอกันของคู่กรณีทุกฝ่ายเพื่อจะทำความเข้าใจตกลงกันหากได้ข้อยุติก็จะยุติคดีด้วยการถอนฟ้องแต่ไม่มีกฎหมายรองรับบังคับให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำตามข้อตกลงที่ได้เกิดขึ้นในระหว่างไต่สวน ระยะที่ 2 การไกล่เกลี่ยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ตามระเบียบที่กฎหมายกำหนดมีการทำบันทึกข้อตกลงเพื่อส่งให้เจ้าของสำนวนหลักได้พิพากษาตามยอมเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งนี้ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นและจัดการด้วยการไกล่เกลี่ยในศาลปกครองชั้นต้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการละเลยล่าช้าและสัญญาทางปกครอง ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยนั้นมีความพยายามของศาลปกครองมานานแล้วเพื่อที่จะระงับข้อพิพาทให้ยุติโดยเร็วเพราะการพิพาทกันในคดีปกครองนั้นหมายถึงฝ่ายหนึ่งต้องเป็นหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีผลกระทบหรือข้อพิพาทกับประชาชนหรือเอกชนดังนั้นแล้วตามหลักการพิพากษาของศาลปกครองนั้นไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาผู้แพ้หรือผู้ชนะแต่พิพากษาถึงความถูกต้องชอบธรรมของการปฏิบัติงานของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเพราะสุดท้ายแล้วหากหน่วยงานรัฐทำผิดไม่ชอบด้วยกฎหมายการพิพากษาก็จะออกคำสั่งให้หน่วยงานรัฐกลับไปทำให้ถูกต้องดังนั้นในระยะที่ยังไม่มีกฎหมายรับรองแต่ศาลมุ่งที่จะยุติความขัดแย้งจึงไกล่เกลี่ยระหว่างไต่สวนเพื่อให้คดีหรือข้อพิพาทยุติโดยเร็ว ดังที่ Dunnette

(1991) กล่าวว่า การที่จะยุติความขัดแย้ง มี 5 รูปแบบ โดยอาจใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ดังนี้ การแข่งขัน (Competing) เป็นวิธีการแก้ความขัดแย้งที่มีฝ่ายหนึ่งพยายาม ทุกวิถีทางที่จะให้ฝ่ายตนได้รับผลประโยชน์มากที่สุด (Win - Lose solution) การร่วมมือ (Collaborating) เป็นวิธีการที่บุคคลมุ่งที่เป้าหมายตนเองและให้ความร่วมมือต่อการแก้ปัญหา (Win - win solution) การหลีกเลี่ยง (Avoiding) เป็นวิธีที่บุคคลผู้นั้นอาจยอมรับว่ามีความขัดแย้งเกิดขึ้นและต้องการถอนตัวออกหรือยอมรับการเก็บกด (Lose - Lose solution) การยินยอม (Accommodating) เป็นวิธีการที่ฝ่ายหนึ่งพยายามเอาใจต่อคู่กรณี (Lose-Win solution) และ การประนีประนอม (Compromising) เป็นวิธีการที่แต่ละฝ่ายต่างยินยอมที่จะเสียบางส่วนที่ตนต้องการ คนละส่วนเพื่อเป็นการรอมชอมต่อกัน (Some Win solution / Some Lose solution)

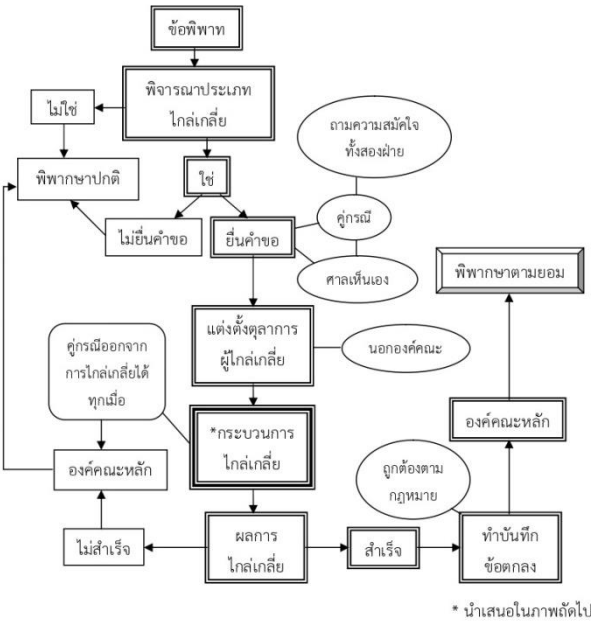
2. อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 การจัดการข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยคดีปกครองของศาลปกครองมี 2 ขั้นตอน คือ 1)ขั้นตอนการรับและหยุดไกล่เกลี่ย และ2)ขั้นตอนกระบวนการไกล่เกลี่ย ซึ่งในขั้นตอนการรับและหยุดไกล่เกลี่ยเป็นขั้นตอนที่คัดกรองคดีจากประเภทของคดีว่าสามารถไกล่เกลี่ยได้หรือไม่ตามระเบียบการไกล่เกลี่ยโดยการยื่นเรื่องเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยมีอยู่ด้วยกัน 2 ช่องทาง คือ 1)การที่คู่กรณีเป็นผู้ยื่นเข้ามา และ2)การที่ตุลาการเจ้าของสำนวนเห็นเอง เมื่อมีคำขอเข้ามาองค์คณะพิจารณาคดีจะให้ความเห็นชอบและเสนอไปยังอธิบดีศาลปกครองเพื่อออกคำสั่งแต่งตั้งตุลาการนอกองค์คณะเป็นผู้ไกล่เกลี่ย ในขั้นดำเนินการไกล่เกลี่ย ตุลาการผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องเตรียมตัวในการศึกษาสำนวนหลัก คำขอไกล่เกลี่ย และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ย จะต้องประเมินตนเองเรื่องความรู้ ความเป็นกลาง และเทคนิคในการไกล่เกลี่ย ประเมินคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ประเมินความเป็นไปได้ของข้อตกลงที่จะเกิดขึ้น จัดเตรียมสถานที่ การดำเนินการไกล่เกลี่ยมีการกำหนดกติกาในการพูด บันทึกข้อเสนอในประเด็น ทางเลือก ข้อตกลงที่เป็นไปได้ของทั้งสองฝ่าย โดยคำนึงถึงความชัดเจนและเกี่ยวข้องกับข้อพิพาท ข้อตกลงที่สามารถตรวจสอบได้ ข้อตกลงที่เหมาะสมยอมรับได้ ข้อตกลงที่สามารถเกิดขึ้นได้จริง เวลาที่แน่นอนในการดำเนินการตามข้อตกลง ผลของการไกล่เกลี่ยหากตกลงกันได้จึงทำบันทึกข้อตกลง เป็นการทำสัญญาต่อกันว่าจะดำเนินการตามที่ได้ตกลงไกล่เกลี่ยกันเมื่อได้ข้อตกลงที่ลงตัวทุกฝ่ายต่างยอมรับอย่างเต็มใจถือว่าการไกล่เกลี่ยเสร็จสิ้นและมีผลการไกล่เกลี่ยสำเร็จ จึงเข้าสู่การทำบันทึกข้อตกลงและนำบันทึกข้อตกลงนั้นเข้าสู่กระบวนการพิพากษาตามยอม การดำเนินการไกล่เกลี่ยอาจจะมากกว่า 1 ครั้ง แต่ต้องไม่เกิน 90 วัน นับแต่นัดแรกของการไกล่เกลี่ย และหากตกลงกันไม่ได้หรือหากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดประสงค์ที่จะยุติล้มเลิกการไกล่เกลี่ยกลางคันไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตามให้ถือว่าการไกล่เกลี่ยเสร็จสิ้นแต่มีผลคือไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จให้เก็บสำนวนการไกล่เกลี่ยเป็นคลามลับ ผู้วิจัยเห็นว่าในการดำเนินการจัดการข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยคดีปกครองของศาลปกครองมีขั้นตอนที่กะทัดรัดประชาชนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งในการระงับข้อพิพาทที่ประชาชนมีต่อหน่วยงานทางปกครองเพราะเนื่องด้วยรูปแบบกระบวนการที่ดำเนินควบคู่ไปกับการพิจารณาคดีตามปกติที่ได้ฟ้องต่อศาลจึงไม่ทำให้เกิดผลกระทบในด้านระยะเวลาที่ศาลจะมีคำตัดสินพิพากษาแต่ทำให้การแก้ไขความเดือดร้อนของผู้ฟ้องคดีได้รับการตอบสนองได้เร็วขึ้นซึ่งมีผลบังคับตามกฎหมายและช่วยลดจำนวนคดีในศาลปกครองได้เร็วขึ้นด้วย สอดคล้องกับ Feng & Xie (2020) ได้วิจัยเรื่องการไกล่เกลี่ยคือขั้นตอนที่ต้องการในระบบการระงับข้อพิพาทแรงงาน จากการจับคู่ข้อมูลนายจ้าง-พนักงานในประเทศจีน การวิจัยนี้เพื่อสำรวจความพึงพอใจในกระบวนการในการพัฒนาระบบการระงับข้อพิพาทแรงงานในระดับประเทศในอดีตและความพึงพอใจก่อนประสบการณ์ของพนักงานในการแก้ไขข้อพิพาทในระดับบุคคลจากชุดข้อมูลสองชุด ชุดหนึ่งมาจากสถิติสาธารณะของประเทศ และอีกชุดหนึ่งมาจากข้อมูลที่ตรงกันระหว่างนายจ้างและลูกจ้างของจีน ผลการวิจัยพบว่าการไกล่เกลี่ยมีความผันผวนในการใช้งานและประสิทธิภาพและได้เกิดขึ้นอีกครั้งในฐานะวิธีการสำคัญในการสร้างเสถียรภาพแรงงานสัมพันธ์ พนักงานเลือกการไกล่เกลี่ยภายในก็ต่อเมื่อรู้สึกว่าคณะกรรมการไกล่เกลี่ยขององค์กรได้รับการคัดเลือกอย่าง

เป็นธรรมปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร เช่น ขนาดขององค์กรและประสิทธิภาพของสภาผู้แทนราษฎรและลูกจ้าง จะกลั่นกรองความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของพนักงานในเรื่องความยุติธรรมและความพึงพอใจโดยเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของแต่ละคนเกี่ยวกับความยุติธรรมและปัจจัยองค์กรของความพึงพอใจในกระบวนการ นอกจากนี้ยังมีการเสนอความหมายเชิงปฏิบัติเพื่อช่วยในการออกแบบระบบการระงับข้อพิพาทและปรับปรุงความยุติธรรมขององค์กร

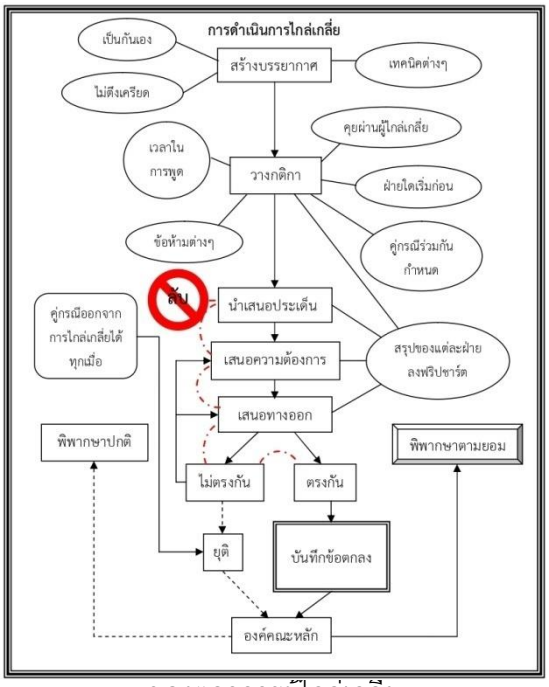
3. อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 รูปแบบของการจัดการข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยเริ่มจากเมื่อมีการฟ้องคดีเข้ามาสู่ศาล ศาลจะพิจารณาคัดกรองว่าเป็นคดีประเภทที่ไกล่เกลี่ยได้หรือไม่หากไม่เป็นก็ส่งไปตามขั้นตอนการพิจารณาปกติ แต่ถ้าเป็นจะแจ้งข้อมูลไปยังคู่กรณีทั้งสองฝ่ายว่าคดีนี้สามารถยุติได้ด้วยการไกล่เกลี่ยและถามความสมัครใจของทั้งสองฝ่ายหากตกลงก็เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย หรือในกรณีที่ตุลาการเจ้าของสำนวนเห็นเองว่าคดีนี้สามารถไกล่เกลี่ยได้ก็จะแจ้งข้อมูลไปยังคู่กรณีทั้งสองฝ่ายเช่นกันหากสมัครใจก็เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย ผลการไกล่เกลี่ยที่ไม่สำเร็จให้แจ้งไปยังองค์คณะเดิมเพื่อพิพากษาตามปกติ แต่ถ้าไกล่เกลี่ยสำเร็จจะจัดทำบันทึกข้อตกลงส่งไปยังองค์คณะเดิมเพื่อพิพากษาตามยอม ตุลาการผู้ไกล่เกลี่ยต้องดำเนินการเตรียมตัวเองให้พร้อมที่จะไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของคู่กรณีทั้งในส่วนของตนเอง คู่กรณี วันเวลา และสถานที่ จึงออกหมายไกล่เกลี่ยนัดแรก และในการดำเนินการของตุลาการผู้ไกล่เกลี่ยในวันไกล่เกลี่ยนั้นผู้ไกล่เกลี่ยมีหน้าที่ควบคุมบรรยากาศในการไกล่เกลี่ยให้ไม่ตึงเครียดด้วยวิธีการต่างๆ ให้บรรยากาศเป็นกันเอง จากนั้นก็เริ่มวางกติกาในการพูดคุยไกล่เกลี่ยกันโดยกติกามาจากคู่กรณีเองผู้ไกล่เกลี่ยเป็นผู้สรุปและเป็นผู้ควบคุมกติกา ในการนำเสนอประเด็นเป็นการนำเสนอทีละฝ่ายตามกติกาที่วางไว้โดยคุยกับผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งจะเป็นคนจดบันทึกลงฟลิปชาร์ต ในขั้นตอนการเสนอความต้องการและทางออกของแต่ละฝ่ายก็ดำเนินการเช่นเดียวกัน ในกรณีที่ทางออกไม่ตรงกันให้คู่กรณีเลือกว่าจะคุยกันใหม่โดยไปเริ่มตั้งแต่การเสนอความต้องการหรือนำเสนอทางออกกันใหม่ หรือจะยุติการไกล่เกลี่ยในประเด็นนั้นก็ได้ และจะแจ้งองค์คณะเพื่อพิพากษาตามปกติ ถ้าทางออกตรงกันในประเด็นใดให้ทำบันทึกข้อตกลงและแจ้งต่อองค์คณะเพื่อพิพากษาตามยอม ผู้วิจัยเห็นว่ารูปแบบในกระบวนการนี้บทบาทสำคัญอยู่ที่ตุลาการผู้ไกล่เกลี่ยที่จะเตรียมตัวในการหาข้อมูลในการไกล่เกลี่ยเพื่อให้การไกล่เกลี่ยเป็นไปอย่างราบรื่น การวางตัวเป็นกลางเพื่อให้คู่กรณีไว้วางใจกล้าที่จะพูดแสดงถึงความต้องการ การใช้เทคนิคในการตั้งคำถามเพื่อให้เกิดการกระตุ้นการควบคุมสถานการณ์สรุปประเด็นที่ชัดเจนไม่ว่าจะเป็นในส่วนของความต้องการของคู่กรณีหรือทางออกที่ต่างฝ่ายเสนอกันมาและการสรุปทางออกเพื่อให้ข้อพิพาทยุติลงซึ่งในกระบวนการนี้ล้วนเป็นทักษะของผู้ไกล่เกลี่ยทั้งสิ้น สอดคล้องกับ Wiegand, Rowland and Keels, (2021) ได้วิจัยเรื่องความรู้ของผู้ไกล่เกลี่ยและความสำเร็จในการไกล่เกลี่ยสงครามกลางเมือง ซึ่งมีวัตถุประสงเพื่อสำรวจความรู้ของผู้ไกล่เกลี่ยที่เกี่ยวกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้น กำหนดความสามารถของผู้ไกล่เกลี่ยในการยุติความขัดแย้งผ่านข้อตกลง ผลการวิจัยพบว่าจากบทบาทหลักของผู้ไกล่เกลี่ยคือการแบ่งปันข้อมูล และนักต่อสู้มีแรงจูงใจในการนำเสนอข้อมูล ความรู้เชิงบริบทเกี่ยวกับความขัดแย้งและผู้ดำเนินการจึงเป็นสิ่งสำคัญ ผู้ไกล่เกลี่ยที่มีประสบการณ์และมีความรู้เกี่ยวกับสงครามกลางเมือง ความรู้อย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับคู่ต่อสู้และความสัมพันธ์กับภาคประชาสังคมนั้นมีประสิทธิภาพมากกว่าในการไกล่เกลี่ย ผู้ไกล่เกลี่ยที่แสวงหาวิธีแก้ปัญหาโดยการเจรจาสำหรับความขัดแย้งที่กำลังดำเนินอยู่อาจประสบความสำเร็จมากขึ้นเมื่อพวกเขาศึกษาความรู้ในการเจรจาอย่างจริงจัง ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับกระบวนการที่พยายามในการไกล่เกลี่ยแก้ไขข้อพิพาท

สรุปองค์ความรู้

ผู้วิจัยขอเสนอรูปแบบที่ค้นพบใหม่สำหรับการจัดการข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยของศาลปกครอง ทั้งในกระบวนการจัดการข้อพิพาทก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและเมื่อเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยแล้ว ดังนี้

ภาพที 1 รูปแบบกระบวนการจัดการข้อพิพาทของศาลปกครอง

ของตุลาการผู้ไกล่เกลี่ย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานศาลปกครองควรประชาสัมพันธ์เชิงรุกแก่ประชาชนในเขตอำนาจศาลถึงสิทธิในการฟ้องคดีปกครอง ลักษณะคดีปกครอง และการไกล่เกลี่ยคดีปกครอง

2. ฝ่ายบริหารควรกำหนดนโยบายในการให้ความรู้แก่บุคลากรในหน่วยงานทางปกครองในส่วนของการปฏิบัติงานที่ไม่ส่งผลกระทบหรือละเมิดสิทธิ์ของประชาชนอย่างทั่วถึงสม่ำเสมอ

3. สำนักงานอัยการควรกำหนดนโยบายในการให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้ข้อมูลและช่วยเหลือประชาชนที่เกรงกลัวการที่จะมีคดีกับหน่วยงานทางปกครองและฟ้องคดีต่อศาล

4. จังหวัด อำเภอ และฝ่ายบริหารส่วนท้องถิ่น ควรให้ความรู้หน่วยงานทางปกครองในสังกัด เช่น ตำบล หมู่บ้าน เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล อบต. ด้านการปฏิบัติงานและการยุติข้อพิพาทกับประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรนำความรู้ทางวิชาการเพื่อปรับปรุงรูปแบบในการจัดการข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยคดีปกครองในศาลปกครองทั้งกระบวนการดำเนินการเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการไกล่เกลี่ยแต่ละคดีส่งผลให้คดียุติโดยเร็วช่วยให้ปริมาณคดีลดลงด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว และถูกต้องตามกฎหมาย

2. ควรนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินการของตุลาการผู้ไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยการดำเนินการตามกระบวนการที่มีรูปแบบส่งผลต่อความสำเร็จได้อย่างตรงประเด็นซึ่งจะทำให้ข้อพิพาทยุติลง ลดความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคมได้

3. การนำความรู้ไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของหน่วยงานทางปกครองเพื่อลดปัญหาข้อพิพาทกับประชาชน

4. หน่วยงานทางปกครองควรปฏิบัติงานอย่างโปรงใสตรงไปตรงมาสามารถชี้แจงตรวจสอบได้เพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลในการปฏิบัติงานจะทำให้ลดช่องว่างของหน่วยงานทางปกครองกับประชาชนลงและความขัดแย้งข้อพิพาทที่กระทบหรือละเมิดสิทธิที่เป็นคดีทางปกครองจะลดลง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่อง ความเหมาะสมของประเภทข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการละเมิดของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องชดใช้ค่าเสียหายที่เป็นตัวเงินด้วยวิธีการไกล่เกลี่ย

2. ควรศึกษาเรื่อง ปัญหาของคดีทางปกครองประเภทที่ไกล่เกลี่ยได้แต่ไม่ประสงค์เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย

3. ควรศึกษาเรื่อง การระงับข้อพิพาททางปกครองของหน่วยงานทางปกครองกับประชาชนหรือเอกชน

4. ควรศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการไกล่เกลี่ยคดีปกครองแต่ละคดีของตุลาการศาลปกครอง

References

Administrative Court. (2019). Report on the performance of the Administrative Court and the Office of the Administrative Court for the year 2019. Retrieved October 28, 2021.From https://www.admincourt.go.th/admincourt/upload/webcms/ReportYear/ReportYear_261120_110144.pdf.

Dokthaisong, B., Suksom, S., Chatchanthaphat, Ch., and Sanwonglark, Ch. (2022). Differences and Similarities of Shan Immigrants from Shan State and Kengtung State along the northern border of Thailand. International Journal of Early Childhood Special Education. 14(3) 4843-4850.

Dunnette, M. D., & Hough, L. M. (Eds.). (1991). Handbook fo Industrial and Organizational Psychology (2nd ed.). Consulting Psychologists Press.

Feng, J. & Xie, P. (2020). Is Mediation The Preferred Procedure in Labour Dispute Resolution Systemes? Evidence From Employer-Employee Matched Data in China. Journal of Industrial Relation, 62(1), 81-103. Retrieved October 24, 2022. from https://doi.org/10.1177/ 0022185619834971.

Marx, K. & Engels, F. (1904). The Manifesto of the Communist Party. New York: International Publishers, [C1948].

Nakdilok, L., and Kanaphum, S. (2017). The concept of mediation to settle criminal disputes in court. Research and Development Institute Journal Maha Sarakham Rajabhat University, 4(2), 61-75.

Suthiwasinnon, P., and Phasunon, P. (2016). Sample Selection Strategies for Qualitative Research. Parichart Journal Thaksin University, 29(2), 31-48.

Suksom, S. (2020). Policy on the development of economic zones in Chiang Rai Province. academic journal North Bangkok University, 9(2), 166-175.

Tosawat, P. (2015). Mediation of disputes in the Administrative Court. Personal Academic Documents National Defense College. Retrieved October 7, 2021, From http://www.dsdw2016. dsdw.go.th/ doc_pr/ndc_2560-2561/ 8473p.html.

Ua-Amnuai, J. (2013). A research project on the root causes of conflict to a solution for reconciliation. Bangkok: Independent Audit and Truth Committee for National Reconciliation (COP).

Wiegand, K., Rowland, E. & Keels, E. (2020). Third-Party Knowledge and Success in Civil War Mediation. The British Journal of Politics and International Relations, 23(1), 3-21. https://doi.org/10.1177/ 1369148120930674.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความขัดแย้งจากการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560

FACTORS AFFECTING CONFLICTS WITH THE ENFORCEMENT CONSTITUTION OF THE 2017

ประดิษฐ์ ดีวัฒนกุล
Pradit Deewattanakul
สถาบันรัชต์ภาคย์
Rajapark Institute
Email : Dr.Pradit@hotmail.com

Received 1 February 2022**; Revised** 22 May 2022**; Accepted** 26 May 2022.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับความขัดแย้งและการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความขัดแย้งและการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 เป็นการวิจัยแบบผลานวิธี คือการเชิงสำรวจ ประชากรได้ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 4,333,157 คน กลุ่มตัวอย่าง ทำการสุ่มตัวอย่างง่าย จำนวน 1,500 คน การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติคาโนนิคอล ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักวิชาการที่มีประสบการณ์ด้านการเมืองโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์และนำเสนอเชิงพรรณา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับความขัดแย้งการรวมตัวของคู่ขัดแย้งระดับปานกลาง ความคิดเห็นของคู่ขัดแย้งระดับมากนโยบายและเป้าหมายระดับปานกลาง สภาพการณ์ของความขัดแย้งระดับปานกลาง และการต่อสู้ของคู่ขัดแย้งระดับมาก และการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ ในการเลือกตั้งสภาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ระดับปานกลาง การเลือกตั้งและการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ระดับมาก ที่มานายกรัฐมนตรีระดับมาก ศาลรัฐธรรมนูญ ระดับปานกลาง องค์กรอิสระระดับปานกลาง การปฏิรูปประเทศ ระดับมาก และบทเฉพาะกาลระดับปานกลาง 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความขัดแย้ง คือ การรวมตัวของคู่ขัดแย้ง ความคิดเห็นของคู่ขัดแย้งนโยบายและเป้าหมายของคู่ขัดแย้งไม่ส่งผลต่อการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ ส่วนสภาพการณ์ของคู่ขัดแย้งและการต่อสู้ของคู่ขัดแย้งส่งผลต่อการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ 3) เสนอแนะลดความขัดแย้งและการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ คือ ต้องเคารพในความคิดแตกต่างระหว่างคู่ขัดแย้งด้วยกัน ทั้งนี้เพราะว่าคณะผู้ยกร่างรัฐธรรมนูญ มีความประสงค์ให้สนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงในการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ ตามระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

คำสำคัญ : ความขัดแย้ง, การบังคับใช้รัฐธรรมนูญพ.ศ. 2560

Abstract

The primary aim of this research was to investigate the level of conflict and enforcement of the 2560 Constitution and to identify the factors that affect conflict and

enforcement. The research was conducted using both survey and qualitative research methods, and the sample group consisted of 1,500 Bangkok voters selected from a total population of 4,333,157 through simple random sampling. Data was collected through the use of analytical questionnaires and analyzed using frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and Canonical Correlation Analysis.

The findings of the research indicated that the level of conflict in the gathering of conflicting parties was moderate. The opinions of high-level conflicting parties, policies and goals, and the enforcement of the 2560 Constitution were also at moderate levels. The elections to the House of Representatives (MPs) and the selection of senators were found to be at high levels, while the source of the Prime Minister and the independence of the Constitutional Court were moderate. The National reforms were at a high level, while the transitional chapters were at a moderate level. Furthermore, the research results showed that the factors affecting conflict and enforcement of the 2560 Constitution included the controversial merger of opinion between conflicting parties and the policies and goals of the conflicting parties. The recommendations for improving conflict and enforcing the 2560 Constitution included the need for respect for differences in opinion between conflicting parties, as the 2560 Constitution Drafting Committee aims to meet the demands of the people in enforcing the Constitution under a democratic system with the King as the Head of State.

Keywords: Conflict, The Enforcement OF The Constitution 2017

บทนำ

ความขัดแย้งของสังคมไทยปฏิเสธไม่ได้ว่าเกิดความแตกแยกแบ่งออกเป็นสองขั้วของกลุ่มพลังทางความคิดอย่างชัดเจนทั้งในระดับชนชั้นนำที่ขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มอำนาจเก่ากับกลุ่มอำนาจใหม่ และบานปลายขยายตัวสู่ระดับมวลชนที่แสดงออกผ่านกลุ่ม “เสื้อเหลือง” หรือพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) กับกลุ่ม “เสื้อแดง” หรือแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการแห่งชาติ (นปช.) การต่อสู้กันทางความคิดระหว่างสองขั้วขัดแย้งพิจารณาจากข้อวิวาทะแล้วก็ดูจะมีส่วนถูกและส่วนผิดอยู่ทั้งคู่ ดังนั้นการทำความเข้าใจความขัดแย้งของสังคมไทยจำเป็นต้องทำความเข้าใจแนวคิดของความขัดแย้งที่ถูกนำมาใช้และหลักการที่เป็นฐานรองรับข้อถกเถียงของแต่ละฝ่ายด้วยเช่นกันความขัดแย้งของสังคมไทยเริ่มปรากฏอย่างชัดแจ้งเมื่อปี 2548 และขยายตัวต่อเนื่องมาจนกระทั่งเกิดเป็นความขัดแย้งแยกขั้วสองสีสองอุดมการณ์ระหว่าง “ขบวนการเสื้อเหลือง” กับ “ขบวนการเสื้อแดง” เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงระบบคุณค่าทางศีลธรรม 2 ชนิด ซึ่งอันที่จริงความขัดแย้งกันอยู่เนือง ๆ มาตลอด แต่ปรากฏชัดเป็นแนวคิด 2 ชุด ที่ปะทะกันอีกครั้งในวิกฤติการณ์เปลี่ยนผ่านของสังคมไทย และเป็นการปะทะกันอย่างไม่ยอมประนีประนอมให้กันง่าย ๆ ดังในอดีต แนวคิดทั้งสองชุดนี้ถูกผลิตขึ้น เพื่อเป็นจุดรวมความคิดว่าด้วยกลุ่มคนที่เป้าหมายและกลุ่มตนต้องการต่อต้านหรือล้มล้าง เรียกว่า “ทุนนสามานย์” ฝ่ายหนึ่ง ที่ผลิตโดยกลุ่มมวลชนขนาดใหญ่ที่เรียกตัวเองว่า “พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” (พธม.) ฝ่ายที่สอง คือ “อำมาตยาธิปไตย” หรือ “คณาธิปไตย” ที่ผลิตโดยกลุ่มมวลชนขนาดใหญ่อีกกลุ่มที่รวมตัวกันอย่างหลวม ๆ ภายใต้การขนานนามตนเองว่า “แนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการแห่งชาติ” (นปช.) สังคมไทยเกิดสภาวะความผันผวนทั้งสองกระแสสืบเนื่องกันไปกล่าวคือ ผลจาก

รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนปี 2540 ที่เน้นองค์ประกอบด้านประชาชนเป็นสำคัญ โดยออกแบบให้มีพรรคการเมืองที่เข้มแข็ง ทำให้เกิดรัฐบาลที่ประสบความสำเร็จในการใช้ประโยชน์ให้แก่ประชาชนจำนวนมากแต่ต่อมารัฐบาลมีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอีกจำนวนมากเช่นกัน รวมทั้งการแทรกแซงสื่อมวลชนและระบบตรวจสอบถ่วงดุลต่างๆ หลายระบบทำให้สังคมไทยกลายเป็นประชาธิปไตยที่ไม่เสรี จากนั้นก็ถูกทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 ตามาด้วยการลงประชามติและประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี 2550 ที่มีบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้มาก แต่อำนาจส่วนใหญ่อยู่กับสถาบันและระบบตรวจสอบถ่วงดุลต่างๆต่อมาก็มีการออกกฎหมายความมั่นคงภายในและกฎหมายอื่นๆ จำนวนมากที่จำกัดบทบาทนักการเมือง พรรคการเมือง และการเมืองภาคประชาชนให้อ่อนแอลงโดยเพิ่มอำนาจให้กับสถาบันกองทัพ ฯลฯ จนทำให้ประชาธิปไตยที่ไม่เสรีอยู่แล้วของไทย กลายเป็นประชาธิปไตยปลอดประชาชนไปด้วยอีกทางหนึ่ง โดยเป็นประชาธิปไตยที่อยู่ภายใต้กำกับของกองทัพ ตุลาการ ระบบราชการ เทคโนแครต และองค์กรอื่น ๆ ที่ไม่ได้มาจากการเสียงข้างมาก กล่าวอีกนัยหนึ่งถูกดึงส่วนที่เป็นหลักการเสรีนิยมออกไป และต่อมาก็ไม่ได้รับการแก้ไขให้ถูกจุดแต่กลับถูกดึงส่วนที่เป็นหลักการประชาธิปไตยออกไปอีกครั้งหนึ่งหลังรัฐประหารเป็นต้นมา ปัจจุบันจึงประสบปัญหาพร้อมกัน 2 ประการ คือ กลายเป็น “ประชาธิปไตยที่ไม่เสรีและปลอดประชาชน”ในทำนองเดียวกัน หากพิจารณาประเด็นการต่อสู้ที่เกิดขึ้นในความขัดแย้งแยกขั้วของสังคมไทยปัจจุบันจากประวัติศาสตร์สังคมไทย ประมวลแนวทางการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย ของขบวนการนักศึกษาประชาชนช่วงปี 2516-2519 และการต่อต้านรัฐราชการเผด็จการอำมาตยาธิปไตย ต้านอำนาจทุน (สามานย์) ควบคู่กันไป หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้น (Chanchai Chaisukkosol. (2515)

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบบประชาธิปไตย เมื่อ พ.ศ. 2475 รัฐธรรมนูญเป็นรูปแบบของระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ รัฐธรรมนูญไม่ได้มีการสืบต่อและดำเนินอย่างต่อเนื่องในระบอบประชาธิปไตยเพียงระบอบเดียว แต่เป็นลักษณะของการผันผวน และควบคู่กันไประหว่าง 3 ระบอบด้วยกัน คือ ระบอบประชาธิปไตย ระบอบเผด็จการ และระบอบกึ่งประชาธิปไตยในระบอบแบบประชาธิปไตยนั้น อำนาจการปกครองจะเป็นของประชาชนอย่างแท้จริง สมาชิกสภามาจากการเลือกตั้งของประชาชน ทำหน้าที่ทางนิติบัญญัติ ควบคุมการบริหารงานของรัฐบาล ซึ่งการบริหารประเทศของรัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อสภา นั่นคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีความหมายสำคัญและสัมพันธ์กับการเลือก การแข่งขัน การควบคุมอำนาจการบริหารประเทศ ตลอดจนการรักษาและสืบทอดอำนาจนั้น ส่วนระบอบแบบเผด็จการ อำนาจการปกครองถูกผูกขาดโดยกลุ่มบุคคล เพียงกลุ่มน้อยที่เป็นผู้ปกครองอำนาจและอิสระของประชาชนส่วนใหญ่มีจำกัด หรือไม่มีอยู่เลย การได้มาซึ่งอำนาจ การใช้อำนาจการรักษาและการสืบทอดอำนาจของผู้ปกครองไม่มีความสัมพันธ์กับการเลือก การแข่งขัน และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในระบอบแบบกึ่งประชาธิปไตยนั้น เป็นลักษณะผสมที่ก้ำกึ่งกันทั้งสองแบบ กล่าวคือ การแข่งขันและการใช้อำนาจการปกครองประเทศไม่ได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงทั้งหมด เช่น ขณะที่ระบบเปิดโอกาสให้มีการเลือกตั้งแข่งขันเข้าสู่อำนาจนั้น ระบบยังสงวนอำนาจบางส่วนให้กับกลุ่มบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนสัมพันธ์กับการเลือกและการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งในแง่ของการได้มาซึ่งอำนาจ การแข่งขัน การควบคุม การรักษา ตลอดจนการสืบทอดอำนาจนั้นรัฐธรรมนูญเป็นกติกาหลักที่สำคัญในการจัดความสัมพันธ์เกี่ยวกับอำนาจดังนั้น รัฐธรรมนูญจึงเป็นช่องทางหนึ่งที่ผู้แข่งขันสู่อำนาจให้ความสำคัญ และใช้เป็นเครื่องมือในการแข่งขัน เพื่อช่วงชิงอำนาจมาโดยตลอด จะเห็นได้ว่าในช่วงเวลา 80 กว่าปีนับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง รัฐธรรมนูญไทยถูกยกเลิกและประกาศใช้ถึง 18 ฉบับ เป็นที่สังเกตว่าความแตกต่างในเนื้อหาสาระของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเหล่านั้น มีลักษณะผสมกันอยู่ในระบอบทั้ง 3 รูปแบบดังกล่าวข้างต้น เช่น รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2489 , 2492, 2517 และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2450 มีแนวโน้มไปในลักษณะของระบอบ

ประชาธิปไตย ขณะที่รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2475 , 2520, 2515, 2519, 2512 และรัฐธรรมนูญที่ได้ชื่อว่า “ประชาธิปไตยครึ่งใบ” หรือแบบกึ่งประชาธิปไตย เช่น รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2511 และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 การที่รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกติกาหลัก หลักการของระบบประชาธิปไตย และสถาบันหนึ่งของระบบประชาธิปไตย มีความแปรปรวนอยู่ระหว่างกระแสการเปลี่ยนแปลงของระบบประชาธิปไตย ทั้ง 3 รูปแบบดังกล่าว เป็นการสะท้อนให้เห็นว่ามีการแข่งขันช่วงชิงอำนาจการบริหารประเทศระหว่างกลุ่มพลังอำนาจหลักทางสังคม 2 ฝ่าย คือฝ่ายที่ยึดถือในระบอบเผด็จการและระบอบประชาธิปไตยมาตลอด โดยที่กลุ่มพลังทั้งสองฝ่ายยังไม่สามารถที่จะสร้างกติกา และระบบประชาธิปไตย ที่มั่นคงจนเป็นที่ยอมรับ และดำเนินไปในระบบประชาธิปไตย อย่างต่อเนื่องเพียงพอจนสามารถพัฒนาให้เป็นสถาบันระบบประชาธิปไตย ได้ กล่าวได้ว่า รัฐธรรมนูญชั่วคราว พ.ศ. 2557 ซึ่งถูกเรียกว่า เป็นรัฐธรรมนูญเผด็จการนั้น เป็นผลสะท้อนจากจุดด้อยอันเนื่องจากสภาวการณ์ดังกล่าว กล่าวคือ การขัดแย้งและความรุนแรงที่เกิดขึ้นในบทบัญญัติมาตรา 44 และยกเลิกรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 จึงเป็นศูนย์รวมในการดูดซับเอาความแตกต่างความขัดแย้งระหว่างเข้าไว้ด้วยกันในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แล้วค่อย ๆ จะคลี่คลายเข้าสู่แนวทางที่เป็นประชาธิปไตยมากขึ้นหลังจากร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2560จะประกาศมีผลบังคับใช้ (Pongkwan Sawatdiphak, 2015)

อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าภายหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ได้ไม่นานก็เกิดมีการขัดแย้งขึ้นในกลุ่มพลังหลักทางสังคม จนเกิดวิกฤตการณ์ และการยุบสภาผู้แทนราษฎร จนเป็นเหตุการณ์ขัดแย้งที่รุนแรงถึงขั้นทำรัฐประหารจากฝ่ายทหารโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา และยกเลิกรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับฉบับก่อน ๆ หากเหตุการณ์เป็นเช่นนั้นแล้ว การที่ระบอบประชาธิปไตยจะถูกฉุดรั้งไปสู่เผด็จการในระดับที่เข้มข้นสูงจะมีโอกาสมากขึ้น ขณะที่ความคาดหวังจะให้เกิดการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยนั้นกลับเลื่อนลางความขัดแย้งและ การบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 จึงเป็นจุดวิกฤตที่เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญของพัฒนาการในขั้นหนึ่งของรัฐธรรมนูญไทย ว่าจะมีแนวโน้มไปในลักษณะและทิศทางที่จะมีเสถียรภาพมากขึ้นหรือไม่อย่างไร จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัย เรื่อง ความขัดแย้งกับการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560ในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของความขัดแย้งและการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560
2. เพื่อศึกษาปัจจัย ความขัดแย้งและการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้แบบสอบถามการเก็บข้อมูลกับประชากรกลุ่มเป้าหมายจากประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในเขตกรุงเทพมหานคร และการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์นักวิชาการผู้มีบทบาทด้านการเมือง มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

การวิจัยเชิงสำรวจ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งทีมีอายุ18ปีขึ้นไปกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 1,500 คนจากประชากรทั้งสิ้น 4,333,157 คน แบบสุ่มตัวอย่าง แบบง่าย (Simple Random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับด้านบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา

2. แบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง ได้แก่ การรวมตัวของคู่ขัดแย้ง ความคิดเห็นของคู่ขัดแย้ง นโยบายและเป้าหมาย สภาพการณ์ของความขัดแย้ง และการต่อสู้อำนาจของคู่ขัดแย้ง

3. แบบสอบถามที่เกี่ยวกับการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 ได้แก่ การเลือกตั้งสภาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้ง การสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ที่มานายกรัฐมนตรี ศาลรัฐธรรมนูญ องค์กรอิสระ การปฏิรูปประเทศและบทเฉพาะกาล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percent) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และวิเคราะห์ปัจจัยของตัวแปรสองตัวโดยใช้สถิติคาโนนิคอล(Canonical Correlation Analysis)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักวิชาการที่มีประสบการณ์ด้านการเมือง โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 8 คน และทำการวิเคราะห์บทสมภาษณ์ประกอบข้อมูลเชิงปริมาณ และนำเสนอเชิงพรรณาความเพื่อยืนยันสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

1. ระดับของความขัดแย้งและการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560

1.1 การรวมตัวของคู่ขัดแย้งระดับปานกลาง การรวมตัวของกลุ่มต่าง ๆ มีลักษณะการรวมตัวระหว่างกลุ่ม เช่น การรวมตัว ฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล รองลงมาคือ การรวมตัวระหว่างกลุ่มต่าง ๆทั้งเปิดเผยและแอบแฝงซ่อนเร้นและกลุ่มพลังมวลชนที่มีความคิดต่าง

1.2 ความคิดเห็นของคู่ขัดแย้งระดับมาก ความคิดเห็นของกลุ่มต่างๆมีส่วนผลักดันให้มีการแบ่งแยกออกเป็นสองฝ่าย รองลงมาคือ การต่อสู้ความคิดเห็นของกลุ่มต่าง ๆ ในความคิดเห็นมักจะแสดงออกว่าตนเป็นตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมอย่างกว้างขวางเพื่อสร้างความชอบธรรมเหนือบุคลอื่นๆ และความคิดเห็นคู่ขัดแย้งหลากหลายของความคิดเห็นของคู่ขัดแย้งที่คลุมเครือไม่ชัดเจน

1.3 นโยบายและเป้าหมายระดับปานกลาง นโยบายและเป้าหมายของคู่ขัดแย้งโดยเฉพาะอย่าง มักจะเกิดขึ้นของกลุ่มที่เสียผลประโยชน์ เช่น กลุ่มการเมืองกลุ่มข้าราชการ และกลุ่มธุรกิจเอกชน รองลงมาคือ นโยบายและเป้าหมาย มีความพยายามขัดขวางการกระทำมิให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือปกป้องไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในนโยบายและเป้าหมายต่าง ๆ เช่น เป้าหมายทางด้านโครงสร้างสังคม เศรษฐกิจและสังคมส่วนรวม

1.4 สภาพการณ์ของความขัดแย้งระดับปานกลาง สภาพการณ์ของความขัดแย้ง มุ่งหวังที่จะครอบครองเสียงของประชาชนที่เป็นเสียงส่วนใหญ่ของประเทศ เช่นการหาเสียงสนับสนุนจากฐานเสียงประชาชนจึงเป็นสิ่งสำคัญ รองลงมาคือ การใช้ปัจจัยต่างๆจะถูกนำมาใช้เพื่อสนองความต้องการหลักเป็นสำคัญ เช่น การจัดสรรโควตารัฐมนตรี การช่วงชิงตำแหน่งรัฐมนตรีในกระทรวงสำคัญ ๆ ส่วนการช่วงชิงประโยชน์โดยใช้สถานการณ์ความขัดแย้งเป็นเครื่องต่อรองผลประโยชน์เพื่อสร้างจุดอ่อนให้ฝ่ายตรงข้ามและเสริมจุดแข็งของฝ่ายตนเอง

1.5 การต่อสู้อำนาจของคู่ขัดแย้งระดับมาก การรวมตัวต่อสู้เพื่อได้มาซึ่งอำนาจของฝ่ายคู่ขัดแย้งจะดำเนินยุทธวิธีต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความต้องเป็นที่การยอมรับเพื่อสนองเป้าหมายที่ตนต้องการ เป็นความขัดแย้งที่ไม่สามารถเอาชนะได้อย่างเด็ดขาด แต่ความขัดแย้งจะพัฒนาให้เกิด การออมชอมกันมากขึ้นโดยผ่าน

การต่อรองผลประโยชน์ เช่นการแก้ไข รัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เพราะความขัดแย้งยังมีโอกาส เพื่อจะช่วงชิงชัยชนะของตนเองภายหน้าเมื่อมีโอกาส

2. ระดับการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560

2.1 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ระดับปานกลางผู้สมัครจะได้รับเลือกเป็น ส.ส. เขต ต้องได้คะแนนมากกว่าจำนวนคะแนนเสียงไม่เลือกใคร (vote no) รองลงมาคือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เป็นการเลือกตั้งโดยตรงและลับส่วนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี โดยเข้าคูหากาบัตรเดียว ทั้ง ส.ส. เขต และ ส.ส. บัญชีรายชื่อ

2.2 การเลือกตั้งและการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.)ระดับมาก การสรรหาสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ให้เป็นการเลือกไขว้กลุ่มเพื่อป้องกันการรวมหัวกันทั้งในระดับอำเภอ จังหวัด ประเทศ รองลงมาคือ การสรรหาสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ที่มาจากการเลือกกันเองของประชาชนพลเมืองผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์หรือมีสถานะต่าง ๆ จากทุกภาคส่วน และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในการใช้อำนาจอธิปไตย โดยเปิดกว้างให้ประชาชนทุกคนซึ่งมีคุณสมบัติสมัครเข้ารับการเลือกได้โดยสะดวก

2.3 ที่มานายกรัฐมนตรีระดับมาก ทั้งนี้ส.ส.จะเป็นผู้เลือกนายกรัฐมนตรีจากรายชื่อในบัญชีของพรรคการเมืองและพรรคร่วมรัฐบาลที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็น ส.ส. ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของจำนวน ส.ส. ทั้งหมด รองลงมาคือ การหาเสียงเลือกตั้งพรรคการเมืองต้องประกาศรายชื่อที่เสนอเป็นนายกรัฐมนตรีให้ประชาชนทราบส่วนพรรคการเมืองจะเป็นผู้เลือกและเสนอรายชื่อผู้เป็นนายกรัฐมนตรีจากผู้เป็นหรือไม่เป็นสมาชิกพรรคและจะเป็น ส.ส. หรือไม่ก็ได้

2.4 ศาลรัฐธรรมนูญระดับปานกลางทั้งนี้ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งศาลรัฐธรรมนูญตามคำแนะนำของวุฒิสภา มีจำนวน 9 คน รองลงมาคือศาลรัฐธรรมนูญจะถูกตรวจสอบโดยประชาชนเหมือนกับองค์กรอื่น ๆ และศาลรัฐธรรมนูญที่ได้รับการแต่งตั้งมีวาระในการปฏิบัติหน้าที่ 7 ปีเท่านั้น

2.5 องค์กรอิสระระดับปานกลางองค์กรที่จัดตั้งขึ้นนั้นเพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินของประเทศดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุจริตและโปร่งใสเพื่อตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล รองลงมาคือ องค์กรที่จัดตั้งขึ้นต้องมีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อดำเนินการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้เป็นไปโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายและองค์กรอิสระแต่ละแห่งต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการโดยเฉพาะ โดยให้มีผู้บังคับบัญชาสูงสุด ซึ่งแต่งตั้งโดยองค์กรอิสระแต่ละแห่งเป็นผู้รับผิดชอบ

2.6 การปฏิรูปประเทศระดับมาก กำหนดให้ต้องมีการปฏิรูปประเทศการเมือง การบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมาย กระบวนการยุติธรรม (รวมทั้งตำรวจ) การศึกษา เศรษฐกิจ รองลงมาคือ กำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศเพื่อเป็นกรอบการดำเนินการและการกำหนดให้ต้องมีการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกี่ยวข้องในการปฏิรูปประเทศ

2.7 บทเฉพาะกาลระดับปานกลาง การกำหนดให้ ส.ว.ในวาระเริ่มแรกมาจากการสรรหาของ คสช. ผ่านคณะกรรมการสรรหา รองลงมาคือ รับรองความมีอยู่และความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายของประกาศคำสั่ง การกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้และกำหนดให้ ส.ว. ที่ผ่านการเลือกตามรัฐธรรมนูญโดยให้อยู่ในตำแหน่งเพียง 5 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงประกาศแต่งตั้ง

3. ปัจจัยความขัดแย้งและการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560

3.1 การบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 การเลือกตั้งสภาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) อยู่ระดับปานกลางเป็นอาจเป็นเพราะว่า ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี โดยเข้าคูหากาบัตรเดียวทั้ง ส.ส. เขต และ ส.ส. บัญชีรายชื่อ กำหนดให้นำคะแนนเสียงทุกคะแนนที่มีการลงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. เขตทุกรายไปใช้ในการคำนวณจำนวนผู้แทนราษฎรทั้งหมดที่แต่ละพรรคจะพึงมีผู้สมัครจะได้รับเลือกเป็น ส.ส. เขต ต้องได้คะแนนมากกว่าจำนวนคะแนนเสียงไม่เลือกใคร (vote no) ด้วย และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เป็นการเลือกตั้งโดยตรง การบังคับใช้รัฐธรรมนูญการเลือกตั้งสภาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) จึงมีบทบาทสำคัญอาจกล่าวได้ว่าประชาชนต้องการเห็นการเลือกตั้งสภาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)เป็นแนวทางประชาธิปไตยทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันหนึ่งเสียงย่อมมีความหมายต่อการเลือกตั้งภายใต้กรอบกติกาของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 ที่บังคับใช้ ฉะนั้นแนวคิดความขัดแย้งที่จะต่อต้านการเลือกตั้งสภาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ย่อมไม่มีผลและปัจจัยอะไรที่ส่งผลไม่ว่าจะเป็นการรวมตัวของคู่ขัดแย้ง ความคิดเห็นของความขัดแย้งนโยบายและเป้าสภาพการณ์ของความขัดแย้งและการต่อสู้อำนาจของคู่ขัดแย้ง

3.2 การบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 การเลือกตั้งและการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาร (ส.ว.)ระดับมาก การเลือกตั้งและการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาร (ส.ว.) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในการใช้อำนาจอธิปไตยที่ตัวเองเป็นของอำนาจ โดยเปิดกว้างให้ประชาชนทุกคนซึ่งมีคุณสมบัติสมัครเข้ารับการเลือกได้โดยสะดวก การสรรหาสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) โดยฉะเพราะอย่างยิ่งเป็นการเลือกกันเองของประชาชนพลเมืองผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์หรือมีสถานะต่าง ๆ จากทุกภาคส่วนและการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ให้เป็นการเลือกไขว้กลุ่มเพื่อป้องกันการรวมหัวกันทั้งในระดับอำเภอ จังหวัด ประเทศเป็นไปตามกรอบกติกาของคณะผู้ยกร่างรัฐธรรมภายใต้เสียงมติของประชาชนเสียงส่วนมากระดับมาก ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 การเลือกตั้งและการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ส่งผลให้เกิดการต่อต้านการรวมตัวของความขัดแย้งความคิดเห็นของความขัดแย้งนโยบายและเป้าสภาพการณ์ของความขัดแย้งและการต่อสู้อำนาจของคู่
ขัดแย้ง

3.3 การบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ที่มานายกรัฐมนตรีระดับมาก ทั้งนี้พรรคการเมืองจะเป็นผู้เลือกและเสนอรายชื่อผู้ที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีจากผู้เป็นหรือไม่เป็นสมาชิกพรรคและจะเป็น ส.ส.หรือไม่ก็ได้ การหาเสียงเลือกตั้งพรรคจะต้องแจ้งชื่อผู้ที่พรรคจะเสนอเป็นนายกรัฐมนตรีต่อ กกต.พรรคละไม่เกิน 3 รายชื่อ การหาเสียงเลือกตั้งพรรคการเมืองต้องประกาศรายชื่อที่เสนอเป็นนายกรัฐมนตรีให้ประชาชนทราบ และส.ส. เป็นผู้เลือกนายกรัฐมนตรีจากรายชื่อในบัญชีของพรรคร่วมรัฐบาลที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็น ส.ส. ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของจำนวน ส.ส. ทั้งหมด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ที่มานายกรัฐมนตรีมีบทบาทสำคัญมากเพราะผู้ร่างรัฐธรรมนูญต้องการเห็นความเป็นประชาธิปไตยของที่มานายกรัฐมนตรีฉะนั้นผู้ไม่เห็นด้วยมีจำนวนมากเพราะทุกภาคส่วนต้องการนายกรัฐมนตรีมาจากสังกัดพรรคการเมืองปัจจัยจึงส่งผลเกิดขึ้นในความคิดต่างของความขัดแย้งการรวมตัวของความขัดแย้งความคิดเห็นของความขัดแย้งนโยบายและเป้าสภาพการณ์ของความขัดแย้งและการต่อสู้อำนาจของคู่ขัดแย้ง

3.4 การบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ศาลรัฐธรรมนูญ ระดับปานกลาง ศาลรัฐธรรมนูญที่ได้รับการแต่งตั้งมีวาระในการปฏิบัติหน้าที่ 7 ปี รองลงมาคือ ศาลรัฐธรรมนูญจะถูกตรวจสอบโดยประชาชนเหมือนกับองค์กรอื่น ๆ และพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา มีจำนวน 9 คน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 ศาลรัฐธรรมนูญเพราะเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญไม่มีปัจจัยที่

ส่งผลของความขัดแย้งการรวมตัวของความขัดแย้งความคิดเห็นของความขัดแย้งนโยบายและเป้าสภาพการณ์ของความขัดแย้งและการต่อสู้อำนาจของคู่ขัดแย้ง

3.5 การบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 องค์กรอิสระระดับปานกลาง องค์กรอิสระแต่ละแห่งต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการโดยเฉพาะ โดยให้มีผู้บังคับบัญชาสูงสุด ซึ่งแต่งตั้งโดยองค์กรอิสระแต่ละแห่งเป็นผู้รับผิดชอบ รองลงมาคือ องค์กรที่จัดตั้งขึ้นต้องมีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อดำเนินการ ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้เป็นไปโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายองค์กรอิสระนั้นมาจากการสรรหาหรือคัดเลือกแล้วแต่กรณี โดยคณะกรรมการ สรรหามีประธานศาลฎีกาเป็นประธานและองค์กรที่จัดตั้งขึ้นนั้น เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินของประเทศดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุจริตและโปร่งใส ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 องค์กรอิสระไม่มีผลปัจจัยส่งผลของความขัดแย้งการรวมตัวของความขัดแย้งความคิดเห็นของความขัดแย้งนโยบายและเป้าสภาพการณ์ของความขัดแย้งและการต่อสู้อำนาจของคู่ขัดแย้ง

3.6 การบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 การปฏิรูปประเทศกำหนดระดับมากทั้งนี้ต้องให้การมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิรูปประเทศรองลงมาคือ กำหนดให้เริ่มดำเนินการปฏิรูปในแต่ละด้านภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังว่าจะบรรลุในระยะเวลา 5 ปี และกำหนดให้ต้องมีการปฏิรูปประเทศ การบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมาย กระบวนการยุติธรรม (รวมทั้งตำรวจ) การศึกษา เศรษฐกิจ และด้านอื่นที่จำเป็น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 การปฏิรูปประเทศมีบทบาทสำคัญที่สุดไม่ส่งผลต่อความขัดแย้งการรวมตัวของความขัดแย้งความคิดเห็นของความขัดแย้งนโยบายและเป้าสภาพการณ์ของความขัดแย้ง และการต่อสู้อำนาจของคู่ขัดแย้ง

3.7 การบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 บทเฉพาะกาลระดับมากที่สุดคือ กำหนดให้ ส.ว.ที่ผ่านการเลือกตามรัฐธรรมนูญนี้โดยให้อยู่ในตำแหน่งเพียง 5 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งรองลงมาคือ กำหนดให้ ส.ว. ในวาระเริ่มแรกมาจากการสรรหาของ คสช. ผ่านคณะกรรมการสรรหาและรับรองความมีอยู่และความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายของประกาศคำสั่ง การกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญอาจกล่าวได้ว่าการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 บทเฉพาะกาล จึงเกิดการต่อต้าน ความขัดแย้งอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความขัดแย้งการรวมตัวของความขัดแย้งความคิดเห็นของความขัดแย้งนโยบายและเป้าสภาพการณ์ของความขัดแย้และการต่อสู้อำนาจของคู่ขัดแย้ง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความขัดแย้งและการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) อยู่ระดับปานกลางความขัดแย้งเกิดจากการรวมตัวของคู่ของขัดแย้ง สภาพการณ์ของคู่ขัดแย้ง ความคิดเห็นของความขัดแย้งไม่ส่งผลต่อ การเลือกตั้งสภาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี โดยเข้าคูหากาบัตรเดียวทั้ง ส.ส. เขต และ ส.ส. บัญชีรายชื่อกำหนดให้นำคะแนนเสียงทุกคะแนนที่มีการลงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. เขตทุกรายไปใช้ในการคำนวณจำนวนผู้แทนราษฎรทั้งหมดที่แต่ละพรรคจะพึงมีผู้สมัครจะได้รับเลือกเป็น ส.ส. เขต ต้องได้คะแนนมากกว่าจำนวนคะแนนเสียงไม่เลือกใคร (vote no) ด้วย และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เป็นการเลือกตั้งโดยตรงเพราะฉะนั้น การรวมตัวของคู่ของขัดแย้ง สภาพการณ์ของคู่ขัดแย้ง จึงไม่มีผลต่อการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 การเลือกตั้งสภาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ ประจักษ์ ก้องกีรติ (2015) ที่ให้สัมภาษณ์ไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 กำหนดให้นำคะแนนเสียงทุกคะแนนมาคำนวณ จำนวนผู้แทนราษฎรทั้งหมด ที่แต่ละพรรคจะพึ่งมี ต้องได้คะแนนมากกว่า จำนวน vote no ในขณะที่ความคิดเห็นระหว่างคู่ขัดแย้ง

และนโยบายและเป้าหมายไม่มีผลต่อการบังใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) สอดคล้องงานวิจัยของ บวรศักดิ์ สุวรรณโน (2007) การพิจารณายกร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีความพยายามที่จะสร้างสังคมไทยให้หลอมรวมกันได้ และอาจเป็นรัฐธรรมนูญกำหนดจุดเปลี่ยนผ่านประเทศไทยครั้งแรกที่จะทำให้ภาคประชาชนมีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมมากขึ้นกว่าเดิมแล้วก็ลดบทบาทในแง่ของอำนาจด้านใดด้านหนึ่งที่เคยมีเหนือจากอีกด้านหนึ่ง พยายามจะลดบทบาทตรงนี้ให้อยู่ในสมดุลของทั้งหมดนี้ให้ได้อันนี้ก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วก็อาจจะเป็นเหมือนนัยว่าครั้งหนึ่งปี 2540 ก็บอกเป็นรัฐธรรมนูญที่ดีการมีส่วนร่วมและเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด

2. ความขัดแย้งและการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 การเลือกตั้งและการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.)ระดับมาก ความขัดแย้งที่ส่งผลให้การบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 การเลือกตั้งและการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในการใช้อำนาจอธิปไตย และไม่เปิดกว้างให้ประชาชนทุกคนซึ่งมีคุณสมบัติสมัครเข้ารับการเลือกได้โดยสะดวกด้านการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) มาจากการเลือกกันเองของประชาชนผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์หรือมีสถานะต่าง ๆ จากทุกภาคส่วนและการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ให้เป็นการเลือกไขว้กลุ่มเพื่อป้องกันการรวมหัวกันทั้งในระดับอำเภอ จังหวัด ประเทศหมายความว่าความขัดแย้ง การรวมตัวของขัดแย้ง และความคิดเห็นของความขัดแย้งนำไปสู่การบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 การเลือกตั้งและการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.)ยู่ในระดับมาก สอดคล้อง บทสัมภาษณ์แนวคิดยกร่างรัฐธรรมนูญ 2560 ของ มีชัย ฤชุพันธ์ ว่า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ระบบการเลือกตั้งและการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาไม่เปิดกว้างให้ประชาชนเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งของประชาชนขัดกับเจตนารมณ์และความประสงค์ของประชาชนอย่างแท้จริงมีผลต่อ การเลือกตั้งและการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ประชาชนต้องการเห็นความเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ และมีการปฏิรูปประเทศจึงส่งผลและปัจจัยต่อ ความขัดแย้งการรวมตัวของความขัดแย้งความคิดเห็นของความขัดแย้งนโยบายและเป้าสภาพการณ์ของความขัดแย้งและการต่อสู้อำนาจของคู่ขัดแย้งสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญชัย ชัยสุขโกศล, (2015) ความขัดแย้งภายในของคนที่ร่างรัฐธรรมนูญหรือในกลุ่มคนที่กุมอำนาจจะทำให้ตัวรัฐธรรมนูญมีปัญหา แต่ถ้าหากจะใช้รัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสังคมนั้น มันไม่สามารถทำอย่างที่เป็นอยู่ ถ้าอยากจะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจะต้องทำหรือเขียนให้มันเหมาะสมกว่านี้

3. ความขัดแย้งและการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 ที่มานายกรัฐมนตรีระดับมาก ทั้งนี้พรรคการเมืองจะเป็นผู้เลือกและเสนอรายชื่อผู้เป็นนายกรัฐมนตรีจากผู้เป็นหรือไม่เป็นสมาชิกพรรคและจะเป็น ส.ส. หรือไม่ก็ได้ การหาเสียงเลือกตั้งพรรคจะต้องแจ้งชื่อผู้ที่พรรคจะเสนอเป็นนายกรัฐมนตรีต่อ กกต. พรรคละไม่เกิน 3 รายชื่อ การหาเสียงเลือกตั้งพรรคการเมืองต้องประกาศรายชื่อที่เสนอเป็นนายกรัฐมนตรีให้ประชาชนทราบ และส.ส.เป็นผู้เลือกนายกรัฐมนตรีจากรายชื่อในบัญชีของพรรคร่วมรัฐบาลที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็น ส.ส. ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของจำนวน ส.ส. ทั้งหมด หมายความว่าที่มานายกรัฐมนตรีจึงเกิดการต่อต้านและเกิดความขัดแย้งความคิดเห็นไม่ตรงกันของคู่ขัดแย้งมีผลที่มานายกรัฐมนตรีระดับมากอาจเนื่องมาจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 เปิดกว้างให้แต่ละพรรคการเมืองเสนอชื่อบุคคลที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง แต่ถ้าหานายกรัฐมนตรีจากพรรคการเมืองหาไม่ได้ ให้เสนอชื่อบุคคลภายนอก เข้ามาเป็นรัฐมนตรีส่งผลต่อความขัดแย้งความคิดเห็นของความขัดแย้งนโยบายและเป้าสภาพการณ์ของความขัดแย้งและการต่อสู้อำนาจของคู่ขัดแย้ง สอดคล้องงานวิจัยของปองขวัญ สวัสดิภักดิ์, (Pongkwan Sawatdiphak, 2015) และบทสัมภาษณ์ความเห็นทางวิชาการ พลเอกเอกชัย ศรีวิลาศ (2017) หลักการปกครองแบบประชาธิปไตยต้อง เกื้อกูลต่อระบอบการปกครองที่อำนาจการปกครองประเทศเป็นของประชาชนอย่างแท้จริง

4. ความขัดแย้งและการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 ศาลรัฐธรรมนูญระดับปานกลาง สภาพการณ์ของคู่ขัดแย้งระดับมาก รองลงมาคือ นโยบายและเป้าหมายและความคิดเห็นของคู่ขัดแย้งส่งผลให้การบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ศาลรัฐธรรมนูญในองค์ประกอบศาลรัฐธรรมนูญที่ได้รับการแต่งตั้งมีวาระในการปฏิบัติหน้าที่ 7 ปี ศาลรัฐธรรมนูญจะถูกตรวจสอบโดยประชาชนเหมือนกับองค์กรอื่น ๆ และพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา มีจำนวน 9 คน สอดคล้องกับ บทสัมภาษณ์ความเห็นศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนต่อร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 หมายความว่าสภาพการณ์ของคู่ขัดแย้ง และนโยบายและเป้าหมายของความขัดแย้งส่งผลให้การบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ศาลรัฐธรรมนูญอันเนื่องมาจาก ศาลรัฐธรรมนูญแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์เป็นองค์กรอิสระ มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และสามารถตรวจได้ นโยบายและเป้าหมายความขัดแย้งส่งผลอยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นระหว่างคู่ขัดแย้งระดับต่ำไม่ส่งผลการแต่งตั้งศาลรัฐธรรมนูญทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การแต่งตั้งศาลรัฐธรรมนูญเพราะประชาชนเห็นว่า เป็นองค์กรอิสระใช้อำนาจตรวจสอบกฎหมายจากวุฒิสภาสอดคล้องงานวิจัยของปองขวัญ สวัสดิภักดิ์, (Pongkwan Sawatdiphak, 2015) ที่ว่า ความล้มเหลวของระบบการเมืองไทยเกิดจากปัญหาการขาดประสิทธิภาพและเสถียรภาพของรัฐบาลอันเป็นผลมาจากลักษณะของรัฐธรรมนูญไทยเป็นเพียง “กลลวง” ทั้งสิ้น แต่ในทางปฏิบัติทั้งรูปแบบการปกครองและการใช้อำนาจเน้นหนักทางด้านอำนาจนิยมการเมืองไทย จึงวนเวียนอยู่ในวงจรอุบาทว์ไม่จบสิ้น และรัฐธรรมนูญมีการยกเลิกถึงกว่า 18 ฉบับโดยที่ “กำลัง” เป็นเครื่องมือรองรับอำนาจทางการเมืองมากกว่าเป็นการปฏิบัติตามกติกาของรัฐธรรมนูญ

5. ความขัดแย้งและการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 องค์กรอิสระ ระดับปานกลางความคิดเห็นของคู่ขัดแย้งไม่ส่งผลให้การบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 องค์กรอิสระทั้งนี้องค์กรอิสระแต่ละแห่งต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการโดยเฉพาะ โดยให้มีผู้บังคับบัญชาสูงสุดซึ่งแต่งตั้งโดยองค์กรอิสระแต่ละแห่งเป็นผู้รับผิดชอบองค์กรที่จัดตั้งขึ้นต้องมีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อดำเนินการ ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้เป็นไปโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายองค์กรอิสระนั้นมาจากการสรรหาหรือคัดเลือกแล้วแต่กรณีโดยคณะกรรมการสรรหามีประธานศาลฎีกาเป็นประธานและองค์กรที่จัดตั้งมา เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินของประเทศดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุจริตและโปร่งใสสอดคล้อง บทสัมภาษณ์ อัชพร จารุจินดา (2560) หมายความว่าการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 องค์กรอิสระ อันเนื่องมาจาก การจัดตั้งองค์กรอิสระเป็นเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มีอำนาจตรวจสอบปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนด ในการจัดตั้งองค์กรอิสระไม่เกิดปัญหาในการแต่งตั้ง ทั้งนี้เพราะการแต่งตั้งถูกกำหนดภายใต้กรอบของกฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดไม่ส่งผลต่อความขัดแย้งความคิดเห็นของความขัดแย้งนโยบายและเป้าสภาพการณ์ของความขัดแย้งและการต่อสู้อำนาจของคู่ขัดแย้ง ความล้มเหลวของรัฐธรรมนูญไทย เป็นสภาพของการกลืนไม่เข้าคลายไม่ออก กล่าวคือไม่ว่ารัฐธรรมนูญจะมีลักษณะโครงสร้างแบบใดล้วนถูกยกเลิกทั้งสิ้น ขณะที่มีแนวโน้มเอียงไปทางประชาธิปไตยมากขึ้นกลับเป็นการปฏิเสธพลังทางทหารและข้าราชการ ครั้นเมื่อโน้มเอียงไปทางตรงข้ามกลับเป็นการปฏิเสธพลังประชาชน ซึ่งในที่สุดต่างก็ถูกยกเลิกเช่นเดียวกัน จึงเป็นการสะท้อนให้เห็นสภาพปัญหาและความล้มเหลวของรัฐธรรมนูญไทย

6. ความขัดแย้งและการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 สภาพการณ์ของคู่ขัดแย้งระดับมากส่งผลไห้การบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 การปฏิรูปประเทศกำหนดให้ต้องมีการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิรูปประเทศการกำหนดให้เริ่มดำเนินการปฏิรูปในแต่ละด้านภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังว่าจะบรรลุในระยะเวลา 5 ปี และการกำหนดให้ต้องมีการปฏิรูปประเทศ การบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมาย กระบวนการยุติธรรม (รวมทั้งตำรวจ) การศึกษา เศรษฐกิจ และด้านอื่นที่จำเป็นสอดคล้องบทสัมภาษณ์ รศ.สมชาย ปรีชาศิลปะกุล (2017) หมายความว่า การ

ปฏิรูปประเทศสืบเนื่องมาจาก รัฐธรรมนูญ พ.ศ2560 มีเจตนารมณ์ เพื่อจะปฏิรูปประเทศในทุกภาคส่วนของประเทศพัฒนาแบบยั่งยืนตามกรอบกติกาของกฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดไม่ส่งผลความขัดแย้งความคิดเห็นของความขัดแย้งนโยบายและเป้าสภาพการณ์ของความขัดแย้งและการต่อสู้อำนาจของคู่ขัดแย้ง สอดคล้องงานวิจัยของวัชพร จารุจินดา.(2015) บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ เป็นผลมาจากทัศนคติทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจทางการเมืองเป็นสำคัญ กล่าวคือบุคคลเหล่านี้ขาดหลักการที่เรียกว่า “รัฐธรรมนูญนิยม” โดยเฉพาะการใช้อำนาจไม่เห็นความสำคัญของการปกครองตามวิถีทางกฎหมาย

7. ความขัดแย้งและการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 บทเฉพาะกาลระดับมากส่งผลต่อความขัดแย้งนโยบายเป้าหมายและสภาพการณ์ของคู่ขัดแย้งการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 บทเฉพาะกาลรองลงมาองค์ประกอบกำหนดให้ ส.ว. ที่ผ่านการเลือกตามรัฐธรรมนูญโดยให้อยู่ในตำแหน่งเพียง 5 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งกำหนดให้ ส.ว. ในวาระเริ่มแรกมาจากการสรรหาของ คสช. ผ่านคณะกรรมการสรรหาและรับรองความมีอยู่และความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายของประกาศคำสั่ง การกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญสอดคล้องงานวิจัยของสถาบันพระปกเกล้า (2553) หมายความว่า บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 กำหนดบทบาทการสรรหา ส.ว. ผ่านความเห็นของคณะ คสช. และมีกำหนดอยู่ในวาระ 5 ปี เพื่อการปฏิรูปการเมืองให้เข้าสู่ภาวะปกติ การบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 บทเฉพาะกาลอันเนื่องมาจากได้ผ่านความเห็นชอบจากประชาชนจากการทำประชามติ ไม่ส่งผลต่อความขัดแย้งความคิดเห็นของความขัดแย้งนโยบายและเป้าสภาพการณ์ของความขัดแย้งและการต่อสู้อำนาจของคู่ขัดแย้ง สอดคล้องงานวิจัยของบวรศักดิ์ อุวรรณโณ (Borwornsak Uwanno. 2007) เพื่อต้องการ ปูรากฐานการปกครองที่มีรูปแบบประชาธิปไตยมากขึ้น และพยายามจำกัดบทบาททางการเมืองของทหาร เหตุที่รัฐบาล ยอมให้รัฐธรรมนูญประกาศใช้ได้เพราะอยู่ในภาวะจำยอม อันเนื่องจากเงื่อนไขจำกัดที่ฐานอำนาจทางทหารของรัฐบาลยังไม่เข้มแข็งพอโดยเฉพาะฐานในกองทัพบกมีการแตกแยกจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องประคับประคองการกระทบกระทั่งจากความขัดแย้งภายในขณะเดียวกับฝ่ายพลเรือนกำลังได้รับความสนับสนุนจากประชาชนอย่างสูง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การลดความขัดแย้งและการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 ต้องเคารพในความคิดแตกต่างระหว่างคู่ขัดแย้งด้วยกัน ทั้งนี้เพราะว่าคณะผู้ยกร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มีความประสงค์ให้สนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงในการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560ตามระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวคิดทฤษฎีความขัดแย้งและกฎหมายรัฐธรรมนูญของประวัติศาสตร์ เริ่มต้นตั้งแต่การปฏิวัติรัฐประหาร พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ในจำนวนกฎหมายรัฐธรรมนูญทั้ง 20 ฉบับ ประวัติศาสตร์ความเป็นมาอย่างไร จะยกร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญไปในทิศทางใด

2. ควรศึกษาข้อมูลงานวิจัยในเชิงประวัติศาสตร์ แนวงานวิจัยเชิงคุณภาพความขัดแย้งของสังคมไทยและการใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับมา วิเคราะห์เชิงลึก มีจุดข้อบกพร่องตรงไหน จุดเด่นตรงไหน ให้สอดคล้องคำว่า ประชาธิปไตยของประเทศไทย

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีความขัดแย้งและกฎหมายรัฐธรรมนูญ บทสัมภาษณ์นักวิชาการตลอดจนรัฐธรรมนูญจำนวน20ฉบับของประเทศไทยนับตั้งแต่ พ.ศ.2475 จนถึงปัจจุบันมาเป็นกรอบวิเคราะห์การศึกษา ความขัดแย้งกับการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ผลการวิจัยสะท้องให้เห็นถึงระดับความขัดแย้งของสังคมไทยในการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 มีความคิดเห็นต่างกันออกไปบ้างเห็นด้วยและไม่ด้วยแม้นจะผ่านประชามติเสียงส่วนมากของประชาชนงานวิจัยชิ้นนี้คงเป็นภาพสะท้องการบังใช้รัฐธรรมนูญในอนาคต

References

Chanchai Chaisukkosol. (2515). A new social contract, a way out of the conflict during the transition period in Thailand. Institute of Human Rights and Peace Means. Bangkok : Mahidol University.

Borwornsak Uwanno. (2007) Public Law, Volume 3, Origin and Jurisprudence. Bangkok : Nititham Publishing House First printing

Pongkwan Sawatdiphak, Lecturer at the Faculty of Political Science Thammasat University, Matichon Online 8 March 2515.

King Prajadhipok's Institute (2 01 0), Constitution of the Kingdom of Thailand. http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2490 /A/053/1.PDF

Office of the Secretariat of the House of Representatives. http://partiament.go.th/

แนวทางการบริหารภายใต้หลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

ADMINISTRATION GUIDELINES UNDER GOOD GOVERNANCE OF LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATIONS IN THAILAND

อโณทัย ดวงดารา, อนันต์ ธรรมชาลัย และสุพิศาล ภักดีนฤนาถ
Anothai Duangdara, Anan Thamchalai and Suphisan Phakdinaruenat
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
Faculty of Political Science, North Bangkok University
anothai.duan@northbkk.ac.th

Received 27 April 2022**; Revised** 29 April 2023**; Accepted** 29 April 2023.

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารภายใต้หลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาแนวคิดเกี่ยวข้องกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 30 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารภายใต้หลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยในภาพรวมยังคงมีการดำเนินการบริหารงานภายให้หลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้านอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ 1) นิติธรรม มีการจัดทำนโยบายสาธารณะที่คำนึงถึงหลักความเสมอภาคมีการใช้นโยบายสาธารณะเป็นไปตามความจำเป็นและมีความเหมาะเทียมในท้องถิ่น 2) คุณธรรม โดยรวมมีการยึดมั่นคุณธรรมจริยธรรมคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชน 3) ความโปรงใส สามารถตรวจสอบได้มีการเผยข้อมูลข่าวสารกับประชาชนให้ทราบ 4) การมีสวนร่วม ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาในท้องถิ่น 5) ความรับผิดชอบ มีเชื่อมั่นความไว้วางใจตอบสนองกับความคาดหวังของประชาชนผู้อยู่อาศัยในท้องถิ่นได้ตามงบประมาณที่มีและตามความสำคัญ และ 6) ความคุ้มคา มีการคำนึงถึงพันธกิจขององค์กรโดยตอบสนองตามความต้องการของประชาชนมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและใช้ระยะเวลาที่เหมาะสม องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ทำให้ค้นพบแนวทางเชิงรุก แนวทางเชิงรับ แนวทางป้องกัน และแนวทางเชิงแก้ไข เพื่อช่วยในการบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: การบริหาร, หลักธรรมาภิบาล, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research aimed to examine the present state of administration in local government organizations in Thailand under the principles of good governance. A qualitative research approach was employed, drawing upon related theoretical concepts. Thirty executives from

government agencies involved in governance under good governance principles were selected as key informants through purposive sampling and interviewed using a semi-structured in-depth interview method. The data was analyzed through content analysis and presented through descriptive writing.

The findings indicated that administration in local government organizations in Thailand is operating under the principles of good governance in all six areas, including the rule of law, morality, transparency, participation, responsibility, and worthiness. Public services were provided equitably and with adherence to morality and ethics. Information was disclosed and checked for transparency, and participation was encouraged for local residents to propose solutions and contribute to development. Responsibility and trust were demonstrated by meeting local expectations and using resources efficiently. The research provides a proactive, passive, preventive, and solution-oriented approach to effectively manage administration under good governance principles.

Keywords: Administration, Good Governance, Local Government Organizations

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อรับผิดชอบในการจัดทาร่างยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดวิธีการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ ในการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล รวมทั้ง กำหนดมาตรการส่งเสริม และสนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคส่วนดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านต่างๆ รวม 6 คณะ เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด ตลอดจนได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและหน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง เพื่อประกอบการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติตามที่กฎหมายกำหนด ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ (6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ (Royal Thai Government Gazette, 2017)

สภาพปญหาการทุจริตคอรรัปชั่นในองคกรปกครองสวนท่องถิ่น(อปท.)ที่ผานมาพบวาเกิดจากหลายสาเหตุดังนี้1) สภาพปญหาและสาเหตุการทุจริตด่านงบประมาณ 2) เกิดจากตัวบุคคล ใชตำแหนงของตนแสวงหาประโยชน 3) เกิดจากขาดการประชาสัมพันธข่อมูลขาวสาร 4) เกิดการขาดความรูความเข่าใจและขาดคุณธรรมจริยธรรม 5) เกิดจากชองวางของระเบียบและกฎหมายระเบียบข่อบังคับตางๆที่ยังไมมีความชัดเจน

และมีความรัดกุมเพียงพอ ขาดระบบถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ 6) เกิดจากการตรวจสอบขาดความหลากหลาย และ 7) เกิดจากอำนาจบารมี ที่ฝังรากลึกจิตใจคนในสังคมไทยมานาน เช่น ความเกรงกลัวอิทธิพล การนับถือผู้มีบารมี การสำนึกบุญคุณของผู้มีพระคุณสิ่งเหลานี้ทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นใช้อำนาจหน้าที่การงานในการแสวงหาผลประโยชน (Puang-Ngam Kovit, 2016)

การทุจริตคอรัปชั่น การบริหารจัดการที่ผิดพลาดของภาครัฐและภาคเอกชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐขาดประสิทธิภาพในการทำงาน การขาดการมีส่วนรวมของประชาชนส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมการเมืองของไทย ด้วยเหตุนี้หลักธรรมาภิบาลจึงเป็นประเด็นหลักในการนำมาจัดการปญหาเหลานี้ (Kreainta Ekachai, 2017) หลักธรรมาภิบาลถือเป็นแนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการที่ดี ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรทุกระดับทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน เนื่องจากหลักธรรมาภิบาลสามารถสร้างความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนจึงจำเป็นต้องสร้างธรรมาภิบาลโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลางเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารราชการไทย (Ammaddee Wilaiwan, and Pangthai Sasirada, 2019)

จากปัญหาที่พบดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อศึกษาหาแนวทางการบริหารภายใต้หลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย โดยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้บริหารระดับสูงซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบาย ผู้บิหารระดับกลางซึ่งเป้นผู้กำกับนโยบาย และผู้บริหารระดับต้นซึ่งนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเพื่อจะได้ศึกษาหาแนวทางการบริหารภายใต้หลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารภายใต้หลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

บริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย

ราชการส่วนท้องถิ่น หมายถึง รูปแบบการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2553 ตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) คือ รัฐบาลกลางได้กระจายอำนาจทางการปกครองและการบริหารให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ เพื่อดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

ราชการส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยมี 2 รูปแบบ ได้แก่

1. การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ทั่วประเทศทุกจังหวัด มี 3 ประเภท ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.

2. การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีการบริหารจัดการไม่เหมือนกับรูปแบบทั่วไป จะมีขึ้นเป็นกรณี ๆ ไป ส่วนใหญ่จะเป็นเขตเมืองใหญ่ เช่น เมืองหลวงหรือเมืองท่องเที่ยว ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะใช้รูปแบบทั่วไปมาใช้ในการปกครอง ปัจจุบันมี กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งสิ้น 7,850 แห่ง แยกประเภทได้ ดังนี้องค์การบริหารส่วนจังหวัด รวม 76 แห่ง เทศบาล รวม 2,472 แห่ง ประกอบด้วย เทศบาลนคร 30 แห่ง เทศบาลเมือง 195 แห่ง เทศบาล

ตำบล 2,247 แห่ง และ องค์การบริหารส่วนตำบล 5,300 แห่ง องค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ รวม 2 แห่ง ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร และ เมืองพัทยา (Wikipedia. 2020)

อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

มาตรา 250 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใด ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคสี่ และกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายหน้าที่และอำนาจ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าวของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย ในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจกรรมสาธารณะใดที่เป็นหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าการร่วมดำเนินการกับเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐหรือการมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการ จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมหรือมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการนั้นก็ได้ รัฐต้องดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองโดยจัดระบบภาษีหรือการจัดสรรภาษีที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาการหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายตามวรรคหนึ่งและกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารราชการท้องถิ่น ต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม การป้องกันการทุจริตและการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ และต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และการป้องกันการก้าวก่ายการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นด้วย (Royal Thai Government Gazette, 2017)

มาตรา 251 การบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องใช้ระบบคุณธรรมและต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ การจัดให้มีมาตรฐานที่สอดคล้องกันเพื่อให้สามารถพัฒนาร่วมกันหรือการสับเปลี่ยนบุคลากรระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันได้ (Royal Thai Government Gazette, 2017)

สภาท้องถิ่น หรือ สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่ในการตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานของฝ่ายบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ ผู้บริหารท้องถิ่น ปกติ สภาท้องถิ่นจะมาจากการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง มีอำนาจหน้าที่หลายประการตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารท้องถิ่น และในบางแห่ง สภาท้องถิ่นมีอำนาจในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น แต่สำหรับในประเทศไทย การได้มาซึ่งผู้บริหารท้องถิ่น ใช้ระบบการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำงานภายใต้การตรวจสอบและถ่วงดุลโดย สภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สภาท้องถิ่น) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำหน้าที่บริหารงานภายในขอบเขตตามที่กฎหมายกำหนด และรับผิดชอบต่อสภาท้องถิ่นและประชาชนในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Wikipedia, 2020)

แนวคิดการบริหารองค์การ

Luther H. Gulick, and Lyndall Urwick (1937: 49 – 88) เป็นนักทฤษฎีที่อยู่ในกลุ่มการศึกษาการจัดการตามหลักการบริหารได้เสนอหลักที่ เกี่ยวกับการบริหาร ซึ่งคนที่เป็นผู้บริหารจะต้องทำมีหน้าที่สำคัญอยู่ 7 ประการ เรียกสั้น ๆ ว่า “POSDCoRB” ซึ่งประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนงาน ซึ่งจะต้องคำนึงถึงนโยบาย (Policy) ทั้งนี้ เพื่อให้ แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้มีความสอดคล้องกันในการดำเนินงาน แผนเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้ความรู้ในทางวิทยาการและวิจารณญาณวินิจฉัยเหตุการณ์ในอนาคตแล้วกำหนดวิธีการ โดยถูกต้อง อย่างมีเหตุมีผล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องและสมบูรณ์ 2) การจัดองค์กร (Organizing) หมายถึง การจัดส่วนราชการหรือองค์การ ซึ่งในการศึกษาบางแห่งก็ พิจารณารวมไปกับการปฏิบัติงานหรือวิธีการจัดการ (Management) ด้วยเรื่องการจัดแบ่งส่วนงานนี้ จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน เช่น การจัดแบ่งงาน (Division of Work) เป็นกรม กอง แผนก โดยอาศัยปริมาณงานคุณภาพของงานหรือจัดตามลักษณะของงานเฉพาะอย่าง (Specialization) ก็ได้นอกจากนี้อาจพิจารณาในแง่ของการควบคุม (Control) และหรือพิจารณาใน แง่หน่วยงาน (Organization) เช่น หน่วยงานหลัก (Line) หน่วยงานที่ปรึกษา (Staff) หรือบ้างก็เรียก เป็นหน่วยงานหลัก (Line) หน่วยแนะนำหรือที่ปรึกษา (Staff) และหน่วยงานช่วยเหลือหน่วยงาน อนุกรม (Auxiliary) เป็นต้น 3) การจัดหาบุคลากร (Staffing) หมายถึง การจัดหาบุคคลและเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับ การจัดแบ่งหน่วยงานที่แบ่งไว้หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งหมายถึงการจัดเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล (Personnel Administration) เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความสามารถมาปฏิบัติงานให้เหมาะสม (Competent Man for Competent Job) หรือ Put the Right Man on the Right Job กับรวมถึงการที่จะ เสริมสร้างและธำรงไว้ ซึ่งสัมพันธภาพในการทำงานของคนงานและพนักงาน ด้วย 4) การอำนวยการ (Directing) หมายถึง การศึกษาวิธีการอำนวยการรวมทั้งการควบคุมงานและนิเทศงาน ตลอดจนศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) และการจูงใจ (Motivation) เป็นต้น การอำนวยการในที่นี้รวมถึงการวินิจฉัย สั่งการ (Decision Making) ซึ่งเป็นหลักอันสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการบริหารงานและขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บังคับบัญชา หรือหัวหน้างานมากเหตุเพราะว่าการที่จะอำนวยการให้ภารกิจดำเนินไปด้วยดีได้จำเป็นต้องมี การตัดสินใจที่ดีและมีการสั่งการที่ถูกต้องเหมาะสมกับแต่ละลักษณะของการตัดสินใจ 5) การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ความร่วมมือประสานงานเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วย ความเรียบร้อยและราบรื่นศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะช่วยให้การประสานงานดีขึ้นเพื่อช่วย แก้ปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานการร่วมมือประสานงานเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากใน การบริหารเพราะเป็นกิจวัตรประจำวันที่จะต้องพึงกระทำในการปฏิบัติงานและเป็นสิ่งที่มีอยู่ทุก ระดับของงานการร่วมมือประสานงานเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาที่จะต้องจัดให้มีขึ้นใน หน่วย งานของตนเพราะเป็นปัจจัยสำคัญในอันที่จะช่วยให้เกิดความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ของ องค์การ 6) การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานตลอดรวมถึงการประชาสัมพันธ์ (Public Relations) ที่จะต้องแจ้งให้ประชาชนทราบด้วย อันที่จริงการรายงานนี้มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสาร (Communication) อยู่มาก การรายงานโดยทั่วไปหมายถึงวิธีการของสถาบันใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลแก่ผู้สนใจมาติดต่อสอบถามผู้บังคับบัญชาและหรือ ผู้ร่วมงาน ฯลฯ ความสำคัญของรายงานนั้นอยู่ที่จะต้องอยู่บนรากฐานของความจริง และ 7) งบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การงบประมาณโดยศึกษาให้ทราบถึงระบบและกรรมวิธีใน การบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและการเงินตลอดจนการใช้วิธีการงบประมาณและแผนงานเป็น เครื่องมือในการควบคุมงาน วิธีการบริหารงบประมาณโดยทั่วไป

สรุปได้ว่า การบริหารองค์กรเพื่อบรรลุเป้าหมายความสำเร็จขององค์กรต้องมีการวางแผนที่ดี มีการออกแบบโครงสร้างขององค์กรให้มีความเหมาะสม หาบุคลากรที่มีคุณสมบัติตรงตามที่ต้องการเข้ามาร่วมปฏิบัติงาน มีการอำนวยการดีทั้งศาสตร์และศิลป์ มีการประสานงานที่ดีมีประสิทธิภาพภายในองค์กรทั้งจากบนสู่ล่าง หรือจากล่างขึ้นบน มีการรายงานผลการดำเนินการให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง และมีการบริหารงบประมาณให้เกิดความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้นำองค์กร บุคลากรในองค์กร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งมีผลโดยตรงกับความสำเร็จในการขับเคลื่อนการบริหารงาน

แนวคิดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance)

แนวคิดหลักธรรมาภิบาล คำนิยาม องค์ประกอบของธรรมาภิบาล กรอบแนวทางการดำเนินงานสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และภารกิจของท้องถิ่น และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปปรับใช้ในการยกระดับการบริหารจัดการองค์กร อันจะส่งผลต่อการบริหารองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเกิดประโยชน์สุขของประชาชนต่อไป ซึ่งประกอบด้วย 6 หลักการ 11 องค์ประกอบย่อย มีรายละเอียด ดังนี้ 1) หลักนิติธรรม (Rule of Law) หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะใช้อำนาจตามกฎหมายและระเบียบ รวมถึงข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีอยู่โดยเคร่งครัดและไม่เลือกปฏิบัติ ทั้งนี้ในการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงหลักความเสมอภาคกล่าวคือ การให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่นต้องเป็นไปอย่างเท่าเทียมกัน ไม่แบ่งแยก ไม่ว่าจะเป็นประเด็นเกี่ยวกับเพศ เชื้อชาติ ศาสนา หรือกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังต้องให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย โดยต้องคำนึงถึง 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) นิติธรรม (Rule of Law) และ (2) ความเสมอภาค (Equity) 2) หลักคุณธรรม (Morality) หมายถึง บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องพึงมีจิตสำนึกความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่โดยยึดมั่นในศีลธรรม คุณธรรมต้องยึดมั่นในประมวลจริยธรรมของท้องถิ่น รวมถึงมาตรฐานและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ โดยคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลักสำคัญ โดยมี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม / มาตรฐานและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ และ (2) การปฏิบัติตามหลักการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Conflict of Interest) 3) หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง บุคลากรทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา รวมถึงการมีวัฒนธรรม และค่านิยมขององค์กรที่ให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและสื่อสารกับประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบถึงข้อมูลต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอเป็นปัจจุบัน และจัดให้มีการวางระบบเพื่อให้ประชาชนและภาคส่วนอื่นๆ ในสังคมสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้โดยง่าย รวมถึงในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความชัดเจน เป็นระบบ เป็นที่เข้าใจ รับรู้ และคาดการณ์ได้ของสังคม 4) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) กำหนดคำนิยามว่าการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องยึดหลักการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนในท้องถิ่นได้รับรู้ เรียนรู้ และร่วมแสดงความคิดเห็น หรือเสนอปัญหา และประเด็นต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนา นอกจากนั้นประชาชนยังต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และร่วมตรวจสอบการปฏิบัติงาน รวมทั้งการมีส่วนร่วมเพื่อแสวงหาฉันทามติร่วมกันระหว่างประชาชนภายในท้องถิ่น โดยมี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ (Participation / Consensus Oriented) และ (2) การกระจายอำนาจ (Decentralization) 5) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) หมายถึง การปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมุ่งให้การทำงานมีคุณภาพ สร้างความเชื่อมั่น ไว้วางใจ และตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชน ตลอดจนผู้มีส่วนได้เสียภายในท้องถิ่น หากการทำหน้าที่นั้นเกิดปัญหาหรือข้อขัดข้อง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องสามารถตอบคำถามและอธิบายให้ทราบถึงรายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นปัญหาเหล่านั้นรวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังต้องมีการจัดทำระบบการรายงานความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ตลอดจนระบบการบรรเทาปัญหาและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยมี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) ความรับผิดชอบ (Accountability) และ (2) การตอบสนอง (Responsiveness) 6) หลักความคุ้มค่า (Cost-Effectiveness / Economy) หมายถึง การปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ ตลอดจนเป้าหมายและพันธกิจที่มีความชัดเจน โดยต้องมีลักษณะที่ตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชน นอกจากนี้การปฏิบัติงานตามเป้าหมายและวิสัยทัศน์ดังกล่าวต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่ารวมถึงใช้ระยะเวลาในการดำเนินการที่รวดเร็วและเหมาะสม โดยมี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) ประสิทธิผล (Effectiveness) และ (2) ประสิทธิภาพ (Efficiency)

สรุปได้ว่า การบริหารองค์กรเพื่อบรรลุเป้าหมายความสำเร็จขององค์กรต้องมีการวางแผนที่ดี มีการออกแบบโครงสร้างขององค์กรให้มีความเหมาะสม หาบุคลากรที่มีคุณสมบัติตรงตามที่ต้องการเข้ามาร่วมปฏิบัติงาน มีการอำนวยการดีทั้งศาสตร์และศิลป์ มีการประสานงานที่ดีมีประสิทธิภาพภายในองค์กรทั้งจากบนสู่ล่าง หรือจากล่างขึ้นบน มีการรายงานผลการดำเนินการให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง และมีการบริหารงบประมาณให้เกิดความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้นำองค์กร บุคลากรในองค์กร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งมีผลโดยตรงกับความสำเร็จในการขับเคลื่อนการบริหารงาน

ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีดำเนินการวิจัย

สภาพปัจจุบันในการบริหารภายใต้หลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา) ประชากร คือ ผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารภายใต้หลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 1 ชนิด ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเครื่องมือชิ้นนี้สร้างตามแนวคิดการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของ (Luther H. Gulick & Lyndall Urwick, 1937: 49 – 88) ร่วมกับแนวคิดหลักธรรมาภิบาล ของ (อธิบายลักษณะ องค์ประกอบ และสร้างตามแนวคิดของใคร ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย) รวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย ระหว่างเดือน กันยายน ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2566 นำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับข้อมูลจากเอกสารหน่วงงานราชการมาประกอบในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอสรุปผลวัตถุประสงค์ดังนี้ ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารภายใต้หลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย พบว่า การบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ได้ให้อำนาจหน้าที่ในการบริหารโดยมีโครงสร้างการบริหารแบบกระจายอำนาจไปยังภูมิภาคต่าง ๆทั่วประเทศทั้งนี้แตกตามประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งการบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลพบว่ามีแนวทางเชิงรุก แนวทางเชิงรับ แนวทางเชิงป้องกันและแนวทางเชิงแก้ไขการบริหารงานให้บรรลุตามภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงมีการดำเนินการบริหารงานภายให้หลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 หลักอย่างต่อเนื่อง ได้แก่

1. นิติธรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมมีการจัดทำบริการสาธารณะที่คำนึงถึงหลักความเสมอภาคมีการให้บริการสาธารณะเป็นไปตามความจำเป็นและมีความเท่าเทียมในท้องถิ่น มีหลักการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นได้มีโอกาสดูแลปกครองตนเองเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในท้องถิ่นตนเอง ตลอดระยะเวลา 77 ปีที่ผ่านมา ดังนั้นธรรมาภิบาลจึงเป็นหัวใจของการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

2. คุณธรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมมีการยึดมั่นคุณธรรมจริยธรรมคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนโดยการปรับปรุงพัฒนาและต่อยอดพื้นฐานคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการท้องถิ่นให้เป็นผู้มีจิตสาธารณะ เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข

3. ความโปรงใส องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมมีการสื่อสารไปยังประชาชนให้สามารถตรวจสอบการทำงานและได้มีการเผยข้อมูลข่าวสารกับประชาชนให้ทราบในหลากหลายช่องทาง เช่น ผ่านทางสมาชิก อปท. ผ่านการประชุมประชาคม ผ่านผู้นำชุมชน เป็นต้น

4. การมีสวนร่วม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมมีการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น เสนอแนะปัญหาต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาในท้องถิ่นผ่านไปยังเจ้าหน้าที่กองช่าง กองสาธารณสุข กองการศึกษา กองคลัง กองส่งเสริมการเกษตร ฯลฯ

5. ความรับผิดชอบ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมมีความเชื่อมั่นความไว้วางใจตอบสนองกับความคาดหวังของประชาชนผู้อยู่อาศัยในท้องถิ่นได้ตามงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดและตามหลักความสำคัญ

6. ความคุมคา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมมีการคำนึงถึงพันธกิจขององค์กรโดยตอบสนองตามความต้องการของประชาชนมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมตามสภาพปัญหาต่าง ๆที่อยู่ในเขตพื้นที่ ๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบ โดยคำนึงถึงการใช้ระยะเวลาที่เหมาะสม

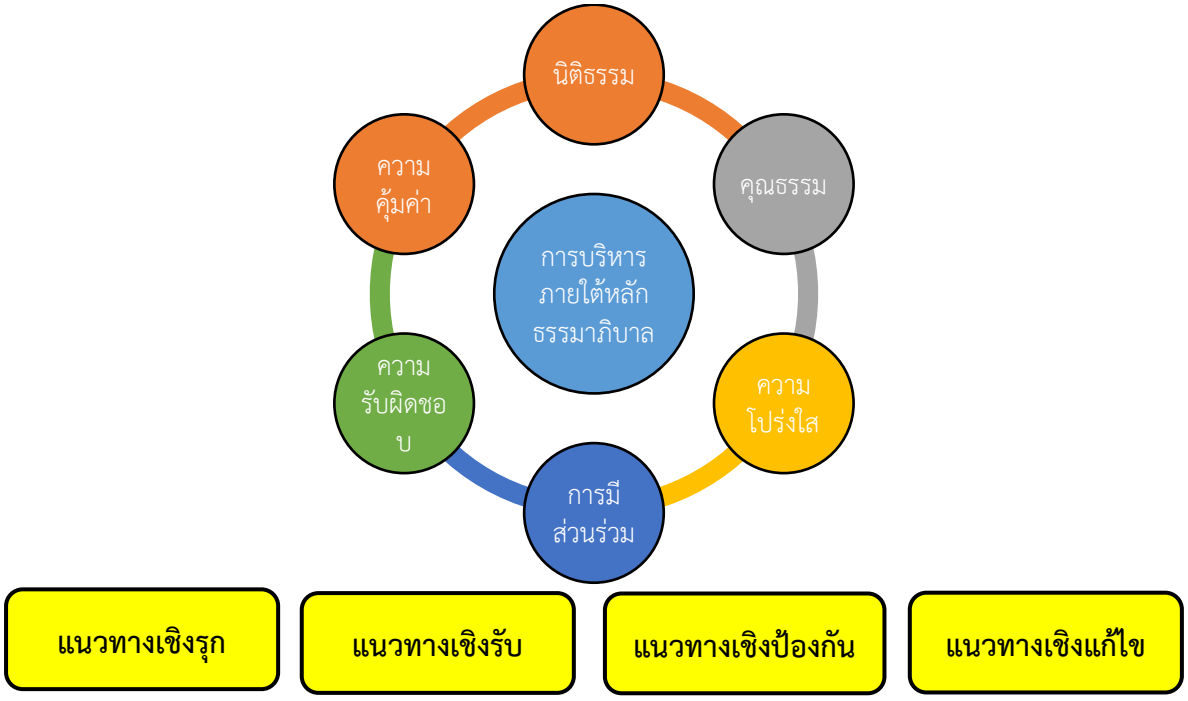
อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่าการบริหารภายใต้หลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยในภาพรวมยังคงมีการดำเนินการบริหารงานภายให้หลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้านอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ 1) นิติธรรม มีการจัดทำบริการสาธารณะที่คำนึงถึงหลักความเสมอภาคมีการให้บริการสาธารณะเป็นไปตามความจำเป็นและมีความเท่าเทียมในท้องถิ่น 2) คุณธรรม มีการยึดมั่นคุณธรรมจริยธรรมคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชน 3) ความโปรงใส มีการสื่อสารไปยังประชาชนให้สามารถตรวจสอบการทำงานและได้มีการเผยข้อมูลข่าวสารกับประชาชนให้ทราบ 4) การมีสวนร่วม มีการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาในท้องถิ่น 5) ความรับผิดชอบ มีเชื่อมั่นความไว้วางใจตอบสนองกับความคาดหวังของประชาชนผู้อยู่อาศัยในท้องถิ่นได้ตามงบประมาณที่มีและตามความสำคัญ และ 6) ความคุมคา มีการคำนึงถึงพันธกิจขององค์กรโดยตอบสนองตามความต้องการของประชาชนมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและใช้ระยะเวลาที่เหมาะสม 1) ตรงกับแนวคิดแนวคิดหลักธรรมาภิบาลของ (Office of Good Governance Development and Promotion, & Office of the National Anti-Corruption Commission, 2021) ที่กำหนดไว้ว่าการบริหารองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเกิดประโยชน์สุขของประชาชนประกอบด้วย 6 หลักการ ดังงานวิจัยของ (Assawakulpriroj Nuntaporn, 2019) ได้วิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า 1) ประชาชนมีความต้องการให้เทศบาลทำรูปแบบการประชาสัมพันธ์ให้เข้าใจง่ายและเข้าถึงประชาชนได้มากขึ้นเทศบาลจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ในวิธีการเข้าถึงข้อมูลประชาสัมพันธ์และข้อมูลของภาครัฐให้ง่ายขึ้นและต้องการให้ภาคเอกชนมีความร่วมมือกับทางเทศบาลและทางชุมชนในพื้นที่ให้มากขึ้น และ 2) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารตาม

หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครรังสิต จะสามารถลดช่องว่างการทำงานระหว่างภาครัฐและประชาชนให้ใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยการส่งเสริมและกระตุ้นประชาชนให้ตระหนักถึงหน้าที่และความสำคัญของการมีส่วนร่วมกับภาครัฐเพื่อประโยชน์ของชุมชนมากยิ่งขึ้น

สรุปองค์ความรู้

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันในการบริหารภายใต้หลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ผู้วิจัยค้นพบ แนวทางเชิงรุก แนวทางเชิงรับ แนวทางป้องกัน และแนวทางเชิงแก้ไข อยู่บนพื้นฐานของการบริหารภายใต้หลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ที่จะช่วยให้การบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลอย่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยมีประสิทธิภาพต่อไป

การถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์

การบริหารภายใต้หลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยจะมีแนวทางเชิงรุก แนวทางเชิงรับ แนวทางป้องกัน และแนวทางเชิงแก้ไข เพื่อช่วยในการบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลอย่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย โดยที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักพัฒนาและสงเสริมธรรมาภิบาล และสำนักงานคณะกรรมการป องกันและปราบปรามการทุจริตแหงชาติสามารถนำองค์ความรู้เหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายออกกฎระเบียบข้อบังคับ และกำหนดแนวทางในการส่งเสริมกับหน่วยงานต่าง ๆที่เกี่ยวข้องให้สามารถนำหลักธรรมาภิบาลไปสู่การปฏิบัติในองค์กรครองส่วนท้องถิ่นควรมีลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติที่ชัดเจนวัดผลได้เป็นรูปธรรมเพื่อประสิทธิผลการบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลต่อไป

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ แนวทางเชิงรุก แนวทางเชิงรับ แนวทางป้องกัน และแนวทางเชิงแก้ไข เพื่อช่วยในการบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลอย่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยที่สำคัญคือ กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำองค์ความรู้จากการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ในการให้ความสำคัญกับการนำหลักธรรมาภิบาลไปสู่การปฏิบัติควรมีลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติที่ชัดเจนวัดผลได้เป็นรูปธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลต่อไป สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ แนวทางการเพิ่มประสิทธิผลการบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

References

Ammaddee, W., & Pangthai, S. (2019). Strategic Management by Using of Good GovernancePrinciples of Schools under the Office of Secondary Educational Service Areas, Region20.Journal of MCU Nakhondhat. Vol.6(8), 4106-4118.

Assawakulpriroj N. (2019). Guidelines for development of public participation in administration according to good governance of Rangsit Municipality, Thanyaburi District, Pathumthani Province. Retrieved Jan 19, 2023 from https://so02.tci-thaijo.org/index.php/RCIM/

Kreainta, E. (2017). The Study of Good Governance of Local Government Organizations Case Study : Maeta Distric Lampang. The 17thGraduate Studies of Northern RajabhatUniversity Network Conference (Proceeding), 1527-1535.

James L. Creighton. (2005). The Public Participation Handbook. References. Barber, B. Strong Democracy: Participatory Politics for a New Age. Berkeley: University of California.

L. Gulick & L. Urwick. (1937). Papers on the Science of Administration (pp. 49–88). New York: Institute of Public Administration.

Office of Good Governance Development and Promotion, & Office of the National Anti-Corruption Commission. (2021). Guidelines for improving good governance for local government organizations. Retrieved Jan 19, 2023 from https://dcstore.phsmun.go.th/test02/

Puang-Ngam, K. (2016). Thai Local Government: Principles and Future Aspects, (9thedition). Bangkok: Winyuchon.

Royal Thai Government Gazette. (2017). Constitution of the Kingdom of Thailand, Buddhist Era. 2017. Retrieved June 5, 2022 from https://www.parliament.go.th/

การพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ให้ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้

Development of Economic and Social Security for Equitable Access to Resources and Quality Social Services toward Community Strengthening and Self-Reliance

สัญญา สดประเสริฐ[1], สงคราม จันทร์ทาคีรี[2], วีรพงศ์ พิชัยเสนาณรงค์[3]

Sanya Sodprasert[1], Songkhram Chantakiri[2], Weerapong Pichaisenanarong[3]

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College

Email: sanya.mcu@gmail.com[1]

Received 12 November 2022**; Revised** 23 April 2023**; Accepted** 27 April 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตำบลวังกะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อศึกษาการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมอย่างเป็นธรรม อันนำไปสู่ความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองของชุมชนตำบลวังกะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมโดยบูรณาการหลักพุทธธรรม เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ความเข้มแข็ง และการพึ่งพาตนเองของชุมชนตำบลวังกะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่คัดเลือกแบบเจาะจง 25 ท่าน และสนทนากลุ่มจำนวน 10 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอเชิงพรรณนาด้วยเทคนิคการเล่าเรื่อง

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนตำบลวังกะยังเผชิญปัญหาความไม่มั่นคงด้านรายได้ ความยากจน และความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการของรัฐ โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์และกลุ่มเปราะบางทางสังคม อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังมีทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง เช่น ความสามัคคี ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ วัฒนธรรมมอญ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ การรวมกลุ่มในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มอาชีพ ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนและสร้างรายได้มากขึ้น แนวทางการพัฒนาควรมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก การสร้างการมีส่วนร่วม การส่งเสริมอาชีพ และการบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจ ความเพียร ความรับผิดชอบ และการใช้ปัญญาในการพัฒนาชุมชน อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองของชุมชน

คำสำคัญ; ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม, การพึ่งพาตนเอง, ความเข้มแข็งของชุมชน, อิทธิบาท 4

ABSTRACT

This research article aimed to: 1) study the problems and the economic and social security conditions of the community in Wang Ka Subdistrict, Sangkhla Buri District, Kanchanaburi Province; 2) examine equitable access to resources and social services leading to community strength and self-reliance; and 3) propose guidelines for developing economic and social security through the integration of Buddhist principles in order to enhance quality of life, community strength, and self-reliance in Wang Ka Subdistrict, Sangkhla Buri District, Kanchanaburi Province. This study employed a qualitative research methodology. Data were collected through in-depth interviews with 25 key informants selected by purposive sampling and a focus group discussion involving 10 participants. The data were analyzed using content analysis and presented descriptively through narrative techniques.

The findings revealed that the Wang Ka community continues to face problems related to income insecurity, poverty, and inequality in access to state resources and social services, particularly among ethnic groups and socially vulnerable populations. Nevertheless, the community possesses strong social and cultural capital, including unity, kinship relationships, Mon cultural traditions, and local wisdom, which serve as important foundations for community development. In addition, collective community initiatives such as community enterprises, savings groups, and occupational groups have enabled local people to gain better access to financial resources and increase their income opportunities. The development approach should emphasize grassroots economic development, participatory processes, occupational promotion, and the integration of the Four Principles of Iddhipāda Namely Tripitaka—Chanda (aspiration), Viriya (perseverance), Citta (dedication), and Vimamsa (reflection)—to strengthen motivation, diligence, responsibility, and wisdom in community development. Such an approach would ultimately lead to greater community strength and sustainable self-reliance.

Keywords: Economic and Social Security, Self-Reliance, Community Strengthening, Iddhipāda IV

บทนำ

สังคมโลกในปัจจุบันกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ตลอดจนวิกฤตเศรษฐกิจและสาธารณสุขที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วโลก โดยเฉพาะประชาชนระดับฐานรากที่มีความเปราะบางทางเศรษฐกิจและสังคม (United Nations Development Programme [UNDP], 2019) ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้หลายประเทศให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก การลดความเหลื่อมล้ำ และการสร้างความมั่นคงของมนุษย์ในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และชุมชน องค์การสหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาร่วมกันของประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะเป้าหมายด้านการขจัดความยากจน การลดความเหลื่อมล้ำ และการสร้างชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน (United Nations Development

Programme [UNDP], 2015) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมอย่างเป็นธรรม

สำหรับประเทศไทย แม้จะมีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ การเข้าถึงบริการของรัฐ และความไม่มั่นคงทางอาชีพ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทและพื้นที่ชายแดน รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก (Wang Ka Subdistrict Administrative Organization, 2019) การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชนและเครือข่ายท้องถิ่น

ตำบลวังกะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็นพื้นที่ชายแดนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม ประกอบด้วยชาวมอญ กะเหรี่ยง และไทยพื้นถิ่น โดยประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม การค้าขาย การรับจ้าง และการท่องเที่ยว แม้พื้นที่จะมีศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม แต่ยังพบปัญหาความยากจน ความไม่มั่นคงด้านรายได้ และข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการของรัฐ โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์และกลุ่มเปราะบางทางสังคม ชุมชนยังคงมีทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ทั้งด้านความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ความศรัทธาทางศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น (Office of the National Economic and Social Development Board, 2017) นอกจากนี้ หลักพุทธธรรม โดยเฉพาะหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ยังสามารถประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างแรงจูงใจ ความเพียร และการใช้ปัญญาในการพัฒนาชุมชนได้อย่างเหมาะสม (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2016) ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น การศึกษาการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตำบลวังกะจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อสร้างองค์ความรู้และแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และสามารถนำไปใช้ในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ความเข้มแข็ง และการพึ่งพาตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตำบลวังกะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมอย่างเป็นธรรม อันนำไปสู่ความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองของชุมชนตำบลวังกะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมโดยบูรณาการหลักพุทธธรรม เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ความเข้มแข็ง และการพึ่งพาตนเองของชุมชนตำบลวังกะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษานี้ได้ดำเนินการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม แนวคิดการพึ่งตนเอง แนวคิดความเข้มแข็งของชุมชน และหลักอิทธิบาทธรรม ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์

การเปลี่ยนผ่านกระบวนทัศน์ครั้งสำคัญของการมองความมั่นคง โดยย้ายจุดศูนย์กลางจากความมั่นคงของรัฐ (State Security) มาสู่ความมั่นคงของปัจเจกบุคคลและชุมชน (People-centric Security) ซึ่งให้ความสำคัญกับการปกป้องประชาชนจากภัยคุกคามต่างๆ และการสร้างเสริมขีดความสามารถเพื่อให้มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดี รากฐานสำคัญของแนวคิดนี้วางอยู่บนเสาหลักที่มุ่งเน้นการขจัดอุปสรรคในการดำรงชีวิตและการสร้างสิทธิ

ขั้นพื้นฐานตามหลักการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ (Sen, 1999) ได้แก่ อิสรภาพจากความหวาดกลัว (Freedom from Fear) การได้รับการปกป้องจากความรุนแรงทางกายภาพ ความขัดแย้ง อาชญากรรม หรือการละเมิดสิทธิมนุษยชน อิสรภาพจากความขัดสน (Freedom from Want) การมีหลักประกันว่าจะมีปัจจัยพื้นฐานเพียงพอต่อการดำรงชีพ เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย และการเข้าถึงทรัพยากรอิสรภาพในการมีชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี (Freedom to Live in Dignity) การสามารถเข้าถึงโอกาสทางสังคม ได้รับการคุ้มครองทางกฎหมาย และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเท่าเทียม

เมื่อนำแนวคิดนี้มาผสานกับการวิจัย ความมั่นคงของมนุษย์จะทำหน้าที่เป็นเป้าหมาย ในขณะที่กระบวนการมีส่วนร่วมทำหน้าที่เป็นเครื่องมือ การยกระดับคุณภาพชีวิตจึงไม่ใช่แค่การให้ความช่วยเหลือแบบสงเคราะห์ แต่คือการสร้างเครือข่ายและระบบนิเวศในท้องถิ่น เช่น การดึงทรัพยากรทุนทางวัฒนธรรมหรือทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ชุมชน และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม

การพัฒนาสังคมเป็นกระบวนการวางแผนเพื่อยกระดับสวัสดิภาพของประชาชนควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมุ่งสร้างความสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับความเป็นธรรมทางสังคม (Midgley, 1995) ขณะที่องค์การสหประชาชาติให้ความสำคัญกับการพัฒนาสังคมในฐานะกระบวนการที่ช่วยให้มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมของตนเองได้อย่างเท่าเทียม แนวคิดการพัฒนาสังคมในยุคปัจจุบันให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนเป็นศูนย์กลาง โดยมองว่ามนุษย์เป็นทั้งเป้าหมายและพลังสำคัญของการพัฒนา การพัฒนาสังคมจึงไม่ใช่เพียงการเพิ่มรายได้หรือความเจริญทางวัตถุ แต่รวมถึงการสร้างศักยภาพของคน การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของตนเอง (Todaro & Smith, 2015)

การพัฒนาสังคมเป็นกระบวนการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และจิตใจ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน การสร้างความเป็นธรรมทางสังคม และการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองและดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง

แนวคิดการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเชื่อว่าชุมชนต้องมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของตนเอง โดยประชาชนต้องมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและความเข้มแข็งของชุมชน (Cohen & Uphoff, 1980) การพึ่งตนเองจึงเป็นกระบวนการที่ประชาชนและชุมชนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง มีความสามารถในการประกอบอาชีพ การจัดการทรัพยากร และการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยอาศัยทุนทางสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (Office of the National Economic and Social Development Board, 2017)

การพึ่งตนเองจึงเป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพของบุคคลและชุมชนให้สามารถดำรงชีวิต จัดการทรัพยากร และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยอาศัยการมีส่วนร่วม ทุนทางสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณธรรมทางพระพุทธศาสนา อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็ง ความมั่นคง และการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน

4. แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน

แนวคิดความเข้มแข็งของชุมชน (Community Strength) เป็นแนวคิดสำคัญในการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาสังคมที่มุ่งเน้นให้ชุมชนมีศักยภาพในการจัดการตนเอง สามารถแก้ไขปัญหา พัฒนาคุณภาพชีวิต และดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยอาศัยความร่วมมือ การมีส่วนร่วม และทุนทางสังคมของคนในชุมชนเป็นพื้นฐานสำคัญ นักวิชาการด้านการพัฒนาชุมชนอธิบายว่า

ความเข้มแข็งของชุมชนหมายถึง ความสามารถของชุมชนในการรวมตัว การเรียนรู้ร่วมกัน การจัดการทรัพยากร และการแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ (Chaskin, 2001) ขณะที่ Putnam เห็นว่า ความเข้มแข็งของชุมชนเกิดจากทุนทางสังคม (Social Capital) ซึ่งประกอบด้วยความไว้วางใจ ความร่วมมือ เครือข่ายความสัมพันธ์ และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของสมาชิกในชุมชน อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมและพัฒนาร่วมกันได้อย่างยั่งยืน (Putnam, 1993)

ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นกระบวนการที่ชุมชนมีศักยภาพในการจัดการตนเอง อาศัยการมีส่วนร่วม ความร่วมมือ ทุนทางสังคม และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองและดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

5. หลักอิทธิบาทธรรม

หลักอิทธิบาทธรรม หรือ อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนาที่ว่าด้วยทางแห่งความสำเร็จ หรือหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินชีวิต การทำงาน และการพัฒนาตนเอง คำว่า อิทธิบาท หมายถึง ธรรมที่เป็นเหตุให้เกิดความสำเร็จ โดยพระพุทธศาสนาเห็นว่า ความสำเร็จไม่ได้เกิดจากโชคชะตาหรือปัจจัยภายนอกเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการพัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งด้านความคิด จิตใจ ความเพียร และปัญญา (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2016) อิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ทั้งในการดำเนินชีวิต การศึกษา การทำงาน และการพัฒนาชุมชน

ในบริบทของการพัฒนาชุมชน หลักอิทธิบาท 4 สามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยฉันทะช่วยสร้างแรงจูงใจในการพัฒนา วิริยะช่วยให้เกิดความอดทนและความพยายาม จิตตะช่วยให้เกิดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และวิมังสาช่วยให้ชุมชนสามารถวิเคราะห์ปัญหาและพัฒนาแนวทางแก้ไขได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะนำไปสู่ความมั่นคงและการพึ่งพาตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งศึกษาสภาพปัญหา การเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคม ตลอดจนแนวทางการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนบนฐานการบูรณาการหลักพุทธธรรม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน จำนวน 25 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนและผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำทางศาสนาและปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มผู้ประกอบการและกลุ่มอาชีพ และตัวแทนภาคประชาชนและเยาวชนในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังมีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 10 คน เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถแสดงความคิดเห็นและอธิบายข้อมูลได้อย่างละเอียด โดยกำหนดประเด็นคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่มเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ และข้อเสนอแนะร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเพื่อศึกษาวิถีชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชนในชุมชน โดยผู้วิจัยลงพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่น การประชุมชุมชน การรวมกลุ่มอาชีพ และกิจกรรมทางศาสนา เพื่อให้เข้าใจบริบทจริงของพื้นที่ และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพฤติกรรมและความสัมพันธ์ของคนในชุมชนได้อย่างเหมาะสม

การศึกษาข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และเอกสารราชการที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาชุมชน การพึ่งพาตนเอง ความเข้มแข็งของชุมชน และหลักพุทธธรรม เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และสนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามให้มีความสมบูรณ์และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดย ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จัดการสนทนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูล สังเกตบริบทชุมชน วิถีชีวิต และกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในพื้นที่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกต มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการตีความเชิงพรรณนา โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นการวิจัย จากนั้นสังเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายสภาพปัญหา การเข้าถึงทรัพยากร และแนวทางการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน และนำเสนอเชิงพรรณนาด้วยเทคนิคการเล่าเรื่อง

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่ง ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกต และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

1) สภาพปัญหาและความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ยังประสบปัญหาด้านรายได้ที่ไม่มั่นคง ความยากจน และความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการของรัฐ โดยประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง เกษตรกรรม และอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งรายได้ขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ยังพบปัญหาการเข้าถึงการศึกษา สาธารณสุข และสวัสดิการสังคมที่ยังไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีรายได้น้อย กลุ่มชาติพันธุ์ และกลุ่มเปราะบางทางสังคม อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังมีจุดแข็งด้านทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ความสามัคคี ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ วัฒนธรรมมอญ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองของชุมชน

2) การเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมอย่างเป็นธรรม อันนำไปสู่ความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองของชุมชน ประชาชนบางส่วนยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการพื้นฐานของรัฐ ทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข สวัสดิการสังคม และแหล่งทุนทางเศรษฐกิจ เนื่องจากข้อจำกัดด้านข้อมูลข่าวสาร การเดินทาง และเอกสารสิทธิ อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังมีการรวมกลุ่มในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน กลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มอาชีพ ที่ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงเงินทุนและสร้างความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้

มากขึ้น รวมทั้งมีทุนทางสังคมด้านความสามัคคีและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชน ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองของชุมชน

3) แนวทางการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมโดยบูรณาการหลักพุทธธรรม ควรมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก การส่งเสริมอาชีพและรายได้ การพัฒนาคุณภาพชีวิต การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ควบคู่กับการบูรณาการ อิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจ ความเพียร ความรับผิดชอบ และการใช้ปัญญาในการพัฒนาชุมชน รวมทั้งส่งเสริมบทบาทของ วัดวังก์วิเวการาม ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคีของคนในชุมชน อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1) สภาพปัญหาและความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ยังประสบปัญหาความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะปัญหารายได้ไม่แน่นอน ความยากจน ความเหลื่อมล้ำ และข้อจำกัดในการประกอบอาชีพ เนื่องจากประชาชนจำนวนมากพึ่งพาอาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง ค้าขาย และการท่องเที่ยว ซึ่งได้รับผลกระทบจากฤดูกาลท่องเที่ยว ภาวะเศรษฐกิจ และข้อจำกัดของพื้นที่ชายแดน ผลดังกล่าวสะท้อนว่าความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ไม่ได้หมายถึงรายได้เพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงความสามารถในการดำรงชีวิต การมีอาชีพมั่นคง การเข้าถึงทรัพยากร และการมีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ที่มองว่าความมั่นคงต้องครอบคลุมทั้งมิติเศรษฐกิจ สุขภาพ สังคม และชุมชน (United Nations Development Programme [UNDP], 1994) นอกจากนี้ ปัญหาความเปราะบางของกลุ่มชาติพันธุ์และกลุ่มผู้มีรายได้น้อยในชุมชนยังสะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะการเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจ การศึกษา สาธารณสุข และสวัสดิการสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Midgley (1995) ที่อธิบายว่า การพัฒนาสังคมที่แท้จริงต้องเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจกับการยกระดับสวัสดิภาพของประชาชนอย่างเป็นธรรม อย่างไรก็ตาม ชุมชนตำบลวังกะยังมีทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง เช่น ความสามัคคี ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ วัฒนธรรมมอญ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นฐานสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองของชุมชน สอดคล้องกับ Putnam (1993) ที่เห็นว่าทุนทางสังคม ได้แก่ ความไว้วางใจ เครือข่าย และความร่วมมือ เป็นพลังสำคัญที่ช่วยให้ชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาร่วมกันได้

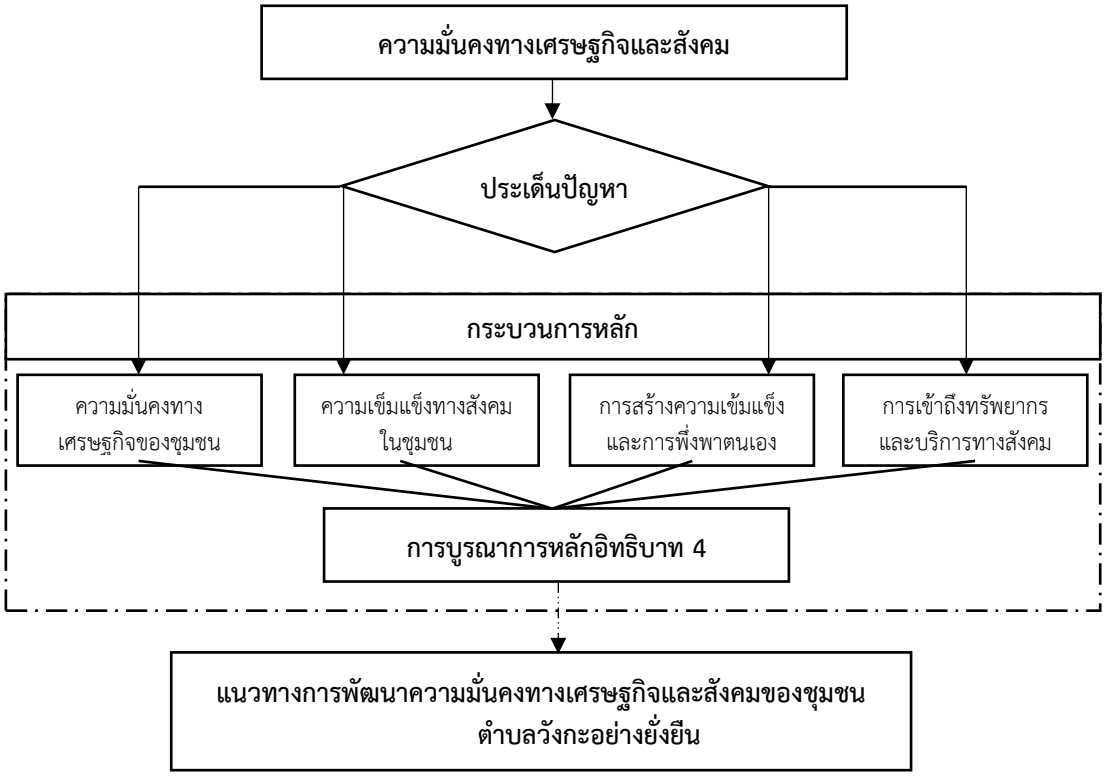
2) การเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมอย่างเป็นธรรม ประชาชนบางส่วนยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคม เช่น การศึกษา สาธารณสุข สวัสดิการ แหล่งทุน และบริการของรัฐ เนื่องจากข้อจำกัดด้านข้อมูลข่าวสาร การเดินทาง ฐานะทางเศรษฐกิจ และเอกสารสิทธิ ปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความเป็นธรรมในการพัฒนาไม่ได้เกิดจากการมีบริการของรัฐเท่านั้น แต่ต้องทำให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงบริการนั้นได้จริง โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางและกลุ่มชาติพันธุ์ ประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ United Nations Development Programme [UNDP] (2015) ที่เน้นว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และต้องสร้างโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงทรัพยากรและบริการพื้นฐานอย่างเท่าเทียม ขณะเดียวกัน การรวมกลุ่มของประชาชนในรูปแบบกลุ่มอาชีพ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มออมทรัพย์ เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่งทุน สร้างรายได้ และลดการพึ่งพาจากภายนอกได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Cohen and Uphoff (1980) ที่อธิบายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาชนบท เพราะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนา การเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมอย่างเป็นธรรมจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญของความเข้มแข็ง

ของชุมชน เพราะเมื่อประชาชนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียม ย่อมสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง สร้างอาชีพ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนได้มากขึ้น

3) แนวทางการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมโดยบูรณาการหลักพุทธธรรม ควรมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก การส่งเสริมอาชีพ การพัฒนาคุณภาพชีวิต การสร้างการมีส่วนร่วม และการอนุรักษ์ทุนทางวัฒนธรรมควบคู่กับการบูรณาการหลักพุทธธรรม โดยเฉพาะหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา หลักฉันทะช่วยสร้างแรงจูงใจและความรักในการพัฒนาชุมชน วิริยะช่วยเสริมความเพียรและความอดทนต่อปัญหา จิตตะช่วยให้เกิดความเอาใจใส่และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ส่วนวิมังสาช่วยให้ชุมชนใช้ปัญญา วิเคราะห์ปัญหา และปรับปรุงแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หลักธรรมดังกล่าวจึงสามารถใช้เป็นกรอบในการพัฒนาคนและชุมชนให้มีความเข้มแข็งจากภายใน สอดคล้องกับ Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto) (2016) ที่อธิบายว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องเริ่มจากการพัฒนาคนให้มีปัญญา คุณธรรม และความรับผิดชอบ นอกจากนี้ การส่งเสริมบทบาทของวัด ผู้นำทางศาสนา และปราชญ์ชาวบ้าน ยังเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงมิติทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และจิตใจเข้าด้วยกัน เพราะวัดเป็นศูนย์กลางทางจิตใจและวัฒนธรรมของชุมชน สามารถช่วยเสริมสร้างความสามัคคี คุณธรรม และการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาชุมชนที่เน้นการใช้ทุนภายในชุมชนเป็นฐาน และเชื่อมโยงกับการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน (Chaskin, 2001)

สรุปองค์ความรู้

จากการวิจัยเรื่อง “พัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ให้ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้” ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ “รูปแบบการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมบนฐานทุนทางสังคมและหลักพุทธธรรม” ซึ่งเป็นการบูรณาการระหว่างแนวคิดการพัฒนาชุมชน การพึ่งพาตนเอง ความเข้มแข็งของชุมชน และหลักอิทธิบาท 4 เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตำบลวังกะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาความมั่นคงของชุมชนไม่สามารถมุ่งเน้นเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว แต่ต้องดำเนินการอย่างบูรณาการ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการพัฒนาคน โดยอาศัยทุนทางสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนเป็นฐานสำคัญ ควบคู่กับการสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการของรัฐ

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม นโยบาย และวิชาการ โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และการพึ่งพาตนเองผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและการบูรณาการหลักพุทธธรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความมั่นคงของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ภาครัฐควรกำหนดนโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากและการพึ่งพาตนเองของชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยสนับสนุนการสร้างอาชีพ การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และการใช้ทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

2) หน่วยงานภาครัฐควรพัฒนาระบบการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมให้มีความทั่วถึงและเป็นธรรม โดยเฉพาะด้านการศึกษา สาธารณสุข สวัสดิการสังคม และแหล่งทุน สำหรับกลุ่มผู้มีรายได้น้อย กลุ่มชาติพันธุ์ และกลุ่มเปราะบางในพื้นที่ชายแดน

3) ควรมีนโยบายสนับสนุนการอนุรักษ์และต่อยอดวัฒนธรรมมอญและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรชุมชน สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตำบลวังกะและพื้นที่ใกล้เคียง

2) ชุมชนสามารถนำแนวทางการรวมกลุ่มอาชีพ วิสาหกิจชุมชน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้ในการสร้างรายได้และเสริมสร้างการพึ่งพาตนเองของประชาชน

3) วัดวังก์วิเวการาม และองค์กรทางศาสนา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการส่งเสริมกิจกรรมด้านคุณธรรม การสร้างความสามัคคี และการพัฒนาชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานวัฒนธรรมมอญและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างต้นแบบการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่ชายแดน

2) ควรศึกษาการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนและคนรุ่นใหม่ในการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

3) ควรศึกษารูปแบบการบูรณาการหลัก อิทธิบาท 4 กับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในบริบทพื้นที่อื่น ๆ

References

Chaskin, R. J. (2001). Building community capacity: A definitional framework and case studies from a comprehensive community initiative. *Urban Affairs Review*, 36(3), 291–323.

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). *Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity*. New York, NY: World Development.

Midgley, J. (1995). *Social development: The developmental perspective in social welfare*. London: Sage Publications.

Office of the National Economic and Social Development Board. (2017). *The Twelfth National Economic and Social Development Plan (2017–2021)*. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Board. (in Thai)

Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2016). *Buddhadhamma: Expanded Edition*. Bangkok: Phlithamm Publishing. (in Thai)

Putnam, R. D. (1993). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Sen, A. (1999). *Development as Freedom*. New York: Knopf.

Todaro, M. P., & Smith, S. C. (2015). *Economic development*. (12th ed.). Boston, MA: Pearson Education.

United Nations Development Programme [UNDP]. (1994). *Human development report 1994*. New York, NY: Oxford University Press.

_____. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. New York, NY: United Nations.

_____. (2019). *Human development report 2019*. New York, NY: United Nations Development Programme.

Wang Ka Subdistrict Administrative Organization. (2019). *Basic Information and Local Development Plan of Wang Ka Subdistrict*. Kanchanaburi: Wang Ka Subdistrict Administrative Organization. (in Thai)

การพัฒนางานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกลโควิด 19 จังหวัดจันทบุรี

THE DEVELOPMENT OF ORDINATION WORK TO CREATE HAPPINESS, SAFETY, FAR AWAY FROM COVID-19 CHANTHABURI PROVINCE

พูนศักดิ์ พาทีทิน[1] กอบลาภ อารีศรีสม[2] ประทีป พืชทองหลาง[3] และภาวิณี อารีศรีสม[4]

Poonsak Pateetin[1] Koblap Areesrisom[2] Prateep Peuchthonglang[3] and Pawinee Areesrisom[4]

คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้[1,2,4]

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา[3]

Faculty of Agricultural Production, Maejo University[1,2,4]

Rajamangala University of Technology Lanna [3]

Email: areesrisom30@gmail.com[4]

Received 8 March 2022**; Revised** 29 April 2023**; Accepted** 29 April 2023.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบ สถานการณ์ และบทเรียนการจัดงานบวช 2) ศึกษาการประสานเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนนโยบายสาธารณงานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกลโควิด -19 และ 3) วิเคราะห์การสื่อสารสุขภาวะของเครือข่ายประชาคมงดเหล้าจังหวัดจันทบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แนวคิดการพัฒนาชุมชนสุขภาวะ,แนวคิดการสื่อสาร, และแนวคิดการสร้างเครือข่าย เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย ประกอบด้วย พื้นที่ตำบลตะปอน อำเภอขลุง, พื้นที่ตำบลเกาะขวาง อำเภอเมือง, พื้นที่ตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ , พื้นที่ตำบลทุ่งขนาน อำเภอสอยดาว, พื้นที่ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม,และพื้นที่ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี กลุ่มตัวอย่างคือ เจ้าอาวาส, พระอุปัชฌาย์, เจ้าภาพงานบวช และประชาชนทั่วไป รวม 20 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การรับรู้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (stakeholders) ในการปฏิบัติตามคำสั่งนโยบายในการควบคุมการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 พบว่า ในการจัดงานบวชช่วงเวลาดังกล่าว การพบปะสังสรรค์มีน้อยลง ทำให้ควบคุมการติดเชื้อได้ดีขึ้น อุบัติเหตุ การทะเลาะวิวาท อาชญากรรมที่เกิดจากการดื่มแอลกอฮอล์ลดลง ค่าใช้จ่ายในการจัดงานลดลง 2) การจัดโครงสร้างและแบ่งบทบาทหน้าที่คณะทำงาน การจัดประชุมวางแผนและติดตามการดำเนินงาน , การออกแบบการจัดเวทีพัฒนานโยบายสาธารณะงานบวชสร้างสุขฯ, การนิเทศติดตาม ประเมินผล, การจัดเวทีสรุปบทเรียน การจัดทำชุดความรู้, การจัดเวทีคืนข้อมูล และแถลงข่าวมอบข้อเสนอเชิงนโยบาย 3) เครือข่ายประชาคมงดเหล้าจังหวัดจันทบุรีมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผลที่ได้รับจากการดำเนินงาน บทเรียนต่างๆ ที่เกิดขึ้นผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ คือ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียที่เป็นคณะทำงานทั้งในพื้นที่ต้นแบบฯ ทั้งในเครือข่ายประชาคมงดเหล้า และการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องทำให้การดำเนินโครงการประสบผลสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ชุมชนสุขภาวะ, การสื่อสาร, เครือข่าย, นโยบายสาธารณะ

Abstract

The purpose of this study was to examine (1) the patterns, situations, and lessons of the ordination ceremony in Chanthaburi Province; (2) the coordination and network partnerships to drive the public ordination policy towards creating happiness and safety, while avoiding the spread of COVID-19 in Chanthaburi Province; and (3) the health communication of the non-alcoholic beverage social network in Chanthaburi Province. The researchers employed a qualitative research approach, utilizing the concepts of community health development, communication, and networking as the research framework. The study was conducted in six districts of Chanthaburi Province, including Tapon sub-district, Khlung district, Ko Khwang sub-district, Muang district, Bang Sa Kao sub-district, Laem Sing District, Thung Khan Subdistrict, Soi Dao District, Makham Subdistrict, Makham District, and Thap Sai Subdistrict, Pong Nam Ron District. The sample group consisted of abbots, preceptors, ordination hosts, and the general public.

The findings showed that: The stakeholders, including the abbots, preceptors, and ordination hosts, were in agreement with the policy to temporarily close the sale of liquor and alcoholic beverages to control the spread of COVID-19. This led to reduced road accidents and alcohol-related crimes, as well as lower household expenses for organizing events. The working groups were structured and had clear roles and duties. Meetings were held to plan and monitor the progress of operations at the sub-district and district levels, with regular supervision, monitoring, and evaluation. A forum was established to summarize lessons and prepare knowledge sets, as well as to disseminate information and policy proposals through press releases. The Chanthaburi Non-Alcoholic Community Network had an effective public relations plan and operating procedure, which included regular updates through various media. This increased awareness and credibility, as well as motivation for participation from stakeholders and community leaders. The insistence of the ordination hosts to not serve alcoholic beverages, along with the support of community leaders and villagers, helped to reduce expenses and make it easier to implement projects in different prototype areas. The results of this study provide valuable insights into the coordination and management of the ordination ceremony and the promotion of non-alcoholic beverage consumption in Chanthaburi Province, while avoiding the spread of COVID-19.

Keywords: Community health, communication, networking, public policy

บทนำ

จากผลการศึกษางานวิจัยด้านการสื่อสารสุขภาพส่วนใหญ่ ผู้วิจัยพบว่าสื่อมวลชนให้ความสำคัญในการนำเสนอเรื่องการพัฒนาสุขภาพอนามัยของประชาชน หรือบทบาทในการนำเสนอให้สังคมตระหนักยังคงมีอยู่น้อย ผู้วิจัยสังเกตว่างานวิจัยที่หยิบยกมาศึกษาในครั้งนี้ จะเป็นการศึกษาบทบาทการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในการให้ความรู้สื่อสารงานด้านสาธารณสุข เช่น การรณรงค์ความรู้สุขภาพ การให้บริการผู้ป่วยจากบุคลากร

หรือหน่วยงานรัฐ ฯลฯ หากศึกษาเกี่ยวกับผลวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกรักษาพยาบาลด้วยตัวเอง จากแพทย์ทางเลือก หรือแพทย์สมุนไพรของประชาชน จะพบว่า ในกรณีดังกล่าว แหล่งข่าวที่ประชาชนจะรับรู้ข้อมูลนั้นส่วนใหญ่มาจากสื่อมวลชนที่นำเสนอรูปแบบของการบริการทางการแพทย์ โฆษณาสรรพคุณ และราคาที่ไม่สูงมาก ดังนั้น บทบาทของสื่อมวลชนจะมีมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับสื่อมวลชนนั้นใช้สื่อเพื่อเป็นสาธารณะประโยชน์หรือเป็นการใช้สื่อเพื่อธุรกิจการค้า (Commercial) คำตอบที่ได้จะออกมาแตกต่างกัน ในประเด็นนี้ Thesthomya (2010) ได้ศึกษาการวิเคราะห์เนื้อหาด้านสุขภาพของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ กล่าวว่า หนังสือพิมพ์เดลินิวส์มีบทบาทที่สอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารเพื่อสุขภาพ คือ เป็นการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ด้านสุขภาพผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้ ตระหนักในเรื่องของสุขภาพ โดยเน้นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและยังสอดคล้องกับบทบาทของสื่อมวลชนในด้านสุขภาพ คือ สื่อมีหน้าที่บอกแนวทางการปฏิบัติ ฟื้นฟูสุขภาพป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ ชี้ให้เห็นถึงผลเสียต่อตงเอง สังคมที่อยู่รวมถึงผลกระทบตามมาที่เกิดจากปัจจัยเสี่ยงอันจะนำไปสู่การพัฒนาเรื่องสุขภาพอนามัยในที่สุด ในขณะผู้วิจัยที่ได้ศึกษาเรื่องการเปิดรับสื่อและผลกระทบจากสื่อ ในแนวทางการแสวงหาข่าวสารของผู้รับสารมีลักษณะ Active ซึ่งมีพฤติกรรมค้นหาข้อมูลที่ต้องการจากแหล่งข่าวประเภทต่าง ๆ ด้วยตนเองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ที่ศึกษานั้น พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methodology) และลักษณะกลุ่มตัวอย่าง มีข้อสังเกตว่างานด้านสุขภาพอนามัยค่อนข้างหลากหลายเลือกเจาะจงศึกษาเฉพาะกลุ่มอย่างชัดเจน เช่น กลุ่มสตรีที่มีบุตรยาก (Tarini, 1984) กลุ่มสตรีวัยทอง (Siripan, 1999) กลุ่มมารดาของเด็กวัยก่อนเรียน (Vittaya, 2527) กลุ่มเยาวชนในมหาลัย (Chanchonlayut et al. 2016) กลุ่มผู้สูงอายุ (Sirisuk, 2561) ซึ่งคงเป็นความต้องการของผู้วิจัยในด้านสาธารณสุขที่ต้องการจำแนกประเภทของกลุ่มเป้าหมายลักษณะเฉพาะเจาะจงของกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษา จากสถานการณ์งานบวชในจังหวัดจันทบุรี (Chanthaburi Provincial Office of Buddhism, 2021) ในอดีตมีความมุ่งมั่นศรัทธาตั้งใจเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา มารดา บิดา หรือญาติผู้ใหญ่จะเข้าไปปรึกษาท่านเจ้าอาวาสและพระอุปัชฌาย์เพื่อหารือกำหนดวางแผนจัดงานบวช หาฤกษ์เพื่อกำหนดวันที่ดีทำพิธี ผู้บวชจะต้องหัดขานนาค ย้ายไปอาศัยอยู่ที่วัดอย่างน้อย 1 เดือน ประเพณีการบวช นิยมจัดกัน 2 วัน คือวันสุกดิบ และวันบวช นิยมบวชตอนหลังจากถวายภัตตาหารเช้าแล้ว บางงานมีการแห่นาคด้วยกลองยาวหรือแตรวงนำขบวนเดินจากบ้านไปที่วัด และทำพิธีทางศาสนา

ช่วงเวลาที่ผ่านมาการบวชนาคมีกิจกรรมต่างๆ เพิ่มมากขึ้นและกลายเป็นค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม คือ จำนวนคนบวชเรียนเพื่อสืบทอดพระศาสนานั้น มีจำนวนลดน้อยลง การบวชก็มักจะบวชระยะเวลาสั้นๆ แต่รูปแบบงานบวชมักมีกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น และกลายเป็นค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ในอดีตเจ้าภาพจัดงานแบบเรียบง่ายแต่ปัจจุบันเจ้าภาพจัดงานเพื่อแสดงฐานะอวดความร่ำรวย หรือรักษาหน้าเจ้าภาพ โดยการจัดเลี้ยงสร้างสรรค์ใหญ่โต มีการจัดหามหรสพมาแสดง มีการเลี้ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งมักตามมาด้วยการทะเลาะวิวาทหรือเกิดอุบัติเหตุของแขกที่มาในงานภายหลังเสร็จสิ้นงานบวชก็มักจะมีหนี้สินตามมา ทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มขึ้น

ในปัจจุบัน เกิดการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรน่า 2019 (โควิด-19) มีผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตเป็นจำนวนมากทำให้ประชาชนหวาดกลัวและพยายามหาวิธีป้องกันตนเองจากการติดเชื้อ เช่น สวมหน้ากากอนามัย ล้างมือด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ ไม่ไปในพื้นที่เสี่ยง “การเว้นระยะห่างทางสังคม” (Social distancing) กระทรวงวัฒนธรรมได้มีการออกประกาศแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับเทศกาล ประเพณี พิธีทางศาสนา และพิธีต่างๆ ในกรณีแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (โควิด-19) ทำให้การจัดงานที่มีการรวมตัวของคนหมู่มากต้องงดหรือเลื่อนการจัดงานออกไปจนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลายลง กรณีที่มีความจำเป็นไม่สามารถงด หรือ

เลื่อนการจัดงานนั้นๆ ได้ จากที่ผู้วิจัยได้ลงสัมภาษณ์ พูดคุยกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานบวช พบว่าช่วงเวลาที่ผ่านมาการบวชนาคมีกิจกรรมต่างๆ เพิ่มมากขึ้น และกลายเป็นค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ เป็นการบวชตามประเพณีและความเชื่อว่าเมื่อมีลูกชายก็หวังจะให้บวชทดแทนบุญคุณบิดรมารดาจูงพ่อแม่ขึ้นสวรรค์และได้เป็นทายาทพระพุทธศาสนา แต่เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม อาชีพ และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปจากสังคมเกษตรเป็นสังคมอุตสาหกรรมและการบริการ จึงลาบวชได้เพียง 3 วัน 7 วัน หาคนที่จะบวชเรียนเพื่อสืบทอดพระศาสนานั้นแทบไม่มี แม้จะบวชเพียงระยะเวลาสั้นๆ ก็ยังมีการสมโภชฉลองด้วยมหรสพ จัดงานเลี้ยงสังสรรค์ใหญ่โต มีการดื่มกินที่มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การแสดงคอนเสิร์ต เมื่อมีดนตรีมีแอลกอฮอล์ก็ตามมาด้วยการทะเลาะวิวาท การขาดสติ มีขบวนรถแห่ที่อัตราค่าจ้างนับหมื่นในแต่ละงาน มีการเต้นแบบยั่วยุอารมณ์ของหนุ่มสาวหรือเยาวชน จนเห็นเป็นเรื่องปกติ ทำให้เกิดการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย บางเจ้าภาพการจัดงานบุญประเพณีก็เป็นเรื่องแสดงฐานะอวดความร่ำรวย ต้องไม่ให้น้อยหน้าบ้านอื่น “เพื่อรักษาหน้าเจ้าภาพและลูกนาคจะได้ไม่อายบ้านชาวบ้านเขา” ภายหลังการบวชก็มีหนี้สิ้นติดตามมา พ่อ แม่ ต้องมาชดใช้ค่าเสียหายภายหลัง ไม่เป็นการประหยัดและดำเนินชีวิตไม่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ไม่รักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม

เครือข่ายประชาคมงดเหล้าจังหวัดจันทบุรี และภาคีเครือข่ายพลัง บวร อันประกอบด้วย1) บ้าน: สมาคม กำนันผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุขจังหวัดจันทบุรี วัฒนธรรมตำบล ชุมชนคนสู้เหล้า ชมรมคนหัวใจหินและชมรมคนหัวใจเพชร 2) วัด : พระสังฆาธิการ ผู้บริหารปกครองคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี 3) ราชการ: สำนักงานพระพุทธศาสนา และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี นายอำเภอนักรณรงค์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี 4) หน่วยงานวิชาการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สมาคมพหุภาคีพัฒนาประชาสังคมจันทบุรี จึงได้ร่วมกันจัดทำข้อเสนอโครงการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะงานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกลโควิด-19 จังหวัดจันทบุรี เพื่อรณรงค์สร้างกระแสในการพัฒนานโยบายสาธารณะงานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกลโควิด-19 จังหวัดจันทบุรี

บทความวิจัยนี้ นำเสนอผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ข้อมูลการจัดงานบวชในจังหวัดจันทบุรี ทั้งก่อนและหลังการดำเนินโครงการฯในรูปแบบของรายงานสถานการณ์งานบวชในจังหวัดจันทบุรี ในอดีตและปัจจุบันที่ชุมชนมีการปรับตัวกับสถานการณ์ที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงเป็นภัยคุกคามที่ส่งผลชัดเจนต่อสุขภาวะของชุมชน เกิดการสร้างความรู้ให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เกิดงานบวชสร้างสุขต้นแบบใน 6 พื้นที่ (งานบวชปลอดเหล้า) สร้างกระแสการรับรู้สถานการณ์งานบวชจังหวัดจันทบุรี เป็นพื้นที่ต้นแบบในการขับเคลื่อนงานบวชสร้างสุข ชุมชนที่ดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะงานบวชสร้างสุขร่วมกับเครือข่ายฯ เกิดข้อตกลงร่วมในการจัดงานบุญใน 6 พื้นที่ต้นแบบ และได้บทเรียนการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะสารธารณงานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกลโควิด-19 จังหวัดจันทบุรี พ.ศ. 2563-2564

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทางการสื่อสาร แต่เดิมความคิดของกลุ่มผู้ศึกษาผลกระทบ (Impact study) ที่เชื่อว่าสื่อสามารถทำอะไรได้มากมายกับผู้รับสาร ได้ถูกกลุ่ม Information Seeking เสนอข้อคิดใหม่ว่าอันที่จริงแล้วผู้รับสารนั้นมีลักษณะ Active และผู้รับสาร (ซึ่งได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นผู้ใช้สาร – Media Users) จะตั้งคำถามว่าตนเองจะทำอะไรบ้างกับสื่อ ความคิดนี้จึงเป็นทางย้อนกลับแบบจำลองที่ใช้ ในกลุ่มของสื่อบุคคล เป็นประเภทของสื่อที่ประชาชนใช้กันอยู่มากในด้านการสื่อสารด้านสุขภาวะ เช่น การขอคำแนะนำ ปรึกษาหารือ เป็นที่ปรึกษา และตัวบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นสื่อบุคคลที่สำคัญก็คือสื่อบุคคลภายนอก และสื่อบุคคลท้องถิ่น เป็นสื่อที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน และอยู่อย่างมีระดับความสำคัญ เป็นสื่อที่มีเจตนา/แรงจูงใจ ในกลุ่มของสื่อเฉพาะกิจ เป็น

สื่อที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในเป้าหมายการสื่อสารสุขภาพอนามัยเฉพาะด้าน ตามประเภทแตกต่างกันไป ส่วนใหญ่จะใช้เป็นสื่อเสริมการทำงานของสื่อมวลชน และสื่อบุคคล เช่น Chanchonlayut et al. (2016) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจักรพงษภูวนารถ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเปิดรับจากสื่อเฉพาะกิจเปิดรับจากสื่อใบปลิวมากที่สุด รองลงมาเปิดรับจากโปสเตอร์เนื่องจากสามารถใช้เป็นสื่อเสริมสามารถที่จะพกพาได้ สามารถพบเห็นได้ตามบอร์ดภายในมหาวิทยาลัย และถูกนำไปสื่อสารต่อระหว่างบุคคล ทำให้การเผยแพร่ข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยเข้าถึงกันอย่างรวดเร็ว ในกลุ่มของสื่อมวลชน มีข้อค้นพบทั่วไปว่า กลุ่มคนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ - สังคมสูง จะเปิดรับสื่อมวลชนมากกว่าคนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ - สังคมต่ำ ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่า สื่อมวลชนมีบทบาทในการธำรงรักษาสถานภาพทางเศรษฐกิจ - สังคม ของบุคคล หรือในอีกด้านหนึ่ง กลุ่มคนที่มีสถานภาพสูงกว่าจะเข้าถึงสื่อมวลชนได้มากกว่า KaewThep (2000) Kaewsean (2012) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการชมรายการเพื่อสุขภาพทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ชมรายการสุขภาพจะมีพฤติกรรมรับชมเฉพาะบางช่วงที่น่าสนใจในระยะเวลา 10-20 นาที เนื่องจากผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นหรือความสนใจเดิมที่มีอยู่ และพยายามจะหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับทัศนคติ และความคิดเห็นเดิมของตน โดยจะแสวงหาข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของตน จึงทำให้ผู้ชมรายการมีพฤติกรรมติดตามชมเฉพาะช่วงรายการที่ตนเองสนใจ

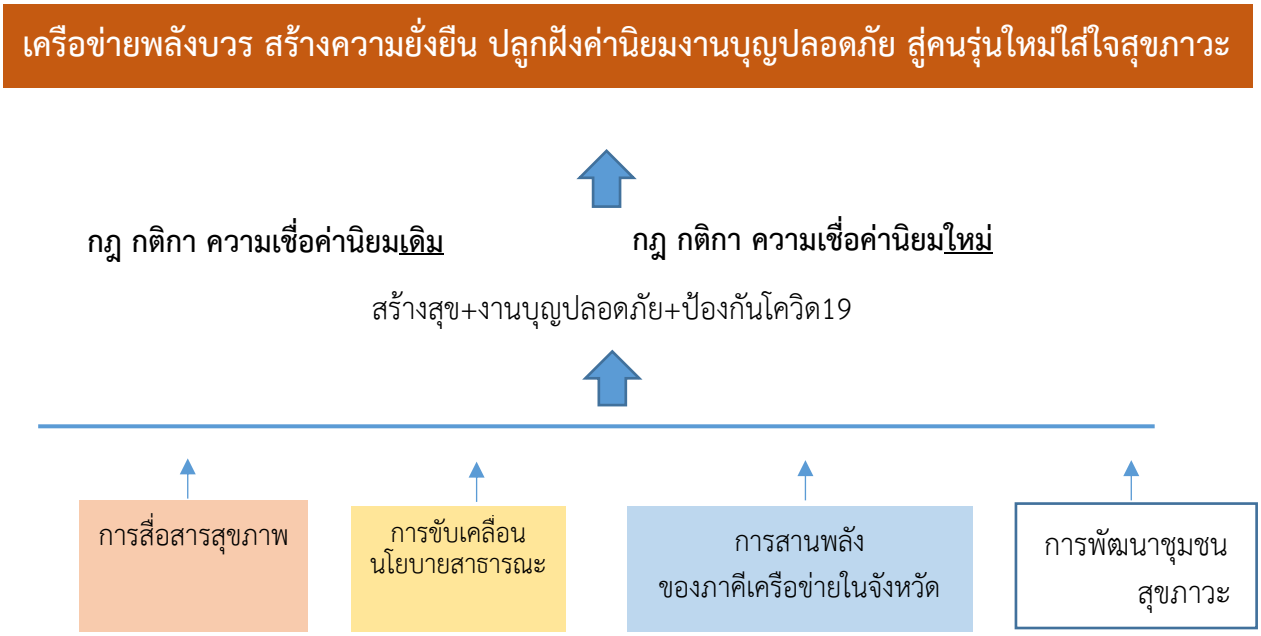
แนวคิดการสร้างเครือข่าย โครงสร้างเครือข่ายที่อยู่ด้านบนของลำดับนับเป็นเครือข่ายที่มีขนาดใหญ่และสมบูรณ์มีแกนนำเป็นศูนย์กลาง มีผู้ประสานคอยทำหน้าที่ประสานการดำเนินงานของเครือข่าย อีกทั้งมีโหนดทำหน้าที่เชื่อมโยงสมาชิกในพื้นที่, ประเด็น ที่แตกต่างกัน โดยที่มีคำสำคัญที่เป็นรหัสทำหน้าที่เชื่อมโยงพันธมิตรภายนอก นอกจากนั้นในแผนภาพยังมองเห็นการเชื่อมโยงของเครือข่ายได้อย่างเด่นชัด ในทัศนะของทางนักวิชาการด้านการสื่อสารพิจารณาโครงสร้างเครือข่ายว่า เปรียบเสมือนระบบเปิด (open system) ที่นอกจากจะมีการติดต่อสื่อสารภายในเพื่อทำให้เกิดการเชื่อมโยงกันแล้ว ยังต้องมีการประสานกันกับภายนอกเพื่อที่จะทำการไหลเวียนข่าวสาร และพลังการช่วยเหลือจากภายนอกอีกด้วย ดังที่ LouisYapong (2009) กล่าวว่า เครือข่ายการสื่อสารเป็นสิ่งที่ต้องเข้าไปบริหารจัดการ ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากทั้งการบริหารจัดการเบื้องต้น เพื่อให้เครือข่ายมีองค์ประกอบและแสดงบทบาทหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ การบริหารจัดการตามวัฏจักรการสื่อสาร และการบริหารจัดการเครือข่ายตามขนาดทั้งหมดนี้ ก็เพื่อให้เครือข่ายการสื่อสารมีความเข้มแข็งยั่งยืน และทำหน้าที่เพื่อสุขภาวะ

แนวคิดการพัฒนาสุขภาวะ การสร้างการเรียนรู้เพื่อการสร้างพลัง ต้องเป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นการเรียนรู้ที่สามารถนำความรู้ที่ไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชน ขบวนการนี้เป็นการสร้างให้เกิด “พลังภูมิปัญญา”ทำให้เกิดการเชื่อมต่อ ทักษะ องค์ความรู้ และประสบการณ์ใหม่ๆ นำไปสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และเป็นชุมชนที่มีพลังมากขึ้นเรื่อยๆ พลังที่เกิดจากการเรียนรู้ทั้งจากภายในตัวคนในชุมชน ปฏิสัมพันธ์กับคนนอกในชุมชนจะเอื้อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน เกิดกระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม การแลกเปลี่ยน การค้นหาและหาทางออก รวมทั้งสร้างหนทางใหม่ๆ อย่างรอบด้าน รวมทั้งการกำหนดแนวทาง วิธีการ แผนงานในการแก้ไขปัญหา หรือการพัฒนาชุมชนได้สร้างสรรค์และยั่งยืนด้วยการปลูกภูมิปัญญาสำหรับทุกคนในชุมชน Yana et al. (2013) การมีสุขภาวะเกี่ยวข้องกับวิธีคิดอย่างมาก มีตัวอย่างวิธีคิดที่ไม่เอื้อต่อการสร้างสุขภาวะอยู่มากมาย เช่น เห็นว่าชุมชนเหมือนกันหมด ยังยึดโจทย์และวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน ภารกิจและโครงการเป็นหลัก เห็นว่าความรู้มีลักษณะเป็นสากลใช้ได้กับทุกที่ ดังนั้นคนต้องรู้เหมือนกัน และต้องตามกันให้ทัน มองไม่เห็นว่าชุมชนมีกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนอยู่ด้วย มองไม่เห็นว่าสิ่งต่างๆ สัมพันธ์เชื่อมโยงกันอยู่ เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงต้องอยู่บนเส้นเดียวกันและเป็น

เส้นตรง มีใช้มาตรฐานเดียวและใช้ได้ทั่วประเทศ เป็นต้น ดังนั้น การทำงานชุมชนอย่างเข้าถึงเข้าใจสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้น ต้องอาศัยความตั้งใจของผู้ที่ลงทำงาน เล็งเห็นถึงประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมนำมาเสนอแนะแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว ตรงเป้าหมาย สุขภาวะ หมายถึง สุขที่ครอบคลุมใน 4 มิติ ทั้งสุขกาย สุขใจ สุขทางสังคม และสุขทางปัญญา แต่พอเราจะเอาคำนี้มาใช้กับชุมชน ชาวบ้านอาจจะเข้าถึงได้ยาก และหากเป็นไปได้คนทำงาน ต้องช่วยให้ชุมชนได้มีโอกาสนิยามความหมายจากภายใน ซึ่งจะก่อให้เกิดพลังต่อการขับเคลื่อนงานได้มากและต่อเนื่อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดการพัฒนาชุมชนสุขภาวะ แนวคิดการสื่อสาร และแนวคิดการสร้างเครือข่าย ประกอบด้วย การสื่อสารสุขภาพที่ส่งผลกับการทำงานพัฒนาชุมชนให้เกิดสุขภาวะ ด้วยความร่วมมือของเครือข่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก ที่มีบทบาทในการสื่อสารสุขภาพเพื่อการสร้างเสริมสุขภาวะภายในชุมชนจำเป็นต้องมีการพัฒนาความรู้ทั้งด้านสุขภาวะทางกาย จิตใจ สังคม และปัญญา อย่างสม่ำเสมอ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ 6 อำเภอในจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย พื้นที่ตำบลตะปอน อำเภอขลุง, พื้นที่ตำบลเกาะขวาง อำเภอเมือง, พื้นที่ตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ , พื้นที่ตำบลทุ่งขนาน อำเภอสอยดาว, พื้นที่ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม,และพื้นที่ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย เจ้าอาวาส พระอุปัชฌาย์ เจ้าภาพงานบวช ประชาชนทั่วไป และมีพื้นที่ดำเนินการชุมชนต้นแบบ ใช้วิธีการคัดเลือกแบบ ใช้วิธีคัดเลือกจากตัวแทนบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชน หรืออาศัยอยู่ในชุมชนนั้นติดต่อกันอย่างน้อย 10 ปี และมีประสบการณ์ทางตรงหรือทางอ้อมกับงานบวช เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ในกลุ่มบุลคลที่ศึกษาเชื่อมโยงข้อมูลที่ถูกจัดระเบียบแล้วเข้าด้วยกัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนา (Descriptive) รวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสาร (Document Study) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเพื่อสนทนาแบบเจาะลึก (In – Depth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยแบบสอบถามดังกล่าวเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended Question) เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างได้เล่าเรื่องและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ตามประเด็นที่ได้ตั้งไว้และยืดหยุ่นประเด็นคำถามตามสถานการณ์ในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ ระหว่างเดือน มิถุนายน ถึงเดือน กันยายน พ.ศ. 2564 และนำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ ส่วนการวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. การศึกษารูปแบบ สถานการณ์ และบทเรียนการจัดงานบวชในจังหวัดจันทบุรี

พบว่า การเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลการจัดงานบวชในพื้นที่ของจังหวัดจันทบุรี (Resources Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2021) โดยใช้แบบสอบถามในการลงสำรวจในชุมชนคนสู้เหล้าทั้ง 6 ชุมชน ของจังหวัดจันทบุรี จำนวน 400 ชุด รูปแบบการจัดงานบวชในสถานการณ์การระบาดของโควิด -19 มี 3 รูปแบบ คือ จัดแบบเรียบง่ายไม่มีงานฉลอง (โกนหัวเข้าวัด) ร้อยละ 29.9 / จัดงานเลี้ยงฉลองนาคตามสมควร คิดเป็นร้อยละ 54.1 จัดงานเลี้ยงรูปแบบคนมีฐานะ ฉลองนาค การแห่นาคให้เป็นหน้าเป็นตาของครอบครัว ร้อยละ 5.8 และไม่มีความคิดเห็น ร้อยละ 10.2ค่าใช้จ่ายการจัดงานรวมทั้งหมด:ไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.70 ตั้งแต่ 10,000-50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ11.9 ตั้งแต่ 50,001-100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ7.1,ตั้งแต่100,000-150,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.4 มากกว่า 200,000 บาท (แต่ไม่เกิน 250,000 บาท) ร้อยละ3.1 และไม่มีความคิดเห็น ร้อยละ 70.7รูปแบบการจัดงานต่างๆ ไม่ว่าจะงานมงคลหรืออวมงคลก็ตามก่อนหน้าที่จะมีโรคโควิด 19 นั้นรูปแบบเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ก่อนหน้าที่จะมีโรคระบาดการทำงานพิธีกรรมต่างๆ จะจัดอย่างเต็มที่สมเกียรติ มีแขกมาในงานอย่างล้นหลาม เพราะถือว่าไม่ได้จัดกันบ่อยๆ จึงให้ความสำคัญกับงานเหล่านี้อย่างเต็มที่ แต่หลังจากที่โควิดระบาดการจัดงานได้เปลี่ยนรูปแบบไปอย่างสิ้นเชิง เช่น งานมงคล ไม่ว่าจะงานบวช หรืองานแต่ง ต้องปฏิบัติดังนี้ ให้เจ้าภาพงดการแสดงดนตรีสด มหรสพ ที่มีการแสดงเต้นรำทุกชนิด งดจัดเลี้ยงโต๊ะจีน ถ้าหากมีการจัดเลี้ยงโต๊ะจีนให้แขกนั่งโต๊ะละ 4 คน จัดเตรียมเจลล้างมือหรือสบู่และจัดบริการตรวจวัดไข้ให้กับแขกผู้มาร่วมงานก่อนเข้างาน แขกที่มาร่วมงานทุกคนให้สวมใส่หน้ากากอนามัยพร้อมทั้งลงทะเบียน ชื่อ-สกุลที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้ งดการดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิด งดการแห่นาคจากบ้านไปวัดและงดโปรยเหรียญหว่านทาน การแห่นาครอบโบสถ์ให้ตั้งแถวตอนลึก สองคนระยะห่างกัน 1 เมตรพิธีอุปสมบทในโบสถ์ให้เฉพาะพ่อแม่และญาติสนิทเข้าร่วมพิธีเท่านั้น ควรจัดพิธีกรรมต่างๆให้กระชับเวลาไม่ยืดเยื้อ งานมงคลก็เช่นกัน จากการวิเคราะห์การจัดงานบวชก่อน และหลังที่จะมีสถานการณ์โรคระบาดโควิด19 พบปัญหาที่เกิดขึ้นที่มีอยู่เดิมและลดลงจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างสังคมปัจจุบัน จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมงาน เจ้าภาพ และพระสงฆ์ ได้ข้อมูลดังนี้

1) ปัญหาความฟุ่มเฟือย สังคมไทยเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยความสุรุ่ยสุร่ายขาดความพอเพียงในการดำเนินชีวิต นิยมความหรูหราอลังการ ต้องการเชิดหน้าชูตา อวดความมั่งคั่ง การจัดงานบวชที่ใหญ่โตโดยการซื้อหาสิ่งของเครื่องใช้ที่เกินความจำเป็นที่จะต้องใช้การจัดเลี้ยงที่หรูหราราคาแพงการลงทุนจัดงานใหญ่โต การต้องไปกู้หนี้ยืมสินเพื่อมาจัดงานบวชให้ใหญ่โต

2) ปัญหาการนำเอาพิธีอุปสมบทไปสร้างอัตตาหรือเสริมอัตตา ปัญหาในวันนี้มิได้อยู่ที่ผู้บวชอย่างเดียว แต่อยู่ที่เจ้าภาพงานบวชด้วย เมื่ออยากมีหน้ามีตา ต้องการสร้างการยอมรับในสังคมว่าฉันไม่ธรรมดา ฉันมีบริวารมาก ฉันมีเพื่อนมาก ฉันร่ำรวย ฉันมีอันจะกินปัจจุบันมีแนวโน้มทางความเชื่อในการจัดงานตามปัญหาที่นำเสนอมานี้ลดน้อยลงไปมาก เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ และการเข้าถึงข่าวสารข้อมูลที่ถูกกระตุ้นเตือนถึงผลกระทบที่เกิดจากการจัดงานที่ใช้อบายมุขเข้ามาร่วมในงาน ทำให้เกิดการป้องกันของเจ้าภาพที่จัด ให้มีการลด ละ เลิกอบายมุขลง นำออกจากในพิธีทางศาสนา

นอกจากนี้ยังสะท้อนมุมแง่คิดพฤติกรรมของการดื่มเหล้า ซึ่งมองว่าเป็นของคู่กับคนไทย สังเกตได้จากพอเรามีลูก หรือบ้านที่มีเด็กแรกเกิด พอเกิดมาเราก็พอไปกวาดยาลูกกลอน ซึ่งในตัวยาก็มีเหล้าเป็นส่วนผสม ส่งผลให้เด็กหลับง่าย การช่วยงานของชุมชนในอดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดงานต่างๆ ในวัด มักจะมีการลงแขกช่วยงานกัน หลังจากนั้นก็มักจะมีการเลี้ยงเหล้าเป็นการตอบแทน แต่การดื่มในอดีตกับปัจจุบันต่างกันมาก ในอดีตคนส่วนใหญ่ต่อให้ดื่มเหล้าก็มีสติ ครองสติหรือยับยั้งอารมณ์ได้ การจัดงานบวชในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมาก ส่วนใหญ่การจัดงานภายนอกวัดมักจะมีการเลี้ยงเหล้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดเลี้ยงแบบโต๊ะจีน ประเพณีดั้งเดิมของการจัดงานบวช โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่โป่งน้ำร้อน และสอยดาว ยังมีค่านิยมของการใช้รถแห่ในงานบวช แม้ว่าจะไม่ใหญ่เท่าภาคกลาง แต่ก็ยังมีให้เห็นบ้าง ร่วมไปถึงการดื่มเหล้าด้วย ส่วนพื้นที่ชุมชนเมืองอย่างตำบลเกาะขวาง วิถีชีวิตเปลี่ยนไปเป็นสังคมเมืองผู้คนในชุมชนมีปฏิสัมพันธ์น้อยลงทุกที บางครั้งคนข้างนอกพื้นที่ หรือ คนต่างจังหวัด จะเข้ามาสร้างความลำบากใจให้กับเจ้าภาพจัดงาน ผลกระทบในการบังคับใช้กฎหมายการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัดตามมติมหาเถระสมาคมฯ ซึ่งเจ้าอาวาสต้องรับผิดชอบกรณีพบเห็นการกระทำดังกล่าว ในบริเวณวัด บางพื้นที่พระไปเตือนญาติโยมๆบางคนก็ไม่เชื่อฟัง บางรายพาลหาเรื่องพระอีกบางมาตรการผู้ที่เกี่ยวข้องฯก็สามารถช่วยดำเนินการในมาตรการหรือกติกาต่างๆได้เลย เช่น พระอุปัชฌาย์ หากนาคเมาก็จะไม่ทำการบวชให้ การแสดงพระธรรมเทศนาในวันพระหรือวันสำคัญต่างๆเพื่อเตือนสติถึงการจัดงานบวชตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นต้น ชุมชน ควรผู้ที่ช่วยกันกำหนดมาตรการ กติกาข้อตกลงทางสังคม ตลอดจนการสร้างความตระหนักถึงโทษและพิษภัยที่เกิดขึ้น และช่วยกันลดค่านิยมในการจัดงานบวช “ลูกบวชทั้งทีต้องจัดให้ยิ่งใหญ่” หรือ “การจัดงานบวชเพื่อการแก้แค้นของซองเงินกัน”

2. การประสานเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสาธารณงานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกล โควิด -19 จังหวัดจันทบุรี

พบว่า ทางเครือข่ายมีการเข้าพบหน่วยงานเพื่อนำเสนอรายละเอียดการดำเนินงานโครงการฯ และการบูรณาการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายทุกหน่วยงาน ได้แก่ คณะสงฆ์ , ผู้ทรงคุณวุฒิ ,ส่วนราชการ , วิชาการ/ภาคประชาสังคม และ สื่อมวลชน ในการพัฒนากลไกคณะทำงานขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะงานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกล โควิด-19 จังหวัดจันทบุรี โดยมีการจัดโครงสร้างและแบ่งบทบาทหน้าที่คณะทำงานฯ การจัดประชุมคณะทำงานฯเพื่อวางแผนและติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน , การออกแบบการจัดเวทีพัฒนานโยบายสาธารณะงานบวชสร้างสุขฯ ระดับพื้นที่ตำบลและอำเภอ ,การนิเทศติดตาม ประเมินผล, การจัดเวทีสรุปบทเรียนฯ/การจัดทำชุดความรู้, การจัดเวทีคืนข้อมูลฯ และแถลงข่าวมอบข้อเสนอเชิงนโยบาย อาศัยต้นทุนทางสังคมที่มีในพื้นที่คือ นายอำเภอนักรณรงค์ เครือข่ายประชาคมงดเหล้าจังหวัดจันทบุรี ผู้ประสานงานเครือข่ายงดเหล้าระดับตำบล, อำเภอ Node Flagship จังหวัดจันทบุรี สมาคมพหุภาคีพัฒนาประชาสังคมจันทบุรี และศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชนจังหวัดจันทบุรีในการดำเนินการโครงการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะสารธารณ “งานบวช สร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกลโควิด-19 จังหวัดจันทบุรี” เครือข่ายประชาคมงดเหล้าจังหวัดจันทบุรีได้รับการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการมาจาก

สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) และสำนักงานสนับสนุนกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งทางเครือข่ายฯ เต็มใจนำโครงการนี้ไปดำเนินการ นอกจากนี้แล้ว ลักษณะของโครงการนี้ยังสอดคล้องกับงานที่ทางเครือข่ายฯ ดำเนินการร่วมกับสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) และสำนักงานสนับสนุนกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในโครงการอื่นๆ อีก ทำให้สามารถบูรณาการการทำงานร่วมกันได้ ทำให้การดำเนินโครงการประสบผลสำเร็จได้มาก ดังเช่น พื้นที่ของวัดหนองอ้อ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม ที่ได้การหนุนเสริมจากต้นทุนทางสังคม จากการได้รับสนับสนุนทางวิชาการและงบประมาณในการขับเคลื่อนงานบวชในพื้นที่บูรณาการกับหมู่บ้านศีล 5 ที่ใช้วัดเป็นจุดศูนย์กลางของการมีรส่วนร่วมของชาวบ้านให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรม ภายหลังจากการดำเนินโครงการฯ นั้นผลที่ได้คือชุมชนเกิดความตระหนักถึงอันตรายในเรื่องของแอลกอฮอล์โดยเฉพาะเรื่องสุขภาพ และความรุนแรงในครอบครัว ทราบถึงค่าใช้จ่ายในงานบุญ เจ้าภาพงานสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีให้ถึงคนในชุมชน โดยเฉพาะถ้าหากเจ้าภาพเป็นผู้นำชุมชนที่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี หลีกเลี่ยงไม่เกิดเรื่องทะเลาะ ไม่เกิดความรุนแรงในงานบุญ เป็นงานปลอดเหล้า สร้างความชื่นชมให้กับผู้ที่พบเห็นบอกต่อกัน และนำไปปฏิบัติ สู่งานบวชที่ปลอดภัย

3. การวิเคราะห์กลไกการสื่อสารสุขภาวะของเครือข่ายประชาคมงดเหล้าจังหวัดจันทบุรี

การดำเนินงานของโครงการการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแผนงาน ขั้นตอนการดำเนินงาน ผลที่ได้รับจากการดำเนินงาน รวมทั้งบทเรียนต่างๆ ที่เกิดขึ้นผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ทั้งสื่อภายในองค์กร และสื่อมวลชนต่าง ๆ เพราะการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งหากมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเป็นเสมือนการเตือนให้ทำอยู่เสมอ ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ได้รับทราบข้อมูลได้ตระหนักถึงเรื่องที่ต้องการประชาสัมพันธ์ให้ทราบ ด้วยเหตุนี้ การที่คณะทำงานของเครือข่ายฯ และคณะทำงานในพื้นที่มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบอยู่ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง ทำให้การดำเนินโครงการในพื้นที่ต้นแบบต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จได้โดยง่าย ดังเช่น พื้นที่ของวัดบางสระเก้า ตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ เกิดจากการสั่งสมของต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีตำนานทางประวัติศาสตร์อันเลื่องชื่อมีอัตลักษณ์โดดเด่นสืบสานประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของบรรพบุรุษสืบต่อกันมา ผู้อุปถัมภ์และอุปฐากวัดส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชน ตำบลบางสระเก้า ผลจากการใช้คุณธรรม นำการพัฒนา ภายใต้โครงการชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขับเคลื่อนด้วยพลังบวร ทำให้ปัญหาในชุมชนได้รับการแก้ไข สิ่งดีงามเกิดขึ้น คนในชุมชนอยู่ดีมีสุข มีสิ่งดีงามเกิดขึ้น ดังนี้ 1) ปัญหาอบายมุข เช่นการพนัน ลดลงหรือหมดไป ปัญหาการทะเลาะวิวาท ซึ่งเกิดจากสุราหรือยาเสพติด ก็ไม่มี 2) คนในชุมชนมีความรักความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 3) เกิดความสมานฉันท์ สามัคคี การมีส่วนร่วมมากขึ้น พิจารณาจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนร่วมกันจัดขึ้นเองหรือที่ส่วนราชการ องค์กรต่างๆ คัดเลือกชุมชนเป็นพื้นที่เป้าหมายพร้อมประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลและชุมชน สำหรับการจัดงานบวชสร้างสุขของพื้นที่นั้น เป็นการจัดงานบวชแบบเน้นคุณค่า เรียบง่าย สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากกว่าการบวชแบบเดิม โดยมุ่งเน้นถึงความเหมาะสมตามประเพณี เพื่อลดปัญหาในเรื่องต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาได้ อีกทั้งการประชาสัมพันธ์ของสื่อมวลชนในพื้นที่ในการเน้นถึงคุณค่าความหมายการจัดงานบวช ออกเสียงตามสาย และให้ข้อมูลความรู้แก่ชาวบ้านสม่ำเสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า รูปแบบ สถานการณ์ และบทเรียนการจัดงานบวชในจังหวัดจันทบุรี ตรงกับแนวคิดเรื่องการพัฒนาชุมชนสุขภาวะของ Yana et al. (2013) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ที่สามารถนำความรู้ที่ไป

ประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชน ขบวนการนี้เป็นการสร้างให้เกิด “พลังภูมิปัญญา”ทำให้เกิดการเชื่อมต่อ ทักษะ องค์ความรู้ และประสบการณ์ใหม่ๆนำไปสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และเป็นชุมชนที่มีพลังมากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น การที่ชุมชนจะเกิดความตระหนักในการป้องกันสุขภาพของตนเองได้ ต้องอาศัยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่เล็งเห็นปัญหาร่วมกันกับชุมชน และระบุการแก้ไขได้อย่างชัดเจน ด้วยทักษะการวิเคราะห์บริบทของชุมชนมาเปรียบเทียบกับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และหาความรู้จากภายนอกเพื่อนำมาแก้ไขปัญหา ทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านของชุมชนที่ผ่านการจัดการของผู้นำหรือภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในแต่ละยุคสมัย เกิดการสร้างความร่วมมือจากระดับฐานรากถึงนโยบายระดับจังหวัดในการผสานความร่วมมือเป็นพลังภายในสังคมที่ตนอยู่

ส่วนการประสานเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสาธารณงานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกล โควิด -19 จังหวัดจันทบุรี พบว่า ทางเครือข่ายมีการเข้าพบหน่วยงานเพื่อนำเสนอรายละเอียดการดำเนินงานโครงการฯ และการบูรณาการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายทุกหน่วยงานตรงกับแนวคิดเรื่องการสร้างเครือข่ายของ LouisYapong (2009) ที่กล่าวว่าเครือข่ายการสื่อสารเป็นสิ่งที่ต้องเข้าไปบริหารจัดการ ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากทั้งการบริหารจัดการเบื้องต้น เพื่อให้เครือข่ายมีองค์ประกอบและแสดงบทบาทหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ การบริหารจัดการตามวัฏจักรการสื่อสาร และการบริหารจัดการเครือข่ายตามขนาดทั้งหมดนี้ก็เพื่อให้เครือข่ายการสื่อสารมีความเข้มแข็ง ยั่งยืน และทำหน้าที่เพื่อสุขภาวะหรือสอดคล้องวิจัยของ ดังนั้น การทำหน้าที่ของเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับบทบาทตามที่ตนเองรับผิดชอบจากหน่วยงานภายในจังหวัด เป็นกลไกหนึ่งที่มีความสำคัญในการหนุนเสริมการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้วยศักยภาพการทำงานตามความถนัดที่มีประเด็นการจัดการเป็นหมุดหมายเดียวกัน ทำให้การแก้ไขปัญหาที่มาจากการระดมความคิด การสร้างพื้นที่ให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน ก่อให้เกิดเป้าหมายในการแก้ไข การสืบค้นข้อมูลเพื่อมาสนับสนุนการทำงาน และเปิดเวทีส่งต่อข้อมูลความสำเร็จต่อกัน จนเป็นนโยบายระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ในการนำใช้ป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันจากการรวบรวมข้อคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง ถูกคน ถูกเวลา

สำหรับการสื่อสารสุขภาวะของเครือข่ายประชาคมงดเหล้าจังหวัดจันทบุรีนั้น พบว่า การดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งหากมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเป็นเสมือนการเตือนให้ทำอยู่เสมอ ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ได้รับทราบข้อมูลได้ตระหนักถึงเรื่องที่ต้องการประชาสัมพันธ์ให้ทราบ ซึ่งตรงกับแนวคิดทางการสื่อสาร ของ (KaewThep, 2000) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสื่อที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในเป้าหมายการสื่อสารสุขภาพเฉพาะด้าน ตามประเภทแตกต่างกันไป ส่วนใหญ่จะใช้เป็นสื่อเสริมการทำงานของสื่อมวลชน และสื่อบุคคล ดังงานวิจัยของ Chanchonlayut et al. (2016) ที่พบว่าการเปิดรับจากสื่อเฉพาะกิจเปิดรับจากสื่อใบปลิวมากที่สุด รองลงมาเปิดรับจากโปสเตอร์เนื่องจากสามารถใช้เป็นสื่อเสริมสามารถที่จะพกพาได้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Kaewsean (2012) จากผลวิจัยของผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นหรือความสนใจเดิมที่มีอยู่ และพยายามจะหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับทัศนคติ และความคิดเห็นเดิมของตน ดังนั้น จากการดำเนินงานของพื้นที่ต้นแบบการจัดงานบวชสร้างสุข ก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สามารถรวบรวมเป็นความรู้เพื่อถ่ายทอด และส่งต่อแนวทางของการขับเคลื่อนงานที่เป็นประโยชน์ขยายผลสู่ชุมชนทั้งนี้ คณะทำงานฯ ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลเอกสารจากการดำเนินงานของพื้นที่ต้นแบบทั้ง 6 พื้นที่และข้อมูลจากการจัดเวทีสรุปบทเรียนผลการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณงานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกลโควิด 19 การค้นหาความรู้เพิ่มเติมจากเอกสารคู่มือ ประกาศ คำสั่ง มติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น YouTube LINE Facebook เพื่อใช้เป็นตัวอย่างชวนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพื้นที่ของวัดเป้าหมาย และการร่วมกันสังเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานฯ และขยายผลสู่นโยบายระดับต่างๆ ในพื้นที่ของจังหวัดจันทบุรี นอกจากนี้ ผลการวิจัยนี้ยังพบว่า ยิ่งเป็นชุมชนที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว สื่อบุคคลยิ่งต้องถูกนำมาใช้

ในบทบาทของผู้นำที่อยู่ภายในชุมชน เนื่องจากเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึง เข้าคุย เข้าใจหัวอกเดียวกัน พูดภาษาเดียวกัน กับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสื่อบุคคลของ (KaewThep et al. 2005) อีกทั้งในการทำหน้าที่ของสื่อบุคคลที่ตนเองในเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสาธารณสุข ให้กับคนในชุมชน เป็นผู้นำทางความคิด (Opinion Leader) ที่มีทักษะในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารด้านต่าง ๆ รวมถึงประสานความร่วมมือกับเครือข่ายที่อยู่ภายในชุมชนได้เป็นอย่างดี

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

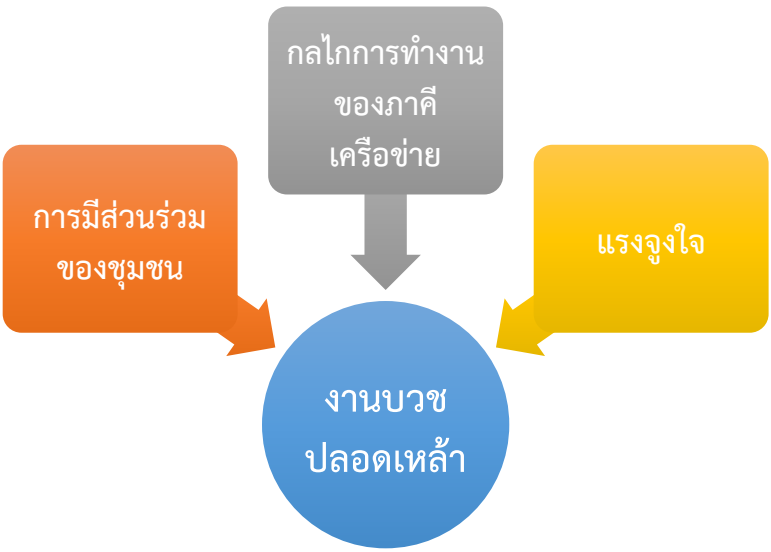
1) กลไกการทำงานในชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย “ผู้ปฏิบัติ” หมายถึง คณะทำงานในโครงการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ“งานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกลโควิด-19 จังหวัดจันทบุรี” ที่เป็นคณะทำงานทั้งในพื้นที่ต้นแบบฯ และคณะทำงานของเครือข่ายประชาคมงดเหล้าจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เช่น คณะสงฆ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาฯ สำนักงานวัฒนธรรมฯ สถาบันการศึกษา ผู้นำฝ่ายท้องที่ ผู้นำฝ่ายท้องถิ่น รวมถึงประชาชนทั่วไป ซึ่งเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการฯ “ผู้เกี่ยวข้อง/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” หมายถึง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบาย สาธารณะ “งานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกลโควิด-19 จังหวัดจันทบุรี” ซึ่งอาจเป็นผู้ที่ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์จากการดำเนินงานในครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเดอลาเซียลา De la Sierra (1995) อ้างถึงใน Thai Asian Friendship Society Network ที่กล่าวว่าการบริหารจัดการเครือข่ายต้องสร้างความผูกพันและรับผิดชอบต่อการสร้างเครือข่ายมีความพร้อมที่จะทำงานร่วมกัน และตระหนักในความเป็นอิสระขององค์กรที่ร่วมเป็นเครือข่ายมีความชัดเจนในเป้าหมายของเครือข่าย ดังเช่นพื้นที่ของวัดตะปอนใหญ่ ตำบลตะปอน อำเภอขลุง ที่มีจุดเด่นของการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีสืบต่อกันมา ปฏิบัติโดยอาศัยความเชื่อศรัทธาจากค่านิยมเดิมที่ดี เกิดการมีส่วนร่วมจากทางคณะเครือข่ายงดเหล้าระดับอำเภอฯ มีการลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยแกนนำ อสม. สอบถามเจ้าอาวาส ชาวบ้าน แต่ละวัดว่าผู้ที่มีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ที่พร้อมบวช เข้าพูดคุยทำความเข้าใจ จัดเวทีแลกเปลี่ยน และคณะทำงานเครือข่าย งดเหล้าได้ไปพูดคุยกับเจ้าอาวาส สอบถามในพรรษานี้มีผู้จะบวชกี่คนเป็นใครบ้าง หลังจากนั้นจึงเข้าไปชวนบิดามารดาผู้ที่จะบวชเข้าร่วมโครงการงานบวชสร้างสุข ปลอดเหล้าได้บุญเต็มๆ ส่งผลให้เกิดเจ้าภาพงานบวชที่มีความยินดีที่จะเข้าร่วมโครงการงานบวชสร้างสุขฯ รวม 3 งาน ความน่าสนใจของ “ผู้ปฏิบัติ” อยู่ที่กระบวนการปฏิบัติงานที่มีการใช้ต้นทุนทางสังคม ในแง่ความสัมพันธ์ที่ทั้งมิติบุคคล และมิติชุมชน เป็นเครื่องมือกลไกในการปฏิบัติงาน อาทิ ผู้ประสานงานเครือข่ายงดเหล้าอำเภอขลุง ซึ่งมีความสนิทสนมเป็นส่วนตัวกับเจ้าภาพงานบวชทั้ง 3 งานที่พร้อมบวชพระเป็นอย่างดี และคณะทำงานฯ จึงได้อธิบายถึงโครงการงานบุญบวชสร้างสุขต้นแบบปลอดเหล้าบวชเรียบง่ายไม่ก่อเวร มีการเตรียมอาหารให้ผู้มาร่วมงานนำกลับไปทานที่บ้าน อีกทั้งมีคณะทำงานฯ เป็นอสม. จึงมีมาตรการแนะนำเจ้าภาพเตรียมซื้อแอลกอฮอล์ เครื่องวัดอุณหภูมิไว้สำหรับแขกที่มาร่วมงานด้วย ส่วน “ผู้เกี่ยวข้อง/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เกิดการเปลี่ยนแปลงเห็นได้จากมุมมองและวิถีชีวิตของคนทั่วไปตามยุคสมัย อาศัยความทรงจำสืบทอดการดำรงอยู่ และเรื่องราวสำคัญของพื้นที่ การจัดการและเริ่มชี้แนะมากกว่าคนในชุมชนเอง เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการจดจำอดีต ผ่านสิ่งประวัติศาสตร์ตามทัศนะของ (Nora Pierre, 1989) โดยการผ่านการกลั่นกรองและจัดระเบียบใหม่เป็นความทรงจำในสังคม ประเพณีชุมชนตระหนักถึงอันตรายในการดื่มแอลกอฮอล์โดยเฉพาะเครื่องสุขภาพ ความรุนแรงในครอบครัว ตระหนักถึงการประหยัดเงิน เจ้าภาพงานบุญสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีให้คนในชุมชน โดยเฉพาะเจ้าภาพเป็นผู้นำชุมชน ไม่เกิดเรื่องทะเลาะ ไม่เกิดความรุนแรงในงานบุญงานปลอดเหล้าเกิดความชื่นชม ให้กับผู้พบเห็นและบอกต่อกันและนำไปปฏิบัติได้มาถอดบทเรียน และสรุปงานที่ดำเนินการ ช่วงวันทำขวัญนาค การจัดงานไม่มีการดื่มแอลกอฮอล์ สถานการณ์ยุคโควิด

มีกฎหมายห้ามดื่มเหล้า ห้ามเล่นการพนันในวัดปัจจุบันจึงไม่มีการเลี้ยงสุราทำให้เจ้าภาพได้บุญเต็มๆ แถมเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย งานบุญ 100 วันยุคนี้จะมีเครือญาติมาทำบุญ 20 คนมีข้าวขนมใส่กล่องแจกให้ผู้มาร่วมงานนำกลับไปบ้านเลยถือว่าเป็นการดีมากๆ ประหยัดไม่สิ้นเปลือง เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส อุปัชฌาย์ ผู้ว่าฯ นายอำเภอ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน จะมีบทบาทในการส่งเสริมงานบวชอย่างมีคุณค่า มีค่านิยมใหม่ ตามหลักพุทธศาสนา ควรแก่การส่งต่อให้อนุชนคนรุ่นลูกรุ่นหลังได้ยึดถือปฏิบัติสืบไป

2) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการฯ ที่แสดงให้เห็นการจัดการภายในชุมชน เพราะถึงแม้โครงการจะมีงบประมาณจำนวนมาก มีคณะทำงานที่มีความรู้ความสามารถ มีเครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ครบถ้วน มีการจัดการที่ดี แต่หากไม่ได้รับความร่วมมือจากคนในพื้นที่ โครงการนั้นก็ยากที่จะประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน เพราะการมีส่วนร่วมนั้นสามารถทำได้หลายแบบ ทั้งในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา การแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจ การดำเนินงาน การให้การสนับสนุน การรับผลประโยชน์จากสิ่งที่จะกระทำ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบแต่สำหรับชาวบ้านบางกลุ่มที่มีความกระตือรือร้นในการทำงานกับโครงการฯ โดยมีแกนนำคอยหนุนเสริมพวกเขาได้แสดงความต้องการที่จะมีส่วนร่วมมากกว่าชาวบ้านกลุ่มอื่น และแสดงความต้องการผลักดันการแก้ไขปัญหาขยายความรู้การทำงานเรื่องนี้ส่งต่อไปยังพื้นที่อื่นอีกด้วย หากอธิบายด้วยตัวแบบลำดับการมีส่วนร่วมของ (Pretty, 1995) อาจเรียกได้ว่าการทำงานร่วมกับโครงการฯ ทำให้ชาวบ้านกลุ่มนี้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งในการดำเนินโครงการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ “งานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกลโควิด-19 จังหวัดจันทบุรี” ครั้งนี้ หากไม่ได้รับการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม คณะสงฆ์ คณะทำงานในพื้นที่ และประชาชนทั่วไปแล้ว กล่าวได้ว่าการดำเนินย่อมประสบความสำเร็จได้ยากดังเช่น พื้นที่ของวัดอ่างหิน ตำบลเกาะขวาง อำเภอเมืองจันทบุรี เกิดจากการจัดเวทีระดมความคิดเห็นต่อการจัดงานบวชของคนในพื้นที่ ชาวบ้านทั้งหมดมีความเห็นด้วยถ้าจะส่งเสริมรูปแบบการ จัดงานบวชที่ไม่มีการเลี้ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สงบ ปลอดภัย เป็นประโยชน์ต่อทุกคน ซึ่งการมีส่วนร่วมนี้เกิดจาก ต้นทุนทางความคิด ที่ร่วมกันออกแบบงานบุญที่จัดในวัดให้ปลอดอบายมุข ปฏิบัติตามกฎหมายตามนโยบายของจังหวัด และการหนุนเสริมของเครือข่ายงดเหล้าระดับจังหวัดจัดให้เป็นชุมชนคนสู้เหล้าของตำบลมีกิจกรรมรณรงค์จัดขึ้นทั้งปี เพื่อเป็นการลดปัญหาทะเลาะวิวาท ประหยัดค่าใช้โดยเฉพาะสถานการณ์ระบาดของโรค จัดงานแบบเรียบง่ายข้าวหม้อแกงหม้อ ใช้เวลาในการอยู่รวมกลุ่มกันให้น้อยที่สุด คิดว่าเป็นการดีและเหมาะสมที่ที่ภาคส่วน จะมีบทบาทในการส่งเสริมงานบวชมีคุณค่าตามหลัก พุทธธรรม ควรแก่การส่งต่อให้อนุชนคนรุ่นต่อไป พื้นที่ของวัดทับไทร ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน ที่ใช้ต้นทุนทางสังคม ขับเคลื่อนงานบวชภายใต้การรวมกลุ่มกันของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ชุมชนฯ เป็นต้นทุนทางเศรษฐกิจ ที่ช่วยเสริมฐานรายได้ทางเศรษฐกิจในชุมชนให้เกิดวินัยการออมเงิน แก้ปัญหาหนี้สินในครัวเรือน ทำให้การมีส่วนร่วมของคน ในชุมชน เกิดความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามสืบต่อกันมา สภาพความหนาแน่นและสภาพปัญหาทางสังคมยังไม่พบส่วนใหญ่จะอยู่กันแบบพึ่งพาอาศัย เอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน ความสัมพันธ์จะกระจายอยู่กันตามสภาพชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นดำเนินชีวิตคล้ายวัฒนธรรมประเพณีไทยทั่วไป จะมีสิ่งที่โดดเด่น ได้แก่ ประเพณีทำบุญตักบาตรเทโวที่มีประชาชนเรือนหมื่นมาร่วมทำบุญกันเป็นประจำทุกปี ประเพณีทำบุญส่งทุ่ง นอกจากนั้นวัฒนธรรมพื้นบ้านจากบรรพบุรุษได้แก่ วัฒนธรรมชอง มีการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์พิธีกรรมแบบชอง นอกจากนี้ยังพบว่า แกนนำคณะทำงานฯ ที่ขับเคลื่อนโครงการฯ ล้วนเป็นผู้นำชุมชนทั้งผู้นำทางการและผู้นำตามธรรมชาติที่มีจิตอาสา มีความเสียสละ ดังที่ Sadan (2004) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการวางแผนงานของชุมชนว่า ยิ่งปัจเจกบุคคลเข้าร่วมทำงานกับกลุ่มมากเท่าใดกระบวนการในการ

เสริมพลังก็จะยิ่งประสบความสำเร็จมากขึ้นเท่านั้น ในกรณีนี้ก็เช่นเดียวกันการที่คณะทำงานบางส่วนไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้งก็ทำให้การเสริมพลังนั้นไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร แม้ว่าจะมีข้อจำกัดในการปฏิบัติงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของเวลาว่างที่ไม่ตรงกัน และที่สำคัญคณะทำงานฯ มีความคุ้นเคยกับพระเถรานุเถระในตำบลและอำเภออยู่ก่อนเริ่มงานโครงการฯ จึงเอื้อต่อการประสานงานและเชื่อมโยงการขับเคลื่อนงานไปได้ด้วยดี

3) แรงจูงใจ คือ สิ่งจูงใจหรือสิ่งที่กระตุ้นให้คนมีพฤติกรรมตอบสนองต่อความต้องการของหน่วยงานหรือของตนเองให้บรรลุผลสำเร็จ ทั้งนี้สิ่งจูงใจที่ว่าอาจเป็นแรงจูงใจภายนอก ได้แก่ สิ่งของ รางวัล ค่าตอบแทน การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง การให้ศึกษาดูงาน ฯลฯ หรือแรงจูงใจภายใน ได้แก่ การยอมรับ การยกย่องชมเชย การให้กำลังใจ การให้ชื่อเสียงเกียรติยศ ฯลฯ ในการดำเนินงานต่างๆ นั้น หากมีสิ่งจูงใจที่เพียงพอจะทำให้ผู้ปฏิบัติมีการดำเนินการอย่าต่อเนื่อง โดยเฉพาะสิ่งจูงใจในเชิงบวก เพราะจะทำให้ ผู้ปฏิบัติเกิดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเต็มกำลังความสามารถ ดังที่ Phusakaew (2017) กล่าวถึงปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานว่างานที่ปฏิบัติอยู่เป็นงานที่มีคุณค่าต่อมนุษย์ เป็นงานที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ดังนั้นแรงจูงใจจึงเป็นสิ่งที่จูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถภายใต้เงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง ดังเช่น พื้นที่ของวัดคำไลอุปถัมภ์ ตำบลทุ่งขนาน อำเภอสอยดาว ที่เชื่อว่ายิ่งคนในชุมชนมีแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมมากเท่าไหร่ ก็ยิ่งมีโอกาสเพิ่มการป้องกันค่านิยมที่เข้ามาจากต่างถิ่นได้มากขึ้นเท่านั้น แม้ว่าประเพณีและรูปแบบของงานจะเหมือนเดิม แต่ก็น่าจะคาดหวังความสำเร็จที่ดีขึ้น และการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดอย่างรวดเร็วได้ด้วย ต้นทุนทางสังคม ของพื้นที่นี้ได้จากการมีผู้นำตั้งแต่ระดับอำเภอจนถึงแกนนำชุมชน มีความใส่ใจในการดูแลลูกบ้านอย่างทั่วถึง สังเกตได้จากการมอบสวัสดิการให้กับชาวบ้านเพื่อเป็นการจูงใจให้ตอบแทน อย่างเช่นการจัดงานบวชที่ทางเจ้าภาพใดยืนยันที่จะไม่เลี้ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทางผู้นำชุมชนจะมาช่วยออกแรง แบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายเรื่องเครื่องดื่มน้ำเปล่าในการเลี้ยงแขก สอดคล้องกับ Seanphuwa (2014) ที่กล่าวถึงกลุ่มผู้นำชุมชนให้ความหมายจิตคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน คือ การใส่ใจต่อผู้อื่น การแบ่งปัน และมีจิตสำนึกตระหนักเรื่องของส่วนรวม ทำให้บทบาทในการส่งเสริมงานบวชเกิดคุณค่าตามหลักพุทธธรรม ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เกิดพื้นที่ปลอดภัยในชุมชนของตน สามารถสรุปองค์ควรรู้จากงานวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากงานวิจัย

การดำเนินงานการขับเคลื่อนการพัฒนางานบวชสร้างสุข ปลอดภัย ห่างไกล โควิด-19 ของเครือข่ายประชาคมงดเหล้าจังหวัดจันทบุรี ทำให้เกิดข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังต่อไปนี้ 1) การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะงานบวชสร้างสุขนั้น จะต้องได้รับความร่วมมือหรือแรงหนุนเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งมาตรการทางกฎหมาย และกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ทั้งนี้ควรมีการสร้างเครือข่ายการทำงานให้มีความหลากหลายและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ในลักษณะเครือข่าย (Cluster) เพื่อสร้างพลังในการขับเคลื่อนการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ และสามารถขยายผลการทำงานได้อย่างครอบคลุม 2)ควรใช้ชุมชนต้นแบบที่ดีในการขยายผลให้กับชุมชนใกล้เคียงและชุมชนอื่นๆเพื่อพัฒนาต่อยอดการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะงานบวชสร้างสุข เช่น หมู่บ้านศีล 5 ชุมชนคุณธรรม ชุมชนคนสู้เหล้า เป็นฐานชุมชนในการขับเคลื่อนงานฯ 3) ควรมีการประชาสัมพันธ์รณรงค์อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อปลูกฝังค่านิยมในการจัดงานบุญแบบปลอดเหล้าในชุมชน เน้นการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักให้คนในชุมชนร่วมเป็นเจ้าของ ทำให้คนในชุมชนมองว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหาก็ควรร่วมกันแก้ไข แต่หากสิ่งใดเป็นสิ่งดีๆ คนในชุมชนทุกคนก็ควรร่วมมือกันยึดถือปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จะเห็นว่ากลุ่มปัจจัยด้านพฤติกรรมและการจัดสภาพแวดล้อมในชุมชนนั้นจะคล้ายคลึงกับที่วิเคราะห์ไว้ ในกลุ่มของรูปแบบการจัดงานบวชในชุมชน ส่วนด้านการสื่อสารต่างๆ นั้น จะมีขอบเขตกว้างขวาง และครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่เข้าถึงประเด็นการสื่อสารได้ดี เช่นเดียวกับการสื่อสารสุขภาวะ ซึ่งเป็นการสื่อสารกับกลุ่มที่ต้องการให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ มีความสำคัญยิ่ง ในการเป็นเมืองสุขภาวะ โดยเฉพาะในกลุ่มคนที่มีบทบาท ทำความสมบูรณ์ในด้านสาธารณสุขของเมือง ความมีชีวิตชีวาของชุมชนและเสน่ห์ของงานบวชสร้างสุข ไปจนถึงความมีเอกลักษณ์ของคนที่มีความคิดแตกต่างกัน ในแง่มุมของการรักษาวัฒนธรรมอันดีงาม หากเปรียบเทียบว่า การจัดการสุขภาวะระดับปัจเจกทางด้านร่างกาย อาจจะมีความชัดเจนกว่า เมื่อได้รับผลกระทบจนเกิดผลเสียแก่ตนเองและครอบครัวจากเดิมที่มีความเป็นปกติไป ส่วนด้านจิตใจนั้น นอกจากตัวบุคคลนั้นโดยตรงที่ต้องได้รับผลกระทบไปด้วย เกิดอาการอึดอัดไม่สบายใจ วิตก กังวล ไปจนถึงยกเลิกการจัดงาน ญาติพี่น้องก็อาจได้รับผลทางอ้อมบ้าง แต่ก็ยังจำกัดอยู่ในแวดวง "ญาติพี่น้อง" แต่หากชุมชน ได้รับอิทธิพล ผลกระทบจากปัจจัยเร้าจากวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่เข้ามา จนเกิดเสียความเป็นปกติสุขไปแล้ว ไม่เพียงแต่ด้านกายภาพ (เช่น รถเครื่องเสียงแห่นาค ดื่มสุราเข้าวัด การแต่งกายผิดจารีตประเพณีเต้นในขบวนแห่ หรือการทะเลาะวิวาทในงานบวช) ผลกระทบด้านค่านิยม และอารมณ์ของผู้เข้าร่วม หรือผลกระทบด้านสังคมนั้น อาจเป็นเรื่องใหญ่ที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน และหากยังเป็นเช่นนั้นอยู่นานจะทำให้วัฒนธรรมอันดีงามของไทยเกิดภาวะไม่ปกติทางกายภาพ บางกรณีที่เกิดเป็นข่าวในสังคมเป็นบาดแผลฝังใจให้กับสังคมนั้น ที่ฝังลึกอยู่นานนับหลายสิบปี

ข้อเสนอแนะ

ดุษฎีนิพนธ์นี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้ที่สำคัญ คือ ความสามารถในการการเชื่อมโยงของเครือข่ายได้อย่างเด่นชัด สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ การแก้ไขปัญหาภายในชุมชนกับประเด็นอื่นๆ นอกเหนือจากปัญหาด้านสาธารณสุข โดยควรให้ความสำคัญกับการปรับตัวของผู้นำในสถานการณ์ต่างๆ ที่ส่งผลให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วผ่านการสื่อสารของยุคสมัยใหม่ที่มีปัจจัยด้านเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วยในการประสานงาน การนำเสนอ การสรุปผลอย่างคล่องตัว และเข้าถึงทุกหน่วยงาน สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับเครือข่ายการสื่อสารของผู้นำชุมชนที่มีต้นทุนทางความรู้สามารถดึงแหล่งทุนภายนอกเข้ามาพัฒนาภายในชุมชนให้เกิดการพัฒนาในแต่ละด้านอย่างเป็นรูปธรรมสู่สังคมที่มีสุขภาวะ

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “กลไกการสื่อสารเพื่อการจัดการชุมชนสุขภาวะของเครือข่ายประชาคมงดเหล้าจังหวัดจันทบุรี” สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ให้ข้อมูล รวมถึงผู้สนับสนุนให้กำลังใจ และให้คำแนะนำจนงานวิจัยชิ้นนี้เสร็จสมบูรณ์

References

Ayana, T. et al. (2006). Community Health System by Community for Community. Nonthaburi: Community Health Research and Development Institute (NRC).

Chanchonlayut, A. et al. (2016). Opening Behavior of Technology University Students' Health Care-Related NewsEast Rajamangala, Chakpong Phu Nang Campus. Rmutto Social Science Journal, 6(1), 107-117.

Churchman, A. R. Z. A., & Sadan, E. L. I. S. H. E. V. A. (2004). Public participation in environmental design and planning. Encyclopedia of applied psychology, 793-800.

Kaewson, S. (2012). Factors influencing the viewing of health-related programs on broadcasting stations, the Army Channel 5 of the people in the metropolitan area.. (Master’s Thesis). Rajamangala University of Technology Thanyaburi. Bangkok.

Kaewthep, K. (2003). Model of the targeted group's news-seeking behavior: Media for Communities Knowledge Processing. Bangkok: Office of Research Support Fund (SCF.).

Kaewthep, K. et al. (1948). Under the sky of personal media education and communication networks According to research. Bangkok: Office of Research Support Fund (SCF.).

Liuyapong, K. (2002). The identity and communication ability of the leaders of the Senior Citizens' Club.Pho Saiam, Phi Chit Province, in the activities of self-development and community. Bangkok: Faculty Office.National Cultural Commission, Ministry of Culture.

Nakasane, S. (2018). The behavior of the elderly's self-health care in Bangkok. Rajabhat Rambhai Barni Research Journal, 12(1), 39-48.

Nora, Pierre. (1989). Between Memory and History: Les Lieux de Memoire. Representations. JSTOR, 26 Special Issue: Memory and Counter-Memory (spring): 7-24.

Phusakaew, S. et al. (2017). Factors Relating to the Role of Leadership of Change The aspect of building up the health of the bureaucratic administrator.al at the district level. Journal of Public Health Nursing, 31, 177–194. Retrieved Jan 11, 2022, from https://he01.tci-thaijo.org/index.php/phn/article/view/100985

Prasamaya, S. (2003). Analysis of the Health Contents of the Daily News. (Master’s Thesis). Thammasat University. Bangkok.

Pretty, J. N. (1995). Participatory Learning for Sustainable Agriculture. World Development, 23 (8), 1247–1263.

Resources Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chanthaburi Province. (2021). Report on priesthood information. Chanthaburi: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chanthaburi Province.

Rodson, T. (1984). Communication for fertility Only study cases of women with difficult children. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.

Seanphuwa, A. et al. (2014). The spirit takes into account the common common interests of the heads of the municipal communities of Muang Khun District.Razasai, Srisaket Province. Journal of Social Development, 15(1). Retrieved Jan 5, 2022, form https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsd/article/view/25723

Srivanichakorn, S., Pratumnan, S. (2001). New perspective, new management in the community health system. Bangkok: Smyrrit Printing and Publishing. Statistical Information and Information Department Planning Division, Chanthaburi Provincial

Office of Buddhism. (2021). Report on the Information Conference of Temples in Chanthaburi Province. Chanthaburi: Chanthaburi Provincial Office of Buddhism.

Teanjawong, W. (1984). Comparison of media exposure behavior between the maternal group of pre-menstrual children and the group with malnutrition in the Red Soil Welfare Building. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.

Thai Asian Friendship Society. (2015). Network Management. Retrieved from www.gotoknow.org/posts/162766.

Wiboonchan, S. (1999). The relationship between open-mindedness and self-health care of a young woman. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.

การบริหารงานของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

THE MANAGEMENT TO CONSTRUCTION BUSINESS IN BANGKOK AND METROPOLITAN AREAS

กรวิทย์ สระทองให้ และ สืบพงศ์ สุขสม
Konwit Sathonghai and Suebpong Suksom
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
Western University, Thailand
Email: pte.konwit@gmail.com

Received 20 August 2022**; Revised** 12 February 2023**; Accepted** 29 April 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แนวคิดแนวทางกระบวนการบริหารของ เฮนรี่ ฟาโยล (Henri Fayol) ที่ได้แบ่งหน้าที่และขั้นตอนการบริหารเป็น 5 ประการ คือ การวางแผน การจัดหน่วยงาน การสั่งการบังคับบัญชา การประสานงาน และ การควบคุม เป็นกระบวนการดำเนินงานที่นำนโยบายภาครัฐมาใช้เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัยคือตัวแทนบริษัทผู้รับเหมาก่อสร้าง จำนวน 15 คน เจ้าหน้าที่ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญสำนักการโยธากรุงเทพมหานคร จำนวน 9 คน และหน่วยงานรัฐบาล เจ้าหน้าที่ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญสำนักการวางผังเมืองและพัฒนาเมือง 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดวิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า 1) การวางแผน คือ แผนการดำเนินงานการก่อสร้างที่มีความปลอดภัยในการทำงาน ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน แผนการเงินส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจทางด้านเทคโนโลยีการก่อสร้าง การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ทันต่อการเปลี่ยนนโยบายของภาครัฐ เทคโนโลยีในการก่อสร้าง และแผนการประเมินและการควบคุม โดยจัดเจ้าหน้าที่ประเมินการทำงานตามระยะเวลาที่กำหนด 2) การจัดองค์กร คือ การจัดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในงานสร้างหน่วยงานควบคุมความปลอดภัย มีนักกฎหมายช่วยในการให้คำปรึกษาในกระบวนการปฏิบัติงานก่อสร้าง 3) การสั่งการ คือ ตัดสินใจจัดสรรบุคลากรและมอบหมายงานให้มีเจ้าหน้าที่ควบคุมความปลอดภัย สั่งการให้อบรมแรงงานเรื่องความปลอดภัยในงาน 4) การประสานงาน คือ จัดเจ้าหน้าที่ดำเนินการประสานงานกับหน่วยงาราชการ 5) การควบคุม คือ จัดหน่วยงานหรือองค์กรควบคุมการดำเนินงานของธุรกิจ มีการประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อมหรือ EIA การควบคุมมาตรฐานการก่อสร้าง การควบคุมการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการก่อสร้าง การควบคุมเรื่องของความปลอดภัยในการดำเนินงานการก่อสร้าง

คำสำคัญ : นโยบายรัฐบาล การบริหารงาน ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

Abstract

This qualitative research study aims to analyze the administrative processes in the construction industry based on Henry Fayol's concept of Administrative Process Guidelines. The framework of the study is comprised of five administrative processes, namely planning, organizing, ordering, coordinating, and controlling, which are operational processes that apply government policies. The research sample consisted of 15 construction contractors, staff, academics, 9 experts from the Bangkok Public Works Office, and 5 government agencies, officials, academics, and experts from the Bureau of Urban Planning and Urban Development.

The results of the study showed that the planning process involves the creation of safe and environmentally friendly construction plans, financial plans to support the development of construction technology, and personnel development plans. The organizational process involves the establishment of a safety control unit with experts and legal advisors. The ordering process involves the allocation of personnel and assigning work to safety control officers, as well as training for workers on job safety. Coordination involves arranging officers to coordinate with government agencies, while control involves the monitoring and assessment of operations, environmental impact assessments, adherence to construction standards and regulations, control of material and equipment usage, and control of safety in construction operations.

Keywords: government policies, management, construction business, Bangkok and its vicinity

บทนำ

ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างถือเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทย เนื่องจากมีความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่หลากหลาย อาทิ กลุ่มธุรกิจวัสดุ ก่อสร้าง และกลุ่มธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ แนวโน้มธุรกิจธุรกิจรับเหมาก่อสร้างปี 2562-2564 ที่ผ่านมามีแนวโน้มเติบโตในอัตราเร่งขึ้นตามลำดับ ผลจากการลงทุนรอความชัดเจนภายหลังมีคณะรัฐบาลชุดใหม่ ในปี 2563 และปี 2564 ธุรกิจมีแนวโน้มขยายตัวเร่งขึ้นเป็น 5-7% และ 7.5-9.5% ตามลำดับ ภาครัฐจึงต้องเข้ามามีบทบาทช่วย กระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้น และเร่งผลักดันโครงการลงทุนขนาดใหญ่เพื่อช่วยเร่งให้เกิดการลงทุนภาคเอกชนตามมา (Bank of Thailand, 2017) การเร่งลงทุนโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐและการลงทุนภาคเอกชนที่คาดว่าจะเติบโตตามความเชื่อมั่นและภาวะเศรษฐกิจ โดยโครงการที่โดดเด่นยังเป็นโครงการที่พัฒนาในเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก โครงการรถไฟฟ้า และโครงการ Mix used การก่อสร้างในประเทศเพื่อนบ้านมีแนวโน้มเติบโตตามเศรษฐกิจและการขยายตัวของเมือง ทำให้ต้องลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและภาคอสังหาริมทรัพย์ซึ่งจะเป็นโอกาสให้ผู้รับเหมาก่อสร้างไทยสามารถขยายฐานลูกค้าเพิ่มขึ้น (Thanat Mahattanalai, 2019) โดยในเขตกรุงเทพมหานครมีการก่อสร้าง จากข้อมูลสถานการณ์ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างโดยแนวโน้มตั้งแต่ ปี 2561-2564 มีแนวโน้มการเติบโตในทางที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้จะมีการชะลอตัวในบางช่วงเวลาก็ตาม และในเขตกรุงเทพมหานครเป็นพื้นเศรษฐกิจ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการลงทุน

จำนวนมาก จึงมีจำนวนการโครงการต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินการก่อสร้าง โครงการที่อยู่ระหว่างการก่อสร้าง และโครงการที่ชะลอการก่อสร้าง ซึ่งโครงการเหล่านี้ ต่างต้องดำเนินโครงการภายใต้กรอบ นโยบายของภาครัฐและกฎระเบียบข้อบังคับของ ของเขตพื้นที่ สำนักการโยธากรุงเทพมหานคร กองนโยบายและแผนงาน สำนักผังเมือง ซึ่งมีแนวทางให้ผู้ประกอบการธุรกิจรับเหมาก่อสร้างต้องดำเนินการปฏิบัติตามกรอบนโยบายนั้น เช่น ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการตรวจและควบคุมอาคาร พ.ศ. 2561 กฎหมายควบคุมอาคาร สำนักการโยธา คำแนะนำในการออกแบบอาคาร กฎกระทรวง ให้ใช้บังคับผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556 (Bangkok Public Works Department, 2020)

ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างเป็นธุรกิจต้องมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนหลากหลายกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นแรงงาน หัวหน้าคนงาน ผู้รับเหมาย่อย ผู้ควบคุมงาน ผู้จัดการโครงการ ผู้ออกแบบ ฝ่ายจัดซื้อ ฝ่ายการเงิน ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโครงการรับเหมาก่อสร้างทั้งหมด รวมถึงการดำเนินงานร่วมกับภาครัฐ ฯลฯ ซึ่งปัญหาที่พบเจอในกลุ่มธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง เช่น จำนวนคนงานไม่เพียงพอต่อการทำงาน ไม่มีประสบการณ์ในการทำงาน มาตรฐานด้านงานฝีมือไม่เพียงพอ เบิกงวดไม่ได้ เงินหมุนไม่ทัน ประสบปัญหาด้านต้นทุนค่าวัสดุก่อสร้างที่มีทิศทางเพิ่มขึ้น มีการแข่งขันที่สูง วัสดุขาดตลาด ส่งวัสดุเข้าไซต์งานไม่ได้ การปรับขึ้นราคาของวัสดุ วัสดุไม่ตรงตามข้อกำหนด (Chanakan Phinyophumimin and others, 2020) นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยภายนอก เช่น สภาวะเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศ ความต้องการของผู้บริโภค คู่แข่งขันที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขัน รวมถึงนโยบายต่างๆ ของภาครัฐ ที่กำหนดกฎระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ ควบคุม ให้ธุรกิจต้องดำเนินการภายใต้เงื่อนไขที่ทางรัฐบาลกำหนดขึ้น ความผันผวนทางเศรษฐกิจ และดอกเบี้ยเงินกู้ที่ปรับตัวสูงขึ้น เป็นปัญหาที่มีความรุนแรงมากที่สุดของผู้รับเหมาก่อสร้างทุกท่าน ดังนั้นปัญหาเหล่านี้ควรได้รับการควบคุมอย่างระมัดระวังเพื่อไม่ให้ประสบกับสภาวะล้มเหลวทางการเงินในการบริหารจัดการงานก่อสร้าง (Sitsiri Thanprasert, 2018)

จากสถานการณ์และปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา นโยบายของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง เพื่อศึกษา นโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมการก่อสร้างไทย ประกาศระเบียบข้อบังคับพิเศษที่เป็นผลกระทบต่าง ๆ นโยบายทางการช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐบาล แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมการก่อสร้างไทย กฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวการควบคุมอาคารที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานธุรกิจรับเหมาก่อสร้างก่อสร้างในกรุงเทพมหานคร ให้มีการบริหารที่เหมาะสมกับปัจจัยแวดล้อมภายนอกจากนโยบายภาครัฐที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของธุรกิจ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับตัวของธุรกิจให้สอดคล้องกับนโยบาย และสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง ที่เป็นปัจจัยส่งผลต่อนโยบายรัฐบาล รวมถึงการศึกษานี้สามารถนำมาใช้พิจารณาเพื่อเป็นแนวทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ที่จะช่วยลดอุปสรรคต่อการดำเนินงานของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาผลกระทบต่อธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารงานของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาการวิจัยเรื่องการบริหารงานของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมจากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว สรุปการทบทวนวรรณกรรมเพื่อใช้เป็นการศึกษาในการดำเนินงานในธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง เป็นการบริหารงานเชิงระบบที่มีความเกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐบาลที่มีต่ออุตสาหกรรมการก่อสร้างไทย คือ 1) กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารจัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ.2564 2) กฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551 3) แผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2564 สำนักการโยธา พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558 และกฎหมายที่เกี่ยวกับแรงงานและสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้ประกอบต้องนำนโยบายดังกล่าวมาปรับ และประยุกต์ให้เหมาะสมในการดำเนินงานของธุรกิจรับเหมาะก่อสร้าง รวมถึง ผู้ประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง จำเป็นต้องวิเคราะห์แนวโน้มอุตสาหกรรมก่อสร้าง 2544-2566 แนวโน้มธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง 2564

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมการที่จะประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อวางแผนการดำเนินงาน หรือเป็นการกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง โดยนโยบายเหล่านี้ มีผลต่อกระบวนการดำเนินงานตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงานจนถึงความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยผู้ประกอบการต้องนำมาใช้ในการพิจารณา วางแผน เพื่อให้ผลการดำเนินงานราบรื่นและประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจได้ และนโยบายที่เกี่ยวข้องอาจจะส่งผลกระทบหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของธุรกิจ ผู้ประกอบการสามารถวางแผนการดำเนินงานเพื่อขจัดปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานนั้นด้วยแนวทางหรือวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ขอบเขตพื้นที่วิจัย คือกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีการกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา การศึกษาโดยใช้ทฤษฎีกระบวนการทางการบริหาร (The Management Process) (Fayo, 1916) เป็นการนำนโยบายภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง มาปรับใช้ในการดำเนินการบริหารงานธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ที่ประกอบไปด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) 4) การประสานงาน (Coordinating) 5) การควบคุม (Controlling)

2. ด้านพื้นที่ มุ่งเน้นศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร เนื่องจาก กรุงเทพมหานครเป็นเมืองเศรษฐกิจที่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง มีโครงการก่อสร้างทั้งโครงการก่อสร้างที่ทำร่วมกับภาครัฐและโครงการก่อสร้างจากภาคเอกชน

3. ด้านเวลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2564

ด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

1.ตัวแทนบริษัทผู้รับเหมา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน มีเกณฑ์พิจารณาคือ เป็นบริษัทรับเหมาก่อสร้างที่ได้รับการจดทะเบียน และบริษัทรับเหมาก่อสร้างที่ได้รับการจดทะเบียนผู้รับเหมางานก่อสร้างที่อยู่ในระดับชั้น 1 ณ วันที่ 15 ตุลาคม 2563

2.หน่วยรัฐบาล ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญสำนักการโยธากรุงเทพมหานคร จำนวน 9 คน โดยพิจารณาจากการที่มีการปฏิบัติงานภายในสำนักการโยธาการในกรุงเทพที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง กลุ่มผู้แทนหน่วยงานรัฐบาล เจ้าหน้าที่ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญสำนักการวางผังเมืองและพัฒนาเมือง 5 คน โดยพิจารณาจาก การที่มีการปฏิบัติงานภายในสำนักการวางผังเมืองและพัฒนาเมือง มีความเกี่ยวข้องต่อการกำหนดนโยบายการพัฒนากายภาพของเมือง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิดในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยเป็นลักษณะการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ใช้ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด โดยมีประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับ นโยบายที่ส่งผลกระทบต่อการบริการงานของธุรกิจก่อสร้าง และการบริหารธุรกิจก่อสร้าง โดยมีแบบสัมภาษณ์มี 3 ชุด แต่ละชุดมีข้อคำถาม จำนวน 12 ข้อเท่ากัน

การเก็บรวมรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) นั้น ทางผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการขอความร่วมมือจากสำนักการโยธากรุงเทพมหานคร สำนักการวางผังเมืองและพัฒนาเมือง ผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างหรือออกแบบ โดยวิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการขออนุญาตก่อนทำการบันทึกเสียง

การวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลกระทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาครั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เพื่อสรุปประเด็นเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยการบันทึกข้อมูล และการบันทึกเสียงและนำมาสรุปและวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์นั้นและอภิปรายผลการวิจัย โดยการนำวรรณกรรมที่ได้ทบทวนมาอ้างอิงประกอบกับผลที่ได้จากการศึกษา

ผลการวิจัย

แนวทางในการบริหารงานของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลประกอบไปด้วย กระบวนการวางแผน กระบวนการจัดองค์การ กระบวนการบังคับบัญชาสั่งการ กระบวนการประสานงาน และ กระบวนการควบคุมของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดจากผลการวิจัยที่ได้ดังนี้

1. กระบวนการวางแผนของธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้าง

จากนโยบายของภาครัฐที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคแต่ละสมัยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายที่สนับสนุนและพัฒนาเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน ซึ่งมีธุรกิจรับเหมาก่อสร้างจะนำนโยบายเหล่านั้นมาพิจารณาร่วมในการปรับปรุงแผนการดำเนินงานของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ตั้งแต่แผนการดำเนินงานของธุรกิจ เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายข้อกำหนดของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจอุตสาหกรรมเปลี่ยนแปลงทุกปี โดยเฉพาะข้อกำหนดที่เป็นมาตรฐานการก่อสร้าง โครงสร้างอาคารที่มีความปลอดภัย สภาพในการทำงานของธุรกิจก่อสร้างที่กำหนดเรื่องของความปลอดภัยในการทำงาน สิ่งแวดล้อมที่

ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างต้องดำเนินการโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน ข้อกำหนดเหล่านี้ทำให้แผนการดำเนินงานของธุรกิจต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ โดยธุรกิจรับเหมาก่อสร้างปัจจุบันมีนวัตกรรม เทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วยในการดำเนินธุรกิจให้เหมาะสมและเป็นไปตามข้อบังคับของนโยบายภาครัฐ รวมถึงแผนการเงินที่ใช้ในการลงทุนโครงการ ธุรกิจจะต้องมีความรอบคอบมากขึ้นสำหรับการจัดทำแผนทางด้านการเงินต้องมีการประมาณการทางด้านการเงินที่ถูกต้องเหมาะสมกับโครงการที่ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างกำลังลงทุนเพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดในการลงทุนและการลงทุนต้องชะงักลง ดังนั้นนโยบายของภาครัฐจึงมีผลต่อการนำมาใช้ในการวางแผนทางด้านการเงินของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง เช่น นโยบายทางด้านแรงงานที่กำหนดค่าแรงขั้นต่ำและค่าโอทีเพิ่มขึ้น ดังนั้นจัดทำแผนการเงินที่พัฒนาเทคโนโลยีที่ใช้ในการดำเนินงานก่อสร้างแทนแรงงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนาธุรกิจ นอกจากนั้นยังพบว่านโยบายของภาครัฐเคร่งครัดในเรื่องของสวัสดิการของแรงงาน ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้าง แผนการเงินจะต้องคำนึงถึงนโยบายเหล่านี้และนำมาพิจารณาวางแผนการเงินให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สำหรับแผนบุคลากรมีความจำเป็นที่ต้องนำนโยบายของภาครัฐเข้ามากำหนดแผนพัฒนาบุคลากรด้วยเช่นกัน เพราะปัจจุบันนโยบายของภาครัฐถูกพัฒนาและปรับปรุงให้เป็นข้อบังคับสำหรับให้ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างต้องปฏิบัติตามเพื่อไม่ให้เอาเปรียบกับผู้ว่าจ้างจึงเกิดนโยบายและกฎระเบียบต่างๆที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นธุรกิจรับเหมาก่อสร้างต้องกำหนดแผนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายของภาครัฐ และที่สำคัญคือการวางแผนการประเมินและการควบคุมการดำเนินงานของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างซึ่งธุรกิจจะต้องมีการวางแผนอย่างชัดเจน มีการกำหนดระยะเวลา กำหนดบุคลากรที่ประเมินและควบคุมการดำเนินงาน โดยจะใช้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถหรืออาจจะเป็นบุคลากรที่มาจากหน่วยงานภาครัฐมาช่วยในการประเมินผล การกำหนดแผนให้ชัดเจนจะช่วยให้ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างดำเนินธุรกิจตามแผนและสามารถปรับปรุงแผนการดำเนินงานได้เมื่อพบปัญหาในกระบวนการทำงานได้ทันท่วงทีดังนั้นธุรกิจรับเหมาก่อสร้างจึงควรนำนโยบายของภาครัฐมาพิจารณาปรับใช้ในกระบวนการวางแผนของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างซึ่งสามารถทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของธุรกิจ

2. กระบวนการจัดองค์การของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง

การที่ภาครัฐมีนโยบายสำหรับการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวกับระบบสาธารณูปโภคเพื่อบริการประชาชนส่งผลให้ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างต้องนำนโยบายเหล่านี้มาพิจารณาในการกำหนดเรื่องของโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับนโยบายหรือสามารถปรับเปลี่ยนการจัดองค์กรให้เหมาะสมกับโครงการต่างๆ ที่ทางธุรกิจรับเหมาก่อสร้างได้รับงานจากนโยบายของภาครัฐ โดยธุรกิจรับเหมาก่อสร้างต้องจัดหาบุคลากรที่มีความเหมาะสม มีความรู้มีความสามารถมีทักษะในการทำงานเฉพาะทางที่สามารถช่วยให้ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างดำเนินการในธุรกิจให้ประสบความสำเร็จได้ยกตัวอย่างเช่น จัดให้มีนักกฎหมายให้คำปรึกษาทางการการปฏิบัติงานการกอสร้าง เมื่อนโยบายของภาครัฐจัดให้มีโครงการสร้างสนามบินแห่งใหม่ในประเทศผู้รับเหมาก่อสร้างต้องจัดเตรียมความพร้อมเมื่อได้รับโอกาสให้เข้าไปดำเนินงานในการก่อสร้างครั้งนี้สิ่งที่ผู้รับเหมาจะต้องจัดทำคือจัดหาบุคลากร ที่มีความรู้ในเรื่องของวิศวกรรมเกี่ยวกับการบิน การออกแบบที่ต้องใช้หน่วยงานหรือบุคลากรที่เชี่ยวชาญเฉพาะ รวมถึงมีนักกฎหมายเข้ามาช่วยดูแล นอกจากนี้ธุรกิจจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กรของธุรกิจขึ้นมาแล้วธุรกิจจำเป็นจะต้องจัดหาบุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาร่วมดำเนินงานประสานงานในการดำเนินธุรกิจเช่น เจ้าหน้าที่ของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและตรวจสอบควบคุมการก่อสร้างอย่างสำนักงานโยธาการธุรกิจรับเหมาก่อสร้างต้องให้ผู้เชี่ยวชาญ

ของหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่ของภาครัฐเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการดำเนินงานด้วยเพื่อช่วยควบคุมตรวจสอบให้ระหว่างการดำเนินงานเหล่านั้นให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ สร้างความมั่นใจให้กับผู้ว่าจ้าง ทั้งนี้ส่วนใหญ่แล้วโครงการขนาดใหญ่มักจะต้องทำการประมูลโดยผู้ที่ได้รับการประมูลจะเป็นเจ้าของธุรกิจรายใหญ่ที่มีกำลังเพียงพอ สำหรับธุรกิจขนาดกลางและธุรกิจขนาดเล็กก็สามารถนำนโยบายของภาครัฐเข้ามาพิจารณาในการจัดองค์กรเพราะธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กสามารถมีโอกาสที่จะได้รับงานจากโครงการหรือเป็นบริษัทที่เข้าไปร่วมในการปฏิบัติงานกับบริษัทใหญ่ ดังนั้นธุรกิจรับเหมาก่อสร้างจะต้องมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องของจัดองค์กรจะต้องมีเครือข่ายที่พร้อมในการดำเนินงานในทุกๆ ด้าน

3. กระบวนการบังคับบัญชาสั่งการของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง

นโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างส่วนใหญ่แล้วธุรกิจไม่ได้นำนโยบายของภาครัฐดังกล่าวมาปรับปรุงหรือนำมาปรับในกระบวนการสั่งการของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง แต่นโยบายของภาครัฐทำให้ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างนำมาใช้ในการพิจารณาตัดสินใจในกระบวนการจัดบุคลากรและมอบหมายงานสั่งการให้บุคลากรที่มีความรู้มีความสามารถเฉพาะทางที่สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐได้ดำเนินการและปฏิบัติงานที่สอดคล้องและตอบสนองนโยบายของภาครัฐเช่น นโยบายการควบคุมความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของแรงงาน ทำให้ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างต้องจัดหาบุคลากรเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยวิชาชีพมาช่วยในการควบคุมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงาน การตัดสินใจสั่งการให้อบรมแรงงานให้มีความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานจัดหาบุคลากรและสั่งการมอบหมายงานให้สรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการรักษาความปลอดภัยวิชาชีพเข้ามาดำเนินงาน และเป็นการมอบหมายงานให้เข้าไปปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายขององค์กรที่ตอบสนองและปฏิบัติตามกฎระเบียบของนโยบายภาครัฐที่กำหนดให้ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างต้องมีเจ้าหน้าที่ดังกล่าวเข้ามาดำเนินงานในโครงการก่อสร้าง ดังนั้นนโยบายของภาครัฐจึงเป็นส่วนหนึ่งสำหรับกระบวนการบังคับบัญชาหรือสั่งการให้ต้องดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ

4. กระบวนการประสานงานของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง

ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างเป็นธุรกิจที่ต้องดำเนินงานติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น หน่วยงานโยธาการ ผังเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงแรงงาน สำนักงานประกันสังคมเป็นต้น ซึ่งต้องดำเนินงานติดต่อสื่อสารประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้การดำเนินธุรกิจสามารถดำเนินการได้ เนื่องจากต้องดำเนินการทางด้านเอกสารกับหน่วยงานภาครัฐเช่นการขออนุญาตก่อสร้างจะต้องลงพื้นที่ในส่วนขององค์กรปกครองท้องถิ่นเพื่อให้หน่วยงานอนุญาตการก่อสร้าง เป็นต้น ทั้งนี้นโยบายในการปฏิบัติงานและขั้นตอนในการดำเนินงานของภาครัฐแต่ละหน่วยงานมีความแตกต่างกันธุรกิจรับเหมาก่อสร้างจะต้องปฏิบัติและดำเนินงานตามขั้นตอนหน่วยงานของภาครัฐ ดังนั้นธุรกิจรับเหมาก่อสร้างต้องจัดเจ้าหนาที่ดำเนินการประสานงานในแต่ละหน่วยงานตามกระบวนการ เช่น การประสานงานทำเอกสารของแรงงานซึ่งธุรกิจรับเหมาก่อสร้างจะต้องติดต่อประสานงานในการทำเอกสารต้องยื่นแบบแจ้งความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าวที่สำนักงานจัดหางานจังหวัด การประสานงานเรื่องสวัสดิการตามกฎหมายธุรกิจรับเหมาก่อสร้างจะต้องติดต่อประสานงานที่สำนักงานประกันสังคมจังหวัด เป็นต้นดังนั้นแสดงให้เห็นว่านโยบายของภาครัฐส่งผลให้ธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้าง ต้องดำเนินงานประสานงานในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของภาครัฐเพื่อให้การดำเนินงานของธุรกิจถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของนโยบายภาครัฐ

5. **กระบวนการควบคุมของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง**

ปัจจุบันภาครัฐให้ความสำคัญกับการบริหารงานที่คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมโดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมและชุมชนจึงมีนโยบายและมาตรการทางด้านการควบคุมมากขึ้นเช่น การประเมินผลกระทบ

สิ่งแวดล้อมหรือ (Environmental impact assessment: EIA) ที่มีนโยบายในประเมินผลกระทบ ที่มีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของชุมชน การควบคุมมาตรฐานการก่อสร้าง การควบคุมการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการก่อสร้าง การควบคุมเรื่องของความปลอดภัยในการดำเนินงานการก่อสร้าง การควบคุมเรื่องเสียงที่ไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชนที่อยู่บริเวณรอบโครงการก่อสร้าง การควบคุมมลพิษที่เกิดจากการก่อสร้าง เป็นต้นการดำเนินการควบคุมดังกล่าวมีหน่วยงานที่ดูแลและมีเจ้าหน้าที่ที่ร่วมดำเนินการตรวจสอบและควบคุมกระบวนการดำเนินงานของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างดังนั้นการควบคุมของนโยบายภาครัฐที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีความเข้มงวดในเรื่องของการควบคุมมากขึ้นเพราะตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและชุมชน ทำให้ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างต้องมีกระบวนการที่เกี่ยวกับการควบคุม และกระบวนการดำเนินงานที่ถูกต้องมากขึ้น เช่น ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างมีหน่วยงานสำหรับการประเมินและควบคุมกระบวนการก่อสร้างที่ถูกระเบียบตามนโยบายของภาครัฐ และธุรกิจรับเหมาก่อสร้างดำเนินธุรกิจตามระเบียบและมาตรการตามนโยบายของภาครัฐอย่างเคร่งครัดทุกเรื่อง เพื่อป้องกันไม่ให้ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างเกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเมื่อภาครัฐเข้ามาตรวจสอบ

อภิปรายผลการวิจัย

การบริหารงานของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล นั้นมีการศึกษาโดยใช้ทฤษฎีกระบวนการทางการบริหาร (The management process) (Fayol, 1916) เป็นการนำนโยบายภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง มาปรับใช้ในการดำเนินการบริหารงานธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ที่ประกอบไปด้วย

1) การวางแผน (Planning) เป็นการที่ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างวางแผนการดำเนินงานของธุรกิจ โดยนำนโยบายเรื่องมาตรฐานการก่อสร้าง โครงสร้างอาคารที่มีความปลอดภัย ความปลอดภัยในการทำงาน ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน ข้อกำหนดเหล่านี้ทำให้แผนการดำเนินงานของธุรกิจต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ โดยนำนวัตกรรม เทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วยในการดำเนินธุรกิจให้เหมาะสมและเป็นไปตามข้อบังคับของนโยบายภาครัฐ สอดคล้องกับการศึกษาของ Selyutina (2018) การปรับตัวเชิงกลยุทธ์ขององค์กรและอาคารที่ทันสมัยเป็นนวัตกรรมใหม่ซึ่งสามารถนำไปใช้อย่างประสบความสำเร็จ รวมถึงแผนการเงินที่ใช้ในการลงทุนโครงการ ต้องมีการประมาณการทางด้านการเงินที่ถูกต้องเหมาะสมกับโครงการที่ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างกำลังลงทุน เช่น นโยบายทางด้านแรงงานที่กำหนดค่าแรงขั้นต่ำ ค่าโอทีที่เพิ่มขึ้น และสวัสดิการของแรงงาน ต้องจัดทำแผนงบประมาณที่ช่วยพัฒนาเทคโนโลยีในการก่อสร้างเข้ามาแทนการจ้างแรงงาน ที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน สำหรับแผนบุคลากรมีกำหนดแผนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายของภาครัฐ สอดคล้องกับแนวคิดของ Bryson (2018) ที่กล่าวว่า การวางแผนการดำเนินงานมีความสำคัญให้องค์กรสามารถมรแนวทางในการดำเนินงานตามเป้าหมายขององค์กรให้สำเร็จ ที่สำคัญคือการวางแผนการประเมินและการควบคุมการดำเนินงานของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างซึ่งธุรกิจจะต้องมีการวางแผนอย่างชัดเจน มีการกำหนดระยะเวลา กำหนดบุคลากรที่ประเมินและควบคุมการดำเนินงาน โดยจะใช้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถหรืออาจจะเป็นบุคลากรที่มาจากหน่วยงานภาครัฐมาช่วยในการประเมินผล ดังนั้นธุรกิจรับเหมาก่อสร้างจึงควรนำนโยบายของภาครัฐมาพิจารณาปรับใช้ในกระบวนการวางแผนของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างซึ่งสามารถทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของธุรกิจ

2) การจัดองค์การ (Organizing) เป็นการกำหนดโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับนโยบายหรือสามารถปรับเปลี่ยนการจัดองค์กรให้เหมาะสมกับโครงการต่างๆ ที่ทางธุรกิจรับเหมาก่อสร้างได้ดำเนินงานจากนโยบายของภาครัฐ โดยธุรกิจรับเหมาก่อสร้างต้องจัดหาบุคลากรที่มีความเหมาะสม มีความรู้มีความสามารถ มี

ทักษะในการทำงานเฉพาะเช่น นักกฎหมายที่ให้คำปรึกษาในกระบวนการก่อสร้าง เมื่อนโยบายของภาครัฐจัดให้มีโครงการสร้างสนามบินแห่งใหม่ในประเทศผู้รับเหมาก่อสร้างต้องจัดเตรียมความพร้อมเมื่อได้รับโอกาสให้เข้าไปดำเนินงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Watson (2017) กล่าวว่า การแบ่งงานออกเป็นส่วนๆ แล้วให้คนงานแต่ละคนรับผิดชอบงานที่ตนเองถนัด จะทำให้เกิดความชำนาญในหน้าที่งาน ซึ่งเรียกว่า ความชำนาญเฉพาะอย่าง (Specialization) และจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิต คือ จัดหาบุคลากรที่มีความรู้ในเรื่องของวิศวกรรมเกี่ยวกับการบิน การออกแบบที่ต้องใช้หน่วยงานหรือบุคลากรที่เชี่ยวชาญเฉพาะ รวมถึงมีนักกฎหมายเข้ามาช่วยดูแล นอกจากนี้ธุรกิจจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กรของธุรกิจขึ้นมาแล้วธุรกิจจำเป็นจะต้องจัดหาบุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาร่วมดำเนินงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Isomura (2020) กล่าวว่า การใช้ทรัพยากรขององค์การให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เป็นการจัดระเบียบกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์การ และมอบหมายงานให้คนปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย เช่น เจ้าหน้าที่ของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและตรวจสอบควบคุมการก่อสร้างอย่างสำนักงานโยธาการ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการดำเนินงานด้วยเพื่อช่วยควบคุมตรวจสอบให้ระหว่างการดำเนินงานมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ ทั้งนี้ส่วนใหญ่แล้วโครงการขนาดใหญ่มักจะต้องทำการประมูลโดยผู้ที่ได้รับการประมูลจะเป็นเจ้าของธุรกิจรายใหญ่ที่มีกำลังเพียงพอ ดังนั้นธุรกิจรับเหมาก่อสร้างจะต้องมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องของจัดองค์กรจะต้องมีเครือข่ายที่พร้อมในการดำเนินงานในทุกๆ ด้าน

3) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) ซึ่งธุรกิจรับเหมาก่อสร้างปรับปรุงกระบวนการสั่งการโดยนำนโยบายของภาครัฐมาใช้ในการพิจารณาตัดสินใจจัดบุคลากรและมอบหมายงาน การสั่งการให้บุคลากรที่มีความรู้มีความสามารถเฉพาะทางที่สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐได้ดำเนินการและปฏิบัติงานที่ตอบสนองนโยบายของภาครัฐเช่น นโยบายการควบคุมความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของแรงงาน ทำให้ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างต้องจัดหาบุคลากร สอดคล้องแนวคิดของ Munteanu & Newcomer (2020) กิจกรรมที่ทำเพื่อรวบรวมกำลังความพยายามของสมาชิกของกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายมุ่งปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ให้บรรลุสำเร็จอย่างดีที่จะทำให้ทั้งฝ่ายปฏิบัติและองค์การต่างฝ่ายต่างบรรลุในวัตถุประสงค์พร้อมกัน เช่น เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยวิชาชีพมาช่วยในการควบคุมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงาน ผู้บริหารธุรกิจรับเหมาก่อสร้างจำเป็นจะต้องตัดสินใจจัดหาบุคลากรและสั่งการมอบหมายงานให้สรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการรักษาความปลอดภัยวิชาชีพเข้ามาดำเนินงาน และสั่งการให้อบรมแรงงานเรื่องความรู้ในการปฏิบัติงานอย่างปลอดภัยในการทำงาน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Barnard (2019) ที่กล่าวว่า ผู้นำองค์การในการใช้ความสามารถชักจูง ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ การสั่งการเป็นเครื่องมือสำหรับผู้บริหารใน ความสำเร็จของภารกิจ

4) การประสานงาน (Coordinating) เป็นการที่ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างเป็นธุรกิจที่ต้องดำเนินงานติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น หน่วยงานโยธาการ ผังเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงแรงงาน สำนักงานประกันสังคมเป็นต้น เนื่องจากการก่อสร้างต้องดำเนินการทางด้านเอกสารกับหน่วยงานภาครัฐเช่น การขออนุญาตก่อสร้างจะต้องลงพื้นที่ในส่วนขององค์กรปกครองท้องถิ่นเพื่อให้หน่วยงานอนุญาตการก่อสร้าง เป็นต้น ดังนั้นธุรกิจรับเหมาก่อสร้างต้องปรับกระบวนการประสานงานในแต่ละหน่วยงานตามกระบวนการโดยจัดเจ้าหน้าที่เพื่อทำหน้าที่ในการติดต่อประสานงานในการดำเนินงานเฉพาะ สอดคล้องกับแนวคิดของ Tabassi et al. (2019) ที่กล่าวว่า การติดต่อสื่อสารในการปฏิบัติงานระหว่างบุคลากร และฝ่ายต่างๆ ให้เกิดความคิดความเข้าใจตรงกันในการปฏิบัติงาน ให้มีความสอดคล้องด้านเวลา และกิจกรรมที่ดำเนินการ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน เช่น การประสานงานทำเอกสารของแรงงานซึ่งธุรกิจรับเหมาก่อสร้างจะต้องติดต่อประสานงานในการทำเอกสารต้องยื่นแบบแจ้งความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าวที่สำนักงานจัดหา

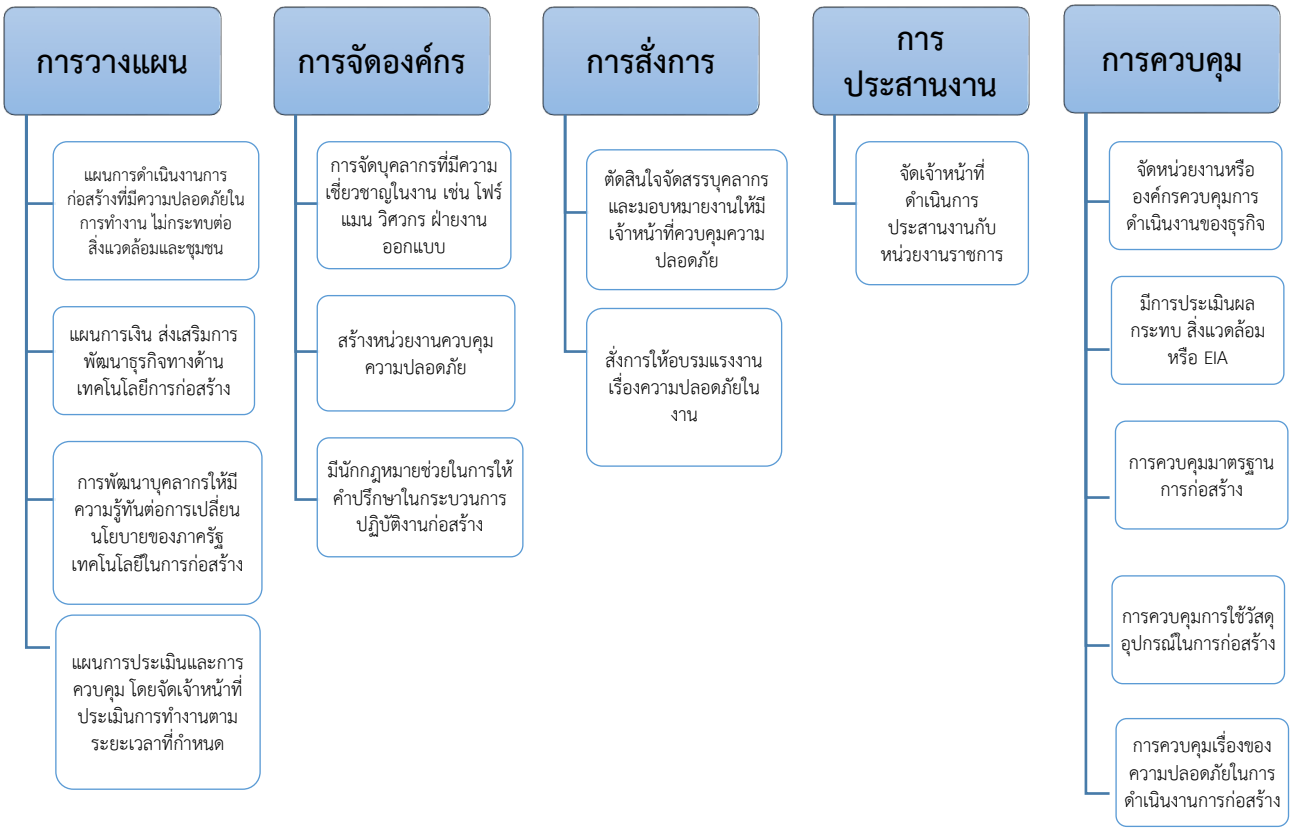
งานจังหวัด การประสานงานเรื่องสวัสดิการตามกฎหมายธุรกิจรับเหมาก่อสร้างจะต้องติดต่อประสานงานที่สำนักงานประกันสังคมจังหวัด เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Isomura (2020); Young & Ghoshal (2016); Kovalchuk & Stepnov (2017) กล่าวว่า การประสานงานเกิดจากความต้องการที่จะให้งานหรือกิจกรรมในธุรกิจประสบความสำเร็จโดยปฏิบัติที่เป็นไปตาม ข้อกำหนด ประหยัดเวลาและทรัพยากรในการปฏิบัติงาน ก่อนการประสานงานกำหนดความต้องการให้แน่ชัดว่าจะประสานงานเพื่ออะไร

5) การควบคุม (Controlling) โดยปัจจุบันภาครัฐให้ความสำคัญกับการบริหารงานที่คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมโดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมและชุมชนจึงมีนโยบายและมาตรการทางด้านการควบคุมมากขึ้นเช่น การประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อมหรือ EIA ที่มีนโยบายในประเมินผลกระทบ ที่มีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของชุมชน การควบคุมมาตรฐานการก่อสร้าง การควบคุมการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการก่อสร้าง การควบคุมเรื่องของความปลอดภัยในการดำเนินงานการก่อสร้าง การควบคุมเรื่องเสียงที่ไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชนที่อยู่บริเวณรอบโครงการ การควบคุมมลพิษที่เกิดจากการก่อสร้าง เป็นต้น สอดคล้องกับ Rudani (2020) กล่าวว่า การมอบหมายตรวจสอบให้ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว หรือควบคุมให้ทำงานตามระเบียบข้อบังคับที่วางไว การดำเนินการควบคุมดังกล่าวมีหน่วยงานที่ดูแลและมีเจ้าหน้าที่ที่ร่วมดำเนินการตรวจสอบและควบคุมกระบวนการดำเนินงานของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ทำให้ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างต้องมีกระบวนการที่เกี่ยวกับการควบคุม และกระบวนการดำเนินงานที่ถูกต้องมากขึ้น เช่น ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างมีหน่วยงานสำหรับการประเมินและควบคุมกระบวนการก่อสร้างที่ถูกระเบียบตามนโยบายของภาครัฐ สอดคล้องแนวคิดของ Terziev et al. (2017); Anderson (2019) กล่าวว่า ระบบการติดตามและตรวจสอบเพื่อให้การปฏิบัติงานและผลที่ได้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ การควบคุมเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาจุดต่าง ๆ และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพดีกว่าเดิม

สรุปองค์ความรู้ใหม่

แนวทางในการบริหารงานของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล นั้น ทางด้านการวางแผนต้องมีการสนับสนุนและพัฒนาเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน ซึ่งมีธุรกิจรับเหมาก่อสร้างจะนำนโยบายเหล่านั้นมาพิจารณาร่วมในการปรับปรุงแผนการดำเนินงานของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง แผนการดำเนินงานการก่อสร้างที่มีความปลอดภัยในการทำงาน ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน แผนการเงิน ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจทางด้านเทคโนโลยีการก่อสร้าง การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ทันต่อการเปลี่ยนนโยบายของภาครัฐ เทคโนโลยีในการก่อสร้าง แผนการประเมินและการควบคุม โดยจัดเจ้าหน้าที่ประเมินการทำงานตามระยะเวลาที่กำหนด ด้านการจัดองค์กรต้องพิจารณาในการกำหนดเรื่องของโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับนโยบายหรือสามารถปรับเปลี่ยนการจัดองค์กรให้เหมาะสมกับโครงการต่างๆ ที่ทางธุรกิจรับเหมาก่อสร้างได้รับงานจากนโยบายของภาครัฐ โดยธุรกิจรับเหมาก่อสร้างต้องจัดหาบุคลากรที่มีความเหมาะสม มีความรู้มีความสามารถมีทักษะในการทำงานเฉพาะทาง เช่น โฟร์แมน วิศวกร ฝ่ายงานออกแบบ สร้างหน่วยงานควบคุมความปลอดภัย และมีนักกฎหมายช่วยในการให้คำปรึกษาในกระบวนการปฏิบัติงานก่อสร้าง ทางด้านการสั่งการต้องมีการพิจารณาตัดสินใจในกระบวนการจัดบุคลากรและมอบหมายงานสั่งการให้บุคลากรที่มีความรู้มีความสามารถเฉพาะทางที่สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐได้ดำเนินการและปฏิบัติงานที่สอดคล้องตัดสินใจจัดสรรบุคลากรและมอบหมายงานให้มีเจ้าหน้าที่ควบคุมความปลอดภัย สั่งการให้อบรมแรงงานเรื่องความปลอดภัยในงานได้ ด้านการประสานงาน ต้องดำเนินงานติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น หน่วยงานโยธาการ ผังเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงแรงงาน สำนักงานประกันสังคมเป็นต้น ซึ่งต้องดำเนินงานติดต่อสื่อสารประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐอย่าง

สม่ำเสมอเพื่อให้การดำเนินธุรกิจสามารถดำเนินการได้ ด้านการควบคุม ปัจจุบันภาครัฐให้ความสำคัญกับการบริหารงานที่คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมจัดหน่วยงานหรือองค์กรควบคุมการดำเนินงานของธุรกิจ โดยมีการประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อมหรือ EIA มีการควบคุมมาตรฐานการก่อสร้าง มีการควบคุมการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการก่อสร้าง และมีการควบคุมเรื่องของความปลอดภัยในการดำเนินงานการก่อสร้างเพื่อให้เกิดความปลอดภัยสูงสุด ดังสรุปในแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงแนวทางในการบริหารงานของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ค้นพบแนวทางในการทำธุรกิจผู้รับเหมาก่อสร้างที่สำคัญคือ ต้องมีความตระหนักถึงความถูกต้องและกฎหมายข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานก่อสร้าง สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจโดยให้ความสำคัญกับนโยบายของภาครัฐมาใช้ประกอบในการพิจารณาในการดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างตั้งแต่กระบวนการวางแผนงานของธุรกิจที่อาจจะกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของธุรกิจที่มุ่งการดำเนินงานมาตรการของภาครัฐ การปฏิบัติงานของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างที่ปฏิบัติงานภายใต้การควบคุมของหน่วยงานภาครัฐหรือการร่วมปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับธุรกิจรับเหมาก่อสร้างเพื่อให้งานของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างมีประสิทธิภาพและเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุน นอกจากนี้ ควรนำนโยบายของภาครัฐ มาพิจารณา พัฒนาธุรกิจรับเหมาก่อสร้างให้มีความสอดคล้องตามมาตรการและกฎระเบียบของรัฐบาลเป็นการพัฒนาธุรกิจที่สร้างความสามารถทางการแข่งขันสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้กับธุรกิจที่ดำเนินงาน

ถูกต้องตามกฎหมายบังคับ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับนโยบายที่เป็นการส่งเสริมพัฒนาธุรกิจและเข้าร่วมในกระบวนการส่งเสริมของภาครัฐเช่น นโยบายการลดดอกเบี้ยให้กับธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงาน ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างควรเข้าร่วมในนโยบายการลดดอกเบี้ยเพื่อเป็นการช่วยให้ธุรกิจลดภาระค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้ ซึ่งนอกจากจะมีนโยบายดังกล่าวยังมีนโยบายอื่นๆอีกมากมายที่ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างควรนำนโยบายการส่งเสริมพวกนี้เข้ามาช่วยในการดำเนินงานของธุรกิจเพราะนโยบายของภาครัฐหลายๆนโยบายเป็นโอกาสให้ธุรกิจสามารถเกิดการพัฒนาและช่วยให้ธุรกิจสามารถดำเนินกิจการไปได้อย่างยั่งยืน

References

Pinyopoomin C, Rinchumpoo D. and Arunothayanan K. (2020). Inventory management in small construction businesses. The 25th National Civil Engineering Conference : Subject: Civil Engineering and the Eastern Special Development Zone Project for Sustainable Development. (p. 1-8).

Chonburi: Engineering Institute of Thailand Under the Royal Patronage, together with the Department of Civil Engineering Faculty of Engineering Burapha University Department of Civil Engineering Faculty of Engineering Sriracha Kasetsart University Sriracha Campus and Civil Engineering Department Faculty of Industrial Technology Rambhai Barni Rajabhat University.

Bank of Thailand. (2017). Effects of public investment on private investment. Retrieved 27 April 2022, from https://www.bot.or.th/Thai/

Mahattanalai T. (2019). Business/Industry Outlook 2019-2021: Construction Business. Retrieved 27 April 2022, from https://www.krungsri.com/th/research/industry/

Bangkok Public Works Office. (2020). Operation Manual, Bangkok Public Works Office. Retrieved 27 April 2022, from https://officialadmin.bangkok.go.th/

Bangkok Public Works Office. (2020). Results of registration as a contractor of Bangkok Metropolis. Retrieved February 25, 2021, from http://203.155.220.238/dpw/

Thanprasert S. (2018). Problems that affect the finances of the construction business expansion. Types of building contractors in Nakhon Pathom Province. Journal of Innovation in Education and Research , 2 (1), 47-58.

Anderson, D. L. (2019). Organization development: The process of leading organizational change. Sage Publications.

Barnard, C. I. (2019). 5. The theory of authority. In Authority and Social Work (pp. 48-64). University of Toronto Press.

Bryson, J. M., Edwards, L. H., & Van Slyke, D. M. (2018). Getting strategic about strategic planning research. Public management review, 20(3), 317-339.

Denzin, N. K. (2017). Strategies of multiple triangulation. In The research act (pp. 297-313). Routledge.

Fayol, H. (1916). General principles of management. Classics of organization theory, 2(15), 57-69.

Isomura, K. (2020). Organization theory by Chester Barnard: an introduction. Singapore: Springer.

Kovalchuk, J. A., & Stepnov, I. M. (2017). The coordinating effect from the formation of the projects management offices to modernization of the industry. Austrian Journal of Humanities and Social Sciences, 1(2), 155-160.

Munteanu, I., & Newcomer, K. (2020). Leading and learning through dynamic performance management in government. Public Administration Review, 80(2), 316-325.

Rudani, R. B. (2020). Principles of management. McGraw-Hill Education.

Selyutina, L. G. (2018). Innovative approach to managerial decision-making in construction business. In Materials Science Forum Trans Tech Publications Ltd. vol931, 1113-1117.

Tabassi, A. A., Abdullah, A., & Bryde, D. J. (2019). Conflict management, team coordination, and performance within multicultural temporary projects: Evidence from the construction industry. Project Management Journal, 50(1), 101-114.

Terziev, V. K., Banabakova, V. K., Ilsheva, M. K., & Georgiev, M. P. (2017). Controlling as a management function of the organization. In Challenges and opportunities of scientific thought development (pp. 138-145).

Watson, T. (2017). Sociology, work and organisation. Routledge.

Young, C., & Ghoshal, S. (2016). Organization theory and the multinational corporation. Springer.

นโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะเพื่อผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในเขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออก

POLICY FOR THE DEVELOPMENT OF INTELLIGENT ELECTRONICS FOR SMALL AND MEDIUM BUSINESS IN THE EASTERN INDUSTRIAL ZONE

ภูวดิษฐ์ นันทสกุลสิทธิ์ และ ตรีเนตร ตันตระกูล
Phuwaditz Nunthasakulsit **and** Trinet Tuntrakul
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
Western University, Thailand
E.Mail : Phuwaditz.n@gmail.com

Received 20 April 2022**; Revised** 14 February 2023**; Accepted** 29 April 2023.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษานโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ 2) เพื่อวิเคราะห์ผลของนโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ และ 3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนานโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะเพื่อผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่คัดเลือกแบบเจาะจง รวม 20 ท่าน ได้แก่ ผู้แทนจากสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ผู้แทนจากโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม และกลุ่มนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านอุตสาหกรรมแนวใหม่ และทำการสนทนาเป็นกลุ่มย่อย กับผู้แทนจากสภาอุตสาหกรรม แห่งประเทศไทย ผู้แทนจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ผลิตและประกอบชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ และนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านอุตสาหกรรมแนวใหม่ รวม 20 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า 1) นโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ มีความสอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมสู่อนาคต คือ การสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายภาคอุตสาหกรรม ด้วยการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมร่วมกับภาครัฐ และเร่งหาความง่ายต่อการทำธุรกิจทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงการตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่ เพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันอุตสาหกรรมไทย 2) นโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะทำให้ผู้ประกอบการและบุคลากรมีสมรรถนะสูง ทั้งด้านทักษะการผลิตการบริหารจัดการ เทคโนโลยีและนวัตกรรม การประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีนวัตกรรมและดิจิทัล ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรม และ 3) แนวทางการพัฒนานโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ ภาครัฐควรให้การสนับสนุนจัดหาแหล่งเงินทุนและเชื่อมโยงการใช้ประโยชน์จากแหล่งเงินทุน ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี ที่เหมาะสมให้ผู้ประกอบการเข้าถึงเครื่องมือ อุปกรณ์ โดยการพัฒนาระบบฐานข้อมูลส่วนกลาง เพื่อให้ผู้ประกอบการได้เข้าถึงข้อมูลความรู้ สิทธิประโยชน์ด้านการลงทุน มาตรการทางด้านภาษี โดยเฉพาะภาษีนำเข้าและให้การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในด้านต่าง ๆ

คำสำคัญ: นโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ, ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Abstract

This study aimed to 1) examine the policy for the development of intelligent electronics for small and medium-sized business entrepreneurs in the Eastern Industrial Zone; 2) analyze the outcomes of the policy for the development of intelligent electronics for small and medium-sized business entrepreneurs in the Eastern Industrial Zone; and 3) provide guidelines for the development of policies for the development of intelligent electronics for small and medium-sized business entrepreneurs in the Eastern Industrial Zone. The research adopted a qualitative research approach, utilizing a sample of 20 participants consisting of representatives from the Federation of Thai Industries (Group 1), representatives from small and medium-sized industrial plants that manufacture and assemble smart electronic components (Group 2), and academics with expertise in new industries (Group 3). The data was collected through small group discussions.

The results indicated that 1) The policy for the development of intelligent electronics for small and medium-sized business entrepreneurs in the Eastern Industrial Zone was found to be in line with the future development of the industry, aimed at strengthening the industrial network, promoting cooperation between the government and industry, and improving the ease of doing business. The policy also aimed to increase competitiveness by supporting the development of electronic robots and automated production systems. 2) The policy for the development of smart electronics for SMEs in the Eastern Industrial Zone resulted in improved performance for entrepreneurs and personnel in terms of production skills, technology, and innovation, as well as increased efficiency in product development and industrial production. 3) The guidelines for the development of policies for the development of intelligent electronics for SMEs in the Eastern Industrial Zone suggested that the government should provide funding sources, encourage research and development, and offer training programs. Additionally, the government should improve laws and regulations, provide tax incentives, and develop a centralized database system to provide entrepreneurs with access to information and knowledge. The standards of the Industrial Council of the eastern provinces should be recognized by the Federation of Thai Industries, leading to an important industrial database for the eastern provinces and Thailand.

Keywords: Smart Electronics Development Policy, Small and Medium Business Entrepreneurs

บทนำ

ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วและเกิดขึ้นใหม่ในทุกวันส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วโลก ล้วนมีเป้าหมายเดียวกันคือการพัฒนาอุตสาหกรรมให้ตอบสนองทุกความต้องการตามทันยุคสมัยที่เปลี่ยนไป เช่น สหรัฐ มีการกำหนดใช้ Smart Manufacturing, ยุโรปใช้ Factories of the Future (FOF), เยอรมันใช้ Industry 4.0, ญี่ปุ่นใช้ Industrial Value Chain Initiatives (IVI), เกาหลีใต้ใช้ Manufacturing Innovation 3.0, จีนใช้ Made in China 2025: A New Era

for Chinese Manufacturing, ไต้หวันใช้ Productivities 4.0, เป็นการค้นหาแนวทางการหาวัตถุดิบใหม่ ๆ มาเป็นทางเลือกในการเพิ่มผลิตภัณฑ์ เช่น มีน้ำหนักเบา คงทน หรือแบตเตอรี่ที่มีความประหยัดพลังงานเพื่อลดปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งไม่ใช่แค่การนำเอากระบวนการ Automation, AI, IoT มาใช้ในกระบวนการผลิตเพียงเท่านั้น แต่เปรียบเสมือนการปฏิรูปอุตสาหกรรมครั้งใหม่ โดยมีจุดเด่นที่การพัฒนาเทคโนโลยีสื่อสารกับเครื่องจักร และระบบการผลิตในลักษณะ Industrial Automation ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทั้ง 3D Printing, Augmented Reality (AR), Big data and analytics, Autonomous Robots, Simulation, Horizontal and vertical system integration, Smart Factory, Cybersecurity, The Cloud มาประยุกต์ใช้ในการผลิตเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของ Demand และ Supply ของโลกในอนาคต

สำหรับประเทศไทย GDP ยังต้องพึ่งพาการลงทุนในภาคการผลิตจากต่างประเทศ ยิ่งส่งผลให้ไทยต้องเร่งพัฒนาตัวเองสู่อุตสาหกรรม 4.0 คือการรวมเข้าด้วยกันของกรอบการผลิตแห่งอนาคต (Factories of the Future) ซึ่งในภาคอุตสาหกรรมไทยสามารถปรับตัวพร้อมรับ Industry 4.0 ได้สูงสุดคือ อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ รองลงมา ได้แก่ ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ การแปรรูปโลหะสิ่งทอ การบริการ และอาหาร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้นอีกระดับหนึ่ง (M Report. 2563) ซึ่งการพัฒนาอุตสาหกรรมของไทยยังอยู่ในขอบเขตที่จำกัด อุตสาหกรรมที่สำคัญส่วนใหญ่ เป็นการผลิตสินค้าหัตถกรรม และการแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย ๆ ในอดีตการพัฒนาอุตสาหกรรมในช่วง 10 ปีแรก ตั้งแต่ พ.ศ. 2503 ถึง พ.ศ. 2512 เน้นกลยุทธ์การทดแทนการนำเข้า (Import Substitution) เป็นสำคัญ มีการผลิตสินค้าเพื่อทดแทนสินค้าที่ก่อนหน้านั้น มีการนำเข้ามาเพื่อจำหน่ายภายในประเทศ รวมทั้งสินค้าที่มีลักษณะเป็นการประกอบชิ้นส่วน เช่น การประกอบรถยนต์และเครื่องใช้ไฟฟ้า ต่อมาตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) จึงมีการเริ่มส่งเสริมอุตสาหกรรมส่งออกมากขึ้น ด้วยเหตุผลหลายประการ คือ อุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าบางประเภทเริ่มมีการชะลอตัวลง และมีการวิพากษ์วิจารณ์กันมากกว่า การทดแทนการนำเข้าในภาคอุตสาหกรรมมีส่วนช่วยในการประหยัดเงินตราของประเทศได้ไม่มาก เพราะสินค้าทุน สินค้าขั้นกลาง และวัตถุดิบส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาการนำเข้า ทั้งยังมีผลก่อให้เกิดการกระจุกตัวของโรงงานอุตสาหกรรมใกล้กรุงเทพฯ เพราะโรงงานจะตั้งอยู่ในแหล่งที่ใกล้ตลาด และในเขตที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมมูล นักวิชาการสมัยนั้นต่างก็สนับสนุนกลยุทธ์การส่งเสริมการส่งออกในสินค้าอุตสาหกรรม เพราะเห็นว่าการพัฒนาการส่งออกทำให้อุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพสูงขึ้น มีการประหยัดจากขนาด (Economies of Scale) เพราะมีตลาดโลกเป็นตลาดรองรับ และไทยก็มีข้อได้เปรียบทางด้านแรงงานและวัตถุดิบทางการเกษตร การได้เห็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ เช่น เกาหลีใต้ และไต้หวัน ที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากจากการพัฒนาการส่งออก ก็มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการพัฒนาอุตสาหกรรมด้วย ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา อุตสาหกรรมส่งออกของไทย ก็มีอัตราการเจริญเติบโตที่สูงมากตลอดระยะเวลาหลายทศวรรษ อุตสาหกรรมส่งออกที่สำคัญของไทยในระยะแรก ๆ ได้แก่ สินค้าประเภทอาหาร สิ่งทอ และเสื้อผ้าสำเร็จรูป ต่อมาสินค้าออก ของไทยก็มีความหลากหลายมากขึ้น ทั้งอัญมณี ผลิตภัณฑ์พลาสติก และเซรามิค เฟอร์นิเจอร์ และเครื่องไฟฟ้าบางชนิด ในช่วงตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ.2530 เป็นต้นมา การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนในค่าของเงินในประเทศญี่ปุ่น ไต้หวัน เกาหลี และประเทศอื่น ๆ ประกอบกับการมีบรรยากาศการลงทุนที่ดีของไทย มีส่วนกระตุ้นให้เกิดการลงทุนจากต่างประเทศในประเทศไทยในหลายอุตสาหกรรม ทั้งอิเล็กทรอนิกส์ ชิ้นส่วนรถยนต์และเครื่องใช้ไฟฟ้า ตลอดจนสินค้าชั้นกลางและสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมากการลงทุนจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมไทยมีปริมาณเพิ่มขึ้นมากและมีความหลากหลายมากขึ้น (Industrial development in Thailand: past, present and future 2016: source https://laymaneconomicsblog.wordpress.com/2016/09/16/143/)

ถือได้ว่าภาคอุตสาหกรรมมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยอย่างมาก เนื่องจากเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ถึงเกือบหนึ่งในสามของผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งประเทศและมีผลิตภาพแรงงาน (Labor Productivity) สูงสุดเมื่อเทียบกับ ภาคเกษตรและภาคบริการ อีกทั้งมีสัดส่วนในมูลค่าการส่งออกไทยมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 80 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด รวมทั้งสำคัญในแง่ของการจ้างงาน โดยหนึ่งในสี่ของแรงงานทั้งหมดมีแหล่งรายได้หลักจากการทำงานในภาคอุตสาหกรรมมูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรมไทยในช่วงกว่า 2 ทศวรรษที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2538-2561) เติบโตได้ต่อเนื่องในอัตราที่ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยประเทศเกิดใหม่โดยขยายตัวเฉลี่ยที่ร้อยละ 3.5 ต่อปีอย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี 2554-2561 มูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรมไทยเติบโตชะลอลงเหลือเพียง ร้อยละ 1 ต่อปี เมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาคที่เติบโตถึง ร้อยละ 1.5-3 ต่อปี แม้ส่วนหนึ่งเป็นผลของปัจจัยเชิงวัฏจักร อาทิ สงครามการค้า การชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก เป็นต้น (Chutika Kiatruangkrai, Pornchanok Thepkham and Watcharin Chinnworawattana. 2020) แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าส่วนหนึ่งของการสูญเสีย ความสามารถด้านการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทยมาจาก ปัจจัยเชิงโครงสร้าง (Achanan Kophaiboon and Juthathip Chongvanich. 2015) ทำให้ความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมไทยสูงขึ้น แต่การสร้างมูลค่าเพิ่มต่อหัวประชากร และสัดส่วนมูลค่าเพิ่มของสาขาอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยี เข้มข้นยังน้อยกว่าประเทศในภูมิภาคสะท้อนจากข้อมูล UNIDO (2017) ซึ่งเทียบอันดับความสามารถในการแข่งขัน ของภาคอุตสาหกรรมกว่า 123 ประเทศทั่วโลกผ่านตัวชี้วัด 3 ด้าน โดยในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา (ปี 2543-2558) อันดับ ความสามารถของไทยปรับดีขึ้นเล็กน้อยจากอันดับที่ 26 เป็นอันดับที่ 24 จากด้านการสร้างมูลค่าเพิ่ม ภาคอุตสาหกรรมต่อหัวประชากรที่เพิ่มขึ้นเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาค การสร้างมูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรมต่อหัวประชากรยังคงน้อยกว่าประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซีย และสัดส่วนมูลค่าเพิ่มของสาขาอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีเข้มข้น ยังน้อยกว่าฟิลิปปินส์ การเติบโตของภาคอุตสาหกรรมไทยที่ช้าลง นับตั้งแต่ปี 2554 ความสามารถด้านการแข่งขันที่ยังมี ข้อจำกัด ตลอดจนปัญหาเชิงโครงสร้างที่ไทยกำลังเผชิญนั้น ทำให้เกิดข้อสงสัยว่า “ภาคอุตสาหกรรมไทยควรปรับตัวอย่างไร เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลง” ความเข้าใจถึง โครงสร้างภาคอุตสาหกรรมไทย และการเปลี่ยนแปลง ในช่วงที่ผ่านมาจึงจำเป็นต่อ การตอบประเด็นที่สำคัญคือภาคอุตสาหกรรมไทยยังถูกขับเคลื่อนด้วย อุตสาหกรรมกลุ่มเดิม และกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่เดิม มีการใช้ปัจจัยทุนเข้มข้น (Capital intensive) ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในเครื่องจักรและอุปกรณ์แต่การลงทุนในสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน (Intangible Assets) ยังต่ำมาก สถานประกอบการขนาดใหญ่เป็นกลุ่มหลักที่ขับเคลื่อนมูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรม แต่ความสามารถในการผลิตยังต่ำกว่าสถานประกอบการข้ามชาติ (Multinational corporations: MNCs) สถานประกอบการไทยขนาดเล็กเติบโตช้าลง มีความเหลื่อมล้ำกับสถานประกอบการขนาดใหญ่ มากกว่าประเทศอื่น 5 สถานประกอบการที่รับจ้างผลิต มีบทบาทลดลง แม้รายใหญ่จะเข้ามามีบทบาทมากขึ้น แต่ยังมี แนวโน้มเผชิญกับความเสี่ยงจากการแข่งขันภายนอกที่ รุนแรงขึ้น และผลิตภาพแรงงานที่อยู่ในระดับต่ำ

SME เป็นธุรกิจชนิดหนึ่งที่ทำการดำเนินกิจกรรมทางด้านการผลิต จำหน่าย ที่มีขนาดย่อม เป็นธุรกิจที่มีความเป็นอิสระ โดยธุรกิจ SME จะเป็นตัวช่วยในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากธุรกิจขนาดย่อมช่วยให้เกิดการกระจายรายได้จากกลุ่มผู้ประกอบธุรกิจ ไปสู่กลุ่มคนต่าง ๆ ทำให้เกิดการจ้างงานและประชาชน มีรายได้ ซึ่งเป็นตัวช่วยให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น อีกทั้งเป็นจุดเริ่มต้นของธุรกิจขนาดใหญ่เพราะความเจริญก้าวหน้าของธุรกิจขนาดย่อมทำให้ธุรกิจมั่นคงมียอดการผลิตที่สูงขึ้น และมีการนำเทคโนโลยีที่สูงขึ้นมาใช้ในการผลิตซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นฐานไปสู่ธุรกิจขนาดใหญ่ เป็นแหล่งผลิตสินค้าใหม่ ๆ เป็นการรวมกลุ่มของบุคคลร่วมกันคิด และผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ออกมาสู่ตลาด โดยที่ธุรกิจขนาดใหญ่ไม่กล้าเสี่ยง ต่อการลงทุน ปัจจุบันประเทศไทยได้มีกฎหมายธุรกิจ SME ประกาศออกมาอย่าง

เป็นทางการโดยที่กิจการที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการผลิตหรือบริการ มีมูลค่าทรัพย์สินถาวรไม่เกิน สองร้อยล้านบาท มีการจ้างงานไม่เกิน สองร้อยคนกิจการค้าส่ง ที่มีทรัพย์สินถาวรไม่เกิน หนึ่งร้อยล้านบาท มีการจ้างงานไม่เกิน ห้าสิบคนกิจการค้าปลีก ที่มีมูลค่าทรัพย์สินถาวรไม่เกิน หกสิบล้านบาท มีการจ้างงานไม่เกิน สามสิบคน ซึ่งกลุ่มการผลิต ธุรกิจ SME นี้สามารถครอบคลุมการผลิตทั้งในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และเหมืองแร่ ได้เป็นอย่างดีเพราะไม่ว่าจะเป็นด้านแรงงาน กำลังคน หรือตัวธุรกิจเอง (Moneyhub. 2565) แต่ปัจจุบันนี้เราจะพบว่าธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนมากจะประสบปัญหาของการขาดทุน ไม่มีการต่อยอดทางธุรกิจที่จะนำพาไปสู่ความประสบผลสำเร็จได้อย่างยั่งยืน ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ มีมาด้วยกันหลายทิศทาง ไม่ว่าจะเป็นการไม่มีเงินทุนมาดำเนินต่อ การไม่มีตลาดรองรับสินค้าที่ผลิตได้ หรือแม้กระทั่งการไม่ได้รับการช่วยเหลือที่ตรงจุดจากรัฐบาลจนทำให้ธุรกิจต้องหยุดกิจการลงและผู้ประกอบการต้องแบกรับภาระหนี้สินที่กู้ยืมมาอย่างหนักหน่วง ถึงแม้ว่าในปัจจุบันนี้จะมีการพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมต่างๆ มากมายขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกต่างๆ มากมายในการดำรงชีวิตรวมถึงใช้เป็นตัวช่วยในการผลิตสินค้าและบริการต่างๆ มากมายแต่ก็ยังมีจำนวนน้อยที่ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะนำมาใช้ในกิจการเนื่องจากมีต้นทุนที่สูงจนไม่สามารถที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินธุรกิจได้

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเป็นพื้นที่หลักในการรองรับการกระจายอุตสาหกรรมจากกรุงเทพฯ และปริมณฑล คือ พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ได้แก่ ชลบุรี และระยอง ซึ่งหลังจากที่ภาครัฐได้กำหนดให้พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกเป็นฐานอุตสาหกรรมและประตูส่งออกใหม่ของประเทศรองรับการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรม และลดความแออัดของกรุงเทพฯ และปริมณฑล จึงได้มีการพัฒนานิคมอุตสาหกรรม ท่าเรือน้ำลึก ถนน ทางรถไฟ และบริการพื้นฐาน เช่น น้ำ ไฟฟ้า และโทรคมนาคม ไว้รองรับอย่างเพียบพร้อมส่งผลให้พื้นที่แหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี กลายเป็นเมืองท่าสมัยใหม่ของประเทศ เป็นเมืองท่าลำดับที่ 16 ของโลก มีท่าเรือพาณิชย์ระดับมาตรฐานสากล สำหรับขนส่งสินค้าตู้คอนเทนเนอร์ เขตนิคมอุตสาหกรรมทั่วไป และเขตอุตสาหกรรมส่งออก และมีแนวโน้มเป็นนครแหลมฉบังได้อีก พื้นที่มาบตาพุด จังหวัดระยอง เป็นเมืองอุตสาหกรรมสมัยใหม่ของประเทศมีท่าเรืออุตสาหกรรมสำหรับขนถ่ายวัตถุดิบสินค้าทั่วไป และสินค้าของเหลว ทางเคมี พร้อมทั้งมีเขตนิคมอุตสาหกรรมสำหรับรองรับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เช่น โรงงานปิโตรเคมี และโรงกลั่นน้ำมัน ศักดิ์ยภาพการผลิตและการตลาด ด้านบริการและการท่องเที่ยว พัฒนาภาคการบริการจากการปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานจากหน่วยงานและองค์กรเพื่อให้มีการใช้ศักยภาพบริการอย่างเต็มที่ พัฒนาผู้ประกอบการให้มีความรู้และทักษะด้านภาษามาตรฐาน และการบริการ และการจัดการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการเร่งฟื้นฟูระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งเชิงอนุรักษ์ เชิงสุขภาพ และเชิงเกษตรกรรม ทั้งยังช่วยทำให้เกิดการแข่งขันในการดำเนินงานธุรกิจและเกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรม ดังนั้นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเปรียบเสมือนฟันเฟืองตัวเล็ก ๆ เมื่อมีการหมุนไปพร้อมกันก็จะเป็นพลังผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนเครื่องจักรขนาดใหญ่นั้นคือเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ อีกทั้งการประกอบธุรกิจ ยังง่ายสู่การเข้าทำธุรกิจเพราะใช้เงินทุนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไม่สูงมากนัก มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ สามารถสร้างความชำนาญเฉพาะด้านเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและพัฒนาไปสู่การผลิตสินค้าและบริการที่มีลักษณะเฉพาะตัว หรือแม้กระทั่งการจัดจำหน่ายหรือการบริการจะมีความยืดหยุ่นสูง สอดคล้องกับยุคการผลิตและการค้าที่ตอบสนองอย่างรวดเร็ว เป็นต้น ซึ่งจังหวัดระยองเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นจำนวนมาก และเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การนำเทคโนโลยีไปใช้เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมนำไปประยุกต์ใช้กับธุรกิจเพื่อลดต้นทุนด้านแรงงาน เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตในการให้บริการที่ดีได้ต่อไป

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการที่จะศึกษา นโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะเพื่อผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออก เพราะเทคโนโลยีด้านอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะนั้นเป็นสิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต เครื่องทุ่นแรงด้วยการใช้หุ่นยนต์อัจฉริยะในการเพิ่มกำลัง การผลิตสินค้าและบริการแทนการใช้แรงงานมนุษย์ แต่การที่จะได้มาซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนมีปัญหาทั้งจากการขาดความเข้มแข็งเครือข่ายภาคอุตสาหกรรม ปัญหาทางการแข่งขันอุตสาหกรรมไทย ปัญหาของการยกระดับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ส่งเสริม Made in Thailand อีกทั้งผลที่ได้จากการวิจัยยังนำมาประเมินถึงความเป็นไปได้ของนโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ เขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออก และหาแนวทางนำไปสู่การพัฒนานโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ อีกทั้งยังนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางเสนอแนะนโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะเพื่อผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ของเขตพื้นที่ที่มีการพัฒนาระบบอุตสาหกรรมแนวใหม่เพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศได้อย่างสมบูรณ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะเพื่อผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออก

2. เพื่อวิเคราะห์ผลของนโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะเพื่อผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออก

3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนานโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะเพื่อผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขต ประกอบไปด้วยผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 20 ราย รายในประเด็นคำถามที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะเพื่อผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออก ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้แทนจากสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่เสนอแก่รัฐบาลเรื่องแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมสู่อนาคต ในด้านการสร้างความเข้มแข็ง เครือข่ายภาคอุตสาหกรรม ด้านการเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันอุตสาหกรรมไทย ด้านการยกระดับ SME และส่งเสริม Made in Thailand ด้านการเสริมสร้างธรรมาภิบาลความรับผิดชอบต่อสังคม และด้านการยกระดับทักษะ ความรู้และคุณภาพชีวิตทรัพยากรมนุษย์ โดยทำการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเชิงลึกจำนวน 5 ราย

กลุ่มที่ 2 ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่จังหวัดระยอง เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีการผู้ประกอบการย่อมโรงงานอุตสาหกรรมที่ผลิตและประกอบชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ โดยเลือกจากโรงงานอุตสาหกรรมที่มีขนาดกลาง จำนวน 5 ราย และขนาดย่อม จำนวน 5 ราย รวมเป็น 10 ราย

กลุ่มที่ 3 นักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านอุตสาหกรรมแนวใหม่ ในเรื่องการสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายภาคอุตสาหกรรม การเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันอุตสาหกรรมไทย การยกระดับ SME และส่งเสริม

Made in Thailand การเสริมสร้างธรรมาภิบาลความรับผิดชอบต่อสังคม และการยกระดับทักษะ ความรู้และคุณภาพชีวิตทรัพยากรมนุษย์ โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 5 ราย

2. ด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวทางพัฒนาอุตสาหกรรมสู่อนาคต ตามนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและมาตรการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรม ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 สร้างความเข้มแข็ง เครือข่ายภาคอุตสาหกรรม

ด้านที่ 2 เพิ่มขีดความสามารถแข่งขันอุตสาหกรรมไทย

ด้านที่ 3 ยกระดับ SME และส่งเสริม Made in Thailand

ด้านที่ 4 เสริมสร้างธรรมาภิบาล ความรับผิดชอบต่อสังคม

ด้านที่ 5 ยกระดับทักษะ ความรู้ และคุณภาพชีวิตทรัพยากรมนุษย์

3. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ศึกษาเอกสารทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะของผู้ประกอบการ SME ในเขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออก ในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อพิจารณากำหนดประเด็นในการตั้งคำถามเชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวข้องกับการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะของผู้ประกอบการ SME ในเขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออก กำหนดแนวทางในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยแบบสัมภาษณ์ ทำการกำหนดแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ซึ่งจะมีลักษณะยืดหยุ่น คือ มีแนวคำถามที่เป็นประเด็นที่สำคัญเอาไว้ใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ และให้สามารถปรับเปลี่ยนคำถามได้ตามสถานการณ์ โดยยังคงรักษาแนวคำถามตามประเด็นหลักไว้ได้

4. ด้านการเก็บข้อมูล คือ แนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใน 3 ลักษณะดังต่อไปนี้

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารในระดับทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา วารสาร รายงานการศึกษาวิจัยและรายงานทางวิชาการประเภทต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลจากอินเตอร์เน็ต เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา วิจัยวิเคราะห์และประมวลผลการวิจัยในส่วนต่อไป

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยได้ดำเนินการขอความร่วมมือจากองค์กรหรือบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการศึกษาวิจัยเพื่อขอสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ ทางผู้วิจัยได้ใช้ทั้งวิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยขออนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อนำมาใช้ในการตรวจสอบและตรวจทานความถูกต้อง ย้อนกลับ ในภายหลังได้

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลสนทนาเป็นกลุ่มย่อยโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม ในการนี้ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จำนวน 2 ท่าน ผู้แทนจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ผลิตและประกอบชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ จำนวน 2 ท่าน และนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านอุตสาหกรรมแนวใหม่ จำนวน 2 ท่าน

5. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลภายหลังจากที่ได้ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจนครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดมาวิเคราะห์เข้าด้วยกัน สุวิมล ติรกานันท์ (2006 : 257)โดยใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งมาร่วมกันอธิบายเหตุการณ์หรือประเด็นที่ศึกษาโดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจากแต่ละแหล่ง ซึ่งผ่านการตรวจสอบถูกต้องและความน่าเชื่อถือ เพื่อหาข้อสรุปโดย

5.1 อ่านข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหาและจับประเด็นหลักที่สอดคล้องกับคำถามในการวิจัยเพื่อที่ผู้วิจัยจะได้นำเสนอในขั้นตอนต่อไปของการทำวิจัย

5.2 ทำการให้รหัสข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เนื่องจากการสัมภาษณ์มักจะได้ผลของการสัมภาษณ์ที่มีความหมายคล้ายกันแต่คำตอบที่ได้จะแตกต่างกัน

5.3 ทำการแยกแยะและการจัดกลุ่มข้อมูล เป็นการแบ่งชุดของคำตอบที่ได้มาออกเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์เพื่อง่ายต่อการวิเคราะห์ข้อมูล

5.4 นำข้อมูลที่ได้มาทำการเรียบเรียงจัดสรรให้อยู่ในลักษณะที่ง่ายต่อการสรุปและแสดงให้เห็นถึงเหตุและผลในลักษณะที่สามารถเข้าใจได้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม กรอบแนวคิด

5.5 การสร้างข้อสรุปและยืนยันผลสรุป โดยยึดตามกรอบแนวคิดทางทฤษฎีเป็นหลักในการวิเคราะห์เพื่อนำข้อค้นพบมาพิจารณาว่า สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีใดที่ได้ศึกษาไว้ตั้งแต่ต้น แล้วจึงอภิปรายผลและเปรียบเทียบเพื่อยืนยัน ในข้อสรุปที่สมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. นโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ เพื่อผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออก พบว่า นโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะมีความสอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมสู่อนาคต คือ การสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายภาคอุตสาหกรรมด้วยการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมร่วมกับภาครัฐ และเร่ง Ease of Doing Business ของทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงการตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่ เพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันอุตสาหกรรมไทย โดยสนับสนุนการพัฒนา AI Robotic และ Lean Automation การตั้งกองทุน Innovation Fund และการตั้งศูนย์ Big Data ภาคอุตสาหกรรม รวมถึงยกระดับอุตสาหกรรมเกษตร (Smart Agro) ยกระดับ SME และส่งเสริม Made-in-Thailand โดย SME Venture Program และยกระดับสินค้าให้มีคุณภาพมาตรฐานสากล จัดตั้งกองทุนผู้เชี่ยวชาญช่วย SME และประชาสัมพันธ์สินค้าที่ผลิตในไทยให้ทั้งในและต่างประเทศเชื่อถือ เชื่อมั่น รวมทั้งส่งเสริมการตลาด ด้วยการจัดตั้งศูนย์สนับสนุนการขายผ่าน E-Commerce ทุกแพลตฟอร์มทั่วโลก และขอให้ภาครัฐสนับสนุนการซื้อสินค้า Made-in-Thailand เสริมสร้างธรรมาภิบาลความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยการส่งเสริม SME ทำบัญชีเดียว ขอให้รัฐพิจารณาจัดให้มีการยกเลิกกฎหมายที่ไม่จำเป็น และปฏิรูปบุคลากรภาครัฐ รวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาและรักษาสิ่งแวดล้อม ยกระดับทักษะ ความรู้ และคุณภาพชีวิตทรัพยากรมนุษย์ ด้วยการตั้งศูนย์การศึกษา Life Long Learning และปรับการศึกษาให้เข้ากับภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งผลักดันระบบการจ่ายค่าแรงตามทักษะ (Pay by Skill) โดยสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากร ได้เรียนรู้การใช้และพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมได้เองเพื่อเป็นการพัฒนาทักษะการทำงาน ทั้งนี้การสร้างความร่วมมือการประสานงานอันดี และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค จะเป็นกลไกสนับสนุนที่สำคัญในการผลักดันอุตสาหกรรมไทยให้เข้มแข็งและเติบโตก้าวหน้าต่อไปอย่างมั่นคง และสามารถผลักดันอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพสูงของไทยขึ้นเป็นผู้นำในอุตสาหกรรมระดับภูมิภาคและระดับโลกได้

2. วิเคราะห์ผลของนโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ เพื่อผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออก พบว่า ผลของนโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ จะทำให้ผู้ประกอบการและบุคลากรมีสมรรถนะสูง ทั้งด้านทักษะการผลิตการบริหารจัดการ เทคโนโลยี และนวัตกรรม การประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีนวัตกรรมและดิจิทัล ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรม มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ และส่งเสริมธรรมาภิบาลของภาครัฐ ในกระบวนการต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการลงทุนและการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสังคมและสิ่งแวดล้อม และการเพิ่มขีดความสามารถให้กับภาคอุตสาหกรรม

และเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

3. แนวทางการพัฒนานโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ เพื่อผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออก พบว่า ควรให้การสนับสนุนผู้ประกอบการ SME และ Start up ให้เข้าถึงเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยสนับสนุนผู้ประกอบการอย่างตรงความต้องการ โดยการพัฒนาระบบฐานข้อมูลส่วนกลาง เพื่อให้ผู้ประกอบการ SME เข้าถึงข้อมูลความรู้ สิทธิประโยชน์ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ รวมถึงสิทธิประโยชน์ด้านการลงทุน และมาตรการทางด้านภาษี โดยเฉพาะภาษีนำเข้าและให้การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในด้านต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก ด้วยการบูรณาการหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูลไว้เป็นระบบฐานข้อมูลส่วนกลาง ควรจัดหาแหล่งเงินทุน เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการและเชื่อมโยงการใช้ประโยชน์จากแหล่งเงินทุน และส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อการจัดการอุตสาหกรรม และการส่งเสริมหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) โดยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการวัตถุดิบอย่างคุ้มค่าที่สุดในทุกกระบวนการ

อภิปรายผล

จากการศึกษานโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ เพื่อผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออก สามารถอภิปรายผลที่ได้จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. นโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ เพื่อผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออก พบว่า นโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะตามระบบ Industry 4.0 มีความสอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมสู่อนาคต คือ การสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายภาคอุตสาหกรรม ด้วยการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมร่วมกับภาครัฐ และเร่ง Ease of Doing Business ของทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงการตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่ เพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันอุตสาหกรรมไทย โดยสนับสนุนการพัฒนา AI Robotic และ Lean Automation การตั้งกองทุน Innovation Fund และการตั้งศูนย์ Big Data ภาคอุตสาหกรรม รวมถึงยกระดับอุตสาหกรรมเกษตร (Smart Agro) ยกระดับ SME และส่งเสริม Made-in-Thailand โดย SME Venture Program และยกระดับสินค้าให้มีคุณภาพมาตรฐานสากล จัดตั้งกองทุนผู้เชี่ยวชาญช่วย SME และประชาสัมพันธ์สินค้าที่ผลิตในไทยให้ทั้งในและต่างประเทศเชื่อถือ เชื่อมั่น รวมทั้งส่งเสริมการตลาด ด้วยการจัดตั้งศูนย์สนับสนุนการขายผ่าน E-Commerce ทุกแพลตฟอร์มทั่วโลก และขอให้ภาครัฐสนับสนุนการซื้อสินค้า Made-in-Thailand เสริมสร้างธรรมาภิบาลความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการส่งเสริม SME ทำบัญชีเดียว ขอให้รัฐพิจารณาจัดให้มีการยกเลิกกฎหมายที่ไม่จำเป็น และปฏิรูปบุคลากรภาครัฐ รวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาและรักษาสิ่งแวดล้อม ยกระดับทักษะ ความรู้ และคุณภาพชีวิตทรัพยากรมนุษย์ ด้วยการตั้งศูนย์การศึกษา Life Long Learning และปรับการศึกษาให้เข้ากับภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งผลักดันระบบการจ่ายค่าแรงตามทักษะ (Pay by Skill) โดยสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรได้เรียนรู้การใช้และพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมได้เองเพื่อเป็นการพัฒนาทักษะการทำงาน ทั้งนี้ การสร้างความร่วมมือการประสานงานอันดี และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค จะเป็นกลไกสนับสนุนที่สำคัญในการผลักดันอุตสาหกรรมไทยให้เข้มแข็ง และเติบโตก้าวหน้าต่อไปอย่างมั่นคง และสามารถผลักดันอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพสูงของไทยขึ้นเป็นผู้นำในอุตสาหกรรมระดับภูมิภาคและระดับโลกได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย จิตลดา หมายมั่น และ สมบัติ ทีฆทรัพย์ (2016) ที่กล่าวว่า Industry 4.0 อนาคตของอุตสาหกรรมไทย ความแข็งแกร่งของอุตสาหกรรมไทยเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจของประเทศได้รับการพัฒนาอย่างมีเสถียรภาพและมีความมั่นคง แต่ทั้งนี้ ด้วยภาวะกดดันของเศรษฐกิจโลกการแข่งขันกันระหว่างอุตสาหกรรมภายในกับภายนอกประเทศ การปรับตัวให้ทันต่อกระแสยุคโลกาภิวัฒน์ ปัญหาภาวะโลก

ร้อนและการขาดแคลนประชากรในวัยทำงาน ส่งผลกระทบให้ผู้ผลิตหน่วยงานระดับประเทศทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต้องรวมพลังปรับกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเพื่อยกระดับมาตรฐานการผลิตให้สามารถแข่งขันกับทั่วโลกได้ ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรนำ Industry 4.0 ที่มีจุดเด่นในการเชื่อมโยงทุกมิติของระบบการผลิตเข้ากับเทคในโลยีสารสนเทศ ามารถอธิบายถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน

3. แนวทางการพัฒนานโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ เพื่อผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออก พบว่า ควรให้การสนับสนุนผู้ประกอบการ SME และ Start up ให้เข้าถึงเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยสนับสนุนผู้ประกอบการอย่างตรงความต้องการ โดยการพัฒนาระบบฐานข้อมูลส่วนกลาง เพื่อให้ผู้ประกอบการ SME เข้าถึงข้อมูลความรู้ สิทธิประโยชน์ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ รวมถึงสิทธิประโยชน์ด้านการลงทุน และมาตรการทางด้านภาษี โดยเฉพาะภาษีนำเข้าและให้การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในด้านต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกด้วยการบูรณาการหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูลไว้เป็นระบบฐานข้อมูลส่วนกลาง ควรจัดหาแหล่งเงินทุน เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการและเชื่อมโยงการใช้ประโยชน์จากแหล่งเงินทุน และส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อการจัดการอุตสาหกรรม และควรการส่งเสริมหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) โดยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการวัตถุดิบอย่างคุ้มค่าที่สุดในทุกกระบวนการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภาวิน ชินะโชติ, ภูริพัฒน์ ชาญกิจ, สุรเดช หวังทอง, กัลยนุช กิตติพงศ์พิทยา, และวราภรณ์ สุขแสนชนานันท์ (2019) ได้ศึกษาการประเมินความพร้อมภาคธุรกิจอุตสาหกรรมสู่ยุคอุตสาหกรรม 4.0 ของประเทศไทย ที่พบว่า 1) ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงและก้าวเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม 4.0 ของประเทศไทย ด้วยการใช้เทคโนโลยีและระบบสารสนเทศที่ทันสมัยในกระบวนการผลิตและการตลาด และ 2) แนวโน้มกลยุทธ์ความพร้อมของอุตสาหกรรมไทยในการก้าวสู่ยุคอุตสาหกรรม 4.0 ควรประกอบด้วยกลยุทธ์การแข่งขันและกลยุทธ์โดยรวมขององค์กร แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรที่ควรจัดโครงสร้างใหม่ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในองค์กรควรมีเทคโนโลยีทั้งด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ เพื่อรองรับการดำเนินงานในยุคอุตสาหกรรม 4.0 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการในองค์กรที่ควรเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้ทันสมัย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรเวช ธาราเวชรักษ์, และทองแท่ง ทองลิ่ม (2019) สภาวะแวดล้อมมหภาคของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไทยภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 กลุ่มผู้ประกอบการขนาดเล็กในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไทยให้ความสำคัญในปัจจัยด้านเทคโนโลยีมากที่สุด โดยเจาะจงในเรื่องของความต้องการเทคโนโลยีเครือข่ายไร้สายที่มีระบบความปลอดภัย และมีการส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีในกระบวนการผลิตมากขึ้น รองลงมาคือปัจจัยด้านกฎหมายเพื่อการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับการผลิตและออกแบบ ต่อมาเป็นปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้ประกอบการมีความต้องการเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และลำดับสุดท้ายปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการได้มองถึงความผันผวนของเศรษฐกิจโลก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ควรเน้นการสร้างมาตรฐานให้ผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการ เปลี่ยนแนวคิด (Paradigm Shift) จากการประกอบธุรกิจแบบดั้งเดิมไปสู่อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะด้วยการประชาสัมพันธ์ชี้ให้เห็นถึงผลดีของนวัตกรรมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่สิ่งที่ดีกว่าในการเพิ่มมูลค่าของการผลิตสินค้าและส่งขายได้มากขึ้น พัฒนาและสร้างบุคลากรในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะให้มีความรู้

ความสามารถเพื่อนำความรู้ที่ได้กลับมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าให้สามารถแข่งขันได้

2. ส่งเสริมหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) โดยใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าที่สุดในทุกกระบวนการแทบทุกขั้นตอนไม่ควรมีอัตราการเกิดของเสีย หรือมีได้แต่ควรน้อยที่สุด เพื่อให้ทั้งกระบวนการเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจยุคใหม่ต้องขับเคลื่อนด้วยความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม งานวิจัยและเทคโนโลยีในการดำเนินงาน ผู้ประกอบการจึงควรศึกษาทิศทางให้ละเอียดก่อนที่จะสร้างแผนหรือโครงการต่าง ๆ รู้จักการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งระบบดิจิทัลต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจ กระจายโอกาสไปยังภูมิภาค เนื่องจากในปัจจุบันผู้ประกอบการ SME ที่มีศักยภาพตั้งบริษัทอยู่ในภูมิภาคและยังอยู่นอกเขตพื้นที่ที่ได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ดังนั้น การพัฒนาและการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐที่ครอบคลุมพื้นที่ในภูมิภาคจะมีส่วนช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันให้ผู้ประกอบการในภูมิภาคมากขึ้น รวมทั้งควรส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมนี้เนื่องจากในปัจจุบันมีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก การบูรณาการความร่วมกันจะทำให้ทิศทางการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมนี้มีความชัดเจนไม่ซ้ำซ้อนกัน ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินนโยบาย

3. สร้างศูนย์ทดสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นเพื่อการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับ Smart Electronics เนื่องจากในปัจจุบันมีห้องปฏิบัติการทดสอบของภาครัฐที่ได้รับการขึ้นทะเบียน 3 แห่ง คือ ศูนย์ทดสอบผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (ศทอ.) สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (สฟอ.) และงานพัฒนามาตรฐานและทดสอบ (รคอ.) ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ ในขณะที่ห้องปฏิบัติการของภาคเอกชนมีราคาสูง จัดทำ Online Directory ของ SME ในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะซึ่งเป็นระบบฐานข้อมูลที่สำคัญโดยดำเนินการขึ้นทะเบียนสมาชิกเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ประกอบการศักยภาพการผลิต และผลิตภัณฑ์ของ SME เพื่อเพิ่มโอกาสทางธุรกิจให้ผู้ประกอบการ SME ในการเชื่อมโยงกระบวนการผลิตในห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรม พัฒนาระบบ E-Learning โดยบูรณาการหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและสมาคมต่าง ๆ เพื่อรวบรวมหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับพัฒนาบุคลากร SME โดยเฉพาะหลักสูตรพื้นฐานต่าง ๆ ช่วยเสริมสร้างความรู้ให้ผู้ประกอบการสามารถเรียนรู้ในช่วงเวลาที่ตนเองสะดวก และยังช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายให้กับผู้ประกอบการขนาดเล็กในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล

4. การทบทวนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และสิทธิประโยชน์ของหน่วยงานภาครัฐจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการลงทุนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะเนื่องจากอุตสาหกรรมนี้ส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพิงการลงทุนและเทคโนโลยีจากผู้ประกอบการรายใหญ่ที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานระดับโลก ดังนั้น การผลักดันให้เกิดกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และสิทธิประโยชน์ที่เอื้อประโยชน์ต่อการลงทุนเป็นสิ่งสำคัญ

5. ภาครัฐควรมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายส่งเสริมสนับสนุนอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในด้านนโยบายการส่งเสริมการส่งออก โครงสร้างอัตราภาษีและการเปิดกว้าง หรือเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน ได้มีบทบาทในการจัดทำนโยบายร่วมกับภาครัฐเพิ่มมากขึ้น การกำหนดนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนประเทศยังไม่ชัดเจน เนื่องจากประเทศไทยยังติดอยู่ในกับดักของการพัฒนาประเทศ คือ กับดักรายได้ปานกลาง กับดักความเหลื่อมล้ำ และกับดักความ ไม่สมดุล ซึ่งการจะก้าวข้ามผ่านกับดักทั้ง 3 อย่างคือการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีให้มากขึ้น เพื่อสร้างข้อได้เปรียบและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะต้องใช้ระยะเวลาจึงจะสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 13 อันใกล้นี้ อีกทั้งรัฐบาลควรให้ความสำคัญต่อ

อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของไทย เพราะเป็นอุตสาหกรรมพื้นฐานที่สามารถพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวเนื่องได้ ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) โดยภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์โดยกำหนดให้เป็นอุตสาหกรรมต่อยอดอุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ จึงจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาช่วยพัฒนาให้กลุ่มอุตสาหกรรมนี้เติบโตต่อไปได้

6. ควรสนับสนุนผู้ประกอบการ SME และ Start up ให้เข้าถึงเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ในกลุ่ม SMART Innovative Electronics Solutions ภาครัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมการสร้าง Collaborative Platform ความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกัน การสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือพื้นฐานในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเองเพื่อเพิ่มขีดความสามรถของผู้ประกอบการ SME และกลุ่มสตาร์ทอัพก้าวไปสู่การผลิตสินค้า SMART Innovative Electronics Solutions ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างมีมาตรฐานสากล พัฒนาและจัดให้มีศูนย์นวัตกรรมในระดับภูมิภาคเพื่อให้ผู้ประกอบการ SME และ Start up มีเครื่องมือและอุปกรณ์ในด้านการออกแบบและการสร้าง Smart System เพื่อก้าวไปสู่การผลิตสินค้าในกลุ่ม SMART Innovative Electronics Solutions โดยการสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือผ่านศูนย์ SME Industry Transformation Center (SME ITC) ของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หรือ กนอ. ศูนย์ SME Support & Rescue Center และศูนย์ปฏิรูปอุตสาหกรรมสู่อนาคต Industry Transformation Center (ITC) เพื่อสนับสนุนตามความต้องการของ SME สามารถก้าวเปลี่ยนผ่านไปสู่อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะได้

7. การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเปรียบเทียบนโยบายการพัฒนาอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะเพื่อผู้ประกอบการธุรกิจขนาดใหญ่ ในเขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งควรศึกษาข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะในประเทศไทย เพื่อกำหนดนโยบายรัฐบาลที่จะสามารถพลิกบทบาทในการร่วมมือกับภาคประชาสังคมและภาคธุรกิจ ศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ปัจจัยทางด้านการตลาด หรือศึกษาเจาะลึกปัจจัยทางการจัดการ หรือปัจจัยนโยบายที่มีตัวแปรที่แตกต่างนอกเหนือไปจากการวิจัยในครั้งนี้ และควรศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยคุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบการ รูปแบบการบริหารจัดการที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในอุตสาหกรรมอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้ผลการวิเคราะห์ในแต่ละปัจจัยมีความสมบูรณ์และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

References

Industrial development in Thailand: past, present and future (2016). Online: source https://laymaneconomicsblog.wordpress.com/2016/09/16/143/).

Jitlada Maiman and Sombat Teekasap. (2016). Industry 4.0: Part 1-Environmental Awareness. Eastern Asia University Academic Journal Science and Technology Edition. 10(2) (May-August 2016).

Chutika Kiatruangkrai, Pornchanok Thepkham and Watcharin Chinworawattana. (2020). How far has Thai industry come in ten years? Bangkok : Bank of Thailand.

Patrawech Tarawechrak, and Thongtung Thonglum. (2019). Macro-Environment of Thai Electronics Industry under Thailand Industrial Development Strategy 4.0. Thai Science and Technology Journal, 1490-1500.

Pavin Chinachot, Phuriphat Chankit, Suradej Wangthong, Kanyanuch Kittipongpittaya, and Waraporn Suksanchananan. (2019). Assessment of the readiness of the industrial business sector towards the Industry 4.0 era of Thailand. MUT Journal of Business Administration. 16(1) (January – June).

Eastern Province Group Strategic Management System. (2020). Online. Source: http://osm.chonburi.go.th)

Saran Wattana and Noppadol Dejprasert. (2017). Human Resource Competency Development 4.0 to increase operational efficiency to Thailand 4.0. (2017): p. 1-7.

Suwimon Tirakanan. (2006). The use of statistics in social science research: a practical approach. (2nd edition). Bangkok : Chulalongkorn University.

Archanun Kophaiboon and Juthathip Chongvanit. (2015). Policy Brief. Bangkok: Chulalongkorn University.

M Report. (2020). Future view of manufacturing industry. Online. Source: https://www.mreport.co.th/experts/business-and-management/101.

Moneyhub. (2022). Online. Source: https://moneyhub.in.th.

UNIDO. (2017). Industrial Development Report 2018 Demand for Manufacturing: Driving Inclusive and Sustainable Industrial. Development”Vienna

การนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐไปปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

IMPLEMENTING GOVERNMENT ADMINISTRATION POLICIES TOWARD EPIDEMIC PREVENTION THE SPREAD OF CORONAVIRUS DISEASE 2019 IN THE UPPER NORTH OF THAILAND

ชวิศา ชวกุล และ จรัสพงศ์ คลังกรณ์
Chawisa Chawakul and Jaruspong Klungkorn
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
Western University
E.Mail : chawisa_chawakul@yahoo.com

Received 8 April 2022**; Revised** 29 April 2023**; Accepted** 29 April 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งศึกษาสภาพการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐไปปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ใช้แนวคิดจากบทเรียนจากการนำศาสตร์และศิลป์ทางการบริหารงานภาครัฐในการป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19 เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ ภาคเหนือตอนบน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการ ผู้นำท้องถิ่น ผู้แทนชุมชน ใน 4 จังหวัดคือ เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง และลำพูน จำนวน 20 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐได้ผลดี 2) ด้านปัจจัยสนับสนุนการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐไปปฏิบัติสามารถลดจำนวนผู้ติดเชื้อได้ 3) การถอดบทเรียนจากการนำศาสตร์และศิลป์ทางการบริหารงานภาครัฐ มีความโปร่งใสและปรับให้เข้ากับสถานการณ์ได้ ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในการสร้างศาสตร์การบริหารงานภาครัฐมุ่งปรับระบบบริหารราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ความมีอิสระบริหารงานในพื้นที่ การมีส่วนร่วมภาคเอกชนและประชาชนในการจัดบริการสาธารณะ การใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า โปร่งใสตรวจสอบได้ ซึ่งสัมพันธ์กับศิลปะภาวะผู้นำที่บริหารมุ่งเน้นผลงาน ด้วยการส่งมอบบริการสาธารณะด้านสาธารณสุข ส่งผลให้การแพร่ระบาด COVID 19 ในจังหวัดภาคเหนือตอนบน

คำสำคัญ: นโยบายรัฐบาล, ศิลป์ทางการบริหาร, การแพร่ระบาดโควิด 19

Abstract

This research adopts a qualitative research approach to present the findings of the study on the situation of the application of science and art in government administration in preventing the spread of COVID-19. The study is based on the concept of lessons learned from the implementation of government administration policies in the fight against COVID-19 as its

research framework. The research area is located in the upper northern region and the sample group consists of 20 local leaders and community representatives in 4 provinces - Chiang Mai, Chiang Rai, Lampang, and Lamphun - selected through a purposive sampling method. The research tool utilized was an in-depth interview and the data was analyzed using content analysis and presented in a descriptive narrative.

The results indicated that: 1) the implementation of government administration policies is effective in reducing the spread of COVID-19; 2) factors supporting the implementation of government administration policies, such as transparency, adaptability, and collaboration, play a crucial role in preventing the spread of the virus; and 3) lessons learned from the application of science and art in government administration reveal the importance of efficient budgeting, transparent operations, and effective leadership. The results of this research can be used to inform the development of a science of government administration that is flexible and adaptive to changing situations, with an emphasis on performance and delivering public health services. This is evidenced by the low number of COVID-19 cases reported in the upper northern provinces between February and August 2020.

Keywords: Government Policy, Administrative arts, Covid 19 epidemic

บทนำ

ปรากฏการณ์โรคระบาดทั่วโลกในปี ค.ศ. 2019 เกิดจากการวิจัยเชิงทดลองในสถาบันวิทยาไวรัสอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย สาธารณรัฐประชาชนจีน ที่ค้นพบไวรัส 2019-nCoV มีลักษณะคล้ายไวรัสโรค SARS ที่ 79% และคล้ายไวรัสโรค MERS ที่ 50% เคยพบในปี ค.ศ. 1960 (Ministry of Health, Department of Disease Control, 2020) สามารถแพร่กระจายจากสัตว์สู่คน โดยเข้าสู่ระบบทางเดินหายใจ ฟักตัวบริเวณโพรงจมูกและลำคอ ใช้เวลาประมาณ 14 วันก่อนเข้าสู่ปอด (Wilaiporn Suphan and others, 2020) หากได้รับการรักษาอย่างถูกวิธีสามารถหายเป็นปกติได้ แต่ปอดถูกทำลายไม่อาจฟื้นฟูกลับสู่สภาพเดิมได้ ทำให้ระบบการหายใจผิดปกติไป (Chanathip Changwat, 2020) ในขณะที่บางรายต้องเสียชีวิตเพราะหายใจเองไม่ได้ ต้องใช้เครื่องมือทางการแพทย์ เช่น เครื่องช่วยหายใจ ห้องความดันลบ ฯลฯ (International Health Facility Guidelines, 2017) อาการของผู้ติดเชื้อระยะนี้ต้องทนทุกข์ทรมาน ทุกภาคส่วนพยายามป้องกันมิได้เกิดการแพร่ระบาดออกไปได้ แต่ศูนย์ควบคุมเชื้อโรคของประเทศจีนยังไม่มีมาตรการควบคุมที่เท่าทันต่อเชื้อโรค จึงเกิดการแพร่ระบาดสู่ภายนอก ลุกลามในหลายประเทศทั่วโลก สร้างความเสียหายต่อชีวิต เศรษฐกิจ สังคม การปกครอง และการเภสัชกรรม เห็นได้จากสถิติเมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2563 พบประชากรในหลายประเทศติดเชื้อจำนวน 1,982,939 คน และเสียชีวิต 126,761 คน (Dong, Du, & Gardner, 2020) องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ได้ให้ความสำคัญต่อการระบาดที่รุนแรงของไวรัสเฉพาะถิ่นอู่ฮั่น เป็นไวรัสอุบัติใหม่ของโลก มีชื่อทางการว่า COVID 19

สถานการณ์การแพร่ระบาด COVID 19 ไปทั่วโลก รวมถึงระบาดเข้าสู่ประเทศไทยโดยนักท่องเที่ยวสัญชาติจีน เพศหญิงจากเมืองอู่ฮั่น เดินทางเข้ามาที่สนามบินสุวรรณภูมิ ในวันที่ 12 มกราคม 2563 มีอาการป่วยจึงได้เข้ารับการรักษา ผลการตรวจเลือดพบว่าได้รับเชื้อ COVID 19 ทำให้ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขต้องติดตามผู้สัมผัสที่มีความเสี่ยงสูง โดยพบชายไทยอาชีพขับรถแท็กซี่ใน

กรุงเทพมหานคร ไม่มีประวัติเดินทางไปประเทศจีน ซึ่งได้รับเชื้อจากการรับนักท่องเที่ยวหญิงชาวจีนที่ได้รับเชื้อ COVID 19 ไปส่งโรงพยาบาล กระทั่งได้รับการรักษาจนหายเป็นปกติ (Chockanchitchai, 2020) จากการปฏิบัติงานเชิงรุกของกระทรวงสาธารณสุข พบผู้ติดเชื้อรายที่ 19 ณ วันที่ 31 มกราคม 2563 กระทรวงสาธารณสุข ประกาศ เรื่อง ชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2563 เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2563 ยกระดับ COVID 19 เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2563 และในวันที่ 6 มีนาคม 2563 ประกาศแบ่งลักษณะพื้นที่เสี่ยง 2 ประเภท คือ เขตโรคติดต่ออันตราย และพื้นที่ที่มีการระบาดต่อเนื่อง ในวันที่ 12 มีนาคม 2563 สำนักนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อโควิด-19 (ศบค.) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อโควิด-19 มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รัฐมนตรีทุกกระทรวง หัวหน้ากรม กอง เป็นกรรมการ มีบทบาทสำคัญคือ กำหนดนโยบาย กรอบการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลและมาตรการเร่งด่วนเพื่อให้หน่วยงานนำไปปฏิบัติ (Ministry of Public Health, Department of Disease Control, Emergency Operations Center 2020)

กระทรวงมหาดไทย หน่วยงานต้นสังกัดกำกับดูแลราชการส่วนภูมิภาค 77 จังหวัด ได้นำนโยบายรัฐบาลการป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19 โดยประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ประกาศและคำสั่งของจังหวัดที่ออกโดยผู้ว่าราชการจังหวัดตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 (Royal Gazette, 2020) มีคำสั่งเฉพาะแต่ละจังหวัด และยังส่งหนังสือด่วนที่สุด ที่ มท 0211.3/ว 1729 ลงวันที่ 21 มีนาคม 2563 เรื่อง มาตรการในการป้องกันการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ถึงผู้ว่าราชการทุกจังหวัดเพื่อนำนโยบายไปดำเนินการเพื่อยับยั้งการระบาด COVID 19 ให้เกิดประสิทธิผล หากเกิดเหตุจำเป็นเร่งด่วนผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถใช้มาตรการตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 ได้ตามความเหมาะสม ในขณะเดียวกัน ศบค. ในนามรัฐบาลได้วางแนวทางการป้องกันปรากฏเหตุการณ์สำคัญในแต่ละช่วงเวลาคือ วันที่ 3 เมษายน 2563 ประกาศห้ามประชาชนออกนอกเคหสถานในยามวิกาลทั่วประเทศ ระหว่างเวลา 22.00–04.00 น. เดือนพฤษภาคม 2563 รัฐบาลเยียวยาประชาชนผ่านโครงการไทยชนะ และมีมาตรการผ่อนปรนอนุญาตให้เปิดห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้า สถานออกกำลังกายบางส่วน แต่ให้ปิดบริการเวลา 20.00 น. ขยายเวลาออกนอกเคหะสถานจาก 22.00 เป็น 23.00 น. คณะรัฐมนตรีมีมติต่ออายุพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินอีก 1 เดือนในวันที่ 27 พฤษภาคม 2563 ต่อมา ศบค. ประกาศมาตรการผ่อนปรนระยะที่ 3 ให้เคลื่อนย้ายข้ามจังหวัดได้ มีผลในวันที่ 15 มิถุนายน 2563 และมาตรการผ่อนปรนระยะที่ 4 และระยะที่ 5 ในวันที่ 8 กรกฎาคม 2563 พบทหารอียิปต์ติดโควิด 19 ไม่ได้กักตัว วันที่ 10 กรกฎาคม 2563 พบผู้ป่วยเด็กครอบครัวอุปทูตซูดานติดโควิด-19 ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ไม่ได้กักตัว ศบค. ประกาศล็อกดาวน์กรุงเทพมหานครและปริมณฑล 6 จังหวัด ตั้งแต่วันที่ 12 กรกฎาคม 2563 และมีมติขยายเวลาพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินไปถึงวันที่ 30 กันยายน 2563 ทำให้วันที่ 31 สิงหาคม 2563 พบผู้ป่วยที่อาจติดเชื้อรายแรกในรอบ 97 วัน

บทความวิจัยนี้นำเสนอการนำนโยบายบริหารงานภาครัฐไปปฏิบัติเพื่อยับยั้งการแพร่ระบาดโรคติดต่อร้ายแรงตามกฎหมายควบคุมโรค ปรากฏการณ์ให้เห็นเงื่อนไขความสำเร็จและข้อจำกัดในการบริหารงานภาครัฐผ่านหลักการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐไปปฏิบัติในภาคเหนือตอนบน กรณีการป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19 ช่วงเดือนกุมภาพันธ์-สิงหาคม 2563 โดยนำผลที่ได้จากการศึกษามาจัดทำข้อเสนอแนะสำหรับการบริหารงานภาครัฐในเชิงปฏิบัติการและเชิงวิชาการ รวมทั้งเพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมและภูมิคุ้มกันการแพร่ระบาดที่อาจเกิดขึ้นในจังหวัดอื่นของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. พื่อศึกษาสภาพการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐไปปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19 ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐไปปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19 ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

3. เพื่อถอดบทเรียนจากการนำศาสตร์และศิลป์ทางการบริหารงานภาครัฐ และเสนอแนะแนวทางการป้องกันโรคติดต่อร้ายแรงทั้งเชิงปฏิบัติการและเชิงวิชาการ

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาการนำนโยบายรัฐบาลไปปฏิบัติการป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19 ไปปฏิบัติในภาคเหนือตอนบน ใช้การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ สำหรับแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัยได้ทำการอธิบายดังในตาราง

ชื่อนักวิชาการ	พ.ศ./ค.ศ.	แนวคิด
เรืองวิทย์ เกษตรสุวรรณ	2554	อธิบายแนวคิดการจัดการองค์การภาครัฐแนวใหม่ การบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ มีมาตรฐานวัดได้ ใช้กลไกการตลาดเปิดโอกาสในการแข่งขันทั้งภาคเอกชนและภาคประชาชนในการเข้าร่วมการลงทุนอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ การให้บริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน
Fred E. Fiedler	1967	ตัวแบบผู้นำ 2 ลักษณะ 1. ผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ (Relationship-oriented leader) เป็นผู้นำที่มุ่งความสัมพันธ์กับทีมงาน สร้างความไว้วางใจจากผู้ตาม และเปิดรับฟังข้อมูลข่าวสารสาธารณะ และ 2. ผู้นำมุ่งเน้นผลงาน(Task-oriented leader) คือ ผู้นำที่มุ่งความสัมฤทธิ์ของงาน จึงต้องมีความสามารถกำหนดทิศทางและมาตรฐานการทำงานที่ชัดเจน
Bass and Avolio	1994	ศิลปะผู้นำในการบริหาร 4 องค์ประกอบ 1. การมีอิทธิพลเชิงอุคมคติ (Charisma or Idealized Influence) 2. การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) 3. ผู้นำเป็นผู้กระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) และ 4) คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration)
Kotler P.	2000	ศิลปะภาวะผู้นำ การสร้างอิทธิพลที่จูงใจผู้อื่นร่วมปฏิบัติงานสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ส่วนการบริหารเป็นเรื่องการจัดการระบบงานและกระบวนการทำงานในองค์การให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
Denhardt and Denhardt	2011	การบริหารงานภาครัฐเป็นการดำเนินงานบนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย ข้าราชการต้องทำหน้าที่ฟัง มากกว่าสั่ง และรับใช้หรือให้บริการ มากกว่ากำกับหรือควบคุม
วิรัช วิรัชนิภาวรรณ	2551	ทรัพยากรทางการบริหาร หรือปัจจัยสนับสนุนการบริหารงานภาครัฐ 9 ปัจจัย (9 M’s)

ปกรณ์ ศิริประกอบ	2560	การบริการสาธารณะแนวใหม่ ประกอบด้วยรากฐาน 4 ประการคือ (1) ทฤษฎีประชาธิปไตยพลเมือง (2) ตัวแบบชุมชนและประชาสังคม (3) มนุษย์นิยมองค์การและรัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่ และ (4) รัฐประศาสนศาสตร์หลังสมัยใหม่
สุทธินันท์ สุวรรณวิจิตร	2563	แนวคิดการกระจายอำนาจจากราชการส่วนกลางสู่ส่วนภูมิภาค

วรรณกรรมที่นำมาใช้ประกอบการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19 ซึ่งเป็นภารกิจขององค์การภาครัฐที่ต้องส่งมอบบริการสาธารณะแก่ประชาชนในช่วงวิกฤตโรคติดต่ออันตรายร้ายแรง ทั้งนี้เพื่อถอดบทเรียนอันนำไปสู่บทสรุป อภิปรายผล และจัดทำข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อราชการส่วนภูมิภาคเกี่ยวเนื่องถึงส่วนท้องถิ่นต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยเทคนิคการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสาระสำคัญจากแนวคิดทฤษฎี และค้นคว้าเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพการนำนโยบายบริหารงานภาครัฐไปปฏิบัติ (Policy Implementation) เพื่อป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19 และอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม เน้นหลักการศาสตร์และศิลปะการบริหารงานภาครัฐ (Public Administration) เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการนำนโยบายรัฐบาลไปปฏิบัติ รวมทั้งศึกษาปัจจัยสนับสนุนและก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการบริหารงานภาครัฐ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาภาคสนามในพื้นที่เป้าหมาย 4 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง และลำพูน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนัดหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งเป็น 4 กลุ่มคือ กลุ่ม 1 ผู้บริหารระดับสูง ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย ผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง และผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารระดับกลาง 2 หน่วยงานคือ สาธารณสุขจังหวัด และสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยใน 4 จังหวัด และกลุ่มที่ 3 ผู้นำท้องถิ่น 4 จังหวัด จังหวัดละ 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 20 คน

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างเครื่องมือการวิจัยคือ คำถามนำการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และจัดเตรียมอุปกรณ์บันทึกข้อมูล เครื่องมือบันทึกภาพและเสียง และตัวผู้วิจัยทำหน้าที่ดำเนินการแสวงหาข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 ประเด็นสำคัญสำหรับการรวบรวมข้อมูลเน้น 3 ประเด็น ได้แก่ 1. เจาะประเด็นการบริหารงานภาครัฐที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทย 2. รวบรวมข้อมูลเชิงลึกให้เกิดความชัดเจนในแต่ละประเด็น และ 3. แสวงหาข้อมูลรายละเอียดของแต่ละประเด็นที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุมและตอบวัตถุประสงค์การศึกษาอย่างครบถ้วน

ขั้นตอนที่ 5 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการศึกษา โดยนำเสนอผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะจากการศึกษาในรูปแบบการพรรณนา (Description) ดังกรอบแนวคิดการศึกษา (Conceptual Framework)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสามารถตอบวัตถุประสงค์ตามลำดับดังนี้

1. สภาพการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐไปปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19 ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย พบว่า นับจากที่ COVID 19 ได้ระบาดเข้าสู่ประเทศไทย โดยนักท่องเที่ยวชาวจีนในเดือนมกราคม 2563 เกิดการแพร่ระบาดช่วงเดือนกุมภาพันธ์-สิงหาคม 2563 ทั่วประเทศ โดยพบผู้ป่วยรายใหม่เพิ่มขึ้นและเสียชีวิตสะสมมากขึ้นโดยลำดับ กระทรวงสาธารณสุขในนามรัฐบาลใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 ประกาศ COVID 19 เป็นโรคติดต่ออันตรายร้ายแรง ทั้งนี้เมื่อประมวลคำสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง และลำพูน ซึ่งเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาด COVID 19 เนื่องจากเป็นเมืองการท่องเที่ยว จึงมีการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐมาปฏิบัติ ทุกจังหวัดปฏิบัติตามมาตรการของรัฐบาลโดย ศบค. ที่กำหนดให้ทุกคนปฏิบัติตามคือ เว้นระยะห่างทางสังคม 1-2 เมตร กินอาหารร้อน ใช้ช้อนตัวเอง สวมหน้ากากอนามัย ล้างมือด้วยสบู่หรือแอลกอฮอล์ เป็นต้น

ความคล้ายคลึงในการปฏิบัติตามนโยบายการบริหารงานภาครัฐเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19 ของ 4 จังหวัดคือ การใช้มาตรการจาก ศบค. เป็นหลัก แต่งตั้งคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ดำเนินการตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย การออกคำสั่งจังหวัด ประกาศมาตรการจังหวัดยึดตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด การเบิกจ่ายงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐเป็นหลัก บริหารจัดการวัคซีนตามการจัดสรรของส่วนกลาง การระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ตลอดจนการสื่อสารผ่านทุกช่องเพื่อแจ้งข่าวสาร ประชาสัมพันธ์สถานการณ์ รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับเชื้อไวรัสและการป้องกันตน

ความแตกต่างกันในการปฏิบัติตามนโยบายการบริหารงานภาครัฐเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19 ของ 4 จังหวัดคือ ภาวะผู้นำของผู้ว่าราชการจังหวัดแต่ละจังหวัด และการจัดบริการสาธารณะ การให้ความช่วยเหลือเยียวยาประชาชน การจัดตั้งทีมงานหรือ Volume เฉพาะกิจ และมรรควิธีในการปฏิบัติงาน และการจัดสรรทรัพยากร สรุปสภาพการณ์เป็นจังหวัดดังนี้

จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ปลายทางที่ได้รับเชื้อจากคนนอกจังหวัด แพร่ระบาดจากสถานบันเทิงและสถานประกอบการ มีการดำเนินตามมาตรการของ ศบค. และกระทรวงมหาดไทยอย่างเคร่งครัด อาทิ นำผู้มีความเสี่ยงตรวจ Swab หาเชื้อ สอบสวนโรค แบ่งกลุ่มเสี่ยงเป็น เสี่ยงมาก เสี่ยงปานกลาง เสี่ยงต่ำ ลงทะเบียน กักตัวสังเกตอาการ จัดบริการให้ความช่วยเหลือ เยียวยา รวมทั้งการประกาศห้ามเข้าในที่ชุมนุม คำสั่งจังหวัดการปิดสถานบันเทิง คำสั่งจังหวัด

จังหวัดเชียงราย นำนโยบายการบริหารงานจากส่วนกลางมาปฏิบัติในพื้นที่ ผ่านศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาด (ศบค.มท.) ตามข้อกำหนดมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 โดยบูรณาการสรรพกำลังภายในพื้นที่จากทุกภาคส่วน ประกอบด้วย ทหาร ตำรวจ อสม. ภาคเอกชน ประชาชน ภายใต้มาตรการของคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดเชียงราย ผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะประธานมีบทบาทสำคัญในการออกคำสั่ง/ประกาศที่เกี่ยวข้องการห้ามเข้าในสถานที่ชุมชนแออัด ปิดสถานที่เสี่ยงบางแห่งเพื่อควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19

จังหวัดลำพูน นำนโยบายการบริหารงานมาปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19 คือ 1) ติดตามการแถลงข่าวจาก ศบค. ประจำทุกวัน เวลา 11.00 น. 2) ตรวจสอบ/ประเมินสถานการณ์ความรุนแรงจากสื่อหลักทุกช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ 3) แต่งตั้งคณะทำงานอย่างเป็นทางการ 3 คณะ คือ 1) คณะทำงานประเมินสถานการณ์และขับเคลื่อนนโยบายภายในจังหวัดลำพูน 2) คณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดลำพูน มีหน้าที่ประเมินสถานการณ์และกำหนดแนวทางการบริหาร 3) คณะทำงาน ศบค.จ.ลพ. ทำหน้าที่ประสานข้อมูลคำสั่งการตามแนวทางปฏิบัติระหว่างกระทรวงมหาดไทย (ศบค.มท.) เพื่อป้องกัน COVID 19 ในจังหวัดลำพูน

มีการสั่งการเกี่ยวข้องกับจังหวัดลำพูน 3) คณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคจังหวัดลำพูน (ศปก.จ.ลพ.) เป็นคณะทำงานขับเคลื่อนการนำมาตรการจังหวัดลำพูนไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่ ศปก.จ.ลพ. / ศปก.อบจ.ลพ. / ศปก.อำเภอ และ ศปก.ตำบล

จังหวัดลำปาง เตรียมตัวก่อนนำนโยบายมาปฏิบัติมีการป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19 ตั้งแต่การตรวจพบเชื้อสายพันธุ์ใหม่ที่เมืองอู่ฮั่น แผนการตรียมความพร้อมในการป้องกันและควบคุมโรค แบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 ก่อนพบผู้ป่วย จากการพบผู้ป่วยในสาธารณรัฐประชาชนจีน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะนั้นประเทศไทยไม่พบการติดเชื้อ ระยะที่ 2 ประเทศไทยประกาศภาวะฉุกเฉิน รัฐบาลมีคำสั่งให้ปิดสถานที่เสี่ยง และพบผู้ป่วยติดเชื้อในอำเภองาว ยืนยันผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการจำนวน 4 ราย ระยะที่ 3 การเตรียมความพร้อม เพื่อรับสถานการณ์ระยะต่อไป โดย 1) ใช้การบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการ จัดทำประกาศ/คำสั่ง/มาตรการ เพื่อบังคับในแต่ละสถานการณ์และระดับความรุนแรง พร้อมทั้งระดมทรัพยากรภายในจังหวัด 2) ใช้มาตรการเฝ้าระวังโรค ด้วยการติดตามข้อมูลสถานการณ์ทั้งต่างประเทศและในประเทศ เพื่อวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในจังหวัดลำปาง นำผลเสนอผู้บริหารและคณะกรรมการ เพื่อกำหนดมาตรการเฝ้าระวัง บุคคลที่เดินทางจากนอกพื้นที่ จากพื้นที่เสี่ยง เฝ้าระวังประชาชนที่มีอาการเข้าเกณฑ์สอบสวนโรค 3) ใช้มาตรการเตรียมความพร้อมในพื้นที่ ได้แก่ ทีมเฝ้าระวัง วัสดุอุปกรณ์ ระบบ สถานที่กักกัน การสอบสวนควบคุมโรค ประกอบด้วย ทีมสอบสวนโรค วัสดุอุปกรณ์ มาตรการป้องกันโรค โดยให้ความช่วยเหลือเยียวผู้ได้รับผลกระทบ สถานที่กักตัว 14 วัน ส่งอาหารจากบริการภาคเอกชน (GAP PANDA)

ดังนั้น การนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐมาปฏิบัติในสภาพการแพร่ระบาด COVID 19 นโยบายรัฐบาลได้มอบให้ภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะส่วนภูมิภาคระดับจังหวัดบริหารจัดการเพื่อป้องกัน ยับยั้ง ลดความเสี่ยงการติดเชื้อจากประชาชนกลุ่มเสี่ยง การมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดให้มีเอกภาพสามารถตัดสินใจใช้มาตรการต่อต้านการแพร่ระบาด ทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัดติดสินใจเลือกมรรควิธีให้เกิดความคล่องตัว เท่าทันต่อสถานการณ์ มีการปรับระบบราชการตามแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ องค์ความรู้ที่ได้รับ คือ 1) การใช้มรรควิธีในการพัฒนาคุณภาพการบริการสาธารณะ เกิดความเชื่อมั่นต่อบริการสาธารณสุขภาครัฐมากขึ้น 2) มรรควิธีการจัดสรรสวัสดิการสังคมของรัฐ ในการรักษาพยาบาล การกักตัว การเยียวยาความเดือดร้อนอย่างเหมาะสม 3) การบูรณาการเชิงการบริหาร การสั่งการ การบังคับบัญชา และการประสานความร่วมมือระหว่างส่วนราชการในจังหวัด มีความเป็นเอกภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นที่ยอมรับของประชาชนในจังหวัด 4) การจัดระเบียบบริหารและการจัดหาวัคซีน การจัดระบบข้อมูลเพื่อการเข้าถึงและการฉีด 5) การพัฒนาคุณภาพชีวิต การจัดระเบียบสังคมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด การเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนและประชาชนการจัดบริการสาธารณะด้วยตนเองอย่างมีส่วนร่วม 6) การปรับรูปแบบการใช้จ่ายงบประมาณในสถานการณ์ฉุกเฉินกระทำได้อย่างคุ้มค่า โปร่งใส ตรวจสอบได้ และ 7) ภาวะผู้นำด้านบริหารงานภาครัฐของผู้ว่าราชการจังหวัด การนำนโยบายมาปฏิบัติมีการออกคำสั่ง ประกาศใช้มาตรการ การวางแผนเฝ้าระวัง กลยุทธ์การป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19 กระทำได้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเชิงประจักษ์

2. ปัจจัยสนับสนุนต่อการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐมาปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19 ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย (ใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบน) พบว่า ด้านอำนาจการบริหาร ที่มอบให้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัด ในรูปการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานควบคุมโรคตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ควบคู่กับภาวะผู้นำในการกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ในปฏิบัติงาน โดยการประสานงาน (Co-ordination) ความร่วมมือจากราชการส่วนภูมิภาค อาทิ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และข้าราชการฝ่ายทหาร ตำรวจ พลเรือน และส่วนท้องถิ่น ด้านทรัพยากรทางการบริหาร ได้แก่ การใช้ทรัพยากรคน (Man) ในรูปคณะกรรมการ และทีมงานภาคสนาม ทรัพยากรเงิน

(Money) จากงบประมาณแผ่นดินผ่านสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหลัก และงบประมาณสมบทจากองค์กรปกครองท้องถิ่น และเงินสนับสนุนจากภาคเอกชนและประชาชน สำหรับช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจาก COVID 19 อาทิ วัคซีน ยารักษาอาการเฉพาะหน้า สถานที่กักตัว อาหารสำเร็จรูป รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ (Material) ได้แก่ เครื่องมือการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตัว ประกาศปิดโรงเรียน สถานที่ต่าง ๆ ปัจจัยสำคัญที่สุดคือ การกระจายอำนาจสู่ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ในสถานการณ์วิกฤติ กล่าวได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดและเป็นเงื่อนไขความสำเร็จในการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐมาปฏิบัติ ของ 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบน คือ ปัจจัยด้านอำนาจการบริหารงานภาครัฐ จากการกระจายอำนาจราชการส่วนกลางแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีเอกภาพ ทั้งการบังคับบัญชา ความมีอิสระในการตัดสินใจ และภาวะผู้นำในการบริหารสั่งการเพื่อบูรณาการงาน ปัจจัยการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและประชาชนในการจัดบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ต่อสังคมโดยส่วนรวมอย่างเท่าทันต่อสถานการณ์ และสนองตอบต่อประชาชนในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม สนองความต้องการของประชาชน ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นสามารถป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19 ให้อยู่ในระดับต่ำ

3. การถอดบทเรียนจากการนำศาสตร์และศิลป์ทางการบริหารภาครัฐเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19 ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย พบว่า ใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จากสถานการณ์วิกฤตการณ์โรคติดต่ออันตรายร้ายแรงกระจายไปทั่วโลก โดยที่สถานการณ์ประเทศไทยตรวจผู้ติดเชื้อเมื่อเดือนมกราคา 2563 และเพิ่มขึ้นจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ว่ารัฐบาลประกาศมาตรการเพื่อยับยั้งการระบาด ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทั้งเกิดความตื่นตระหนก (panic) ต้องเผชิญกับความยากลำบาก วัฒนธรรมการดำเนินชีวิตต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม รวมถึงภาคธุรกิจเอกชนต้องประสบปัญหาการปิดให้บริการ จำกัดเวลาการใช้บริการ การ Lockdown จังหวัดการเข้าออกพื้นที่มีการตรวจคัดกรองอย่างเข้มงวด มาตรการหยุดงานและบางส่วนทำงานที่บ้าน (Work from Home) ฯลฯ การถอดบทเรียนจากการแพร่ระบาด COVID 19 สามารถประยุกต์วิกฤติให้โอกาสสำหรับการบริหารงานภาครัฐของส่วนภูมิภาค และเสนอแนะแนวทางการป้องกันโรคติดต่อร้ายแรง ได้ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน รองรับสิ่งที่นอกเหนือความคาดหมาย

2. การวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อม เมื่อเกิดการแพร่ระบาด COVID 19 ผู้นำจังหวัดต้องมีหลักคิดตามหลักรัฐประศาสนศาสตร์สร้างสรรค์ ตรียมความพร้อมด้านทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. การใช้เครื่องมือการสื่อสาร เพื่อการบริหารจัดการ มาตรการทำงานอยู่บ้าน การอำนวยความสะดวกประชาชน

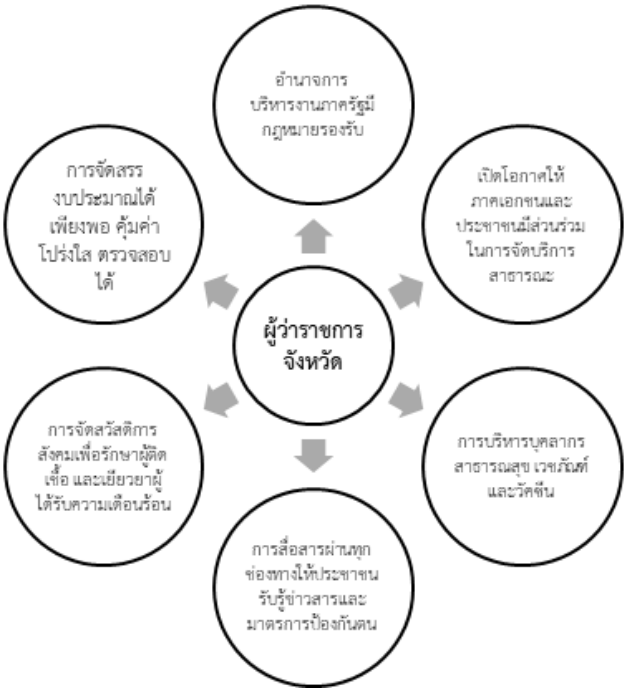
4. การเงินการงบประมาณ สิ่งที่ต้องเรียนรู้คือ การจัดหารายได้ เพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน เมื่อเผชิญสถานการณ์วิกฤติหรือฉุกเฉินยอมรับมืออย่างมีประสิทธิภาพ

5. การมีส่วนร่วมของประชาชน ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาด COVID 19 เป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือจากหลายภาคส่วน

6. เกิดองค์ความรู้สิ่งใหม่ จากสถานการณ์ COVID 19 ก่อให้เกิดวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) จึงเป็นโอกาสดีที่ควรนำความรู้ใหม่มาปรับใช้กับระบบราชการ นำระบบบริหารจัดการองค์กรภาครัฐแนวใหม่ มุ่งผลสัมฤทธิ์มากกว่าขั้นตอนหรือระดับชั้นการสั่งการ

อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่า ภายใต้วิกฤตย่อมเกิดโอกาสที่ดีตามมา เมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาด COVID 19 ย่อมสะท้อนให้เห็นปัญหา ซึ่งเป็นบทเรียนสำคัญต่อมนุษยชาติและผู้นำ ที่ต้องร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา การถอดบทเรียนเป็นการจุดประกายต่อการเตรียมความพร้อม การสร้างภูมิคุ้มกัน การจัดสรร

ทรัพยากรทางการในภาวะฉุกเฉิน การเปิดโอกาสทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นการวางรากฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนและมั่นคง

แผนภาพที่ 1 การปฏิบัติตามนโยบายการบริหารงานภาครัฐเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19

อภิปรายผล

1. สภาพการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐไปปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19 ในภาคเหนือตอนบน กำหนดช่วงระยะเวลาตั้งแต่กุมภาพันธ์-สิงหาคม 2563 หลังจากการแพร่ระบาดเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อมกราคม 2563 ในการนี้กระทรวงมหาดไทย ได้จัดทำประกาศกระทรวง และหนังสือราชการมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรับนโยบายการบริหารงานภาครัฐไปปฏิบัติในการป้องกันการแพร่ระบาด COVIC 19 อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง และลำพูน จากการให้ข้อมูลของผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าสาธารณสุขจังหวัด ผู้บริหารสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และผู้นำชุมชนว่า ด้วยบริบทในแต่ละจังหวัดมีแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม สถานบันเทิงและร้านอาหารภัตตาคารให้บริการเป็นจำนวนมาก อีกทั้งสถานที่จัดกิจกรรมตามวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น เช่น วัด ตลาด ห้างสรรพสินค้า ฯลฯ ถูกจัดเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาด COVID 19 เมื่อได้รับมอบนโยบายที่มีวัตถุประสงค์หลักคือมุ่งป้องกันการแพร่ระบาดฯ ไม่มีผู้ติดเชื้อ โดยมอบอำนาจหน้าที่ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นศูนย์กลางการบริหารงานภาครัฐ สามารถใช้อำนาจทางการปกครองได้เสมือนเป็นรัฐบาลท้องถิ่น ลักษณะเช่นนี้ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนการกระจายอำนาจการบริหารรัฐกิจ (Administrative Decentralization) อันมีผลทำให้ผู้ปฏิบัติตามนโยบายสามารถใช้อำนาจทางการปกครองและการบริหารของจังหวัดได้อย่างเป็นเอกภาพ ทำให้การปฏิบัติภารกิจและจัดบริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทั่วถึง เสมอภาค ตลอดจนการบูรณาการส่วนราชการที่มาประจำในจังหวัด (Function) ลดพิธีกรรมขั้นตอนที่เป็นอุปสรรคตามระบบราชการการได้ค่อนข้างดี การจัดระบบบริหารราชการมีความคล่องตัว ผลการศึกษาที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการระเบียบการบริหารราชการส่วนภูมิภาคต้องรับคำสั่ง นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงานจากส่วนกลาง จึงขาดความมีอิสระและเอกภาพในการบริหารงานภาครัฐ แต่เมื่อได้รับมอบอำนาจการบริหารได้เต็มที่ จึงเป็นโอกาสที่ผู้ว่าราชการ

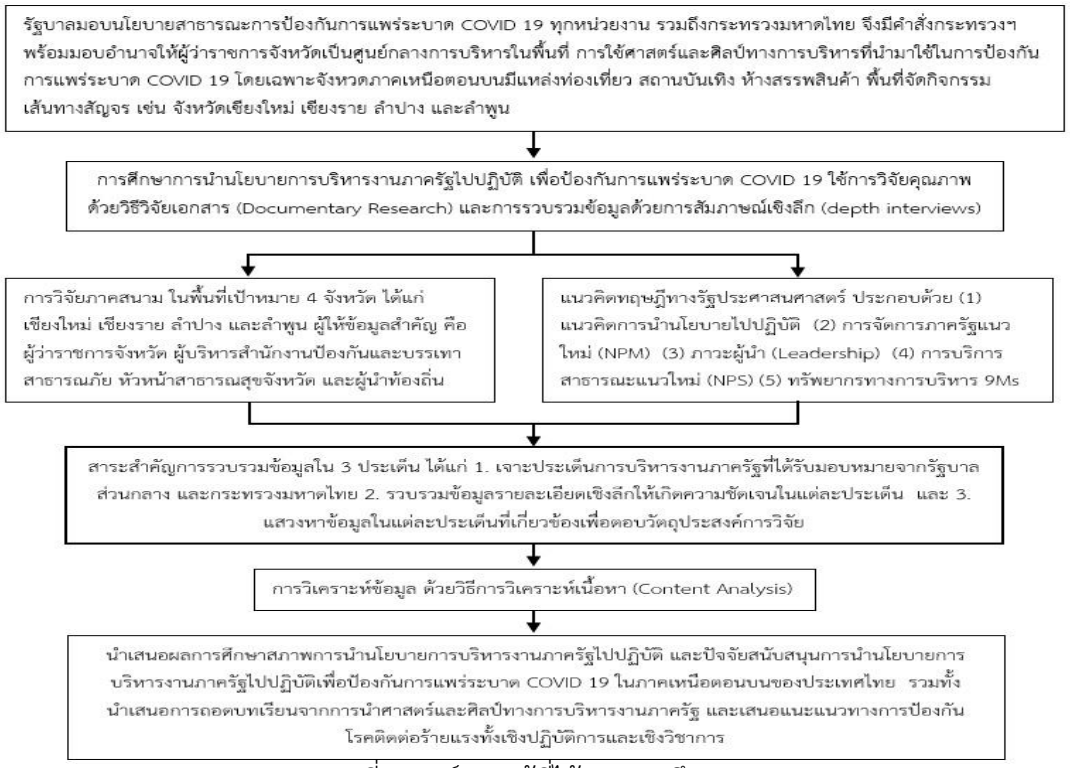
จังหวัดได้แสดงภาวะผู้นำ แสดงวิสัยทัศน์ ปฏิบัติงานตามภารกิจเร่งด่วน การนำผู้ใต้บังคับบัญชา การบูรณาการหน่วยราชการในจังหวัด ภาคเอกชน ภาคประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19 ซึ่งสอดคล้องกับศาสตร์ว่าด้วยการบริหารรัฐกิจหรือรัฐประศาสนศาสตร์ ตามแนวคิดการจัดการองค์การภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) สอดคล้องกับศึกษาของ Mariana Mazzucato & Rainer Kattel (2020) พบว่า การควบคุมการระบาด COVID 19 ภาครัฐต้องมีความสามารถแบบค่อยเป็นค่อยไป รวมถึงความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดบริการสาธารณะที่สนองความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะความสามารถในการควบคุมการบริหารจัดการแบบยืดหยุ่น รวมถึงการควบคุมข้อมูล นวัตกรรมดิจิทัล และพบว่าความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการบังคับใช้กฎหมาย มีกระบวนการพิจารณาออกคำสั่งหรือประกาศจังหวัดคำนึงถึงหลักนิติธรรม กรณีการใช้มาตรการเชิงบังคับ และมาตรการส่งเสริมการมีส่วนร่วมหรือสร้างความร่วมมือจากภาคเอกชนและประชาชน สอดคล้องกับแนวคิดของ David Osborne & Ted Gaebler (1992) กล่าวว่า การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชน การมอบบริการสาธารณะต้องเป็นเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของคนในสังคม และควรดำเนินงานตามหลักการบริหารงานภาครัฐต้องอยู่บนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย (Denhardt and Denhardt, 2011)

2. ปัจจัยสนับสนุนการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐมาปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19 ในภาคเหนือตอนบน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามนโยบายมากที่สุดคือ อำนาจการบริหารที่มอบให้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัด ประกอบกับภาวะผู้นำ และการเปิดโอกาสให้มีภาคเอกชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนนโยบายภาครัฐ ผลการศึกษาที่ปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะ การบริหารงานจังหวัดมุ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ต้องปฏิบัติตามหลักนิติธรรม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Martínez-Córdoba, Benito, & García-Sánchez (2021) ที่ศึกษาประสิทธิภาพการป้องกันการแพร่ระบาด COVID 19 พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลคือ ภาวะผู้นำในองค์การ และการปฏิบัติงานตามหลักนิติธรรมทำให้การจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพกล่าวคือ ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ ความสามารถกำหนดกลยุทธ์ มีภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ สามารถเชิญชวนให้ทุกฝ่าย อาทิ ข้าราชการพลเรือน ทหาร ตำรวจ บุคลากรสาธารณสุข ภาคเอกชน ประชาชน ร่วมเสียสละเวลา ทรัพย์สิน ร่วมปฏิบัติการในฐานะทีมงานที่เข้มแข็ง สอดคล้องกับการศึกษาของ Sanya Kenaphoom and Burachat Jandaeng (2019) ศึกษาเรื่อง ตัวแบบทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ สามารถใช้เป็นแนวทางที่หน่วยงานภาครัฐนำมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาองค์รวมของประเทศชาติให้สนองตอบหรือแก้ปัญหาคุณภาพชีวิตของพลเมืองในรัฐให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นได้

3. การถอดบทเรียนจากการนำศาสตร์และศิลป์ทางการบริหารภาครัฐ และเสนอแนะมรรควิธีการป้องกันอุบัติภัยร้ายแรงเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการ จากแนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติ จังหวัดภาคเหนือตอนบน ใช้มาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ที่เป็นการเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล (Physical Distancing) มาตรการควบคุมโรค (Self-quarantine) และการทำงานจากที่บ้าน (Work From Home) เพื่อลดการแพร่กระจายโรค คือการให้ผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคแยกตัวเองออกจากครอบครัว ชุมชน หรือสังคม ส่านมาตรการกักกันผู้เดินทางทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาในราชอาณาจักร (Alternative State Quarantine) และมาตรการ Lockdown การปิดประเทศหรือปิดพรมแดน ห้ามบุคคลในประเทศเดินทางออกนอกประเทศ เพื่อลดหรือป้องกันการเพิ่มขึ้นอย่างฉับพลันในการเกิดโรคในช่วงเวลาหนึ่ง อาจส่งผลกระทบต่อกลุ่มขนาดเล็กและท้องถิ่น ทั้งนี้การใช้มาตรการที่ประสบความสำเร็จได้ ภาครัฐต้องมีการบริหารวิธีการปกครองภาครัฐแบบสังคมเครือข่าย สอดคล้องกับแนวคิดของ Powell (1990) การบริหารวิธีการปกครองแบบภาครัฐเครือข่าย (Network Governance) เป็นรูปแบบสังคมหรือองค์การทางสังคมที่มีความสัมพันธ์เชิงสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งใช้กระบวนการตัดสินใจแบบแนวนอนมากกว่าแนวตั้ง ใน

ลักษณะการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนความรู้ และการสนทนา สามารถปฏิบัติได้ในแง่ของความไม่แน่นอนความซับซ้อนและวิกฤติ ซึ่งต้องการข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ และต้องได้รับการแก้ไขอย่างสร้างสรรค์ ในขณะที่การบริหารวิธีการปกครองภาครัฐโดยความร่วมมือกัน (Collaborative Governance) เป็นการทำงานร่วมกันในทุกด้านของการตัดสินใจและการปฏิบัติตั้งแต่การกำหนดเป้าหมายไปจนถึงการประเมินผลลัพธ์ กิจกรรมทุกด้านต้องมาจากการตัดสินใจร่วมกัน บริบทเพื่อการทำงานร่วมกัน คือ สภาพแวดล้อมภายในที่มีการจัดตั้งความร่วมมือ กระบวนการปรึกษาหารือ และการเป็นผู้นำที่เอื้ออำนวยให้เกิดความร่วมมือ องค์ประกอบของ Collaborative Governance คือ 1) การสร้างเครือข่ายพันธมิตรที่หลากหลาย 2) การทำงานร่วมกันต้องมีอำนาจและอิสระในการตัดสินใจและดำเนินการ 3) แนวทางที่ขับเคลื่อนด้วยปัญหา และ 4) การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และการประเมินผล (Ansell & Gash, 2008) เพื่อให้การดำเนินงานของเครือข่ายเกิดความยั่งยืน มรรควิธีการทำงานที่ตกลงร่วมกัน พร้อมกับกระบวนการแนะนำพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้อง และความสามัคคีที่ต่อเนื่อง ผู้นำเครือข่ายต้องสร้างความร่วมมือด้วยภาวะผู้นำในการอำนวยความสะดวก (Facilitative Leadership) ซึ่งเป็นหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ ผู้นำในบริบทการทำงานร่วมกัน

สรุปองค์ความรู้

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาการนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐไปปฏิบัติเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยพบว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น แนวทางขั้นตอนต่าง ๆดังที่แสดงเป็นแผนภาพที่ 1 ซึ่งสามารถนำแนวทางในการปฏิบัติงานไปปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาอันจะเป็นประโยชน์ด้านการป้องกันควบคุมโรคระบาดอีกทั้งยังพัฒนาแนวทางการทำงานของภาครัฐได้อย่างต่อเนื่องเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการสั่งการในอนาคต เพื่อประโยชน์แก่ชุมชน สังคม และมีรากฐานที่มั่นคงด้านเศรษฐกิจในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. รัฐบาลควรปรับกระบวนทัศน์การบริหารราชการแผ่นดินจากการดำเนินงานโดยรัฐบาลไปสู่การบริหารผ่านองค์การทางสังคมแบบกระจายอำนาจ (Decentralization) ด้วยการใช้แผนและขั้นตอนกระจายอำนาจแก่ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดในรูปแบบการบริหารราชการแบบบูรณาการ การบริหารงานภาครัฐเป็นการดำเนินงานบนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย ข้าราชการต้องทำหน้าที่ ฟัง มากกว่าสั่ง และให้บริการ มากกว่า กำกับหรือควบคุม ปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์การ ลดตามลำดับชั้น (Hierarchy) การบริหารสั่งการจากแนวดิ่ง (Vertical) มาเป็นแนวราบ (Horizontal) เฉพาะเจาะจงหน้าที่แบบมุ่งเน้นงาน (Task–Oriented Authority Compliance) ให้นำไปปฏิบัติงานได้ในทันที โดยนำหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (Result Based Management) มากกว่าเน้นวิธีการ ตลอดจนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม (Public Participation) หรือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมดำเนินการ (Partnership) กับภาคเอกชน อีกทั้งระดมความคิดเห็นและผนึกกำลังทุกภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมทุกประเภทของจังหวัด

2. ควรมอบอำนาจ (Delegation) ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นศูนย์กลางการบริหารอย่างมีเอกภาพ และมีอำนาจสั่งการข้าราชการของราชการส่วนกลางที่ประจำอยู่ในจังหวัด (Function) รวมถึงองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ทั้งในระดับท้องถิ่น อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน เพื่อบูรณาการงานได้อย่างไร้รอยต่อ สามารถป้องกันวิกฤตการณ์โรคระบาดหรือเหตุฉุกเฉินอื่นใด ได้อย่างครอบคลุม เป็นวัฒนธรรมองค์กรเพื่อเผชิญกับภัยคุกคามได้ทุกรูปแบบ

3. การจัดบริการสาธารณะผู้ว่าราชการจังหวัดควรพิจารณานำรูปแบบการปฏิบัติในลักษณะการบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service) เน้นการค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ (Seek the Public Interest) คิดเชิงกลยุทธ์แต่ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย (Think Strategically, Act Democratically) และใช้หลักบริการแก่พลเมืองไม่ใช่ลูกค้า (Serve Citizens, Not Customers) เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. การนำนโยบายการบริหารงานภาครัฐไปปฏิบัติกรณีฉุกเฉินในอนาคต การวิจัยและพัฒนา (R&D) ด้านการบริหารทรัพยากรทางการบริหาร ได้แก่ การบริหารทรัพยากรบุคคล (Man) การพัฒนามรรควิธีการบริหาร (Management) เพื่อสนับสนุนภาวะผู้นำ (Leadership) สำหรับผู้บริหารระดับสูงขององค์การภาครัฐนั้น การบริหารงบประมาณ (Money) เพื่อเพิ่มรายรับโดยลดรายจ่าย การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Materials) ตัวอย่างเช่น การบริหารวัคซีน เวชภัณฑ์ ยารักษาโรค เป็นต้น

2. นำองค์การในส่วนภูมิภาค หมายถึง ผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าสาธารณสุขจังหวัด ผู้บริหารราชการส่วนกลางที่ไปประจำในจังหวัด ควรมีองค์ความรู้ด้านการสื่อสาร ทั้งการรับรู้ข่าวสาร และความสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ ตลอดจนการแถลงข่าวสารกรณีเกิดสถานการณ์ภาวะฉุกเฉิน สามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำมวลชน เพื่อประชาสัมพันธ์ รณรงค์ เผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนได้รับรู้อย่างเท่าทันต่อเหตุการณ์ และทั่วถึงให้ประชาชน

3. หน่วยงานภาครัฐในส่วนภูมิภาค มีศักยภาพในการจัดทำหรือจัดเตรียมข้อมูลด้านสาธารณสุขของประชาชนในจังหวัด มีการจัดทำข้อมูลแบบ Big data อาทิ ข้อมูลการฉีดวัคซีน ข้อมูลผู้เคยได้รับเชื้อ เป็นต้น

References

Department of Disease Control, Ministry of Public Health. (2020). Report on Coronavirus Disease 2019 (COVID-19). Bangkok: Agricultural Cooperative Association of Thailand Printing House.

Chailek C, Doctor. (2020). When is it called being cured from Covid? After being sick, what must be done? Retrieved August 9, 2020, 2020, from https://thestandard.co/recovered-from-covid-what-should-i-do/.

Sriram N. (2014). Concepts of local public service arrangements. Nonthaburi: Sukhothai University Press, Thammathirat.

Government Gazette. (2020). Announcement of the Ministry of Interior regarding provincial announcements and orders issued by the provincial governor. According to the Communicable Disease Act B.E. 2558. Volume 137, Special Section 104 Ngor, dated 1 May 2020.

Kasetsuwan R. (2011). Introduction to Public Administration. 4th printing, Bangkok : Bophit printing

Suphan W., Ong-iam A., Lertkowit S., Wichitwetphaisan P. (2020). How will you deal with COVID-19? How to suppress feelings? Anesthesiology 2020; 46(3) special issue.

Suwanwijit S. (2020). Decentralization of governance. Mahachulalongkornrajavidyalaya University Year 8, No. 5. 123-134.

Akin Rapeepat. (2004). Participation of People in Development Task. Bangkok: Public Health Policy Studies Center.

Ansell, C., & Gash, A. (2008). Collaborative governance in theory and practice. Journal of Public Administration Research and Theory, 18(4), 543–571

Bass, B.M., & Avolio, B.J. (1994). Transformational Leadership Development. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Chockanchitchai S. (2020). COVID-19: A new wave of outbreaks in Thailand at the end of 2020. Journal of the Association of Preventive Medicine of Thailand, 10(3), 1-2.

David Osborne and Ted Gaebler. (1992). Reinventing Government. London: Addison-Wesley Publ. Co.

Denhardt, Janet V. and Robert B. Denhardt. (2011). The new public service: serving, not steering. New York: M. E. Sharpe, inc.

Donald S. Van Meter & Carl E. Van Horn. (1975) “The Policy Implementation Process: A Conceptual Framework”, Administration and Society. Vol. 6 No.4: 447.

Dong, E., Du, H., & Gardner, L. (2020). An interactive web-based dashboard to track COVID-19 in real time. The Lancet Infectious Diseases, 20(5), 533–534. doi: 10.1016/S1473-3099(20)30120-1.

Fiedler E. Fred. (1967). A Theory of Leadership Effectiveness. New York: McGraw-Hill.

Hogdes, Ron. (2005). Introduction. In Governance and the Public Sector. Ron Hogdes, eds. Cheltenham. UK and Northampton. MA. USA. Pp. xi-xviii.

International Health Facility Guidelines. (2017). Isolation Rooms. Retrieved August 9, 2020 Available form: http://healthfacilityguidelines.com/ViewPDF/ViewIndex PDF/iHFG_ part_d_isolation_rooms

Kotler, P., and Lee, N. (2005). Corporate social responsibility: Doing the most good for your company and your cause. New York: John Wiley & Sons.

Kotter P. (2000). Marketing Management, 10th edition. New Jersey: Prentice-Hall Inc.

Mariana, M. and Rainer, K. (2020). COVID-19 and public-sector capacity. Published online doi: 10.1093/ oxrep/graa031.

Martínez-Córdoba, B., and García-Sánchez. (2021). Efficiency in the governance of the Covid-19 pandemic: political and territorial factors. Globalization and Health Volume 17, Article number: 113.

Martínez-Córdoba, PJ., Benito, B. and García-Sánchez, IM. (2021). Efficiency in the governance of the Covid-19 pandemic: political and territorial factors. Global Health. 17, 113.

Ministry of Public Health, Department of Disease Control, Emergency Operations Center. (2020). Information for protecting yourself from COVID-19, Publication Document. Bangkok: Agricultural Cooperative Rally of Thailand Printing House.

Oakley, P. (1984). Approaches to participation in rural development. Geneva: International Office.

Powell, W. (1990). Neither Market nor Hierarchy: Network Forms of Organization. Research in Organizational Behavior, Vol. 12. Pp. 295-336.

Siriprakob P. (2015). 3 Paradigm of Public Administration: Concepts, Theories and Practical Methods. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.

Kenaphoom S., Jandaeng B. (2019). Theory Model of Public Policy Implementation. Journal of Local Governance and Innovation: Vol.3 No.1 pp. 95-115.

การประเมินผลความสำเร็จตามแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ในจังหวัดนนทบุรี

EVALUATION OF THE SUCCESS OF THE BUDDHIST REFORM PLAN IN NONTHABURI PROVINCE

พระครูกิตติวิริยาภรณ์
Phrakru Kittiwiriyaporn
มหาวิทยาลัยปทุมธานี
Pathum Thani University
Kittiwiriyaporn@gmail.com

Received 11 February 2022**; Revised** 29 April 2023**; Accepted** 30 April 2023.

บทคัดย่อ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงการประเมินผลความสำเร็จตามแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในจังหวัดนนทบุรี ให้ดียิ่งขึ้น โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี ประชากรในการวิจัย คือ พระสังฆาธิการ ในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี จากสถิติจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 188 รูป และเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างโดยการสัมภาษณ์จำนวน 15 รูป/คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมากมี 4.07 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านสาธารณสงเคราะห์ 4.21 รองลงมา ด้านเผยแผ่ 4.07 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสาธารณูปการ 3.97 2) จากการทดสอบสมมติฐานสามารถพยากรณ์การประเมินผลความสำเร็จตามแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในจังหวัดนนทบุรี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าในการทำนาย (R2) เท่ากับ .759 จึงสามารถทำทายปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการบริหารงานพระปริยัติธรรมแผนกธรรมจังหวัดนครปฐม ได้ร้อยละ 75.90 3) แนวทางในการปรับปรุงแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา พบว่า พระสังฆาธิการมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานของคณะสงฆ์ให้บรรลุเป้าหมาย เข้าใจในองค์กรของตนเองเป็นอย่างดี หมั่นพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารกิจการคณะสงฆ์คณะสงฆ์ และองค์ประกอบในการขับเคลื่อนต้องมีความเข้าใจในองค์กรของตนเองเป็นอย่างดี โดยกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งทีมงานเพื่อทำกิจกรรมในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ร่วมกับรัฐบาล และประชาชน การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ ได้แก่ สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน พัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ และมีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: การประเมิน, ความสำเร็จ, การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

Abstract

This study aimed to evaluate the success of the Buddhist business reform plan in Nonthaburi Province using an integrated research methodology that combined quantitative and qualitative research. The research population consisted of monks in Nonthaburi Province, and a sample of 188 participants was selected using a combination of interviews and questionnaires. Data analysis was conducted using statistical methods such as frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The results indicated that the factors affecting the administration of Sangha affairs in Nonthaburi Province were perceived to be at a high level, with the highest mean value for public welfare (4.21) and the lowest mean value for public utilities (3.97). The hypothesis testing demonstrated that the success assessment of the Buddhist business reform plan in Nonthaburi Province could be predicted with a statistical significance of .05, with a predictive value (R2) of .759, which means that 75.90% of the factors affecting the administration of the Dharma Department could be predicted. Guidelines for improving the Buddhist business reform plan were also identified, including the need for the Sangha to be determined in their performance and to have a good understanding of their own organization. The Sangha should formulate an effective and efficient strategic plan, form a team to drive the plan, and have sufficient resources to carry out Buddhist affairs. Additionally, it was recommended that the Sangha develop into a Buddhist learning organization to constantly improve their knowledge and ability to manage their affairs.

Keywords: Assessment, Success, Reform of Buddhism

บทนำ

ในปัจจุบัน พระสงฆ์และวัดวาอาราม เป็นที่จับตาของสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะคนบางกลุ่ม ได้พยายามชี้นำสังคมให้มองภาพพระสงฆ์ไปในทางลบ โดยอาศัยข้อมูลที่จริงบ้าง เท็จบ้าง มองอย่าง บริสุทธิ์ใจบ้าง มองอย่างอคติบ้าง ทั้งหมดนั้น ย่อมเกิดผลกระทบต่อพระศาสนาโดยภาพรวม ดังนั้น การปรับตัว หรือปฏิรูปกิจการต่างๆ ในทางพระศาสนา เพื่อลดจุดอ่อน และเสริมจุดแข็ง ย่อมเป็น ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สังคมได้มองเห็นผลงานและคุณค่าของพระสงฆ์ และพระศาสนาได้มากขึ้น อันจะนำมาซึ่งความมั่นคงของพระศาสนา ดังนั้น มหาเถรสมาคม เมื่อได้รับข้อเสนอประเด็นปัญหาต่างๆ จากสภาปฏิรูปแห่งชาติ จึงมีมติให้ตรวจสอบข้อมูลต่างๆ แล้วถือโอกาสปฏิรูปกิจการพระศาสนาด้านต่างๆ รวม 5 ฝ่าย บวก ด คือ การปกครอง การศาสน-ศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์ และ พัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางพุทธศาสนาโลก โดยมีแผนแม่บทการปฏิรูปกิจการพระศาสนาเป็นแกนกลาง

แผนแม่บทต่างๆ ย่อมเป็นเหมือนแผนที่นำทาง คนที่เข้าใจแผนที่อย่างต่ำของ แต่ไม่เคยเดินทางจริง ก็ย่อมไม่สามารถไปถึงเป้าหมายตามแผนที่ได้ ฉันใด แผนงานหรือโครงการต่างๆ ก็เช่นเดียวกัน แม้จะดี มีประโยชน์อย่างไร หากไม่ถูกนำไปสู่การปฏิบัติ ก็ย่อมไร้ประโยชน์ สมดังพระพุทธดำรัสที่ตรัสเตือน พุทธบริษัทว่า “ตุมเหหิ กิจจ์ อาตปป์ อกขาตาโร ตถาคตา ความเพียร เธอทั้งหลายต้องทำเอง เราตถาคตเป็นเพียงแต่ผู้

บอก” แผนต่างๆ จึงจะมีผลได้เพราะการปฏิบัติ ในการนี้ ต้องอาศัยความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกัน ความตั้งใจจริง ไม่ท้อแท้ไม่หวาดหวั่นต่อปัญหา อุปสรรค และความเสียสละ ทั้งแรงกาย แรงใจ แรงสติปัญญา และแรงทรัพย์ จึงจะทำให้ การปฏิรูปกิจการพระศาสนาในด้านต่างๆ สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ (PhraMaha Somchai Klinchan, 2016)

“ปฏิรูป” มีความหมายว่าทำให้สมควร ปรับปรุงให้เหมาะสม ความดำริของผู้มีกุศลเจตนา ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในประเทศไทย จึงเป็นที่น่าอนุโมทนา เพราะเสมอด้วยการรักษา พระบวรพุทธศาสนาให้ยั่งยืนนาน เป็นวิถีที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของคณะสงฆ์และยุทธศาสตร์ ของรัฐบาล ทั้งนี้ การสาธารณูปการซึ่งเกี่ยวข้องกับศาสนวัตถุและศาสนสมบัตินั้นนับเป็นหนึ่งใน องค์ประกอบสำคัญของงานคณะสงฆ์ ซึ่งสมควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้เจริญมั่นคง หากงานด้านสาธารณูปการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ก็ย่อมอำนวยประโยชน์ต่อการสืบทอดพระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างราบรื่นจนบังเกิดสัมฤทธิผลสูงสุด แม้พันธกิจต่างๆ จะถูกวางแผนไว้อย่างต่อเนื่องนานถึง 5 ปีบ้าง ถึง 20 ปีบ้าง แต่แผนพัฒนาเหล่านั้น ก็ล้วนแต่มุ่งไปในทิศทางเดียว คือเพื่อการทำหน้าที่ของพุทธบริษัทแต่ละหมู่เหล่า ในอันที่จะรักษา พระศาสนาของสมเด็จพระบรมศาสดาของพวกเราทุกรูปทุกคนให้จีรังยั่งยืนอยู่คู่โลกนี้ตราบกาลนาน ดังนั้นจึงขอให้ทุกท่านทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จงมีศรัทธาตั้งมั่นและมีอุตสาหวิริยภาพพร้อมมูลสำหรับ รับการธุระทั้งปวงสืบไปอย่าได้เสื่อมถอย (PhraThammapariyat Sophon, 2005)

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการประเมินผลความสำเร็จตามแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในจังหวัดนนทบุรี เพื่อให้ทราบแนวทางในการปรับปรุงแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะในจังหวัดนนทบุรี อันจะนำมาใช้เป็นแนวทางแก่องค์กรคณะสงฆ์สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการปรับปรุงการ ดำเนินงานขององค์กร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามแนวทางการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีหรือ ธรรมาภิบาล ช่วยยกระดับการบริหารจัดการทั้งด้านงบประมาณ ด้านระบบการพัฒนาศาสนบุคคลให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยในการสร้างนวัตกรรมการบริหารจัดการองค์กรให้ทันสมัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการนำแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อประเมินผลความสำเร็จตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในจังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการปรับปรุงแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่อง “การประเมินผลความสำเร็จตามแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในจังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าเอกสาร รายงานการวิจัย ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้านำเสนอเนื้อหาตามลำดับ ดังต่อไปนี้

แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ปี 2561 – 2564

สภาพสังคมประเทศไทยในปัจจุบัน มีปัญหาต่างๆเกิดขึ้นมากมาย อันเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เป็นต้น ทำให้ประชาชนมีการดำรงชีวิตที่ค่อนข้างฝืดเคือง ไม่สะดวกเท่าที่ควรจะเป็น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านั้นให้ดีขึ้น

พระพุทธศาสนาก็เช่นเดียวกัน แม้ว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะไม่มีความคลาดเคลื่อน ทนทานต่อการพิสูจน์ แต่การนำพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันอาจจะมีรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่สมควร ได้รับการตำหนิจากคนทั่วไปถึงความไม่ทันต่อเหตุการณ์

สาเหตุหลักของปัญหาดังกล่าว มาจากองค์กรศาสนา โดยเฉพาะพระภิกษุสามเณร ซึ่งได้รับ การยกย่องนับถือว่าเป็น “ผู้นำทางจิตวิญญาณ” บางรูป ได้ประพฤติไม่เหมาะสม ไม่เป็นบ่อเกิดแห่ง ศรัทธา มีการดัดแปลงหลักธรรมคำสอนผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง เพื่อเอื้อประโยชน์แก่ตัวเอง

ด้วยเหตุนี้ สภาปฏิรูปแห่งชาติ จึงได้เสนอให้มีการปฏิรูปองค์กรพระพุทธศาสนา ใน 4 ประเด็นหลัก คือ

1) เรื่องทรัพย์สินของวัดและพระสงฆ์ เนื่องจากเห็นว่า มีพระสงฆ์บางรูปแสดงความอวดรวย ใช้ชีวิตฟุ้งเฟ้อ ทำให้เห็นว่าเป็นผู้สะสมมากกว่าเสียสละ และทรัพย์สินของวัดไม่มีการแสดงบัญชีทรัพย์สิน ให้พุทธศาสนิกชนได้รับรู้ถึงที่มาที่ไปของเงินบริจาค ไม่มีการตรวจสอบความโปร่งใส

2) เรื่องปัญหาของพระสงฆ์ที่ไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยนำมาซึ่งความเสื่อมศรัทธา เนื่องจากเห็นว่า มีพระสงฆ์บางรูปที่ประพฤตินอกลู่นอกทาง ประพฤติไม่เหมาะสม ทั้งนี้ เพราะไม่มีความรู้ในหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน สั่งสอนประชาชนตามความเข้าใจของตัวเองที่คิดว่าถูกต้อง หรือสอน ตามแบบอย่างโบราณาจารย์ที่เคยสั่งสอนกันมาจากอดีต

3) เรื่องการทำพระธรรมวินัยให้วิปริตและการประพฤติวิปริตจากพระธรรมวินัย เนื่องจากมี พระภิกษุบางรูปที่มีความรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาพอสมควรแต่ดัดแปลงหลักธรรมคำสอนนั้น ให้เอื้อประโยชน์แก่ตัวเองสร้างความเข้าใจผิดแก่พุทธศาสนิกชนผู้เคารพนับถือและปฏิบัติตาม จนเข้าใจ ว่านั่นคือพระพุทธศาสนาที่แท้จริง

4) เรื่องฝ่ายอาณาจักรที่จะต้องเข้าไปสนับสนุน ปกป้องคุ้มครองกิจการพระพุทธศาสนา เพราะเห็น ว่าองค์กรทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ไม่สามารถ ที่จะบริหารจัดการกิจการพระพุทธศาสนาให้เรียบร้อยดีงามได้ องค์กรทางพระพุทธศาสนาขาดความ ทันสมัย แก้ไขปัญหาได้ ไม่ทันท่วงที

อาศัยเหตุดังกล่าว สภาปฏิรูปแห่งชาติ จึงนำข้อเสนอให้คณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาให้ความเห็นขอบ

คณะรัฐมนตรี พิจารณาแล้ว มีมติให้ฝ่ายศาสนจักร คือ มหาเถรสมาคม ดำเนินการหาแนวทางใน การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา แล้วนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

มหาเถรสมาคม ในฐานะองค์กรปกครองสูงสุดทางพระพุทธศาสนา มีมติมอบหมายให้กรรมการ มหาเถรสมาคม 3 รูป คือ พระพรหมมุนี พระพรหมโมลี และ พระพรหมบัณฑิต เป็นผู้แทนของ มหาเถรสมาคมในการจัดทำแนวทางการปฏิรูปฯ เสนอคณะรัฐมนตรี โดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1) กำหนดกรอบการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 5 ด้าน ตามพันธกิจ คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยเพิ่มการพัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลกเข้าด้วย เป็นกรอบการดำเนินการที่เรียกว่า

2) กำหนดกรอบการดำเนินงาน

3) ระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน

4) ดำเนินงานตามกรอบภารกิจของคณะสงฆ์

5) ขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

คณะรัฐมนตรี ในคราวประชุมเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 ที่ประชุมมีมติรับทราบผล การพิจารณาหรือผลการดำเนินการตามที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในฐานะที่เป็นสำนักงาน เลขาธิการมหาเถรสมาคม เสนอ

โดยได้กำหนดระยะเวลาดำเนินการเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การรับรู้บริบทสังคม โดยการระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน

ระยะที่ 2 การนำไปปฏิบัติ โดยนำความคิดเห็นจากที่ได้รับฟังมากำหนดตามภาระงานของคณะสงฆ์ 5 ด้าน แล้วดำเนินการยกร่างแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

ระยะที่ 3 การรับรู้ผล โดยนำร่างแผนยุทธศาสตร์เสนอขออนุมัติต่อมหาเถรสมาคม แล้วดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์นั้น พร้อมทั้งติดตามรายงานผลให้มหาเถรสมาคมทราบโดยละเอียด

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การประเมินผลความสำเร็จตามแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในจังหวัดนนทบุรี” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย พระสังฆาธิการ ข้าราชการ ผู้นำท้องถิ่น และประชาชนชุมชน รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 ท่าน

1.2 การสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับรูปแบบพระสังฆาธิการ ข้าราชการ ผู้นำท้องถิ่น และประชาชนชุมชน รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 ท่าน จำนวน 7 รูป/คน

1.3 ผู้วิจัยกำหนดประชากรในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเป็นพระภิกษุในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 188 รูป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือสำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ การสังเกต และเครื่องมือการบันทึก

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะใช้แบบสอบถามโดยการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเนื้อหาของแบบสอบถามครอบคลุมการประเมินผลความสำเร็จตามแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการประเมินผลความสำเร็จตามแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในจังหวัดนนทบุรี

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง มีข้อมูลหลายส่วนที่ต้องทำการรวบรวมข้อมูลมาประกอบกันให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยได้รับคำแนะนำจากผู้อาวุโสหรือผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เมื่อได้รายชื่อแล้วผู้วิจัยก็จะนัดหมายเพื่อสอบถามข้อมูล หรือไม่ก็เชิญผู้ให้ข้อมูลสำคัญเหล่านั้นด้วยตนเองเพื่อมาร่วมพูดคุยกันรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ซึ่งสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลได้เป็นอย่างดี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลได้วิเคราะห์ไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ตลอดเวลา ซึ่งมีการตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ผ่านการ

ตรวจสอบข้อมูลแล้ว มาจัดทำให้เป็นระบบหาความหมาย แยกแยะองค์ประกอบ ทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงปรากฏการณ์ และรูปแบบความเข้าใจกับความหลากหลายและความแตกต่างของข้อมูลที่รวบรวมมา เพื่อนำเสนอรายงานผลภาพรวม

4.2 การวิจัยเชิงปริมาณ

1. การตรวจสอบข้อมูล (Editing) ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลแบบสอบถาม และทำการแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก

2. นำแบบสอบถามที่ถูกต้องเรียบร้อยแล้วมาลงรหัส เพื่อประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย

(1) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้อธิบาย ความถี่และร้อยละของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

(2) ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนของข้อมูล ที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2, 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประเมินผลความสำเร็จตามแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในจังหวัดนนทบุรี

ผลการวิจัย

1. แนวทางการนำแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในจังหวัดนนทบุรี

ด้านความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา ปัจจัยที่ใช้ในการบริหารกิจการ คือ การจัดการงาน เงิน คน วัสดุอุปกรณ์ แผนงาน เพื่อให้การ ดำเนินงานภายในคณะสงฆ์เป็นไปอย่างราบรื่น เกิดประโยชน์ต่อสังคม โดยบุคคลเป็นผู้สร้างงาน ทำงาน และแกให้สอดคล้องกับระบบการพัฒนา กิจการคณะสงฆ์ ที่เอื้อต่อการเผยแผ่สนธรรมแก่ชุมชน

ด้านกระบวนการบริหารจัดการภายใน กระบวนการบริหารจัดการภายในนั้นคือ การบริหารจัดการวัดเพื่อสร้างความมั่นคงแก่องค์กรสะสมตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส คือ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ด้าน การศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยเป็นการบริหารจัดการวัดที่เหมาะสมดีงามมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ระดับต้น มีความสำคัญมาก ที่จะทำให้ประชาชนเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา การกำหนดนโยบายและ บริหารบุคลากรในองค์กรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามัคคี และทำงานให้สอดคล้อง สัมพันธ์กนระหว่างผู้นำและผู้ตาม มีกระบวนการและวิธีปฏิบัติงาน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน จะช่วยให้การปฏิบัติศาสนกิจทุกอย่างบรรลุตามวัตถุประสงค์โดยง่าย จะทำให้มีการดำรงอยู่ของ ศีลธรรม

ด้านพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ ผู้บริหารจัดการคณะสงฆ์ควรคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงขององค์กรตามโลกาภิวัฒน์ที่มีการแข่งขันสูง ควรปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารงานสมัยใหม่ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายขึ้น ให้สอดคล้องกบเทคโนโลยีสมัยใหม่ หรือนวัตกรรม ใหม่ๆ ที่เข้ามา ขณะเดียวกนต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมจากภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ทั้งนี้ ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการคณะสงฆ์ตามหลัก 6 ด้าน โดยใช้ปัจจัยใน การบริหาร 4 ด้าน มาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด

ด้านการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา การขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ควรต้องอาศัยแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา เพื่อการสนองงานพระพุทธศาสนาตามพันธกิจเป็นประจำ ซึ่งการสนองงานพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน เป็นการทำงานแบบอาศัยบุคคล อาศัยความรู้ ความสามารถเฉพาะ

บุคคลในการขับเคลื่อนบริหารงาน จึงขาดความเป็นเอกภาพ ทำให้การพัฒนาองค์กรทางพระพุทธศาสนาในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการปกครองของคณะสงฆ์ จึงต้องสร้างแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา เพื่อช่วยให้คณะสงฆ์เกิดการพัฒนาตนเองได้อย่างทันท่วงทีกับสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงไป ช่วยให้พระสงฆ์ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของท่านที่มีส่วนเอื้ออำนวยความสำเร็จและความล้มเหลวล้มเหลวต่อเป้าประสงค์ของคณะสงฆ์ ด้วยการปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามแนวทางการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล

2. ประเมินผลความสำเร็จตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในจังหวัดนนทบุรี

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมากมี 4.07 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านสาธารณสงเคราะห์ 4.21 รองลงมา ด้านเผยแผ่ 4.07 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสาธารณูปการ 3.97

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อยุทธศาสตร์แผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมาก 4.10 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านกระบวนการบริหารจัดการภายใน 4.12 รองลงมา ด้านความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา 4.11 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ 4.08

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลความสำเร็จตามแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมาก 4.20 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านสภาวะแวดล้อม 4.23 รองลงมา ด้านผลผลิตของโครงการ 4.21 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านกระบวนการของโครงการ4.18

จากการทดสอบสมมติฐานสามารถพยากรณ์การประเมินผลความสำเร็จตามแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในจังหวัดนนทบุรี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าในการทำนาย (R^2) เท่ากับ .759 จึงสามารถทำทายปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการบริหารงานพระปริยัติธรรมแผนกธรรมจังหวัดนครปฐม ได้ร้อยละ 75.90โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$\hat{Y}$ = .532+ .226 (X_1) + .355 (X_2) + .020 (X_3) + .208 (X_4)

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$\hat{Z}_{tot}$ = .304 (Z_1) + .397 (Z_2) + -.021 (Z_3) + .209 (Z_4)

3. แนวทางในการปรับปรุงแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

ด้านการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี นั้นมีการปกครองที่สอดคล้องปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยและกฎหมายระเบียบการปกครองคณะสงฆ์มาบังคับใช้ในงานปกครองวัดให้มีความสงบเรียบร้อย มีการปกครองแบบยืดหยุ่น ประนีประนอม ระหว่างผู้ปกครองซึ่งเป็นเจ้าคณะพระสังฆาธิการในระดับชั้นต่างๆ จนถึงเจ้าอาวาสกบผู้ถูกปกครอง ได้แก่ พระภิกษุ สามเณร ศิษย์วัด ผู้ที่มีส่วนได้เสียกับกิจกรรมของวัด เป็นต้น ยกตัวอย่างการปกครองแบบยืดหยุ่นที่ปรากฏชัดและเห็นได้ง่าย เช่น เจ้าอาวาสจะกำหนดให้พระภิกษุสามเณรและศิษย์วัดได้ทำวัตรสวดมนต์ทุกเช้าเย็น เพื่อให้เป็นแบบอยางแก่ประชาชน ในบางครั้งพระภิกษุสามเณรบางรูปหรือศิษย์วัดอาจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของวัดเจ้าอาวาสจะว่ากล่าวตักเตือนและให้โอกาสในการแก้ไข

ปรับปรุงพฤติกรรม โดยให้จดรายชื่อผู้ที่ร่วมกิจกรรมทำวัตรสวดมนต์ ผู้ที่ขาดการเข้าทำวัตรสวดมนต์ อนึ่งการทำวัตรสวดมนต์ของพระภิกษุสามเณรสามารถสร้างแรงศรัทธาต่อประชาชน ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมวัดได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม แม้การปกครองของเจ้าอาวาสยึดหลักความเมตตาธรรมเน้นสงเคราะห์ส่งเสริมให้พระภิกษุและประชาชนในการปกครองให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย หากมีการทำผิดพระวินัยเกิดขึ้นจะมีการซักถาม

ด้านการศึกษา นั้นคือ การส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนธรรมศึกษาแก่ประชาชน และนักเรียนโดยทั่วไป การสรรหาและพัฒนาครูสอนนักธรรมและบาลี ขาดงบประมาณสนับสนุน การจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมสำหรับบาลีและหรือนักธรรมขึ้นภายในวัด การควบคุมดูแลและ ส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนนักธรรมบาลีแก่พระภิกษุสามเณรอย่างทั่วถึง การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนนักธรรมและบาลีแก่ พระภิกษุอย่างทั่วถึง และจัดทุนการศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรที่สอบนักธรรมและสอบบาลีได้ ขาดการควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนนักธรรมและบาลี แก่พระภิกษุอย่างทั่วถึง และจัดทุนการศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรที่สอบนักธรรมและสอบบาลีได้ จัดให้มีกองทุนแก่พระภิกษุที่ไปศึกษาเพิ่มเติม เช่น ศึกษาธรรมบาลี ศึกษาในมหาวิทยาลัย ศึกษาแผนกสามัญ ขาดการ สนับสนุนจัดให้มีกองทุนแก่พระภิกษุที่ไปศึกษาเพิ่มเติม เช่น ศึกษาธรรมบาลี ศึกษาในมหาวิทยาลัย ศึกษาแผนกสามัญ

ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือการจัดตั้งห้องสมุดภายในวัดเพื่อประโยชน์ในการศึกษาแก่พระภิกษุ และประชาชนขาดบุคลากรและงบประมาณในการจัดอบรมการเทศนาสั่งสอนแก่ประชาชนโดยทั่วไปให้ตั้งอยู่ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นประจำ ได้มีโอกาสฝึกอบรมพระภิกษุให้มีความรู้ และวิธีการเผยแผ่ธรรมะ ขาดงบประมาณจัดให้มีศูนย์ปฏิบัติธรรมขึ้นภายในวัดและมีพระอาจารย์ สอนการปฏิบัติธรรม การจัดหาหนังสือไหว้พระสวดมนต์เพื่อผู้รักษาศีลฟังธรรมไว้เพียงพอ ฝึกอบรมพระภิกษุที่มีความรู้ และวิธีเผยแผ่ธรรมะจัดให้พระอาจารย์ สอนการปฏิบัติธรรมขึ้น บุคคลากรไม่มีทักษะในการฝึกอบรมพระภิกษุให้มีความรู้และวิธีเผยแผ่ ธรรมะจัดให้พระอาจารย์สอนการปฏิบัติธรรมขึ้น เทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นประจำ และอบรมจริยธรรมตามโรงเรียนและสถานที่ราชการสม่ำเสมอ ขาดบุคลากรเทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นประจำ และอบรมจริยธรรมตามโรงเรียนและสถานที่ราชการสม่ำเสมอ

ด้านการศึกษาสงเคราะห์ คือ การจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การประสานการจัดหางบประมาณในการสร้างอาคารเรียนห้องเรียนหรือห้องจริยศึกษา การจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญการ จัดตั้งโรงเรียนการกุศลของวัดเพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชนการเป็นครูช่วยสอน วิชาพระพุทธศาสนา การเป็นครูช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาตลอดจน สนับสนุนโรงเรียนวิถีพุทธจัดหา อุปกรณ์การเรียนการสอนเช่น สมุด ปากกา ตำราเรียน ให้ทุกชั้น เรียน งบประมาณสนับสนุนการเป็นครูช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา ตลอดจน สนับสนุนโรงเรียนวิถีพุทธจัดหา อุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น สมุด ปากกา ตำราเรียนให้ทุกชั้น เรียน ตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ทั้งชายและหญิงในวัด และโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สนับสนุนจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ทั้งชายและหญิงในวัดและโรงเรียนพุทธศาสนาวัน อาทิตย์ การจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ และประสานการจัดหา งบประมาณในการสร้างอาคารเรียนห้องเรียน สนับสนุนการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนก สามัญ และประสานการจัดหางบประมาณในการสร้างอาคารเรียนห้องเรียน

ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ คือ การบรรเทาช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการ ของชุมชนที่เป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์ การจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราและเด็กที่ถูกทอดทิ้ง เป็น

ต้น การจัดหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและจัดอบรมประชาชนสนับสนุนเงินทุนหรือ ดำเนินการสร้างถนน ประปาหมู่บ้านชุมชน จัดตั้งเงินทุนหรือดำเนินการประปาหมู่บ้านชุมชนงบประมาณสนับสนุน จัดตั้งเงินทุนหรือดำเนินการประปาหมู่บ้านชุมชน การจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราและเด็กที่ถูก ทอดทิ้ง เป็นต้นการจัดหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและจัดอบรมประชาชนให้ ความรู้ที่เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน สนับสนุนการจัดหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล และจัดอบรมประชาชนให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

ด้านสาธารณูปการ คือ การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎหมายและพระ ธรรมวินัยการจัดการระบบสาธารณูปโภคภายในวัด เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ให้เรียบร้อย การแต่งตั้ง คณะกรรมการวัดเพื่อจัดการด้านสาธารณูปการการควบคุมดูแลและปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุภายในวัด การควบคุมดูแลการก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัดและที่ธรณีสงฆ์ การจัดการระบบสาธารณูปโภคภายในวัด เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ให้เรียบร้อย ขาดงบประมาณสนับสนุนการจัดการระบบสาธารณูปโภคภายในวัด เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า จัดทำบัญชีพัสดุครุภัณฑ์ไว้เป็นหมวดหมู่ เพื่อความเป็นระเบียบง่ายต่อการรื้อค้น และจัดการงานเป็นระบบ บุคลากรผู้มีความสามารถในการจัดทำบัญชีพัสดุครุภัณฑ์ไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อความ เป็นระเบียบง่ายต่อการรื้อค้นและจัดการงานเป็นระบบดูแลควบคุมจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นตามกฎหมายและพระธรรมวินัย บุคลากรที่มีความสามารถในการดูแลควบคุมจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นตาม กฎหมายและพระธรรมวินัย

อภิปรายผล

1. แนวทางการนำแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในจังหวัดนนทบุรี

แนวทางการนำแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในจังหวัดนนทบุรี นั้น ประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา ปัจจัยที่ใช้ในการบริหารกิจการ คือ การจัดการงาน เงิน คน วัสดุอุปกรณ์ แผนงาน เพื่อให้การ ดำเนินงานภายในคณะสงฆ์เป็นไปอย่างราบรื่น เกิดประโยชน์ต่อสังคม โดยบุคคลเป็นผู้สร้างงาน ทำงาน และแกให้สอดคล้องกับระบบการพัฒนา กิจการคณะสงฆ์ ที่เอื้อต่อการเผยแผ่สนธรรมแก่ชุมชน 2) ด้านกระบวนการบริหารจัดการภายใน กระบวนการบริหารจัดการภายในนั้นคือการบริหารจัดการวัดเพื่อสร้างความมั่นคงแก่องค์กรสะสมตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส คือ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ด้าน การศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการและด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยเป็นการบริหารจัดการวัดที่เหมาะสมดีงามมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ระดับต้น มีความสำคัญมาก ที่จะทำให้ประชาชนเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา การกำหนดนโยบายและ บริหารบุคลากรในองค์กรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามัคคี และทำงานให้สอดคล้อง สัมพันธ์กนระหว่างผู้นำและผู้ตาม มีกระบวนการและวิธีปฏิบัติงาน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน จะช่วยให้การปฏิบัติศาสนกิจทุกอย่างบรรลุตามวัตถุประสงค์โดยง่าย จะทำให้มีการดำรงอยู่ของ ศีลธรรม 3) ด้านพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ ผู้บริหารจัดการคณะสงฆ์ควรคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของ องค์กรตามโลกาภิวัฒน์ที่มีการแข่งขันสูง ควรปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารงานสมัยใหม่ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายขึ้น ให้สอดคล้องกบเทคโนโลยีสมัยใหม่ หรือนวัตกรรม ใหม่ๆ ที่เข้ามา ขณะเดียวกนต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมจากภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ทั้งนี้ ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการคณะสงฆ์ตามหลัก 6 ด้าน โดยใช้ปัจจัยใน การบริหาร 4 ด้าน มาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด 4) ด้านการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา การขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ควรต้องอาศัยแผน

ยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา เพื่อการสนองงานพระพุทธศาสนาตามพันธกิจเป็นประจำ ซึ่งการสนองงานพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน เป็นการทำงานแบบอาศัยบุคคล อาศัยความรู้ ความสามารถเฉพาะบุคคลในการขับเคลื่อนบริหารงาน จึงขาดความเป็นเอกภาพ ทำให้การพัฒนาองค์กรทางพระพุทธศาสนาในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการปกครองของคณะสงฆ์ จึงต้องสร้างแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา เพื่อช่วยให้คณะสงฆ์เกิดการพัฒนาตนเองได้อย่างทันท่วงทีกับสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงไป ช่วยให้พระสงฆ์ตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของท่านที่มีส่วนเอื้ออำนวยความสำเร็จและความล้มเหลวล้มเหลวต่อเป้าประสงค์ของคณะสงฆ์ ด้วยการปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามแนวทางการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรุจิรา สง่าแสง และประณต นันทิยะกุล (Rujira Sangasaeng and Pranot Nantiyakul, 2017) วิจัยเรื่องการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ตามแนวคิดการบริหารจัดการคณะสงฆ์ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการประสบผลสำเร็จ แบ่งออกเป็นปัจจัยภายใน ได้แก่ การที่พระสังฆาธิการเป็นผู้นำที่ดี และมีความสามารถในการบริหารจัดการ และปัจจัยภายนอกได้แก่ การที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้ความสนับสนุน และส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ในทุกกิจกรรมการดำเนินงาน

2. ประเมินผลความสำเร็จตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติในจังหวัดนนทบุรี

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมากมี 4.07 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านสาธารณสงเคราะห์ 4.21 รองลงมา ด้านเผยแผ่ 4.07 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสาธารณูปการ 3.97

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อยุทธศาสตร์แผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมาก 4.10 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านกระบวนการบริหารจัดการภายใน 4.12 รองลงมา ด้านความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา 4.11 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ 4.08

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลความสำเร็จตามแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมาก 4.20 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านสภาวะแวดล้อม 4.23 รองลงมา ด้านผลผลิตของโครงการ 4.21 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านกระบวนการของโครงการ4.18

จากการทดสอบสมมติฐานสามารถพยากรณ์การประเมินผลความสำเร็จตามแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในจังหวัดนนทบุรี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าในการทำนาย (R^2) เท่ากับ .759 จึงสามารถทำทายปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการบริหารงานพระปริยัติธรรมแผนกธรรมจังหวัดนครปฐม ได้ร้อยละ 75.90 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดอาทิตย์ ซองดี (ProvostAthit Songdi, 2014) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวความคิดและวิธีการปกครองคณะสงฆ์” ซึ่งทำการศึกษาแนวคิดและวิธีการปกครองคณะสงฆ์ของพระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการเขตปกครองภาค 2โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการปกครองคณะสงฆ์ในสมัยพุทธกาลและหลังพุทธกาล ที่สอดคล้องกับหลักพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และมติมหาเถรสมาคม โดยการปกครองคณะสงฆ์ในสมัยพุทธกาล พระพุทธองค์ทรงใช้หลักการปกครองโดย สามัคคีธรรมเป็นที่ตั้ง ปัจจุบันนี้ การ

ปกครองคณะสงฆ์ไทยนอกจากจะยึดหลักพระธรรมวินัยแล้ว ยังอิงอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และมติเถรสมาคม ในการสนับสนุนส่งเสริมการบริหารคณะสงฆ์ให้เกิดความ เรียบร้อยดีงาม ส่งเสริมผลิตบุคลากรให้เผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งเชิงรุกและเชิงรับจากวิสัยทัศน์และแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

3. แนวทางในการปรับปรุงแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

แนวทางในการปรับปรุงแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา พบว่า พระสังฆาธิการมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานของคณะสงฆ์ให้บรรลุเป้าหมาย เข้าใจในองค์กรของตนเองเป็นอย่างดี หมั่นพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารกิจการคณะสงฆ์คณะสงฆ์ และองค์ประกอบในการขับเคลื่อนต้องมีความเข้าใจในองค์กรของตนเองเป็นอย่างดี โดยกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งทีมงานเพื่อทำกิจกรรมในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ร่วมกับรัฐบาล และประชาชน การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ได้แก่1) สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา2) ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน 3) พัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ และ 4) มีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกนิษฐา สุวัตถกุล (Kanittha Suwattakul, 1998) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการฝึกอบรม อาชีพ ศึกษาเฉพาะกรณี ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีภาคกลาง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการ ศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน และเสนอแนะ วิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม วิธีการประเมินผลมีการนำแบบจำลอง CIPP มาประยุกต์ใช้ ซึ่งเก็บ รวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานภายในศูนย์ฯ จำนวน 30 คน และจากผู้สำเร็จการ ฝึกอบรม รุ่นที่ 20 จำนวน 139 คน ใช้วิธีการวิเคราะห์ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้ค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test ผลการศึกษาโดยสรุป พบว่า ผลการ ประเมินทุกส่วน อันประกอบด้วย การประเมินสภาพแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และ ประเมินผลผลิต มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ทั้งนี้ผลผลิตของโครงการมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความคาดหวังของผู้สำเร็จการฝึกอบรม นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดผลผลิต ทางอ้อม ได้แก่ จำนวนผู้ประกอบอาชีพมีมากขึ้น ลักษณะอาชีพมีความหลากหลาย และจำนวน รายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งโดยภาพรวมแล้วผลสำเร็จของโครงการอยู่ในระดับ ปานกลาง ปัญหาอุปสรรคที่พบในการดำเนินงาน ได้แก่ 1) ด้านบุคลากร ซึ่งขาดความรู้ความ ชำนาญและจำนวนครูผู้สอนน้อย 2) ด้านผู้เข้ารับการฝึกอบรม ปัญหาคือ การออกกลางคัน ปัญหาครอบครัวและการปรับตัว 3) ด้านการฝึกอบรม ปัญหาคือ ยังขาดการนำความรู้หรือ เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ รวมทั้งจำนวนวัสดุอุปกรณ์มีน้อยและไม่ทันสมัย ผู้ศึกษาจึงได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรมีการจัดการด้านวิชาการ โดยมุ่งเน้นส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถและควรมี การปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์ให้มีความทันสมัยและครบถ้วน นอกจากนี้ รัฐบาลควรสนับสนุน ส่งเสริมในด้านงบประมาณ รวมทั้งการสนับสนุนจากองค์กรเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

1) สร้างนโยบายการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ด้านการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนาด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนางานและนโยบายขององค์กร

2) การสร้างนโยบายของประชาคมพระสังฆาธิการทั้งจังหวัด ในการพัฒนากิจการพระพุทธศาสนา และสร้างนโยบายแผนพัฒนาสร้างความมั่นคงการสร้างนโยบายที่ส่งเสริมคณะสงฆ์มีการเรียนรู้เพิ่มเติม พัฒนาบุคคลให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เพื่อการพัฒนาไปสู่องค์กรที่มีความสามารถสูงในจังหวัดอื่นๆ

2) ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างกิจกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ด้านการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนาพัฒนางานและนโยบายขององค์กร

3) ศึกษาเกี่ยวกับการขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาที่ก่อให้เกิดความมั่นคงในด้านสภาวะแวดล้อมของแต่ละพื้นที่

References

Klinchan S. (2016). *Propagation of Buddhism: Proactive Formation and Method Development of Thai Sangha*. Journal of Graduate Studies Review. 12(3) : 15 - 31.

Sangasaeng R. and Nantiyakul P. (2017). *Management to promote the administration of the Sangha Region 15 according to the concept of Sangha Management*. Journal of Eastern Asia University Social Sciences and Humanities Edition.

Songdi A. (2003). *Concept Study and Methods of Governing the Sangha of Phra Thep Sophon (Prayoon Dhammajitto): A Case Study Monks in the Administrative Region 2*. Doctor of Philosophy Thesis. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Sophon T. (2005). *Sangha and Religion*. 3rd printing. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House.

Suwattakul K. (1998). *Evaluation of vocational training projects, a case study Center for women's welfare and vocational training in the central region*. Bangkok: National Institute of Development Administration.

การบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม

MANAGING THE RELATIONSHIP BETWEEN THE TEMPLE AND THE LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION FOR THE STRENGTH OF THE COMMUNITY IN NAKHON PATHOM PROVINCE

พระครูปุญญาภิสันท์
Phrakru Poonyaphisan
มหาวิทยาลัยปทุมธานี
Pathumthani University
cio.pravit@gmail.com

Received 14 February 2023**; Revised** 29 April 2023**; Accepted** 30 April 2023.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการ ระดับความสัมพันธ์ และเสนอแนวทางการบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ พระภิกษุและบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม จำนวน 386 รูป/คน โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย และการสุ่มอย่างเป็นระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการตีความหมายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารจัดการ ระดับความสัมพันธ์ และระดับการบริหารจัดการความสัมพันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีแนวทางในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาโดยการปรึกษาหารือร่วมกัน มีการเรียนรู้ธรรม เช่น การศึกษาผ่านช่องทางออนไลน์ วัดช่วยสนับสนุนงานสงเคราะห์ในด้านสถานที่ จัดตั้งมูลนิธิกองทุน ส่งเสริมอาชีพและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ โดยวัดเป็นศูนย์กลาง ฝึกจิตใจให้มีคุณธรรมและจริยธรรม ส่งเสริมสุขภาพอนามัย นำร่องการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียนและประชาชน เป็นการเรียนรู้ตลอดชีพที่ทุกคนมีความสุขจากการเรียนรู้ ตลอดจนองค์กรที่จัดการศึกษาก็มีความสุขจากการจัดการศึกษาที่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย เป็นการศึกษาแบบเปิด เป็นไปตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้นร่วมกันเพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน เป็นการเสริมพลังให้เกิดแรงบันดาลใจเพื่อก้าวเดินไปข้างหน้าร่วมกันอย่างมั่นคง

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กร; ความเข้มแข็งของชุมชน

Abstract

This study aimed to examine the management level, relationship level, and to propose a management approach for the relationship between the temple and the local administrative organization in order to enhance the community in Nakhon Pathom Province. The research method employed was an integration of qualitative and quantitative research. The sample group consisted of 386 monks and local government personnel in Nakhon Pathom Province, selected through simple random sampling and systematic random sampling techniques. Data collection was carried out through the use of interview forms and questionnaires. The data was analyzed using statistical techniques such as percentage, mean, and standard deviation, and multiple regression analysis, followed by qualitative research and descriptive interpretation.

The results indicated that the overall management level and relationship level between the temple and the local administrative organization was at a high level. The guidelines for organizing Buddhist activities included mutual consultation, Dharma learning, such as online education, support for welfare work, establishment of a fund foundation, promotion of careers, dissemination of information, training in ethics and morality, health promotion, and participatory education. The study emphasized the importance of lifelong learning and open communication to build morale and empower individuals to work together towards a common goal.

Keywords: Management; relationship between temples and organizations; community strength

บทนำ

วัด เป็นสิ่งที่สถาบันสงฆ์คู่สังคมไทยเป็นเวลาช้านาน มีบทบาททั้งในด้านการเผยแผ่ หลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งเป็นแหล่งศึกษาวิชาความรู้ เป็นโรงเรียนของชาวไทย มาโบราณกาล เป็นโรงพยาบาล เป็นที่พำนักพักใจ และเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม (Thongdee Suratecho, P.D. 9, Royal Institute) ประเทศไทยเป็นดินแดนพระพุทธศาสนา ประชาชนอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสันติภาพ เพราะต่างมุ่งสร้างกุศลคุณงานความดี โดยยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิต เว้นจากการเบียดเบียนกัน ประกอบสัมมาอาชีพ ซื่อสัตย์ สุจริต แต่เมื่อเวลาแปรเปลี่ยนไปกลับพบว่า ประชาชนเกิดความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปรากฏการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ในหลายชุมชนมีกลุ่มคนที่มีความคิดแตกต่างทางการเมืองกันอย่างชัดเจน เกิดการบ่มเพาะความเกลียดชังกัน จากการเลือกรับสื่อที่นำเสนอความคิดเห็นทางการเมืองที่สอดคล้องกับมุมมองของตน และแบ่งขั้วแยกกันอย่างเห็นได้ชัด ยิ่งไปกว่านั้นความรุนแรงได้ขยายตัวไปถึงในระดับครอบครัว จนกระทั่งเกิดการเสียชีวิตและความสัมพันธ์ที่แตกร้าว จากความรุนรงที่กล่าวมาอันนำมาซึ่งการสูญเสียอย่างประเมินค่ามิได้ และเกิดสภาพสังคมแห่งความหวาดระแวง คำถามที่ตามมาคือรากเหง้าของปัญหาของสังคมไทยคืออะไร ซึ่งมีหลายฝ่ายพยายามให้คำอธิบายต่อปัญหาดังกล่าวว่าเป็นการแข่งขันเชิงอำนาจ การทุจริตประพฤติมิชอบของผู้มีอำนาจ ความรู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม การถูกเลือกปฏิบัติ ช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างคนจนกับคนรวย ตลอดจนโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรที่แตกต่างกัน (King Prajadhipok's Institute, 2012)

การกำหนดนโยบายหรือแผนการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาลงไปที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถือเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด ให้สอดคล้องกับการแก้ปัญหาที่ต้องเริ่มจากฐานล่างที่เป็นฐานสำคัญของประเทศดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น อีกเหตุผลที่สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหมาะสมที่จะเป็นองค์กรหลักในการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ในพื้นที่ได้แก่ การมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ 1) การเป็นองค์กรที่มีความรับผิดชอบตามกรอบกฎหมายที่มีความใกล้ชิดกับปัญหา 2) การ เป็นองค์กรที่มีความรับผิดชอบทางการเมืองที่จะต้องดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมถึงการตอบสนองปัญหาของประชาชนอย่างรวดเร็ว 3) การเป็นองค์กรที่มีความรับผิดชอบทางสังคมเพราะผู้บริหาร และสมาชิกสภาท้องถิ่นล้วนมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน (Thanongsak Taweethong, 2014) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความเหมาะสมที่สามารถทำหน้าที่เป็นหน่วยงานในการเสริมสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น อันเป็นรากฐานสำคัญที่ก่อให้เกิดความสมานฉันท์ในระดับชาติ (Kovit Puangngam, 2012) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนนั้นต้องอาศัยความร่วมมือทุกภาคส่วน เพื่อขับเคลื่อนให้ชุมชนมีความสำนึกรับผิดชอบต่อประโยชน์ส่วนรวม มีกิจกรรมกระบวนการสาธารณะ พื้นที่การสื่อสารข้อมูลภายในองค์กรและชุมชน เพื่อเกิดความรู้ความเข้าใจ ความไว้วางใจ จากภายในชุมชนเป็นพลังที่แสดงออกจนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายความสมานฉันท์ของชุมชน (Chalermsak Boonnam, 2010)

การดำเนินงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวัดซึ่งเป็นองค์กรนิติบุคคล เป็นศูนย์รวมของชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เปรียบเสมือนตัวแทนของประชาชน ย่อมมิอาจหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ เนื่องจากการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จนั้นต้องมีการติดต่อประสานงาน และการร่วมมือกันทั้งหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก ทั้งในเรื่องข้อมูลข่าวสารและการปฏิบัติงานร่วมกัน แต่ในการปฏิบัติงานร่วมกัน ตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ในแต่ละองค์กรย่อมมีทรัพยากรที่แตกต่างกัน มีความต้องการแตกต่างกัน และมีแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกัน ซึ่งเหล่านี้ก็จะเป็นสาเหตุที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งขึ้น การเสริมสร้างความสมานฉันท์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนนั้นต้องร่วมมือร่วมใจกันแก้ปัญหาและมีความตระหนักในปัญหาของชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ต้องได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับประชาชน และการเรียนรู้ด้านที่ยากที่สุดคือ ด้านจิตใจหรือความรู้สึก ซึ่งต้องใช้เทคนิคและวิธีการสอนจากพระพุทธศาสนา (Kornphak Chaiprayoon, 2006) จิตสำนึก เป็นความรู้สึกถึงสิ่งที่เป็นภาวะที่แท้จริงของมนุษย์ ซึ่งเป็นวิธีการที่เราจะต้องหลุดออกจากตัวของเราเอง ออกสู่สิ่งภายนอกและสู่สภาพแวดล้อม โดยการคิดถึงสิ่งที่เป็นสถานการณ์หรือปัญหาที่มนุษย์อยู่ และผลจากการมีสำนึกนี้จะทำให้สามารถแสดงออกทางด้านการกระทำและเกิดความตั้งใจที่จะกระทำ โดยทำอย่างไรให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตน ไม่ดูดายต่อปัญหา พร้อมจะยกระดับตนเองให้ก้าวไปสู่ความเป็นพลเมืองที่มีสิทธิ์มีเสียงเท่าเทียมกัน มีส่วนร่วมคิด ร่วมลงมือทำ และร่วมรับผิดชอบ (Duangporn Hengbunyaphan and Hathaichanok Buacharoen, 2009)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้ศึกษาเห็นว่าวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่างมีแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อชุมชน จึงต้องรู้จักแนวทางการจัดความขัดแย้งที่เหมาะสมเพราะมีผลต่อการปฏิบัติงานในองค์การ จึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ของการจัดการความขัดแย้งที่มีต่อการเสริมสร้างความสมานฉันท์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม เพื่อให้เกิดแนวทางการเสริมสร้างความสมานฉันท์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน สามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม

2. เพื่อศึกษาระดับความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม

สมมติฐานการวิจัย

การบริหารจัดการวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) บุคลากร2) งบประมาณ 3) วัสดุอุปกรณ์ และ4) การจัดการ มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ จังหวัดนครปฐม ประชากร คือ พระภิกษุและบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม จำนวน 10,676 รูป/คน กลุ่มตัวอย่าง คือ พระภิกษุและบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม 386 รูป/คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยเบื้องต้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถาม ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .90 ใช้ศึกษาความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ใช้ศึกษาการบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม

การสนทนากลุ่ม คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญผู้ที่สามารถให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม ในประเด็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน และแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พฤศจิกายน 2562 -พฤศจิกายน 2563 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage)

ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล แล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1) ระดับการบริหารจัดการระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ในขณะที่ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09

2) ระดับความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลักความถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ในขณะที่การหลักความเสียสละ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22

ระดับการบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม พบว่า มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของชุมชน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงานสงเคราะห์ประชาชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22

การทดสอบสมมติฐานสามารถพยากรณ์ความสำเร็จของการบริหารจัดการกับความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.520 จึงสามารถทำทายการบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม ได้ร้อยละ 52.00 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$\hat{Y}$ = 1.45+ 0.21 (X_1) + 0.23 (X_2) + 0.23 (X_4) + 0.14 (X_5) - 0.14 (X_3)

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$\hat{Z}_{tot}$ = 0. 30 (Z_1) + -0. 32 (Z_2) + 0.28 (Z_4) + 0.16 (Z_5) - 0. 18 (Z_3)

3) แนวทางการบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม โดยการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาวัดและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการปรึกษาหารือร่วมกันกับวัดเพื่อค้นหาวิธีการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาทั้งนี้เนื่องจากบริบทปัจจุบันของสังคมไทยที่ทั้งผู้หญิงและผู้ชายต้องออกทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้ ในขณะเดียวกันการเรียนรู้ธรรมนั้นสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การศึกษาผ่านช่องทางออนไลน์ การสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่มีผลต่อสภาพจิตใจจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นบุคคลที่มีแนวคิดและแนวปฏิบัติที่พัฒนาทั้งร่างกายและจิตใจ

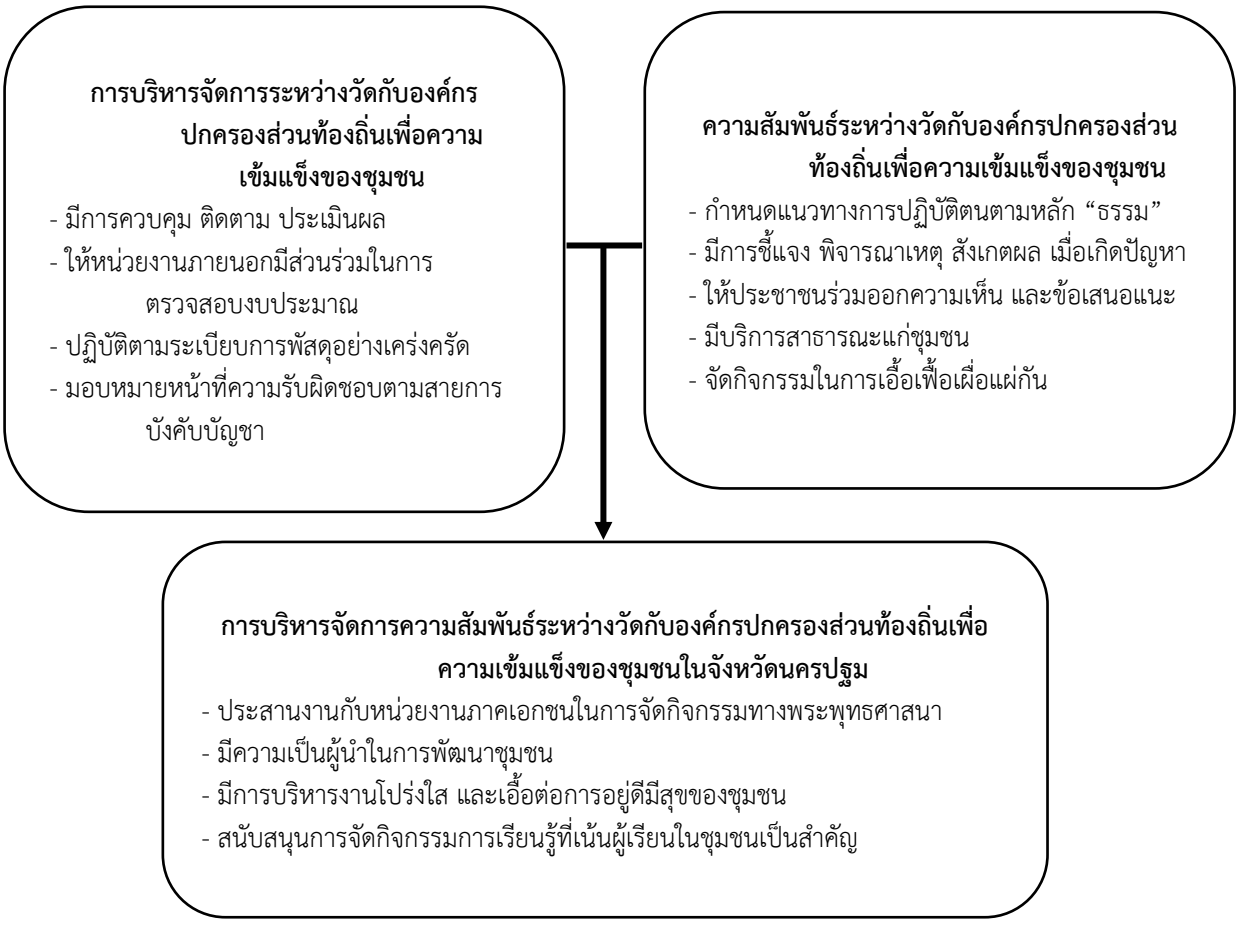
การสนับสนุนงานสงเคราะห์ประชาชนในการอำนวยความสะดวกการให้ใช้สถานที่ของวัดจัดกิจกรรมต่าง ๆ การจัดตั้งมูลนิธิกองทุนเพื่อการกุศล การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมอาชีพของประชาชน และการ

ให้ความร่วมมือกับทางราชการเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ โดยวัดเป็นศูนย์กลางการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและส่วนราชการให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วม

การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนการให้ประชาชนมีความสามารถในการพึ่งตนเองได้ โดยการให้ความรู้ การฝึกจิตใจให้มีคุณธรรมและจริยธรรม การส่งเสริมสุขภาพอนามัย การประกอบอาชีพ รวมทั้งการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

การพัฒนาการศึกษาของชุมชน โดยการนำร่องการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน เป็นการจัดการศึกษาที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียนและประชาชน ดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน จะสามารถนำไปสู่การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนได้ทุกเพศทุกวัย เป็นการเรียนรู้ตลอดชีพที่ทุกคนมีความสุขจากการเรียนรู้ ตลอดจนองค์กรที่จัดการศึกษาก็มีความสุขจากการจัดการศึกษาที่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย เป็นการศึกษาแบบเปิด เป็นไปตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้นร่วมกันเพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน เป็นการเสริมพลังให้เกิดแรงบันดาลใจเพื่อก้าวเดินไปข้างหน้าร่วมกันอย่างมั่นคง

สรุปองค์ความรู้

ภาพประกอบที่ 1 การบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม

จากภาพประกอบที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม สามารถอธิบายได้ ดังนี้

การบริหารจัดการระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบุคลากรมีการควบคุม ติดตาม ประเมินผล เพื่อปรับปรุงวางแผนการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นระยะ สนับสนุนให้หน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบงบประมาณ ปฏิบัติตามระเบียบการพัสดุในการดูแลวัสดุอุปกรณ์อย่างเคร่งครัด มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบตามสายการบังคับบัญชาชัดเจน ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติตนที่ถูกต้องตามหลัก “ธรรม” มีการชี้แจง พิจารณาเหตุ สังเกตผล เมื่อเกิดปัญหาอย่างเหมาะสม มีการประชุมเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกความเห็น และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา จัดให้มีบริการสาธารณะแก่ชุมชนอย่างมีคุณภาพ เป็นธรรม และทั่วถึง และจัดกิจกรรมในการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน เช่น พระสงฆ์เยี่ยมผู้ป่วยติดเตียง

การบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาโดยการประสานงานกับหน่วยงานภาคเอกชนในการจัดกิจกรรม มีความเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน เช่น การลอกคลอง มีการบริหารงานโปร่งใส และเอื้อต่อการอยู่ดีมีสุขของชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน สนับสนุนการจัดกิจกรรมการพัฒนาการศึกษาการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนในชุมชนเป็นสำคัญ

การอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า การบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม มีการอภิปรายผล ดังนี้

1. การบริหารจัดการระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม ที่ค้นพบจากการวิจัยนี้มีดังนี้

ระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ในขณะที่ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 นั่นเป็นเพราะปัจจุบันการดำเนินงานถูกขับเคลื่อนด้วยงบประมาณซึ่งบุคลากรเป็นผู้รับมาเพื่อดำเนินงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับกับงานวิจัยของพงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ (Pongsak Yingchoncharoen, 2009) ว่า การจัดการความขัดแย้งในสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนสำคัญมาก เนื่องจากเป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีความพร้อมของเครือข่ายในชุมชน ตลอดจนมีความยืดหยุ่นสูง และมีงบประมาณเป็นของตนเอง การสร้างกลไกการป้องกันความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องตระหนัก เพื่อไม่ให้เกิดบาดแผลทางสังคม ซึ่งยากที่จะเยียวยา การแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทางผู้บริหารจะต้องมีความฉับไวหาข้อมูลที่ถูกต้อง และวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางกลไกการเจรจา การพูดคุย เป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ในการหาข้อยุติ

2. ระดับความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม ที่ค้นพบจากการวิจัยนี้มีดังนี้

ระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลักความถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ในขณะที่การหลักความเสียสละ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอังคณา บุญสิทธิ์ (Angkhana Boonsit, 2006) ว่า การระงับข้อพิพาทในท้องถิ่นไทยมีทั้งในรูปของการจัดการกับความขัดแย้งที่ทำเมื่อมีข้อพิพาท

เกิดขึ้นแล้วโดยใช้กติกาชุมชนและการป้องกันไม่ให้มีข้อพิพาทเกิดขึ้นในรูปของการสร้างความเป็นอยู่ที่ดี การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี และการจัดสรรทรัพยากรและผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ชุมชนมีวิธีจัดการกับความขัดแย้งโดยการประชุมให้ชาวบ้านหรือ ตัวแทนทุกกลุ่มมาร่วมกันคิดและถือเป็นข้อตกลงร่วมกันที่ทุกคนยอมรับและถือปฏิบัติ เมื่อมีการประพฤติปฏิบัติผิดไปจากข้อตกลงที่มีบทบัญญัติให้มีการชดใช้เยียวยาความเสียหายนั้น มีกระบวน การบูรณาการเพื่อให้ทุกคนมีความสัมพันธ์ที่ดีและมีความผูกพันกับสถาบันทางสังคม มีทักษะในการอยู่ร่วมกันอย่างยอมรับอย่างเท่าเทียมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและให้เกียรติกัน

3. การบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐม ที่ค้นพบจากการวิจัยนี้มีดังนี้

กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาวัดและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการปรึกษาหารือร่วมกันกับวัดเพื่อค้นหาวิธีการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาทั้งนี้เนื่องจากบริบทปัจจุบันของสังคมไทยที่ทั้งผู้หญิงและผู้ชายต้องออกทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้ ในขณะเดียวกันการเรียนรู้ธรรมนั้นสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การศึกษาผ่านช่องทางออนไลน์ การสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่มีผลต่อสภาพจิตใจจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นบุคคลที่มีแนวคิดและแนวปฏิบัติที่พัฒนาทั้งร่างกายและจิตใจ

การสนับสนุนงานสงเคราะห์ประชาชนในการอำนวยความสะดวกการให้ใช้สถานที่ของวัดจัดกิจกรรมต่าง ๆ การจัดตั้งมูลนิธิกองทุนเพื่อการกุศล การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมอาชีพของประชาชน และการให้ความร่วมมือกับทางราชการเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ โดยวัดเป็นศูนย์กลางการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและส่วนราชการให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วม

การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนการให้ประชาชนมีความสามารถในการพึ่งตนเองได้ โดยการให้ความรู้ การฝึกจิตใจให้มีคุณธรรมและจริยธรรม การส่งเสริมสุขภาพอนามัย การประกอบอาชีพ รวมทั้งการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

การพัฒนาการศึกษาของชุมชน โดยการนำร่องการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน เป็นการจัดการศึกษาที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียนและประชาชน ดำเนินการภายใต้การมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน จะสามารถนำไปสู่การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนได้ทุกเพศทุกวัย เป็นการเรียนรู้ตลอดชีพที่ทุกคนมีความสุขจากการเรียนรู้ ตลอดจนองค์กรที่จัดการศึกษาก็มีความสุขจากการจัดการศึกษาที่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย เป็นการศึกษาแบบเปิด เป็นไปตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้นร่วมกันเพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน เป็นการเสริมพลังให้เกิดแรงบันดาลใจเพื่อก้าวเดินไปข้างหน้าร่วมกันอย่างมั่นคง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา เสรีนนท์ชัย (Sukanya Sereenonchai, 2007) ว่า กระบวนการประชุมประกอบด้วย ขั้นตอนการเตรียมการประชุม ระหว่างประชุมและการติดตามความประพฤติเด็ก/เยาวชนหลังการประชุม การสื่อสารที่ใช้ในการประชุมครอบคลุมจำนวนองค์ประกอบ และบทบาทของผู้เข้าร่วมประชุม สถานที่และระยะเวลาการประชุม รวมถึงการเลือกใช้คำสรรพนาม ประโยคคำถาม น้ำเสียง การฟัง และการเขียน สำหรับปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการสมานฉันท์ ได้แก่ การเข้าถึงข้อเท็จจริง ความคิด ความรู้สึกและความต้องการอย่างแท้จริงของผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย และการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสม และควรมีการใช้อวัจนภาษาในกระบวนการประชุม ตลอดจนบรรยากาศในการประชุม ทั้งนี้การประชุมกลุ่มครอบครัว จะเป็นนโยบายสาธารณะเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของสังคมไทยได้ ต่อเมื่อสอดคล้องกับคุณลักษณะ 4 ประการ คือ เป็นการประชุมอย่างสร้างสรรค์ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ เสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน และขยายผลนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุในจังหวัดกาญจนบุรี มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารควรมีการกำหนดนโยบาย มีแผนแม่บทอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมเกิดประโยชน์สูงสุดกับวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน

2. วัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างแผนการบริหารจัดการให้มีระบบทั้งบุคคลและทรัพยากรให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น เพื่อสอดรับกับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

3. วัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอกเพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ควรประสานงานและร่วมกันดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อการพัฒนาต่อไป

2. ควรส่งเสริมการให้ความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมอย่างต่อเนื่องและทั่วทุกพื้นที่ เพื่อการต่อยอดทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

3. สร้างความเข้มแข็งในเรื่องคุณธรรมและความสามัคคีเพื่อให้เกิดความปรองดองอย่างยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่องการสร้างเครือข่ายในการบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน

2. ควรศึกษาเรื่องการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน

3. ควรศึกษาเรื่องการบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครปฐมตามหลักบวร

References

Angkhana Boonsit. (2006). *Restorative Justice Process and Local Dispute Settlement Culture in Thailand*. Bangkok: The Thailand Research Fund.

Chalermsak Boonnam. (2010). *Council of Community Organizations Driving Civil Politics for Community Solidarity. In the supporting documents of the 12th King Prajadhipok's Institute Academic Conference 2010, Volume 2*. Bangkok: Si Charoen Printing.

Duangporn Hengbunyaphan and Hathaichanok Buacharoen, (2009). *Community democracy drives towards the most livable sub-district at Sila Loy Sub-district.* Bangkok: Q.P.

King Prajadhipok's Institute. (2012). *Memorandum of King Prajadhipok's Award '09. in enhancing peace and reconciliation. 1st edition*. Bangkok.

Kornphak Chaiprayoon. (2006), Presentation of educational management approaches to strengthen the power of the people in the area of democracy, *Doctor of Education*

Thesis Development Studies Department of Management Policy and Educational Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University.

Kowit Puangngam. (2012). Assessment Report of Local Administrative Organizations with Elevation for the King Prajadhipok's Award 2012, King Prajadhipok's Institute Democracy. *Doctor of Education Thesis Department of Development Studies*. Faculty of Education, Chulalongkorn University

Pongsak Yingchoncharoen. (2009). *Local Administrative Organizations and Conflict Management in Society*. In the summary of the 11th King Prajadhipok's Institute Academic Conference on Conflict, Legitimacy and State System Reform, Fair Allocation of Benefits in Thai Society. Bangkok: King Prajadhipok's Institute.

Sukanya Serinonchai. (2007). Communication in restorative justice. Study the case of family and community group meetings to correct and rehabilitate juvenile offenders. *Master's Degree Thesis in Language and Culture for Communication and Development*. Graduate School: Mahidol University.

Thanongsak Taweethong. (2014). The power of local communities to create innovations in health management by using space to set the stage to revitalize local communities to the 4th Thailand Apiwat of the Year 2014. *Puen Thian Journal*. Issue dated 3 March 2014.

การบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรม ในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

CULTURAL MANAGEMENT IN PROMOTING SONGKRAN TRADITIONS OF MULTICULTURAL PEOPLES IN NAKHON PATHOM PROVINCE

พระครูปลัดสาธุวัฒน์
Phrakhrupaladsathuwat
มหาวิทยาลัยปทุมธานี
Pathumthani University
cio.pravit@gmail.com

Received 14 February 2023**; Revised** 29 April 2023**; Accepted** 30 April 2023.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพความเป็นมา การเปลี่ยนแปลง และนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คือ พระสังฆาธิการ ข้าราชการ ผู้นำท้องถิ่น และประชาชน จำนวน 15 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ การสังเกต และเครื่องมือการบันทึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความหมายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า (1) ประเพณีสงกรานต์เริ่มจากวัฒนธรรมชาวมอญซึ่งนับถือศาสนาพุทธสะท้อนออกมาในรูปของวิถีชีวิต โดยจัดขึ้นตามความเชื่อทางศาสนาและความเชื่อการกตัญญูต่อบุพพการี ซึ่งศาสนาพุทธเกี่ยวข้องกับการเป็นที่มาของประเพณีต่าง ๆ ในวันสงกรานต์ ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลามสามารถร่วมกิจกรรมแต่ไม่ได้ร่วมพิธีการทางศาสนา (2) งานประเพณีสงกรานต์เปลี่ยนไปภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งในปัจจุบันนักท่องเที่ยวคิดถึงความสนุกสนานที่ได้มาเล่นน้ำสงกรานต์ มีการเล่นน้ำที่เลยเถิด มีการกระทำอนาจาร มีการปล่อยปละละเลยเรื่องจำหน่ายสุรา มีการทะเลาะวิวาท และปัญหาการจราจร วิธีการเล่นก็เปลี่ยนไปภายใต้ปฏิสัมพันธ์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรม (3) การบริหารจัดการควรใช้จุดเด่นซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ประเพณีอันดีงาม สอดแทรกความรู้และคงเอกลักษณ์ดั้งเดิม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักในการสนับสนุนและจัดหางบประมาณ ปลูกฝังเยาวชนให้รู้และภูมิใจในประเพณี จัดแสดงกิจกรรมที่เป็นต้นแบบอันแท้จริงให้นักท่องเที่ยวได้รับชม และประชาชนเข้ามามีบทบาทสำคัญและมีการทำงานร่วมกันโดยการจัดให้มีการสอนในหลักสูตรท้องถิ่นและโรงเรียน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการวัฒนธรรม, การส่งเสริมประเพณีสงกรานต์, กลุ่มชนพหุวัฒนธรรม

Abstract

This research paper aims to examine the evolution of the Songkran festival and to present guidelines for managing cultural diversity in the promotion of the festival in Nakhon

Pathom Province. The study adopts a qualitative research approach, with 15 key informants including monks, civil servants, local leaders, and members of the community being selected through structured interviews, focus groups, observation, and recording. The data collected was analyzed using descriptive interpretation.

The findings of the research indicate that (1) the Songkran festival has its roots in the Buddhist Mon people's culture, associated with religious beliefs, and filial piety to parents. Although people of different religious backgrounds, including Christianity and Islam, can participate in the activities, they do not participate in religious ceremonies. (2) The festival has undergone changes under the influence of globalization, leading to excessive water play, indecency, neglect in the sale of liquor, and an increase in traffic problems and altercations. (3) To promote the preservation of good traditions, the management should focus on utilizing the local identity as a medium, while ensuring adequate support and budget allocation from local government organizations. Youth should be educated about the traditions and encouraged to be proud of their heritage. Authentic activities should be showcased to attract tourists, and citizens should play an active role in providing instruction in local curriculums and schools.

Keywords: Cultural Management, Promoting Songkran Traditions, Multicultural Peoples.

บทนำ

วัฒนธรรม เป็นบริบทที่สื่อความหมายทางสังคมที่ยอมรับร่วมกัน (Baker, 2008) มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตคน มีอิทธิพลต่อคน มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตเราวัฒนธรรมแสดงความเป็น เอกลักษณ์ของชาติ เป็นศักดิ์ศรีของชาติ วัฒนธรรมเป็นเครื่องประสานความสามัคคีของคนในชาติ ช่วยให้เกิดความมั่นคง มีความแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิสังคมแต่ละแห่งสังคมใดมีความ หลากหลายทางวัฒนธรรมถือเป็นความมั่นคง เป็นต้นทุนทางสังคมที่ล้ำค่า (Suwilai Premsrirat, 2005) เป็นความเจริญงอกงาม ซึ่งเป็นผลจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับ สังคมและมนุษย์กับธรรมชาติ มีการสั่งสมและสืบทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง จากสังคมหนึ่ง ไปสู่อีกสังคมหนึ่ง จนกลายเป็นแบบแผนที่สามารถเรียนรู้ทำให้ก่อให้เกิดผลิตกรรมและผลผลิตทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม (Office of the National Culture Commission, 2007) และที่สำคัญวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ มีบทบาททำให้คนมีความมั่นคงใน จิตใจและเห็นคุณค่าในการดำรงชีวิตร่วมกันอย่างเสมอภาค (Srisak Walliphodom, 2011) ชนชาติไทยมีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับ สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดมา ภายหลังประเทศไทยลงนามใน สนธิสัญญาบราวน์ริ่ง เมื่อ พ.ศ. 2398 ในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา วัฒนธรรมตะวันตกเริ่มมี อิทธิพลและเข้ามาสู่สังคมไทย (Thawat Punnotok)

อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตราที่ 81 ได้กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ และรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้เน้นให้ความสำคัญของชุมชนได้มีส่วนร่วมในการปกป้องและ ฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณีของตนเอง โดยมาตราที่ 66 ระบุว่า “ชุมชนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ และฟื้นฟูจารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและชาติ” นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจาย

อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ยังได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น กล่าวได้ว่านับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา สังคมได้ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของส่งเสริมการฟื้นฟู วัฒนธรรมประเพณี ให้สืบทอดต่อไปอย่างยั่งยืน

ประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีพื้นบ้านที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน จะจัดพิธีที่ไม่ซ้อนกันเพื่อเปิดโอกาสให้พี่น้องได้ร่วมพิธีกับหมู่บ้านอื่น ๆ ด้วย เริ่มจากก่อนถึงวันสงกรานต์จะมีขบวนแห่พระพุทธรอบหมู่บ้าน กลุ่มชนพหุวัฒนธรรมเชื่อว่าวันสงกรานต์เป็นวันขึ้นปีใหม่จึงมีการเฉลิมฉลองรื่นเริง และทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ล่วงลับรวมทั้งหมู่บ้าน กลุ่มชนเชื่อว่าคนทั้งหมู่บ้านเป็นพี่น้องที่อพยพมาด้วยกันและนับถือผีเดียวกัน (เรียกว่าบุญรวมญาติ) ด้วยการให้ลูกหลานเขียนชื่อผู้ล่วงลับไปแล้วมารวมในภาชนะเดียวกันเมื่อพระสงฆ์บังสุกุลแล้ว จึงเผากระดาษร่วมกัน วันสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมนั้นมิได้ถือเฉพาะช่วงวันที่ 13 เมษายน ซึ่งเป็นวันมหาสงกรานต์ โดยวันที่ 14 เมษายนจะเป็นพิธีทำบุญตักบาตรและการรวมตัวของชาวบ้านกลางคืนจะมีการละเล่นพื้นบ้านโบราณหรือประกอบอาหารร่วมรับประทานในวัด วันที่ 15 เมษายนจะเป็นพิธีแห่หางธงสงกรานต์และการรวมตัวฟ้อนรำแคนของจากหมู่บ้านอื่นๆ ในจังหวัดนครปฐม วันที่ 16 เมษายน จะเป็นพิธีฉลองหางธงสงกรานต์ก็คือฉลองปัจจัยที่ติดมากับพุ่มผ้าป่าของแต่ละหมู่บ้านหรือแต่ละครอบครัวเพื่อถวายให้กับวัดแล้วจึงเป็นพิธีทำบุญรวมญาติ ปัจจุบันยังคงมีการรักษาประเพณีตามแบบโบราณที่ผ่านมา ส่วนที่เรียกว่าแห่หางธงนั้นมาจากการนำผ้าอาบน้ำฝนพระสงฆ์มาประดับตบแต่ง ถักร้อย ปักลายฉลุลายด้วยฝีมือเป็นมรดกงาน หัตถกรรมจากรุ่นสู่รุ่นตามความเชื่อโบราณด้วยวัสดุ ดอกไม้ในท้องถิ่น นำผืนผ้าไปผูกแขวนติดไว้กับปลายไม้ไผ่ ในเทศกาลสงกรานต์ขบวนแห่พร้อมพุ่มผ้าป่ารอบหมู่บ้าน ซึ่งวัตถุประสงค์ในการแห่ก็เพื่อหาปัจจัยเข้าวัด นอกเหนือจากความสนุกสนานที่ลูกหลานมารวมตัวหนึ่งปีพบปะพูดคุย แล้วยังเป็นการสร้างความรักความผูกพันธ์ ฟื้นฟูและอนุรักษ์ส่งเสริมให้เป็นประเพณีที่คงอยู่คู่ชุมชน

ในปัจจุบันลักษณะเฉพาะของชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มี ลักษณะด้านการนับถือศาสนา ลัทธิความเชื่อต่าง ๆ ได้แก่ พุทธ คริสต์ ผี และผีบรรพบุรุษ เป็นชุมชนที่ก่อเกิดจากการรวมของคนที่มีเชื้อชาติ ศาสนา และความเชื่อ ที่แตกต่างกัน และอพยพมาตั้งรกรากใน ย่านเดียวกัน ได้แก่ ไทย จีน ฝรั่ง ในยุคแรก ๆ ต่อมาพื้นที่นี้ได้มีการพัฒนาขึ้นเพราะมีโรงงาน อุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก แรงงานต่างด้าว สัญชาติพม่า เขมร สาวมอญ กระเหรี่ยง ได้เข้ามาทำงานและอยู่อาศัยในชุมชนนี้เพิ่มจำนวนมากขึ้น อย่างไรก็ตามในปัจจุบันชุมชนพหุวัฒนธรรมใน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมก็ประสบปัญหาทางด้านจริยธรรมหลายอย่าง เช่น การกระทำผิด กฎหมาย ปัญหาอาชญากรรม การแพร่ระบาดของสิ่งเสพติดและอบายมุข การแตกแยกทางความคิด การเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนร่วม และปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรม

สังคมยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างขว้างขวางและรวดเร็วเป็น การสื่อสารที่ไร้พรมแดน วัฒนธรรมจากภายนอกหลั่งไหลเข้าสู่สังคมไทยได้อย่างรวดเร็วและรุนแรงขึ้นทุกวัน ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถเลือกสรร กลั่นกรองวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันและความเป็นอยู่ของประชาชนที่แตกต่าง หลากหลาย มีผลกระทบอย่างไรต่องานประเพณีสงกรานต์ ทำอย่างไรจะให้งานประเพณีสงกรานต์ยังคงอยู่อย่างมีสารัตถะเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทย และมีประโยชน์ต่อสังคมสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของประเพณีสงกรานต์แบบดั้งเดิมของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงในงานประเพณีสงกรานต์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมยุคปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) พื้นที่วิจัย คือ จังหวัดนครปฐม ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คือ พระสังฆาธิการ ข้าราชการ ผู้นำท้องถิ่น และประชาชนชุมชน จำนวน 15 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ การสังเกต และเครื่องมือการบันทึก ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม 2) แนวทางการสนทนากลุ่ม คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญผู้ที่สามารถให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ในประเด็นเกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์แบบดั้งเดิมของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงในงานประเพณีสงกรานต์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมยุคปัจจุบัน และการบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พฤศจิกายน 2562 -พฤศจิกายน 2563 นำข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม สรุปได้ดังนี้

1. ความเป็นมาของประเพณีสงกรานต์แบบดั้งเดิมของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

ประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม เริ่มจากวัฒนธรรมซึ่งนับถือศาสนาพุทธ วัฒนธรรม ความเชื่อ เชื่อมโยงกับศาสนา ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม สะท้อนออกมาในรูปของวิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อต่าง ๆ ก็เชื่อมโยงกัน ทำให้เกิดความรักความสามัคคีในหมู่คณะ และจากพื้นฐานที่เป็นคนรักสงบ โอบอ้อมอารี มีมิตรไมตรี เข้ากับศาสนาอื่น ๆ ได้ดีที่ยึดโยงกันด้วย อันเป็นฐานรากของทั้งคริสต์และอิสลาม ดังนั้นศาสนาจึงมีความสัมพันธ์กับงานประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมมาจนถึงทุกวันนี้ คือทั้งศาสนา คริสต์ ศาสนาอิสลาม ก็สามารถเข้าร่วมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมได้ สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทุกอย่างได้ ยกเว้นพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้น

ประเพณีสงกรานต์เป็นกุศโลบายอันหนึ่งที่จะต้องยึดเอาไว้ ทำให้สามารถรวมตัวกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความสามัคคีและเป็นหมู่เป็นพวกได้ ประเพณีสงกรานต์จึงเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างบรรทัดฐานของสังคมให้ยึดมั่น และส่งเสริมบำรุงพระพุทธศาสนาด้วย “การทำบุญ” เช่น กวนกาละแมก็เพื่อจะไปถวายพระทำบุญ การส่งข้าวสงกรานต์ก็เป็นการทำบุญ การสรงน้ำพระพุทธรูปที่ถือเป็นการทำบุญ การปล่อยปลาจากความเชื่อเพื่อสะเดาะเคราะห์ ต่ออายุให้กับตนเอง เชื่อว่าการทำบุญนั้นจะนำมาเพื่อความเป็นสิริมงคล มุ่งบุญกุศลให้บังเกิดแก่ตนเอง และครอบครัว นอกจากการทำบุญแล้วยังเป็นการแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณอันได้แก่ กตัญญูต่อพระพุทธศาสนา พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ กตัญญูต่อบรรพชนและ บุพการีทั้งหลายของตนที่ล่วงลับ แสดงความเคารพต่อบุพการี ผู้ใหญ่ที่ตนเคารพนับถือที่ยังมีชีวิตอยู่ การสักการะท้าวมหาสงกรานต์ และเป็นเรื่องการสร้างสังคมให้น่าอยู่ด้วย การสร้างความ สามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมทั้ง

ความรื่นเริงและพักผ่อน หลังจากที่ตรากตรำกับการทำนา มาทั้งปี รวมถึงมีการสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์สาธารณะอีกหลายอย่างที่แฝงมากับงานประเพณี

ประเพณีและความเชื่อในงานประเพณีสงกรานต์จะจัดขึ้นตามความเชื่อทางศาสนาและความเชื่อในเรื่องของการกตัญญูต่อบุพพการี ดังนั้นในเทศกาลสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมจึงมีประเพณีที่สำคัญ คือ 1. การทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ ฟังธรรม 2. การส่งข้าวสงกรานต์ 3. การกวนกาละแม 4. การเล่นสะบ้ามอญ 5. การปล่อยปลา 6. การสรงน้ำพระพุทธรูป-รดน้ำขอพรผู้ใหญ่ กลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมเป็นชุมชนไทยเชื้อสายมอญเป็นส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ แต่ในขณะเดียวกันชุมชนแห่งนี้ยังมีคนไทยกลุ่มอื่น ๆ ที่นับถือศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และอิสลามอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ ซึ่งแต่ละศาสนาจะเข้าไปมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประเพณีสงกรานต์ ที่แตกต่างกัน ได้แก่ 1. ศาสนาพุทธ เกี่ยวข้องกับประเพณีสงกรานต์และเป็นที่มาของประเพณีต่าง ๆ ในวันสงกรานต์ เช่น ประเพณีปล่อยนกปล่อยปลา การทำบุญ ประเพณีกวนกาละแม ประเพณีรดขอพรน้ำผู้ใหญ่ เป็นต้น 2. ศาสนาคริสต์ จังหวัดนครปฐมมีทั้งศาสนาพุทธ คริสต์ คาทอลิค และอิสลาม แต่ไม่มีการแยกกลุ่มกัน อยู่กันอย่างกลมกลืน จะมีการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาตามความเชื่อของตนเองโดยเฉพาะ ศาสนาคริสต์ จะร่วมประเพณีสงกรานต์ในส่วนที่ไม่ใช่พิธีกรรมทางศาสนา เช่น การเล่นสาดน้ำ แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยไม่มีความขัดแย้งทางศาสนาแต่อย่างใด 3. ศาสนาอิสลาม ไปร่วมกิจกรรมในรูปแบบของกิจกรรม ไม่ได้ร่วมพิธีการทางศาสนาเช่นเดียวกับศาสนาคริสต์

2. การเปลี่ยนแปลงในงานประเพณีสงกรานต์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมยุคปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

สังคมเริ่มเปลี่ยนไป ลักษณะสังคมจะเป็นสังคมอุตสาหกรรม ชีวิตเปลี่ยนจากทำนา ทำสวนก็ค่อย ๆ หายไป สาวงามที่เคยขึ้นน้ำตาลก็มาเป็นสาวโรงงาน หนุ่มก็เป็นหนุ่มโรงงาน วิถีชีวิตก็เปลี่ยน โรงงานอุตสาหกรรมจากกรุงเทพฯ ก็เริ่มมีการขยับขยายโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ตามชานเมืองในกรุงเทพ หรือในใจกลางบางส่วนออกมา เมื่อโรงงานได้ขยาย ส่วนมากก็มาอยู่ที่ สมุทรปราการจึงเป็นเหตุให้สมุทรปราการเป็นเมืองอุตสาหกรรม จนกระทั่งการจัดงานเริ่มจัดให้มีการประกวดนางสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม เพื่อหาผู้ที่สวยที่สุดมาเป็นนางสงกรานต์ และนางฟ้ารวม 7 คน ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง ได้ให้ความร่วมมือกับเทศบาลในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ด้วยความเต็มใจ โดยสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดขบวนรถแห่ต่าง ๆ เข้ามาร่วมก็เพราะเป็นคนจังหวัด ความเปลี่ยนแปลงของประเพณีและความเชื่อในงานประเพณีสงกรานต์ จุดเน้นของงานประเพณีสงกรานต์ดั้งเดิม คือ การทำบุญ การแสดงความกตัญญู ความสามัคคี และการรื่นเริง ทุกอย่างยังคงมีอยู่ในงานประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมในปัจจุบัน แต่วิธีการในพิธีกรรมและกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงสารัตถะในการจัดงานเปลี่ยนแปลงไป

ภายใต้ปฏิสัมพันธ์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประกอบไปด้วย คนพื้นที่เก่าแก่ดั้งเดิม คนไทยเชื้อสายมอญ พุทธ คริสต์ อิสลาม แรงงานอพยพย้ายถิ่น ทั้งภายในประเทศและแรงงานข้ามชาติ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงสภาพของเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ ทำให้วัฒนธรรมสงกรานต์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก งานสงกรานต์ทุกวันนี้เป็นงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นการรักษาเอกลักษณ์โดยเฉพาะวัฒนธรรมสงกรานต์ โดยพยายามเน้นกิจกรรมหลักในการจัดงาน ได้แก่ การสาธิตการกวนกาละแม ส่งเสริมการแสดงสาธิตการเล่นสะบ้า จัดกิจกรรมรดน้ำขอพรผู้ใหญ่ และที่สำคัญให้มีการแห่นางสงกรานต์ยิ่งใหญ่อลังการ โดยเน้นให้ผู้เข้าร่วมขบวนแห่ให้ สาวงามแต่งกายในชุดรามัญ ชายหนุ่มแต่งกายชุดลอยชาย ถือกรงนกและโหลปลา เสร็จแล้วก็นำนกและปลาไปปล่อยที่วัด

งานประเพณีสงกรานต์ในยุคโลกาภิวัตน์ ในปัจจุบันนี้งานประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมนั้นเปลี่ยนไปมาก ตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ นับแต่จุดเริ่มต้นที่ผู้นำชุมชน ได้ริเริ่มให้มีการจัดขบวนแห่ปลาเพื่อไปปล่อย เป็นการทำบุญสะเดาะเคราะห์ต่ออายุให้กับตนเอง พร้อม ๆ กัน นับเป็น การสร้างความรัก ความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน งานวัฒนธรรมสงกรานต์จังหวัดนครปฐมได้มีวิวัฒนาการมาโดยตลอด จวบจนกระทั่งปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ในอำเภอจังหวัดนครปฐม ได้เข้ามามีบทบาทที่สำคัญในการจัดงานงานประเพณีสงกรานต์ โดยมีเทศบาลเป็นเจ้าภาพหลัก ซึ่งการจัดงานนั้นจะเน้นในการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมมิให้สูญหายไป พยายามนำภาพในอดีตที่สวยงาม ดีงาม ออกสู่ สายตาสาธารณชน ซึ่งโดยภาพรวมแล้วอยู่ในเกณฑ์ดีก็ตาม แต่เมื่อพูดถึงสงกรานต์จังหวัดนครปฐม ภาพที่ออกมาในปัจจุบัน นักท่องเที่ยวคิดถึงความสนุกสนานที่ได้มาเล่นน้ำสงกรานต์ที่จังหวัดนครปฐม ประชาชนทั่วทุกสารทิศจะหลั่งไหลกันมาเพื่อมาเล่นน้ำสงกรานต์ มีการเล่นน้ำที่เลยเถิด ใช้แป้งลูบหน้ากัน มีการกระทำอนาจาร มีการปล่อยปละละเลยเรื่องจำหน่ายสุรา มีการดื่ม สุรากันอย่างสนุกสนานในขณะที่เล่นน้ำสงกรานต์ มีการทะเลาะวิวาท และปัญหาการจราจรตามมา อดีตถึงปัจจุบันงานประเพณีสงกรานต์เปลี่ยนไปมาก วิธีการเล่นก็เปลี่ยนไป เมื่อก่อนเดินเข้ามาเล่นแต่ปัจจุบันเป็นคนนั่งท้ายปิคอัพ การเล่นสงกรานต์แตกต่างกันมาก ในปัจจุบันค่อนข้างที่จะเปลี่ยนแปลงไป แต่ในส่วนของงานสงกรานต์ ยังคำนึงถึงในเรื่องการแต่งกาย ถึงผู้ที่เข้ามาร่วมงานอาจจะไม่แต่งกาย แต่ผู้คนที่ร่วมขบวนนั้น พยายามที่จะรักษาการแต่งกาย ในส่วนตรงนี้นั้นให้คงอยู่ ประเพณีงานการปล่อยนกปล่อยปลาที่ยังคงอยู่ และเรื่องในแง่ของการนำเสนอกิจกรรมพื้นบ้านไม่ว่าจะเป็นลักษณะของสะบ้าทอย สะบ้า บ่อนหรือทะแยมอญในส่วนต่าง ๆ พยายามรักษาไว้ แม้แต่ในเหตุการณ์ปัจจุบันในช่วงเวลาปกติ ไม่ใช่งานสงกรานต์ก็อาจจะไม่มีตรงนี้ แต่ในทุกปีก็พยายามจะดำรงรักษาไว้ นั่นเป็นหน้าที่ของแต่ละพื้นที่โดยตรง

3. ผลการถอดบทเรียนการบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

ผลการถอดบทเรียนในการดำเนินงานที่คิดว่าสามารถนำไปใช้ได้หรือสามารถนำไปเผยแพร่ได้ประกอบด้วย

1. การประชาสัมพันธ์ โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ทุกช่องทาง เพื่อแนะนำวัฒนธรรมดั้งเดิม ให้ผู้ร่วมจัดงาน นักท่องเที่ยว และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้รับทราบที่มาและความเป็นมาของงานประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมดั้งเดิม ว่ามีความเป็นมาอย่างไร พิธีกรรมต่าง ๆ ในเทศกาลสงกรานต์ดั้งเดิมนั้นสื่อถึงอะไร ควรให้เกียรติเชิญชาวมอญดั้งเดิมที่มีความรู้ความ เข้าใจวัฒนธรรม อย่างแท้จริง มาให้ความรู้กับผู้จัดงานในเวลาที่มีการประชุม เพื่อเตรียมความพร้อม การจัดงานประเพณีสงกรานต์ ให้ทุกคนที่มีส่วนในการจัดงานได้รับทราบ

2. การรักษาทางพิธีกรรมและกิจกรรมในงานประเพณีสงกรานต์เป็นหน้าที่ของทุกๆ คน มาดูแลทำนุบำรุงรักษาไว้ เพราะมิฉะนั้นแล้วถ้าไม่มีคนรุ่นปัจจุบันแล้ว ก็อาจจะเหลือเพียงแค่ตำนานงานประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมเท่านั้น และยังมีพิธีกรรมอื่น ๆ ที่ยังคงต้องช่วยกันอนุรักษ์กันเอาไว้ ได้แก่ เรื่องการปรุงอาหาร เรื่องอาหารของพื้นบ้าน หรือด้านการแต่งกายเดิม โดยจะเริ่มการแต่งการด้วยชุดในท้องถิ่น

3. งบประมาณองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นองค์กรหลักในการสนับสนุนงบประมาณในการจัดงาน โดยคำนึงถึงวัฒนธรรมดั้งเดิม ซึ่งในการจัดงานต้องให้ความร่วมมือกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งในจังหวัดนครปฐม ชุมชนต่าง ๆ ของจังหวัดนครปฐม สถานศึกษาทุกแห่ง และอำเภอในจังหวัดนครปฐม เพราะในปัจจุบันต้องยอมรับอย่างหนึ่ง ว่าท้องถิ่นมีศักยภาพ ทุกท้องถิ่นมีความพร้อมหมดในการจัด

งานสงกรานต์ ทุกท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมหมดทุกที่เพียงพอ สำหรับการอนุรักษ์เพราะว่าสงกรานต์ต้องเป็นคนในพื้นที่ช่วยกัน

4. การอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น 1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งในจังหวัดนครปฐมต้องเป็นหลักและให้ความร่วมมือกัน ในการจัดการงานสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม เพราะในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน การจัดงานวัฒนธรรมเพื่อที่จะรักษาประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่นั้นมีค่าใช้จ่ายที่สูงมาก จึงจำเป็นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีงบประมาณเป็นของตนเอง เป็นผู้ดำเนินการสนับสนุนงบประมาณ หรือเป็นผู้จัดงานภายใต้วัฒนธรรมดั้งเดิม โดยร่วมมือกันกับชุมชน 2. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างจริงจัง และต้องมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง และต้องไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น การที่จะรักษางานประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม ให้คงอยู่นั้น จะต้องเริ่มที่คนในชุมชนต้องเป็นคนรักษาก่อน 3. ควรให้ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น แก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา โดยการจัดให้มีการสอนในหลักสูตรท้องถิ่น ถ้าเป็นโรงเรียนในสังกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินการได้ ถ้าเป็นโรงเรียนเอกชนอำเภอต้องประสานขอความร่วมมือให้บรรจุวิชา วัฒนธรรมท้องถิ่นเข้าไว้ในหลักสูตรหรือจะสอนเป็นวิชาพิเศษ และถ้าเป็นโรงเรียนรัฐบาลต้อง ประสานงานกับกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้จัดวิชานี้เป็นวิชาที่สอนในโรงเรียน เพื่อที่จะให้เด็กและเยาวชนในท้องถิ่นได้มีความรู้ ความเข้าใจถึงความเป็นมาของวัฒนธรรมดั้งเดิม

4. การบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

การบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ดังนี้

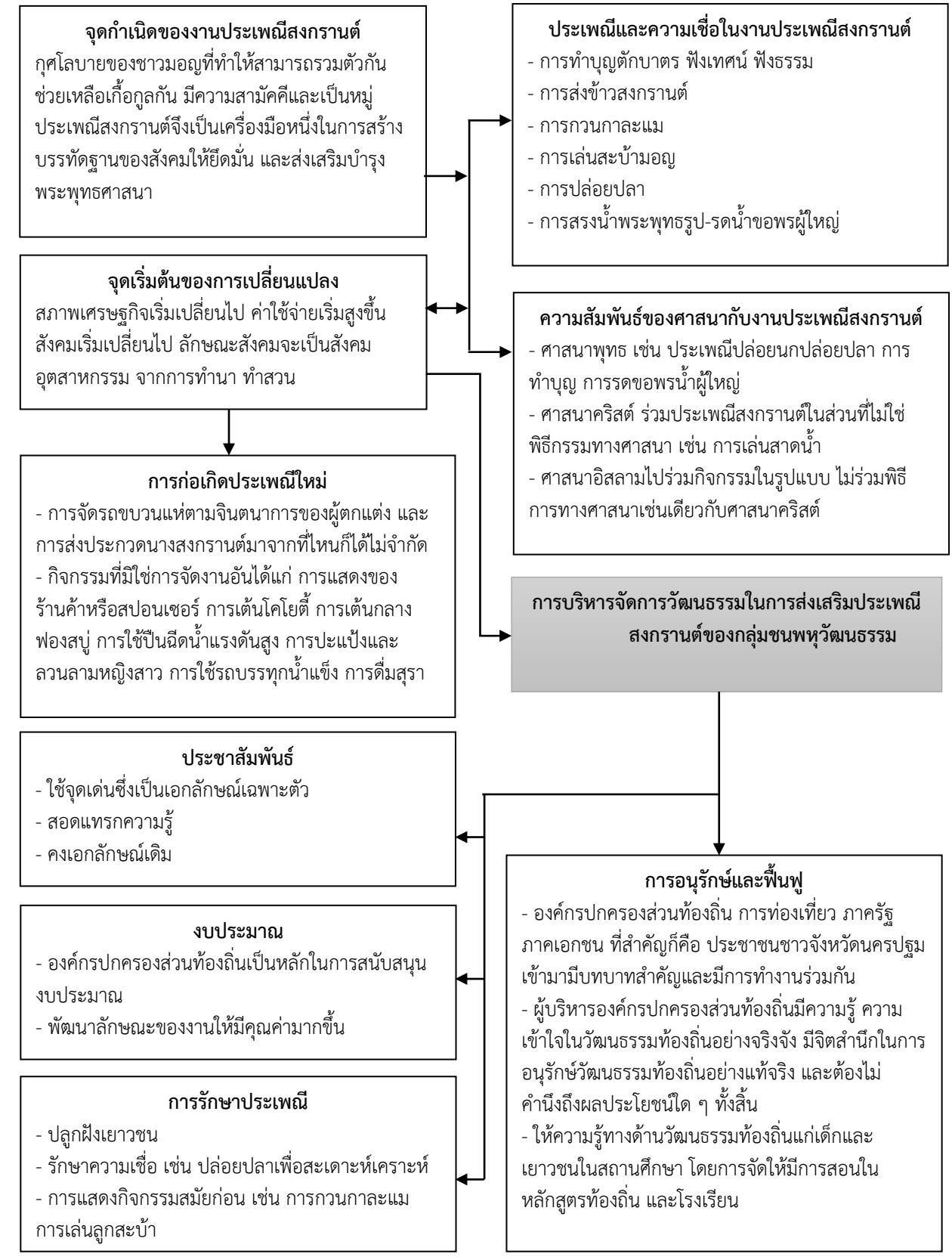
1) การประชาสัมพันธ์ โดยใช้จุดเด่นซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ประเพณีอันดีงาม มีการสอดแทรกความรู้และคงเอกลักษณ์ดั้งเดิม

2) งบประมาณ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักในการสนับสนุนและจัดหางบประมาณ และมีการพัฒนาลักษณะของงานประเพณีสงกรานต์ให้มีคุณค่ามากขึ้น

3) การรักษาประเพณี ด้วยการปลูกฝังเยาวชนให้รู้และภูมิใจในประเพณี รักษาความเชื่อ และจัดแสดงกิจกรรมที่เป็นต้นแบบอันแท้จริงให้นักท่องเที่ยวได้รับชม

4) การอนุรักษ์และฟื้นฟู องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การท่องเที่ยว ภาครัฐ ภาคเอกชน ที่สำคัญก็คือประชาชนชาวจังหวัดนครปฐมเข้ามามีบทบาทสำคัญและมีการทำงานร่วมกัน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างจริงจัง มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง และต้องไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น มีการให้ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา โดยการจัดให้มีการสอนในหลักสูตรท้องถิ่น และโรงเรียน

สรุปองค์ความรู้

ภาพประกอบที่ 1 การบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

จากภาพประกอบที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1) การประชาสัมพันธ์ โดยใช้จุดเด่นซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ประเพณีอันดีงาม มีการสอดแทรกความรู้และคงเอกลักษณ์ดั้งเดิม

2) งบประมาณ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักในการสนับสนุนและจัดหางบประมาณ และมีการพัฒนาลักษณะของงานประเพณีสงกรานต์ให้มีคุณค่ามากขึ้น

3) การรักษาประเพณี ด้วยการปลูกฝังเยาวชนให้รู้และภูมิใจในประเพณี รักษาความเชื่อ และจัดแสดงกิจกรรมที่เป็นต้นแบบอันแท้จริงให้นักท่องเที่ยวได้รับชม

4) การอนุรักษ์และฟื้นฟู องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การท่องเที่ยว ภาครัฐ ภาคเอกชน ที่สำคัญก็คือประชาชนชาวจังหวัดนครปฐมเข้ามามีบทบาทสำคัญและมีการทำงานร่วมกัน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างจริงจัง มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง และต้องไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น มีการให้ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา โดยการจัดให้มีการสอนในหลักสูตรท้องถิ่น และโรงเรียน

การอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า การบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม มีการอภิปรายผล ดังนี้

ส่วนที่ 1 ความเป็นมาของประเพณีสงกรานต์แบบดั้งเดิมของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

ประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม เริ่มจากวัฒนธรรมชาวซึ่งนับถือศาสนาพุทธ วัฒนธรรม ความเชื่อ เชื่อมโยงกับศาสนา ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม สะท้อนออกมาในรูปของวิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อต่าง ๆ ก็เชื่อมโยงกัน ทำให้เกิดความรักความสามัคคีในหมู่คณะ ศาสนา คริสต์ ศาสนาอิสลาม ก็สามารถเข้าร่วมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมได้ สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทุกอย่างได้ ยกเว้นพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้น ประเพณีและความเชื่อในงานประเพณีสงกรานต์จะจัดขึ้นตามความเชื่อทางศาสนาและความเชื่อในเรื่องของการกตัญญูต่อบุพพการี ดังนั้นในเทศกาลสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมจึงมีประเพณีที่สำคัญ คือ 1. การทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ ฟังธรรม 2. การส่งข้าวสงกรานต์ 3. การกวนกาละแม 4. การเล่นสะบ้ามอญ 5. การปล่อยปลา 6. การสรงน้ำพระพุทธรูป-รดน้ำขอพรผู้ใหญ่ กลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมเป็นชุมชนไทยเชื้อสายมอญเป็นส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ แต่ในขณะเดียวกันชุมชนแห่งนี้ยังมีคนไทยกลุ่มอื่น ๆ ที่นับถือศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และอิสลามอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ ซึ่งแต่ละศาสนาจะเข้าไปมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประเพณีสงกรานต์ ที่แตกต่างกัน ได้แก่ 1. ศาสนาพุทธ เกี่ยวข้องกับประเพณีสงกรานต์และเป็นที่มาของประเพณีต่าง ๆ ในวันสงกรานต์ เช่น ประเพณีปล่อยนกปล่อยปลา การทำบุญ ประเพณีกวนกาละแม ประเพณีรดขอพรน้ำผู้ใหญ่ เป็นต้น 2. ศาสนาคริสต์ จังหวัดนครปฐมมีทั้งศาสนาพุทธ คริสต์ คาทอลิค และอิสลาม แต่ไม่มีการแยกกลุ่มกัน อยู่กันอย่างกลมกลืน จะมีการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาตามความเชื่อของตนเองโดยเฉพาะ ศาสนาคริสต์ จะร่วมประเพณีสงกรานต์ในส่วนที่ไม่ใช่พิธีกรรมทางศาสนา เช่น การเล่นสาดน้ำ แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยไม่มีความขัดแย้งทางศาสนาแต่อย่างใด 3. ศาสนาอิสลาม ไปร่วมกิจกรรมในรูปแบบของกิจกรรม ไม่ได้ร่วมพิธีการทางศาสนาเช่นเดียวกับศาสนาคริสต์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดใจ แก้วแวว (Sudjai Kaewwaew, 2008) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบประเพณีสงกรานต์ของชุมชนมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร กับ

ชุมชนมอญ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า ประเพณีสงกรานต์ของชุมชนมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร กับชุมชนมอญ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีนั้น มีรูปแบบ ของการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกัน โดยยึดถือรูปแบบประเพณีดั้งเดิม แต่ในส่วนที่แตกต่างกัน ได้แก่ การแห่ข้าวแช่ การละเล่นพื้นบ้านของชาวมอญ เช่น ทะแยมอญ และสะบ้า ซึ่งในชุมชนมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ไม่มีการปฏิบัติหรือละเล่นแล้ว อันเนื่องจาก ขาดคนสืบทอดและไม่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ มีผลทำให้เริ่ม สูญหายไปบ้างแล้ว ส่วนพื้นที่ชุมชนมอญ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่ยังคงรักษารูปแบบและพิธีปฏิบัติแบบดั้งเดิมไว้ได้ อีกส่วนหนึ่งเป็นเพราะได้รับความส่งเสริม และสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว จึงทำให้มีการอนุรักษ์ รูปแบบและประเพณีสงกรานต์แบบมอญเอาไว้ได้

ส่วนที่ 2 การเปลี่ยนแปลงในงานประเพณีสงกรานต์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมยุคปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

งานประเพณีสงกรานต์ในยุคโลกาภิวัตน์ นั้นเปลี่ยนไปมาก ตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมืองภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งในปัจจุบันนักท่องเที่ยวคิดถึงความสนุกสนานที่ได้มาเล่นน้ำสงกรานต์ มีการเล่นน้ำที่เลยเถิด ใช้แป้งลูบหน้ากัน มีการกระทำอนาจาร มีการปล่อยปละละเลยเรื่องจำหน่ายสุรา มีการดื่ม สุรากันอย่างสนุกสนานในขณะที่เล่นน้ำสงกรานต์ มีการทะเลาะวิวาท และปัญหาการจราจรตามมา อดีตถึงปัจจุบันงานประเพณีสงกรานต์เปลี่ยนไปมาก วิธีการเล่นก็เปลี่ยนไป ภายใต้ปฏิสัมพันธ์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประกอบไปด้วย คนพื้นที่เก่าแก่ดั้งเดิม คนไทยเชื้อสายมอญ พุทธ คริสต์ อิสลาม แรงงานอพยพย้ายถิ่น ทั้งภายในประเทศและแรงงานข้ามชาติ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงสภาพของเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ ทำให้วัฒนธรรมสงกรานต์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชัย สุขวุ่น (Pichai Sukwoon, 2003) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ท้องถิ่น อยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จากสังคมเกษตรมาสู่สังคม ทุนนิยม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้โครงสร้างของภาคเกษตรประสบปัญหาหลายด้าน ทั้งปัญหาความยากจน ปัญหาด้านทรัพยากร ความแตกต่างทางรายได้ ส่งผลให้ภาคชนบทละทิ้ง วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม เพราะความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกันก็ละทิ้งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ไปพร้อม ๆ กัน ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงต้องปรับเปลี่ยนไป ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นนโยบายของรัฐ ถึงแม้รัฐธรรมนูญจะให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน ในการดูแลปกป้องศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่หากว่าโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ยังไม่ เปลี่ยนแปลง โอกาสที่ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นจะกลับมาสร้างความสมดุลก็เป็นไปได้ยาก

ส่วนที่ 3 การบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

การบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ควรมีการประชาสัมพันธ์ โดยใช้จุดเด่นซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ประเพณีอันดีงาม มีการสอดแทรกความรู้และคงเอกลักษณ์ดั้งเดิม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักในการสนับสนุนและจัดหางบประมาณ และมีการพัฒนาลักษณะของงานประเพณีสงกรานต์ให้มีคุณค่ามากขึ้น มีการรักษาประเพณี ด้วยการปลูกฝังเยาวชนให้รู้และภูมิใจในประเพณี รักษาความเชื่อ และจัดแสดงกิจกรรมที่เป็นต้นแบบอันแท้จริงให้นักท่องเที่ยวได้รับชม และอนุรักษ์และฟื้นฟู โดยความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การท่องเที่ยว ภาครัฐ ภาคเอกชน ที่สำคัญก็คือ ประชาชนชาวจังหวัดนครปฐมเข้ามามี

บทบาทสำคัญและมีการทำงานร่วมกัน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างจริงจัง มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง และต้องไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น มีการให้ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา โดยการจัดให้มีการสอนในหลักสูตรท้องถิ่น และโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร นาคบัลลังก์ และมนฤทัย ไชยวิเศษ (Supaporn Nakbalong and Manaruthai Chaivisate, 2003) ได้ศึกษาเรื่อง การปรับตัวและการจัดการทางวัฒนธรรมของชุมชนรอบวัดเพื่อการดำรงอยู่ของวัฒนธรรม พบว่า ไม่เพียงแต่ชุมชนต้องเข้มแข็งในการรวมตัวกันเพื่อฟื้นฟูภูมปัญญาดั้งเดิมเท่านั้น ผู้นำศาสนานับว่าเป็นกลไกสำคัญในการริเริ่มกิจกรรมทั้งทางโลกและทางธรรม แต่อย่างไรก็ตามการดำรงอยู่ของวัฒนธรรม ล้านนา ยังคงต้องปรับเปลี่ยนไปภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงด้านประชากร สังคมและ วัฒนธรรม เพราะฉะนั้นทางการจึงควรเผยแพร่ความรู้เรื่องสิทธิชุมชนให้กับชาวบ้านเพื่อให้ ชุมชนได้ตระหนักถึงสิทธิในการจัดการทางวัฒนธรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ การบริหารจัดการชุมชนสัมพันธ์ของวัดศรีษะทอง จังหวัดนครปฐม มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ชุมชนแต่ละแห่งมีการรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประเพณี รวมทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่และภาพถ่ายในอดีต ควรจัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมในแต่ละชุมชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนตลอดจนนักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้ และเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น

2) สนับสนุนให้โรงเรียนในท้องถิ่นได้มีการจัดการเรียนการสอนโดยบรรจุเรื่องวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นไว้ในหลักสูตร โดยให้ปราชญ์หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรมและประเพณี เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

3) การประชาสัมพันธ์โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ทุกช่องทาง โดยการให้ความรู้ ความเข้าใจ ต่อวัฒนธรรมประเพณีสงกรานต์ดั้งเดิม แสดงถึงคุณค่าในงานประเพณีโดยใช้จุดเด่นซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ชุมชนเป็นศูนย์รวมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชุมชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนตลอดจนนักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้

2) การจัดการเรียนการสอนเรื่องวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นไว้ในหลักสูตร

3) ประชาสัมพันธ์วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชุมชนแบบดั้งเดิมเพื่อการอนุรักษ์และรักษาประเพณีดั้งเดิม

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการบริหารจัดการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดนครปฐม

2) ควรศึกษาการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางวัฒนธรรมในจังหวัดนครปฐม

3) ควรศึกษาการประยุกต์จริยธรรมเชิงพุทธในการบริหารจัดการการแสดงพื้นบ้านของชุมชน

References

Office of the National Culture Commission. (2007). *A Decade of Sustaining Culture for Development*. Bangkok.

Pichai Sukwoon. (2003). Participation in Preserving Local Arts and Culture of Members of Tambon Administrative Organizations and People in Surat Thani Province. *Master of Education Thesis Department of Art Education*. Graduate School: Srinakharinwirot University.

Srisak Walliphodom. (2011). *Social-Cultural Development in Thailand*. Bangkok: Sutha Printing.

Sudjai Kaewwaew. (2008). A Comparative Study of Songkran Festival of Mon Community, Chet Riew Subdistrict, Ban Phaeo District. Samut Sakhon Province with Mon community, Ko Kred Subdistrict Pak Kret District Nonthaburi Province. *Master of Arts Thesis Thai case study branch*. Graduate School: Sukhothai Thammathirat Open University.

Supaporn Nakabanlang and Manaruthai Chaiwiset. (2003). Adaptation and cultural management of communities surrounding the temple. for the existence of Lanna culture. *Research report.* Chiang Mai: Faculty of Social Sciences, Chiang Mai University.

Suwilai Premsrirat (2005). *Strategies for collaborative cultural practices with communities*. Bangkok: Ek Phimthai.

Thawat Punnotok. *Supporting Lectures on Thai Studies: Mekong Basin Local History Course (No. 1)*. Maha Sarakham: Faculty of Humanities and Social Sciences. Mahasarakham University.

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็ง ของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT THAT CONTRIBUTES TO THE STRENGTHENING OF THE PRIVATE DEVELOPMENT NETWORK IN THE AREA OF NAKHON PATHOM PROVINCE

พระปลัดเกรียงเดช ถิ่นวงษ์พรหม
Phraplad Kerngdech Thinwongphrom
มหาวิทยาลัยปทุมธานี
Pathumthani University
Email : cio.pravit@gmail.com

Received 14 February 2023**; Revised** 29 April 2023**; Accepted** 30 April 2023.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภาคเอกชน การสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชน และเสนอแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม จำนวน 400 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการตีความหมายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภาคเอกชน และการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมาก การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .734 การสร้างความเข้มแข็งจะต้องมีความมุ่งมั่นควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องภายใต้กรอบของธรรมาภิบาล พัฒนาศักยภาพพนักงานทั้งในส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมประเพณีในเกือบทุกมิติ สร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรธุรกิจโดยการส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่พนักงานเพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาตนเอง จัดสวัสดิการอย่างเหมาะสม พัฒนากระบวนการจากหลัก SWOT ให้เกิดความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา มีการวัดผลให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ปรับปรุงความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดด้วยการพัฒนาความรู้ที่เชื่อมโยงกระบวนการทุกขั้นตอนเข้าด้วยกันจากบ้าน ชุมชน สังคม โรงเรียน บริษัท และภาครัฐ

คำสำคัญ: การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, การสร้างความเข้มแข็ง

Abstract

The objective of this research is to examine the relationship between human resource development and the strengthening of private sector development networks in Nakhon Pathom Province. The research employed an integrated approach combining qualitative and quantitative research methods. The sample group consisted of 400 individuals in Nakhon Pathom Province, selected through proportional stratified sampling. The research tools included interview forms and questionnaires, and data were analyzed using statistical methods such as percentages, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. Qualitative data were analyzed through descriptive interpretation.

The results indicated that the overall level of human resource development and the strengthening of private sector development networks in Nakhon Pathom Province were high. There was a significant positive correlation between human resource development and the strengthening of private sector development networks at the .05 level, with a multiple correlation coefficient (R) of .734. To strengthen private sector development networks, it is crucial to focus on economic development, social responsibility, and environmental protection within the framework of good governance. Additionally, it is necessary to provide employees with opportunities for personal and professional growth through education, religion, and cultural development. Business organizations can be strengthened through employee training and development programs, as well as the provision of appropriate welfare and efficient work processes. Furthermore, connecting knowledge and skills from various stages of life, such as home, community, school, company, and government, can enhance the achievement of goals and lead to overall success.

Keywords: Human resource development, the strengthening.

บทนำ

จากสภาพแวดล้อมในการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ ได้ส่งผลกระทบอย่างมากต่อความเข้มแข็งของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เนื่องจากที่ผ่านมาหน่วยงานต่างๆไม่มีการรวมตัวกันเป็นเครือข่าย หรือเครือข่ายยังไม่มีความเข้มแข็งจึงเป็นเครือข่ายที่ไม่ยั่งยืนและไม่สามารถก่อให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริงได้ ความสำเร็จของการสร้างเครือข่าย และการดำรงรักษาเครือข่ายไว้อย่าง ยั่งยืนเป็นสิ่งที่จะต้องควบคู่ไปกับการสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย ฉะนั้น ทิศทางการพัฒนาสังคมในอนาคตจึงเป็นเรื่องที่ทุกส่วนจะต้องร่วมกันสร้างและเป็นแนวร่วมในการพัฒนา เพราะการพัฒนาจะสำเร็จขึ้นได้ย่อมอยู่กับเงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญคือการเชื่อมโยงการทำงานของทุกภาคส่วนในสังคมให้เป็นเครือข่ายทางสังคมมาขับเคลื่อน

รูปแบบระบบการพัฒนาของชุมชนนั้นควรมีกระบวนการของชุมชนที่ช่วยให้คนได้ปรับปรุงชุมชนของตนเองโดยการทำงานร่วมกัน กระบวนการดังกล่าวเปิดกว้างให้สมาชิกในชุมชนสามารถเข้าถึง รวมทั้งควบคุมทรัพยากรและโครงสร้างอำนาจในชุมชนได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน เป็นกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับแบบแผนความสัมพันธ์แนวราบของชุมชน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจก บุคคล กลุ่ม และองค์กรในชุมชน เป็นโครงสร้างที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมซึ่งจุดมุ่งของการพัฒนา จึงไม่ใช่ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

เท่านั้น แต่ต้องทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงในสังคมด้วย และการเปลี่ยนแปลงก็ไม่ใช่เพียงทำให้เกิดขึ้นโดยการกระจายทรัพยากรให้ทั่วถึงเท่านั้น แต่ต้องมีความเข้มแข็งเกิดขึ้นภายในชุมชนและสังคมอีกด้วย

จังหวัดนครปฐม พบว่า ที่ผ่านมาประสบปัญหาความขัดแย้งในชุมชนหลายประการเช่น เครือข่ายภาคเอกชนที่ไม่มีทิศทางวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ยากที่จะพัฒนากิจกรรมของเครือข่ายให้ตอบสนองความต้องการอย่างต่อเนื่อง ความแตกต่างมากระหว่างฐานะ ขนาด ความเข้มแข็งและสถานภาพอื่นๆ การรวมศูนย์เกิดขึ้นเมื่อผู้ประสานงานของเครือข่าย เลขานุการ คณะทำงาน และคณะกรรมการ เริ่มควบคุมและดำเนินการเครือข่ายในนามตนเองมากกว่าการประสานงาน นอกจากนี้ยังพบปัญหาความไม่เป็นระบบ และมีโครงสร้างหลวมที่มุ่งเน้นความก้าวหน้าในอนาคตไม่ใช่ประสบการณ์ในอดีต และยังพบว่าเป็นการยากที่จะชี้วัดความสำเร็จของเครือข่ายได้ ซึ่งเครือข่ายสามารถถูกกระทบจากการแข่งขันของเครือข่าย หรือองค์กรอื่นที่มีงานคาบเกี่ยวกัน ซึ่งอาจนำไปสู่การร่วมมือกันแต่ก็อาจนำไปสู่การแข่งขันด้วยเช่นกัน

จากที่มาของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายภาคเอกชน เพราะหัวใจของเครือข่าย คือ การเชื่อมความสัมพันธ์ ซึ่งหมายความถึงทุกคนในทุกส่วนของสังคม ไม่ว่าจะเป็นนักธุรกิจ นายทุน หรือประชาชนคนธรรมดาต่างเป็นผู้แสดงที่สำคัญในการความเข้มแข็งของเครือข่ายกล่าวคือ การสร้างเป้าหมายและความพยายามที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้น รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม จึงเป็นภาวะใหม่แห่งการพัฒนาที่อาศัยฐานคิดที่เป็นแกนกลาง และการปฏิสัมพันธ์กัน มีชุมชนเป็นฐานของโครงสร้างการบริหารจัดการเครือข่ายเอกชน ซึ่งเป็นฐานคิดสำคัญในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของเครือข่ายภาคเอกชนของไทยในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

สมมติฐานการวิจัย

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ ด้านการฝึกอบรม ด้านการศึกษา ด้านการพัฒนา ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ จังหวัดนครปฐม ประชากร คือ ประชาชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม จำนวน 920,729 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม 400 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยเบื้องต้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของภาคเอกชน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภาคเอกชน และแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชน ซึ่งได้

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .92 ใช้ศึกษาความคิดเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม 2) แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ใช้ศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม 3) แนวทางการสนทนากลุ่ม คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญผู้ที่สามารถให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ในประเด็นเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของภาคเอกชน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภาคเอกชน และการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชน ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พฤศจิกายน 2562 -พฤศจิกายน 2563 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม สรุปได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 59.80 และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 40.30 มีอายุ 30 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.00รองลงมามีอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.50 และน้อยที่สุดมีอายุ 61 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10.00 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 42.50 รองลงมามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา-อนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 39.30 และน้อยที่สุดมีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 4.80 มีรายได้/เดือน ๑๐,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ 34.80 รองลงมา รายได้/เดือน ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ 26.50 และน้อยที่สุดรายได้/เดือน ๒๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 14.20

2. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านเวลาในการทำงาน รองลงมา ด้านปริมาณงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านคุณภาพงาน

2.1 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ด้านคุณภาพงาน มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนในการปฏิบัติงานทำให้ผลงานออกมามีคุณภาพดี ไม่มีข้อบกพร่อง รองลงมาคือ ท่านมีจิตสำนึกในการคำนึงถึงคุณภาพของงานหรือผลงานที่จะส่งผลถึงภาพลักษณ์ขององค์กร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีการปรับปรุงงานตามการประเมินให้เกิดคุณภาพยิ่งขึ้น

2.2 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ด้านปริมาณงาน มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ท่านมีการพัฒนาทักษะเพื่อเพิ่มปริมาณงานอย่างมีคุณภาพ รองลงมาคือ ท่านมีความพยายามในการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ปริมาณงานตามเป้าหมายอยู่เสมอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีเป้าหมายในการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ปริมาณงานตามแผนที่องค์กรตั้งไว้

2.3 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ด้านเวลาในการทำงาน มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ท่านมีแผนงานที่มีการกำหนดระยะเวลาการทำงานได้บรรลุเป้าหมายอย่างชัดเจน รองลงมาคือ ท่านมี

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนในการปฏิบัติงาน และสามารถทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนดไว้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีการลำดับความสำคัญของงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้งานเสร็จทันเวลาที่ได้กำหนดไว้

2.4 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ด้านค่าใช้จ่าย มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ท่านคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรหรืออุปกรณ์ต่างๆ ขององค์การในการปฏิบัติงานอย่างประหยัด รองลงมาคือ ท่านตรวจสอบสภาพของอุปกรณ์หรือเครื่องมือในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของขั้นตอนการปฏิบัติงานซึ่งทำให้เสียค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นต้นทุนในการปฏิบัติงานน้อยที่สุด

3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านการฝึกอบรม รองลงมา ด้านการพัฒนา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการศึกษา

3.1 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ด้านการฝึกอบรม มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ องค์กรส่งเสริม สนับสนุน ให้พนักงานได้พัฒนาความรู้ ความสามารถอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือ มีการสนับสนุนให้พนักงานมีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรมพนักงาน

3.2 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ด้านการศึกษา มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ พนักงานที่ได้รับการสนับสนุนการศึกษา สามารถช่วยพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานในองค์กรได้ รองลงมาคือ มีการสนับสนุนให้พนักงานมีโอกาสเข้ารับการศึกษาต่อเพิ่มเติมเพื่อความก้าวหน้า และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการคัดเลือกการเข้าศึกษาต่ออย่างเหมาะสมและยุติธรรม

3.3 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ด้านการพัฒนา มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ มีการปรับเปลี่ยนตำแหน่งให้แก่พนักงาน เพื่อให้เรียนรู้งานมากขึ้น รองลงมาคือ มีการจัดทำแผนพัฒนาสายทางก้าวหน้าของพนักงานในองค์กร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการส่งเสริมพนักงานให้มีความรู้ และทักษะเฉพาะด้าน

4. การสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านความรู้ความสามารถ รองลงมา ด้านการบริหารจัดการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วม

4.1 การสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถ มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และเป็นนักประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงาน รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เสียสละ และกระตือรือร้นในการทำงานเพื่อองค์กร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน

4.2 การสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ด้านการมีส่วนร่วม มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ พนักงานได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ความต้องการและปัญหาอย่างเท่าเทียมกัน รองลงมาคือ

พนักงานมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ซึ่งสามารถลดข้อขัดแย้งในองค์กรได้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด พนักงานให้ความสนใจและเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กร

4.3 การสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ด้านการบริหารจัดการ มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรก องค์กรมีการจัดตั้งคณะทำงาน หรือคณะกรรมการที่ชัดเจน และเหมาะสม รองลงมาคือ องค์กรมีการกำหนดกฎ หรือกติกาในการดำเนินงานต่างๆ อย่างชัดเจน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบแก่พนักงานหรือคณะกรรมการที่ชัดเจนเหมาะสม

4.4 การสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ด้านการเรียนรู้ร่วมกัน มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ พนักงานในองค์กรมีการเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาขององค์กรร่วมกันอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ องค์กรควรได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาองค์กร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ องค์กรได้ร่วมกันกำหนดแนวทางพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง

5. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการบริหารจัดการ และด้านการเรียนรู้ร่วมกัน

6. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีอำนาจในการพยากรณ์การสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ได้แก่ ด้านการฝึกอบรม ด้านการศึกษา และด้านการพัฒนา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .934

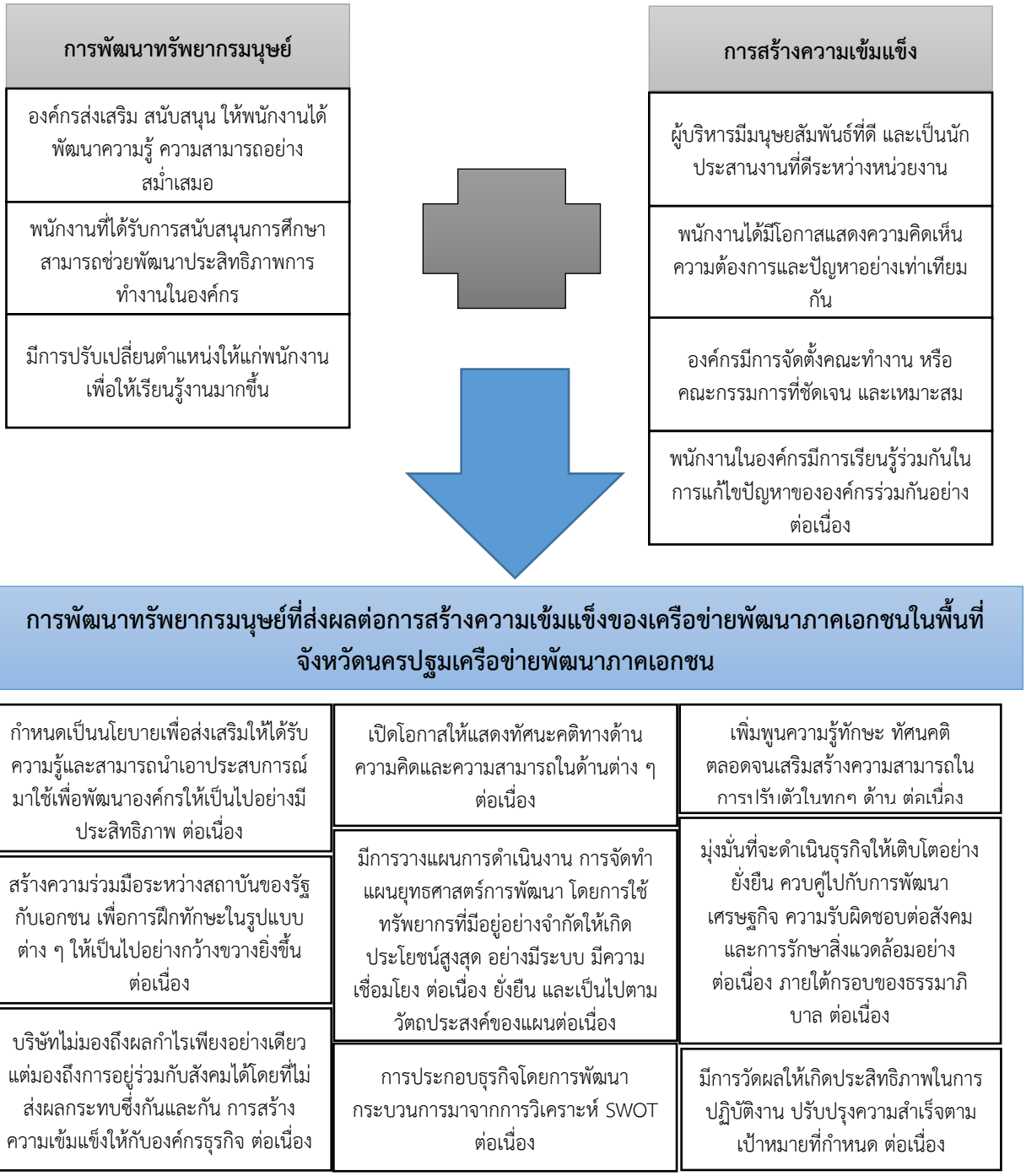
จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม สรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐมมาก เพราะภาคเอกชนมีการฝึกอบรมเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการกำหนดเป็นนโยบาย เพื่อส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ได้รับความรู้และสามารถนำเอาประสบการณ์ที่ได้จากโครงการฝึกอบรมนำมาใช้เพื่อพัฒนาองค์กรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเปิดโอกาสให้แสดงทัศนะคติทางด้านความคิดและความสามารถในด้านต่าง ๆ ด้วย การศึกษาเป็นวิธีการพัฒนาโดยตรง เพราะการให้การศึกษาเป็นการเพิ่มพูนความรู้ทักษะ ทัศนคติ ตลอดจนเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวใน ทุกๆ ด้าน องค์กรจัดให้มีความร่วมมือระหว่างสถาบันของรัฐกับเอกชน เพื่อการฝึกทักษะในรูปแบบต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น การพัฒนาจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงาน การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างมีระบบ มีความเชื่อมโยง ต่อเนื่อง ยั่งยืน และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแผน

2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐมมาก เพราะการสร้างความเข้มแข็งภาคเอกชนจะต้องมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินธุรกิจให้เติบโตอย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ภายใต้กรอบของธรรมาภิบาล มีการพัฒนาศักยภาพพนักงานโดยมีการกำหนดให้ชัดเจนว่าจะพัฒนาพนักงานไปในทิศทางใด ทั้งในส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมประเพณีหรือว่าเกี่ยวกับเรื่องคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมต่างๆในเกือบทุกมิติ บริษัทไม่มองถึงผลกำไรเพียงอย่างเดียว แต่มองถึงการที่องค์กรอยู่ร่วมกับสังคมได้โดยที่ไม่ส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน การสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรธุรกิจ ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่พนักงานเพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาตนเอง จัดสวัสดิการอย่างเหมาะสม หลักการหรือแนวคิดของการประกอบธุรกิจ โดยพัฒนากระบวนการมาจากหลักของการวิเคราะห์บริษัท นั่นก็คือหลัก SWOT ซึ่งถือเป็น

เทคนิคการวิเคราะห์ระบบการดำเนินการต่างๆให้เกิดความทันสมัยอยู่ตลอกเวลา มีการวัดผลให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ปรับปรุงความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ด้วยการพัฒนาความรู้ที่เชื่อมโยงกระบวนการทุกขั้นตอนเข้าด้วยกันจากบ้าน ชุมชน สังคม โรงเรียน บริษัท และภาครัฐ

สรุปองค์ความรู้

ภาพประกอบที่ 1 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

จากภาพประกอบที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม สามารถอธิบายได้ ดังนี้

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของภาครัฐนั้นองค์กรมีการส่งเสริม และสนับสนุนให้พนักงานได้ฝึกอบรม พัฒนาความรู้ และความสามารถอย่างสม่ำเสมอ พนักงานที่ได้รับการสนับสนุนการศึกษาสามารถช่วยพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานในองค์กรได้ มีการพัฒนา การปรับเปลี่ยนตำแหน่งให้แก่พนักงาน เพื่อให้เรียนรู้งานมากขึ้น

การสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนผู้บริหารนั้นต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และเป็นนักประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงาน องค์กรมีการจัดตั้งคณะทำงาน หรือคณะกรรมการที่ชัดเจน และเหมาะสม พนักงานมีโอกาสแสดงความคิดเห็น ความต้องการและปัญหาอย่างเท่าเทียมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาขององค์กรร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

การฝึกอบรมเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการกำหนดเป็นนโยบาย เพื่อส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ได้รับความรู้และสามารถนำเอาประสบการณ์ที่ได้จากโครงการฝึกอบรมนำมาใช้เพื่อพัฒนาองค์กรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเปิดโอกาสให้แสดงทัศนะคติทางด้านความคิดและความสามารถในด้านต่าง ๆ ด้วย การศึกษาเป็นวิธีการพัฒนาโดยตรง เพราะการให้การศึกษาเป็นการเพิ่มพูนความรู้ทักษะ ทัศนคติ ตลอดจนเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวใน ทุกๆ ด้าน องค์กรจัดให้มีความร่วมมือระหว่างสถาบันของรัฐกับเอกชน เพื่อการฝึกทักษะในรูปแบบต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น การพัฒนาจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงาน การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างมีระบบ มีความเชื่อมโยง ต่อเนื่อง ยั่งยืน และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแผน

การสร้างความเข้มแข็งภาคเอกชนจะต้องมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินธุรกิจให้เติบโตอย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ภายใต้กรอบของธรรมาภิบาล มีการพัฒนาศักยภาพพนักงานโดยมีการกำหนดให้ชัดเจนว่าจะพัฒนาพนักงานไปในทิศทางใด ทั้งในส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมประเพณีหรือว่าเกี่ยวกับเรื่องคุณภาพชีวิตสิ่งแวดล้อมต่างๆในเกือบทุกมิติ บริษัทไม่มองถึงผลกำไรเพียงอย่างเดียว แต่มองถึงการที่องค์กรอยู่ร่วมกับสังคมได้โดยที่ไม่ส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน การสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรธุรกิจ ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่พนักงานเพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาตนเอง จัดสวัสดิการอย่างเหมาะสม หลักการหรือแนวคิดของการประกอบธุรกิจ โดยพัฒนากระบวนการมาจากหลักของการวิเคราะห์บริษัท นั่นก็คือหลัก SWOT ซึ่งถือเป็นเทคนิคการวิเคราะห์ระบบการดำเนินการต่างๆให้เกิดความทันสมัยอยู่ตลอกเวลา มีการวัดผลให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ปรับปรุงความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ด้วยการพัฒนาความรู้ที่เชื่อมโยงกระบวนการทุกขั้นตอนเข้าด้วยกันจากบ้าน ชุมชน สังคม โรงเรียน บริษัท และภาครัฐ

การอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุในจังหวัดกาญจนบุรี มีการอภิปรายผล ดังนี้

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านการฝึกอบรม

รองลงมา ด้านการพัฒนา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิชญาภา เมธีวรฉัตร (Wichayapa Meteewochat, 2014) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สายวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง 2 ในด้านการฝึกอบรมมีนโยบายการจัดการอบรมบุคลากร เชิญวิทยากรทั้งภายในและภายนอกมาอบรม ในด้านการศึกษา สนับสนุนการศึกษาต่อของบุคลากรในระดับที่สูงขึ้นเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน และในด้านการพัฒนา มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนางานของตนเอง พัฒนาให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ ส่วนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามลักษณะ 5 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านวิชาการ ด้านทักษะ ด้านเจตคติ ด้านความคิดสร้างสรรค์ นั้น บุคลากรควรมีบุคลิกภายนอกที่ดี และเป็นแบบอย่างที่ดี มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ บุคลิกภายใน ต้องเป็นคนที่มีจิตใจที่ดีงาม มีเจตคติที่ดี เป็นคนใจเย็น อารมณ์ดี มีทัศนะคติที่ดี มองโลกในแง่ดี 2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง 2 ด้านศีล ได้ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานอย่างเต็มที่มีการจัดอบรมถือศีลและปฏิบัติธรรมประจำปี การฝึกอบรมขั้นศีล คือ ฝึกกาย วาจา ขั้นสมาธิ คือ ฝึกจิตใจ ขั้นปัญญา คือ ฝึกองค์ความรู้ในการพัฒนา ด้านสมาธิ มีการส่งเสริมให้บุคลากรทำสมาธิให้จิตใจมีความสงบสุขก่อนปฏิบัติงานอยู่เสมอ ด้านปัญญา สนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติงานโดยใช้หลักความเห็นชอบ และคิดชอบในการทำงาน 3. รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง 2 พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านศีล (B = Behavior) การพัฒนาเน้นไปที่การพัฒนาพฤติกรรมทางกายและวาจา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านศีลก่อให้เกิดทักษะและมีบุคลิกภาพที่ดี การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านสมาธิ หรือการพัฒนาจิตใจ (M = Mind) การพัฒนาทรัพยากรด้านสมาธิยังก่อให้เกิดเจตคติที่ดีในการทำงาน การพัฒนาด้านปัญญาหรือการพัฒนาด้านความรู้ (W = Wisdom) เป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในขั้นสูงสุดและมีความสำคัญสูงสุด ปัญญานำมาใช้กับความรู้ทางวิชาการและความคิดสร้างสรรค์ เพราะต้องให้เกิดความรับรู้และจะต้องมีความคิดสร้างสรรค์ จะได้รูปแบบจากการสังเคราะห์ (Synthesis Model) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ Buddhist Human Resource Development คือ BHRD = BMW

2. การสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ด้านความรู้ความสามารถ รองลงมา ด้านการบริหารจัดการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิชญาภา ยืนยาว (Pitchayapa Yuenyao, 2009) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า 1. ปัจจัยที่จำเป็นต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษานั้นประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การจัดการองค์การ 2) การติดต่อสื่อสาร 3) ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ 4) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 5) การบริหารความเปลี่ยนแปลง 6) จรรยาบรรณในวิชาชีพ 7) การบริหารที่ดี 2. รูปแบบการบริหารทรัพยากรบุคคลในสถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วยกลุ่มตัวแปรอิสระ ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร ความเชี่ยวชาญ การบริหารการเปลี่ยนแปลง จรรยาบรรณในวิชาชีพและการบริหารที่ดีกับกลุ่มตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดการองค์การ และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายพัฒนาภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ควรจะกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาความรับผิดชอบของบุคลากรภายในองค์กร

2. ถ่ายทอดความรู้เพื่อเพิ่มพูนทักษะ ความชำนาญ ความสามารถ และทัศนคติในทางที่ถูกที่ควรต่อเจ้าหน้าที่ เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานและภาระหน้าที่ต่าง ๆ ในปัจจุบันและอนาคตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และไม่ว่าการฝึกอบรม จะมีขึ้นที่ใดก็ตามวัตถุประสงค์ก็คือ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน

3. มุ่งเน้นการสร้างคนให้มีความสมบูรณ์ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดี และสามารถปรับตัว ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้เป็นสำคัญ ถึงแม้ว่าการศึกษายุคปัจจุบันจะเน้นให้ความสำคัญแก่ตัวผู้เรียนเป็นหลัก ทั้งในด้านของการจัดเนื้อหาการเรียนรู้ ระดับความยากง่ายและเทคนิควิธีการเรียนรู้ เพื่อให้ตรงกับความสนใจ ความต้องการขอพนักงานเจ้าหน้าที่

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ ได้รับความรู้และเพิ่มเติมเสริมทักษะสามารถนำเอาประสบการณ์ที่ได้จากโครงการฝึกอบรมนำมาใช้เพื่อพัฒนาองค์กรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทั้งต่อตัวเจ้าหน้าที่เองฝ่ายบริหารมองเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญจึงจัดให้มีโครงการฝึกอบรมอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

2. จัดสรรงบประมาณไว้ทุก ๆ ปี แต่งบประมาณมีอยู่อย่างจำนวนจำกัดในการจัดโครงการฝึกอบรมและจัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านเป็นวิทยากรเพื่อให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่

3. เสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวในทุกๆ ด้านให้กับบุคคลโดยมุ่งเน้นเกี่ยวกับงานของพนักงานในอนาคต จัดทำแผนเป็นการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของภาครัฐในจังหวัดนครปฐมเพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกลุ่มตัวอย่างจากหลาย ๆ กลุ่ม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มากยิ่งขึ้น

2. ควรจะศึกษาถึงกลยุทธ์ เทคนิค และนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่จะช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเพิ่มพูนทักษะ ความชำนาญ ความสามารถ ด้านการปฏิบัติงานและภาระหน้าที่ต่าง ๆ ในปัจจุบันและอนาคตให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ควรศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับผู้บริหารทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อให้เกิดพลังบวรในการพัฒนาทุกด้าน

References

Pitchayapa Yuenyao. (2009). Models of Human Resource Management in Higher Education Institutions. *Doctor of Philosophy*. Graduate School: Silpakorn University.

Wichayapa Metheewochat. (2014). Buddhist-based human resource development model of Rajabhat University in the lower northern region. 2. *Doctor of Philosophy degree. Department of Public Administration*. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

การพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม

WELL-BEING NETWORK DEVELOPMENT OF THE FLOATING-MARKET COMMUNITY IN RATCHABURI PROVINCE BY THE PARTICIPATION PROCESS OF SOCIAL INSTITUTIONS

พระครูสังฆรักษ์ทรงพรรณ ภิรมย์พร
Phrakhrusangharak Songphan Piromporn
มหาวิทยาลัยปทุมธานี
Pathumthani University
Email : cio.pravit@gmail.com

Received 14 February 2023**; Revised** 29 April 2023**; Accepted** 30 April 2023.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชน วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชน และสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสานวิธี กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จำนวน 380 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความหมายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวกภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสบายใจ (สุขภาวะทางจิต) อยู่ในลำดับที่ 1 รองลงมา ด้านสุขกาย (สุขภาวะทางกาย) และด้านอุดมปัญญา (สุขภาวะทางปัญญา) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก พบว่า ร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ และความรู้สึกร่วม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 16.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม เป็นรูปแบบของการยกระดับความร่วมมือของภาคีเครือข่ายอย่างเป็นทางการในลักษณะเครือข่าย บ-ว-ร หรือสามประสาน โดยให้มีการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อขับเคลื่อนภารกิจร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: การพัฒนา, เครือข่าย, สุขภาวะชุมชน, ตลาดน้ำ

Abstract

The present research endeavors to examine the level of development of community health networks in Damnoen Saduak Floating Market, Ratchaburi Province, and to analyze the factors affecting the development of such networks. Furthermore, it synthesizes a development model for the Damnoen Saduak Floating Market community health network by incorporating the participation process of social institutions. The research adopts an integrated research method, combining both qualitative and quantitative research approaches. The sample group consisted of 380 individuals selected from the Damnoen Saduak Floating Market community in Ratchaburi Province using a stratified selection method. Data was collected through structured interviews and questionnaires. The data was analyzed using descriptive statistics such as percentages, mean, and standard deviation, as well as multiple regression analysis methods. Additionally, qualitative data was analyzed through descriptive interpretation. The results indicate that the overall development of community health networks in Damnoen Saduak Floating Market is at a high level. Among the different aspects, comfort (mental well-being) was found to be the highest ranked, followed by physical well-being, while intellectual well-being was found to be the lowest.

The results also revealed that the benefits received from the implementation and common sense were found to be significant factors affecting the development of community health networks in the study area. These factors were found to jointly predict 16.90% of the development of community health networks with a statistical significance of 0.05. The proposed model for the development of community health networks in Damnoen Saduak Floating Market, Ratchaburi Province, involves the participation process of social institutions. This includes the formation of a network of cooperation among network partners, such as Bor-Wor-Ror or Borworn (three-coordination), through the signing of a memorandum of cooperation in writing to drive concrete missions together. The model aims to raise the level of cooperation among network partners and promote the development of community health networks in the study area.

Keywords: development, network, community's well-being, floating market

บทนำ

การสร้างเสริมสุขภาวะองค์รวมจะสามารถบรรเทาความทุกข์ทางร่างกายและจิตใจได้ ด้านสังคมชุมชนจะเกิดความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่น ด้านปัญญา เกิดการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา การติดอาวุธทางปัญญา วิเคราะห์หาสาเหตุ จากการเรียนรู้ในการทำตัวชี้วัด ข้อมูล แผนที่สุขภาวะ นโยบาย ยุทธศาสตร์ และโครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ชุมชน ท้องถิ่น ขยายกิจกรรมจนนำไปสู่การลดหรือแก้ไขปัญหาทุกขภาวะได้อย่างยั่งยืน (Somphan Techathik and Winai Wongasa, 2012) ดังที่คำว่า "Complete Well-being" หมายถึง สุขภาวะที่สมบูรณ์ ต้องประกอบด้วย ความสมบูรณ์ทางกาย (Physical) ทางจิต (Mental) ทางสังคม (Social) และทางจิตวิญญาณ (Spiritual) (Prawet Wasi, 2005) แนวคิดแบบองค์รวมนี้เป็นหลักการที่ยอมรับทั้งในกลุ่ม

มานุษยวิทยา วัฒนธรรมตะวันตกและหลักทางศาสนา แนวคิดแบบองค์รวม คือ การตระหนักและให้ความสำคัญของความเกี่ยวพันที่กลมกลืนแยกออกจากกันไม่ได้ของร่างกาย จิตใจ ปัญญา (จิตวิญญาณ) และสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล (Chanphen Santawacha, 2005)

อย่างไรก็ตาม กระแสการพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนมีเพิ่มสูงขึ้น เนื่องมาจากความล้มเหลวของการพัฒนากระแสหลัก (Mainstream of Development) ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งเน้นในเชิงวัตถุและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนำไปสู่แนวคิดการพัฒนาทางเลือก (Alternative Development) ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์อย่างเท่าเทียม มีส่วนร่วมและยั่งยืน ด้วยการใช้แนวทางการพัฒนาแบบใหม่ที่จะต้องมีหลักคิดเรื่องความเสมอภาค ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม สร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม และพัฒนาความอยู่ดีกินดีของประชาชน การพัฒนาทางเลือกดังกล่าวนี้ เปรียบเสมือนการพัฒนาจากระดับล่าง (Development from Below) โดยมีชุมชนเป็นตัวแสดงในการขับเคลื่อนการพัฒนา ซึ่งมีความแตกต่างจากการพัฒนาแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นการพัฒนาจากระดับบน (Development from Top) โดยมีรัฐเป็นผู้ชี้นำการพัฒนา (Thanawat Phimolchinda, 2014)

จังหวัดราชบุรี มี “ตลาดน้ำดำเนินสะดวก” ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของไทย เป็นสิ่งที่แสดงถึงวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยที่มีความผูกพันกับสายน้ำ (Samai Sutthitham, 1996) แต่ปัจจุบันประสบปัญหาสำคัญ ได้แก่ ปัญหาสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการทำกิจกรรมอื่น ๆ ของชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง ทำลายภูมิทัศน์บริเวณตลาดน้ำ หรือการมุ่งเน้นการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคเป็นหลักมากกว่าการวางแผนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน รวมถึงการรักษาวิถีชีวิตชุมชน ประเพณีวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของชุมชน อีกทั้งปัญหาการใช้ทรัพยากรไม่คุ้มค่าและไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน (Damnoen Saduak Subdistrict Municipality, 2014) ปัญหาสุขภาพที่มีโรคภัยไข้เจ็บที่เป็นปัญหาเฉพาะของตน แต่โยงออกมาสู่ปัญหาสุขภาวะ เป็นความบกพร่องส่วนบุคคลที่นำไปสู่ปัญหาสาธารณะ กล่าวคือ ปัญหาสุขภาวะ (Phra Brahmagunaporn (P.A. Payutto, 2005)

ปัจจุบัน หน่วยงานต่าง ๆ กำลังปรับวัฒนธรรมการทำงานร่วมกับชุมชน โดยเน้นการส่งเสริมเครือข่าย ซึ่งกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรในโลกยุคใหม่ไปแล้ว ไม่ว่าจะเป็นภาคธุรกิจ ภาครัฐ หรือภาคประชาชน ก็ล้วนแต่ต้องปรับตัวให้ทำงานด้วยวิธีการแบบ “เครือข่าย” มากกว่าการใช้อำนาจและกฎ ระเบียบเหมือนเมื่อก่อน โดยที่เครือข่ายอาจเป็นเครือข่ายแบบผสมผสานระหว่างสมาชิกที่แตกต่างกันในสถานภาพ เช่น เป็นผู้นำชุมชน ข้าราชการ นักธุรกิจ นักวิชาการ แต่เมื่อทุกคนมีเป้าหมายร่วมกันก็สามารถเป็นเครือข่ายได้ อีกแบบหนึ่ง คือ เครือข่ายขององค์กรหรือคนที่มีสถานภาพเดียวกัน อาชีพเดียวกัน ระดับเดียวกัน เช่น เกษตรกร นักวิจัย องค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันวิจัย เป็นต้น (Seri Pongphit, 2012) บนพื้นฐานแนวคิดหลัก คือ การสร้างคุณภาพและพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนอย่างเป็นขบวนการ ทำให้องค์กรชุมชนเห็นความสำคัญของการสำรวจข้อมูลเพื่อทบทวนตนเอง และกระตุ้นให้เกิดการประเมินเพื่อพัฒนาตนเองไปสู่ความเข้มแข็งเป็นที่ยอมรับร่วมกัน (Community Organization Development Institute (Public Organization), Ministry of Social Development and Human Security, 2015)

ดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญที่จะทำการศึกษา การพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นฐานคิดสำคัญนำไปสู่การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
3. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม” ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการโดยมีตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาวะ

สุขภาวะองค์รวม คือ ภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย จิต สังคม และปัญญา ตามความจริงแห่งธรรมชาติของชีวิต ตามแนวคิดสุขภาพองค์รวมสัมพันธ์กับชุมชนและเครือข่าย 4 มิติ ซึ่งประกอบด้วย (1) สุขภาวะทางกาย (Physical Dimension) การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีความคล่องแคล่ว มีกำลัง ไม่เป็นโรค ไม่พิการ มีเศรษฐกิจหรือปัจจัยที่พอเพียง ไม่มีอุบัติเหตุอันตราย และมีสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ (2) สุขภาวะทางจิต (Psychological Dimension) การมีจิตที่เป็นสุข รื่นเริง คล่องแคล่วไม่ติดขัด มีความเมตตา สัมผัสได้กับสรรพสิ่ง มีสติ มีสมาธิ มีปัญญา รวมถึงการลดความเห็นแก่ตัวด้วย (3) สุขภาวะทางสังคม (Social Dimension) การอยู่ร่วมกันด้วยดี มีครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนที่เข้มแข็ง สังคมที่มีความยุติธรรม มีความเสมอภาค มีภราดรภาพ มีสันติ มีความเป็นประชาสังคม มีระบบบริการที่ดี มีระบบบริการที่เป็นกิจการทางสังคม (4) สุขภาวะทางปัญญา (Spiritual Dimension) สุขภาพที่เกิดขึ้นเมื่อทำความดี หรือจิตสัมผัสกับสิ่งที่มีคุณค่าอันสูงส่งหรือสิ่งสูงสุด

2. แนวคิดเกี่ยวกับสถาบันทางสังคม

สถาบันครอบครัวมีความสำคัญในฐานะที่เป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่ทางสังคมในการ ถ่ายทอดค่านิยม ปลูกฝังความเชื่อ สร้างเสริมทัศนคติ กำหนดบุคลิกภาพ วิธีประพฤติปฏิบัติตน รวมทั้งการสร้างบรรทัดฐานทางสังคมให้แก่สมาชิกรุ่นใหม่ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศโดยรวม สถาบันครอบครัวจึงเปรียบเสมือนจักรกลชั้นแรกที่ทำหน้าที่หล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคลให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ นำไปสู่การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และครอบครัวยังถือเป็นหน่วยเศรษฐกิจย่อยที่สุดที่มีความสำคัญสูงต่อระบบเศรษฐกิจส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นกระบวน การผลิต การบริโภค และการอบรม ที่ต้องเริ่มจากครอบครัวก่อนทั้งสิ้น รวมทั้งเป็นรากฐานการสร้างชุมชนและสังคมที่เข้มแข็งอีกด้วย โดยนัยนี้ สถาบันครอบครัวจึงมีหน้าที่สำคัญ ๆ หลากหลายประการ นั้นเอง

สถาบันศาสนา เป็นสถาบันที่ผลิตคนดี มีความรู้ โดยความเป็นคนดี คือ การรู้ศีล รู้ธรรมซึ่งเป็นบรรทัดฐานของสังคมมนุษย์ที่มุ่งสันติสุข อย่างไรก็ตาม บุคคลทั่วไปอาจเห็นสถาบันศาสนาใน 2 ลักษณะ คือ หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ได้แก่ ในแง่ของตัวหลักธรรมคำสอนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับมนุษย์ เป็นแนวทางปฏิบัติสามารถขจัดความทุกข์ และยังเป็นหลักปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของหมู่ชน และในแง่ที่เป็นสัญลักษณ์ เช่น พระสงฆ์ วัด วาอาราม เป็นต้น ซึ่งตามปกติถือว่าเป็นตัวแทนในการสืบทอดศาสนาให้ยั่งยืนมาจนถึงปัจจุบัน เพราะเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันทางศาสนาที่นำเอนทั้งหลักคำสอนมาปฏิบัติเป็นตัวอย่างแก่สังคม และเผยแผ่หลักธรรมคำสอนนั้นออกไปให้กว้างขวาง ประการสำคัญ คือ การดำเนินงานของสถาบันพระพุทธศาสนานี้ เป็นไปเพื่อประโยชน์

สุขแก่สังคมโดยรวม เพราะพระพุทธศาสนามุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจของคนให้มีปัญญา เป็นอิสระจากกิเลสเป็นสำคัญ จนเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

สถาบันการปกครองหรือราชการ (ส่วนท้องถิ่น) ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐในชุมชน อาทิ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน อบต. สาธารณสุขตำบล เกษตรตำบล รวมทั้งระบบกลไกในการบริหารที่มาจากรัฐในรูปอื่น ๆ มีหน้าที่โดยตรงในการปกครองและดำเนินการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของรัฐและผลประโยชน์ของท้องถิ่น มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติเป็นไปตามนโยบายของตนเอง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมือง มีส่วนร่วมรับรู้และช่วยกันแก้ปัญหาของท้องถิ่นโดยสอดคล้องกับความต้องการของคนในท้องถิ่นเป็นสำคัญด้วย

3. แนวคิดเกี่ยวกับตลาดน้ำ

ตลาดน้ำ หมายถึง แหล่งค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันในท้องน้ำโดยอาศัยเรือเป็นพาหนะ ในอดีตเรียกกันว่า ตลาดนัด แล้วยังมีชื่อเรียกกันว่า ตลาดเรือ หรือตลาดท้องน้ำ อีกด้วย ก่อนที่ปัจจุบันจะเรียกกันติดปากว่า ตลาดน้ำ ทั้งนี้ เมื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ก็เปลี่ยนไป การซื้อขายแลกเปลี่ยนสิ่งของเกิดขึ้นทางบก ตลาดน้ำหลายแหล่งยังคงอยู่ แต่ปรับเปลี่ยนสถานะเป็นแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของไทย คลองดำเนินสะดวก เกิดขึ้นจากพระราชดำริของ รัชกาลที่ 4 ตามประสงค์ที่ทรงต้องการให้มีเส้นทางสัญจรทางน้ำระหว่างกรุงเทพ ฯ สมุทรสงคราม และราชบุรี มีความสะดวกขึ้น โดยใช้แม่น้ำแม่กลองเป็นสื่อกลาง ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2409 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุญนาค) เป็นผู้อำนวยการขุดคลองนี้ โดยใช้กำลังแรงงานจากทหาร ข้าราชการ และประชาชน โดยนัยนี้ ตลาดน้ำแห่งแรกของประเทศไทยจึงเกิดขึ้นที่จังหวัดราชบุรี ควบคู่กับการเกิดคลองดำเนินสะดวก นั่นเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ ชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ประชากร คือ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาในชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จำนวน 7,414 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาในชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี 380 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยเบื้องต้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชน และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชน ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97 ใช้ศึกษาความคิดเห็นต่อการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม 2) แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ใช้ศึกษา การพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม 3) แนวทางการสนทนากลุ่ม คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญผู้ที่สามารถให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พฤศจิกายน 2562 -พฤศจิกายน 2563 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม สรุปได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 61.6 มีอายุ 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.6 มีการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 51.3 และมีอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 31.1

2. ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านองค์กรของชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

2.1 ด้านความมั่นคง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) ด้านปัจจัยความมั่นคง พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้สัมภาษณ์ว่า ให้ความสำคัญกับศักยภาพและคุณภาพของประชาชนทุกช่วงวัยให้สามารถเข้าถึงระบบบริการสาธารณะและสวัสดิการ การศึกษา บริการสาธารณสุข โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ และการคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ ตามสิทธิขั้นพื้นฐานของประชากร

2.2 ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การเป็นสมาชิกเครือข่ายสุขภาวะชุมชนในลักษณะที่เป็นเครือข่ายที่เป็นทางการซึ่งมีข้อตกลง ระบบระเบียบของความสัมพันธ์ และมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้สัมภาษณ์ว่า ชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก มีทั้งรูปแบบของการเป็นสมาชิกของกลุ่มทางสังคมในลักษณะที่เป็นทางการ เช่น กลุ่มอาชีพ เป็นต้น และก็มีรูปแบบของการเป็นสมาชิกของกลุ่มทางสังคมที่ไม่เป็นทางการอีกด้วย

2.3 ด้านความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในจุดประสงค์และเป้าหมายของเครือข่ายสุขภาวะชุมชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) ด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้สัมภาษณ์ว่า ชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวกมีความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาวะที่ครอบคลุมทั้งจุดประสงค์ เป้าหมาย ความสำคัญ ตลอดจนบทบาทที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ตั้งแต่มีการขับเคลื่อนการปฏิรูประบบสุขภาพ จนนำไปสู่การมีพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติในปัจจุบัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นช่องทางให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาวะของตนเองชุมชนและสังคมได้มากยิ่งขึ้น

2.4 ด้านการรับรู้ข่าวสาร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของเครือข่ายสุขภาวะชุมชนที่ท่านเป็นสมาชิกอยู่อย่างถูกต้องและทันต่อเหตุการณ์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) ด้านการรับรู้ข่าวสาร พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้สัมภาษณ์ว่า การรับรู้ข่าวสารของคนในชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก เป็นไปด้วยความสะดวก เนื่องจากปัจจุบันมีเทคโนโลยีทางการสื่อสารสมัยใหม่ เช่น การใช้โทรศัพท์ หรืออินเตอร์เน็ต เข้ามาช่วยในการประสานงานต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ถูกต้อง ทันต่อเหตุการณ์ และครบถ้วนสมบูรณ์ แต่จุดนี้จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีด้วยสติ เพราะการนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างไม่รู้เท่าทันนอกจากไม่อผลดี ยังสามารถก่อความเสียหายได้อีด้วย จึงต้องมีความรู้และเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม พร้อมทั้งต้องเตรียมแนวทางในการรับมือกับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อด้วย

2.5 ด้านความรู้สึกร่วม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความอบอุ่นในชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) ด้านความรู้สึกร่วม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้สัมภาษณ์ว่า ทุกภาคส่วนต่างเต็มใจที่จะช่วยเหลือกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ ในชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวกเป็นอย่างดี คนในชุมชนมีความสัมพันธ์กันที่ดีต่อกัน มีประเพณี วัฒนธรรมเดียวกัน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีจิตสำนึกที่จะปกป้องรักษาชุมชนร่วมกันด้วยจิตวิญญาณ มุ่งรักษาผลประโยชน์ร่วมของชุมชน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม

2.6 ด้านความสามัคคี อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) ด้านความสามัคคี พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้สัมภาษณ์ว่า ความสามัคคีเป็นปัจจัยสำคัญ และเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานในการหล่อหลอมให้คนในชุมชนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นำพาไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ความสามัคคีจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างและดำรงอยู่ของประเทศชาติ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องหาวิธีเสริมสร้างความสามัคคี เพื่อเป็นกระบวนการหล่อหลอมให้คนในสังคมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก่อให้เกิดพลังในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ การเสริมสร้างความสามัคคีมีหลายวิธี เช่น การขัดเกลาทางสังคม การสร้างความปรองดอง การนำหลักการสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมาใช้ และการประยุกต์หลักคำสอนทางศาสนามาปฏิบัติ เมื่อสังคมปราศจากความ ขัดแย้ง จะเกิดความสงบสุข มีความสามัคคี รักใคร่ กลมเกลียว ก็จะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและความผาสุกในสังคม

2.7 ด้านร่วมค้นหาปัญหา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมตรวจสอบข้อเท็จจริงของปัญหาในการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) ด้านร่วมค้นหาปัญหา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้สัมภาษณ์ว่า มีการวิเคราะห์ชุมชนร่วมกัน โดยให้คนภายในชุมชนมาร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการของชุมชน ทั้งผู้ใหญ่บ้าน พระสงฆ์ ครูในชุมชน และชาวบ้าน ร่วมกันวิเคราะห์ ในลักษณะของกลุ่มคณะกรรมการเพื่อให้ได้ข้อสรุปในด้านปัญหา ที่มาของปัญหา และความต้องการในการแก้ปัญหาของชุมชนที่แท้จริงมากที่สุด

2.8 ด้านร่วมวางแผน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการทำงานการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) ด้านร่วมวางแผน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้สัมภาษณ์ว่า ปัจจุบัน มีแผนชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมเชิงพัฒนาที่เกิดขึ้นจากคนในชุมชนที่มีการรวมตัวกันเพื่อจัดทำแผนขึ้นมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นของตนเอง ให้เป็นไปตามที่ต้องการและสามารถแก้ปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ร่วมกันได้ โดยคนในชุมชนได้มาร่วมกันคิด ร่วมกำหนดแนวทาง และกิจกรรมการพัฒนาของชุมชน โดยยึดหลักการพึ่งพาตนเอง ลดการพึ่งพิงภายนอก ด้วยการคำนึงถึงศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งบางกิจกรรมที่ชุมชนไม่สามารถทำเองได้ ก็สามารถขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกได้ โดยชุมชนเสนอแผนชุมชนเข้าเป็นแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือแผนงานและโครงการของราชการได้

2.9 ด้านร่วมดำเนินการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการบริจาคทุนทรัพย์เพื่อนำใช้ในการปฏิบัติงานการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) ด้านร่วมดำเนินการ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านการดำเนินงาน ได้เน้น

การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติงานของภาคีเครือข่ายชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก ทั้งในส่วนของการลงมือปฏิบัติ และในส่วนของการบริจาคทุนทรัพย์เพื่อนำใช้ในการปฏิบัติงานด้วย

2.10 ด้านร่วมตรวจสอบและติดตามผล อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการตรวจสอบและติดตามผลการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) ด้านร่วมตรวจสอบและติดตามผล พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้สัมภาษณ์ว่า การตรวจสอบและติดตามประเมินผลต้องเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกชุมชน มีส่วนร่วมกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการตรวจสอบและติดตามผล ทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เพื่อตรวจสอบดูว่ามีความสอดคล้องกับการใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลที่ได้จากการติดตามและประเมินผลถือเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงและตัดสินใจครั้งต่อไป

2.11 ด้านร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ร่วมรับผลประโยชน์ในเชิงสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) ด้านร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้สัมภาษณ์ว่า ชุมชนได้รับหลักประกันเพื่อความมั่นใจแก่คนในชุมชน ซึ่งหมายความรวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้คนในชุมชนดีขึ้น อาจอยู่ในรูปสิ่งของ เงิน น้ำใจ การช่วยเหลือเกื้อกูล ก่อให้เกิดการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย เกิดความสัมพันธ์ มิตรไมตรีที่ดีของคนในชุมชน รู้สึกมั่นคง ภาคภูมิใจอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี และมีความสุข

3. การพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

3.1 ด้านสุขกาย (สุขภาวะทางกาย) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การมีอาหารรับประทานอย่างเพียงพอในแต่ละวัน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) ด้านสุขกาย (สุขภาวะทางกาย) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้สัมภาษณ์ว่า ทุกฝ่ายร่วมกันส่งเสริมการพัฒนาทางกายภาพเพื่อให้เกิดความสุขทางกาย โดยรณรงค์ให้คนในชุมชน รับประทานอาหารที่มีคุณค่าและในปริมาณที่เหมาะสม ออกกำลังกายเป็นประจำสม่ำเสมอ พักผ่อนให้เพียงพอ หลีกเลี่ยงเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ และรับการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปีด้วย

3.2 ด้านสบายใจ (สุขภาวะทางจิต) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความสามารถในการทำใจให้สงบได้ แม้ในขณะประสบปัญหา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) ด้านสบายใจ (สุขภาวะทางจิต) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้สัมภาษณ์ว่า สุขภาวะทางจิต จำเป็นส่งเสริมการอบรมพัฒนาทางจิตใจตามแนวทางของพระพุทธศาสนา ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน โดยตั้งสติกำหนดพิจารณาให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงจิตไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา คือมีสติอยู่พร้อมด้วยความรู้ชัดจิตของตนที่มีราคะ ไม่มีราคะ มีโทสะ ไม่มีโทสะ มีโมหะ ไม่มีโมหะเศร้าหมองหรือผ่องแผ้ว ฟุ้งซ่านหรือเป็นสมาธิ

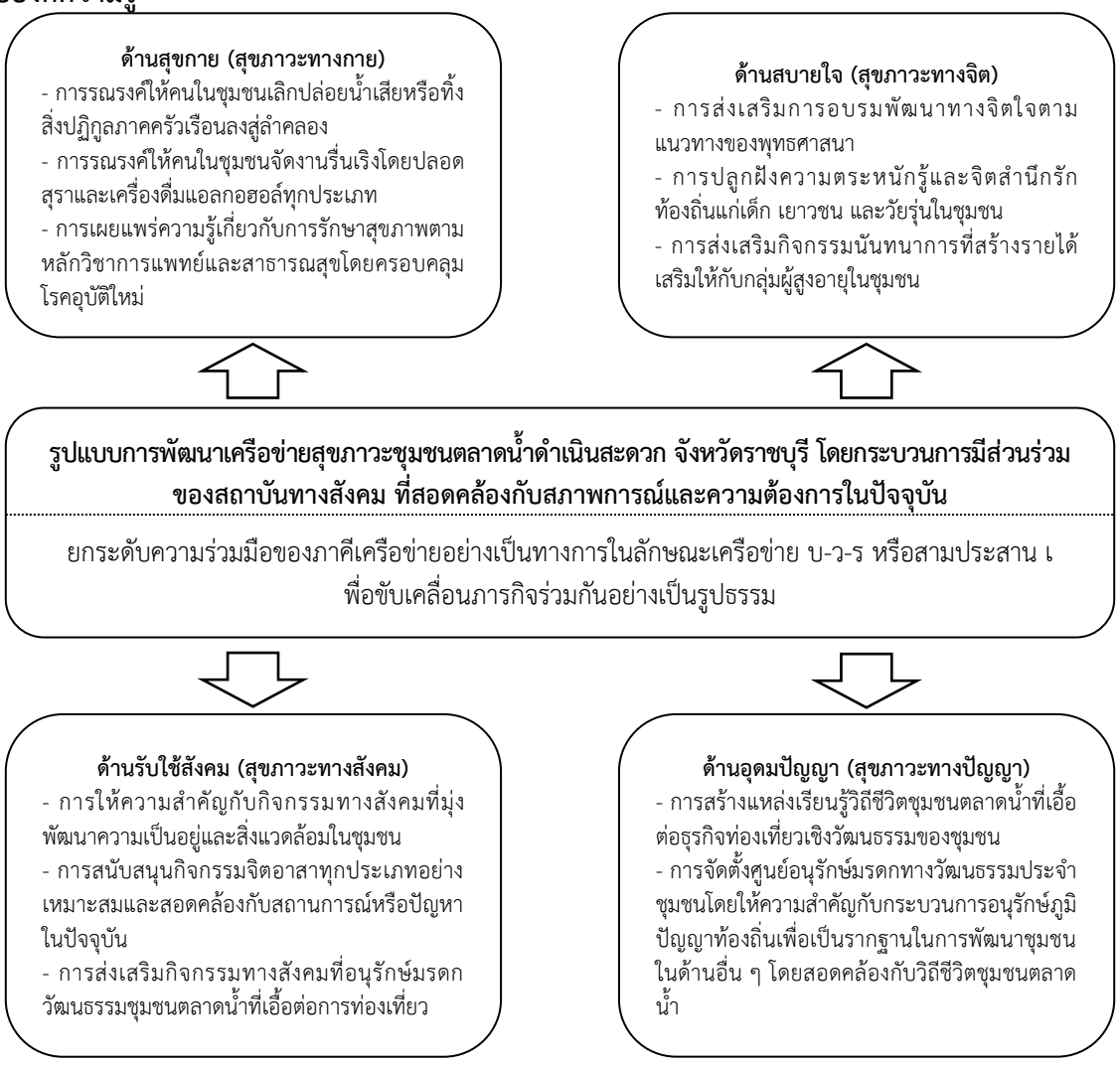
3.3 ด้านรับใช้สังคม (สุขภาวะทางสังคม) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การช่วยเหลือผู้อื่นตามโอกาสด้วยความเต็มใจ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) ด้านรับใช้สังคม (สุขภาวะทางสังคม) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้สัมภาษณ์ว่า การรับใช้สังคมควรสนับสนุนกิจกรรมจิตอาสาทุกประเภทอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์หรือปัญหาในปัจจุบัน เช่น กิจกรรมจิตอาสาคืนคลองสวย

3.4 ด้านอุดมปัญญา (สุขภาวะทางปัญญา) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความสามารถในการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิด และเสนอสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นตาม

ความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) ด้านอุดมปัญญา (สุขภาวะทางปัญญา) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้สัมภาษณ์ว่า ชุมชนดำเนินสะดวกเป็นชุมชนนำร่องที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้นแบบสำหรับพื้นที่อื่น ๆ ในการส่งเสริมสุขภาวะแบบองค์รวม ที่ให้ความสำคัญกับกลไกและเครื่องมือในการขับเคลื่อนการดำเนินงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือ

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี พบว่า ร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ (X11) และความรู้สึกร่วม (X5) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี (Ytot) โดยสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 16.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้สัมภาษณ์ว่า ทุกภาคส่วนต่างเต็มใจที่จะช่วยเหลือกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ ในชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวกเป็นอย่างดี คนในชุมชนมีความสัมพันธ์กันที่ดีต่อกัน มีประเพณี วัฒนธรรมเดียวกัน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีจิตสำนึกที่จะปกป้องรักษาชุมชนร่วมกันด้วยจิตวิญญาณ มุ่งรักษาผลประโยชน์ร่วมของชุมชน โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม

สรุปองค์ความรู้

ภาพประกอบที่ 1 การพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม ที่สอดคล้องกับสภาพการณ์และความต้องการในปัจจุบัน

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า การพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม มีการอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสบายใจ (สุขภาวะทางจิต) อยู่ในลำดับที่ 1 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 รองลงมา ด้านสุขกาย (สุขภาวะทางกาย) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ด้านรับใช้สังคม (สุขภาวะทางสังคม) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 และด้านอุดมปัญญา (สุขภาวะทางปัญญา) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดารวันต์ รักสัตย์ (Darawan Raksat, 2014) พบว่า ความเชื่อทางพระพุทธศาสนามีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะทางจิต และความเชื่อทางพุทธศาสนามีอิทธิพลทางอ้อมต่อสุขภาวะทางจิตของวัยรุ่นผ่านความเข้มแข็งในการมองโลก โดยที่ความเข้มแข็งในการมองโลกทำหน้าที่ส่งผ่านอิทธิพลแบบบางส่วนในความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อทางพุทธศาลนากับสุขภาวะทางจิต แสดงให้เห็นว่า สุขภาวะทางจิตของวัยรุ่นได้รับอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านความเข้มแข็งในการมองโลก จากความเชื่อทางพุทธศาสนา และการปฏิบัติทางพุทธศาสนามีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะทางจิตของวัยรุ่น และการปฏิบัติทางพุทธศาสนามีอิทธิพลทางอ้อมต่อสุขภาวะทางจิตผ่านความเข้มแข็งในการมองโลก โดยที่ความเข้มแข็งในการมองโลกทำหน้าที่ส่งผ่านอิทธิพลแบบบางส่วนในความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติทางพุทธศาสนากับสุขภาวะทางจิตของวัยรุ่น แสดงให้เห็นว่า สุขภาวะทางจิตของวัยรุ่นได้รับอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านความเข้มแข็งในการมองโลก จากการปฏิบัติทางพุทธศาสนา

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี พบว่า การร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ และความรู้สึกร่วม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทิรัศม์ชญา พิพัฒน์เพ็ญ และคณะ (Thiraschaya Pipatpen and others, 2017) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนรู้ด้านสุขภาพเพื่อสรรค์สร้างความเข้มแข็งแห่งสุขภาวะของชุมชน: กรณีตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า เงื่อนไขที่มีส่วนผลักดันให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้านสุขภาพในชุมชนมีหลากหลายประการ เงื่อนไขเหล่านี้นำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ด้านสุขภาพของชุมชนหลายมิติ ทั้งการย้อนทบทวนบริบท วัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชุมชน การสร้างพื้นที่เรียนรู้ใหม่ตามธรรมชาติ ความต้องการของชุมชน และการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้สุขภาวะชุมชนร่วมกันกับองค์กรภายนอกด้วยเงื่อนไขและกระบวนการเรียนรู้ด้านสุขภาพของชุมชน มีผลให้ฐานะและตำแหน่งของคนในชุมชนปรับเปลี่ยนไปสู่การเป็นผู้กระทำการที่รู้เท่าทัน และสามารถดำรงตนในชุมชนและสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี ซึ่งเป็นหัวใจของความเข้มแข็งสุขภาวะชุมชน

3. รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม พบว่า รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม ที่สอดคล้องกับสภาพการณ์และความต้องการในปัจจุบัน เป็นรูปแบบของการยกระดับความร่วมมือของภาคีเครือข่ายอย่างเป็นทางการในลักษณะเครือข่าย บ-ว-ร หรือสามประสาน โดยให้มีการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อขับเคลื่อน

ภารกิจร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม ครอบคลุมทั้ง 4 มิติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูสิริสุตานุยุต (สมาน จนฺทรังสี) (Phrakhru Sirisutanuyut (Saman Chantarangsi), 2013) พบว่า การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะเป็นกระบวนการหนึ่งที่เป็นการกำหนดปัญหาร่วมกันเพื่อให้การมองเห็นถึงปัญหาและการสะท้อนปัญหามีความชัดเจน โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการกำหนดและสะท้อนปัญหาร่วมกัน ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นจากจิตสำนึกของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและเพื่อการพัฒนาศักยภาพอันพึงปรารถนาให้สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุในจังหวัดกาญจนบุรี มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1) ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านสุขกาย (สุขภาวะทางกาย)

1.1 ควรรณรงค์ให้คนในชุมชนเลิกปล่อยน้ำเสียหรือทิ้งสิ่งปฏิกูลภาคครัวเรือนลงสู่ลำคลอง

1.2 ควรรณรงค์ให้คนในชุมชนจัดงานรื่นเริงโดยปลอดสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภท

1.3 ควรเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพตามหลักวิชาการแพทย์และสาธารณสุขโดยครอบคลุมโรคอุบัติใหม่

2. ด้านสบายใจ (สุขภาวะทางจิต)

2.1 ควรปลูกฝังความตระหนักรู้และจิตสำนึกรักท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มเด็ก เยาวชน และวัยรุ่นในชุมชน

2.2 ควรส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการที่สร้างรายได้เสริมให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน

2.3 ควรส่งเสริมการอบรมพัฒนาทางจิตใจตามแนวทางของพระพุทธศาสนา

3. ด้านรับใช้สังคม (สุขภาวะทางสังคม)

3.1 ควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมเพื่อสังคมที่พัฒนาความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมในชุมชน

3.2 ควรสนับสนุนกิจกรรมจิตอาสาทุกประเภทอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์หรือปัญหาในปัจจุบัน

3.3 ควรส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมที่อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนตลาดน้ำที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว

4. ด้านอุดมปัญญา (สุขภาวะทางปัญญา)

4.1 ควรสร้างศูนย์เรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำที่เอื้อต่อธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน

4.2 ควรจัดตั้งศูนย์อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมประจำชุมชน

4.3 ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาชุมชนในด้านอื่น ๆ โดยสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำ

2) ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาวะองค์รวมวิถีพุทธของชุมชนพหุวัฒนธรรม

2. การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสุขภาวะชุมชนในยุคโรคระบาดอุบัติใหม่ Covid 2019

References

Chanphen Santawacha. (2005). *Basic concepts. Theory and process of nursing*. Nonthaburi: Thana Press Company Limited.

Community Organization Development Institute (Public Organization), Ministry of Social Development and Human Security. (2015). *Handbook for certifying community status as a community organization and community organization network*. Bangkok: Office of Community Organization Council Support Community Organization Development Institute (Public Organization), Ministry of Social Development and Human Security.

Damnoen Saduak Municipality (2014). *Damnoen Saduak Subdistrict Municipality Development Strategy 2014-2016*. Ratchaburi: Damnoen Saduak Subdistrict Municipality Office.

Phra Phromkunaporn (P.A. Payutto). (2005). *Holistic well-being in the Buddhist way*. Bangkok: Division of Alternative Medicine Department of Thai Traditional and Alternative Medicine Development Health Systems Research Institute Ministry of Public Health.

Prawet Wasi. (2005). *Knowledge management: the process of human liberation towards potential, freedom and happiness*. Bangkok: Institute for the Promotion of Knowledge Management for Society.

Samai Sutthitham. (1996). *Documentary Thai Life in the Canal: Floating Market*. Bangkok: Odeon Store.

Seree Phongphit. (2012). *Concepts and guidelines for local development strategies*. Bangkok: Power of Wisdom.

Somphan Techathik and Winai Wongarsa. (May-August 2012). “Community well-being for well-being”. *Journal of the Faculty of Humanities and Social Sciences Khon Kaen University*. Volume 29 (No. 2): Page 1.

Thanawat Pimonchinda. (November 2013-April 2014) “Lessons from the Failure of Participatory Management for Sustainable Development in Phan Thong District. Chonburi Province”. *Journal of Education and Social Development Burapha University.* Year 9 (No. 2): Page 24.

อัตมโนทัศน์ทางสังคม : มิติการรับรู้ตนเองที่สำคัญต่อวัยรุ่น

SOCIAL SELF-CONCEPT: ESSENTIAL PERSPECTIVE OF SELF-CONCEPT FOR ADOLESCENCE

ภวิกา ภักษา

Phawika Paksa

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Faculty of Education, Suratthani Rajabhat University

E-mail: phawika.pak@sru.ac.th

Received 18 March 2022**; Revised** 27 June 2022**; Accepted** 29 June 2022.

บทคัดย่อ

วัยรุ่นถือเป็นช่วงวัยแห่งความท้าทายในการเปลี่ยนผ่านจากเด็กเพื่อก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ในช่วงวัยนี้จะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ มิติ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อีกทั้งยังเป็นวัยที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อหล่อหลอมการรับรู้ตนเองและนำไปสู่การค้นพบอัตลักษณ์แห่งตน การรับรู้ตนเองทางสังคม (Social Self-concept) ซึ่งเป็นการรับรู้ถึงทักษะทางสังคมของตนเอง และการรับรู้ถึงการได้รับการยอมรับจากผู้อื่นเป็นการรับรู้ตนเองในมิติหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมากต่อการปรับตัวเข้าหาสภาพแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม การส่งเสริมให้วัยรุ่นได้มีอัตมโนทัศน์ทางสังคมที่ถูกต้องและชัดเจนจะช่วยให้พวกเขาสามารถแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการปรับตัวเข้าหาบริบทแวดล้อมได้เป็นอย่างดี และดำเนินชีวิตบนพื้นฐานแห่งการเข้าใจในความเป็นตนเองได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: อัตมโนทัศน์ทางสังคม, วัยรุ่น, การรับรู้ตนเอง

Abstract

The transition from childhood to adulthood is a critical stage in human development, marked by numerous challenges and life changes in various domains, including physical, emotional, social, and intellectual. During adolescence, individuals are undergoing significant shifts in self-perception and identity formation, which are essential for their future success and wellbeing. Social self-concept, which refers to an individual's perception of their social skills and acceptance by others, is a particularly important aspect of self-concept for adolescents. Having a clear and accurate social self-concept can help them better adapt to their environment, foster positive relationships, and live a fulfilling life based on a strong understanding of themselves. Therefore, it is essential to provide support and guidance to adolescents to help them develop a positive social self-concept.

Keywords: Social self-concept; Adolescence; Self-concept

บทนำ

ความท้าทายหนึ่งของตัวตน (Self) ในช่วงวัยรุ่นคือการระบุเส้นทางแห่งการค้นพบอัตลักษณ์ของตนเองและการทำให้ตนเองกลมกลืนไปกับผู้อื่นหรือทำให้ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เพราะความแตกต่างจะนำพวกเขาไปสู่ความโดดเดี่ยวและความแปลกแยก แต่ในขณะเดียวกัน ความเหมือนก็เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างความเป็นตัวเอง สิ่งสำคัญในช่วงวัยนี้คือการที่พวกเขาจะต้องทำความเข้าใจกับโลกภายในของตนเอง (Tirza , Noorden, & Bukowski, 2017: 604) ซึ่งตัวแปรดังกล่าวทางจิตวิทยาคือการรับรู้ตนเองหรืออัตมโนทัศน์ (Self-concept) ที่จะทำให้พวกเขามองเห็นถึงระดับของศักยภาพ คุณลักษณะ และคุณค่าของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับรู้ตนเองทางสังคม (Social self-concept) ที่เป็นการรับรู้ถึงทักษะทางสังคมและการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ซึ่งสำหรับวัยรุ่นแล้วปัจจัยดังกล่าวมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ตัวตนภายในและแสดงออกทางพฤติกรรมเพื่อนำไปสู่การเป็นที่ยอมรับจากบุคคลภายนอก ดังนั้น การทำความเข้าใจถึงข้อมูลพื้นฐานของอัตมโนทัศน์ทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นความหมาย องค์ประกอบ และความสำคัญของตัวแปรดังกล่าวแล้ว จะเป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาให้วัยรุ่นสามารถมีอัตมโนทัศน์ทางสังคมที่สูงขึ้น ส่งผลต่อการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่จะมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อคนรอบข้าง โดยเฉพาะบุคคลที่มีอิทธิพลต่อชีวิต เช่น สมาชิกในครอบครัว เพื่อน หรือแม้แต่บุคคลอื่นๆในสังคมทั้งในรูปแบบของโลกจริงและโลกเสมือนซึ่งเข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตของวัยรุ่นในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก

ความหมายของอัตมโนทัศน์ (Self-concept)

อัตมโนทัศน์ (Self-concept) เป็นการรับรู้ความเป็นตัวตนของตนเอง ซึ่งนักวิชาการได้นำมาใช้ในชื่อที่หลากหลาย เช่น ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง อัตมโนมิติ อัตมโนภาพ เป็นต้น โดยมีนักจิตวิทยาและนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้อย่างน่าสนใจ เช่น Raimy (1948) ซึ่งเป็นบุคคลแรก ๆ ที่จำกัดความคำว่า Self-concept ได้กล่าวไว้ว่า อัตมโนทัศน์เป็นความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับตัวเอง เป็นผลจากการสังเกตตนเองทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมถึงมีบางส่วนเกิดจากการที่เรารับรู้ว่าบุคคลอื่นมองเราเป็นอย่างไร อัตมโนทัศน์จึงเป็นสิ่งที่แต่ละคนจะใช้พิจารณาเพื่อเข้าใจตนเอง รวมทั้งยังเป็นการกำหนดการแสดงออกทางพฤติกรรม สอดคล้องกับนักจิตวิทยาหลายท่านที่ให้นิยามคำดังกล่าวไปในทิศทางเดียวกัน โดยเน้นไปที่การรับรู้ตนเองทั้งในด้านของความสามารถ คุณลักษณะ คุณค่าของตน โดยเป็นผลมาจากประสบการณ์จากการสังเกตตนเอง รวมไปถึงการรับรู้ถึงการถูกประเมินจากบุคคลอื่น (Roger, 1951, Shavelson et al, 1976; Slavin, 2003) ในขณะที่ สุรางค์ โค้วตระกูล (2021: 458)นักวิชาการทางด้านจิตวิทยาของประเทศไทยมีการนิยามความหมายของคำว่า อัตมโนทัศน์ไว้ว่าเป็นการรับรู้ตนเอง ซึ่งหมายถึงการรับรู้ทัศนคติ ความรู้สึกและการรับรู้เกี่ยวกับตนเองในด้านต่างๆ ทั้งด้านสติปัญญา ความสามารถ ความคิด ทักษะต่างๆ

จากการศึกษาความหมายข้างต้น จึงสรุปได้ว่า อัตมโนทัศน์ หมายถึง การรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับตนเองในด้านต่างๆ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อันเนื่องมาจากการสังเกตตนเองจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการรับได้การประเมินจากบุคคลอื่นทั้งในอดีตและปัจจุบัน นำไปสู่การแสดงออกทางพฤติกรรมต่างๆ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์

ทฤษฎีอัตมโนทัศน์ของ Carl Rogers

Rogers (1951) ได้ให้ความสำคัญกับอัตมโนทัศน์เป็นอย่างมาก เนื่องจากถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการอธิบายพฤติกรรมของบุคคล และเน้นว่าการแสดงพฤติกรรมเป็นผลมาจากการรับรู้ตนเอง

ตลอดจนมีประสบการณ์และตีความสิ่งต่างๆรอบตัว ซึ่งนักจิตวิทยาในกลุ่มมนุษยนิยม จะมีแนวความคิดที่ว่า คนเราเกิดมาพร้อมกับความดี มีความสามารถและมีแนวโน้มที่จะเข้าใจสิ่งต่างๆได้ด้วยตนเอง ตลอดจนมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาไปข้างหน้า ซึ่งคนเราจะให้การยอมรับตนเองได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับท่าทีการยอมรับจากผู้อื่น และบุคคลจะรู้สึกว่าได้รับการยอมรับหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ที่อบอุ่น ท่าทีให้เกียรติ ให้การยอมรับนับถือ ตลอดจนความเห็นอกเห็นใจ ซึ่ง Rogers เชื่อว่าอัตมโนทัศน์เป็นภาพรวมประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน ซึ่งมีผลต่อการเกิดบุคลิกภาพ คือ

1. อัตมโนทัศน์อย่างที่คิดว่าตนเป็นหรืออัตมโนทัศน์ที่เกิดจากการรับรู้ (Actual-self/ Perceived Self-concept) คือ การรับรู้ต่อตนเองโดยใช้ตนเองตัดสิน ซึ่งการรับรู้ต่อตนเองนั้นอาจตรงกับสภาพความเป็นจริงหรือไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงก็ได้ แต่ที่สำคัญ คือ ตรงกับการรับรู้ความเข้าใจของอินทรีย์

2. อัตมโนทัศน์อย่างที่คิดอยากเป็น (Ideal-Self) คือการรับรู้ต่อตนเองในแง่ของความปรารถนาของอินทรีย์ อัตมโนทัศน์ส่วนนี้มีความสำคัญต่อการสร้างความฝันให้เป็นจริงของอินทรีย์

ทฤษฎีอัตมโนทัศน์ของ William James

James (1890) ได้กล่าวถึงอัตมโนทัศน์ ว่าเป็นความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองหรือการยอมรับตนเอง ซึ่งเขาได้อธิบายเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมว่าเป็นไปเพื่อให้ได้การยอมรับนับถือ หรือการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) โดยที่เขาได้อธิบายคำว่า ตน (Self) ประกอบด้วย ฉัน (I) และตัวฉัน (Me) ซึ่งฉัน (I) หมายถึง ตน ซึ่งเป็นผู้แสดง (Self-as-subject) หรือผู้รู้ (Know) ในขณะที่ ตัวฉัน (Me) คือผู้ที่ถูกกระทำ (Self-as-object) เป็นส่วนที่บุคคลนึกคิดเกี่ยวกับตนเองหรือที่เรียกว่าอัตมโนทัศน์ นอกจากนี้ ในปี ค.ศ. 1890 James ได้ตั้งกฎที่ชื่อว่า James' Law ซึ่งอธิบายว่าการแสดงพฤติกรรมของคนจะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับว่าแต่ละคนมองตนเองว่าเป็นเช่นไร ตนจะเป็นผู้ประเมินความสำเร็จหรือความล้มเหลวของตนเองจากการที่ได้รับหรือไม่ได้รับความเห็นชอบจากผู้อื่น หรืออีกนัยหนึ่งคนเราจะรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าหรือมีความสามารถหรือไม่ จากท่าทีที่ผู้อื่นให้การยอมรับหรือไม่ให้การยอมรับ

ทฤษฎีจิตสังคมของ Erikson

Erik H. Erikson (1963) ให้ความสำคัญในการค้นหาและเข้าใจเอกลักษณ์ของตน สามารถรู้ว่าตนเองเป็นใคร มีความต้องการอะไร มีจุดมุ่งหมายอย่างไร และให้ความสนใจในความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีต่อครอบครัว สังคมและสิ่งแวดล้อม Erikson เชื่อว่าผู้ที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น คือ ผู้ที่สามารถหาเอกลักษณ์ของตนเองได้ โดยเกิดจากประสบการณ์ที่บุคคลนั้นประสบความสำเร็จ และการยอมรับของสังคม ซึ่ง Erikson ได้แบ่งพัฒนาการทางบุคลิกภาพออกเป็น 8 ขั้น เริ่มตั้งแต่แรกเกิดและครอบคลุมไปจนถึงวัยชรา ที่เขามีความเชื่อว่า พัฒนาการของคนเราจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงภายในตน ในแต่ละขั้นของการพัฒนา คนเราจะต้องพบกับปัญหาเฉพาะ ถ้าสามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จก็จะเกิดความรู้สึกที่ดี ก่อนจะก้าวขึ้นสู่พัฒนาการขั้นต่อไป แต่ถ้าแก้ไม่ได้ก็จะเกิดความรู้สึกที่ไม่ดี โดยขั้นพัฒนาการที่มีความเกี่ยวข้องกับการค้นหาความเป็นตัวตนขอองตนเองมากที่สุดจะอยู่ในช่วงของขั้นที่ 5 การรับรู้เอกลักษณ์ของตนเองกับการไม่รู้จักตนเอง (Ego Identity VS Role Confusion) เด็กในวัยนี้มีอายุระหว่าง 12 – 18 ปี จะรู้สึกว่าตนเองมีความเจริญเติบโต เริ่มคิดแบบผู้ใหญ่ จะตั้งคำถามกับตนเองว่า "ฉันคือใคร" (Who am I?) ส่วนมากจะยังมีความสับสน และไม่แน่ใจ บางครั้งก็

อยากเป็นผู้ใหญ่หรือบางครั้งก็อยากเป็นเด็ก มักเป็นห่วงว่าคนอื่นจะคิดอย่างไรกับตนเอง มีความวิตกกังวลในใจกลัวว่าจะไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน ข้อสำคัญที่สุด เด็กวัยนี้จะมีอัตภาพในการค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองได้ (Ego Identity) เพื่อที่จะได้มีความมั่นใจในตนเอง และรู้ว่าตนเองพร้อมที่จะเป็นผู้ใหญ่ ถ้าเด็กขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่รู้ว่าตนจะทำอะไรหรือมีบทบาทอย่างไร จะเรียกว่า “Role Confusion” คือเป็นคนไม่มีหลักการของตัวเอง ไม่รู้ว่าตนเองต้องการอะไรก็มักจะเลียนแบบผู้อื่น หรือใช้เวลานานกว่าจะค้นพบว่าตนต้องการอะไร (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2564: 42)

ทฤษฎีพัฒนาการทางอัตลักษณ์ของ Marcia

James E. Marcia ได้ศึกษากระบวนการในการรับรู้อัตลักษณ์ของตนเองต่อยอดมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพเชิงสังคมของ Erikson โดย Marcia (1980: 159 - 160) ได้นิยามความหมายของคำว่าอัตลักษณ์ (Identity) ว่าเป็นเป็นโครงสร้างแห่งตัวตน (Self-structure) ที่เกิดจากโครงสร้างภายใน เป็นกระบวนการต่อเนื่องของแรงขับ ความสามารถ ความเชื่อ และภูมิหลังของแต่ละคน บุคคลที่สามารถพัฒนาโครงสร้างดังกล่าวได้ดีนั้น มักจะเป็นผู้ที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะตนและความคล้ายคลึงกับผู้อื่น รวมทั้งยังแสดงถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเอง ในทางตรงกันข้ามโครงสร้างแห่งตัวตนจะได้รับการพัฒนาน้อยในกลุ่มคนที่สับสน รู้สึกแตกต่างจากผู้อื่น รวมทั้งยังมีภาวะของการตัดสินตนเองโดยใช้สิ่งภายนอกมาเป็นบรรทัดฐาน อย่างไรก็ตามโครงสร้างดังกล่าวนี้มีภาวะของการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (Dynamic) ซึ่งเมื่อห้วงเวลาได้ผ่านไปโครงสร้างก็อาจจะเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนี้ช่วงวัยที่มีความสำคัญในการเกิดกระบวนการพัฒนาโครงสร้างแห่งตัวตนคือในช่วงวัยรุ่น เนื่องจากเป็นช่วงที่บุคคลปรับเปลี่ยนกระบวนการคิดไปสู่ความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

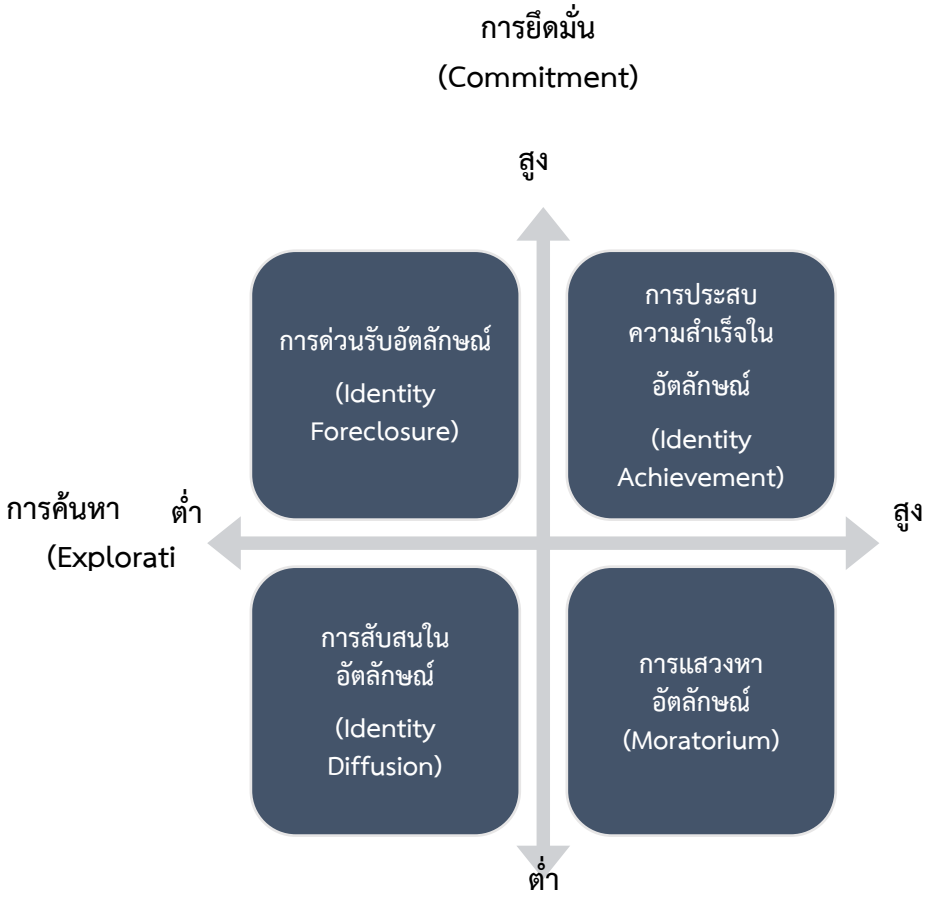
Marcia (1980, 161 – 162) ได้ระบุถึงกระบวนการในการพัฒนาสถานะทางอัตลักษณ์ (Identity Status) ไว้ว่าประกอบด้วย 2 กระบวนการได้แก่ 1) การค้นหา (Exploration) หรือช่วงเวลาแห่งการตัดสินใจ (crisis) เป็นกระบวนการในการตั้งคำถามถึงทางเลือกของอัตลักษณ์และการมีประสบการณ์ที่หลากหลายในการแสดงบทบาทต่างๆในสังคม 2) การยึดมั่น (Commitment) เป็นกระบวนการในการยึดมั่นต่อจุดมุ่งหมาย ความเชื่อมั่น ค่านิยมและความเชื่อ รวมทั้งยังเป็นการตกลงใจยึดมั่นในรูปแบบที่เห็นว่าเป็นลักษณะที่บ่งบอกความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งกระบวนการทั้งสองนำไปสู่การเกิดสถานะทางอัตลักษณ์ 4 ประเภท ดังนี้ (Sittipong Wattananonsakul et al., 2019: 70 – 72; Crocetti & Meeus, 2014: 3 – 5; Prioste et al, 2020: 1,526)

1) การประสบความสำเร็จในอัตลักษณ์ (Identity Achievement) เป็นผลมาจากการเกิดกระบวนการทั้งสองอยู่ในระดับสูง บุคคลผ่านประสบการณ์ของช่วงเวลาแห่งการตัดสินใจ และมีโอกาสที่จะเลือกอาชีพ และเป้าหมายต่างๆตามอุดมคติของตนเอง นำไปสู่การบรรลุวุฒิภาวะภายหลังจากผ่านวิกฤตต่างๆ

2) การด่วนรับอัตลักษณ์ (Identity Foreclosure) เป็นสถานะที่เกิดจากการมีระดับของกระบวนการค้นหาต่ำ แต่เกิดกระบวนการยึดมั่นสูง จึงทำให้เกิดการยอมรับในสิ่งนั้นอย่างชัดเจนและเข้มข้นบนพื้นฐานของการขาดซึ่งการค้นหามาก่อน วัยรุ่นที่อยู่ในสถานะกลุ่มนี้กำหนดเอกลักษณ์ของตนเองตามความคิดของผู้อื่น ยอมรับคำสั่งของผู้ใหญ่ ไม่มีความสนใจค่านิยมหรือเป้าหมายอื่นใดนอกจากเรื่องที่ถูกสั่งให้ทำ ไม่มีความยืดหยุ่น

3) การแสวงหาอัตลักษณ์ (Moratorium) เป็นสถานะที่เกิดกระบวนการค้นหาสูง แต่มีการยึดมั่นหรือยอมรับต่ำ เป็นการค้นหาเป้าหมาย ค่านิยม ความเชื่ออย่างเข้มข้น แต่ยากที่จะตัดสินใจเลือกถือเป็นช่วงวิกฤตในการค้นหาอัตลักษณ์ (Identity Crisis)

4) การสับสนในอัตลักษณ์ (Identity Diffusion) เป็นสถานะที่เกิดกระบวนการค้นหาและการยึดมั่นอยู่ในระดับต่ำทั้ง 2 กระบวนการ นำไปสู่ความสับสน หรือไม่ใส่ใจกับอัตลักษณ์

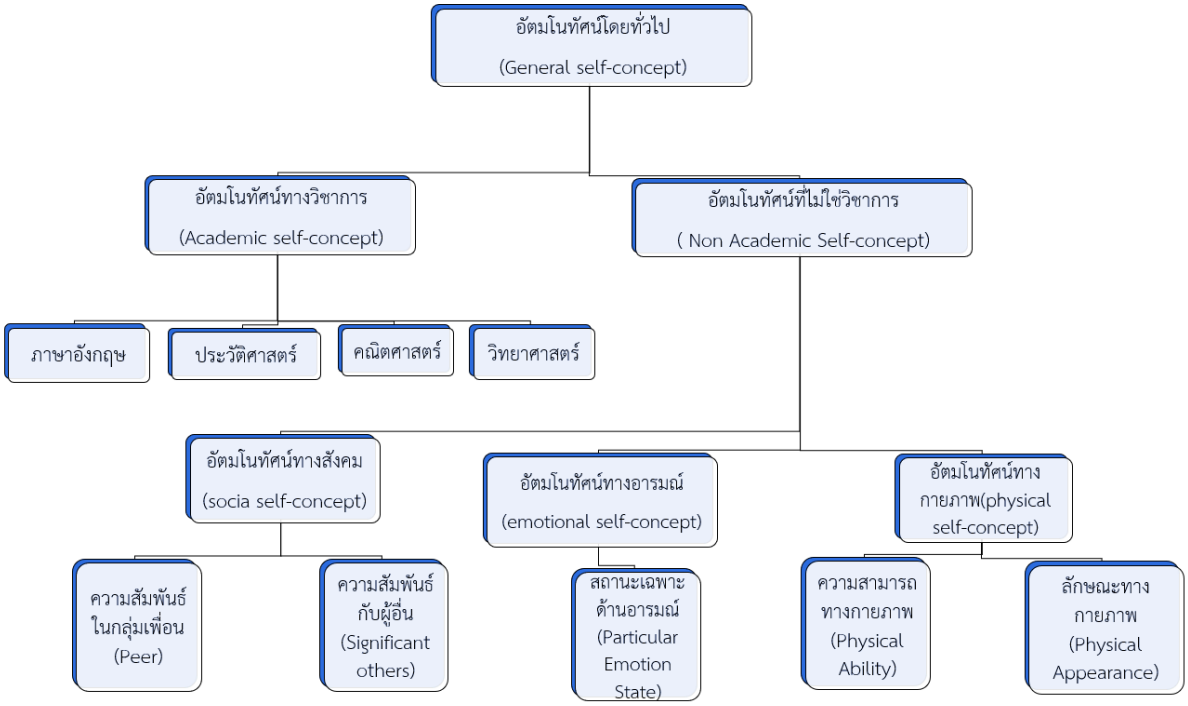
ภาพที่ 1 สถานะทางเอกลักษณ์ตามทฤษฎีอัตลักษณ์ของ Marcia (1980)

จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ทำให้สามารถสรุปความเชื่อมโยงได้ว่า อัตมโนทัศน์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการสะท้อนกลับของสิ่งแวดล้อมและการแสดงการยอมรับบุคคลนั้น ๆ ซึ่งในช่วงวัยรุ่นนั้น เพื่อนและคนรอบข้างจะมีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมอัตมโนทัศน์เป็นอย่างมาก รวมทั้ง การเปิดโอกาสให้พวกเขาได้สัมผัสและค้นหาตนเองอย่างเต็มความสามารถภายใต้ความเข้าใจย่อมส่งผลให้พวกเขาเกิดการค้นพบอัตลักษณ์ (Ego Identity) ของตนเองได้อย่างชัดเจน

โครงสร้างของอัตมโนทัศน์ด้านสังคม

การศึกษาเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์นั้นได้แสดงให้เห็นว่าอัตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางจิตสังคม (Psychosocial Behavior) อย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามนักวิจัยจำนวนหนึ่งประสบปัญหาในการยืนยันถึงความสัมพันธ์และไม่มั่นใจถึงความชัดเจนและธรรมชาติของความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์และพฤติกรรม ทั้งนี้เนื่องจากพวกเขาพยายามที่จะใช้อัตมโนทัศน์รวม (global self-concept) มากกว่าการวัดอัตมโนทัศน์ที่เฉพาะเจาะจง (Comer et al., 2001)

Shavelson และคณะ (1976) ได้นำเสนอโครงสร้างของอัตมโนทัศน์ที่เป็นลำดับขั้น โดยมีอัตมโนทัศน์ทั่วไปอยู่ด้านบนสุดและมีอัตมโนทัศน์เฉพาะไล่ระดับลงมาจนถึงชั้นล่าง โดยพวกเขาเชื่อว่าโครงสร้างดังกล่าวนี้จะเป็นหนทางที่ดีที่สุดในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์กับตัวแปรทางจิตวิทยาสังคมอื่นๆ ซึ่งโครงสร้างดังกล่าวมีลักษณะภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โครงสร้างลำดับขั้นของอัตมโนทัศน์ (Hierarchical Model of Self-concept) (Shavelson et al, 1976)

โครงสร้างลำดับขั้นอัตมโนทัศน์ของ Shevelson (Shavelson's hierarchical structure) ได้มีการระบุถึงอัตมโนทัศน์ทางสังคม ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบได้แก่เพื่อน และคนที่มีความสำคัญในชีวิต โดยอัตมโนทัศน์ทางสังคมคือการรับรู้บทบาทและความสัมพันธ์ของตนเองในสังคม โดยครอบคลุมทั้งการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมไว้ (มิตรภาพ การให้ความช่วยเหลือ ความเมตตา การเข้าสังคม) และลักษณะสำคัญบางประการสำหรับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน (ความนิยม ความร่าเริง ความเคารพ) อัตมโนทัศน์ทางสังคมเป็นส่วนหนึ่งในการเชื่อมโยงเชิงบวกเข้าสู่การปรับตัวทางจิตสังคม ความพึงพอใจ ประสิทธิภาพทางวิชาการ โดยขับเคลื่อนอย่างเข้มข้นโดยผู้สอน เพื่อนร่วมชั้นเรียน และพฤติกรรมทางสังคม แต่ในขณะเดียวกันก็เชื่อมโยงเชิงลบกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น อาการก้าวร้าว และอาการของโรคซึมเศร้า (Kozin, 2019: 1436)

องค์ประกอบของอัตมโนทัศน์ทางสังคม

เนื่องจากมีหลักฐานทางการศึกษาเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่ศึกษาเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ทางด้านสังคม (Flipp, 2006 cited in Lindner-Müller, John & Arnold, 2012) ทำให้การศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของอัตมโนทัศน์ทางสังคมโดยเฉพาะนั้นยังไม่ได้รับการยืนยันอย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามมีนักวิจัยจำนวนหนึ่งที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์เชิงสังคมและได้ศึกษาในมิติต่างๆดังสรุปในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การศึกษาอัตมโนทัศน์เชิงสังคมในมิติต่างๆ

Zorich และ Reylonds (1988)	Berndt & Burgy (1996)	Zhou และคณะ (2015)
1) การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม 2) ทักษะทางสังคม 3) การประเมินจากผู้อื่น 4) การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม 5) ความคาดหวังในความสำเร็จทางสังคม 6) ความสามารถทางสังคม	1) การรับรู้ตนเองถึงการยอมรับจากสังคม 2) การรับรู้ตนเองถึงความสามารถทางสังคมหรือทักษะทางสังคมของตนเอง	1) ภาวะผู้นำ 2) ความสามารถในการพูดต่อที่สาธารณะ 3) ความมั่นใจในตนเองด้านสังคม 4) ความเข้าใจผู้อื่น

จากการพิจารณามิติต่าง ๆ ข้างต้นแล้วพบว่าโดยส่วนใหญ่การศึกษาอัตมโนทัศน์ทางสังคมนั้นจะศึกษาในมิติของการรับรู้ทักษะทางสังคมหรือความสามารถทางสังคมของตนเอง (Social Skills and Competence) รวมถึงการรับรู้ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งทางสังคม ซึ่งจากงานวิจัยของ ภวิกา ภักษา (2562) ได้สรุปองค์ประกอบของอัตมโนทัศน์ทางสังคมโดยใช้แนวคิดของ Berndt และ Burgy (1996) เป็นฐานคิดหลัก โดยมีการแยกรายละเอียดขององค์ประกอบด้านการรับรู้ตนเองถึงความสามารถทางสังคมหรือทักษะทางสังคมออกเป็นองค์ประกอบที่ชัดเจนขึ้น ทั้งนี้ได้มีการะสังเคราะห์ทักษะทางสังคมจากงานของ Riggio (1986), Lindner-Müller และคณะ (2012) และ Shujja และคณะ (2015) จนสรุปออกมาเป็นองค์ประกอบอัตมโนทัศน์ทางสังคมจำนวน 5 องค์ประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การรับรู้ตนเองถึงการยอมรับจากบุคคลอื่น หมายถึง การรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ตนมีปฏิสัมพันธ์อยู่ด้วย คนส่วนใหญ่ในกลุ่มแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการยอมรับ ให้เกียรติ มีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อตน

2) การรับรู้ตนเองถึงความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น หมายถึง การรู้สึกว่าตนสามารถรับรู้ ตีความการแสดงออกทางอารมณ์และพฤติกรรมของบุคคลอื่นผ่านการวิเคราะห์จากภาษา สีหน้าและท่าทาง

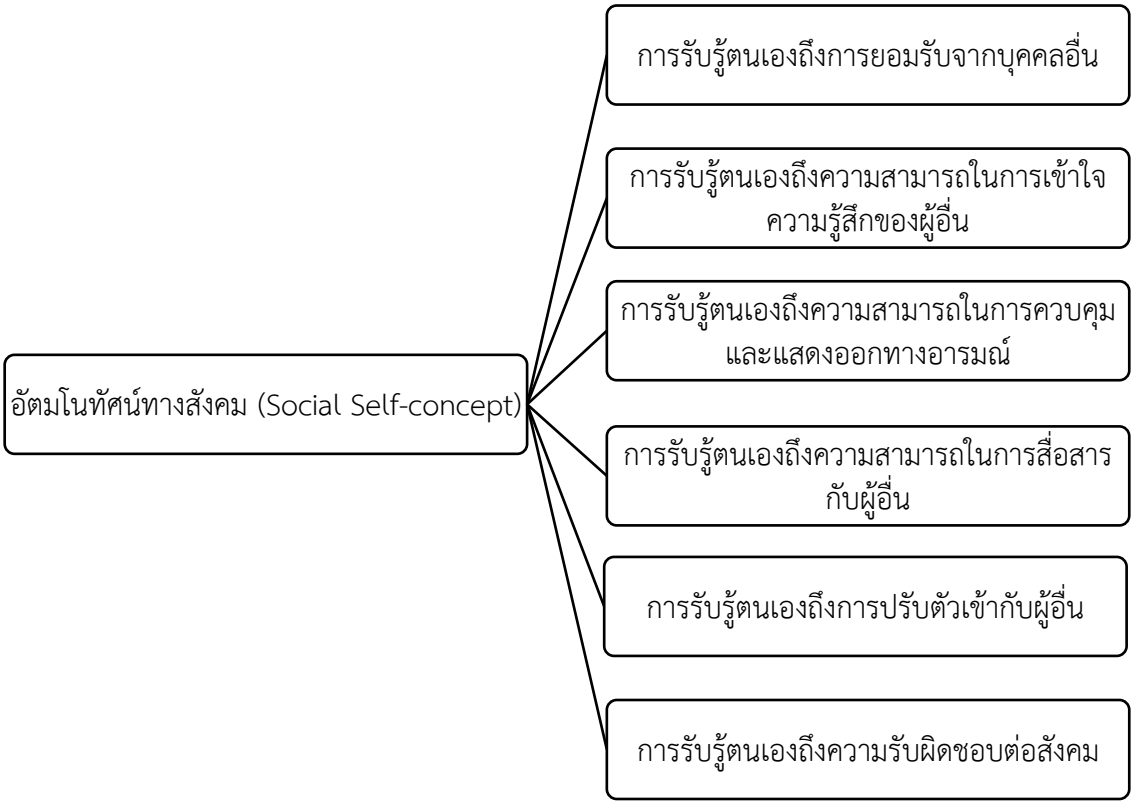
3) การรับรู้ตนเองถึงความสามารถในควบคุมและแสดงออกทางอารมณ์ หมายถึง การรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถในการกำกับและปรับอารมณ์ของตนเองต่อสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น รวมถึงแสดงออกให้ผู้อื่นรับรู้ได้ถูกต้องและเหมาะสมผ่านทางสีหน้าและท่าทาง

4) การรับรู้ตนเองถึงความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่น หมายถึง การรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถในการส่งและรับข้อมูลกับผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และมีความเหมาะสมกับบุคคล สถานที่และเวลา

5) การรับรู้ตนเองถึงการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น หมายถึง การรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของตนเองให้สอดคล้องกับบริบทรอบข้างที่ตนมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้ศึกษางานวิจัยของ Mustadi และคณะ (2019: 124) พบว่า มีการสรุปและกล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 3 องค์ประกอบของอัตมโนทัศน์ทางสังคมเอาไว้ในงานวิจัย ได้แก่ 1) การได้รับ

การยอมรับจากสังคม (Social Acceptance) เป็นการรับรู้ของบุคคลถึงการได้รับการยอมรับจากกลุ่มและมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับสังคม 2) ความสามารถทางสังคม (Social Competence) เป็นความสามารถในการมีมุมมองที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางสังคมหรือเรียนรู้จากประสบการณ์เดิมและประยุกต์ใช้กับบริบทใหม่ที่ไม่เคยพบเจอมาก่อน และ 3) ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) เป็นการรับรู้ของบุคคลถึงการเป็นที่ต้องการหรือมีบทบาทสำคัญต่อเพื่อน สังคม และครอบครัว ซึ่งในประเด็นสุดท้ายนี้เป็นองค์ประกอบที่ยังไม่ได้มีการกล่าวเอาไว้ในงานวิจัยของ ภวิกา ภักษา (2562) ดังนั้น เพื่อให้องค์ประกอบของอัตมโนทัศน์ทางสังคมมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จึงสามารถที่จะสรุปองค์ประกอบของอัตมโนทัศน์ทางสังคมได้ดังภาพที่ 3 ดังนี้

ภาพที่ 3 องค์ประกอบของอัตมโนทัศน์ทางสังคม
(สังเคราะห์โดย ภวิกา ภักษา)

ความสำคัญของอัตมโนทัศน์ทางสังคมต่อวัยรุ่น

นอกจากนี้ จากการสำรวจวัยรุ่นในประเทศไทยในช่วงอายุ 13-24 ปี พบพฤติกรรมความเสี่ยงเกี่ยวกับการต่อสู้ทำร้ายทางร่างกาย 15.9% ถูกกลั่นแกล้งทาง โลกไซเบอร์ 8.1% การสูบบุหรี่ 22.3% การดื่มแอลกอฮอล์ 27.9% และการใช้กัญชา 2.3% ทั้งนี้ยังพบว่า พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บและความรุนแรงโดยไม่ได้มีเจตนา การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่มีการป้องกัน การดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ เป็นพฤติกรรมความเสี่ยงที่อยู่ในระดับสูง (Sirirassamee & Sirirassmee, 2015) โดยพฤติกรรมดังกล่าวล้วนเกิดจากการรับรู้ตนเอง (Self-concept) การพยายามค้นหาตัวตน (Ego Identity) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมเป็นอย่างมาก

การรับรู้ตนเองที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของคนในช่วงวัยรุ่น คือการรับรู้ตนเองทางด้านสังคม (Social Self-concept) เนื่องจากจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งผู้เรียนจะมีระดับอัตมโนทัศน์ทางสังคมที่ลดลงเมื่อเข้าสู่ช่วงของการเปลี่ยนระดับการศึกษาจากระดับชั้นประถมศึกษาสู่ระดับชั้นมัธยมศึกษา หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งคือระดับอัตมโนทัศน์ทางสังคมจะค่อย ๆ ลดระดับลงเมื่อเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นตอนต้นเมื่อเทียบกับช่วงวัยเด็กตอนปลาย ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านฮอร์โมนและความเครียดทางสังคมในหลากหลายแง่มุม ทำให้ช่วงวัยดังกล่าวมีความอ่อนไหวและแปรปรวนทางอารมณ์ (Onetti et al, 2019) และมีความอ่อนไหวต่อการกระตุ้นทางสังคมและต้องการที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนค่อนข้างสูงมาก (Orben, Tomova, & Blakemore, 2020) มีงานวิจัยหนึ่งที่พบข้อมูลที่ตรงกันข้ามกัน คือ ในช่วงเริ่มต้นของการเป็นวัยรุ่นพบว่า จะมีระดับของอัตมโนทัศน์ทางสังคมสูงขึ้นเมื่อเทียบกับในช่วงวัยเด็กตอนปลายทั้งในผู้หญิงและผู้ชาย (Kozina, 2019) ทั้งนี้ จากข้อค้นพบที่ขัดแย้งกันดังกล่าว จึงอาจจะสามารถสรุปได้ว่า ช่วงวัยรุ่นตอนต้นเป็นวัยสำคัญแห่งการกำหนดอัตมโนทัศน์ทางสังคม การที่พวกเขาจะสามารถเพิ่มหรือลดระดับการรับรู้ตนเองทางสังคมขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่พวกเขาได้พบเจอและบรรยากาศของสภาพแวดล้อมที่เขาใช้ชีวิต

การที่จะส่งเสริมให้วัยรุ่นเกิดอัตมโนทัศน์ทางสังคมหรือการรับรู้ตนเองทางด้านสังคมในแง่บวกคือการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ เพื่อน ซึ่งมีอิทธิพลกับบุคคลในช่วงวัยนี้เป็นอย่างมาก จากการสำรวจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 767 คน ในเขต Midwest ของสหรัฐอเมริกา พบว่า นักเรียนที่มีระดับการได้รับความนิยมในหมู่เพื่อนสูงและต่ำ มักจะมีระดับอัตมโนทัศน์ทางสังคมที่ต่ำกว่านักเรียนที่มีระดับความนิยมในสังคมระดับปานกลาง จากข้อค้นพบดังกล่าวมีความน่าสนใจที่ว่าการได้รับความนิยมในหมู่เพื่อนอาจจะเกิดผลที่ดีกว่าทางด้านจิตใจมากกว่าการที่ไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร แต่การได้รับความนิยมมากเกินไปอาจส่งผลด้านลบสำหรับความเป็นอยู่ของวัยรุ่นมากกว่าการไม่เป็นที่นิยมเลย (Ferguson & Ryan, 2019) ซึ่งการเป็นที่ยอมรับและไม่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนนั้น ยังเชื่อมโยงไปสู่พฤติกรรมประเภทหนึ่งที่เป็นสาเหตุสำคัญของการนำไปสู่ภาวะของการเป็นโรคซึมเศร้า หรือแม้แต่ความคิดที่อยากจะฆ่าตัวตาย นั่นก็คือการกลั่นแกล้งหรือการรังแก (Bullying) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมก้าวร้าว มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้อื่นเกิดความเจ็บปวดทางร่างกายหรือจิตใจ ด้วยถ้อยคำที่หยาบคายและการล้อเลียนต่างๆ (Ruthaichonnee Sitthichai, 2019: 3)

การกลั่นแกล้งหรือรังแกกันในยุคปัจจุบัน สามารถพบเห็นได้ในหลากหลายรูปแบบและหลากหลายช่องทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการใช้สื่อออนไลน์เป็นเครื่องมือในการรังแกผู้อื่น หรือที่เรียกกันว่า Cyberbullying ในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 การรังแกบนโลกออนไลน์ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นและส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น หากวัยรุ่นไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนหรือถูกรังแกบ่อยครั้งก็อาจจะทำให้ลงมือกระทำในสิ่งที่ไม่เหมาะสมโดยไม่คิดไตร่ตรองให้ละเอียดรอบคอบ เช่น การตัดสินใจฆ่าตัวตาย (Ruthaichonnee Sittichai, 2019: 59)

จากการสรุปงานวิจัยของ ฤทัยชนนี สิทธิชัย (2019: 54-56) ที่ได้ศึกษาการรังแกบนโลกออนไลน์ของวัยรุ่นในสามจังหวัดชายแดนใต้ ในปี 2557 พบว่า วัยรุ่นอายุระหว่าง 14 – 18 ปี จำนวน 16% ตกเป็นเหยื่อของการรังแกในชีวิตประจำวัน และ 15% ของจำนวนดังกล่าวเป็นผู้ที่ถูกรังแกบนโลกออนไลน์ และต่อมาในปี 2558 ได้วิจัยเชิงคุณภาพ กับวัยรุ่น 27 คน พบว่า วัยรุ่นรู้จักและเข้าใจพฤติกรรมการรังแกบนโลกออนไลน์ดีมาก ทั้งที่พบเจอด้วยตนเองและเคยเห็นผู้อื่นรอบข้างทำกันเป็นเรื่องปกติ ไม่ว่าจะเป็นการด่าทอ นินทา หมิ่นประมาท แอบอ้างชื่อในด้านลบ การนำความลับหรือข้อมูลส่วนตัวไปเปิดเผย และการลบหรือบล็อกผู้อื่นบนโลกออนไลน์ โดยเครื่องมือที่นิยมใช้มากที่สุดคือ Facebook และ Line ซึ่งวัยรุ่นบางคนมีพฤติกรรมดังกล่าวทุก

วัน พฤติกรรมนี้ มีความเชื่อมโยงกับการรับรู้ตนเองทางสังคมเป็นอย่างมาก ดังเช่น ที่ปรากฏในงานวิจัยเกี่ยวกับเด็กระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ซึ่งกำลังก้าวเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นตอนต้น จำนวน 548 คนในประเทศสเปน พบว่า ผู้ที่มีพฤติกรรมของการเป็นผู้กลั่นแกล้งผู้อื่นทางโลกออนไลน์ (Cyberbullying) เป็นผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ทางสังคมต่ำ โดยเฉพาะการรับรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับพ่อแม่หรือเพื่อน รวมทั้งจากงานวิจัยยังระบุว่าอัตมโนทัศน์ทางสังคมกับเพื่อน ยังช่วยป้องกันไม่ให้เด็กทั้งชายและหญิงเกิดพฤติกรรมของการกลั่นแกล้งผู้อื่นทางโลกออนไลน์อีกด้วย (Delgado et al, 2019)

นอกจากปัจจัยของความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนแล้ว ยังมีปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลต่อระดับอัตมโนทัศน์ทางสังคมเช่นเดียวกัน นั้นคือ บรรยากาศในชั้นเรียนและห้องเรียน ทั้งนี้ ผู้เรียนที่รับรู้ถึงบรรยากาศของห้องเรียนในแง่บวกตั้งแต่ในช่วงเริ่มต้นของการเข้าเรียน จะมีแนวโน้มของอัตมโนทัศน์ทางสังคมที่สูงขึ้นเมื่อได้เรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้นไป นอกจากนี้ จากการศึกษายังพบว่า ผู้เรียนที่มาจากห้องเรียนที่มีขนาดใหญ่ มีแนวโน้มที่จะมีอัตมโนทัศน์ทางสังคมได้สูงกว่าผู้เรียนที่มาจากห้องเรียนขนาดเล็กกว่า (Coelho, Bear & Brás, 2020) เช่นเดียวกับ การศึกษาถึงความพึงพอใจในชีวิตของวัยรุ่นอายุระหว่าง 13 – 18 ปี จำนวน 2,373 คน ซึ่งผลการวิจัยประเด็นหนึ่งพบว่าบรรยากาศในชั้นเรียนและบรรยากาศในครอบครัวส่งผลต่ออัตมโนทัศน์ทางสังคมของวัยรุ่น ซึ่งเป็นตัวแปรส่งผ่านตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้เรียนทั้งในเพศชายและเพศหญิง (Povedano-Diaz, Muñiz-Rivas & Vera-Perea, 2019) นอกจากบรรยากาศที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนและครอบครัวแล้ว บรรยากาศของสังคมโดยรอบก็ล้วนส่งผลต่ออัตมทัศน์ทางสังคมของวัยรุ่นด้วยเช่นกัน โดยการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรน่า (Covid-19) ส่งผลเป็นอย่างมากต่อการลดโอกาสที่จะให้ผู้เรียนในช่วงวัยดังกล่าวได้สร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในรูปแบบที่พบเจอกัน ซึ่งจากงานวิจัยพบว่าการโดนกีดกันทางสังคม (social deprivation) และการถูกทิ้งทางสังคมจะส่งผลอย่างมากต่อพัฒนาการทางสมองและพฤติกรรมของเยาวชนเมื่อเทียบกับช่วงวัยอื่นๆ (Orben, Tomova, & Blakemore, 2020) และสถานการณ์ดังกล่าวยังทำให้วัยรุ่นในช่วง 13 – 17 ปี มีระดับของอัตมโนทัศน์ทางสังคมต่ำลงในช่วงของการ Lockdown (González-Valero et al, 2020).

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมให้วัยรุ่นได้เกิดการรับรู้ตนเองหรือเกิดอัตมโนทัศน์ เพราะเป็นตัวกำหนดและเป็นเข็มทิศในการแสดงออกทางพฤติกรรม ตั้งแต่ระดับพื้นฐานไปจนถึงระดับที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เช่น ทัศนคติและการรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันความเสี่ยงทางเพศ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมดังกล่าวของวัยรุ่นได้ถึงร้อยละ 44.80 (Uthaiwan Sakulwaleethorn, Siriyupa Sananruangsak and Naruemon Teerarangsikun, 2018) หรือแม้แต่เรื่องของการบริโภคอาหารที่อัตมโนทัศน์ทางสังคมสามารถอธิบายความแปรปรวนของการบริโภคอาหารเมดเตอเรเนียนของวัยรุ่นได้ถึง 13.8% (Onetti et al, 2019) ตัวอย่างดังกล่าว ล้วนสะท้อนได้อย่างชัดเจนว่า หากส่งเสริมให้วัยรุ่นได้เกิดการรับรู้ตนเองในมิติต่างๆ ก็จะส่งผลต่อกระบวนการคิดที่มีต่อตนเอง นำไปสู่การแสดงออกทางพฤติกรรมและวิถีการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม

การส่งเสริมให้เกิดการรับรู้ตนเองทางสังคม

การส่งเสริมให้ผู้คนเกิดการรับรู้ตนเองนั้นถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตเป็นอย่างยิ่ง โดย Coopersmith (1967) (Surang Khowtrakul, 2021: 458 -459) ได้สรุปตัวแปรที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการของอัตมโนทัศน์ของแต่ละคนไว้ 4 ประการคือ 1) การยอมรับด้วยความจริงใจจากบุคคลที่มีความสำคัญ เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์และเพื่อนๆ 2) การมีโอกาสได้ทำงานที่สำคัญ

และมีความสำเร็จ แสดงว่าตนมีความสามารถ 3) การมีมาตรฐานทางจริยธรรมและศีลธรรมเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งใจ ไม่ให้ประพฤติผิด การมีโอกาสที่จะทำความดีและถูกต้องก็จะมีอัตโมโนทัศน์ที่ดี และ 4) การมีอิทธิพลต่อชีวิตของคนอื่น เช่น มีโอกาสได้ช่วยเหลือคนอื่นให้พ้นจากความยากลำบาก เป็นต้น

นักวิจัยจำนวนหนึ่งพยายามคิดค้นหาวิธีการในการที่จะช่วยพัฒนาอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นให้ดีมากยิ่งขึ้น เช่น การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม (Usavadee Ruangnim and Kanchana Chaiyaphan, 2015) การใช้กระบวนการบำบัดด้วยละครทางจิตวิทยา (Orkibi, Azoulay, Snir, & Regev, 2017) การใช้ละครเวที (DeBettignies & Goldstein, 2020) โปรแกรมการค้นหาอาชีพ (Lau, Chung, & Wang, 2019) เป็นต้น ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างได้เกิดการคิดและใคร่ครวญตนเอง ทบทวนการยอมรับตนเองจากสังคม วิเคราะห์และมองหาจุดดีที่ตนเองมีต่อผู้อื่น พร้อมทั้งสะท้อนสิ่งเหล่านั้นออกมาในกิจกรรมถอดบทเรียน โดยเนื้อหาส่วนใหญ่จะเป็นสิ่งที่อยู่ในชีวิตประจำวันของพวกเขาเพื่อเชื่อมโยงกลับไปยังชีวิตจริงได้ง่ายขึ้น ด้วยเหตุนี้ การที่จะส่งเสริมให้วัยรุ่นได้เกิดการรับรู้ตนเองทางด้านสังคมหรืออัตมโนทัศน์ทางสังคมนั้นจึงสามารถใช้หลักการเดียวกันนี้ โดยมีงานวิจัยในประเทศอินโดนีเซียที่พบว่า การใช้หนังสือนิทานภาพที่ใช้บทบาทตัวละครเป็นหลักมีผลต่ออัตมโนทัศน์ทางสังคมของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เนื่องจากนักเรียนจะเข้าถึงบทบาทของตัวละคร เรียนรู้การปรับตัวเข้ากับบริบทรอบตัว รวมทั้งยังเข้าใจกระบวนการในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นผ่านบทบาทของตัวละครและการสะท้อนเรื่องราวที่เกี่ยวเนื่องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน (Mustadi et al, 2019) นอกจากนี้ การฝึกเจริญสติ ก็ช่วยส่งผลให้วัยรุ่นมีอัตมโนทัศน์ทางสังคมที่สูงขึ้น โดยเฉพาะกับวัยรุ่นตอนปลายที่กำลังจะก้าวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ (Gómez-Odriozola & Calvete, 2021)

บทสรุป

วัยรุ่นถือเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาบุคลิกภาพและค้นหาความเป็นอัตลักษณ์แห่งตน เป็นวัยแห่งการอยากรู้อยากลอง มีความคิดที่ซับซ้อนมากขึ้น และเรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตเพื่อเป็นผู้ใหญ่ต่อไป การส่งเสริมให้วัยรุ่นได้เกิดการรับรู้ตนเองถือเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้พวกเขาสามารถคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแสดงพฤติกรรมได้สอดคล้องกับบริบทที่ตนใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการเข้าใจในตนเอง โดยเฉพาะการรับรู้ตนเองทางด้านสังคมหรืออัตมโนทัศน์ทางสังคม (Social Self-concept) ซึ่งเป็นการรับรู้ทักษะความสามารถทางสังคมของตนเอง รวมไปถึงการรับรู้ถึงการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น ปัจจัยดังกล่าวมีความสำคัญที่จะช่วยให้พวกเขาเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงตามช่วงวัยในหลากหลายมิติและความท้าทายในการปรับตัวเข้าหาบริบทแวดล้อม วัยรุ่นมีความปรารถนาที่จะแสดงความเป็นตนเองออกมาได้อย่างเหมาะสมภายใต้การได้รับการยอมรับทั้งจากกลุ่มเพื่อน ครอบครัว และสังคม จึงเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญทั้งในระดับครอบครัว สถานศึกษาและสังคมที่จะช่วยกันพัฒนาให้วัยรุ่นทุกคน ได้เกิดอัตมโนทัศน์ทางสังคมอย่างถูกต้องและรวดเร็ว เพื่อที่จะนำพาพวกเขาไปสู่การดำเนินชีวิตและการแสดงออกทางพฤติกรรมที่ชัดเจน บนความเข้าใจในตนเองและเรียนรู้ที่จะปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

References

Berndt, T. J., Burgy, L., &Bracken, B. A. (1996). Handbook of self-concept: Developmental, social, and clinical considerations. Oxford, England: John Wiley & Sons.

Coelho, V.A., Bear, G.G. & Brás, P. (2020). A Multilevel Analysis of the Importance of School Climate for the Trajectories of Students' Self-concept and Self-esteem Throughout the

Middle School Transition. J Youth Adolescence 49, 1793–1804. Retrieved from https://doi.org/10.1007/s10964-020-01245-7

Comer, J. P., Haynes, N. M., Hamilton-Lee, M., Boger, J., &Rollock, D. (2001). Dimensions of Children's Self-Concept as Predictors of Social Competence. Journal of Social Psychology, 127(3): 321 – 329.

Crocetti, E. & Meeus, W. (2014). The Identity Statuses: Strengths of a Person-Centered Approach. Oxford Handbooks Online. http://doi.org 10.1093/oxfordhb/97801999 365 64.013.016

DeBettignies, B. H., & Goldstein, T. R. (2020). Improvisational Theater Classes Improve Self-Concept. Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts, 14(4), 451–461. Retrieved from https://doi.org/10.1037/aca0000260

Delgado, B., Escortell, R., Martínez-Monteagudo, M. C., & Ferrández-Ferrer, A. (2019). Cyberbullying, Self-concept and Academic Goals in Childhood. The Spanish Journal of Psychology, 22(e46), 1-10. Retrieved from doi:10.1017/sjp.2019.46

Erikson, E. H. (1963). Childhood and Society. 2th ed. New York: W. W. Norton & Company.

Ferguson, S.M., Ryan, A.M. (2019). It's Lonely at the Top: Adolescent Students' Peer-perceived Popularity and Self-perceived Social Contentment. J Youth Adolescence 48, 341–358. Retrieved from https://doi.org/10.1007/s10964-018-0970-y

Gómez-Odriozola, J., Calvete, E. (2021). Effects of a Mindfulness-based Intervention on Adolescents' Depression and Self-concept: The Moderating Role of Age. J Child Fam Stud. Retrieved from https://doi.org/10.1007/s10826-021-01953-z

González-Valero, G., Zurita-Ortega, F., Lindell-Postigo, D., Conde-Pipó, J., Grosz, W. R., & Badicu, G. (2020). Analysis of Self-Concept in Adolescents before and during COVID-19 Lockdown: Differences by Gender and Sports Activity. Sustainability, 12(18), 7792. MDPI AG. Retrieved from http://dx.doi.org/10.3390/su12187792

Khowtrakul, S. (2021). Educational Psychology. 13th Edition. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)

Kozina, A. (2019). The Development of Multiple Domains of Self-Concept in Late Childhood and in Early Adolescence. Curr Psychol, 38, 1435–1442 Retrieved from https://doi.org/10.1007/s12144-017-9690-9

Lau, P. L., Chung, Y. B., & Wang, L. (2019). Effects of a Career Exploration Intervention on Students' Career Maturity and Self-Concept. Journal of Career Development, 089484531985338. Retrieved from doi:10.1177/0894845319853385

Lindner-Muller, C., John, C., & Arnold, K. (2012). Longitudinal Assessment of Elementary School Students' Social Self-concept in Relation to Social Preference. Journal for Educational Research Online, 4(1): 47 – 72.

Marcia, J. E. (1980). Identity in Adolescent. In J. Adelson (Ed.), Handbook of Adolescent Psychology. (pp. 159 – 187). New York: Wiley.

Mustadi, A., Suhardi, S., Susilaningrum, E. S., Ummah, R., Wijayanti, P. E., & Purwatiningtyas. (2019). Character-based Refelctive Picture Storybook: Improving Students' Social Self-concept in Elementary School. In Retnowati, E., Ghufron, A., Marzuki, Kasiyan, Pierawan, A. C., & Ashadi.(Eds), In Proceeding of The 2nd International Conference On Teacher Education And Professional Development: Character Education for 21st Century Global Citizens (pp.123 - 130). London: Taylor & Francis Group.

Onetti, W., Álvarez-Kurogi, L., Castillo-Rodríguez, A. (2019). Adherence to the Mediterranean diet pattern and self-concept in adolescents. Nutricion Hospitalaria, 36(3) Retrieved from DOI: 10.20960/nh.02214.

Onetti, W., Fernández-García, JC., & Castillo-Rodríguez, A. (2019). Transition to Middle School: Self-concept Changes. PLoS ONE, 14(2): e0212640. Retrieved from https://doi.org /10.1371/journal.pone.0212640

Orben, A., Tomova, L., & Blakemore, S-J. (2020). The Effects of Social Deprivation on Adolescent Development and Mental Health. Viewpoint, 4(8), 634 -640.

Orkibi, H., Azoulay, B., Snir, S., & Regev, D. (2017). In-session Behaviours and Adolescents' Self-concept and Loneliness: A Psychodrama Process-outcome Study. Clinical Psychology & Psychotherapy, 24(6), O1455–O1463. Retrieved from doi:10.1002/cpp.2103

Paksa, P. (2020). The Development of Social Self-concept with Contemplative Activities. Journal of Education Studies Chulalongkorn University, 47(2), 272 – 291. (in Thai)

Povedano-Diaz, A., Muñiz-Rivas, M., & Vera-Perea, M. (2019). Adolescents' Life Satisfaction: The Role of Classroom, Family, Self-Concept and Gender. International Journal of Environmental Research and Public Health, 17(1), 19. MDPI AG. Retrieved from http://dx.doi.org/10.3390/ijerph17010019

Prioste, A., Tavares, P., Silva, C. S., & Magalhães, E. (2020). The Relationship between Family Climate and Identity Development Process: The Moderating Role of Development Stages and Outcomes. Journal of Child and Family Studies, 29, 1525-1536. http://doi.org.10.1007/s10826-019-01600-8

Reuangnim, U., & Chaiyapan, G. (2015). The Effect of The Grou Counseling Based in Rogers's Theory for Developing Self-concept of Upper Secondary School Students in Rajaprajanugroh 5o School Khon Kaen Province. Journal of Education Khon Kaen University, 38(1), 98 – 106. (in Thai)

Raimy, V. C. (1948). Self-reference in counseling interviews. Journal of Consulting Psychology, 12(3), 153–163. doi:10.1037/h0056600

Riggio, R. (1986). Assessment of Basic Social Skills. Journal of Personality & Social Psychology, 51: 649 – 660.

Rogers, C. R. (1951). Client-centered therapy. Boston: HanghtonMiffin Company

Shavelson, R. J., Hubner, J. J., & Stanton, G. C. (1976). Self-Concept: Validation of Construct Interpretations. Review of Educational Research 46(3): 407-441.

Sakulwaleethorn, U., Sananreangsak, S., & Teerarungsikul, N. (2019). Predictors of Preventing Sexual Risk Behaviors among Female Teenagers Studying in Lower Secondary School. EAU Heritage Journal Science and Technology, 12(2), 253 – 264. (in Thai)

Shavelson, R. J., Hubner, J. J., & Stanton, G. C. (1976). Self-Concept: Validation of Construct Interpretations. Review of Educational Research 46(3): 407-441.

Shujja, S., Malik, F., & Khan, N. (2015). Social Competence Scale for Adolescents (SCSA): Development and Validation Within Cultural Perspective. Journal of Behavioral Sciences, 25(1): 59 – 77.

Sirirassamee, Y. & Sirirassamee, B. (2015). Helath risk behavior among Thai youth: national survey 2013. Asia Pac J Public Health, 27(1), 76 – 84.

Sittichai, R. (2020). Cyberbullying Behavior of Adolescence. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)

Slavin, E. R. (2003). Educational psychology theory and practice. MA: Pearson Education, Inc.

Tirza, H.J. Noorden, V., & Bukowski, W. M. (2017) : Part IV Adolecene: Social Development. In Slater, A, & Bremner, G (Eds) An introduction to Developmental Psychology (3rd edn). West Sussex: The British Psyhological Society and John Wiley & Sons Ltd.

Wattananonsakul, S., Sakulisariyaporn, C., & Tharvarayus, N. (2020). Validation of the Ego Identity Measurement Model to Develop Identity Promotion Program among Upper Seondary School Students and University Students. Journal of Research and Curriculum Development, 9(2), 68 – 85. (in Thai)

Zhou, Y., Ou, C., Zhao, Z., Wan, C. Guo, C., Li, L. & Chen, P. (2015). The Impact of Self-Concept and College Involvement on the First-Year Success of Medical Students in China. Health Sciences Education, 20 (1): 163-179.

Zorich, S. and Reynolds, M. W. (1988). Convergent and Discriminant Validation of a Measure of Social Self-Concept. Journal of Personality Assessment 52(3): 441-453.